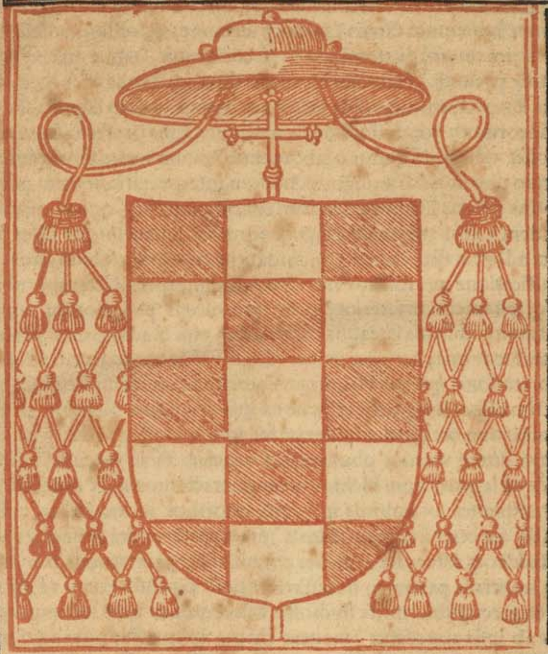
Haec tibi pentadecas tetragonon reſpicit illud
Hoſpitium petri ⁊ pauli ter quinqꝫ dierum.
Namqꝫ inſtrumentū vetus hebdoas innuit. octo
Lex noua ſignatur. ter quinqꝫ receptat vtrumqꝫ.

Vocabularium hebraicum atqꝫ chaldaicū totius veteris teſtamenti cū alijs tractatibus prout infra in prefatione continetur in academia complutenſi nouiter impreſſum.

© Biblioteca Nacional de España

Ad lectorem.

Cum his qui diuine legis integram cognitionē ac
in ea chriſtum qui vera ſapientia eſt pio mentis affectu conquirūt: ꝙ
plurimum conferat earum linguarum peritia: quibus primaria origi=
ne ſacra eloquia ſpiritu ſancto dictante conſcripta ſunt: vt omnes fer=
me eccleſiaſtici tractatores in quāplurimis locis aperte teſtantur. Ideo
poſtꝙ iubēte Illuſtriſſimo ac Reuerēdiſſimo in xp̄o patre & dn̄o Dn̄o
Fratre Franciſco Ximenez de Ciſneros ſacroſancte Roman̄. eccleſie
TT. Sancte Balbine Preſbytero Cardinali Hiſpanie nūcupato ſanctenꝫ
Toletan̄. eccleſie Archiepiſcopo Hiſpaniarū primate ac regnorum Ca
ſtelle Archicancellario in cōmunem chriſtiane reipublice vtilitatem
dedimus nouum teſtamentum Greco Latinoqꝫ ſermone impreſſum: adiecto inſuper quam vtiliſ
ſimo lexico grecarum omniū dictionū que in eo cōtinentur. Daturi quā primū vetus inſtrumentū
(quod iam nūc in prelo eſt) Hebraica chaldaica Grecaqꝫ lingua cū ſingulis latinis interpretatio
nibus excuſſum. En premitimus vobis veluti pro deguſtamento & preludio operis copioſiſſimū
Hebreorū Chaldeorumqꝫ vocabulorū dictionarium. Opus profecto ſacrarū litterarum ſtudioſis
ſupraqꝫ dici poſſit vtiliſſimū ſummo labore elucubratum nec minori etiam ſtudio & ſedulitate
correctum. In quo non modo ſimplices dictionum interpretationes tam primitiuarum quam de
riuatiuarum totius veteris īſtrumēti ſeriatim continentur: ſed (quod omniū operoſiſſimū fuit)
quot locis in eodem veteri teſtamento vna queqꝫ dictio ꝓpter lingue illius fecunditatem multi=
plicet ſignificata adiectis ꝙplurimis concordantiis continuo ſubiungitur. Aſſignata cuiqꝫ lo=
co propria ſignificatione qua ibidem vſus eſt latinus interpres. Ceterum cum magna pars recon
ditorum vtriuſqꝫ teſtamenti myſteriorum in etymologia propriorum nominū ſiue hominum
ſiue rerum quarumuis abſtruſa lateat: non paruamqꝫ vim & adiutorium prebeat ad ſoluenda enig
mata & figuratas locutiones ſcripturarum: adiectus eſt ſecundo loco tractatus de nominum pro=
priorum interpretatione: que per vtrumqꝫ teſtamētum tam Hebraico ꝙ Chaldaico ac etiam Gre=
co ſermone paſſim diſperſa legūtur: vt facile ex ipſa nominum ab eterno preuiſa impoſitione oēs
docibiles dei valeāt non occidentem litteram ſed ipſum myſtici abditiqꝫ ſenſus nucleum quē ſpi=
ritus ſanctus intra littere vterum obumbrauit reuelata facie ſpeculari: littere velamine ablato
Appoſita deinde eſt legendorum Hebraicorum characterum ars & inſtructio: vna cum ipſa He=
bree lingue grammatica ex ſummis ipſorum autoribus accuratiſſime collecta atqꝫ eo ordine
digeſta: vt nullibi (aut certe in ꝙpauciſſimis) preceptoris opera deſiderari poſſe videatur. Et quo
niā in hebreo chaldeoqꝫ idiomate difficiles cognitu ſunt primitiue dictionum origines ad ipſorū
deriuatiuorum notitiam perquam neceſſarie: opere precium etiam viſum eſt precepta nonnul
la hac de re adiungere: quibus noſſe ſtudioſus valeat quibus litteris demptis (quod litterarum ge
nus accidentale ab ipſis appellatur) maneat thema ipſum ſiue pura dictionis origo in dictiona
rio requirēda. Quāuis autem in ipſa veteris teſtamēti impreſſione (que nunc in manibus eſt)
poſitiones he & nominum origines in margine hebraice & chaldaice littere notate ſint: multum
tamen tum ad lingue abſolutam cognitionem tum ad ſtudioſorum curioſitatem facere viſum eſt
ſi ex arte id & non ſolo vſu cognoſceretur. Poſtremum tandem voluminis locum obtinet aliud di
ctionarium latini abecedarii ordine digeſtum: quod omnia veteris teſtamenti latina vocabula ci
tatis prioris vocabularii paginis hebraice proferre docet: vt non tantum hebraica latine: ſed verſa
vice latina hebraice poſſis enunciare. Que omnia lector ſtudioſe beniuolo gratoqꝫ animo ſuſcipi
to: & ad diuine ſapientie cognitionem referto. Ita enim fiet: vt bonorum laborum glorioſus ſit
fructus: & tu tandem intelligere incipias quantum relique humane ſapientie lectiones a celeſtium
literarum nectare ſuperentur. vale.

BIBLIOTECA NACIONAL

© Biblioteca Nacional de España

Incipit vocabularium He-

braicum totius veteris teſtamenti cum aliis dictionibus chaldaicis ibi contentis. Et hoc ſecundum ordinē Alpha beti hebraici.

אָב Pater. אב Ab. pater natura vel etate. honore. doctrina vł fide. Gen̄.17. Eriſq; pater multarum gentium Exo.20. Honora patrem tuum & matrē tuam 2.Re.7. Ego ero ei in patrem. Eze.22. Patrem & matrem contumelia affecerunt in te. Mal.1. Filius honorat patrē. Et in eodem. Si ergo pater ego ſum vbi eſt honor meus.
Pa. p autore vł inuētore. Signāt ēt autorē vel inuētorē alicui⁹ miniſterii vel officii. Gen̄.4. Qui fuit paſ habitātium in tētoriis atq; paſtorum
Pr doctrine ⁊ moꝝ. Et in eodē. Ipſe fuit paſ canētium in cithara. Dicitur ēt pater doctrine & morum. quia quando aliquis ſequitur doctrinam & mores alicuius: dicitur eius filius. 4.Reg.2. Pater mi pater mi currus iſrael & auriga eius. Eze.16. Pater tuus amorreus: & mater tua cethea. Et iohan.8. Vos ex patre diabolo eſtis & deſideria patris veſtri vultis facere.
Pa. p pricipe vł dño. Ponitur etiā pro principe vel domino. 4.Reg.4. Pater & ſi rem grandem dixiſſet tibi propheta facere debueras.
Pa. fidei. Dicitur etiam pater fidei. Ad roma.4. Sed & ei qui ex fide eſt Abrae qui eſt pater omnium noſtrum. Et recipit aliquando in fine iod quando poſt ſe regit genitiuum & dicitur.
אֲבִי אֲבִי Abi. Gen̄.10. Pater omnium filiorum heber. Eſa.9. Pater futuri ſeculi. & in plurali declinatur ſicut nomina femi
אָבוֹת nina & dicitur. אָבוֹת. Aboth. ideſt patres. Exo.20. Reddēs
Patres. iniquitatem patrum in filios. 4.Reg.14. Non morientur patres pro filiis. Hiere.7. Patres ſuccēdūt ignem. Et com
אָבִי ponitur cum pronominibus hoc modo. אָבִי Abi.i. pater
Pr. meus meus. Gen̄.45. Adhuc pater meus viuit. & in lingua chal
אַבָּא daica dicitur. אַבָּא Abba ſiue. אֲבָהָתִי Abahathi.i. pater ſiue
Pater ſiue Pr meus. pater meus. Da.2. Tibi deus patrū noſtrorum confiteor.
אֲבָהָתִי Pro quo hebrei legunt tibi deus patris mei: ſiue tibi deus
Pa. meus pater mi confiteor. אָבִיךָ Abicha.i. pater tuus. Eſa.43. Pa
אָבִיךָ ter tuus primus pecauit. אָבִיו Abiu.i. pater ſuus aut pater
Pr tuus. eius vel ipſius. Gen̄.37. Increpauit eum pater ſuus. אָבִינוּ
אָבִיו Abinu.i. pater noſter. Nu.27. Pater noſter mortuus eſt in
Pr ſuus. אָבִינוּ deſerto. אֲבִיכֶם Abichem.i. pater veſter. Gen̄.45. Et tolli
Pr noſter te inde patrem veſtrū. אֲבִיהֶם Abihem. ideſt pater eorum.
אֲבִיכֶם Gen̄.43. Igitur iſrael pater eorum dixit ad eos. & quādo
Pr. veſter refertur ad feminam hoc modo. אָבִיךְ Abich. ideſt pater tu
אֲבִיהֶם us fe.ge. Ruth.2. Et ꝙ reliqueris parētes tuos. Pro quo in
Pr eorum. hebreo habetur. Et reliqueris patrē tuū & matrem tuam.
אָבִיךְ Pr tuus. אָבִיהָ Abiha. Pater ſu⁹ vel eius aut ipſius.ſ. femine. Iudi.1.
אָבִיהָ Monuit vir ſu⁹ vt peteret a patre ſuo agrū. אֲבִיכֶן Abichen
Pr ſuus. ideſt pater veſter fe.ge. Gen̄.31. Sed & pater veſter circum
אֲבִיכֶן uenit me. אֲבִיהֶן Abihen.i. pater earū. Exo.2. Que cū re
Pr. veſter uertiſſent ad raguel patrē ſuū. & in nu.plu. hoc mō. אֲבוֹתַי
אֲבִיהֶן Abothai.i. patres mei. Gen̄.48. Deus in cuius conſpectu
Pr earum ambulauerūt patres mei. אֲבֹתֶיךָ Abothēcha.i. patres tui.
אֲבוֹתַי Pſal.44. Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii. אֲבֹתָיו Abo
Pres mei thau.i. patres eius vel patres ſui. 4.Reg.15. Sicut fecerant
אֲבוֹתֶיךָ Pres tui. patres ei⁹. אֲבוֹתֵינוּ Abothēnu.i. patres noſtri. Pſal.43. pa
אֲבוֹתָיו tres noſtri narrauerūt nobis. אֲבוֹתֵיכֶם Abóthechem.i. pa
Preſ eius tres veſtri. Hiere.2. Quid iuenerūt in me patres veſtri ini
אֲבֹתֵינוּ Pa. noſtri quitatis. אֲבוֹתָם Abotham vel אֲבוֹתֵיהֶם Abóthehem.i. pa
אֲבוֹתֵיכֶם tres eorū vel patres ſui. Iob.15. Et non abſcondunt patres
Pa. veſtri ſuos. & quando refertur ad feminā vel ad feminas hoc mō
אֲבוֹתָם אֲבוֹתַיִךְ Abotháich. Patres tui.ſ. alicuius femine. אֲבוֹתֶיהָ A
Pa. eoruꝫ bothēha. patres ſui vel eius.ſ. femie. אֲבוֹתֵיכֶן Abothechen
אֲבוֹתַיִךְ Patreſ tui ideſt patres veſtri. fe.ge. אֲבוֹתָן Abothan vel אֲבוֹתֵיהֶן Abó
אֲבוֹתֶיהָ thehen.i. patres earū. vnde notandum ꝙ pronomina pri

me perſone. vt ego. meus. nos. noſter. tam in numero ſin gulari ꝙ in plurali ſunt cōmunia maſculo & femine mo do ſint in compoſitione vt. אָבִי Abi vel אָבִינוּ Abinu.i. pa ter meus vel pater noſter: vel per ſe poſita vt אֲנִי Ani vel אָנוּ ánu.i. ego vel nos. Et mō p̄dicto cōponuntur oīa pro nomina cū noībus appellatiuis vt. אֲדֹנִי Adoni.i. dn̄s me us. אֲדֹנֶךָ Adonécha.i. dn̄s tuus. &c. Et hoc debet etiā notari in noībus appellatiuis. de quibus dicetur in ſequētibus.

אָבַב Abab. virēs: aut virgultum: ſeu lignum vireſcēs: aut noue fruges adhuc vireſcētes. Exo.9. Eo quod linū Virens.
eſſet virens. & inde mēſis nouarum frugum dicitur. אָבִיב אָבִיב
Abib. Exo.13. Hodie egredimini menſe nouarum frugū. Noue fruges.
& in eodem.23. Tempore menſis nouorū.ſ. fructuū. Deu.
16. obſerua menſem nouarū frugū: & verni primum tpis. Vernū tps
vbi ponitur ēt pro verno tpe. & aliqn̄ deficit vltimū beth quod duplicatur: & ſcribitur p ſimplicē beth: & loco beth quod deficit ponitur punctū dagues ī vltima ſyllaba. Iob
8. Cum adhuc ſit in flore. Pro quo hebrei legunt. Cum Flos.
adhuc ſit in viriditate ſua. Pro quo ī hebreo eſt. אִבּוֹ Ibbo. Vireſcens
Significat etiā amena virgulta ſeu ligna virentia atq; fru אִבּוֹ
ctifera: pro quo btūs Hieronymus poma tranſtulit. vt Cā Poma.
ti.6. Deſcendi in hortum nucum vt viderem poma cōual
lium. Pro quo ī hebreo eſt. אִבֵּי Ibbe. Et etiam ſpica cū no אִבֵּי
uis frugibus tritici ſeu hordei vocatur אָבִיב Abib. Leui.2. אָבִיב
De ſpicis adhuc virentibus torrebis eas igni. Spica vi.

אָבַד Abad. Perire. diſperire. diſperdere. perdere. Pſal.1. אָבַד
Et iter impiorum peribit. Heſter.4. Et dom⁹ patris Perire.
tui peribitis. Iob.3. Pereat dies in qua natus ſum. Et in eodem. & effugium peribit ab eis. Eſa.57. Iuſtus periit & nō
eſt qui recogitet. Deut.8. Predico tibi ꝙ omnino diſpere Diſperire
as. Nu.24. Et perdat reliquias ciuitatū. Iob.14. Et hoīes Perdere.
ergo ſimiliter pdes? Pſal.5. perdes oēs qui loquuntur men
dacium. vnde res perdita vocatur. אֲבֵדָה Abeda. Leui.6. אֲבֵדָה Res pdita
Siue rem perditā iueneris. Inde. אֲבַדּוֹן Abaddon.i. pditio אֲבַדּוֹן
ſiue exterminans vel exterminatio. Iob.26. Non eſt ope Perditio.
rimentum perditioni. Et in eodem.28. perditio & mors dixerunt auribus noſtris audiuimus famā eius. Prouer.15 Infernus & perditio corā dn̄o. Apo.9. Et habebant ſuper ſe regem angelum abyſſi cui nomē hebraice abadon: grece autem apolion: & latine habens nomen exterminans.

אָבָה Aba. velle deſiderare. acquieſcere. Deut.27. Et non אָבָה
voluit dominus deus tuus audire Balaam. Prouer.1. Velle.
Fili mi ſi te lactauerint peccatores ne acquieſcas eis. vbi in Acqeſcere
fine dictionis ponitur aleph loco he. & ab hac dictione
deriuatur. אֲבִיּוֹנָה Abiiona.i. deſideriū. voluptas. Pro quo אֲבִיּוֹנָה
beatus hieronymus tranſtulit capparis. Eccł.12. Et diſſipa Deſideriū Capparis
bitur capparis. Et inde dicitur. אֶבְיוֹן Ebion. ideſt pauper אֶבְיוֹן
inops. Pſal.70. Ego vero egenus & paup ſum. Et dicitur Pauper.
ebion eo quod ſp deſiderat res neceſſarias quibus caret.
& inde dicitur. אֵבֶה Ebe. Iob.9. Sicut naues poma portan אֵבֶה
tes. Pro quo hebrei legunt. Sicut naues deſiderii.i. deſide Poma Deſideriū
rantes ire ad portum. Poteſt tamen deriuari a dictione ſu
praposita. אִבֵּי Ibe. que ſignificat poma. Canti.6. Vt vide אִבֵּי
rem poma conuallium. Poma.

אֲבוֹי Abói. Miſeria. heu. ve. Prou.23. Cuius patri ve. pro אֲבוֹי
quo hebrei legunt. Cui miſeria vel cui ve: quod eſt Ve.
interiectio dolentis. Tamen diuidendo hanc dictionem poteſt interpretari. patri ve: ſicut eſt in littera noſtra. אָב.
Ab. enim patrē ſignificat. & אוֹי oi. ve ſiue heu interpreta Heu.
tur. licet in cōpoſitiōe pdatur ibi vna littera.ſ. aleph. & in lingua chaldaica etiā ſine illa littera ſignificat ve vel heu.

אִבְחַת Abach. cōturbatio. pauor. fremit⁹ ſtridor. diſtrictio אִבְחַת
gladii vel mucronis. et recipit tau in fine et dicitur

© Biblioteca Nacional de España

íter ſuum feciſſet deus an non.Exo.17.Eſt ne deus in nobis an non.& quando cõponitur cum iſta littera. הַ ha et dicitur. הַאִם. Haim tũc ſignificat num ſiue nũquid.vt Nume. 17.Num vſq; ad internicionẽ delendi ſum9.&.Iob.6.Ecce non eſt auxiliũ mihi in me.pro quo hebrei legunt nũquid non eſt auxilium meũ in me.ponitur etiã pro cum vel quãdo.vt Nu.36. Cum iubileus.i. quinquageſimus ann9 aduenerit.& qñ iungitur cũ iuramẽto tũc ponitur pro negatiõe vt.p̃s.88.Semel iuraui in ſcõ meo ſi dauid mentiar.i.ꝙ nõ mẽtiar. &.p̃s.95.Vt iuraui in ira mea:ſi ĩtroibũt in requiẽ meam.et p̃s.131.Sicut iurauit dño votũ vouit deo iacob: ſi introiero in tabernaculũ domus mee.Et cum cõponitur cũ hac ſyllaba וְ ve. & dicitur . וְאִם Veim . tunc ſignificat et ſi.quod ſi . ſin autẽ.ſi aũt.Exo.20.quod ſi dixerit ſeruus diligo dñm meũ.& in eodẽ.Si autẽ filio ſuo deſponderit eã. Nu.16.Sin autem nouã rem fecerit dñs.et cum preponitur ei dictio. כִּי ci.et dicitur.כִּי אִם Ci im tunc ambe dictiões aliquando ſignificãt niſi vel ſed.vt.Gen̄.32.Non dimittam te niſi benedixeris mihi.& p̃s.1.Sed in lege dñi volũtas eius. et quando premittitur ei dictio. עַד Ad.que ſignificat vſq;: tũc ambe dictiones ſignificãt quoaduſq; ſiue donec.vt Gene.24.Non comedã : donec loquar ſermones meos .habet etiã alios modos ſignificandi qui poſſunt reduci ad ſupradictos.Item.אֵם Em.Mater.vt Gen̄.3.Mater cunctorũ viuentiũ.&.Exo.20.honora patrem tuũ & matrem tuã.ponitur etiã pro biuio vel capite viarum.vt Eze.21.Stetit enim rex babylonis in biuio in capite duarũ viarũ. accipitur etiã pro familia vel populo.vt.2.Regũ.20.Et tu vis ſubuertere ciuitatem: & euertere matrem in iſrael.& in plurali. אִמּוֹת ĩmoth.i.matres.vt Thren.2.Matribus ſuis dixerũt . Dicitur etiã.אֻמּוֹת Vmmoth. Secundũ terminationẽ feminorũ. ſiue. אֻמִּים Vmmim. ſecũdũ terminationẽ maſculinorũ & ſignificat tribus aut gentes vel populos.vt Gen̄.25. Duodecim principes tribuũ ſuarũ.& Ps .116. Laudate eũ oẽs populi.Et in lĩgua chaldaica dicitur.אֻמָּה Vmma.Dan̄.3.Et oĩs populus & trib9 et lingua.& in plurali. אֻמַּיָּא Vmmaia. vt in eodẽ.vobis dicitur populis tribub9 & linguis.et inde dicũt aliqui ꝙ deriuatur.אַמָּה Amma.i.cubitus de quo vide in dictione ſequenti.

אָמָה Ama.famula:vel ancilla: aut cubitus. Gen̄. 21.eiice ancillã hanc & filiũ eius. non enim heres erit filius ancille.Exo. 2 . Miſit vnam e famulabus ſuis.& in plurali. אֲמָהוֹת Amahoth . vt Gen. 20 . Sanauit deus abimelech et vxorem ancillaſq; eius.Et Naũ.3.Et ancille eius gementes.ſignificat etiã predicta dictio cubitũ.Gen̄.6. Et in cubito cõſumabis ſũmitatẽ eius.Exo.26.Et cubitus ex vna parte pẽdebit.Hiere.51.pedalis preciſiõis tue.pro quo hebrei legunt.cubitus.i.mẽſura auaricie tue ſiue preciſionis tue . Et in plurali.אַמּוֹת Ammoth.Deu.3.Nouẽ cubitos habens longitudinis.et in numero duali.אַמָּתַיִם Amathaim.i.duo cubiti.Exo.25.Longitudo habebat duos & ſemis cubitos. et in lingua chaldaica in plurali dicitur. אַמִּין Ammin.i.cubiti.Dan̄.3.Latitudine cubitorũ ſex.

אָמַל Amal. Deficere.infirmũ ſiue imbecillem eſſe.Eze. 16.In quo mũdabo cor tuũ . pro quo hebrei legũt. q; imbecille ſiue infirmũ factũ eſt cor tuum . Tamen ſi illa littera aleph:que ponitur in principio illius dictiõis eſt prime perſone futuri tẽporis & non eſt de ſubſtantia dictionis Tunc poteſt eſſe ſenſus ſicut in littera noſtra. Inde . אֻמְלַל vmlal . per duplicẽ lamed.i.infirmus ſiue imbecillis factus eſt:aut defecit:vel deſertum eſt.vt.1.Regũ.2.Et que multos habebat filios infirmata eſt.et Neemie.4.quid iudei faciũt imbecilles. Et.Pſ.6.Miſerere mei domine quoniam infirmus ſum.Eſa . 24.Infirmata eſt vitis.Et in eodem. Et infirmata eſt altitudo populi terre.Hiere.15.infirmata ẽ:que peperit ſeptem.Eſa . 16. Quoniã ſuburbana eſebon deſerta ſunt.Et ſcribitur aliqñ cũ vau.in prima ſyllaba.

Margin: An. — הַאִם Num. Ecce Nunquid. — Cum. — Si. — וְאִם Et ſi. Quod ſi. Si autẽ. Sinautem — כִּי אִם Niſi. Sed. — עַד Donec. — אֵם Mater. Biuiũ. — אִמּוֹת Matres — אֻמּוֹת אֻמִּים Tribus. Populi — אֻמָּה Tribus — אֻמַּיָּא Tribus — אַמָּה Cubitus. — אָמָה Ancilla Famula — אֲמָהוֹת Ancille. — Cubitus. — אַמּוֹת Cubiti. — אַמָּתַיִם duo cubiti — אַמִּין Cubiti. — אָמַל Imbecille ſeu ĩfirmũ eſſe. — אֻמְלַל Infirmari — Imbecille. — Deſertũ eẽ

אָמַן Aman .Credere. fidelem eſſe. ſtabilẽ eſſe .permanere.Geneſis. 15. Credidit Abraam deo. vbi ponitur הֶאֱמִין Heemin.quod eſt verbum tertie coniugationis.Et Exo.4.Non credent mihi.Et in eo. Vt credãt inquit quod apparuerit tibi dñs.Et in eo.Si non crediderint inquit tibi Et in eo.Credent verba ſigni ſequẽtis. et in eodem.14.Et crediderũt dño.p̃s.26. Credo videre bona dñi.Et. p̃s.115. Credidi propter qđ locutus ſum.p̃s.77.Nec fideles habiti ſunt in teſtamẽto eius.Significat etiã ſtabilem eſſe.aut permanere.vt Iob.4. Ecce qui ſeruiunt ei non ſunt ſtabiles.et Eſa.7.Si nõ credideritis non permanebitis. vbi ſilis dictio ponitur pro pmanebitis ſicut pro credideritis. inde. אֱמוּנָה Emuna.i.fides.credulitas.veritas.ſtabilitas.indeficiens.4. Reg.12.Sed in fide tractabant eam. p̃s.32.Et omnia opera eius in fide.Eſa.11.Et fides cinctoriũ renum eius.Et oſee.2 Sponſabo te mihi in fide. Item ponitur pro veritate.vt p̃s. 35.Et veritas tua vſq; ad nubes. p̃s.118. Et in veritate tua humiliaſti me.Et in eodẽ.omnia mãdata tua veritas.Significat etiã ſtabilitatẽ vel firmitatẽ.vt. Exo.17.Et factũ eſt vt manus illius non laſſarẽtur.i.non deficerẽt:ſed eſſent ſtabiles pro quo in hebreo eſt.Et fuerũt manus eius veritas ſiue ſtabilitas.Et idẽ ſignificat.אֹמֶן Omen.et in plurali.אֱמוּנִים Emunim.i.veritates.ſiue fideles aut veraces. p̃s.11.Quoniam diminute ſunt veritates a filiis hominum.& inde. נֶאֱמָן neeman.i.fidelis.verax.ſtabilis:indeficiens.Nu.12.Qui in omni domo mea fidelis ẽ.1.Reg.2.Et ſuſcitabo mihi ſacerdotem fidelẽ.2.Reg.7. Et fidelis erit dom9 tua et regnum tuũ vſq; in eternũ.3.Reg.11.Et ſuſcitabo tibi domũ fidelẽ. Iob.12.Mutans labiũ veraciũ. Eſa.33.Aque eius fideles.i. ſtabiles ſiue indeficiẽtes. Hiere.15.Facta eſt mihi quaſi mẽdacium aquarũ infideliũ.pro quo in hebreo eſt. Aquarum que nõ ſunt fideles.i.que nõ ſunt ſtabiles.Et in lingua chaldaica dicitur. מְהֵמַן Meheman.i.fidelis.Daniel.2.Et fidelis interpretatio eius. Et inde. אֱמֻן Emun. i.fides ſiue credulitas.Deut.32.Et infideles filii.pro quo in hebreo eſt filii in quibus non eſt fides:ſiue credulitas :aut veritas. Et inde. אָמֵן Amen.quod eſt aduerbium affirmandi. vt Deut.27. Et reſpõdebit omnis populus amen.& in eodẽ. & dicet oĩs populus amen.et Eſa.65. Benedicetur in deo amen. Et in hebreo in hoc loco amen eſt genitiui caſus. interp̃tatur aũt amen.vere ſiue fideliter.aut fides.ſiue veritas.vnde Apocalypſis.3.dicitur.Hec dicit amẽ teſtis fidelis & ver9.et inde. אָמְנָם Omnam. Siue. אֻמְנָם Vmnam .i.vere . vtiq;. Gen. 18. Num vere paritura ſum anus.Et idem ſignificat. אָמְנָה omna.vt Gen̄.20.Alias autem & vere ſoror mea eſt.Item. אֹמֵן Omen.i.Alumnus.nutrici9 vel nutrix.vt Nu.11.Sicut portare ſolet nutrix infantulũ. Eſter.2. Qui fuit nutricius filie fratris ſui ediſſe.Eſa . 49.Et erunt reges nutricii tui. Item. אָמָּן Amman.Artifex. ſiue opifex.Canti.6. Que fabricata ſunt manu artificis. Item. אָמוֹן Amon.i.multitudo quaſi . הָמוֹן Hamon. Hiere.52.Et ceteros de multitudine trãſtulit nabuzardan princeps militie.

אָמַץ Amas . Preualere . ſuperare . firmare. vel roborare.confortare. Roboratũ vel robuſtum eſſe.ſiue viriliter agere. Gen̄.25.Populuſq; populũ ſuperabit . Deut. 2.Et offirmauerat cor illi9.i.cõfortauerat ſiue roborauerat cor illius.Iob.4.Et genua trementia confortaſti. p̃s.26.Et confortetur cor tuũ & ſuſtine dñm.Et. p̃s.141.Quia cõfortati ſunt ſup me. Ruth.2. videns ergo noemi ꝙ obſtinato

Margin: אָמַן Credere. — הֶאֱמִין Credere. — Fidelẽ eẽ Stabilẽ eẽ — אֱמוּנָה Fides. — Veritas. — Stabilitas — אֹמֶן — אֱמוּנִים Veritates. — נֶאֱמָן Fidelis. — Verax. Stabilis indeficiẽs. — מְהֵמַן Fidelis. — אֱמֻן Fides. — אָמֵן Amen. — אָמְנָם אֻמְנָם Vere — אָמְנָה Vere — אֹמֵן Nutrix. Nutricius — אָמָּן Artifex. — אָמוֹן Multitudo. — אָמַץ Superare Offirmare Cõfortare

© Biblioteca Nacional de España

אָדַב Tabeſcere

אָדַב Adab.cõtriſtari.tabeſcere.merore cõſumi.1.Re.2.Et tabeſcat aĩa tua.& ſolũ inuenitur in loco predicto.

אֱדַיִן Tunc. בְּאדַיִן Tunc.

אֱדַיִן Edáin.In lĩgua chaldaica eſt aduerbiũ tpis & ſignificat tũc Dañ.2.Tũc danieli myſteriũ p viſionẽ noctis reuelatũ eſt:& in eo.Tũc arioch feſtinus ĩtroduxit danielẽ. ſcribitur etiã cũ beth in principio & dicitur.בְּאדַיִן Bedáin. vt in eo.Tunc daniel requiſiuit de lege atq; ſententia.

אָדַם Flaueſcere Rubrũ eſſe Rubicundus. אָדוֹם Ruffus. Rubicundus. מְאָדָּם Ignitus. Ruffus vel rubricatus מְאָדָּמִים Rubricati. אֲדַמְדָּם Ruffum. Subruffa. אֹדֶם Sardius. אֲדָמָה Terra. Humus. אָדָם Homo. Humanus Adam.

אָדַם Addã.rubere ſiue rubicũdũ eẽ:aut flaueſcere.Proue.23.Ne ĩtuearis vinũ qñ flaueſcit Eſa.1.Et ſi fuerĩt rubra quaſi vermiculus.Thren.4.Rubicundiores ebore antiquo.p quo hebrei legunt.Rubuerũt ſiue rubicũdiores fuerũt pluſq; ebur ãtiquũ.& ĩde.אָדוֹם Adom.i.ruffus vel rubicũd9 Geñ.25.Da mihi de coctiõe hac ruffa:& Nu.19.vt adducãt ad te vaccã ruffam Cãti.5.Dilectus me9 cãdidus & rubicũd9.& ĩde.מְאָדָּם Meoddã.i.ruffus ſiue rubricat9 Naũ.2. Clypeus fortiũ ei9 ignitus.pro quo heb.le.Clypeus fortiũ ei9 ruff9 ſiue rubricat9:& ĩ plu.מְאָדָּמִים Meoddamim.Exo.25.Et pelles arietum rubricatas.Et aliqñ geminãtur due vltime littere:& dicitur.אֲדַמְדָּם Adãddã.i.ruffũ vel rubeũ Leui.13.Si alba vel ruffa macula fuerit.& recipit ĩ fine tau: quod denotat nomẽ eſſe femininũ:in eo.ca.vbi dicitur.Et in loco vlceris cicatrix alba apparuerit ſiue ſubruffa.Inde. אֹדֶם Odẽ.quod ẽ lapis pcioſus rubei coloris:quod noſtra trãſlatio ſardiũ trãſtulit Exo.28.In primo verſu erit lapis ſardius.& Eze.28.Oĩs lapis pcioſus operimẽtũ tuum ſardius topatius:& ĩde.אֲדָמָה Adama.i.terra ruffa aut humo. Geñ.6.Cũq; cepiſſent hoĩes multiplicari ſup terrã:& ĩ eo. 2.Produxitq; dñs deus de humo oẽ lignũ.& inde dicitur. אָדָם Adam.i.hõ aut hũanus.vel terrenus Geñ.1.Faciamus hoĩem ad imaginẽ & ſilĩtudinẽ noſtrã.& in eo.8.Sẽſus eñ et cogitatio hũani cordis:& aliqñ accipitur p primo hoĩe: vt Geñ.2.Erãt aũt vterq; nudus Adã & vxor eius.& aliqñ ponitur pro hoĩe in vniuerſali ſiue pro humana natura:vt Nu.3.Ab homine vſq; ad pecus.& ps.115.Omnis homo mendax:& caret numero plurali.

אָדוֹן Dñs. Dñator. אֲדֹנִים Dñi. אֲדֹנֵי Dñs. Dñi. אֲדֹנָי Basis. אֲדָנִים אַדְנֵי Baſes.

אָדוֹן Adon.dñs.dñator.Geñ.18.Et dñs me9 vetuſt9 eſt.ps. 113.A facie dñi mota ẽ terra.Eſa.3.Ecce dñator dñs exercituũ:& in eo.Mittet dñator deus exercituũ in pinguib9 eius tenuitatẽ:& in plu.אֲדֹנִים Adonim.i.dñi vel dñatores. et qñ regit poſt ſe genitiuũ amittit vltimã litterã.ſ.mem:& dicitur אֲדֹנֵי Adone.i.dñi.& vtroq; modo dicitur de deo.ſ. in nu.plu.De primo Malac.1.vbi dicitur Et ſi dñs ego ſũ: vbi ẽ timor me9.pro quo in hebreo eſt dñi noĩatiui caſus plu.nu.ſ.& ſi dñi ego ſum:vbi ẽ timor meus.De.2.ps.135. vbi dicitur.Cõfitemini dño dñorũ.pro quo in heb.eſt.Cõfitemini dñis dñorũ.In aliis vero locis pro dño ponitur. אֲדֹנָי Adonái:quod interptatur dñi mei ĩ plu.& hoc qñ ſcribitur eiſdẽ litteris quibus pnunciatur.ſ.aleph.daleth.nun. iod.Sed nomẽ dñi Tetragrãmaton.pro quo btũs Hieronymus cõiter trãſtulit dñm:ĩ heb.ſcribitur cum quattuor litteris.ſ.iod.he.vau.he.& ſignificat eſſe vel eſſentiã aut gñationẽ.Itẽ.אֶדֶן Aden.baſis.fulcimẽtũ:& in plu.אֲדָנִים vel אַדְנֵי Adanim vel adane.i.baſes Exo.26.Baſes argẽteas:& ĩ eo. 36.Cũ quadragĩta baſibus argẽteis.& Iob.38.Super quo baſes eius ſolidate ſunt.

אָדַר Extollere. נֶאְדַר נֶאְדָּרִי Magnificari. אַדִּיר Admirabile. Fortis. Magna.

אָדַר Adar.magnificare.extollere.fortificare.Eſa.42.Et magnificaret legẽ & extolleret.Et inde verbũ paſſiuum.נֶאְדַר vel נֶאְדָּרִי Needari.Exo.15.Dextera tua dñe magnificata ẽ ĩ fortitudĩe:& ĩde.אַדִּיר Addir.admirabilis.fortis.magn9.magnific9.excellẽs.ps.8.Dñe dñs noſter q; admirabile ẽ nomẽ tuũ.Iudicũ.5.In phiala fortiũ obtulit butyrũ.Eſa.33.Nec trieris magna trãſgredietur:& Eze.17.Et erit ĩ cedrũ magnã.& aliqñ ſcribitur ſine Iod ĩ medio.& cũ thau ĩ fine.& dicitur.אַדֶּרֶת Addáreth.& ſignificat grãdẽ in gñe femi.vt Eze.17.Vt ſit in vineã grãdem.Significat etiã magnificẽtiã:vt Zach.11.Q m vaſtata ẽ magnificẽtia eorũ. Inde.אַדֶּרֶת Addéreth.i.palliũ.Geñ.25.In morẽ pellis hiſpidus.pro quo he.le.in morem pallii hiſpidi vel hirſuti.Et Ioſue.7.vidi inter ſpolia palliũ coccineũ.&.4.Reg.2.Tulitq; helias palliũ ſuũ & inuoluit illud.Significat etiã genus veſtimẽti quo reges vel magnifici viri vtebãtur.Ione.3.Et ſurrexit de ſolio ſuo & abiecit veſtimentũ ſuũ a ſe.Itẽ.אֲדָר Adar.nomẽ duodecimi mẽſis:ſecũdũ cõputationẽ hebreorũ.Eſter.9.Igitur duodecimi mẽſis quẽ adar vocari iã dixim9.Itẽ.אִדַּר Idar ſiue.אִדְּרָא idera.ĩ lĩgua chaldaica ſignificat areã.Dañ.2.Et reducta ſunt quaſi in fauillã eſtiue aree.

אַדֶּרֶת Grandis. Magnificentia. אַדֶּרֶת Pellis. Pallium. Veſtimẽtũ אֲדָר Adar. אִדַּר אִדְּרָא Area.

אֲדַרְגָּזְרַיָּא Duces.

אֲדַרְגָּזְרַיָּא Adargazraia.in lingua chaldaica ſignificat duces ſiue magiſtratus Dañ.3.Duces & tyrãnos & prefectos.et ſolum inuenitur in numero plurali.

אַדְרַזְדָּא Diligẽter.

אַדְרַזְדָּא Adrazda.in lingua chaldaica eſt aduerbium exhortandi.i.diligenter Eſdre.7.tribuantur diligenter in domo dei celi.

אֲדַרְכֹּן Solidus. Numus. אֲדַרְכֹּנִים Solidi. Numi.

אֲדַרְכֹּן Adarcõ.gen9 põderis vł monete quod noſtra trãſlatio ſolidũ trãſtulit.Eſdre.8.Crateras aureas viginti:q̃ habebãt ſolidos millenos.& ſolũ inuenitur in nu.plu. ſcilicet.אֲדַרְכֹּנִים Adarconim.i.ſolidi:vt in predicto loco.

אֲהָהּ A.interiectio. Heu.

אֲהָהּ Aha.Interiectio eſt dolẽtis.Hiere.1.A.a.a.dñe deus ecce neſcio loqui.Ioeł.1.A.a.a.diei.& ĩ heb.eſt vna dictio tñ q̃ ſonat aha:& ẽ cõpoſita ex tribus litteris.ſ.Aleph. he.he.& aliqñ ponitur pro heu.vt Ezech.9.Heu.heu.heu. dñe deus.vbi ſimiliter in heb.eſt vna dictio tñ.ſ.aha.

אָהַב Amare. Diligere. אֹהֵב Diligens. אֹהֲבִים אֹהֲבֵי Diligẽtes. Amores vł dilectiões. אָהוּב Dilectus. אֲהוּבָה Dilecta. אַהֲבָה Amor. Dilectio. Charitas. Dilecta. נֶאֱהָב Amabilis

אָהַב Ahab.amare.diligere.Geñ.25.Iſaac amabat eſau eo quod de venatiõibus illius veſceretur:& Rebeca diligebat Iacob.& in eo.37.Iſrael aũt diligebat Ioſeph.et ĩde. אֹהֵב Oheb.i.diligẽs ſiue amãs.Eſa.61.Quia ego dñs diligens iudiciũ.& in plu.אֹהֲבִים Ohabim.vel אֹהֲבֵי Ohabe .i.diligẽtes ſiue amãtes vel amores.ps.118.Pax multa diligẽtibus legẽ tuam.& Prouer.8.Ego diligẽtes me diligo:& in eo.7.Et fruamur cupitis amplexibus.p quo heb.legũt. Et letemur ſiue exultemus amoribus ſiue dilectionibus.Inde.אָהוּב Ahub.i.dilectus ſiue amicus.& in gñe femi.אֲהוּבָה Ahuba.i.amica vel dilecta.Oſee.3.Dilige mulierẽ dilectã ab amico.& inde.אַהֲבָה Ahaba.i.dilectio.amor.charitas.2. Reg.1.Et amabilis ſup amorẽ mulierũ.Et Cãti.8.Fortis vt mors dilectio.& in eo.Aque multe nõ poterũt extinguere charitatẽ.Significat etiã dilectã.Cãti.2.Ne ſuſcitetis nec vigilare faciatis dilectam.Inde.נֶאֱהָב Neehab.i.dilectus ſiue amabilis.2.Re.1.Saul et Ionatas amabiles & decori valde.

אֱהִי Vbi. Ero.

אֱהִי Ehi.vbi.Oſee.13.Vbi eſt rex tuus.& ſolũ in hoc loco ponitur p vbi.in aliis vero locis eſt verbũ ſubſtãtiuũ futuri tpis & deriuatur ab hoc verbo הָיָה Haia.quod ſignificat fuit.Interpretatur aũt ero.vt in capło preallegato vbi dicitur.Ero mors tua o mórs:morſus tuus ero inferne.

אָהַל Habitare. Tẽdere tẽtorium. Tentorium ponere. יַאֲהֵל אֹהֶל Tabernaculum.

אָהַל Ahal.Tẽtoriũ ſiue tabernaculũ.tẽdere ſplendere.ſiue lucere.Geñ.13.Et habitauit ĩ ſodomis.p quo ĩ hebreo ẽ:& tetẽdit tabernaculũ ſiue tẽtoriũ ĩ ſodomis.& ĩ eo. Mouẽs igitur Abraam tabernaculũ ſuũ venit & habitauit iuxta cõuallẽ mãbre.pro quo in heb.eſt.Et tetendit Abraã tabernaculũ ſuũ & venit & habitauit iuxta cõuallẽ mãbre. Et vtrũq; eſt verũ.nã mouebat tabernaculũ ſuũ ab vno loco & tẽdebat illud in alio loco p ſuas mãſiones:donec venit ad habitãdũ in cõuallẽ mãbre.Et inuenitur etiã predicta dictio ſine Aleph.Eſa.13:vbi dicitur.Nec ponet ibi tentoria arabs.vbi ponitur.יַהֵל Pro.יַאֲהֵל Iahel pro Iaahel.& ĩde. אֹהֶל óhel.i.tabernaculũ vel tẽtoriũ.Geñ.18.Apparuit dñs abrae ſedẽti in hoſtio tabernaculi.& ĩ eo.Feſtinauit Abraã

© Biblioteca Nacional de España

in tabernaculũ ad ſarã. & in eo. 31. In mõte galaad fixit tentoriũ ſuũ. Et in plu. אהלים Ohalim. i. tabernacula vel tentoria. Geñ. 25. Habitabat ĩ tabernaculis. & aliqñ ponitur pro ſplẽdere. vt Iob. 25. Ecce luna etiã nõ ſplẽdet. ꝓ quo aliqui heb. le. Ecce luna etiã nõ extẽdit ſiue expãdit. ſ. lumẽ ſuũ in modũ tẽtorii. iuxta illud Eſa. 13. Stelle celi & ſplendor earũ nõ expãdent lumẽ ſuũ. Et cõmuniter pro ſplẽdere ſcribitur ſine aleph. de quo vide ĩfra in dictiõe. הלל Halal. Itẽ אהלות Ahaloth. aloe. vt Cãt. 4. Myrrha & aloe cũ oĩb9 primis vnguẽtis. p̃s. 44. Myrrha & gutta & Caſia. vbi pro gutta ponitur eadẽ dictio. ſ. ahaloth. i. aloe. Alii dicunt genus eẽ aromatis quod medici ſandalũ vocãt. & aliqñ ſcribitur cũ Iod et mem in fine: & dicitur אהלים Ahalim ĩ eodẽ ſignificato. Proue. 7. Aſpſi cubile meũ myrrha & aloe. Et nu. 24. vt tabernacula q̃ fixit dñs. pro quo heb. le. vt aloe quã plantauit dñs. Sed ẽt põt ſignificare tabernacľa ſicut ẽ ĩ noſtra trãſlatione. vt ſupra dictũ eſt. & licet ibi ponatur verbũ plãtauit: põt tñ cõuenire cũ tabernaculis. quia eſt equiuocũ & ſignificat etiam figere. vt Dañ. 11. vbi dicitur. Figet tabernaculũ ſuum apedno inter duo maria.

או O. vel. aut. ſiue. ſi. Exo. 21. Qui percuſſerit ſeruũ vel ancillã. & in eo. Si autẽ vna die vel duobus ſuperuixerit. & in eo. Si percuſſerit quiſpiã oculum ſerui ſui aut ancille. Et Leui. 1. De turturibus & pullis colũbe. pro quo in hebreo legitur. De turturibus vel de pullis colũbe. & in eo. 5. Offerat duos turtures vel duos pullos colũbarũ. & in eo. 12. Cũq; cõpleti fuerint dies purgationis ſue pro filio ſiue pro filia. Itẽ ponitur pro ſi. vt. 1. Reg. 20. Si quid forte reſponderit tibi pater tuus dure. ponitur etiam. pro &. vt Leui. 4. Et poſtea intellexerit pctm̃ ſuũ. & aliqui hebrei legũt ſi poſtea intellexerit. Et in eo. & cognouerit peccatum ſuum. Prouer. 30. Gallus ſuccinctus lumbos ſuos et aries.

אוב Ob. Phyton. demõ. vel ars phytonica. vt Leui. 20. Vir ſiue mulier in quib9 phytonicus vel diuinatiõis fuerit ſpũs. & Eſa. 29. Et erit quaſi phytonis de terra vox tua. & ĩ pluľi. אבת Oboth. i. phytones Deut. 18 Nec phytões cõſulatis. & Eſa. 8. Et cũ dixerĩt ad vos q̃rite a phytonib9. Significat etiã ĩ nũero plu. vtres ſiue lagũculas. Iob. 32. En vẽter me9 q̃ſi muſtũ abſq; ſpiraclo: quod lagũcľas nouas dirũpit.

אוד Vd. Torris. Titio. vt Zach. 3. Nũquid nõ iſte torris eſt erutus de igne. cuius plurale אודים Vdim, ponitur Eſa. 7. vbi dicitur. Cor tuũ ne formidet a duabus caudis titionũ fumigãtiũ iſtorum. אודות Odoth, propter. cauſa. ſ. alicuius vel gratia alicuius: vt Nu. 12. Propter vxorẽ eius. Ethiopiſſam. & Ioſue. 14. Noſti qd locut9 eſt dñs ad Moyſen hoĩem dei de me & te. Pro quo hebrei legunt ꝓpter me et te. vel cauſa mei & cauſa tui: aut gratia mei & gratia tui: ſiue ſuper cauſa mea & ſup cauſa tua. & hoc vltimũ eſt magis propriũ quia cõmuniter preponitur dictio על Al. i. ſup. Sicut Geñ. 26. Annunciantes ei de puteo quẽ foderant. Pro quo in hebreo eſt. Annunciantes ei ſuper cauſa putei quẽ foderant.

אוה Iua. Deſiderare. Cõcupiſcere. Deu. 5. Nõ cõcupiſces domũ proximi tui. & Eſa. 26. Aĩa mea deſiderauit te in nocte. Sed in hebreo illud deſiderauit eſt prime pſone. Et tũc illud aĩa mea erit ablatiui caſus. i. in aĩa mea deſiderauí te in nocte. & inde אוה Aua. i. deſideriũ. Deut. 12. Si autẽ comedere volueris & te eſus carnium delectauerit occide et comede. pro quo in hebreo eſt verũtamen in omni deſiderio aĩe tue occides & comedes carnes. Sed trãſlator noſter trãſtulit ſeſum. vbi ponitur אות Auath ꝓ אוה Aua. quia noĩa in he deſinẽtia qñ poſt ſe regũt gtm̃ mutãt illud he in thau Et inde aliud nomen in quo additur thau in principio. ſ. תאוה Thaaua. i. deſideriũ. p̃s. 112. Deſiderium peccatorũ peribit. & Prouer. 13. Deſiderium ſi cõpleatur delectat animã. & inde מאויי Maauaie per additionẽ mem ĩ principio. i. deſideria. vt. p̃s. 139. Ne tradas me dñe a deſiderio meo peccatori. pro quo Beatus hieronymus in pſal. iuxta hebraicam veritatẽ tranſtulit. ne des dñe deſideria impii. Et inde ꝑ additionem littere nun in principio נאוה Naaua. i. deſiderabilis vel placens: aut decens vel ſpecioſum aut pulchrũ. Cãti. 1. Nigra ſum ſed formoſa filie ieruſalem. & in eo. Pulchre ſunt gene tue ſicut turturis. et Prouer. 17. Non decẽt ſtultũ verba compoſita. et in eo. 19. Nõ decent ſtultum delicie. et in eo. 26. Sic indecens eſt ſtulto gloria. et Eſa. 52. Quã pulchri ſuper mõtes pedes annunciãtis et predicantis pacem.

אוח Oach. Gen9 beſtie mõſtruoſe vel ſerpẽtis. pro quo dracones trãſtulit Beatus Hieronymus. Eſa. 13. et replebuntur domus eorum draconibus. et ſolum inuenitur in numero plurali in loco predicto.

אוי Oi. ve. heu. Nume. 21. Ve tibi moab. et Eſa. 6. Ve mihi quia tacui.

אול ſiue אויל Euil. ſtultus. Iob. 5. virũ ſtultũ ĩterficit iracũdia. Oſee. 9. Scitote iſrael ſtultum prophetã. et in plurali. אוילים Euilim. Prouer. 1. Sapientiam atq; doctrinam ſtulti deſpiciunt. Inde אולת Iueleth. i. ſtulta inſipiens ſiue ſtulticia. Prouer. 14. Sapiens mulier edificat domũ ſuã. inſipiens ſtructam quoq; manibus deſtruit. & in eo. Impatiẽs opabitur ſtultitiã. Itẽ אולי Vlai. ſi forte. forte. forſitan. ſi. Geñ. 18. Si fuerint quinquaginta iuſti in ciuitate. Ioſue. 9. Forte in terra que nobis ſorte debetur habitatis. Significat etiam niſi. vt Nume. 22. Et niſi aſina declinaſſet de via. De verbo autem אלם vel אולם Vlam. vel vlam dicetur infra in dictione אלם Alam.

און On. fortitudo. virtus. dolor. luctus. triſtis. murmurans. Iob. 18. Arctabuntur greſſus virtutis ei9. & in eodẽ. 4. Virtus illi9 ĩ vmbilico vẽtris ei9. & Oſee. 12. Et ĩ fortitudine ſua directus eſt cũ angelo. et Geñ. 59. Et principium doloris mei. Pro quo hebrei legũt principiũ fortitudinis mee. Iob. 20. Et manus illius reddẽt ei dolorẽ ſuum. et in eo. 21. Deus ſeruabit filiis ſuis dolorẽ patris. Deut. 26. Nõ comedi ex eis in luctu meo. Threñ. 3. Quid murmurauit homo viuens. Et quaſi hec oĩa beatus Hieronymus voluit cõplecti in hoc verbo מתאננים Mithonenim. pro quo murmur dolentium pre labore traduxit Nu. 11. vbi dicitur. Interea ortũ eſt murmur ppľi quaſi dolentiũ pre labore. Pro quo hebrei legũt. Et fuit ppľs quaſi murmurãtes vel quaſi dolẽtes pre labore. & in plu. אונים Onim. i. fortitudines. ſiue dolores. aut fortes vel dolẽtes. & beatus Hieronymus traduxit ſollicitos. Prouer. 11. Expectatio ſollicitorũ peribit. ĩde און Auen. i. iniquitas. iniuſtitia. vanitas. dolor. idolũ. vt. p̃s. 35. Verba oris eius iniquitas & dolus. & in eo. Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo. & p̃s. 9. Sub lingua eius labor & dolor. & p̃s. 89. Et amplius eorum labor & dolor. Nume. 23. Non eſt idolum in Iacob. et Oſee. 12. Inueni idolum mihi.

אוץ Os. iſtãter hortari. cogere. feſtinare. ãguſtiari. ſiue turbari. Geñ. 19. Cogebãt eum angeli dicẽtes: ſurge tolle vxorẽ tuã. et Exo. 5. Prefecti quoq; operũ inſtabãt. i. feſtinãter cogebãt. vbi ponitur אצים Aſim. ioſue. 10. Et nõ feſtinauit occũbere ſpatiũ vnius diei. Prouer. 19. Qui feſtinus eſt pedibus. offendet. ioſue. 17. Quia anguſta eſt tibi poſſeſſio montis ephraim. Hiere. 17. Et ego non ſum turbatus te paſtorem ſequens. & Eſa. 22. vbi dicitur. Nolite incumbere vt conſolemini me. Pro eo quod in littera noſtra eſt incumbere: in hebreo eſt ſimilis dictio ſicut ſupra.

אור Or. illũinare. lucere. Geñ. 1. Et illũinẽt terrã. Exo. 14. Et illuminãs noctẽ. p̃s. 12. Illũina oculos meos. et. p̃s.

Tentoriũ. אהלים Taberna cula. Splẽdere. Extẽdere. אהלות Aloe Gutta. אהלים Aloe. Taberna cula. או Vel. Aut. Siue. Si. Et. אוב Phytonicus. Phyton. אבת Phytões. Lagũcule. אוד Torris. אודים Titiones. אודות Propter De. Propter Cauſa. אוה Cõcupiſcere. Deſiderare. אוה Deſideriũ. אות תאוה Deſideriũ.

מאויי Deſideria. נאוה Formoſa. Pulchrũ. Decens. וח Dracones. אוי Ve. אול אויל Stultus. אוילים Stulti. אולת Inſipiẽs. Stultitia. אולי Si. Forte. Niſi. אולם און Virtus. Fortitudo. Dolor. Fortitudo. Dolor. Luctus. Murmurare. מתאננים Murmur. אונים Solliciti. און Iniquitas Dolor. Idolum. אוץ Cogere. Inſtare. אצים Feſtinare. Anguſtare ſiue arcta re turbari. Incũbere. אור Illumiare

© Biblioteca Nacional de España

17.Q m̄ tu illuminas lucernā meā. et.p̄s.67. Illuminet vul
tum ſuū ſuꝑ nos.et.p̄s.139.Et nox illuminatio mea in deli-
ciis meis.Pro quo in pſalterio beati Hieronymi quod ime-
diate trāſtulit de hebreo ſic habetur.Nox quoqꝫ luxerit co-
Lucere. rā me Iob.41.Poſt eū lucebit ſemita.& p̄s.96.Alluxerunt
fulgura eius orbi. Eſa.60. Surge illuminare ieruſalē. Inde
אור nomē אור Or.i.lux.vel lumē aut illuminatio.Geñ.1.Dixit-
Lux. qꝫ deus fiat lux:& facta eſt lux.& in eo.Appellauitqꝫ lucem
Lumen. diē.Iob.22.Et in viis tuis ſplēdebit lumen.et.p̄s.35.In lu-
illumiatio. mine tuo videbimus lumē. & p̄s.26. Dñs illuminatio mea
אוֹרָה et ſalus mea.Inuenitur etiā אוֹרָה Ora cū he in fine .Heſter
Lux. 8.Iudeis aūt noua lux oriri viſa eſt.& ī plu. אוֹרִים Orim.i.
אוֹרִים lumina ſeu luminaria.p̄s.139.Qui fecit luminaria magna.
Lumiaria. Ponitur etiā אור Or.ꝓ ſole.vt Iob.31.Si vidi ſolē cū fulge-
אור ret et lunā incedentē clare . & aliqñ recipit mem in princi-
Sol. מָאוֹר pio:et dicitur מָאוֹר Maor.i.luminare.Geñ.1. Luminare ma
Luminare ius vt p̄eſſet diei:et luminare minus vt preeſſet nocti. & in
מְאוֹרֹת plurali .מְאוֹרֹת Meoroth.i. luminaria.In eodem. Fiant lu-
luminaria minaria *in* firmamēto celi.et in eo.Fecitqꝫ deus duo lumi-
מֵאִיר naria magna.inde מֵאִיר Meir ſiue מְאִירָת Meirath.i.illūinās
מְאִירָת p̄s.18. Preceptū dñi lucidū illuminās oculos.& Inde. נָאוֹר
illuminās Naor.ꝓ additionē nun in principio.i.illuminans ſiue illu-
נָאוֹר minatus.p̄s.75. Illuminās tu mirabiliter a mōtibꝰ eternis.
illuminās et dicūt hebrei ꝙ etiam ſupradicta dictio אור Or.ſignificat
אור pluuiā & fulgur.nā vbi legitur in trāſlatiōe noſtra. Iob.37
Lumen. Frumentū deſiderat nubēct: nubes ſpargit lumē ſuū. ipi le
Pluuia. gūt.Et nubes ſpargit pluuiā ſuā. & ī eo.37. Vbi dicitur. Et
Fulgur. lumē illius ſuꝑ terminos terre:ipi legūt.et fulgur illius ſuꝑ
אורות terminos terre.Itē אורות Oroth.herbe virides:et forte vi-
ſum aſpectu cōfortātes & illuminātes. A ſuperiori dictione
Herbe. deriuatū.4.Reg.4. Et egreſſus eſt vnus ī agrū vt collige-
אור ret herbas.Itē אור Or ſiue אור Vr.i.ignis.Iob.41.Sternuta
אור tiōe eiꝰ ſplēdet ignis.& Eſa.31.Cuiꝰ ignis eſt in ſion. Vnde
Ignis. illud quod habetur.Geñ.15.Ego dñs q eduxi te de vr Chal
Ur. deorū.Aliqui hebrei dicūt ꝙ in eodē loco·vr eſt:nomē cōe
et ꝙ ſignificat ignem. & legūt ſic.Ego dñs qui eduxi te de
igne chaldeorū.Dicūt em̄ ꝙ Abraā nolens adorare ignem
quē chaldei adorabāt fuit miſſus in ignē & inde virtute di-
אוּרִים uina liberatus. et in plu.אוּרִים Vrim. pro quo beatus Hie-
ronymus trāſtulit doctrinā.Exo.28. Pones in rationale iu
Doctrina. dicii doctrinā & veritatē.& Leui.8.In quo erat doctrina et
veritas.Deut.33.Perfectio tua & doctrina tua a viro ſancto
Doctrine. tuo.Eſa.24.In doctrinis glorificate dñm.Sed qñ loquitur
de veſtibus ſacerdotalibus:dicūt aliqui hebrei ꝙ ibi ꝑ vrim
intelligitur nomē dñi tetragrāmatō incluſum in rationali.
מְאוּרָת Alii fatētur ſe neſcire quid ſignificet. Itē מְאוּרָת Meurath.ꝑ
Cauerna. additionē mem in principio.i.foramē ſiue cauerna in qua
ſunt ſerpentes. Eſa.11. Et in cauerna reguli qui ablactatus
fuerit manum ſuam mittet.

אות
Signum. אות Oth.ſignū.Geñ.4. Poſuit dñs ſignū in ca in.Exo.3.
אותת Hoc habebis ſignū ꝙ miſerim te.& in eo.4.Si nō au
Signa. dierint ſermonē ſigni prioris: credēt verbo ſigni ſequētis.
אַת Et deut.13.Et predixerit ſignū atqꝫ portentū.et in plurali.
אַתָא אותת Ototh.i.ſigna.Exo.4.Fecit ſigna corā pp̄lo.et nu.
Signum. 2. Singuli ꝑ turmas ſigna atqꝫ vexilla caſtra metabūtur fi-
אַתַיָא lii Iſrael.& p̄s.134.Miſit ſigna et ꝓdigia in medio egypti.
אַתִין Et ī lingua chaldaica dicitur אַת Ath.ſiue אַתָא Atha.et ī plu.
Signa. אַתַיָא Athaia.ſiue אַתִין Athin. Dañ.3. Signa & mirabilia fe
אות cit apud me deus.Et in eo.6. Faciens ſigna & mirabilia.Et
Littera. etiam vtuntur hoc nomine אות Oth.pro littera.et in plura
אֹתִיוֹת li. אֹתִיוֹת Othioth.id eſt littere.
Littere. אָז Az.tūc.Exo.15.Tūc cecinit moyſes.Ioſue.1. Tunc diri
Tunc. ges viā tuā.p̄s.92.Parata ſedes tua ex tūc.& qñqꝫ ſcribi
tur cū Iod in fine & dicitur אָזַי Azai.p̄s.124. Forte viuos אָזַי
deglutiſſent nos:& in eo. Forſitan aqua abſorbuiſſet nos. Forte.
et in eo.Forſitā pertrāſiſſet aīa noſtra.Pro quo hebrei legūt Forſitan.
Tunc ſiue vtiqꝫ viuos deglutiſſent nos. Tūc ſiue vtiqꝫ aqua Tunc.
abſorbuiſſet nos.Tunc ſiue vtiqꝫ pertranſiſſet aīa noſtra.

אֵזוֹב
אֵזֹב Ezob.hyſſopus genus herbe.Exo.12.Faſciculūqꝫ hyſ Hyſſopus.
ſopi tingite ī ſanguine. et Leui.14. Et lignū cedrinū
vermiculūqꝫ & hyſſopū.&.3.Reg.4. Vſqꝫ ad hyſſopū que
egreditur de pariete. p̄s.50. Aſperges me dñe hyſſopo &
mundabor . & ſcribitur cum littera vau in ſecunda ſyllaba.

אֲזְדָא Azda.in lingua chaldaica ſignificat ābulare ſiue re אֲזְדָא
cedere.Dañ.2.Et ſermo receſſit a me.Et in eodem. Recedere.
Scitis ꝙ receſſerit a me ſermo.

אָזַל Azal.abire.ābulare.recedere. deficere. Iob.4. Quo- אָזַל
mō ſi recedāt aque de mari.Prouer.20. Et cū receſſe- Recedere.
rit gl'iatur.1. Reg.9. Panis deficit in ſitarciis noſtris. Deut. Deficere.
32. Videbitqꝫ ꝙ infirmata ſit manus. quod hebrei ſic expo Infirmari
nūt. Videbit quod receſſit ſiue defecit robur vel poteſtas.nā
ꝑ manꝰ aliqñ itelligitur robur vel poteſtas.eſt etiā nomē la
pidis ſic nūcupati.1.Reg.20.Et ſedebis iuxta lapidē cui no
mē eſt Ezel.et dicūt hebrei quod vocabatur Ezel: eo quod Ezel.
erat ſignū eūtibus ſiue iter agentibus quā viam caperent.

אֹזֶן Ozen.auris.Exo.21. Perforabiſqꝫ aurē eiꝰ ſubula. & ī אֹזֶן
eo.29.Et pones ſuꝑ extremū auricule dextre. Iob.12. Auris
Auris verba diiudicat.& ī plu. אָזְנַיִם Oznáim.i.aures.p̄s. Auricula. אָזְנַיִם
113. Aures hñt & nō audiēt. & Deut.23. Ponitur ꝓ baltheo Aures.
vbi dicitur.Gerēs paxillū ī baltheo.Hebrei tñ ī hoc loco ar Baltheus.
ma iterp̄tātur.Inde verbū tertie cōiugatiōis הֶאֱזִין Heezin.i. Arma.
audiuit.auſcultauit.auribꝰ ꝑcepit.Deut.33.Audite celi q̄ lo הֶאֱזִין
quor.& p̄s.5.Verba mea auribus ꝑcipe dñe.&.p̄s.16.Auri- Audire.
bus ꝑcipe orōnē meā. & Eſa.1.Et auribꝰ ꝑcipe terra.& ide Auribus ꝑcipere.
verbū אָזִין Azin.i.audiui.Iob.32. Audiui prudētiā veſtrā. אָזִין
et aliqñ ſcribitur ſine aleph.Prouer.13. Malus obedit ligue Audiui
iniq̄ vbi ponitur מֵזִין Mezin ꝓ מַאֲזִין Maazin. īde מאזְנַיִם מֵזִין
Moznáim.i.ſtatere in numero plu.Leui.19. ſtatera iuſta & Obedire.
equa ſint pōdera.Iob.31. Appēdat me ī ſtatera iuſta.& p̄s. מאזְנַיִם
61.In ſtateris vt decipiāt de vanitate ī idip̄m.& ſolū inueni Statera.
tur ī pl'ali nūero apud hebreos. Inde verbū אִזֵּן Izen.i.pō- אִזֵּן
derauit ſiue exq̄ſiuit.Eccl's.12.et enarrauit q̄ fecerat & iueſti Enarrare.
gās cōpoſuit parabolas multas. Pro quo heb.le. Pōderauit Pōderare
ſiue exquiſiuit:et iueſtigauit cōpoſuitqꝫ parabolas multas.

אָזֵק Azac.Catena ſiue compes.& ſolum inuenitur in nu- אָזֵק
plu.Hiere.40. Qñ tulit eū vinctū catenis in medio Catena.
oīm. & in eo. Ecce ſolui te hodie de catenis q̄ ſunt in mani-
bus tuis.iuenitur etiā ſine Aleph.p̄s.149.Ad alligādos re-
ges eorū in cōpedibus.& Naū.3.optimates eius cōfixi ſunt Cōpedes.
in cōpedibus. Vbi ponitur בַּאֲזִיקִים ꝓ בְּזִיקִים Baaziquim. בְּזִיקִים בַּאֲזִיקִים

אָזַר Azar.cingere.accingere.precingere.1.Reg. 2.Et in- אָזַר
firmi accincti ſunt robore. Iob.28. Accinge ſicut vir Accingere
lumbos tuos.& Eſa.8.Accingite vos & vincemini.& in eo.
45.Accinxi te & non cognouiſti me.p̄s.17. Et precinxiſti precingere
me virtute ad bellū. Et.p̄s.92. Indutus eſt dñs fortitudine
& precinxit ſe.Inde אֵזוֹר Ezor.i.cingulū vel cinctorium.vt אֵזוֹר
Eſa.5.Non ſoluetur cingulū lūborū eius.& in eo.11.Et erit Cingulum
iuſtitia cingulū lumborū eius & fides cinctoriū renū eius.

אָח Ach.Frater ſiue germanus.Geñ.24. Habebat aūt Re- אָח
beca fratrē noīe laban. & ī eo.27. Venit germanus tuꝰ Frater.
fraudulēter & accepit bñdictionē tuā.& in eo. Ecce eſau fra
ter tuus minatur vt occidat te.& in eo.42. Adducite fratrē
veſtrū.& qñ poſt ſe regit genitiuū vel qñ cōponitur cū pro
noībus tūc recipit ī fine Ioth. & dicitur. אֲחִי Achi.vt Geñ. אֲחִי
14.fratris eſchol & fratris Aner.& ī eo.42.Adducite fratrē Frater.
veſtrū.& in plu.אַחִים Achim.i.fratres.Geñ.13.Fratres em̄ אַחִים Fratres.

© Biblioteca Nacional de España

ſumus.& p̄s.132. Ecce q̄ꝫ bonū & quā iucūdū habitare fra=
tres in vnū.& q̄n poſt ſe regit genitiuū vel q̄n cōiūgitur cū
pronoībus tūc amittit mem. vt ī precedēti tractatu grāmati
אֲחוֹת ce dictum eſt.& in gn̄e feminino אֲחוֹת Achoth.i.ſoror.Gen̄.
Soror. 4.ſoror vero Tubalcain Noema.& in eo.12. Dic ergo obſe
cro te quod ſoror mea ſis.& ī eo. Quā ob cauſam dixiſti eē
אֲחָיוֹת ſororē tuā. & in plu. אֲחָיוֹת Achioth.i.ſorores.1. Paralip.2.
Sorores. Quorū ſorores fuerūt ſaruia & abigail.inde.אַחֲוָה Achua.i.
אַחֲוָה fraternitas vel germanitas. Zach.11. Vt diſſolueret germa=
Germani⸗ nitatē inter Iudā & Iſrael.Et etiā q̄n duo ſūt ſil'es ponitur ſu
tas. אַח pradicta dictio.ſ. אַח Ach. pro altero ipoꝝ. & ī gn̄e femini
Alter. no אֲחוֹת Achoth.ꝓ altera. Exo.26.Quibꝰ tabula alteri ta=
אֲחוֹת bule cōnectatur.& in eo.25.vbi dicitur. Reſpiciātqꝫ ſe mu=
Altera. tuo.pro q̄ ī hebreo eſt reſpiciantqꝫ alter ad alterū. Item אַח
אַח Ach. Pyra.focus.beatus hieronymus trāſtulit arulā.Hiere.
Arula. 36.Et poſita erat arula corā eo plena prunis.& in eo. & pro
אַח iecit in ignē qui erat ſup arulā.Itē אַח Ach.heu.Interiectio
Heu. dolētis.Eze.6. Et dic heu ad oēs abominatiōes malorū do=
הֶאָח mus iſrael. & recipit he ī principio. & dicitur.הֶאָח Heach.i.
Euge. Euge.p̄s.39.q dicūt mihi euge. euge.& p̄s.34. Euge euge
אַח vidit oculus noſter. Ponitur etiā ſupra dicta dictio אַח Ach.
Pro. pro אֶחָד Echad.i.vnum.Eze.18.Et fecerit vnum de iſtis.
אֶחָד אֶחָד Echad.vnus ſiue vnū.vt Gen̄.1.Et factū eſt veſpere &
mane dies vnꝰ.Deut.6.Dn̄s deꝰ tuꝰ deꝰ vnꝰ eſt.Proū.
Vnus. Vnum. 1.Marſupiū vnū ſit oīm nr̄m.Eccl's.9.Qui ī vno peccauerit
multa bona perdet. Et in genere feminino אַחַת Achath.i.
אַחַת vna.Altera.Quedā.Semel.Deut.21.Si habuerit hō vxores
duas:vnam dilectam & alterā odioſam.4.Regū.4.Mulier
Vna altera quedam. aūt quedā de vxoribꝰ ꝓphetarū. Et aliq̄n ponitur pro vno
ī gn̄e neutro .vt Gen̄.11.Erat aūt terra labii vnius. Iob.39.
Vnum. Vnū locutꝰ ſum quod vtinā nō dixiſſem. Significat etiā ſe=
mel.Leuit.16.Et oretis pro filiis iſrael & pro cūctis pc̄tis eo
Semel. rū ſemel in anno.3.Reg.10.Semel ꝑ tres annos ibat in thar
ſis.&.4. Reg.4. Deambulabat in domo ſemel huc atqꝫ il=
luc.& in eo.6. Et obſeruauit ſe ibi nō ſemel neqꝫ bis. p̄s.61.
Semel locutus eſt deus. Et aliq̄n preponitur ei beth.& dici=
בְּאַחַת tur בְּאַחַת Beachath.i.ſemel vel in vno. Nu.10. Si ſemel clā
Semel. gueris.Iob.33.ſemel loquitur deꝰ.Prouer.28.Qui puerſis
graditur viis cōcidet ſemel.Tn̄ cōiter ſignificat ī vna ſiue in
אֲחָדִים vno in gn̄e neutro. & in plu. אֲחָדִים Achadim.i.vni. Eze.
37.& erunt in vnione in manu tua. pro quo He.le. Et erūt
vni ſiue vnici in manu tua. Accipitur etiam pro paucis.vt
Pauci. Gen̄.29. Et videbātur illi pauci dies pre amoris magnitu=
הִתְאַחֲדִי dine.& inde verbū הִתְאַחֲדִי Hithachadi.ꝓ quo Beatus hie=
Exacuere. ronymus tranſtulit Exacuere. Eze.21. Exacuere valde ad
חָדַד dextrā & ad ſiniſtrā.de quo vide īfra in dictiōe חָדַד chadad.
אָחוּ אָחוּ Achu. Pratū locus virens ſiue carectū. Et ſcribitur cū
vau in fine loco he. Gen̄.41.Et paſcebat in locis palu
Locus pa⸗ luſtris. ſtribus.Iob.8.Aut creſcere carectum ſine aqua. & dicūt ali=
Carectum. q hebrei ꝙ īde deriuatur אַח Ach.i.frater de quo vide ſupra.
אָחַז אָחַז Achaz. Apprehēdere.tenere.obtinere.Poſſidere.Ad
Apprehen⸗ dere. herere.Exo.4.Et apphēdes caudā eius.p̄s.47.Tre=
Tenere. mor apprehēdit eos.Gen̄.25.Plantā fratris tenebat manu.
Obtinere. Exo.15.Dolores obtinuer̄t habitatores philiſtiim.Iob.26.
Anticipa⸗ re. Qui tenet vultū ſolii ſui.p̄s.76.Anticipauerūt vigilias ocl'i
mei.ꝓ quo.he.le.Apphēdiſti ſiue tenuiſti vigilias oculorū
Herere. meorū.3.Re.6.Vt nō hererēt muris tēpli.& ī eo.ponitur ꝓ
Operire. opire:vbi dicitur.Et oppuit domū lignis cedrinis.Signifi=
Capere. Poſidere. cat etiā capere vel poſſidere.vt Cāt.2. capite nobis vulpes
אֲחֻזָּה paruas. Gen̄.34. Negociamini & poſſidete eā. Inde אֲחֻזָּה
Poſſeſſio. Achuza.i.poſſeſſio vel apphenſio. Gen̄.23. Date mihi ius
ſepulchri.ꝓ quo he.le.Date mihi poſſeſſionē ſiue apprehē
ſionē ſepl'chri.& Leui.25. reuertetur hō ad poſſeſſionē ſuā

אַחֲלַי Achale vel אַחֲלֵי Achalai .i.vtinā aduerbiū deprecā אַחֲלַי
di.4.Re.5.vtinā fuiſſet dn̄s meꝰ ad ꝓphetā. p̄s.118. אַחֲלֵי
vtinā dirigātur vie mee ad cuſtodiēdas iuſtificatiōes tuas. Vtinam.
אַחְלָמָה Achlāma.amethiſtꝰ lapis p̄cioſꝰ.exo.28.ligurius אַחְלָמָה
achates & ametiſtꝰ. & alii dicūt ꝙ ſign̄t chryſtalū Ametiſtus Chriſtalus
אָחַר Achar. Differre. Tardare. Morā facere. Gen̄.34. Nec אָחַר
diſtulit adoleſcēs quin ſtatim quod petebatur exple= Differre.
ret.Deut.23. Cū votū voueris dn̄o deo tuo nō tardabis red Tardare.
dere.p̄s.69. Dn̄e ne moreris. Eccl's.5. Si qd vouiſti deo:ne Morari.
moreris reddere.Et aliq̄n ſcribitur cū Iod loco aleph.vt.2.
Reg.20.Et moratꝰ ē extra placitū.īde אַחַר Achar vel אַחֲרֵי אַחַר
Achare.i.poſt.poſtea.poſtq̄ꝫ.Gen̄.22.Que poſtq̄ꝫ geſta ſūt אַחֲרֵי
& in eo.30.Noli reſpicere poſt tergū.& in eo.35. Et ſemini Poſtqꝫ.
tuo poſt te.Nu.12.Poſtea reuocabitur. Oſee.11. poſt deum Poſt.
ambulabūt.& īde אָחוֹר Achor.i.poſteriora ſiue retro aut re Poſtea.
troſum vel tergū.p̄s.77.Percuſit īimicos ſuos ī poſteriora. אָחוֹר
Gen̄.49.Cadat aſcēſor.eiꝰ retro.p̄s.9.In cōuertēdo inimi Poſteriꝰ. Retro.
cos meos retrorſū.p̄s.34.Cōuertātur retrorſū & reuereātur Retrorſuꝫ.
p̄s.43. Nō receſſit retro cor nr̄m. p̄s.138 . Nouiſſia & ātiq̄ Nouiſſima
tu formaſti me.ꝓ q̄ he.le. Retro & an̄ formaſti me. Eze.2.
Qui erat ſcriptꝰ ītus & foris.ꝓ quo he.le.Qui erat ſcriptus Foris.
intus & retro.i.in p̄te poſteriori.quod eſt idē cū lr̄a nr̄a.& ī=
de אֲחֹרֵי Achore.i.poſteriora. Exo.33. Videbis poſteriora אֲחֹרֵי
mea. & inde אַחֲרוֹן Acharon.i.nouiſſimꝰ vel poſterior aut poſteriora.
poſtremꝰ.Prouer.31.Et ridebit ī die nouiſſimo.Eſa.9. No= אַחֲרוֹן
uiſſimo aggrauata eſt via maris.& in plu.אַחֲרֹנִים Acharo= Nouiſſimꝰ
nim.i.nouiſſimi poſtremi vel vltimi. Gen̄.33. Liā vero & אַחֲרֹנִים
filios eiꝰ ī ſecūdo loco. ꝓ quo he.le.Liā vero & filios eiꝰ po=
ſtremos ſiue poſteriores.& in eo.Rachel aūt & ioſeph ī no= Poſtremi
uiſſimo.ꝓ q̄ ī hebreo ē nouiſſimi vel vltimi. Iob.18.in die
eiꝰ ſtupebūt nouiſſimi.et inde אַחֲרֹנָה Acharona.i.nouiſſi= Nouiſſimi
me aduerbiū.Nu.2.Et nouiſſimi ꝓficiſcētur.ꝓ q̄ in hebreo אַחֲרֹנָה
hētur. Et nouiſſime ꝓficiſcētur.īde אֲחֹרַנִּית Achoranith.i. Nouiſſime
retrorſū vel poſteriꝰ.vt Gen̄.9.Et incedētes retrorſū opue= אֲחֹרַנִּית
rūt verēda prīs ſui.3.Reg.18.Et tu cōuertiſti cor eorū iterū Retrorſum
ꝓ quo he.le.Et tu cōuertiſti cor eorū retrorſū.i.in t̄pe p̄teri Iterum.
to. Quod eſt idē ſenſus cū lr̄a nr̄a.Inde אַחֲרִית Acharith.i. אַחֲרִית
nouiſſimū vltimū ſiue poſterius aut poſtremū vel finis. vt
Gen̄.49.Vt annūciē q̄ vētura ſunt vobis ī nouiſſimis die=
bus.Deut.32. Vtinā ſaperēt & ītelligerēt ac nouiſſima ꝓui Nouiſſimū
derēt.Eccl's.7.Meliꝰ eſt finis orōnis :q̄ꝫ principiū.Et quia
p̄miū ſeqtur laborē. ideo etiā ponitur ꝓ p̄mio vl' mercede. Finis.
Prouer.24. Quam cum inueneris habebis in nouiſſimis
ſpē.ꝓ quo he.le. Quā cū īueneris habebis premiū vel mer Spes.
cedē.& Hiere.29.vt dem vobis finē et patiētiā. ꝓ quo he. Premium
le. Vt dem vobis p̄miū ſiue mercedē vl' ſpē.Itē אַחֵר Acher. אַחֵר
Alius vel alter.Nu.14. Qui plenus alio ſpū ſecutus eſt me Alius.
Iob.31.Serā et alius comedet.et.p̄s.108.Et epiſcopatū eius
accipiat alter. et Eſa.28. In loq̄la em̄.labii et lingua altera Alter.
loq̄tur ad populū iſtū. Et ī lingua chaldaica ſcribitur cū nū
in fine et dicitur אָחֳרָן Acharan. Dan̄.2.Nec repietur quiſq̄ꝫ אָחֳרָן
qui indicet illum.pro quo hebrei legunt.Et alius nō eſt qui Alius.
indicet illū.et in plu. אֲחֵרִים Acherim.i.alii vel alteri. Exo. אֲחֵרִים
20. Non habebis deos alienos coram me.i.alios.
אֲחַשְׁדַּרְפְּנִים Achaſdarpenim.principes vel ſatrape qui אֲחַשְׁדַּר.
vident faciē regis. Eſter.3. Ad oēs ſatrapas Satrape.
regis.et in eo.8.Ad principes ꝓcuratoreſqꝫ et iudices.Eſd. Pricipes.
8.Satrapis qui erāt in cōſpectu regis et ducibꝰ. Et ī lingua
chaldaica dicitur אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא Achaſdarpenaia.Dan̄.3.Mi= אֲחַשְׁדַּר.
ſit ad congregandos ſatrapas.Et ſolū inuenitur in nu.plu. Satrape.
אֲחַשְׁתְּרָנִים Achaſteranim veredarii.vt Eſter.8.egreſſi אֲחַשְׁתְּר.
q̄ꝫ ſūt veredarii celeres.et ſolū īuenitur ī nu. Veredarii.
plu.ī loco p̄dicto.et dicūt hebrei ꝙ ſign̄at mulas.ex equa et

© Biblioteca Nacional de España

onagris manſuefactis genitas: que ſunt velociſſime curſu.

אַחַת Una. אֲחֵת Ponere Reponere.

אַחַת Achath.vna ſiue vnū aut ſemel.de quo vide ſup̄ in dictiōe. אֶחָד Echad cū daled in fine. Itē אֲחֵת Achet.in lingua chaldayca ſigñat ponere vl̄ reponere. Eſdre.5. Et pone ea in tēplo quod eſt in ieruſalē. et in eo.6. Qui erant repoſita ī babylone. Et in eo. Que et poſita ſint in tēplo dei.

אַט Demiſſo capite. Paulatiꝫ

אַט At.leniter.paulatim.3.Re.21.Et ambulauit demiſſo capite. Pro quo hebrei legūt. Et ambulauit paulatī ſiue pedetētim. Et illud quod hētur Oſee.11. Et declinaui ad eū vt veſceretur. vbi ꝓ eo quod in lr̄a noſtra eſt declinaui in hebreo hētur ſupradicta dictio.ſ. אַט At.vt dicetur īfra ī verbo. נָטָה Nata.a quo deriuatur. et recipit ī prīcipio lamed & dicitur לְאַט Leat.i.paulatī.leniter.ſuauiter.2.Re.18. Seruate mihi puerū abſalō.pro quo hebi.legūt.lenif mihi de puero abſalō.ſed tranſlator trāſtulit ſenſū.et Iob.15.Sed verba tua praua hoc ꝓhibēt. Pro quo hebrei legūt.& loq̄tur ſuauiter tecū.et ēt recipit ī fine iod et dicitur. לְאִטִּי Leiti.Geñ.33 Et ſequar paulatī veſtigia eius. Itē אִטִּים Itim.malefici.vel diuini:& ſolū inuenitur in numero plurali. Eſa.19. Interrogabunt ſimulachra ſua & diuinos ſuos.

לְאַט Leniter. Praua Suauiter. לְאִטִּי Paulatiꝫ. אִטִּים Diuini.

אָטָד Rhamnꝰ. Atad.

אָטָד Atad. Tribulus.vel ſpina. Pro q̄ in noſtra trāſlatiōe hētur rhamnū.Ps.58.Priuſq̄ꝫ intelligerēt ſpine vr̄e rhamnū.eſt etiā nomē ꝓpriū.Geñ.50.Et venerūt ad areā atad.quod male in aliq̄bus codicibus hētur acad pro atad.

אָטַם Obturare. אָטוּם Obturatū. אֲטוּמִים אֲטוּמוֹת Oblique Clauder vl̄ obturare.

אָטַם Atam.claudere.obturare.Ps.57.Sicut aſpidis ſurdi et obturātis aurē ſuā.et Prouer.21.Qui obturat aurē ſuā ne audiat pauperē.Eſa.33.Qui obturat aurē ſuā ne audiat ſanguiuē. Inde. אָטוּם Atum.i.clauſum.ſiue obturatū. et in plurali אֲטוּמִים Atumim.vel אֲטוּמוֹת Atumoth.in gñe fe.i.clauſi.vl̄ clauſe.ſiue obturate.Ezech.40.Et feneſtras obliq̄s.Pro quo hebrei legūt.Ft feneſtras clauſas ſiue obturatas:nō q̄d oīno eſſent clauſe:ſed quod erāt magis clauſe a parte exteriori:ſicut fit cōiter in feneſtris eccleſiarū.ſicut exponūt hebrei. Vnde trāſlatio nr̄a recte trāſtulit obliq̄s.

אֵטֻן Tapetes Funes.

אֵטוּן Etun.Tapetes.Proue.7.Lectulū meū ſtraui tapetibꝰ pictis ex egypto.& ſolū inuenitur ī loco p̄dicto.et ſcribitur cū vau & pūcto ſurec in ſecūda ſyllaba.& dicūt hebrei q̄d ſigñat funes qa in lingua ſyra cōiter ponitur ꝓ funibꝰ.

אָטַר Urgere. Claudere. Coronare.

אָטַר Atar.claudere.ſiue obturare.p̄s.69.Et ne vrgeat ſuꝑ me puteꝰ os ſuū.i.Ne obturet vl̄ claudat ſuꝑ me puteus os ſuū.Et btūs hieronymꝰ in pſalterio iuxta hebraicā veritatē trāſtulit.Et ne coronet ſuꝑ me puteꝰ os ſuū. quod etiā pōt ſtare:mutādo litterā aleph in ain.& fortaſſe etiā cū littera aleph pōt ſignificare corōare:ſicut multe alie dictiones hebraice.q̄ quāuis ſcribātur diuerſis lr̄is:idē ſignificāt: et maxime qñ habēt aliquā ſimilitudinē in ꝓlatione.ſicut ſunt aleph & ain:que ambe pronūciātur in gutture ſecūdū hebreos. Inde. אִטֵּר Iter.ſiniſter.q vtitur manu ſiniſtra pro dextra.& ſecūdum beatū hieronymū dicitur ille qui vtraq̄ꝫ manu pro dextera vtitur.vt Iudi.3.Qui vtraq̄ꝫ manu pro dextera vtebatur. & ī eo.20.Ita ſiniſtra vt dextera p̄liātes.

אִטֵּר Siniſter. Qui vtraq̄ꝫ manu ꝓ dextera vtit̄.

אֵי Ubi. Quid. Quis. Nullum. אִיכָבוֹד Ubi gloria

אֵי E. Vbi.quis.vel quid.aut vnde.& eſt dictio īterrogatiua vel dubitatiua.Geñ.4.Vbi eſt abel frater tuus.Eccl̄s.11 Neſcis q̄d magis oriatur. & Eſa.50. Quis eſt hic liber repudii matris vr̄e.1.Reg.30.Cuius es tu vl̄ vnde.& ponitur etiā ꝓ nō vel nullū.Prouer.31. Quia nullū ſecretū ē vbi regnat ebrietas.Inde deriuatur nomē ꝓpriū. אִיכָבוֹד Iccabod q̄d interp̄tatur:vbi gloria vl̄ nō eſt gl̄ia.1.Reg.4.Et vocauit puerū ichabod dicēs:trāſlata eſt gloria dñi de iſrael.Et in hebreo nō eſt illud dñi.debet tñ ſubintelligi.& recipit in fine he.& dr̄. אַיֵּה Aie.i.vbi.de quo īfra in ſuo loco dicetur. Itē. אִי I.i.ve.interiectio dolētis. vt Eccl̄s.10. Ve tibi terra cuiꝰ rex eſt puer.& in eodē.4.Ve ſoli:qui cū ceciderit non

אַיֵּה Ubi. אִי Ue.

habet ſubleuantē ſe. vbi pōitur. אִילוֹ Ilo.cōpoſitū ab אִי I.i. ve.& לוֹ Lo.i.ei. Itē אִי I.inſula.Eſa.20. Et dicet habitator inſule huiꝰ.et Iob.22.Saluabitur innocēs.Pro q̄ he.legūt Saluabit inſulā īnocēs.& alii dicūt q̄d pōitur ibi. אִי I.pro אִישׁ Is.per appoſitionē lr̄e ſin.& ſic legūt.ſaluabitur vir innocens.q̄d eſt idē cū lr̄a nr̄a.& in plurali אִיִּים Iim.i.inſule. Ps.71. Reges tarſis & inſule munera offerent. et Ps.96. Letentur inſule multe. Ezech.26. Et turbabūtur inſule in mare.& qñ poſt ſe regit gtm̄ ſcribitur ſine mē. vt Geñ.10. Ab hiis diuiſe ſunt inſule gentiū.& Hiere.2.Tranſite ad inſulas cetim.ide nomē quorūdā aīalium mōſtroſorū cōiter in deſertis vel inſulis repertorū:q̄ dicūtur אִיִּים Iim.pro quo btūs hieronymus tranſtulit vlulas.Eſa.13.Et rñdebūt vlule in edibus eius.& etiā trāſtulit alibi onocētauros. Eſa. 34.Et occurrent demonia onocentauris

אִילוֹ Ue ei אִי Inſula. אִיִּים Inſule. אִיִּים Ulule. Onocentauri.

אָיַב Aiab.Inimicare. inimicū eſſe. Exo.23. Inimicꝰ ero inimicis tuis.Inde אוֹיֵב Oieb.i. inimicus.1.Reg.18. Et factus ē ſaul inimicus dauid.et Ps.8. Vt deſtruas inimicum & vltorē. et ī gñe.fe.ſcribitur cū tau ī fine.vt Mich.7. Ne leteris inimica mea.Et in pl̄ali אוֹיְבִים oibim.vel אוֹיְבֵי oibe.Leuit.26.Cadent inimici vr̄i gladio.& Ps.17. Et inimicos meos dediſti mihi dorſū.Treñ.1. Et facti ſunt ei inimici.Inde אֵיבָה Eba.i.inimicitia.Geñ.3.Inimicitias ponā īter te & mulierē.et Eze.25.Et īplētes inimicitias veteres.

אָיַב Inimicū eē אוֹיֵב Inimicus. Inimica. אוֹיְבִים אוֹיְבֵי Inimici. אֵיבָה Inimicitia

אֵיד Ed. Afflictio.interitus. pernicies. calamitas. Ps.17. Preuenerunt me in die afflictionis mee.& Prouer.1. Ego quoq̄ꝫ in interitu veſtro ridebo.& in eodē.Et interitꝰ quaſi tēpeſtas ingruerit. Itē אֵיד Ed vapor.ſiue nubes. pro quo tranſlatio noſtra fontē trāſtulit.Geñ.2.Sed fons aſcēdebat de terra. Sed hebrei vaporē vel nubē interp̄tantur. et Iob.36. Vbi dicitur:& infundit imbres ad īſtar gurgitū: pro eo quod in lr̄a nr̄a ē gurgitū.in hebreo eſt eadē dictio.

אֵיד Afflictio. Interitus. אֵיד Fons. Uapor vel nubes. Gurges.

אַיֵּה Aieh. Vbi.aut q̄lis.ſiue q̄les.Geñ.18. Vbi ē ſara vxor tua.Iudi.8.Quales fuerunt viri q̄s occidiſtis Itē. אַיָּה Aiah.vultur. Leui.11.Miluū ac vulturem iuxta genus ſuū.

אַיֵּה Ubi. Qualis. אַיָּה Uultur.

אֵיךְ Ech.quomodo.vt Geñ.39. Quō ergo poſſū hoc malū facere.Exo.6.Quō audiet me pharao. & Oſee.11. Quomodo dabo te ephraim.& recipit ī fine he.Et dicitur אֵיכָה Echa.i.quomodo.vt Exo.2. Quō palā factū eſt verbum hoc. et Eſa.1. Quō facta eſt meretrix ciuitas fidelis. Threñ.1.Quō ſedet ſola ciuitas plēa ppl̄o.Et aliqñ pōitur pro vbi.vt Canti.1.Vbi paſcas vbi cubes in meridie.& aliqñ ſcribitur per caph duplicatū.Et dicitur אֵיכָכָה Echácha. vt Canti.5. Spoliaui me tunica mea: quō induar illa.laui pedes meos: quō inquinabo illos.et Eſter. 8. Quomodo enim potero ſuſtinere necē et interfectionē populi mei.

אֵיךְ Quomō. אֵיכָה Quō. Ubi. אֵיכָכָה Quō.

אֱיָל Eial.fortitudo.robur.ſiue valitudo.vel poteſtas. Ps. 21.Tu aūt dñe ne elōgaueris auxiliū tuū a me:ad defēſionē meā conſpice.pro quo btūs hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatē tranſtulit.Tu aūt dñe ne longe fias fortitudo mea in auxiliū meū feſtina.et Ps.87.Factus ſum ſicut hō ſine adiutorio.Pro q̄ btūs hieronymꝰ in eodē pſalterio trāſtulit.Factus ſum ſicut hō inualidus.i.ſine fortitudine vl̄ valitudine.& aliqñ ſcribitur ſine iod:et pōitur lamed ī prīcipio & dicitur. לְאֵל Leel.i. valitudo ſiue fortitudo.vt Geñ.31.E tnunc quidem valet manus mea.Deut.28.Et nō ſit fortitudo in manu tua.Et inde. אֵיל El.i.fortis.potēs.robuſtꝰ.Eze.17.Sed & fortes terre tollet.& in eo.31.Tradidi eū in manꝰ fortiſſimi gētiū.& ēt ſcribitur ſine iod:et ſigñat deū ſiue fortiſſimū.vt Geñ.14.Erat enī ſacerdos dei altiſſimi.& in eo.33.Inuocauit ſuꝑ illud fortiſſimū deū iſral̄.vbi pōitur ꝓ fortiſſimo. Et de hoc dicetur īfra in dictiōe אֵל El. Item. אַיִל A'il ſiue אֵיל El.aries. Geñ.22. Viditq̄ꝫ poſt ter

אֱיָל Fortitudo. לְאֵל Ualere. Fortitudo. אֵיל Fortis. Fortiſſimꝰ אַיִל אֵיל

© Biblioteca Nacional de España

Aries. gum arietē.Exo.29.Arietem aūt cōſecrationis tolles.Et in
אֵילִים plꝛali.אֵילִים Elim.i.arietes.Exo.25. Et pelles arietū rubrica
Arietes. tas.Et in eodē.29.Et arietes duos īmaculatos.Ps.113.Mon
אֵיל tes exultauerūt ſicut arietes.Itē.אֵיל El.cāpeſtria.ſiue vallis
Cāpeſtria. Frons edi Geñ.14. Vſq; ad cāpeſtria pharan. Accipitur etiā pro li=
ficij. mine ſiue frōte edificii.Ezech.40.Et ad frontē atrii porte
אֵילִים vndiq; per circuitū.Et in plurali.אֵילִים Elim.i.frontes edi=
ficii.vt in eodē.Et mēſura vna frontiū ex vtraq; parte.& in
Frontes. eodē.Et fecit frontes ꝑ ſexaginta cubitos·Et aliqñ in ſupra
dicto loco ſcribitur ſine iod in medio:tam in ſingulari q̄ in
אַיָּל plurali.Itē.אַיָּל Aial.ceruus. Ps.41.Sicut ceruus deſiderat
Ceruus. ad fontes aquarū. Eſa.35. Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus.
אַיָּלָה אַיֶּלֶת Et in gñe fe.dicitur.אַיָּלָה Aiala.vel.אַיֶּלֶת Aieleth.i.cerua.
Cerua. Geñ.49.Neptalim ceruꝰ emiſſus.q̄d in hebreo legitur in
gñe fe.ſcilicet cerua emiſſa. Prouer.5. Cerua chariſſima &
אַיָּלִים gratiſſimꝰ hinnulus.Et in plurali. אַיָּלִים Aialim.i.cerui.
Cerui. Canti.2.Similis eſt dilectus meus capree hinnuloq; ceruo=
אַיָּלוֹת rum.Et in plurali femīo. אַיָּלוֹת Aialoth .i. cerue.Iob.39.
Cerue. Et parturiētes ceruas obſeruaſti.& ſub gñe maſculino intel
ligitur femininū:et ecōtrario: tā in ſingulari q̄ in plurali.

אָיֹם **אָיֹם** Aiom.horribilis: vel terribilis.Abach.1.Horribilis
Horribilis et terribilis eſt.cuiꝰ femininū eſt. אֲיֻמָּה Aiūma.Cā=
אֲיֻמָּה ti.6.Terribilis vt caſtrorū acies ordinata.Inde אֵימָה Ema.
Terribilis ideſt terror . ſiue horror.aut timor. vel formido.aut indi=
אֵימָה gnatio.Geñ.15.Et horror magnus & tenebroſus īuaſit eū.
Horror. Formido. Exo.15.Irruat ſup eos formido.Ps.54.Et timor mortis ce
Timor. cidit ſup me.Prouer.16.Indignatio regis nuncii mortis.Et
Indignatio in plurali. אֵימִים Emim.i.terribiles.ſiue horribiles.vel for
אֵימִים midabiles.ſiue furores.aut portēta.Iob.20.Vadēt & veniēt
Horribiles ſup eum horribiles.Ps.87. Exaltatus aūt humiliatꝰ ſum &
Terrores. cōturbatus.Pro quo hebrei legunt.Portaui terrores tuos &
cōturbatus ſum. Vnde beatus hieronymus ī pſalterio iuxta
Furor. hebraicā veritatē trāſtulit. Portaui furorē tuū & cōturbatus
Portēta. ſum.et Hiere.50.Terra ſculptiliū eſt & in portētis glorian
tur:et inde quidā populi qui erant q̄ſi gigantes appellātur
אֵימִים אֵימִים Emim.Deut.2. Emim primi fuerūt habitatores eiꝰ
populus magnus & validus vt de enachim ſtirpe quaſi gi=
gantes crederētur:& eſſent ſimiles filiorū enachim:deniq;
moabite appellabāt eos emim.et dicūtur ſic a t̄rore:qm̄ ſūt
אֵימְתָנִי timendi & horribiles viſu.Et inde.אֵימְתָנִי Emthani. quod
Mirabilis in līgua chaldaica ſignificat terribilē vel admirabilē. Dañ.
7.Et ecce beſtia quarta terribilis atq; mirabilis.

אַיִן **אַיִן** En.Non.ſiue nihil.Geñ.28.Non eſt hic aliud niſi do
Non. mus dei. Leui.26.Et nō erit qui exterreat.1. Reg.2.
Non eſt ſanctus vt eſt dñs: et nō eſt fortis ſicut deus noſter.
Nihil. 2.Paral.2.Nihil erat in arca niſi due tabule.Dicitur etiā אַיִן
אַיִן áin .i.nihil .vel nihilū .ſiue non. Eſa.40.Ecce vos eſtis ex
Nihil. Non. nihilo.et Oſee.13.Et ſaluator nō eſt ꝑter me. et recipit mē
מֵאַיִן in principio.Et dicitur.מֵאַיִן Meáin.i.non.nec. Hiere.30.
Nec. Ve quia magna dies illa:nec eſt ſimilis eius.et ēt hec dictio
מֵאַיִן מֵאַיִן Meain eſt aduerbiū interrogatiuū loci: & ſignificat
Vnde. vnde.vt Geñ.29.Fratres vñ eſtis.et Ps.120. Vnde veniet
auxiliū mihi.et etiā cōponitur cū littera chaph in prīcipio
כְּאַיִן et dicitur. כְּאַיִן Cheáin.i.quaſi.pene. tanq̄ nihilū.vel qua
Pone. Tanq̄ ni= ſi non. Ps. 73. Pene effuſi ſunt greſſus mei. et. Ps.38 · Et
hilum. ſubſtātia mea tanq̄ nihilū ante te.

אֵיפָה **אֵיפָה** Epha. genus menſure. quod in noſtra trāſlatione
Ephi. dicitur. ephi. Exo.16. Gomor aūt decima pars eſt
ephi. Ruth.2.Inuenit ordei quaſi ephi menſuram. & aliqñ
Modius ponitur pro modio. Leui.19.Iuſtus modius equuſq; ſexta=
riꝰ. & ſcribitur aliqñ ſine iod. Leui.5.Offeret pro pctō ſuo
ſimile partē ephi decimā.Et qñ poſt ſe regit genitiuū tunc
mutat he vltimū in tau:ſicut alia noīa feminina in he deſi=
nentia.vt.1. Reg.17.Accipe frībus tuis ephi polēte. Item.
אֵיפֹה Epho.vbi.vel quādo.Geñ.37. Vbi paſcant greges. אֵיפֹה
Ruth.2.Vbi hodie collegiſti.et Iob.38. Vbi eras quando Vbi.
ponebā fundamēta terre. Et aliqñ ponitur pro qñ.vt Iob.
4. Aut qñ recti deleti ſunt.ſcribitur etiā cum uau in fine Quādo.
loco he.vt Iob.17.Vbi eſt ergo nūc preſtolatio mea.vbi po
nitur.אֵפוֹ Epho pro eo quod in littera noſtra eſt nunc. אֵפוֹ
Inuenitur etiā. אֵיפוֹא Epho.cum vau et aleph in fine.& in Nunc.
terp̄tatur vbi:ſiue nūc: vel hic aduerbiū loci.vt Geñ.27. אֵיפוֹא
Quis igitur ille ē: q captā venationē attulit mihi. Pro quo Igitur.
hebrei legūt.Quis nūc ille ē qui captā venationē attulit mi Nunc.
hi.Et aliqui hebrei dicūt ꝙ etiam in loco predicto ponitur
pro vbi. et legūt ſic. Quis vbi ille eſt.Et dicūt ꝙ deficit ibi Vbi.
cōiunctio q̄dā: ac ſi diceret. Quis et vbi ille eſt.ſicut Abac.
3.Vbi nos habemus ſol & luna ſteterūt in habitaculo ſuo.ꝓ
quo in hebreo habetur. Sol luna ſteterūt in habitaculo ſuo.
vbi ſimiliter deficit illa cōiunctio.et Geñ.27.ubi dicitur.Et
tibi poſt hac fili mi ultra q̄d faciam: pro eo quod in littera Poſt hac.
noſtra eſt poſt hac in hebreo habetur predicta dictio.

אִישׁ Is.vir.homo. maritus.quilibet.quicūq;.vnuſquiſq;. אִישׁ
quiſq;.alter.Geñ.2.Hec vocabitur virago:qa de viro Vir.
ſumpta eſt.Et in eodē.30. Etiā hac vice mecū erit maritus Maritus
meus.et Exo.11.Poſtulet vir ab amico ſuo.& in eodē. Fuit=
q; moyſes vir magnus valde in terra egypti. Leui.17.Ho= Hō q̄libet.
mo quilibet de domo iſrael ſi occiderit bouē aut ouē. Et in
eodē.Homo quilibet de domo iſrael & de aduenis qui pere
grinātur inter vos.& in eo.Homo quicūq; de filiis iſrael & Hō q̄cunq;
de aduenis qui peregrinātur apud vos.et in eodē.19.Vnuſ Vnuſq̄ſq;
quiſq; patrē ſuū & matrē timeat.et in eodē.25.Reuertatur
homo ad poſſeſſionē ſuam & vnuſquiſq; rediet ad familiā
priſtinā. Ponitur etiā pro altero.vt Exo.21. Si rixati fue=
rint viri: & percuſſerit alter proximū ſuum.Et in eodē.25. Alter.
Vbi nos habemus reſpiciātq; ſe mutuo verſis uultibus: in
hebreo habetur.Et aſpectus eorū quiſq; ad fratē ſuū:ſiue al
ter ad frēm ſuū:aut alter ad alterū.qa ſicut ſupra dictū ē hec
dictio frater aliqñ ponitur in ſcriptura ꝓ alter de duobus
qñ ſunt ſil'es. Accipitur etiā אִישׁ Is.ꝓ viro forti et magno אִישׁ
ſiue nobili vel prīcipali ·vt.1. Reg.26. Nūquid nō vir tu es. Vir ſcilic; nobilis.
ideſt nobilis et precipuus vl' prīceps. Vnde ſubditur.& quis
alius ſimilis tui in iſrael.Et.3.Reg.2.Confortare et eſto uir Vir fortis.
fortis.vbi in hebreo nō ē illud fortis:ſed ſubintelligitur ſub
nomine viri.Et aliquādo pōitur pro nomine ſpeciei. quod
ſub nomine hominis ſiue viri intelligitur etiam femina.vt
Exo.21.Qui percuſſerit hominem volens occidere morte Homo.
moriatur.& p̄s.1.Beatus vir qui non abiit in cōſilio impio
rum. Vbi ſub hoc nomine.אִישׁ Is.Intelligitur tam maſcu= אִישׁ
lus quā femina.& etiā accipitur pro maſculo cuiuſcūq; ſpe=
ciei. Vt.Geñ.7.Ex omnibus animātibus mūdis ſeptena et
ſeptena maſculū & feminā: de animantibus vero īmundis maſculus.
duo maſculū & feminā.vbi pro maſculo habetur.אִישׁ Is:et
pro femīa.אִשָּׁה Iſa.et in plurali אִישִׁים Iſim.i.viri.Prouer. אִישִׁים
8.O uiri ad vos clamito. et Eſa.53. Deſpectū et nouiſſimū Viri.
virorum.Et in genere feminino ſcribitur ſine iod & cū he
in fine et dicitur.אִשָּׁה Iſa.ideſt mulier. Virago.vxor.femi= אִשָּׁה
na.vnaqueq;.q̄libet. Geñ.2.Et edificauit dominꝰ deus co= Mulier.
ſtam quam tulerat de adā in mulierē. et in eodē.Hec voca= Virago.
bitur virago:quia de viro ſumpta eſt.et in eodem.4. Adā
vero cognouit vxorem ſuam.et in eodem.7. Ex omnibus Vxor.
animantibus mundis ſeptena maſculum et feminam: de Femina.
animantibus vero immundis duo maſculum et feminam.
Exo.27. Pro eo quod nos habemus quinq; cortinas ſibi
iungentur mutuo:in hebreo habetur quinq; cortine erunt
iuncte vnaqueq; ad ſororem ſuā.i. vnaqueq; ad alteram. vnaqueq;.

© Biblioteca Nacional de España

Sed trāſlator tranſtulit ſenſum. Scribitur etiā cū tau in fine loco he. & dicitur. אֵשֶׁת Eſeth. ideſt mulier. ſiue vxor. vt Prouer. vltimo. Mulierē fortē quis inueniet. et Exo. 18. Tulit ſephoram vxorem moyſi. Et in plurari. אִשׁוֹת Iſoth. ideſt mulieres. vt Ezechi. 23. Sic ingrediebantur ad oola & ooliba. mulieres nefarias. & pōitur cōmuniter pro mulieribus. נָשִׁים Naſim quod nomē deriuatur ab. אֱנוֹשׁ Enos de quo infra in ſuo loco dicetur. Item אִישׁוֹן Iſon. obſcurū vel tenebroſum. ſiue pupilla. ſ. oculi. Prouer. 7. in noctis tenebris & caligine. et in eodē. 20. Extinguetur lumen eius in mediis tenebris. & accipitur etiam pro pupilla oculi: eo quod cōmuniter eſt nigri coloris. Prouer. 7. Legemqꝫ meam vt pupillā oculi tui. p̄s. 17. Cuſtodi me vt pupillā oculi.

אִית Ith. ſiue אִיתַי ithai. in lĩgua chaldaica ſignĩat eē. Dañ. 2. Non eſt homo ſuper terrā qui ſermonē tuū rex poſſit implere. Et ĩ eodē. Quorū nō ē cū hominibꝯ cōuerſatio

אֵיתָן Ethan. Fortis. robuſtus. durus. ſiue aſperū. & ſaxoſū Geñ. 49. Sedit in forti arcus eius. & Nu. 24. Robuſtū quidē ē habitaculū tuū. Exo. 14. Cūqꝫ extēdiſſet Moyſes manū ſuā contra mare: reuerſū eſt primo diluculo ad priorē locū. pro quo hebrei legūt. reuerſū eſt primo diluculo ad fortitudinē ſuam ſiue ad vigorē ſuū. & p̄s. 73. Tu ſiccaſti fluuios ethan. Pro quo beatus Hieronymus interpretationē nominis ſequens in pſalterio iuxtā hebraicam veritatē trāſtulit. Tu ſiccaſti flumĩa fortia. & Deut. 21. ponitur pro aſpero & ſaxoſo. vbi dicitur & ducent eam ad vallem aſperā atqꝫ ſaxoſam. et Iob. 33. Vbi dicitur. & oĩa oſſa illius marceſcere facit: pro eo quod ĩ littera noſtra eſt marceſcere facit: in hebreo habetur ſupradicta dictio. ſ. ethan pro quo hebrei legūt fortiter ſiue fortis ſcilicet dolor. & in plurali אֵיתָנִים Ethanim ideſt fortes vel robuſti. vt Mich. 6. Audiant montes iudicium domini: & fortia fundamenta terre. Ponitur etiam pro optimatibus vel prĩcipibus. vt Iob. 12. Et optimates ſupplātat. ponitur quoqꝫ pro nomine proprio. 3. Reg. 8. cōuenitqꝫ ad Regem ſalomonem vniuerſus iſrael mēſe ethanim. Vbi vitio ſcriptorū ponitur in tranſlatione noſtra. Bethanim. ꝓ ethanim.

אַךְ Ach. Tantūmodo. ſolūmō. Duntaxat. ſed. ſaltē. verūtū. ēt. quidē. vere. certe. autē. adhuc. forſitā. Nu. 12. Nūtūmodo per moyſem locutus ē dñs. Leuit. 21. ita dūtaxat vt intra velum nō ingrediatur. Eſa. 43. Verūtamen ſeruire me feciſti ĩ peccatis tuis. Exo. 10. Sed nūc dimitte peccatum mihi etiā hac vice. Geñ. 29. Os quidē meū es & caro mea. 1. Reg. 25. Vere fruſtra ſeruaui omĩa: que huius erant in deſerto. Exo. 21. ſi autem vno die vel duobus ſuperuixerit. Geñ. 18. Si loquar adhuc ſemel. p̄s. 138. Et dixi forſitā tenebre conculcabūt me. ſignificat etiā. quā. vt. p̄s. 72. quā bonus iſrael deus. & aliquando ponitur cauſa ornatus orationis ſicut apud latinos alique dictiones enclitice. & ideo aliquando omittitur a tranſlatore. vt Leuit. 23. Vbi dicitur decimo die menſis huius ſeptimi: dies expiationis erit. vbi premittitur ſupradicta dictio ſcilicet. אַךְ Ach. que omittitur a tranſlatore. et ſimiliter in aliis locis.

אָכַל Achal. Comedere. deuorare. conſumere. comburere. Geñ. 37. Fera peſſima comedit eum. Exo. 34. Panē non comedit & aquā nō bibit. Leui. 26. Et comedetis panē veſtrū in ſaturitate. Et in eodē. Et comedetis vetuſtiſſima veterum. Ps. 68. Zelus domus tue comedit me. et Ps. 78. Quia comederūt iacob. Exo. 15. Deuorauit eos ſicut ſtipulam. & Leuit. 9. Et ecce egreſſus ignis a dño deuorauit holocauſtū. & Ps. 13. Qui deuorāt plebem meā ſicut eſcam panis. Significat ēt cōſumere. vt Deu. 4. Dñs deus tuus ignis cōſumēs eſt. & Iudi. 6. Aſcenditqꝫ ignis de petra: & carnes azymoſqꝫ panes cōſumpſit. 2. Reg. 11. Et nunc hunc & nūc illum cōſumit gladius. Item ſignificat cōburere. vt Exo. 3. Et videbat ꝙ rubus arderet: et nō cōbureretur. Et ĩde. אֹכֶל óchel. i. victus. ſiue cibus. vel eſca. Geñ. 42. Vt emamus victui neceſſaria. Et in eodē. Sed ſerui tui venerūt vt emerēt cibos. Et in eodē. 43. Reuertimini & emite nobis pauxillū eſcarū. Et inde. אֲכִילָה Achila. i. comeſtio. vel cibus. 3. Reg. 19. Et ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & q̄draginta noctibus. Et recipit in principio mem. Et dicitur. מַאֲכָל Maachal. i. cibus. vt Iudi. 14. De comedēte exiit cibus. Et etiā ſcribitur cū tau in fine. & dicitur. מַאֲכֹלֶת Maachóleth. i. cibus. Eſa. 9. Et erit in cōbuſtionem & cibū ignis. Et inde. מַאֲכֶלֶת Maacheleth. i. gladius. vel culter. Geñ. 22. Et arripuit gladiū vt ĩmolaret filiū ſuū. & in plali. מַאֲכָלוֹת Maachaloth. Prouer. 30. Generatio que pro dentibus gladios habēt: & cōmandit molaribus ſuis. Pro quo hebrei legūt. Generatio que pro dentibus gladios habent: et cultros pro molaribus.

אָכֵן Achen. Siquidē. certe. vere. ergo. itaqꝫ. Exo. 2. Quō palā factū eſt verbū iſtud. ꝓ quo hebrei legūt: ſiquidē ſiue certe palā factū eſt verbū. Ps. 82. Vos autē ſicut hoĩes moriemini. Eſa. 49. Ergo iudiciū meū cum dño.

אָכַף Achaph. curuare. flectere. cōpellere. Prouer. 16. Anima laborantis laborat ſibi: quia cōpulit ad illud os ſuū. Et ſolū ĩuenitur in loco predicto. & Iob. 33. Et eloquētia mea non ſit tibi grauis. vbi pro eo ꝙ in littera noſtra eſt eloquētia mea in hebreo habetur אַכְפִּי Achpi. Et dicunt hebrei ꝙ ibi ponitur per additionē aleph in principio pro כַּפִּי Chapi. i. manus mea. Et legūt ſic. Et manus mea non ſit tibi grauis. Sed ſi dictio ſupradicta diuidatur in. אַךְ ach. quod ſignificat. certe. aut quidē. ſicut ſupradictū eſt: & פִּי pi. quod ſignificat os meū: tunc erit talis littera. ſ. et quidē os meū nō ſit tibi graue. quod ē idē ſenſus cū littera noſtra.

אִכָּר Icar. Agricola. vt Hiere. 51. Et collidā in te agricolam: & iugalē eius. et Amos. 5. Et vocabūt agricolā ad luctū. & ĩ plurali. אִכָּרִים Icarim. i. agricole. Hiere. 14. Cōfuſi ſūt agricole. et in eo. 31. Agricole & minātes greges

אַל Al. Non. neqꝫ. ne. nequaquā. noli. ſiue nolite. Exo. 12. Non comedetis ex eo crudū. & Ps. 120. Non det in cōmotionē pedē tuū: neqꝫ dormiet qui cuſtodit te. Prouer. 3. Noli prohibere benefacere eum qui poteſt. Et in eodē. 23. Noli laborare vt diteris. & in eodē. 30. Neqꝫ eſt rex qui reſiſtat ei. Canti. 1. Nolite me cōſiderare ꝙ fuſca ſim. Hiere. 51. Non tendat qui tendit arcum ſuū. Oſee. 4. Ne derelinquat ſaltē iuda: & nolite ingredi in galgala & ne aſcenderitis in bethauē: neqꝫ iuraueritis viuit dñs. Vbi pro eo ꝙ in littera noſtra ē ne. & neqꝫ. & nolite. in hebreo ponitur ſupradicta dictio. Ponitur etiā pro. in. vel cōtra. vt. 1. Reg. 17. Vbi dicitur in quē irruiſti hodie. i. cōtra quē irruiſti hodie. & ſubditur cōtra meridiē ceni. Itē. אֵל El. deus. ſiue fortis. vt Geñ. 14. Erat enĩ ſacerdos dei altiſſimi. et in eodē. Benedictus abram deo excelſo: qui creauit celum & terrā. et benedictus deus excelſus. Et in eodē. 17. Ego ſum deus oĩpotens. & in eodē. 33. Inuocauit ſup illud fortiſſimū deū iſrael. Vbi ponitur. אֵל El. pro fortiſſimo. & Ioſue. 22. Fortiſſime deus iſrael ipſe nouit. Ps. 42. Sitiuit aĩa mea ad deū fontem viuū. Pro quo in hebreo habetur. Sitiuit aĩa mea ad deū fortem viuū. et etiā. lxx. traduxerūt iſchyron. i. fortem. vnde vitio ſcriptorū fuit poſitum ibi fontē pro fortem. et in plurali. אֵלִים Elim. i. fortes vel dii. vt. Exo. 15. Quis ſilis tui in fortibus dñe. Accipitur etiā pro diis gentiū ſiue pro idolis. vt Eſa. 1. Cōfundātur ab idolis qbꝯ ſacrificauerūt. et in eo. 57. Qui cōſolamini in diis. Vide ēt ſupra ĩ dictōe. אֵיל El. cū iod

אֵשֶׁת Mulier. Vxor. אִשׁוֹת mulieres. נָשִׁים mulieres. אֱנוֹשׁ אִישׁוֹן Tenebre. pupilla. ſ. oculi. אִית אִיתַי Eſſe. אֵיתָן Fortis. Robuſtum Fortitudo. Fortia. Aſpa atqꝫ. ſaroſa. Marceſcere. אֵיתָנִים Fortia. optimates Ethanim. אַךְ tātūmodo. Dūtaxat. Verūtamē Etiam. Quidem. Vere. Autem. Adhuc. Forſitam. Quam. אַךְ אָכַל Comedere Deuorare. Cōſumere.

Cōburere. אֹכֶל Victus. Cibus. Eſca. אֲכִילָה Cibus. מַאֲכָל Cibus. מַאֲכֹלֶת Cibus. מַאֲכֶלֶת Gladius. מַאֲכָלוֹת Cultri. אָכֵן quomodo. Siquidē. Autem. Ergo. אָכַף Cōpellere. Eloquētia אַכְפִּי כַּפִּי אַךְ אִכָּר Agricola. אִכָּרִים Agricole. אַל Non Neqꝫ Noli. Nolite. Ne In. Contra. אֵל Deus. Fortiſſim⁹ אֵל Fortis. אֵלִים Fortes. Idola. Dii. אֵיל

© Biblioteca Nacional de España

אל in medio dictiõis. Item. אֶל El. cum apice ſegol ſignificat.
ad. apud. in. ſup. cum. per. cõtra. de. a. vl' ab. Geñ. 2. Et addu
Ad. xit eam ad adam. Et in eodẽ. 4. Dixit caim ad abel fratrem
ſuum. Et in eodẽ. Reſpexit dñs ad abel & ad munera eius.
Apud. Exo. 6. Locutuſq̧ ẽ dñs ad moyſen. Itẽ ponitur pro apud
Geñ. 12. Et laudauerunt illã apud pharaonẽ. Et in eod. 37.
Accuſauitq̧ fratres ſuos apud patrem. Ponitur etiã pro. in.
In. vt. Geñ. 23. Sepeliuit Abraam vxorẽ ſuam in ſpelũca agri
duplici. & in eodẽ. 27. Madianite vẽdiderũt eũ in egypto.
Exo. 29. In qua pones teſtimonium quod dabo tibi. Signi
Super. ficat etiã. ſup. vt. 2. Re. 2. regẽq̧ cõſtituit ſup galaad & ſup
Cum. geſuri & ſuper iezrael. Itẽ ſignificat. cũ. vt. Geñ. 49. Sepe
lite me cũ patrib⁹ meis. Itẽ ſignãt. per. vel. contra. 3. Reg.
18. Siquidẽ cherubim expãdebãt alas ſuper locum arce.
Per. Eccl'. 1. Et gyrat p meridiẽ. 1. Reg. 27. Cõtra meridiẽ iude
Contra. & cõtra meridiẽ ieramiel & cõtra meridiẽ ceni. 2. Re. 5. Si
aſcendã cõtra philiſteos. Itẽ põitur p. de. ſiue p. a. vel. ab. vt
De. Geñ. 20. Dixitq̧ abraã de ſara vxore ſua ſoror mea ẽ. Et in
eodẽ. 41. Et oẽs prouincie veniebãt in egyptũ: vt emerent
A. eſcas. Pro quo in hebreo habetur. vt emerẽt eſcas a ioſeph.
Ezech. 1. Et facies leonis a dextris ipſorũ quattuor. et aliqñ
ponitur pro articulo: ad denotandũ q̧ dictio ſequẽs eſt dati
Articulus dti caſus. ui caſus vl' accuſatiui. Geñ. 3. Mulieri quoq̧ dixit. vbi p̃mit
titur ſupradicta dictio. el. Et in eo. Vocauit dñs deus adam.
Accuſatiui caſus. vbi ẽt ponitur in hebreo. el. ad denotandũ q̧ adã eſt accuſa
tiui caſus. et aliqñ ſcribitur cũ iod ĩ fine: & dicitur. אֱלֵי Ele.
אֱלֵי ideſt. in. aut ſecus. Iob. 3. Gaudẽtq̧ vehemẽter cũ inuenerit
In. ſepulchrũ. Pro quo hebrei legũt. Qui letabãtur ĩ exultatio
ne: gaudẽt cũ inuenerint ſepulchrũ. Et in eodẽ. 29. Radix
Secus. mea apta ẽ ſecus aq̃s. Ponitur ẽt aliqñ. אֵל El. pro. אֵלֶּה ele.
אֵל .i. iſti vel ii. aut hec. Geñ. 19. Dũmodo viris iſtis nihil mali
אֵלֶּה faciatis. et in eodẽ. 16. Daboq̧ poſteris tuis vniuerſas regio
Iſti. Hec. nes has. & eſt oĩs generis & cuiuſcũq̧ caſus: qa noĩa hebrai
ca ſunt indeclinabilia. Cõponitur ẽt cũ p̃noĩbus hoc modo
אֵלַי אֵלַי Elai. i. ad me. אֵלֶיךָ Elecha. i. ad te. אֵלָיו Elau. i. ad eum.
Ad me. אֵלֵינוּ Elenu. i. ad nos. אֲלֵיכֶם Alechem. i. ad vos. אֲלֵיהֶם Ale
hem. i. ad eos. & qñ refertur ad feminam hoc modo. אֵלַיִךְ
Elaich. i. ad te. אֵלֶיהָ Elcha. i. ad eã. אֲלֵיכֶן Alechen. i. ad vos.
אֲלֵיהֶן Alehen. i. ad eas. prima pſona tam in ſingulari q̃ in
plurali eſt ſicut in maſculino.

אלל אַלְלַי Alal. in lingua chaldaica ſignificat lamẽtari. eiulare.
Lamẽtari. plangere. vlulare. Et inde. אַלְלַי Alelai. i. ve. iteriectio
אַלְלַי Ve. dolẽtis vel eiulãtis. Iob. 10. Si ipius fuero ve mihi. Michee.
7. Ve mihi qa factus ſum ſicut qui colligit in autũno. & ali
Plãgere. quãdo ſcribitur cũ ſimplici lamed. Ioel'. 1. Plange q̃ſi virgo
אֱלִי accincta ſacco. vbi põitur. אֱלִי Eli. quod ẽ verbũ ſecũde pſo
אֱלִיל ne iperatiui modi gñis femini. Itẽ. אֱלִיל Elil. i. idolũ. nihil
Idolum. ſiue inane aut vanũ. Eſa. 10. Quõ inuenit man⁹ mea regna
Peruerſũ dogma. idoli. Iob. 13. Et cultores peruerſorũ dogmatũ. Pro quo he
Idolũ ſiue inane vel nihil. brei legũt: medici idoli omnes vos: ſiue medici vel cultores
inanitatis vel nihilitatis oẽs vos. nã põt deriuari a ſupradi
ctã dictiõe. אַל Al. que ſignificat nõ ſiue nihil. & in plurali
אֱלִילִים Idola. אֱלִילִים Elilim. i. idola vel demões. Leui. 19. Nolite cõuerti
Demonia. ad idola. ps. 95. Oẽs dii gentiũ demonia. Eſa. 2. Et idola pe
אֱלִיל nit⁹ cõteretur. Ponitur etiã. אֱלִיל Elil. pro fraudulẽtia. Hie
Fraudulẽtia. re. 14. Et diuinationẽ fraudulentam & ſeductionẽ cordis
ſui prophetant vobis.

אֶלְגָּבִישׁ אֶלְגָּבִישׁ Elgabis. grãdo. Ezech. 13. Et dabo lapides pgrã
Grandes Grando. des. pro quo hebrei legũt. Et dabo lapides grãdi
nis. Et in eo. Et imber inundans in furore meo erit & lapides
grãdes. Et in eo. 38. Et imbre vehemẽti & lapidibus immẽ
Immẽſus. ſis. vbi ponitur pro immẽſis elgabis. nã ſignificat grãdinẽ
qñ lapides grandinis ſunt magni & in magna quãtitate. Et
de hoc vide infra in dictione. גָּבִישׁ Gabas.

אֵלֶּה E'le. iſti. iſte. iſta. ſiue hi. he. hec. Geñ. 2. Iſte ſunt ge אֵלֶּה
nerationes celi & terre. Et in eo. 9. Iſti ſunt filii noe Iſte.
et ab iis diſſeminatũ eſt omne genus hoĩm ſup vniuerſam Iſti.
terrã. Et in eodẽ. 36. Hec aũt ſunt gñationes eſau: & hec noĩa Hi. He.
filiorũ eius. Et in eo. Hi duces filiorũ eſau. Exo. 1. Hec ſunt Hec.
noĩa filiorũ iſrael. Et eſt oĩs gñis & oĩs caſus. vt ſupra dictũ אֵלִּין
ẽ. & in lĩgua chaldaica dicitur. אֵלִּין Ilen vl'. אִלֵּךְ ilech. Dañ. אִלֵּךְ
2. Et cõteret oĩa hec. Et in eo. 3. Viri iſti cõtẽpſerũt te rex. Iſti.

אָלָה Ala. Iurare. maledicẽ. ĩprecari. vt Iudi. 7. Et ſup qb⁹ אָלָה
me audiẽte iuraueras. Iob. 31. Vt expeterẽ maledicẽs Iurare.
aĩam eius. Inde. אָלָה Ala. i. iuramẽtũ aut maledictio ſiue ex Maledicẽ.
ecratio. Geñ. 26. Sit iuramentũ inter nos. Eze. 16. Sicut de אָלָה
ſpexiſti iuramẽtũ. Ps. 9. Cuius maledictione os plenũ eſt. Iuramẽtũ maledictio
Ps. 78. Et de execratione & mendacio annũciabũtur. Eſa. Execratio.
24. A facie maledictionis luxit terra. Et in plurali. אָלוֹת אָלוֹת
Aloth. Deut. 29. Iuxta maledictiões q̃ in libro legis huius Maledictiones.
ac federis cõtinẽtur. Et in eodẽ. 30. Oẽs aũt maledictiones
has cõuertet ſuper inimicos tuos. Et inde. תַּאֲלָה Thaala. i. תַּאֲלָה
labor. fatigatio. Threñ. 3. Dabis eis ſcutũ cordis laborẽ tuũ. Labor.
Item. אֱלוֹהַּ Eloha. deus. Iob. 3. Non requirat eũ deus deſup. אֱלוֹהַּ
Et in eo. 4. Nũquid homo dei cõparatione iuſtificabitur. Deus.
Abac. 3. Deus ab auſtro veniet. Et in lingua chaldaica dici
tur. אֱלָהּ Ela vel אֱלָהָא elaha. Dañ. 2. Vt q̃rerent miſericordiã אֱלָהּ
a facie dei celi. Et ĩ eodẽ. Tibi deo patrũ meorũ cõfiteor. Et אֱלָהָא
ſcribitur plural'r. אֱלֹהִים Elohim. i. deus. Geñ. 1. In principio Deus.
creauit deus celũ & terrã. ps. 7. Deus iudex iuſt⁹. et qñ poſt אֱלֹהִים
ſe regit gtm̃ amittit mẽ: ſicut cetera noĩa p'alia ĩ im deſinẽtia Deus.
& dicit אֱלֹהֵי Elohe. Exo. 3. De⁹ hebreorũ miſit me ad vos. אֱלֹהֵי
Deut. 10. Ipſe ẽ deus deorũ. Et vt ait bẽs hieronym⁹ ĩ ep'la Deus.
ad marcellã: eſt cõis numeri: quod et vnus deus vocatur &
plures. Deut. 4. Neq̧ eſt alia natio tã grãdis: q̃ habeat deos
apropinquãtes ſibi. 1. Reg. 28. Deos vidi aſcendẽtes de ter Dii
ra. Et in eo. 4. Quis nos ſaluabit de manu deorũ ſublimiũ
iſtorũ. Et in lingua chaldaica dicitur. אֱלָהַיָּא Elahaia ſiue אֱלָהַיָּא
אֱלָהִין Elahin. i. dii. Hiere. 10. Dii qui celos & terrã nõ fece אֱלָהִין
runt. Dañ. 2. Exceptis diis quorũ nõ eſt cum hoĩbus cõuer
ſatio. Accipitur ẽt pro diis gentiũ: qui dicũtur dii ſecundũ Dii gentiũ
opinionẽ eorũ a qbus colũtur. Geñ. 25. Abiicite deos alie
nos qui in medio veſtri ſunt. Ps. 95. Oẽs dii gentiũ demo
nia. Oſee. 3. Et ipi reſpiciũt ad deos alienos. Accipitur etiã
pro angelis ſiue pro hoĩbus ſanctis vel potẽtibus ſeu prin
cipibus vel iudicibus: qui dicũtur dii participatiue. Geñ. 6.
Vidẽtes filii dei filias hominũ q̧ eſſent pulchre: acceperũt
ſibi vxores ex oĩbus quas elegerãt. Quod exponũt hebrei
de filiis potentiũ & principũ. 2. Regũ. 7. A facie populi tui Potentes vel p̃ncipes
quẽ redemiſti tibi ex egypto gentẽ & deũ eius. i. principẽ
eius. Ps. 8. Minuiſti eũ paulomin⁹ ab angelis. Ps. 96. Ado Angeli.
rate eũ oẽs angeli eius. Ps. 137. In cõſpectu angelorũ pſal
lam tibi. Ps. 81. Ego dixi dii eſtis. Exo. 21. offerat eum dñs Dii pro iudicibus
diis. Et in eo. 22. Diis nõ detrahes. Item. אֵלָה Ela. terebin אֵלָה
thus vel quercus. Geñ. 35. At ille infodit eos ſubter terebin Terebith⁹
thũ que eſt poſt vrbẽ ſichẽ. Ioſ. 24. Et tulit lapidẽ pergrã
dem: poſuitq̧ eum ſubter quercum que erat in ſanctuario Quercus.
dñi. Iudi. 6. Venit angelus dei & ſedit ſub quercum. Eſa. 1.
Cum fueritis velut quercus defluẽtibus foliis.

אִלּוּ Ilu. Si. quãuis. Eſter. 7. Atq̧ vtinã in ſeruos & famu אִלּוּ
las venderemur eſſet tolerabile malũ & gemẽs tace Vtinam.
rem. Pro quo hebrei legũt. Atq̧ ſi in ſeruos et famulas vẽ Si.
deremur tacere. Eccl'. 6. Etiã ſi duobus millibus annis vixe Etiã ſi.
rit. Itẽ. אֲלוּ Alu. in lingua chaldaica ẽ aduerbiũ demõſtra אֲלוּ
tiuũ. i. ecce ſiue. en. Dañ. 2. Et ecce q̃ſi ſtatua vna. Ecce

אָלַח Alach. fetere. corruptũ ſiue inutilem eſſe. Et inde אָלַח
Fetere.

© Biblioteca Nacional de España

Incipit vocabularium He-

braicum totius veteris teſtamenti cum aliis dictionibus
chaldaicis ibi contentis. Et hoc ſecundum ordinē Alpha
beti hebraici.

אַב אַב Ab.pater natura vel etate.honore. doctrina vł
Pater. fide.Geñ.17.Eriſq; pater multarum gentium
Exo.20.Honora patrem tuum & matrē tuam
2.Re.7.Ego ero ei in patrem . Eze.22.Patrem & matrem
contumelia affecerunt in te . Mal.1. Filius honorat patrē.
Et in eodem.Si ergo pater ego ſum vbi eſt honor meus.
Pa.p au- tore vł.in- Signat ēt autorē vel inuētorē alicui9 miniſterii vel officii.
uētore. Geñ.4.Qui fuit paī habitātium in tētoriis atq; paſtorum
Pr doctri Et in eodē.Ipſe fuit paī canētium in cithara . Dicitur ēt pa
ne & morū. ter doctrine & morum . quia quando aliquis ſequitur do
ctrinam & mores alicuius:dicitur eius filius.4.Reg.2.Pa
ter mi pater mi currus iſrael & auriga eius . Eze.16 . Pater
tuus amorreus:& mater tua cethea.Et iohan.8.Vos ex pa
tre diabolo eſtis & deſideria patris veſtri vultis facere. Po
Pa. p pri nitur etiā pro principe vel domino . 4.Reg.4.Pater & ſi
cipe vł dño rem grandem dixiſſet tibi propheta facere debueras.Dici
Pa. fidei. tur etiam pater fidei.Ad roma.4 . Sed & ei qui ex fide eſt
Abrae qui eſt pater omnium noſtrum . Et recipit aliquan
do in fine iod quando poſt ſe regit genitiuum & dicitur.
אֲבִי אֲבִי Abi.Geñ.10.Pater omnium filiorum heber.Eſa.9.Pa
ter futuri ſeculi.& in plurali declinatur ſicut nomina femi
אָבוֹת nina & dicitur.אָבוֹת.Aboth.ideſt patres.Exo.20.Reddēs
Patres. iniquitatem patrum in filios.4.Reg.14.Non morientur
patres pro filiis.Hiere.7.Patres ſuccēdūt ignem . Et com
אָבִי ponitur cum pronominibus hoc modo. אָבִי Abi.i. pater
Pr. meus meus.Geñ.45.Adhuc pater meus viuit. & in lingua chal
אַבָּא daica dicitur.אַבָּא Abba ſiue.אֲבָהָתִי Abahathi.i. pater ſiue
Pater ſiue Pr meus. pater meus.Da.2.Tibi deus patrū noſtrorum confiteor.
אֲבָהָתִי Pro quo hebrei legunt tibi deus patris mei : ſiue tibi deus
Pa. meus pater mi confiteor. אָבִיךָ Abicha.i.pater tuus. Eſa.43.Pa
אָבִיךָ ter tuus primus pecauit. אָבִיו Abiu.i.pater ſuus aut pater
Pr tuus. eius vel ipſius.Geñ.37. Increpauit eum pater ſuus . אָבִינוּ
אָבִיו Abinu.i.pater noſter.Nu.27. Pater noſter mortuus eſt in
Pr ſuus. deſerto.אֲבִיכֶם Abichem.i.pater veſter . Geñ.45 . Et tolli
אָבִינוּ te inde patrem veſtrū. אֲבִיהֶם Abihem.ideſt pater eorum.
Pr noſter Geñ.43.Igitur iſrael pater eorum dixit ad eos . & quādo
אֲבִיכֶם refertur ad feminam hoc modo.אָבִיךְ Abich.ideſt pater tu
Pr. veſter us fe.ge.Ruth.2.Et ꝙ reliqueris parētes tuos . Pro quo in
אֲבִיהֶם hebreo habetur . Et reliqueris patrē tuū & matrem tuam.
Pr eorum. אָבִיהָ Abiha.Pater ſu9 vel eius aut ipſius.ſ.femine. Iudi.1.
אָבִיךְ Monuit vir ſu9 vt peteret a patre ſuo agrū.אֲבִיכֶן Abichen
Pr tuus. ideſt pater veſter fe.ge.Geñ.31. Sed & pater veſter circun
אָבִיהָ uenit me.אֲבִיהֶן Abihen.i.pater earū. Exo . 2 . Que cū re
Pr ſuus. uertiſſent ad raguel patrē ſuū.& in nu.plu.hoc mō. אֲבוֹתַי
אֲבִיכֶן Abothai.i.patres mei. Geñ.48. Deus in cuius conſpectu
Pr .veſter אֲבִיהֶן Pr earum ambulauerūt patres mei . אֲבוֹתֶיךָ Abothecha.i. patres tui.
אֲבוֹתַי Pres mei Pſal.44.Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii . אֲבֹתָיו Abo
אֲבוֹתֶיךָ thau.i.patres eius vel patres ſui.4.Reg.15. Sicut fecerant
Pres tui. patres ei9.אֲבוֹתֵינוּ Abothenu.i.patres noſtri.Pſal.43. pa
אֲבוֹתָיו Pres eius tres noſtri narrauerūt nobis.אֲבוֹתֵיכֶם Abothechem .i. pa
אֲבוֹתֵינוּ tres veſtri.Hiere.2. Quid īuenerūt in me patres veſtri ini
Pa.noſtri quitatis.אֲבוֹתָם Abotham vel אֲבוֹתֵיהֶם Abothehem .i. pa
אֲבוֹתֵיכֶם tres eorū vel patres ſui.Iob.15.Et non abſcondunt patres
Pa.veſtri ſuos.& quando refertur ad feminā vel ad feminas hoc mō
אֲבוֹתָם אֲבוֹתַיִךְ Abothaich.Patres tui.ſ.alicuius femine.אֲבוֹתֶיהָ A
Pa.eorū botheha.patres ſui vel eius.ſ.femīe. אֲבוֹתֵיכֶן Abothechen
אֲבוֹתַיִךְ Patres tui ideſt patres veſtri.fe.ge.אֲבוֹתָן Abothan vel אֲבוֹתֵיהֶן Abo
אֲבוֹתֶיהָ thehen.i.patres earū.vnde notandum ꝙ pronomina pri

me perſone.vt ego.meus. nos.noſter. tam in numero ſin
gulari ꝙ̄ in plurali ſunt cōmunia maſculo & femine mo
do ſint in compoſitione vt.אָבִי Abi vel אָבִינוּ Abinu.i. pa
ter meus vel pater noſter:vel per ſe poſita vt אֲנִי Ani vel
אָנוּ ánu.i.ego vel nos.Et mō p̄dicto cōponuntur oīa pro
nomina cū noībus appellatiuis vt.אֲדֹנִי Adoni.i. dñs me
us.אֲדֹנֶךָ Adonecha.i.dñs tuus.&c.Et hoc debet etiā nota
ri in noībus appellatiuis.de quibus dicetur in ſequētibus.
אָבַב Abab.virēs: aut virgultum:ſeu lignum vireſcēs:aut אָבַב
noue fruges adhuc vireſcētes.Exo.9. Eo quod linū Virens.
eſſet virens.& inde mēſis nouarum frugum dicitur . אָבִיב אָבִיב
Abib.Exo.13.Hodie egredimini menſe nouarum frugū. Noue fru
& in eodem.23.Tempore menſis nouorū.ſ.fructuū.Deu. ges.
16.obſerua menſem nouarū frugū:& verni primum tpis. Vernū tpꝰ
vbi ponitur ēt pro verno tpe.& aliqñ deficit vltimū beth
quod duplicatur:& ſcribitur p ſimplicē beth : & loco beth
quod deficit ponitur punctū dagues ī ultima ſyllaba.Iob
8.Cum adhuc ſit in flore. Pro quo hebrei legunt . Cum Flos.
adhuc ſit in viriditate ſua.Pro quo ī hebreo eſt.אִבּוֹ Ibbo. Vireſcens
Significat etiā amena virgulta ſeu ligna virentia atq; fru אִבּוֹ
ctifera:pro quo btūs Hieronymus poma tranſtulit. vt Cā Poma.
ti.6.Deſcendi in hortum nucum vt viderem poma cōual
lium.Pro quo ī hebreo eſt.אִבֵּי Ibbe.Et etiam ſpica cū no אִבֵּי
uis frugibus tritici ſeu hordei vocatur אָבִיב Abib.Leui.2. אָבִיב
De ſpicis adhuc virentibus torrebis eas igni. Spica vi.
אָבַד Abad.Perire.diſperire.diſperdere.perdere . Pſal.1. אָבַד
Et iter impiorum peribit.Heſter.4.Et dom9 patris Perire.
tui peribitis.Iob.3.Pereat dies in qua natus ſum. Et in eo
dem.& effugium peribit ab eis.Eſa.57.Iuſtus periit & nō
eſt qui recogitet.Deuī.8. Predico tibi ꝙ omnino diſpere Diſperire
as.Nu.24.Et perdat reliquias ciuitatū.Iob.14. Et hoīes Perdere.
ergo ſimiliter p̄des?Pſal.5.perdes oēs qui loquuntur men אֲבֵדָה
dacium.vnde res perdita vocatur. אֲבֵדָה Abeda . Leui . 6. Res p̄dita
Siue rem perditā īueneris.Inde.אֲבַדּוֹן Abaddon.i. p̄ditio אֲבַדּוֹן
ſiue exterminans vel exterminatio. Iob.26. Non eſt ope Perditio.
rimentum perditioni . Et in eodem.28 . perditio & mors
dixerunt auribus noſtris audiuimus famā eius. Prouer.15
Infernus & perditio corā dño.Apo.9. Et habebant ſuper
ſe regem angelum abyſſi cui nomē hebraice abadon: gre
ce autem apolion : & latine habens nomen exterminans.
אָבָה Aba. velle deſiderare.acquieſcere.Deuī.27.Et non אָבָה
voluit dominus deus tuus audire Balaam.Prouer.1. Velle.
Fili mi ſi te lactauerint peccatores ne acquieſcas eis.vbi in Acqeſcere
fine dictionis ponitur aleph loco he . & ab hac dictione
deriuatur.אֲבִיּוֹנָה Abiiona.i.deſideriū. voluptas.Pro quo אֲבִיּוֹנָה
beatus hieronymus tranſtulit capparis.Eccl.12.Et diſſipa Deſideriū Capparis
bitur capparis.Et inde dicitur . אֶבְיוֹן Ebion.ideſt pauper אֶבְיוֹן
inops.Pſal.70.Ego vero egenus & paup ſum . Et dicitur Pauper.
ebion eo quod ſp deſiderat res neceſſarias quibus caret.
& inde dicitur.אֵבֶה Ebe.Iob.9.Sicut naues poma portan אֵבֶה
tes.Pro quo hebrei legunt.Sicut naues deſiderii.i. deſide Poma Deſideriū
rantes ire ad portum.Poteſt tamen deriuari a dictione ſu
prapoſita.אִבֵּי Ibe.que ſignificat poma. Canti.6. Vt vide אִבֵּי
rem poma conuallium. Poma.
אֲבוֹי Abói.Miſeria.heu.ve.Prou.23. Cuius patri ve. pro אֲבוֹי
quo hebrei legunt. Cui miſeria vel cui ve: quod eſt Ve.
interiectio dolentis . Tamen diuidendo hanc dictionem
poteſt interpretari.patri ve:ſicut eſt in littera noſtra. אָב.
Ab.enim patrē ſignificat.& אוֹי oi . ve ſiue heu interpreta Heu.
tur.licet in cōpoſitiōe p̄datur ibi vna littera.ſ.aleph . & in
lingua chaldaica etiā ſine illa littera ſignificat ve vel heu.
אָבַח Abach.cōturbatio.pauor.fremit9 ſtridor . diſtrictio אָבַח
gladii vel mucronis . et recipit tau in fine et dicitur

(folio repetido; parece faltar el que vale)

© Biblioteca Nacional de España

iter ſuum feciſſet deus an non.Exo.17.Eſt ne deus in nobis an non.& quando cōponitur cum iſta littera.הַ ha et dicitur.הַאִם.Haim tūc ſignificat num ſiue nūquid.vt Nume.17.Num vſq; ad internicionē delendi ſumꝰ.&.Iob.6.Ecce non eſt auxiliū mihi in me.pro quo hebrei legunt nūquid non eſt auxilium meū in me.ponitur etiā pro cum vel quādo.vt Nu.36. Cum iubileus.i. quinquageſimus annꝰ aduenerit.& qñ iungitur cū iuramēto tūc ponitur pro negatiōe vt.p̄s.88.Semel iuraui in ſcō meo ſi dauid mentiar.i.ꝙ nō mētiar. &.p̄s.95.Vt iuraui in ira mea:ſi ītroibūt in requiē meam.et p̄s.131.Sicut iurauit dño votū vouit deo iacob: ſi introiero in tabernaculū domus mee.Et cum cōponitur cū hac ſyllaba וְ ve. & dicitur . וְאִם Veim . tunc ſignificat et ſi.quod ſi . ſin autē.ſi aūt.Exo.20.quod ſi dixerit ſeruus diligo dñm meū.& in eodē.Si autē filio ſuo deſponderit eā. Nu.16.Sin autem nouā rem fecerit dñs.et cum preponitur ei dictio. כִּי ci.et dicitur.כִּי אִם Ci im tunc ambe dictiōes aliquando ſignificāt niſi vel ſed.vt.Geñ.32.Non dimittam te niſi benedixeris mihi.& p̄s.1.Sed in lege dñi volūtas eius. et quando premittitur ei dictio. עַד Ad.que ſignificat vſq;: tūc ambe dictiones ſignificāt quoaduſq; ſiue donec.vt Gene.24.Non comedā : donec loquar ſermones meos .habet etiā alios modos ſignificandi qui poſſunt reduci ad ſupradictos.Item.אֵם Em.Mater.vt Geñ.3.Mater cunctorū viuentiū.&.Exo.20.honora patrem tuū & matrem tuā.ponitur etiā pro biuio vel capite viarum.vt Eze.21.Stetit enim rex babylonis in biuio in capite duarū viarū. accipitur etiā pro familia vel populo.vt.2.Regū.20.Et tu vis ſubuertere ciuitatem: & euertere matrem in iſrael.& in plurali. אִמּוֹת īmoth.i.matres.vt Thren.2.Matribus ſuis dixerūt. Dicitur etiā.אֻמּוֹת Vmmoth. Secundū terminationē feminorū. ſiue. אֻמִּים Vmmim. ſecūdū terminationē maſculinorū & ſignificat tribus aut gentes vel populos.vt Geñ.25. Duodecim principes tribuū ſuarū.&. Ps .116. Laudate eū oēs populi.Et in līgua chaldaica dicitur.אֻמָּה Vmma.Dañ.3.Et oīs populus & tribꝰ et lingua.& in plurali. אֻמַּיָּא Vmmaia. vt in eodē.vobis dicitur populis tribubꝰ & linguis.et inde dicūt aliqui ꝙ deriuatur.אַמָּה Amma.i.cubitus de quo vide in dictione ſequenti.

אָמָה Ama.famula:vel ancilla: aut cubitus. Geñ. 21.eiice ancillā hanc & filiū eius. non enim heres erit filius ancille.Exo. 2 . Miſit vnam e famulabus ſuis.& in plurali. אֲמָהוֹת Amahoth . vt Gen. 20 . Sanauit deus abimelech et vxorem ancillaſq; eius.Et Naū.3.Et ancille eius gementes.ſignificat etiā predicta dictio cubitū.Geñ.6. Et in cubito cōſumabis ſūmitatē eius.Exo.26.Et cubitus ex vna parte pēdebit.Hiere.51.pedalis preciſiōis tue.pro quo hebrei legunt.cubitus.i.mēſura auaricie tue ſiue preciſionis tue. Et in plurali.אַמּוֹת Ammoth.Deu.3.Nouē cubitos habens longitudinis.et in numero duali.אַמָּתַיִם Amathaím.i.duo cubiti.Exo.25.Longitudo habebat duos & ſemis cubitos. et in lingua chaldaica in plurali dicitur. אַמִּין Ammin.i.cubiti.Dañ.3.Latitudine cubitorū ſex.

אָמַל Amal. Deficere.infirmū ſiue imbecillem eſſe.Eze.16.In quo mūdabo cor tuū . pro quo hebrei legūt. ꝙ imbecille ſiue infirmū factū eſt cor tuum . Tamen ſi illa littera aleph:que ponitur in principio illius dictiōis eſt prime perſone futuri tēporis & non eſt de ſubſtantia dictionis Tunc poteſt eſſe ſenſus ſicut in littera noſtra. Inde . אֻמְלַל vmlal . per duplicē lamed.i.infirmus ſiue imbecillis factus eſt:aut defecit:vel deſertum eſt.vt.1.Regū.2.Et que multos habebat filios infirmata eſt.et Neemie.4.quid iudei faciūt imbecilles. Et.Pſ.6.Miſerere mei domine quoniam infirmus ſum.Eſa . 24.Infirmata eſt vitis.Et in eodem. Et infirmata eſt altitudo populi terre.Hiere.15.infirmata ē:que peperit ſeptem.Eſa . 16. Quoniā ſuburbana eſebon deſerta ſunt.Et ſcribitur aliqñ cū vau.in prima ſyllaba.

En. / הַאִם Num. / Ecce / Nunquid. / Cum. / Si. / וְאִם Et ſi. / Quod ſi. / Si autē. / Sinautem / כִּי אִם Niſi. / Sed. / עַד Donec. / אֵם Mater. / Biuiū. / אִמּוֹת Matres / אֻמּוֹת / אֻמִּים Tribus. / Populi / אֻמָּה Tribus / אֻמַּיָּא Tribus / אַמָּה Cubitus. / אָמָה Ancilla / Famula / אֲמָהוֹת Ancille. / Cubitus. / אַמּוֹת Cubiti. / אַמָּתַיִם duo cubiti / אַמִּין Cubiti. / אָמַל Imbecille ſeu īfirmū eſſe. / אֻמְלַל Infirmari / Imbecill. / Deſertū eē

אָמַן Aman .Credere. fidelem eſſe. ſtabilē eſſe .permanere.Geneſis. 15. Credidit Abraam deo. vbi ponitur הֶאֱמִין Heemin.quod eſt verbum tertie coniugationis.Et Exo.4.Non credent mihi.Et in eo. Vt credāt inquit quod apparuerit tibi dñs.Et in eo.Si non crediderint inquit tibi Et in eo.Credent verba ſigni ſequētis. et in eodem.14.Et crediderūt dño.p̄s.26. Credo videre bona dñi.Et. p̄s.115. Credidi propter qđ locutus ſum.p̄s.77.Nec fideles habiti ſunt in teſtamēto eius.Significat etiā ſtabilem eſſe.aut permanere.vt Iob.4. Ecce qui ſeruiunt ei non ſunt ſtabiles.et Eſa.7.Si nō credideritis non permanebitis. vbi ſilīs dictio ponitur pro p̄manebitis ſicut pro credideritis. inde. אֱמוּנָה Emuna.i.fides.credulitas.veritas.ſtabilitas.indeficiens.4. Reg.12.Sed in fide tractabant eam. p̄s.32.Et omnia opera eius in fide.Eſa.11.Et fides cinctoriū renum eius.Et oſee.2 Sponſabo te mihi in fide. Item ponitur pro veritate.vt p̄s. 35.Et veritas tua vſq; ad nubes. p̄s.118. Et in veritate tua humiliaſti me.Et in eodē.omnia mādata tua veritas.Significat etiā ſtabilitatē vel firmitatē.vt. Exo.17.Et factū eſt vt manus illius non laſſarētur.i.non deficerēt:ſed eſſent ſtabiles pro quo in hebreo eſt.Et fuerūt manus eius veritas ſiue ſtabilitas.Et idē ſignificat.אֹמֶן Omen.et in plurali.אֱמוּנִים Emunim.i.veritates.ſiue fideles aut veraces. p̄s.11.Quoniam diminute ſunt veritates a filiis hominum.& inde. נֶאֱמָן neeman.i.fidelis.verax.ſtabilis;indeficiens.Nu.12.Qui in omni domo mea fidelis ē.1.Reg.2.Et ſuſcitabo mihi ſacerdotem fidelē.2.Reg.7. Et fidelis erit domꝰ tua et regnum tuū vſq; in eternū.3.Reg.11.Et ſuſcitabo tibi domū fidelē. Iob.12.Mutans labiū veraciū. Eſa.33.Aque eius fideles.i. ſtabiles ſiue indeficiētes. Hiere.15.Facta eſt mihi quaſi mēdacium aquarū infideliū.pro quo in hebreo eſt. Aquarum que nō ſunt fideles.i.que nō ſunt ſtabiles.Et in lingua chaldaica dicitur. מְהֵימַן Meheman.i.fidelis.Daniel.2.Et fidelis interpretatio eius. Et inde. אֵמֻן Emun. i.fides ſiue credulitas.Deut.32.Et infideles filii.pro quo in hebreo eſt filii in quibus non eſt fides:ſiue credulitas :aut veritas. Et inde. אָמֵן Amen.quod eſt aduerbium affirmandi. vt Deut.27. Et reſpōdebit omnis populus amen.& in eodē. & dicet oīs populus amen.et Eſa.65. Benedicetur in deo amen. Et in hebreo in hoc loco amen eſt genitiui caſus. interp̄tatur aūt amen.vere ſiue fideliter.aut fides.ſiue veritas.vnde Apocalypſis.3.dicitur.Hec dicit amē teſtis fidelis & verꝰ.et inde. אָמְנָם Omnam. Siue. אֻמְנָם Vmnam .i.vere . vtiq;. Gen. 18. Num vere paritura ſum anus.Et idem ſignificat. אָמְנָה omna.vt Geñ.20.Alias autem & vere ſoror mea eſt.Item. אֹמֵן Omen.i.Alumnus.nutriciꝰ vel nutrix.vt Nu.11.Sicut portare ſolet nutrix infantulū. Eſter.2. Qui fuit nutricius filie fratris ſui ediſſe.Eſa . 49.Et erunt reges nutricii tui. Item. אָמָּן Amman.Artifex. ſiue opifex.Canti.6. Que fabricata ſunt manu artificis. Item. אָמוֹן Amon.i.multitudo quaſi . הָמוֹן Hamon. Hiere.52.Et ceteros de multitudine trāſtulit nabuzardan princeps militie.

אָמַץ Amas . Preualere . ſuperare . firmare. vel roborare.confortare. Roboratū vel robuſtum eſſe.ſiue viriliter agere. Geñ.25.Populuſq; populū ſuperabit . Deut. 2.Et offirmauerat cor illiꝰ.i.cōfortauerat ſiue roborauerat cor illius.Iob.4.Et genua trementia confortaſti. p̄s.26.Et confortetur cor tuū & ſuſtine dñm.Et. p̄s.141.Quia cōfortati ſunt ſup me. Ruth.2. videns ergo noemi ꝙ obſtinato

אָמַן Credere. / הֶאֱמִין Credere. / Fidelē eē / Stabilē eē / אֱמוּנָה Fides. / Veritas. / Stabilitas / אֹמֶן / אֱמוּנִים Veritates. / נֶאֱמָן / Fidelis. / Verax. Stabilis indeficiēs. / מְהֵימַן Fidelis. / אֵמֻן Fides. / אָמֵן Amen. / אָמְנָם / אֻמְנָם Vere / אָמְנָה Vere / אֹמֵן Nutrix. Nutricius / אָמָּן Artifex. / אָמוֹן Multitudo. / אָמַץ Superare / Offirmare / Cōfortare

© Biblioteca Nacional de España

ruth animo decreuiſſet ſecum pergere. pro quo hebrei le-
gunt.Et vidit ꝙ ipſa confortabatur ad eundum ſecum. 3.
Reg.12.Porro rex roboam feſtinus aſcendit currum . Pro
quo hebrei legunt.porro rex roboam confortatus eſt vt a
ſcenderet currum.Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſen-
Firmare. ſum in locis predictis.Prouer.8.Quando ethera firmabat
ſurſum.& Zach.12.Confortentur mihi habitatores ieruſa
Roborare. lem in domino deo ſuo.Iob.16.Roborarē vos in ore meo
Robuſtum Ioſ.1.Et eſto robuſtus valde.& in eodem.& viriliter age.in
eſſe. de אַמִּיץ Amis.ideſt fortis vel robuſtus.Iob.9.Sapiens cor
אַמִּיץ de & fortis robore . Amos.2. Robuſtus corde inter fortes
Fortis. Robuſtus. nudus fugiet in die illa. Et aliquando ſcribitur cum littera
מְאַמֵּץ mem in principio & dicitur. מְאַמֵּץ Meames. vt Prou.24
מַאַמְצֵי Et vir doctus robuſtus & validus.cuius plurale מַאַמְצֵי Ma
Robuſti. amaſſe. ponitur .Iob . 36 . vbi dicitur.Et omnes robuſtos
אַמּוּץ fortitudine.& inde אַמּוּץ Amus. ideſt fortis .vt Zach.6.In
Fortis. quadriga quarta equi varii & fortes.& dicunt hebrei ꝙ in
hoc loco ſignificat ſubruffos vel rubicundos.Alii vero di-
cunt ꝙ in predicto loco accipitur pro equis qui ſunt colo-
ris cineris.

אָמַר אָמַר Amar.dicere.loqui.precipere.cogitare.eligere: ſiue
Dicere. exaltare.Gen̄.1.Dixitq; deus fiat lux.Et in eo. Dixit
quoq; fiat firmamentum.Et in eo.4.Dixitq; cayn ad abel
fratrē ſuum.Ps.148. Quia ipſe dixit & facta ſunt.Exo.5.
לֵאמֹר Hec dicit dominus deus.& inde.לֵאמֹר Lemor. ideſt ad di
Dicens. cendum:pro quo in tranſlatione noſtra communiter po-
nitur dicens.vt Exo.40.Locutuſq; eſt dominus ad moy-
ſen dicens.pro quo hebrei legunt.Locutuſq; eſt dominus
Ad dicēdū ad moyſen ad dicendum ſcilicet:filiis iſrael vel aliis . Nam
illud lamed quod ponitur in principio dictionis commu
niter ponitur pro ad:quando preponitur gerundio vel in
finitiuo vt לַעֲשׂוֹת Laaſoth.ad faciendum.לֶאְסֹר Leeſor.ad
alligandum.vt.Ps.149.Ad faciēdam vindictam in natio-
nibus.& in eodem ad alligandos reges eorum in compe-
לֵאמֹר dibus.ponitur etiam לֵאמֹר Lemor pro verbo inperſonali
Dicitur. ideſt dicitur.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit vulgo
dicitur.Hiere.3.Vulgo dicitur.ſi dimiſerit vir vxorem ſu-
am.Et aliquādo ſcribitur ſine aleph.vt.2.Reg.19. Et amaſ
ſe dicite.vbi ponitur.תֹּמְרוּ Thomru.pro תֹּאמְרוּ Thomru.
Et.p̄s.136.Quia dicitis in cogitatione.pro quo beatus hie
Contradi- ronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Quia contra-
cere. dicent tibi ſcelerate:quod magis conſonat cum hebreo.v-
bi ponitur יֹמְרוּךָ iomrúcha pro יֹאמְרוּךָ iomrúcha . & inde
אֹמֶר אֹמֶר ómer ſiue אִמְרַת Imrath .ideſt verbum vel eloquiū.
Verbum. vt Ps.18.Non ſunt verba neq; ſermones.& Ps.147 . Qui
Eloquium emittit eloquium ſuum terre.& in plurali.אֲמָרִים Amarim
אֲמָרִים ſiue אִמְרֵי imre.aut אֲמָרוֹת Amaroth.ideſt verba ſiue elo-
אֲמָרוֹת quia.Iob.6.Et in ventum verba profertis. Et p̄s.11. Eloqa
Verba. Eloquia. domini eloquia caſta.Prouer.1. Ad intelligendum verba
אָמַר prudentie.Et ēt ſupradicta dictio אָמַר Amar. ponitur pro
Preciper. p̄cipere.vt Gen̄.3.Cur precepit vobis deus vt non comede
retis ex oī ligno paradiſi.& Eſter.6.Iuſſitq; ſibi afferri hi
ſtorias.& Iob.9.Qui p̄cipit ſoli & nō oritur. Et in eo.37.
מַאֲמַר Precipit niui vt deſcendat in terrā.& inde מַאֲמַר Maamar.
Verbum. ideſt verbū ſiue preceptū .vt Eſter.2. Quidquid enī ille p̄
cipiebat obſeruabat eſter.Pro quo in hebreo habetur.ver
אָמַר bū ſiue p̄ceptū mardochei faciebat Eſter.Itē אָמַר Amar.ſi
Putare. gnificat cogitare vel putare:ꝙ eſt dicere in corde.vt.Iudi.
15.putaui ꝙ odiſſes eā.Et ī eo.20.putauerūt ſolito more ce
dere.4.Reg.5.Putabā ꝙ egrederetur ad me.2.Reg. 21.ni
ſus eſt pcutere dauid.pro quo he.le.dixit.ſ. in corde ſuo ſi-
Cogitare. ue cogitauit percutere dauid.& Eccl'ſ.2. Dixi ergo in cor-
Eligere. de meo.Itē ponitur pro exaltare ſiue eligere . vt Deut.26.

Dn̄m elegiſti hodie.Et in eo.en dominus elegit te hodie:
vbi ponitur הֶאֱמִיר Heemir:quod eſt verbum tertie coniu הֶאֱמִיר
gationis.Et dicunt hebrei ꝙ ſignificat exaltare. Et inde il-
le ramus qui eſt in ſummitate arboris dicitur אָמִיר Amir אָמִיר
vt Eſa.17.Et ſicut excuſſio olee duarum vel trium oliuarū Arbor.
in ſummitate arboris.pro quo he le.in ſūmitate rami.ſ.illi
us qui eſt in ſūmitate arboris.Et in eo.ponitur pro ſegete.
vbi dicitur:ſicut aratra & ſegetes que derelicta ſunt a facie
filiorum iſrael.Sed etiam in predicto loco hebrei legunt.
ramum ſiue virgultum.de quo vide etiam infra in dictio- Ramus.
ne חֲרַשׁ Charas.Item ponitur pro ſuperbire.vt Eſa.61. Et Seges.
in gloria eorum ſuperbietis vbi ponitur תִּתְיַמָּרוּ thithia- תִּתְיַמָּרוּ
máru ſine aleph : ſicut in aliquibus locis ſupradictis . Itē
אִמַּר Imar in lingua chaldaica ſignificat arietem ſiue hedū אִמַּר
Eſdre.6.Et hedos in holocauſta. Aries.

אֶמֶשׁ émes.heri.nocte preterita . Gen̄.19. Ecce dormiui אֶמֶשׁ
heri cum patre meo.Et in eodem.31. Sed deus pa- Heri.
tris tui heri dixit mihi.Et in eodem.Reſpexit dominus &
arguit te heri.Et accipitur ibi heri pro nocte preterita . nā
premittitur in textu . Viditq; in ſomnis dicentem ſibi do-
minum.Pro quo in hebreo habetur : & venit de9 ad laban
ſyrum in ſomno noctis.

אֱמֶת Emeth.veritas.verus.Gen̄.47. Et facias mihi miſe אֱמֶת
ricordiam & veritatem.3.Reg.10 . Verus eſt ſermo Veritas.
quem audiui in terra mea.Ioſ.2.Detis mihi verum ſignū. Verus.
4.Reg.20.Fiat tantum pax & veritas in diebus meis .Ps.
18.Iudicia domini vera. Ps. 84. Veritas de terra orta eſt.

אַמְתַּחַת Amthach . ſaccus.vt Gen̄.44.Imple ſaccos eo אַמְתַּחַת
rum frumēto quantum poſſunt capere:& pone Saccus.
pecuniam ſingulorum in ſummitate ſacci.

אָן An.quo .aduerbium īterrogandi loci vel temporis. vt. אָן
1.Reg.10.Quo abiſti. & Iob.8.Vſq; quo loqueris talia. Quo.

אָנָּא Anna.Aduerbium obſecrandi vel rogandi.Pro quo אָנָּא
beatus Hieronymus tranſtulit obſecro . vt Gen̄ . 50.
Obſecro vt obliuiſcaris ſcelerum fratrū tuorum.& Ps.117. Obſecro.
O domine ſaluum me fac:o domine bene proſperare. Pro O
quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve . tranſtu-
lit . O domine ſalua obſecro . obſecro domine proſperare
obſecro.& aliquādo ſcribitur.אָנָּה Anna cum he in fine lo אָנָּה
co aleph.vt.Ps.115.O domine libera animam meam.& in O
eo.O domine quia ego ſeruus tuus . vbi beatus Hierony-
mus etiam tranſtulit obſecro:ſicut in ſupradicta dictione. Obſecro.
& Exo.32 . Obſecro peccauit populus iſte pctm̄ maximū.

אֲנָא Ana.in lingua chaldaica eſt pronomen prime perſo אֲנָא
ne & ſignificat ego. Dan̄.4 . Ego Nabuchodonoſor Ego.
quietus eram in domo mea.

אִנְבֵּא Inba.In lingua chaldaica ſign̄at fructū.Dan̄.4. Et אִנְבֵּא
fructus eius nimis.Et in eo.Et diſpgite fruct9 eius. Fructus.

אָנָה Ana.quo.aduerbium interrogandi loci vel tpis . huc אָנָה
& illuc.quoq;.vt Ps.12.Vſq; quo domine obliuiſceris Quo.
mei in finē:vſq; quo auertis faciē tuam a me.Et in eo. Vſq;
quo exaltabitur inimicus meus ſuper me. & Ps.138. Quo
ibo a ſpiritu tuo:& quo a facie tua fugiā.& Canti . 5 . Quo
abiit dilectus tuus.& qn̄ duplicatur ſupradicta dictio:ſigni
ficat.huc.& illuc.ſiue quoq;.vt.3. Reg.2 . Et nō egredieris Huc illuc.
inde huc atq; illuc.Et in eo.Quacunq; die egreſſus fueris
huc & illuc ſcito te eſſe moriturū.&.4.Reg.5. Nō abiit ſer
uus tuus quoq;.eſt ēt aduerbium obſecrandi vel rogandi vt Quoq;.
ſupra dictū eſt.Item אָנָה Ana.lugere.contriſtari ſiue meſtū אָנָה
eſſe.vt Eſa.3.Et merebunt atq; lugebunt porte eius.Et in Lugere. Merere.
eodem . 19 . Et merebunt piſcatores. Et inde. תַּאֲנִיָּה Tha תַּאֲנִיָּה
aniia & אֲנִיָּה Aniia . ideſt luctus & meror : ſiue triſtitia.vt אֲנִיָּה
Thren . 2 . Et repleuit in filia Iuda humiliatum & hu- Humiliatū

© Biblioteca Nacional de España

Luctus meror. — miliatam. Pro quo he. le. & repleuit ſiue multiplicauit in filia iuda luctum & merorem vel triſtitiā. Item. אִנָּה ina. fortuitu vel caſualiter accidit: ſiue occaſionem queſiuit. vt Exo. 21. Qui autem non eſt inſidiatus: ſed deus illum tradidit in manus eius. 4. Reg. 5. Animaduertite & videte ꝙ occaſiões querit aduerſum me. Et inde תֹּאֲנָה thoana. ideſt occaſio. vt Iudi. 14. Et quereret occaſiones cōtra philiſtiim. Hiere. 2. in deſiderio anime ſue glutiuit ventū amoris ſui: nullus auertet eam. pro quo hebrei legunt in deſiderio aīe ſue glutiuit ventum occaſionis ſue: quis auertet eam: ſiue occaſiōem eius quis auertet. Nomina enim hebraica ſunt indeclinabilia: vt ſupra dictum eſt. Item אֲנָה Ana in lingua chaldaica ſignificat. ego. vt Dañ. 5. Porro ego audiui de te ꝙ poſſis obſcura interpretari.

(margin: אִנָּה Caſu accidere. Occaſionē querere. תֹּאֲנָה Occaſio. אֲנָה Ego.)

אִנּוּן Inun. in lingua chaldaica eſt pronomen tertie perſone pluralis numeri. ideſt illi. ſiue. ipſi. Dañ. 2. In diebus autem regnorum illorum.

(margin: אִנּוּן Illi.)

אָנַח Anach. Suſpirare. ingemiſcere. vt Exo. 2. et īgemiſcentes filii iſrael propter opera vociferati ſunt. & Prouer. 29. Cum impii ſumpſerīt principatum: gemet populus. & Eſa. 24. Ingemuerunt omnes qui letabantur corde. Thren. 1. Sacerdotes eius gemētes. & in eodē audierūt quia ingemiſco ego. Ezech. 21. Ingemiſce in contritione lumborum. Ioelis. 1. Quid ingemuit animal. & īde אֲנָחָה Anacha. ideſt gemitus: vel ſuſpirium. Iob. 3. Anteq̄ comedam ſuſpiro. pro quo in hebreo habetur. Ante cibum meum ſuſpiriū meū venit. Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum. & Ps. 6. Laboraui in gemitu meo. & Eſa. 35. fugiet dolor & gemitus. & in plurali. אֲנָחוֹת Anachoth. vt Thren 1. Multi enim gemitus mei.

(margin: אָנַח Ingemiſcere. Gemere. אֲנָחָה Suſpiriū. Gemitus. אֲנָחוֹת Gemitus.)

אֲנַחְנוּ Anachnu. Nos. vt Ps. 19. Nos autem ſurreximus & erecti ſumus. & aliquando ſcribitur ſine aleph. et dicitur. נַחְנוּ Nachnu. vt Thren. 3. Nos iniq; egimus et ad iracundiam prouocauimus.

(margin: אֲנַחְנוּ Nos. נַחְנוּ Nos.)

אֲנִי Ani. ego. vt Geñ. 15. Ego dominus qui eduxi te de vr chaldeorum. & in plurali אָנוּ ánu ſiue אֲנַחְנוּ Anachnu. ideſt nos vt ſupra dictū eſt. & hec tria pronomina. ſ. ego tu. ille. variantur in hebreo per omnes caſus. alia vero nomina ſunt in declinabilia & inuariabilia. Sed vtuntur quibuſdam articulis ad denotandum caſus. vt dictum fuit in p̄cedenti tractatu de gramatica hebraica: vbi poſite ſunt variationes pronominum per omnes caſus tā in ſingulari q̄ in plurali. Item אֳנִי Oni. nauis. vt Eſa. 33. Non tranſibit ſuper eum nauis remigum. Ponitur etiā pro claſſe vt. 3. Reg. 9. Claſſē quoq; fecit rex Salomon. Scribitur etiam cum he in fine. & dicitur אֳנִיָּה Onia. vt Ione. 1. Et inuenit nauem euntem in tharſis. & in plurali. אֳנִיּוֹת Onioth. i. Naues. Ps. 103. Illic naues ꝑtrāſibunt. & Eſa. 23. vlulate naues maris.

(margin: אֲנִי Ego. אֲנַחְנוּ Nos. אֳנִי Nauis. Claſſis. אֳנִיָּה Nauis. אֳנִיּוֹת Naues.)

אֲנָךְ Anach. litum. i. linitū. ſiue trulla cementarii qua liniunt parietes. Amos. 7. Et ecce dñs ſtans ſuper murum litum & in manu eius trullam cementarii. vbi pro trulla cementarii ponitur in hebreo eadem dictio que ponitur pro lito. Et in eo. Quid tu vides amos & dixi trullam cementarii. Et in eodē. Ecce ponam trullam in medio populi mei iſrael. Et ſolum inuenitur in locis predictis. Et dicunt hebrei ꝙ ſignificat lapidem plumbeum vel ſtāneum quo cementarii vtuntur ne edificium ſit tortuoſum: quia in lingua punica vel arabica ſtannum dicitur אֲנָךְ Anach. & ſic legunt. Ecce dominus ſtans ſuper murum ſtanneum: ideſt edificatum cum tali inſtrumento: & in manu eius ſtannum ideſt lapidem ſtanneum. & ſic in ſequentibus.

(margin: אֲנָךְ Litum. Trulla cementarij. Stannum)

אָנֹכִי Anochi. ego. vt Geñ. 15. Ego ꝓtector tuus. & Exo. 20. Ego ſum dominus deus tuus.

(margin: אָנֹכִי Ego.)

אָנַס Anas. cogere. compellere. vim facere: difficile ſiue impoſſibile eſſe. Eſter. 1. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum. & in lingua chaldaica ſignificat difficile ſiue impoſſibile eſſe. Dañ. 4. Et omne ſacramentum nō eſt impoſſibile tibi. & aliqui hebrei legunt. non eſt occultum ſiue coopertum tibi.

(margin: אָנַס Cogere. Impoſſibile eſſe.)

אָנַף Anaph. indignari. ſiue iratum eſſe. vt Deut. 1. Cum mihi quoq; iratus deus propter vos dixerit. & Ps. 2. Nequando iraſcatur dominus. inde אֲנָפָה Anapha. Nomē auis in lege prohibite. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit charadrion. vt Leuit. 11. Erodionem & charadriō iuxta gen⁹ ſuū. & aliq hebrei dicūt ꝙ ſigñat q̄ddā gen⁹ milui.

(margin: אָנַף Iraſci. אֲנָפָה Charadriō)

אָנַק Anac. ingemiſcere. dolere. mugire. vel clamare pre dolore. Ezech. 8. Super frontes virorum gementiū & dolentium. Et in eo. 24. Ingemiſce tacens. Hiere. 51. Et in omni terra eius mugiet vulneratus. & inde אֶנְקָה Enca: ſiue אֶנְקַת Encath. ideſt gemitus. Ps. 101. Vt audiret gemitus compeditorum. Inde אֲנָקָה Anaca ſignificat quoddam animal: pro quo beatus Hieronymus tranſtulit mygale. Leuit. 11. Mygale chameleon & ſtellio. Et aliqui hebrei dicūt ꝙ ſignificat quoddam genus reptilium quod ſemper gemit vel clamat: dictum a verbo ſupradicto.

(margin: אָנַק Gemere. Ingemiſcere. Mugire. אֶנְקָה Gemitus. אֲנָקָה Mygale.)

אָנַשׁ Anas. deſperare. dolere. infirmari. vt. 2. Reg. 12. Percuſſitq; dominus paruulum quem peperit vxor vrie dauid & deſperatus eſt. & Ps. 68. Improperium expectauit cor meum & miſeria. pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Opprobrio contritum eſt cor meum & deſperatus ſum. Et inde אָנוּשׁ Anus. ideſt violentus. grauatus. inſcrutabilis. inſanabilis. deſperatus. vt Iob. 34. Violenta ſagitta mea abſq; vllo peccato. & Eſa. 17. Et dolebit grauiter. Hiere. 17. Prauum eſt cor hominis & inſcrutabile. Et in eo. 30. Inſanabilis eſt fractura tua. & in eodem inſanabilis eſt dolor tuus. Et in genere feminino אֲנוּשָׁה Anuſa. Mich. 1. Quia deſperata eſt plaga eius. Item אֱנוֹשׁ Enos. homo. vt quidam volunt a ſuperiori dictione deriuatum eo ꝙ in preſenti vita ſemper eſt in miſeriis & doloribus. Ps. 102. Homo ſicut fenū dies eius. & Eſa. 51. Quis es tu vt timeas ab homine mortali. & Hiere. 17. Et diem hominis nō deſideraui. Sed hebrei in hoc loco legunt אָנוּשׁ Anus: ſicut ſupra: & ſic legunt. & diem deſperationis vel infirmitatis vel doloris nō deſideraui: ſcilicet cōtra ſuos aduerſarios & perſecutores: quia non appetebat vindictam. poteſt etiam ſupradicta dictio אֱנוֹשׁ Enos. deriuari a verbo נָשָׁה Naſa que ſignificat obliuionem: & additur aleph in prīcipio huius dictionis Enos ſicut in multis nominibus deriuatiuis. Et idem dicit euſebius in libro de preparatione euangelica. Et allegat illud p̄ſi. 8. Vbi dicitur. Quid eſt homo quod memor es eius. vbi pro homine ponitur enos. q. d. quid eſt iſte oblitus ſiue obliuioſus ꝙ memor es eius. Eſt ēt nomē propriū enos filii ſeth. vt habetur Geñ. 5. &. 1. Paralip. 1. Et in plu. אֲנָשִׁים Anaſim. i. hoīes. aut viri. vt Geñ. 18. Apparuerūt ei tres viri ſtātes prope eū. Et in eo. 19. Viri ciuitatis vallauerūt domū illius. 1. Re. 25. Hoīes iſti boni ſatis fuerūt nobis. & Iob. 4. Quādo ſolet ſopor occupare hoīes. & ponitur אֱנוֹשׁ Enos in ſingulari pro plurali. vt Ps. 9. Vt ſciant gentes quoniam homines ſunt. Et in lingua chaldaica dicitur אֱנָשׁ. ſiue אֱנָשָׁא Enaſa. ideſt homo ſiue homines. Dañ. 2. Non eſt homo ſuper terram qui ſermonem tuum rex poſſit interpretari. Et in eodem. In quibus habitant filii hominum. Et in genere feminino amittit aleph. & dicitur נָשִׁים Naſim. i. mulieres: ſiue vxores. vt Exo. 1. Non ſunt hebree ſicut egyptie mulieres. & Deut. 17. Nō hēbit vxores plurimas. &. Eſa. 3. Et mulieres

(margin: אָנַשׁ Deſperare. Miſeria. אָנוּשׁ Violentus. Grauiter. Miſerabilis. Inſanabilis. אֲנוּשָׁה Deſperata. אֱנוֹשׁ Homo. אָנוּשׁ deſperatio. Enos. אֲנָשִׁים Viri. Homines. אֱנוֹשׁ Homines. אֱנָשׁ Homo. אֱנָשָׁא Homines. נָשִׁים mulieres.)

© Biblioteca Nacional de España

dominate ſunt eis.

אַנְתְּ Tu.

אַנְתְּ Anthe. in lingua chaldaica eſt pronomen ſecunde perſone. ideſt tu. Dañ. 2. Tu rex cogitare cepiſti in ſtratu tuo.

אָסָם Cellaria.

אָסָם Aſam. celariū: ſiue horreum. & inuenitur tantum in numero plurali. Deut. 28. Emittet dominus benedictionem ſuper cellaria tua. & Prouer. 3. & implebūtur horrea tua ſaturitate.

אָסוֹן quicq̄ mali Periculū. Mors.

אָסוֹן Aſon. Periculū ſiue mors. Geñ. 42. Ne forte in itinere quicq̄ patiatur mali. pro quo he. le. Ne forte in itinere accidat ei periculum ſiue mors. Et in eo. 44. Si tuleritis & iſtum & aliquid ei in via contigerit. ideſt aliquid periculi vel infortunii ei cōtigerit. Exo. 21. Si autem mors fuerit ſubſecuta: reddet animam pro anima.

אָסַף Cōgregar. Colligere.

אָסַף Aſaph. congregare. colligere. contrahere. retrahere. reuocare. auferre. diſperdere. Geñ. 49. Congregamini & audite filii iacob. & Nu. 11. Congrega mihi ſeptuaginta viros. Et in eodem congregās ſeptuaginta viros de ſenioribus iſrael. Hiere. 10. Congrega de terra confuſionem tuam. Mich. 2. Congregatione congregabo iacob totum te. Item ſignificat colligere. vt Geñ. 49. Collegit pedes ſuos ſuper lectum. Nu. 19. Colliget autem vir mūdus cineres vacce. Et in eo. 20. Pergat inquit aaron ad populos ſuos. Pro quo hebrei legunt. colligatur Aaron ad populos ſuos. Et in eo. & Aaron colligetur & morietur ibi. Et in eo. 31. Et ſic colligeris ad populum tuum. Iudi. 19. Nulluſq̄ ſub tectum ſuum nos vult recipere. vbi ponitur in hebreo colligere pro recipere. 4. Reg. 22. Idcirco colligam te ad patres tuos: & colligeris ad ſepulchrum tuum in pace. & Eſa. 10. Sicut colliguntur oua que derelicta ſunt. Et in eo. 57. Viri miſericordie colliguntur: a facie enim malitie collectus eſt iuſtus. & inde feſtū tabernaculorum vocatur

אָסִיף Tēpus quo fructus colliguntur. אֹסֶף אֲסִיפָה אֲסֻפּוֹת אֲסֻפִּים Cōcilium

אָסִיף Aſiph. A colligendo eo q̄ in eo tempore colligebantur fructus & reponebantur in horreis. Exo. 23. Solēnitatē quoq̄ in exitu anni quando congregaueris omnes fruges tuas de agro. Et inde אֹסֶף oſeph ſiue אֲסִיפָה Aſipha. ideſt collectio. & in plurali. אֲסֻפּוֹת Aſuphoth. ſiue אֲסֻפִּים Aſuphim. ideſt collectiones vel congregationes. Et accipitur etiam pro concilio quod eſt collectio vel congregatio plurimorum. vt. 1. Paralip. 26. In qua parte domus erat ſeniorum concilium. Et in eo. Vbi erat concilium bini & bini. Eccl's. 12. Que per magiſtrorum concilium data ſunt a paſtore vno. Et inde illa pars exercitus que nouiſſime proficiſcebatur in caſtris dicitur

מְאַסֵּף Nouiſſimi recolligēs Reliquum vulgus.

מְאַסֵּף Meaſeph. i. recolligens. quia recolligebat omnes qui diſperſi erant & errauerant per viam. Nu. 10. Nouiſſimi caſtrorum omnium profecti ſunt filii dā. pro quo he. le. Et profectum eſt vexillum caſtrorum tribus dā recolligens omnia caſtra. & Ioſ. 6. Reliquum vulgus arcam ſequebatur. pro quo he. le. & recolligens. & aliqñ duplicantur due vltime littere principales. & dicitur

אֲסַפְסֻף Vulgus ꝓmiſcuum.

אֲסַפְסֻף Aſaphſuph. ideſt vulgus promiſcuū quod ſe miſcuerat & recollegerat cum populo iſrael qñ egreſſi ſunt de egypto. vt Nu. 11. Vulg⁹ quipe promiſcuum quod aſcenderat cum eis flagrauit deſiderio. Item אָסַף Aſaph. ſignificat contrahere vel retrahere. vt. 1. Reg. 14. Contrahe manum tuam. &. 2. Reg. 10. Cōtraxit omnem iſraelem & tranſiuit iordanem. Ioelis. 2. Et ſtelle retraxerunt ſplendorē ſuū. Itē ponitur pro reuocare. vt Nu. 11. Reuerſuſq̄ eſt moyſes & maiores natu iſrael in caſtra. pro quo he. le. Collectus ſiue reuocatuſq̄ eſt moyſes. Et in eo. 12. Separetur ſeptē diebus extra caſtra & poſtea reuocabitur. Et in eo. Donec reuocata ē maria. Significat ēt curare vel ſanare hoīem leproſum eo quod leproſus habitat extra ciuitatē. 4. Reg. 5. Profecto curaſſet eū a lepra quā habet. Et ī eo. Quia iſte miſit ad me vt curē hoīem a lepra ſua. Et in eo. Et curaret me. Itē ponitur pro auferre: quod eſt idem quod retrahere vt Geñ. 30. Abſtulit de⁹ opprobriū meū. i. retraxit. et Iob. 27. Diues cū dormierit nihil ſecū auferet. Ps. 103. Auferes ſpm̄ eorū & deficiēt. & Eſa. 16. Et auferetur letitia & exultatio de carmelo. Sigñat ēt perire vel diſperdere: aut cōſumere. vt Iudi. 18. Et ipſe cū omni domo tua pereas. 1. Reg. 15. Diſcedite ab amalech ne forte inuoluā te cū eo. pro quo hebrei legūt. Ne forte diſperdā te cū eo. Hiere. 8. vbi nos legimus congregans congregabo eos. hebrei legūt diſperdēs diſperdam eos. ſiue cōſumens conſumā eos. Et ſil'r. Sopho 1. vbi dicitur cōgregās congregabo oīa. pro quo he. le. conſumēs conſumā oīa. Et ſic infra eo. cap̄. vbi dicitur congregans hominem & pecus. Congregans volatilia celi.

Reuocare. Curare. Auferre. Perire. Diſperder. Cōgregar.

אָסְפַּרְנָא Diligēter. Studioſe.

אָסְפַּרְנָא Aſparna. in lingua chaldaica ſigñat diligēter ſiue feſtinātër aut ſtudioſe. Eſdre. 5. Et opus hoc diligenter ſtruatur. Et in eo. 6. Studioſe ſumptus dentur viris illis. Et in eo. Diligenter executi ſunt.

אָסַר Ligare. Vincire.

אָסַר Aſar. vincire. ligare. cōſtringere. obligare Geñ. 42. Frater veſter vnus ligetur in carcere. Et in eo. Et ligans illis preſentibus. Iudi. 16. Vinxit eum latētibus apud ſe inſidiis. Et in eodē ſaltē indica mihi quo ligari debeas. Et in eo. Quibus rurſum dalila vinxit eū. 4. Reg. 13. Vinxitq̄ eum pharao nechao in rebla. Sigñat ēt cōſtringere ſiue obligare. vt Nu. 30. Aut ſe cōſtrinxerit iuramento. Et ī eo. Et iuramentū quo obligauit aīam ſuā. Itē ſigñat iungere currum vel quadrigā aut plauſtrum. q̄ eſt idem quod ligare. vt Geñ. 47. Iuncto ioſeph curru aſcendit obuiā prī. & Exo. 14. Iūxit ergo currū & oēm populū ſuū aſſumpſit ſecum. &. 1. Reg. 6. Et duas vaccas fetas quibus non eſt impoſitum iugum iungite in plauſtro. Et quia currus & quadrige ligabantur ad preliandum: ideo aliquando ſignificat diſponere prelium: aut incipere prelium. vt. 3. Reg. 20. Et ait quis incipiet preliari. & inde אָסִיר Aſir. ſiue אָסוּר Aſur ideſt vinctus vel ligatus. vt Iudi. 15. Non te occidemus ſed vinctum trademus. Hiere. 40. Quando tulit eum victum catenis in medio omnium. Et in plurali. אֲסוּרִים Aſurim. ſiue אֲסִירִים Aſirim. vt Geñ. 39. Tradiditq̄ ioſeph in carcere vbi vincti regis cuſtodiebantur. Et in eo. Qui tradidit in manu illius vniuerſos vinctos qui in cuſtodia erant. Ps. 67. Qui educit vinctos in fortitudine. Eſa. 14. Vinctis ei⁹ nō aperuit carcerem. Zach. 9. Tu quoq̄ in ſanguine teſtamenti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu in quo non eſt aqua. Significat etiam אֲסוּרִים Aſurim. ſiue אֲסוּרֵי Aſure ligaturas ſiue vincula. vt Iudi. 15. Ita vincula quibus ligatus erat diſſipata ſunt & ſoluta. Eccl's. 7. Vincula ſunt manus eius. Et quandoq̄ deponit aleph. Eccl's. 4. Quod de carcere catenisq̄ interdum quis egrediatur ad regnum. vbi ponitur הַסּוּרִים Haſurim pro הָאֲסוּרִים Haaſurim. inuenitur etiam אֲסֻרוֹת Aſuroth. in feminina terminatione. vt. 2. Reg. 3. Manus tue ligate non ſunt. Et inde מֹסֵרוֹת Moſeroth. ideſt ligature ſiue vincula. vt Iob. 39. Et vincula eius abſoluit. Ps. 106. Et vincula eorum dirupit. & Ps. 105. Dirupiſti vincula mea. Et inde carcer dicitur בֵּית הָאֲסוּרִים Beth haaſurim. ideſt domus vinctorum. vt Iudic. 16. Et clauſum in carcere molere fecerunt. Et in eo. qui adductus de carcere ludebat ante eos. Et inde אֱסָר Eſar. ideſt vinculum. ſiue edictū aut conſtitutio. Dañ. 6. Locuti ſunt regi ſuper edicto.

Cōſtrīgere Obligare. Iungere. Inciper ꝓlium. אָסִיר אָסוּר Vinctus. אֲסוּרִים אֲסִירִים Vincti. אֲסוּרִים Vincula. Carcer. הַסִּירִים הָאֲסוּרִים אֲסֻרוֹת Ligature. מֹסֵרוֹת Vincula. Carcer. אֱסָר Edictū.

אָע אָעָא Lignum.

אָע Aa ſiue אָעָא Aaa. in lingua chaldaica ſignificat lignū. Eſdre. 5. Et ligna ponantur in parietibus.

אַף Quoq̄.

אַף Aph. etiam. quoq̄. attamen. etenim. quantomagis. ira. naris. Leuit. 26. Ego quoq̄ hec faciā vobis. Et in

© Biblioteca Nacional de España

Tamen. eodem. Attamen etiã cum eſſent in terra hoſtili nõ penit⁹
Etenim. abieci eos.Ps.96.Etenim correxit orbẽ terre:qui nõ cõmo
Quãto ma gis. uebitur.Iob.4.Quantomagis hi qui habitant domos lu⸗
האף teas.Et qñ preponitur ei lr̃a he & dicitur.האף Haaph.tunc
Nũquid. eſt aduerbiũ interrogandi:vel dubitandi.pro quo in tran⸗
ſlatione nr̃a ponitur nunquid.vt Geñ.18. Nũquid perdes
iuſtũ cũ impio.Sed hebrei legunt:nunquid ẽt perdes iuſtũ
cũ impio:& qñ iũgitur ei hec dictio. כִּי chi. & dicitur אַף כִּי
Aph chi.tunc ſignificat.itaqꝫ.ſiue quantomagis.vt Geñ.3.
Cur. Cur precepit vobis deus vt nõ comederetis ex oĩ ligno pa
Itaqꝫ. radiſi.Pro quo aliqui hebrei legũt.Itaqꝫ precepit vobis de
us vt non comederetis ex omni ligno paradiſi. Tranſlatio
chaldaica trãſtulit vere.& queſitiue.q.d. Es ne verũ quod
precepit vobis deus vt nõ comederetis ex omni ligno pa⸗
radiſi.Sed cõmuniter ſignificat quãtomagis.vt.3. Reg.8.
Quãto ma gis. Quãtomagis dom⁹ hec quã edificaui tibi.& Iob.25.Quã
tomagis homo putredo & filius hominis vermis.Et in eo.
Quantum 9.Quantus ergo ſum ego vt reſpondeam ei . Pro quo he⸗
brei legunt.Quantomagis vt ego reſpondeam ei.Prouer.
11.Si iuſtus in terra recipit:quantomagis impius & pecca⸗
אַף tor.Item אַף Aph.ideſt ira vel furor. Iob.36. Simulatores
Ira. & callidi prouocant iram dei . Ps.6. Domine ne in furore
Furor. tuo arguas me. & Ps.77. Et ira dei aſcendit ſuper eos.Ps.
94. Quia iuraui in ira mea ſi introibũt in requiem meã.
& Ps.137 . Et ſuper iram inimicorum meorum extendiſti
manum tuã.Significat etiã faciem ſiue vultum: vt Geñ.2.
Facies. Et inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vite.Et in eo.3.In
Vultus. ſudore vultus tui veſceris pane tuo. & in lingua chaldaica
ſcribitur aliqñ cũ littera nũ in medio. Dañ.2. Et cecidit in
faciem ſuam.Significat etiam nares:vel naſum.vt Ps.114.
Nares. Nares habent & non odorabunt.Canti.7.Naſus tuus ſicut
Naſus. turris libani.Eſa.2.Quieſcite vos ab homine cuius ſpirit⁹
אַפַּיִם in naribus eius eſt.& in plurali . אַפַּיִם Apaim . i. furores:
Furores. vel nares:aut facies.Et cũ premittitur ei dictio אֶרֶךְ erech.
ideſt longus:& dicitur אֶרֶךְ אַפַּיִם erech apaym.interpreta
lõganimis tur longanimis.i.tardus ad iram. vt Ps.102. Longanimis
& multũ miſericors.Et aliqñ interpretatur patiẽs:vt Exo.
Patiens. 34.Patiens & multe miſerationis ac verax . Et econtrario
qñ premittitur ei קְצַר ceſar.i. curtus:vel breuis : & dicitur
קְצַר אַפַּיִם Ceſar apaim . tunc ſignificat iracundũ.i.breuis
Impatiẽs vel facilis ad iram.Prouer.14. Impatiens operabitur ſtul⸗
אַפַּיִם titiam.& etiam dictio אַפַּיִם Apaim ponitur pro triſti vel
Triſtis. triſtitia. vt.1. Reg.1. Anne aũt dedit vnam partem triſtis.
אָפַף אָפַף Aphaph.circũdare.vt Ps.17.circũdederũt me funes
Circũdare mortis.& Ps.39.Qm̃ circundederunt me mala:quo⸗
rum non eſt numerus.
אָפַד אָפַד Aphad.cõſtrĩgere.aſtrĩgere.cĩgere. Exo.29.Qđ cõ
cõſtringere ſtringes baltheo.& Leuit.8.Quod aſtringens cingu
aſtringere. lo aptauit rationali.& inde dicitur אֵפֹד Ephod.i. ſuperhu⸗
אֵפֹד merale.eo quod cõſtringebatur cũ rationali.vt Exo.28. fa
Super hu merale. cies aũt ſuperhumerale.Et in eo.Et ſtringatur rationale a⸗
nulis ſuis cũ anulis ſuphumeralis vita hyacĩthina vt mane
at iunctura fabricata:& a ſe inuicem rationale & ſuphume⸗
rale nequeant ſeparari.Et aliqñ ponitur in tranſlatiõe nr̃a.
Baltheus. pro baltheo :vel cingulo. vt Leuit.8. In locis ſupradictis.
Cingulum Significat ẽt veſtimentũ ſiue ornamentũ quoddã ſic nomi
Ephod. natũ.vt.2.Reg.6.Porro dauid erat accinctus ephod lineo
אֲפֻדָּה Et recipit in fine.he vel thau.& dicitur אֲפֻדָּה aphuda.ſiue
אֲפֻדַּת אֲפֻדַּת aphudath.vt Exo.28 . Ipſa quoqꝫ textura & cũcta o⸗
Textura. peris varietas erat ex auro.& Eſa.30. Et veſtimẽtũ cõflati⸗
Veſtimẽtũ lis auri tui.vbi ponitur ꝓ veſtimẽto.& ĩde deriuatur אַפַּדְנוֹ
אַפַּדְנוֹ Apadno.Dañ.11.Et figet tabernaculũ ſuũ apedno ĩter duo
Apedno. maria.pro quo in hebreo eſt.Et figet tabernacula apedno

inter duo maria . Et dicunt hebrei quod apedno ſignificat
ornamentum ſuum.& ſic ipſi legunt : & figet tabernacula ornamẽtũ.
ornamenti ſui inter duo maria.
אָפָה Apha.coqre . vt Geñ.19.Et coxit azyma:& comede אָפָה
runt.Exo.12.Coxeruntqꝫ farinã quã dudũ de egyp⸗ Coquere.
to cõſperſam tulerant.Exo.16.Coquite que coquẽda ſunt.
& cõiter accipitur pro coctione panis.Et inde אֹפֶה ophe.i. אֹפֶה
panificus ſiue piſtor.vt Geñ.40.Pincerna regis egypti &
piſtor.& in plurali.אֹפִים ophim.In eodem. Videns piſto⸗ Piſtor.
rum magiſter ꝙ prudenter ſomniũ diſoluiſſet . Hiere.37. אֹפִים
Et daretur ei torta quottidie panis excepto pulmẽto.Pro q̃ Piſtores.
he.le.Et daretur ei torta quottidie panis de vico piſtorũ.&
in ge.fe.אֹפוֹת ophoth.1.Re.8.Filias quoqꝫ veſtras faciet ſi⸗ אֹפוֹת
bi vnguentarias & focarias & panificas.Et inde מַאֲפֶה Ma⸗ Panifice.
aphe.i.coctura:ſiue coctũ.vt Leuit.2.Cum aũt obtuleris ſa מַאֲפֶה
crificiũ coctũ in clibano.& aliqñ ſcribitur ſine aleph & cũ Coctum.
tau in principio & nũ in fine.vt Leuit.6. Offeret aũt eã ca⸗
lidam.& ſequitur in hebreo . Coctã oblationẽ minutatim
diuiſam.vbi ponitur.תֻּפִינֵי thũphine.in numero plu.quia תֻּפִינֵי
ſecundum hebreos duplici coctione coquebatur . Itẽ אֵפֹה אֵפֹה
Epho ſiue אֵפוֹא Epho.i.vbi.de quo vide ſupra in dictiõe. Vbi.
אֹפֶל אֵיפֹה Epho cum iod in medio dictionis.
Ophel.tenebroſũ:ſiue caliginoſum.caligo.tenebre: אֹפֶל
aut ſerotinũ.Iob.3. Noctẽ illã tenebroſus turbo poſſideat. Tenebroſ⁹
Et ĩ eo.23.Nec faciẽ meã opuit caligo.et Amos.5.Et caligo turbo.
& nõ ſplendor in ea.& qa caligo eſt cã timoris vel horroris Caligo.
ideo ponitur pro horrore:vt Iob.10.vbi dicitur.Sed ſempi
tern⁹ horror ĩhabitat.& recipit in fine.he.& dicitur. אֲפֵלָה Horror.
Aphela.Prouer.7.In noctis tenebris & caligine.& Ioelis. אֲפֵלָה
2.Dies tenebrarũ & caliginis.Et quandoqꝫ recipit mem in Caligo.
principio.& dicitur. מַאֲפֵל Maaphel.vt Ioſue.24.Et poſu מַאֲפֵל
it tenebras inter vos & egyptios.Significat etiam ſerotinũ Tenebre.
eo quod diu ocultatur ſub terra & ẽ in tenebris.Exo.9.Tri Serotinũ.
ticum & far non ſunt leſa:quia ſerotina erant . vbi ponitur
אֲפִילֹת Aphiloth.& Hiere.2. Nunquid ſolitudo factus ſum אֲפִילֹת
iſraeli aut terra ſerotina.vbi ponitur מַאְפֵּלְיָה Maaphelia. Serotina.
tamen hebrei primam ſignificationem ſequentes legunt. מַאְפֵּלְיָה
aut terra tenebroſa vel caliginoſa.
אֹפַן Ophan.ſiue אוֹפַן ophan.rota.Exo.14.Et ſubuertit ro אֹפַן
tas curruũ.Et in hebreo eſt in numero ſingulari.ſ. ſub Rota.
uertit rotã curruũ.Sed in hebreo aliqñ põitur ſingulare ꝓ
plurali & ecõuerſo.Eſa.28.nec rota plauſtri ſup cyminũ cir
cuibit.Ezech.1.Apparuit rota vna ſup terrã . Et in eo.qua
ſi ſit rota ĩ medio rote.Et in eo.10.Et rotas iſtas vocauit vo
lubiles audiẽte me.pro q̃ in hebreo ẽ rotã vocauit volubilẽ
in aurib⁹ meis.i.audiẽte me.& in plu.אֹפַנִּים ophanim.i.ro אֹפַנִּים
te.vt in eo.1.Et aſpectus rotarũ et opus earũ.Et in eo. Spũs Rote.
eñi vite erat in rotis. Sigñat ẽt tp̃s opportunũ vel congru⸗
um ad aliqd loquẽdũ vel operãdũ.vt Prou.25. Mala aurea
in lectis argenteis:q loqtur verbũ in tpe ſuo.vbi ꝓ eo quod Opportu num.
in lr̃a nr̃a eſt in tpe ſuo in hebreo ponitur. אָפְנָיו Ophnau. אָפְנָיו
Et in iſta ſignificatione ſolum inuenitur in loco predicto.
אָפֵס Aphes.deficere.finiri:comſumari. complere. Geñ . אָפֵס
47.Quare morimur corã te deficiente pecunia . Et Deficere.
in eo.Si preciũ nõ habetis.Pro quo in hebreo eſt . Si defe⸗
cit argentũ vel pecunia.Eſa.16.Finitus eſt puluis.Pſal.76. Finiri.
aut in finẽ miſericordiã ſuã abſcindet.Pro q̃ btũs Hierony
mus in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ tranſtulit . ergo
ne compleuit vſqꝫ in finem miſericordiam eius . & inde . Cõplere.
אֶפֶס ephes .ideſt defectus . terminus . finis.nihilum . non. אֶפֶס
ſed.veruntamen. Prouer.26. Cum defecerint ligna extin⸗ Defectus.
guetur ignis.Eſa.5.Agrum agro copulatis vſqꝫ ad termi⸗ Terminus
num loci.Amos.6. Et reſpondebit finis eſt . Et in plurali. Fini.

© Biblioteca Nacional de España

אַפְסֵי אַפְסֵי Aphſe.ideſt termini vel fines.vt.Ps.2.Et poſſeſſionē
Termini. tuam terminos terre.Et p̄s.66.Et metuant eum omnes fi-
Fines. nes terre.Item אֶפֶס ēphes.ideſt non ſiue nihilum.vt Eſa.
אֶפֶס 40. Quaſi nihilum & inane reputate ſunt ei. Et in eodē.
Nihilum. 45.Quoniam abſq́ me non eſt deus.& in eo. & nō eſt de-
Non. us abſq́ me.& in eo.47.Et non eſt preter me alius. Et in
eo.52.Ecce accola veniet qui non erat mecum.et in eo.Et
Abſq́ vlla aſſur abſq́ vlla cauſa calūniatus eſt eum. pro quo hebrei le
Cauſa. gunt.Et aſſur pro nihilo calūniatus eſt eum:quod eſt idem
ſenſus.Item ſignificat.ſed.verūtamen.caue ne.vt Nu.13.
Sed. Sed cultores fortiſſimos habet.Et in eo.22.Caue ne aliud
Caue ne. quam precepero tibi loquaris.3.Reg.12. Verūtamen quia
Verūtamē blaſphemare feciſti inimicos nomen domini.Et quia vt ſu
pra dictum eſt: ſignificat terminum vel finem alicuius rei:
Et talus eſt terminus vel finis corporis humani: inde dici
אַפְסַיִם tur.אַפְסַיִם Aphſaim.ideſt tali. vt Ezech.47.Et traduxit
Tali. me per aquam vſq́ ad talos.

אֶפַע אֶפַע Apaa.Nihil ſiue id quod nō eſt.vt Eſa. 41. Ecce vos
Id qđ non eſtis ex nihilo:& opus veſtrum ex eo quod non eſt.et
eſt. ſolum inuenitur in predicto loco.Et cum ſcribitur cum lit
אֶפְעֶה tera he in fine & dicitur.אֶפְעֶה Epheh. tunc ſignificat vipe
Vipera. ram.vt Iob. 20. Et occidet eum vipere lingua. et Eſa.30.
Vipera & regulus volans.

אָפַק אָפַק Aphac.continere ſe.vel cohibere.Confortari.Geñ.
Continere 43.Rurſumq́ lota facie egreſſus continuit ſe. Et in
Cohibere. eo.45.Nō ſe poterat vltra cohibere ioſeph.& Eſa.63.Mul
titudo viſcerum tuorum & miſerationum tuarū ſuper me
continuerunt ſe.Et in eodē. 64. Nunquid ſuper iis conti-
neceſſitate nebis te domine. 1. Reg. 13. Neceſſitate compulſus obtuli
compelli. holocauſtum domino.pro quo hebrei legunt. Et conforta
Cōfortari. Diſſimula tus ſum & obtuli holocauſtum domino. Eſter.5. Et diſſi-
re. mulata ira reuerſus in domum ſuam. Inde. אָפִיק Aphic.i.
אָפִיק fortis decurſus.fluctus.torrens.riuus.fons.Iob.6.ſicut tor
Torrens. rens qui raptim tranſit in conuallibus. & in plura.אֲפִיקִים
אֲפִיקִים Aphicim.Ps.125.Sicut torrens in auſtro. quod in hebreo
Torrētes. legitur in plurali ſcilicet ſicut torrētes vel riuuli in auſtro.
Riui. et Eſa.8.Et aſcendet ſuper omnes riuos eius.& Ezech.35.
Atq́ in torrentibus interfecti gladio cadent. Ioel.3.Et ſup
Fontes. omnes riuos iuda ibunt aque.Item ponitur pro fontibus.
Ps.17.Et apparuerūt fontes aquarum.Et p̄s.41. Sicut cer
uus deſiderat ad fontes aquarum. Item ponitur pro rupi-
Rupes. bus.ut Ezech.6.Hec dicit dominus deus montibus & colli
bus rupibus & vallibus.Et in eo.31.Et in vniuerſis rupib⁹
terre.Tamē hebrei in hiis duobus locis pro rupibus legūt
rupturis terre: vbi torrentes vel riui decurrunt. Accipitur
etiam pro fortibus.vt Iob.12.vbi nos habemus & eos qui
Fortes. oppreſſi ſunt releuat: ibi hebrei legūt:& cingulū fortiū diſ
ſoluit. Item ponitur pro fiſtulis eris vel ferri: eo quod ſunt
Fiſtule. fortiſſime.Iob.4.Oſſa eius velut fiſtule eris.

אֵפֶר אֵפֶר Epher.cinis.fauilla.vt Geñ.18.Cū ſim puluis & cinis
Cinis. Ps.101.Quia cinerem tanq́ panem manducabā.Iob
42.Et ago penitentiā in fauilla & cinere. Ponitur ēt pro
Puluis. puluere. vt.3. Re.20.Et mutauit aſperſione pulueris os &
oculos ſuos.& in eo. At ille ſtatim abſterſit puluerem de fa
cie ſua.Sed in iſtis duobus locis predictis pro puluere in he
אֲפֵר breo habetur. אֲפֵר Apher.& dicūt hebrei quod ſignāt vela
Velamen. men ſiue tegumētū. Et ſic legunt. Et mutauit ſe velamine
ſiue tegumēto ſup oculos ſuos. Et ī eo. At ille abſtulit vela
men ſiue tegumentum ab oculis ſuis. Et ſecundum hebre-
אַפִּרְיוֹן os inde deriuatur.אַפִּרְיוֹן Apirion.i.tabernaculum vel lecti
Ferculum ca cortinis velata. Pro quo in nr̄a trāſlatione ponitur fer-
culū. Canti.3.Ferculū fecit ſibi rex Salomon de lignis liba
אוֹפִיר ni.Item. אוֹפִיר Ophir.filius fuit Iectan.vt habetur Geñ.
10.Is ſortitus eſt terram ditiſſimā in india vbi multum au-
rū inuenitur & ab eo illa terra nomen accepit: et vocata eſt.
אוֹפִיר Ophir.vt.3.Reg.9. Qui cū veniſſent in ophir ſum Ophir.
ptum inde aurum quadringentorū viginti talētorū detule
rūt ad regē ſalomonē. Iob.28.Nō comparabitur tinctis in India.
die coloribus. ubi pro india ponitur ophir. Et ēt ponitur
p auro obrizo.vt Eſa.13. Precioſior erit vir auro & homo Obrizū.
mundo obrizo.Et Iob.22.Et pro ſilice torrentes aureos. Aurum.

אִפְּתוֹם Apethos.in lingua chaldaica ſignificat preceptū אִפְּתוֹם
ſiue ſtatutū. Eſd.4. Et vſq́ ad reges hec noxa p- Preceptū
ueniet. pro quo he.le. Et precepto vel ſtatutis regū nocet. Statutum
& ſolum inuenitur in predicto loco.

אָץ As. inſtanter hortari. cogere. feſtinare. De quo vide אָץ
ſupra in dictione אוּץ Os. Cogere.

אֶצְבַּע Eſbaa.digitus. de quo vide infra in dictione צְבַע אֶצְבַּע
Sebaa. Digitus.

אָצַל Aſal.Reſeruare.vl' ſeparare.auferre.dimittere.Geñ. אָצַל
27.Nunquid nō reſeruaſti & mihi bñdictionē. Nu. Reſeruare
11.Et auferam de ſpiritu tuo tradāq́ eis. Et in eo. Auferēs Auferre.
de ſpiritu qui erat in moyſe:& dans ſeptuagīta viris.Eccl's.
2.Et oīa que deſiderauerūt oculi mei nō negaui eis. Pro q̊ Negare.
hebrei legunt.Et oīa que deſiderauerūt oculi mei non ſe-
paraui vel nō abſtuli ab eis.Ezech.42. Propterea emine- Eminere.
bant de inferioribus & de mediis a terra. vbi pro eo quod
in lr̄a nr̄a eſt eminebant in hebreo habetur. נֶאֱצַל Neeſal. נֶאֱצַל
quod eſt verbū paſſiuū prime cōiugatiōis. Pro quo he.le.
ꝓpterea ſeparabatur vel ſeparatū erat de inferioribus. Et Separare.
inde אֲצִילָה Aſila.i.diſtantia ſiue ſpatiū.vt Ezech.41.Sex אֲצִילָה
cubitorū ſpacio.Et inde.אֲצִילֵי Aſile.i.ſeparati.vel lōgin- Spacium. אֲצִילֵי
qui: aut qui ꝓcul receſſerūt.Exo.24. Nec ſup eos q procul qui procul
receſſerāt de filiis iſrael miſit manū ſuā.et Eſa.41. Et a lon receſſerunt
ginquis eius vocaui te.Tamen hebrei dicūt ꝙ in iſtis duo- Lōginqui.
bus locis predictis ponitur pro prīcipibus vel magnatib⁹:
eo qđ ſunt diuiſi & ſeparati a reliquo vulgo. Itē אֵצֶל ēſel.i. אֵצֶל
Prope.iuxta.apud.Geñ.39.Et ille recuſabat ſtuprū.Pro q̊
in hebreo ſic habetur. Et non exaudiebat eā: vt concūbe
ret iuxta eā vel apud eā: et vt eſſet cū ea. ſed beatus Hiero Iuxta.
nymus tranſtulit ſenſū. & Leuit.6. Et pones iuxta altare.
et Ezech.40.Et limē porte iuxta veſtibulū porte intrinſe אֲצִילוֹת
cus calamo.vno inde אֲצִילוֹת Aſiloth.i.cubiti. Hiere.38. Cubiti.
Sub cubito manuū tuarum.Pro quo in hebreo eſt ſub cubi
tis manuum tuarū.Ezech.13.Ve qui cōſuunt puluillos ſub
omni cubito manus.Et etiam in hoc loco in hebreo eſt in
nu.plu.ſ.ſub oībus cubitis manus.Nam hec dictio אֲצִילוֹת
Aſiloth non inuenitur in hebreo in numero ſingulari in
iſto ſignificato. Et dicūt hebrei ꝙ ſignāt partē brachii ab
humero vſq́ ad cubitū.Nā alias cubit⁹ אַמָּה Amma dicitur.

אָצַר Aſar.recondere.reponere.theſaurizare. vt.4.Reg. אָצַר
20.Auferētur oīa que ſunt in domo tua: & que con-
diderūt p̄res tui.et Eſa.23.Nō condentur neq́ reponētur. Condere.
& Amos.3. Theſaurizātes iniquitates & rapinas in edib⁹ Theſauri-
ſuis.Et inde.אוֹצָר Oſar.i.theſaurus vel cellariū. vt Deut. zare. אוֹצָר
28.Aperiet tibi dominus theſaurum ſuum optimū cellū. Theſaurus
& Nee.10.ad gazophylaciū in domo theſauri.& Hiere.38
Ingreſſus eſt domū regis que erat ſub cellario.& in plurali Celarium.
אוֹצְרוֹת Oſroth. ſecundū terminationē femininorū.i. the אוֹצְרוֹת
ſauri: vel cellaria: aut celle.vt Ps.134. Qui producit vētos Theſauri.
de theſauris ſuis.et.1.Paralip.27.Super cellis autem vina- Celle.
riis zabdias Aphonites.

אַקּוֹ Aco.Genus aīalis ſilueſtris.Pro quo beatus hierony אַקּוֹ
mus tranſtulit tragelaphum.vt Deut.14.Bubalū.tra Tragela-
gelaphum.pygargum.Et ſolum inuenitur in predicto lo- phus.
co.Et dicunt hebrei ꝙ ſignificat hircum ſilueſtrem.

© Biblioteca Nacional de España

ארר Arar.maledicere.execrare.Gen̄.5.In terra cui maledixit dn̄s.&in eo.27 Qui maledixerit tibi ſit ille maledict⁹.Iob.3.Qui maledicūt diei.Et aliqn̄ ſcribitur cū ſimplici res.vt Nu.22.Veni igitur & maledic pplo.et in eodē. Et maledictus in quē maledicta cōgeſſeris.et Iudi.5.Maledicite terre meroz.Malach.2.Et maledicā benedictionib⁹ veſtris:et maledicā illis. Et inde ארור Arur.i.maledictus. vt Gen̄.3.Maledictus eris inter oīa animātia. Et in eo.49. Maledictus furor eorū quia pertinax.Hiere.17.Maledict⁹ homo qui cōfidit in hoīe.et in plurali.ארורים Arurim.ſiue מאררים Mearerim.i.maledicti ſiue maledicētes. vt Nu.5. Ingredientur aque maledicte in ventrem tuū. et.1.Reg.26. Maledicti ſunt in cōſpectu dn̄i.Et inde מארה Meera.i.maledictio.pro q̄ trāſlatio nr̄a egeſtatē ſiue penuriā traduxit. vt Prouer.3.Egeſtas a dn̄o in domo īpii.et Malach.3.Et in penuria vos maledicti eſtis. Significat ēt ſupradicta dictio cū ſimplici res Colligere.vel.decerpere fructus.de quo vide infra in dictione ארה Ara.

ארר maledicere. ארור Maledict⁹. ארורים מאררים Maledicti. מארה Egeſtas Penuria. Colligere

אראלם Erelam.videntes.Eſa.33.Ecce vidētes clamabūt foras.hebrei tamē dicūt q̄d אראלם Erelam eſt nomen cuiuſdam hierarchie angelorum. et ſic legunt. Ecce angeli eorum clamabunt foras. Beatus vero hieronymus in ſuis explanationibus ſup hoc loco ſic ait. Verbū hebraicū arelā p quo aquila ſymmachus & theodotio interpretati ſunt apparebo eis:extremā ſyllabam diuidētes & legētes Are lam: hebrei ſignificare āgelos arbitrātur:& eſſe prophetiā:poſt vocationē gentiū & diuitias eccleſie de ſubuerſiōe templi quod flebāt angeli nequaq̄ intus habitātes ſed exeuntes foras.hec hieronymus.

אראלם Vidētes.

ארב Arab.inſidiari.Deut.19.Siquis aūt odio habens proximū inſidiatus fuerit vite eius. Ps.10.Inſidiatur in abſcōdito quaſi leo in ſpelūca ſua.Prouer.1. Si dixerint veni nobiſcū inſidiemur ſanguini.Et in eodē.12.Verba īpiorum inſidiātur ſanguini.Et ſcribitur aliquādo ſine aleph. vt.1.Reg.15.Vbi dicitur. Et tetendit inſidias in torrente. Vbi ponitur וירב Vaiareb.pro ויארב Vaiaareb. inde ארב Oreb.i.inſidians.ſiue inſidie.Ioſ.8. Pone inſidias vrbi.Et in eodē.Conſurgetis de inſidiis & vaſtabitis ciuitatē.& recipit in fine mem.& dicitur מארב Maarab. Ps.10.Sedet in inſidiis cū diuitibus.& inde ארב áreb.i.latibulū vnde proſpicientes inſidiātur.Iob.37.Ingredietur beſtia latibulum ſuū. et inde ארבות Aruboth.i.cataracte ſiue feneſtre ex quibus aliqn̄ inſidiatur.Gen̄.7.Et cataracte celi apte ſunt.Eſa. 60. Et quaſi colūbe ad feneſtras ſuas.Accipitur etiā pro fumario quod eſt foramē ſiue feneſtra quedā.vt Oſee.13.Et ſicut fum⁹ de fumario.vbi pōitur ארבה Arubba in nūero ſingulari.Itē ארבות Arubboth.ponitur pro alliſione.Eſa. 25.Et humiliabit gloriā eius cū alliſione manuū eius. Tamen hebrei primā ſignificationē ſequētes legūt.Et hūiliabit gloriā eius cū inſidiis manuū eius.Itē ארבה Arbbe.locuſta.Exo.10. Ecce ego inducā cras locuſtam in fines tuos. Et in eodē. Ventus vrens leuauit locuſtas.

ארב Inſidiari. וירב Pro. ויארב ארב Inſidie מארב Inſidie. ארב Latibulū. ארבות Cataracte. Feneſtre. Fumariū. ארבה ארבות Alliſio. Inſidie ארבה Locuſta.

ארבע Arbaa.ſiue ארבעה Arbaa.quattuor.vt Gen̄.2.Qui inde diuiditur in q̄ttuor capita. Prouer.30. Quattuor ſunt minima terre.Eſa.11.A quattuor plagis terre.

ארבע ארבעה Quattuor.

ארג Arag.texere.plectere.Exo.35.Et texant oīa.Iudi.16 Si īquit ſeptem crines capitis cū licio plexueris.Eſa. 59.Et telas aranee texuerunt.& inde ארג E'reg.ſiue ארג áreg.i.tela.ſiue textura.Iudi.16.Extraxit clauū cū crinibus et licio.pro quo hebrei legūt.Extraxit clauū cū tela & licio. Iob.7.Dies mei velocius tranſierūt q̄ a texente tela ſucciditur.Et inde. ארג Oreg.i.textor ſiue texens. Eſa.38.Preſciſſa eſt velut a texēte vita mea.Et in plr̄ali ארגים órguim. 1.Reg.17.Haſtile aūt haſte eius erat quaſi liciatoriū texentium. Eſa.19.Et texentes ſubtilia. & in genere feminino. ארגות Orgoth.4.Reg.23.Pro quibus mulieres texebant quaſi domūculas luci.

ארג Texere. Plectere. ארג ארג Tela. ארג Texens ארגים Texentes ארגות

ארגון Argueuan in lingua chaldaica ſignificat purpurā. Dan̄.5.Purpura veſtietur.

ארגון Purpura.

ארגז Argaz.Arcula.i.arca paruula.vel capſella.1.Reg.6. Ponetis capſellam ad latus eius.

ארגז Arca vel capſella.

ארגמן Argaman.purpura ſiue purpureū. Exo.25. Hyacinthum & purpuram cocūq̄ bis tinctum. Canti. 3.Accenſum purpureum.

ארגמן Purpura. purpureū.

ארה Ara.Colligere.decerpere.metere.maledicere.vt Cāti.5. Meſui myrrhā meā cum aromatibus meis. Pro quo hebrei legūt.Decerpſi vel collegi myrrhā meā.Ps.79. Vindemiāt eam omnes qui pretergrediūtur viam.pro quo hebrei legūt.colligūt vel decerpunt.ponitur etiā pro maledicere.vt Nu.22.Veni igitur & maledic poplo qui fortior me eſt. Et de hoc vide ſupra in dictione ארר Arar.& inde. ארי Ari ſiue אריה Arie.i.leo.de q̄ vide infra poſt dictionē ארח Arach.vide ēt ibi de dictiōe אריאל Ariel.et inde ארות Vruoth.i.p̄ſepia.3.Reg.4.Et hēbat ſalomō q̄draginta millia preſepia equorū.2.Paral.32.Et preſepia oīm iumētorū.

ארה Metere. Decerpere Colligere. videmiare. maledicer. ארי Leo. אריה Leo. אריאל ארות Preſepia.

ארו Aru.in lingua chaldaica ſignificat ecce: ſiue en. Dan̄. 7.Et ecce quattuor venti celi pugnabant in mari magno.Et in eodē.Et ecce beſtia quarta terribilis.

ארו Ecce.

ארז E'rez.cedrus.vt.3. Reg.4. Et diſputauit ſup lignis a cedro que eſt in libano vſq̄ ad hyſſopū que egreditur de pariete. Ps.91.Sicut cedrus libani multiplicabitur. Et in plurali ארזים Arazim.vt Ps.148.Lingna fructifera et oēs cedri.Scribitur etiā cū puncto ſurech in ſecūda ſyllaba:et dicitur ארזים Aruzim.Ezech.27.Cedros quoq̄ habebant in negociationibus tuis.Et inde ארזה Arza.quod ſecundū hebreos ſignificat cōtignationē domorū ex lignis cedrinis factā.Soph.2.Vbi nos habemus qm̄ attenuabo robur eius.hebrei legūt.Quoniā cōtignatio nudata eſt: ſiue diſſipata eſt.poteſt etiā deriuari a verbo רזה Raza.quod ſignificat attenuare ſicut eſt in littera noſtra.Et tūc illa littera aleph que ponitur in principio dictonis erit prime perſone futuri indicatiui.

ארז Cedrus. ארזים Cedri. ארזים Cedri. ארזה Attenuare cōtignatio

ארח Arach.itinerare.ire.gradiri.vt Iob.34.Qui graditur cū operātib⁹ iniquitatē.inde ארח órach.i.ſemita via.iter.cōſuetudo.Gen̄.49.Ceraſtes in ſemita.Iob.16. Et ſemitā p quā nō reuertar.Ps.26 Et dirige me ī ſemitā rectā. Ps.138.Semitā meā & funiculū meū inueſtigaſti.Proue.2. Qui derelinquūt iter rectū.Et in eodē.15.Doctrina mala deſerentiū viam Et in eodē. Via iuſtorū abſq̄ offendiculo. Acipitur etiā pro cōſuetudine. Gen̄.18. Deſierant ſare fieri muliebria.pro quo in hebreo eſt. deſierat ſare fieri cōſuedo mulierum.Et in plurali ארחות Orchoth.i.ſemite. vie.calles.Iudi.5.Quieuerūt ſemite & qui ingrediebantur per eas ambulauerūt per calles deuios.& inde ארח Oreach ideſt viator.vt Hiere.15.Et quaſi viator declinās ad manēdum.Et in plurali אורחים orchim.vt in eo.9.Quis dabit me in ſolitudine diuerſorium viatorum. Et inde ארחת Orchath.i.comitatus viatorū. Gen̄.37.Viderunt iſmaelitas viatores venire de galaad.Et inde. ארוחה Arucha.ideſt annona ſiue viaticum vel cibarium quod datur per ſingulos dies.vt.4.Reg.vltimo. Annonam quoq̄ conſtituit ei ſine intermiſſione: que dabatur ei a rege per ſingulos dies.Hiere.vltimo. Et cibaria eius cibaria perpetua dabātur ei a rege babylonis ſtatuta p ſingulos dies.Prouer.15.Melius eſt vocari ad olera cum charitate: q̄ ad vitulum ſaginatum cum odio.Pro quo hebrei legūt.melius eſt cibariū ſi-

ארח Gradiri. ארח Semita Iter. Via. Cōſuetudo ארחות Semite. Calles. ארח Viator. אורחים Viatores. ארחת Viatores ארוחה Annona. Cibaria.

© Biblioteca Nacional de España

ne viaticum oleris cum charitate: q̄ vitulum ſaginatum cū
odio. Sed idem eſt ſenſus cum littera noſtra.
אֲרִי ארי Ari. Leo. Nu. 23. Et quaſi leo erigetur. 1. Reg. 17. Et
Leo. veniebat leo & vrſus & tollebat arietē. Et in eo. Leo-
nem & vrſum interfeci ego ſeruus tuus. & aliquando ſcri-
אַרְיֵה bitur cum littera he in fine & dicitur. אַרְיֵה Arieh. ideſt leo
Leo. Geñ. 1. Accubuiſti vt leo. Ps. 7. Nequando rapiat vt leo ani
mam meam. Ps. 21. Salua me ex ore leonis. Amos. 3. Nun-
quid rugiet leo in ſaltu. Eſt etiam nomen propriū loci. 4.
Reg. 15. Iuxta argob & iuxta ariph. debet legi. iuxta argob
אֲרָיוֹת & iuxta arieh. & in plurali. אֲרָיוֹת Araioth. ſecundum termi
Leones. nationem femininorum. vt. 3. Reg. 10. Et duo leones iuxta
אֲרָיִים manus ſingulas. Inuenitur etiā אֲרָיִים Araiim ſecundum
Leunculi. terminationem maſculinorum. vt in eo. 10. Vbi dicitur leū
אַרְיָא culi ſtantes. & in lingua chaldaica dicitur אַרְיָא Aria. ideſt
Leo. leo & in plurali אַרְיָוָתָא Ariauatha. i. leones. Dañ. 6. Mitte
אַרְיָוָתָא tur in lacum leonum. inde אֲרִיאֵל Ariel. ideſt fortis. magnꝰ
Leones. aut robuſtus quaſi leo. 2. Reg. 23. Ipſe ꝑcuſſit duos leones
אֲרִיאֵל moab. quod hebrei exponunt duos fortiſſimos moab. vel
Leones. ſecundum tranſlationem chaldaicam: duos magnos & pri
cipes moab. & componitur ab אֲרִי Ari. ideſt leo: & אֵל El
אֲרִיאֵל quod ſignificat fortem. accipitur etiam אֲרִיאֵל Ariel pro al
pro altari. tari holocauſti. vt Ezech. 43. Et ab ariel vſq; ad ſurſum cor
nua quattuor: & ariel duodecim cubitorum in lōgitudine.
Scribitur etiam ſine iod & cum he in principio & dicitur
הַאֲרִאֵל הַאֲרִאֵל Haarel. vt in eo. cap̄. 43. vbi dicitur. Ipſe autem ari
el quattuor cubitorum. accipitur etiam ariel pro ciuitate ie
ruſalem in qua erat altare holocauſti. Eſa. 29. Ve ariel ariel
אֶרְאֶלָּם ciuitas quam expugnauit dauid. De dictione autē אֶרְאֶלָּם
Erelam vide ſupra poſt dictionem אָרַר Arar.
אָרַךְ ארך Arach. prolongare. in longum differre. longū face
re. ſiue longum eſſe. Geñ. 26. Cūq; pertranſiſſent
Prolōgare dies plurimi. pro quo hebrei legunt. Cūq; prolongaren-
tur ſibi ibi dies. Deut. 6. vt prolongentur dies tui. Et in eo.
Longiores 22. Et longo viuas tempore. 2. Paralipo. 5. Quia paululū
eſſe. longiores erant. Prouer. 28. Qui autem oderit auariciam
Lōgū facē longi fient dies eius. Eſa. 54. Longos fac funiculos tuos.
In longū differre. Ezech. 12. In longum differentur dies. Et in eo. 31. Et ele
uati ſunt rami eius. Pro quo hebrei legunt. Et prolongati
אֹרֶךְ ſunt rami eius. & inde אֹרֶךְ órech. ideſt longitudo dilatatio.
Lōgitudo. Geñ. 6. Trecentorum cubitorū erit longitudo arce. & Exo.
25. Duos cubitos & dimidiū tenebit longitudo eius. Deut.
30. Ipſe eſt enim vita tua & longitudo dierū tuorū. Ezech.
Dilatatio. 17. Longo membrorum ductu. Et in eo. 31. In dilatatione
אָרוּךְ Longus. arbuſtorum ſuorum. & inde אָרוּךְ Aruch. ideſt lōgus. & in
אֲרוּכָה genere feminino אֲרוּכָה Arucha. ideſt longa ſiue longior.
Longa. vt Iob. 11. Longior terra mēſura eius. & inde אַרְכָה Archa.
אַרְכָה Quod in lingua chaldaica ſignificat temporis longitudi-
Tēpus lōgum. nem. Dañ. 7. Et tempora vite conſtituta eſſent eis. Accipi-
אֲרוּכָה tur etiam אֲרוּכָה Arucha pro medicina vel ſanitate poſt lon
Sanitas. gum tempus acquiſita. vt Eſa. 58. Et ſanitas tua citius orie
tur. Dañ. 4. Forſitan ignoſcet deus delictis tuis. pro quo he
brei legunt. forſitan erit ſanitas ſeu medicina delicto tuo.
Cicatrix. In aliis vero locis beatus Hieronymus tranſtulit cicatricē.
2. Paralipo. 24. Et obducebatur parietum cicatrix. Nee. 4
Quod obducta eſſet cicatrix muri ieruſalē. Hiere. 8. Qua-
re igitur non eſt obducta cicatrix filie populi mei. Et in eo.
אֲרִיךְ 30. Obducam enim cicatricem tibi. Et inde אֲרִיךְ Arich.
quod in lingua chaldaica ſignificat ſanum vel conueniens
Eſdre. 4. Et leſionē regis videre nefas ducimus. Pro quo
Sanum. hebrei legunt. Et damnum ſiue leſionem regis non eſt ſa-
אַרְכֻּבָּה nū nobis videre: ſiue nō ē cōueniēs nobis videre.
אַרְכֻּבָּה Arcubba. in lingua chaldaica ſignificat genu.
Dañ. 5. Et genua eius ad ſe inuicem collidebantur. Genua.
אֲרָם Aram. ſyria. vel ſyrus. 2. Reg. 8. Facta ē ſyria ſerui- אֲרָם
ens dauid. Et in eo. 10. Conduxerunt mercede ſyrū Siria.
roob. Scribitur etiam cum iod in fine & dicitur אֲרַמִּי Ara- Sirus.
mi. ideſt ſyrus. Deut. 26. Syrus perſequebatur patrem me אֲרַמִּי
um. & in genere femenino אֲרַמִּיָּה Aramia. ideſt mulier de Sirus.
ſiria. & inde. אֲרָמִית Aramith. ideſt ſiriace. Dañ. 2. Reſpon- אֲרַמִּיָּה
derunt chaldei regi ſiriace. Eſdre. 4. Epiſtola autem accu- אֲרָמִית
ſationis ſcripta erat ſiriace & legebatur ſermone ſiro. Item Siriace. אַרְמֹן
אַרְמֹן Armon. palatium. domus magna. 3. Reg. 16. Ingreſ Palatiū
ſus eſt palacium & ſuccendit ſe cum domo regia. Prou. 28.
Et iudicia quaſi vectes vrbium. pro quo hebrei legunt. Et Vrbs.
iudicia quaſi vectis palatii. Eſa. 25. Domum alienorum vt Domus.
non ſit. & in plurali אַרְמְנוֹת Armenoth. i. palatia. domus. אַרְמְנוֹת
edes. Eſa. 23. Suffoderunt domos eius. Hiere. 49. Et deuo Domus.
rabit menia benadab. pro quo hebrei legunt. Et deuorabit Menia.
palatia benadab. Amos. 1. Et deuorabit edes eius. Et in eo Palatia.
dē. 2. Et deuorabit edes ieruſalē Scribitur ēt cū littera he in Edes.
principio & in fine. & dicitur הַרְמֹנָה Harmóna. Amos. 4. הַרְמֹנָה
Et proiiciemini in armon. & dicunt hebrei ꝙ eſt nomē ap
pellatiuum et ꝙ ſignificat palatium ſiue domum magnam Palatiū.
ſicut ſupra armon cum aleph in principio.
אָרוֹן Aron. arca. Exo. 25. Arcam de lignis ſetim compin- אָרוֹן
gite. Deut. 10. Facieſq; arcam ligneam. accipitur etiā Arca.
pro loculo in quo mortuus reponitur. vt Geñ. 50. Repoſitꝰ Loculus.
eſt in loculo in egypto. Item אֹרֶן óren. genus arboris quod אֹרֶן
tranſlatio noſtra pinum nominat. Eſa. 44. Plantauit pi- Pinus.
num quam pluuia nutriuit.
אַרְנֶבֶת Arnebeth. lepus. vt Leui. 40. Lepus quoq;: nā אַרְנֶבֶת
& ipſe ruminat. Lepus.
אֲרַע Araa. ſiue אַרְעָא araa. In lĩgua chaldaica ſignificat אֲרַע
terram. Hiere. 10. Pereant de terra & ab iis que ſub אַרְעָא
celo ſunt. Significat etiam inferius ſeu minus. Dañ. 2. et Terra.
minus te argenteum. ideſt inferius te. & inde אַרְעִית ar- Inferiorꝰ
ith. ideſt pauimentum. Dañ. 6. Et nō peruenerunt vſq; ad אַרְעִית
pauimentum laci. Pauimentum.
אֶרֶץ éres. Terra. patria. regio. Geñ. 1. In principio crea- אֶרֶץ
uit deus celum & terram. Et in eo. Terra autem erat Terra.
inanis & vacua. Et in eo. 12. Et veni in terram quam mon-
ſtrauero tibi. Iob. 28. Terra de qua oriebatur panis. Ps. 26.
Credo videre bona domini in terra viuentium. Hiere. 22.
Terra terra terra: audi verbum domini. Accipitur etiam ꝓ
patria vel regione. Geñ. 30. Dimittite me: vt reuertar in pa Patria.
triam meam. Leuit. 18. Iuxta morem regionis chanaan ad Regio.
quam ego introducturus ſum vos non agetis. Et in plurali
אֲרָצוֹת araſoth. ideſt terre vel regiones. vt Geñ. 26. Tibi enī אֲרָצוֹת
& ſemini tuo dabo vniuerſas regiones has. Ps. 104. Et de- Regiones
dit illis regiones gentium. Ps. 114. Placebo domino in re-
gione viuorum. pro quo in hebreo habetur. Deambulabo
coram domino in terris viuentium ſiue in regionibus vi- Terre.
uorum. & ſic tranſtulit beatus hieronymus in pſalterio iux
ta hebraicam veritatem. ſcilicet deambulabo coram domi
no in terris viuorum.
אַרְקָא Arca. in lingua chaldaica ſignificat terrā. Hiere. אַרְקָא
10. Dii qui celum & terram non fecerunt. & ſolum Terra.
inuenitur in predicto loco.
אָרַשׂ aras. deſpondere. deſponſare. Deut. 20. Quis eſt אָרַשׂ
homo qui deſponſauit vxorem & non accepit eā. Deſponſare.
Oſee. 2. Et deſponſabo te mihi in ſempiternum. & deſpō
ſabo te mihi in iuſtitia & iudicio & in miſericordia & in
miſeratiōibus & deſpōſabo te mihi in fide. & inde אֹרַשָׂה אֹרַשָׂה
O raſa. ſiue מְאֹרָשָׂה Meoraſa. ideſt deſponſata. vt Exo. 22. מְאֹרָשָׂה
Si ſeduxerit quis virginem nondum deſponſatā. Deut. 22. Deſpōſata

© Biblioteca Nacional de España

Si puellam virginem deſponderit vir. pro quo hebrei legunt. Si puella virgo fuerit deſponſata viro. Item. אֲרֶשֶׁת Areſeth.eloquiũ.ſermo.pro quo tranſlatio noſtra volũtatem tranſtulit. Ps.20. Et volũtate labiorũ eius nõ fraudaſti eum. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

אֲרֶשֶׁת
Voluntas.

אֵשׁ Es.ignis. Geñ.22. Ecce inqt ignis & ligna. Exo.12. Edent carnes nocte illa aſſas igni. Et in eodẽ.19. Eo quod deſcendit ſup eum dñs in igne. Nu.11. Et abſorptus eſt ignis. Deut.4. Quia dñs deus tuus ignis cõſumens eſt. Ps.17. Et ignis a facie eius exarſit. Ps.38. In meditatione mea exardeſcit ignis. Ps.65. Traſiuimus per ignẽ & aquã. Michee.6. Adhuc ignis in domo impii. Et licet in ſupradicto loco quidã legũt. אִשׁ Is.i.vir. Tamẽ ad hoc quod ſignificaret virũ debebat ſcribi cũ iod in medio dictionis. & in lingua chaldaica ſcribitur aliqñ cum aleph in fine. Dañ.7. Et traditũ eſſet ad cõburendũ igni. & inde. אִשֶּׁה Iſe.i.oblatio vel ſacrificiũ quod in igne offerebatur. Leuit.1. Adolebitq; ea ſacerdos ſup altare in holocauſtũ & ſuauẽ odorem dño. Pro quo he.legũt. Adolebitq; ſacerdos oĩa ſup altare in holocauſtũ & oblationẽ vel ſacrificiũ odoris ſuauiſſimi dño. et ſic infra vbi ſimilia verba habẽtur. Et eodẽ.3. Et offerent de hoſtia pacificorum in oblationẽ dño. Et in eodẽ. Adolebũtq; ea ſup altare ĩ holocauſtũ lignis igne ſuppoſito in oblationẽ ſuauiſſimi odoris domino.

אֵשׁ Ignis. אִשׁ Vir. אִשֶּׁה Oblatio.

אָשַׁשׁ Aſas. Confundere.erubeſcere. Eſa.46. Memẽtote iſtud & cõfundemini. Tamẽ hebrei dicũt q̃d ſignificat cõfortare ſiue fundare. vnde in ſupradicto loco ipſi legunt. Memẽtote hoc & cõfortamini ſiue fundamini. & ĩde אֲשִׁישֵׁי Aſiſe.i. fundamẽta. Eſa.16. His qui letãtur ſup murum cocti lateris loquimini plagas ſuas. Pro quo hebrei legunt. Fundamẽtis muri cocti lateris. Et dicũt hebrei q̃ per fundamẽta intelligũtur viri fortes atq; primarii ſup quib9 fundabatur illa ciuitas: que habebat muros cocti lateris: q hebraice dicitur chareſeth.i.murus fictilis. & ſic tranſtulit beatus hieronymus Hiere.48. vbi dicitur. Et cor meũ ad viros muri fictilis dabit ſonitũ tibiarũ. & inde אֻשַּׁיָּא Vſaia quod in lingua chaldaica ſignificat parietes ſiue fundamẽta. Eſd.4. Et parietes cõponentes. Et in eodẽ.6. Et ponant fundamẽta ſupportãtia. Itẽ אֲשִׁישֵׁי Aſiſe.i.vinacia. Oſee.3. Et diligũt vinacia vuarũ. Sed hebrei dicunt q̃ ſignificat dolia ſiue lagenas aut cyphos. & ſic legunt. Et diligunt dolia ſiue lagenas vuarũ.i.vini. & inuenitur in feminina terminatione. אֲשִׁישׁוֹת Aſiſoth. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit flores. Canti.2. Fulcite me floribus. & in nũero ſingulari אֲשִׁישָׁה Aſiſa. Pro quo tranſlatio noſtra traduxit Similã frixã oleo. 2. Reg.6. Et ſimilã frixam oleo. 1. Paral. 16. Et frixam oleo ſimilã. Sed etiã in his locis hebrei legũt: et lagenam ſiue cypum.ſ.plenum vini.

אָשַׁשׁ Cõfundere Cõfortare. Fundare. אֲשִׁישֵׁי q̃ letantur. Fũdamẽta. אֻשַּׁיָּא Parietes. Fũdamẽta. אֲשִׁישֵׁי Vinacia. Lagene. אֲשִׁישׁוֹת Flores. אֲשִׁישָׁה Similã frixa oleo. Lagena.

אֶשֶׁד E'ſed. Effuſio.ſiue decurſus.ſ.aquarũ.aut radix mõtis: vbi aque pluuiales cõfluũt. Nu.21. Scopuliq; torrentiũ inclinati ſunt: vt requieſcerent in arnõ. Pro quo hebrei legunt. Effuſio ſiue decurſus torrẽtium inclinatus eſt vt requieſceret in arnon. et in plurali אַשְׁדֹּת Aſdoth. Deut.4. vſq; ad radices montis phaſga.

אֶשֶׁד Scopulus. Effuſio. אַשְׁדֹּת Radices.

אִשָּׁה Iſa. Mulier.virago.vxor.vnaqueq;. De quo vide ſupra in dictione אִישׁ Is.i.vir.a quo deriuatur. Item אִשֶּׁה Iſe.i.oblatio ſiue ſacrificiũ quod offerebatur in igne ſuper altare. De quo vide ſupra in dictione אֵשׁ Es.

אִשָּׁה Mulier. אִשֶּׁה Oblatio.

אָשְׁיָה Aſiia. fundamẽtum & ſolũ inuenitur in nũero plurali. vt Hiere.50. vbi dicitur. Ceciderũt fundamẽta eius. vbi pro fundamentis ponitur אָשְׁיוֹת Aſioth. ſecundum terrminationẽ pluralem femininorum.

אָשְׁיָה Fũdamẽta. אָשְׁיוֹת

אֶשֶׁךְ A'ſech. Teſticulus. Leuit.21. Ybi ponitur in nr̃a traſlatione hernioſus. Pro quo hebrei legunt. Compreſſus vel attritus teſticulo. & ſolũ inuenitur in predicto loco.

אֶשֶׁךְ Teſticulus.

אֶשְׁכָּר Eſcar. Munus.ſiue donum. De quo vide infra in dictione שָׂכָר Sacar.

אֶשְׁכָּר Munus.

אֶשֶׁל E'ſel. Arbor. & eſt nomẽ generale ad omnẽ arborẽ. Pro quo beatus hieronymus nemus tranſtulit. Geñ.21. Abraã vero plantauit nemus. 1. Reg.31. Et tulerũt oſſa eorum & ſepelierunt in nemore iabes.

אֶשֶׁל Nemus.

אָשַׁם Aſam. delinquere.peccare.errare.perire.diſperire. Leuit.4. vt faciat quiq; de iis que lege dñi prohibẽtur: atq; delinquat. Et in eodẽ.5. Subiacebit delicto. Et in eodẽ. Quia per errorem deliquit in dñm. Et in eodem.6. Pro ſingulis que faciẽdo peccauit. Hiere.2. Omnes qui deuorant eum delinquẽt. Et in eodẽ.50. Et hoſtes eorũ dixerunt non peccauimus. Significat etiã quãdo aliquis cõuincitur delicto: & quando cognoſcit peccatũ ſuum & agit penitentiã. Leuit.5. Oblitaq; poſtea intellexerit delictũ ſuũ: agat penitentiã pro peccato. Et in eodẽ.6. Conuicta delicto reddet omnia que per fraudẽ voluit obtinere. Zach.11. Occidebant & non dolebãt.i.non penitebat eos: quia non reputabãt hoc peccatũ. Significat etiã perire vel diſperire. aut interire. vt Ezech.6. Et diſſipabũtur & interibunt are veſtre. Oſee.14. Pereat ſamaria: qm̃ ad iracũdiam prouocauit deũ ſuũ. Ioel.1. Sed & greges pecorum diſperierũt. Ps.5. Iudica illos deus. Pro quo hebrei legũt. Diſperde illos deus. & inde אָשָׁם Aſam. ſiue אַשְׁמָה Aſma.i.peccatũ. delictum. error. vt Leuit.6. Iuxta eſtimationẽ menſuraq; delicti. Et in eodẽ.4. Si ſacerdos qui vnctus eſt peccauerit delinquere faciens populũ. Pro quo in hebreo habetur. Si ſacerdos qui vnctus eſt peccauerit pro delicto populi ſiue pro peccato populi. Et in eodẽ.5. Quia per errorem deliquit in dñm. Et in eodẽ.6. Pro peccato aũt ſuo offeret arietem immaculatũ. Eſa.53. Si poſuerit pro peccato animam ſuam. Accipitur etiã pro victima ſiue hoſtia que offerebatur pro delicto vel peccato. Leuit.7. Hec eſt lex hoſtie pro delicto. Et in eodẽ. Mactabitur & victima pro delicto. Accipitur etiam pro mulcta vel pena que imponitur alicui pro aliquo delicto vel peccato.

אָשַׁם Delinq̃re. Peccare. Delictũ cognoſcere. Cõuinci de licto. Dolere. Perire. Interire. Diſperire. אָשָׁם אַשְׁמָה Delictũ. Error. peccatũ. Hoſtia pro delicto. Mulcta vl' pena.

אַשְׁמַן Aſman. Locus immundus. vel deſſolatus. Pro quo tranſlatio noſtra habet caliginoſum. Eſa.59. Impegimus meridie quaſi in tenebris: in caliginoſis quaſi mortui. & ſolũ inuenitur in numero plurali in predicto loco.

אַשְׁמַן Caliginoſum.

אַשָּׁף Aſaph. magus. Dañ.2. Verbum hiuſcemodi ſciſcitatur ab omni hariolo & mago & chaldeo. & in pl'ali. אַשָּׁפִים Aſapim. vt in eodẽ. Precepit aũt rex vt cõuocarentur harioli & magi & malefici & chaldei. Item אַשְׁפָּה Aſpa. pharetra. Iob.39. Super ipſum ſonabit pharetra. Eſa.49. In pharetra ſua abſcondit me. Threñ.3. Miſit in renibus meis filios pharetre ſue. Item אַשְׁפּוֹת Aſpoth. ſtercus ſiue ſterquiliniũ. Ps.112. De ſtercore erigens pauperem. Nee.3. vſq; ad portã ſterquilinii edificauit melchias. & ſcribitur in plu. אַשְׁפַּתּוֹת Aſpathoth. Threñ.4 Amplexati ſũt ſtercora.

אַשָּׁף Magus. אַשָּׁפִים Magi. אַשְׁפָּה Pharetra. אַשְׁפּוֹת Stercus. ſterq̃liniũ. אַשְׁפַּתּוֹת Stercora.

אָשַׁר Aſar. Beatificare. beatũ facere. beatum dicere. ſiue beatũ predicare. beatum eſſe. Iob.29. Auris audiẽs beatificabat me. Eſa.9. Et erunt qui beatificant populum iſtum ſeducentes. Ps.40. Et beatum faciet eum in terra. Geñ.30. Beatã quippe me dicent omnes mulieres. Eſa.30. Qui beatũ te dicunt: ipſi te decipiunt. Canti.6. Et beatiſſimam predicauerunt eam. Et inde אֹשֶׁר O'ſer.i.beatitudo. Geñ.30. Dixitq; lia: hoc ꝑ beatitudine mea. & inde אַשְׁרֵי Aſre.i.beatus. ſiue beati. aut beata. nam ſcribitur pluraliter et eſt oĩs numeri & oĩs generis. Iob.5. Beatus homo qui corripitur a dño. Ps.1. Beatus vir qui non abiit in conſilio

אָשַׁר Btĩficare. Bt̃m facer' bt̃m dicere bt̃ꝫ ꝑdicar' אֹשֶׁר Btĩtudo. אַשְׁרֵי Beatus.

© Biblioteca Nacional de España

impiorũ.Ps.32. Beata gens cuius eſt dñs deus eius. Eccl'ſ.
Beata. 10.Beata terra cuius rex nobilis.3.Reg.10.Beati viri tui &
Beati. beati ſerui tui.Ps.83. Beati qui habitant in domo tua dñe.
Ps.118.Beati imaculati in via.ſcribitur etiã cum littera mẽ
מְאֻשָּׁר in pricipio & dicitur מְאֻשָּׁר Meuſar.Prouer.3.Et qui tenue
Beatus rit eam beatus. Item אִשֵּׁר Iſer.ambulare.dirigere.ſubueni
אִשֵּׁר Ambulare re.Prouer.9.Et ambulate per vias prudẽtie. Et in eodẽ.4.
Nec placeat malorũ via.Pro quo hebrei legunt. Nec ambu
les:ſiue ne gradiaris in via malorũ.Ps.16. Proiicientes me
nunc circũdederũt me.Pro quo btũs hieronymus in pſalte
Incedere rio iuxta hebraicã veritatẽ tranſtulit.Incedẽtes aduerſum
Dirigere nos nunc circũdederũt nos.ſignificat etiã dirigere vel ſub-
ſubuenire. uenire.Prouer.23.Et dirige in via animũ tuum.Eſa.1.Sub
אַשּׁוּרֵי uenite oppreſſo iudicate pupillo.Inde אַשּׁוּרֵי Aſure.i.greſ
Greſſus. ſus aut veſtigia.Ps.16.Perfice greſſus meos in ſemitis tuis.
Ps.36. Non ſupplantabũtur greſſus eius. & aliqñ ponitur
אַשֻּׁר אַשֻּׁר Aſur in ſingulari ſine vau in medio:& ſignificat greſ
Veſtigia. ſus vel veſtigia aut ſemitã.Iob.23.Veſtigia eius ſecutus eſt
pes meus. Et in eodẽ.31.Si declinauit greſſus meus de via.
אֲשֶׁר Itẽ אֲשֶׁר Aſer.dictio eſt relatiua oĩs generis & vtriuſq; nu-
meri.i.quis.vel qui.que.quod.qui.que. & eſt ĩdeclinabilis
Que. ſicut alia noĩa hebraica.Geñ.1. Diuiſitq; aquas q̃ erant ſub
firmamẽto ab iis que erant ſup firmamentũ.Et in eodem.
Cuius. Cuius ſemen in ſemetipſo ſit.& in eodẽ.3.Mulier quã dedi
Quam. Quos. ſti mihi.Nu.13.Hec ſunt noĩa virorũ quos miſit moyſes.Po
Eo ꝙ. nitur ẽt pro cõiunctione ꝙ.quia. qm̃.eoꝙ.vt.3.Reg.15.Eo
Quia. ꝙ feciſſet dauid rectũ in oculis dñi. Ps.118. Quia eloquia
tua non cuſtodierũt. Itẽ ſignificat vt:vel immo.Ruth.3.Et
Vt. prouidebo vt bene ſit tibi.1.Reg.15.Et ait ſaul ad ſamuelẽ:
Immo. immo audiui verbũ dñi. Itẽ ſignificat.ſi.Leui.4.Si pecca-
Si. uerit princeps.Deut.11. Si obedieritis mãdatis dñi dei vr̃i.
Habet etiã alios modos ſignificandi qui poſſunt reduci ad
אֲשֵׁרָה ſupradicta.Itẽ אֲשֵׁרָה Aſera.lucus. Deut.16.Non plantabis
Lucus. tibi lucũ & omnẽ arborẽ iuxta altare dñi dei tui.3.Reg.15.
אֲשֵׁרִים Et in luco ei⁹ quẽ cõſecrauerat.Et in pl'ali אֲשֵׁרִים Aſerim.
Luci. ſecundũ formã maſculinorũ. Exo.34. Lucoſq; ſuccide.3.
Reg.14.Edificauerũt enim & ipſi aras & ſtatuas et lucos.
אֲשׁוּרִים Et inde dr̃ אֲשׁוּרִים Aſurim.Pro quo btũs hieronym⁹ trãſ-
Pretoriola. ſtulit pretoriola que ſunt cellule parue in naui ex lignis fa-
cte.Ezech.27.Pretoriola de inſulis italie.& per additionẽ
תְּאַשּׁוּר tau in principio dr̃ תְּאַשּׁוּר Theaſur.quod ſignificat quodã
genus arboris.quod noſtra tranſlatio buxũ nominat. Eſa.
Buxus. 41.Ponã in deſerto abietẽ & vlmũ et buxum ſimul.

אֵת אֵת Eth.Articulus eſt obliquorũ caſuũ.& preponitur per
Articulus ſone patienti.& cõiter ponitur ad denotandum accuſa
accuſatiui. tiuũ caſum. Geñ.1.In principio creauit deus celũ & terrã.
Vbi ante celũ p̄ponitur predictus articulus אֵת Eth.et ſimi
liter ante terrã.& ſic infra. Et fecit deus firmamentũ. Et in
eodẽ.Fecitq; deus duo luminaria magna. & in eo. Et crea-
uit de⁹ hominẽ.Et in eodẽ.44.Iam vrbem exierãt.Et in
pluribus aliis locis ſacre ſcripture.quia vt ſepe dictũ eſt no-
mina hebraica ſunt indeclinabilia.& ideo habent aliquos
articulos per cõpoſitionẽ vel per appoſitionẽ:qui denotãt
caſus nominũ:qui õmittũtur in nr̃a trãſlatione:eo q̃d noĩa
declinantur per caſus.& aliqñ in hebreo cognoſcitur caſus
nominũ ex cõtextu orationis ſine aliquo articulo. Geñ.5.
In die qua creauit deus hominẽ. Vbi nullus articulus pre-
ponitur huic dictoni hominẽ que hebraice dicitur Adam.
אֵת Et aliqñ ſupradictus articulus אֵת Et.Preponitur noĩatiuo.
Articulus Geñ.49.Et omnipotens benedicet tibi. Vbi huic nomini
noĩatiui. oĩpotens preponitur predictus articulus. et. 1. Reg.17. Et
veniebat leo vel vrſus & tollebat arietẽ.4.Reg.6.Caderet
ferrũ ſecuris in aquã.& in eo. 9.Sedentes in curribus ſeque

bamur achab patrẽ huius.Nee.9.Reges noſtri non fecerũt
legem tuã.Hiere.35. Preualuerunt ſermones ionadab filii
rechab. Ezech.43. Filii hoĩs locus ſolii mei & locus veſti-
giorũ pedum meorũ.Et in eodẽ.39.Qui ſepeliãt & requi
rant eos qui remanſerãt.Pro quo in hebreo habetur. Sepe
lientes tranſeuntes eos qui remanſerant.vbi huic dictioni
tranſeũtes preponitur p̄dictus articulus.& ſimiliter oĩbus
noĩatiuis predictis.et aliqñ ponitur ad denotandũ datiuũ Articulus
caſum.vt Leui.13.Oſtenderetur q; ſacerdoti.Iob.26.Quem datiui.
docere voluiſti.Pro quo in hebreo habetur.Cui annũciaſti
ſermones ſiue verba.& aliqñdo ponitur predicta dictio אֵת אֵת
Eth.pro ad.vt Iudi.19.Et nũc vadim⁹ ad domũ dei.1.Reg.
30.Accedens autẽ dauid ad populũ ſalutauit eos .Itẽ poni Ad.
tur pro de.vl' a.vt Ioſue.22.Et a noſtro cõſortio ne receda A.
tis. Hiere.15. Et adducã inimicos tuos de terra quã neſcis. De.
Ponitur etiã pro cum. Geñ.25. Potuit coire quiſpiã de po- Cum
pulo cum vxore tua.Et in eodẽ.37. Paſcebat gregem cum
fratribus ſuis.et in eo.Et erat cũ filiis bale & zelphe.Exo.1.
Qui ingreſſi ſunt in egyptũ cum iacob.Ps.77.Et non eſt
creditus cum deo ſpũs eius.Itẽ ponitur pro cõtra.Geñ.14. Contra.
Inierunt bellũ cõtra bara regem ſodomorũ: & cõtra berſa
regem gomorre.& cõponitur cum pronoĩbus hoc modo.
אֹתִי Othi.ideſt me.אֹתְךָ othcha ſiue אֹתָךְ Othach.ideſt
te.vt Geñ.12. Et interficient me & te reſeruabunt. אֹתוֹ אֹתִי
Otho.i.eum vel ipſum aut illũ. אֹתָנוּ Othanu.i.nos accuſa Me.
tiui caſus. אֶתְכֶם Ethchem.i.vos.accuſatiui caſus.אֶתְכֶן Eth-
chen.i.vos fe.gñis. אֹתָם Otham.i.eos. aut ſemetipſos. vt
Ezech.34. Ve paſtorib⁹ iſrael qui paſcebant ſeipſos.אֹתָנָה
Othana ſiue אֶתְהֶן Ethhen.i.eas.& aliqñ ſcribitur cum vau
in prima & pũcto olem & dicitur אוֹתְהֶן Othhen.vt Ezech.
23.Et cõfodiãtur gladiis eorũ. pro quo in hebreo habetur
Et cõfodient eas gladiis eorũ. Et ſimiliter cõponitur cum
pronominibus: quando ponitur pro cum.hoc modo.אִתִּי אִתִּי
Ithi.i.mecũ. & aliqñ eſt aduerbiũ hortandi. Pro quo btũs Mecum.
hironymus tranſtulit veni. Canti.4. Veni de libano ſpon- Veni
ſa mea:veni de libano.אִתְּךָ Ithecha ſiue אִתָּךְ Ithach.i.tecũ
אִתּוֹ Itho.i.ſecũ aut cum eo.אִתָּהּ Itha.i.cũ ea. אִתָּנוּ Ithanu
ideſt nobiſcum.אִתְּכֶם Ithechem.i.vobiſcũ.אִתְּכֶן Ithechen.
ideſt.vobiſcum.fe.gene. אִתָּם Itham.cum eis vel cum illis
aut cum ipſis.אִתָּן Ithan.cum eis vel cum illis.fe.ge. Itẽ אַתְּ
Ath.i.tu.fe.ge.& aliquãdo ponitur pro maſculo.vt Nu.11.
vbi dicitur. Sin autẽ aliter tibi videtur. Pro quo hebrei le-
gunt. Si autẽ ſic tu facies mihi.Deut.5.Cuncta que dixerit
deus noſter tibi:loqueris ad nos.Pro quo in hebreo eſt. Tu
loqueris ad nos.Ezech.28.Tu cherub extentus & ꝓtegens
In aliis vero locis ſcribitur cum he in fine. & dicitur אַתָּה אַתָּה
Atha.i.tu.Geñ.3.Et tu inſidiaberis calcaneo eius. Et in eo. Tu.
4.Et tu dñaberis illius. Exo.19. Tu enim teſtificatus es &
iuſſiſti dicens.& in eodẽ. Aſcendeſq; tu & aaron tecũ.Sed
quãdo refertur ad feminã:ſemp ſcribitur ſine he.et in pl'ali
אַתֶּם Athem.i.vos.vt Geñ.43. Vos autẽ eritis innoxii. Et אַתֶּם
in eodẽ. Vos aũt abite liberi ad patrem veſtrũ.& qñ refer- Vos.
tur ad feminas ſcribitur cũ littera nũ in fine.et dicitur אַתֶּן אַתֶּן
Athen.i.vos.fe.ge. Et aliqñ additur he in fine. & dicitur Vos
אַתֵּנָה Athena.vt Geñ.31.Et ipſe noſtis ꝙ totis viribu meis אַתֵּנָה
ſeruierim patri veſtro.pro quo in hebreo eſt.Et vos noſtis. Vos.
Et in lingua chaldaica ſcribitur cum nun in fine etiã ſi re-
feratur ad maſculos.et dicitur אַתּוּן Athun.i. vos. Dañ.2. אַתּוּן
Quod tẽpus redimitis.pro quo hebrei legũt.Quod tẽpus Vos.
vos redimitis.Item אֵת Eth.i.ligo inſtrumentũ quo terrã אֵת
fodimus.vt.1.Reg.3.Vt acueret vnuſquiſq; vomerẽ ſuũ & Ligo.
ligonẽ. Et in plurali אִתִּים Ithim.i.ligones.vt.1. Reg.13. אִתִּים
Retuſe itaq; erant acies vomerũ et ligonum. & aliqñ bea- Ligones.

© Biblioteca Nacional de España

tus hieronymꝰ tranſtulit vomeres ſiue aratra. Eſa. 2. Et cõ-
Vomeres. Aratra. flabunt gladios ſuos in vomeres. Ioel. 3. Concidite aratra
veſtra in gladios.

אתה Venire. אָתָה Atha. Venire. accedere. Iob. 37. Ab aquilone aurum
venit. Eſa. 21. Venit mane & nox. Deut. 33. Et cũ eo
ſanctorũ millia. Pro quo hebrei legũt. Et venit de millibus
ſanctorũ. Hiere. 3. Ecce nos venimus ad te. Mich. 7. In die
illa vſq; ad te veniet. Et aliqñdo ſcribitur ſine he in fine. vt
Eſa. 41. Et veniet ab ortu ſolis. Et quãdoq; mutatur he fi-
nalis in iod. vt Iob. 3. Quia timor quẽ timebã venit mihi.
et Eſa. 21. Conuertimini & venite. Et in eodẽ. 41. Appro-
Accedere. pinquauerũt & acceſſerũt. Et in eo. 56. Omnes beſtie agri
venite ad deuorandũ. & in eodẽ. Venite ſumamus vinum.
Inuenitur etiã ſine aleph in principio: & ponitur in fine lo
co he finalis. Deut. 33. Qui venit cum principibus populi.
Et aliqñ ponitur he in prĩcipio loco aleph. Eſa. 21. Occur
Afferre rentes ſitienti afferte aquã. Hiere. 12. Properate ad deuorã-
dum. pro quo hebrei legũt. Venite ad deuorãdum ſiue ad
אותיות Ventura. comedendũ. & inde אותיות Othiioth. i. ea que ventura ſunt.
Eſa. 41. Annũciate que ventura ſunt in futurũ. Et in eodẽ.
45. Ventura interrogate me.

אתן Aſina. אָתוֹן Athon. Aſina. vt Nu. 22. Et ſtrata aſina profectus eſt.
Et in eodẽ. Cũq; vidiſſet aſina ſtantẽ angelũ. Et in eo.
Et aperuit dñs os aſine. ſcribitur etiã cum littera vau in ſe-
אתנות Aſine. cunda ſyllaba in eodẽ caplo. & in plurali אתנות Athonoth.
ideſt aſine. vt Gen. 32. Aſinas viginti & pullos earũ. Iudi.
5. Qui aſcenditis ſup nitentes aſinos. Pro quo in hebreo
habetur. Qui aſcenditis ſup nitẽtes aſinas. 1. Reg. 9. Perie-
אתן Fortis. rant autẽ aſine cis patris ſaul. Item אֵתָן Ethan. fortis vel ro
buſtꝰ aut aſperũ vel ſaxoſum. De quo vide ſupra in dictiõe
איתן Eth. quia cõiter ſcribitur cum littera iod in medio di-
אתון אתונא Fornax ctionis. Itẽ אתון Athun ſiue אתונא Athuna. In lingua chal
daica ſignificat fornacẽ ſiue furnũ. Dañ. 3. Eadẽ hora mitte
tur in fornacẽ ignis ardentis. Et in eo. Miſſi ſunt in mediũ
fornacis ignis ardentis. Et in eodẽ. Fornax autem ſuccen-
ſa erat nimis.

אתר Excutere Locus. אָתַר Athar. In lingua chaldaica ſignificat excutere. Dañ.
4. Excutite folia eius. Significat etiã locũ. vt ſupra
in eodẽ. 2. Nulluſq; locus inuẽtus eſt eis. Eſd. 6. Et referatur
in templũ ieruſalẽ in locum ſuum.

De incipiẽtibus a littera. ב. Beth.

בְּ Be. In. cum. quãdo. ad. per. contra. Sed hec littera be nũ-
q; reperitur ſola per ſe ſicut nec vlla alia littera hebraica
reperitur ſola ſed in cõpoſitione cum noĩe vel pronomine
aut cum verbo ſiue participio vel gerũdiis. & ponitur pro
In. Cum. in. aut cum vel cõtra. vt Gen. 1. In principio creauit deus ce
lum & terrã. Et in eodẽ. 33. Et proſequerer te cum gaudio
et cum canticis & cũ tympanis & cum citharis. Ps. 125. In
cõuertendo dñs captiuitatẽ ſion. Oſee. 6. Cum cõuertero
captiuitatẽ populi mei. Item ponitur pro quando. Gen. 2.
Quando. Quãdo creati ſunt. Et in eodẽ. 16. Qñ peperit ei Agar iſ-
maelem. Et in eodẽ. 25. Quãdo nati ſunt paruuli. & in eo.
41. Quãdo ſtetit in conſpectu regis. Item ponitur pro ad.
Ad. Gen. 1. Faciamus hoĩem ad imaginẽ & ſimilitudinẽ nr̃am.
Et in eodẽ. Et creauit deus hominẽ ad imaginẽ & ſimilitu
dinem ſuã: ad imaginẽ dei creauit illum. Et in eodẽ. 5. Ad
ſimilitudinẽ dei fecit illum. Item ponitur pro per. Gen. 21.
Per Iura ergo per dñm ne noceas mihi. Et in eodẽ. 22. Per me
metipſum iuraui dicit dñs. Et in eodẽ. 28. Angelos quoq;
dei aſcendẽtes & deſcendẽtes per eam. Ps. 65. Tranſiuimꝰ
Contra per ignem & aquã. Ponitur etiã pro cõtra. Gen. 16. manus
eius contra oẽs & manus omniũ cõtra eum. Exo. 14. Dñs
enim pugnat pro eis cõtra nos. Nu. 12. Locutaq; eſt maria
et aaron contra moyſen. Deut. 2. Ne moueamini cõtra eos.
Et in eodẽ. 5. Ne loquaris contra proximũ tuũ falſum teſti
moniũ. Iob. 22. Et erit oĩpotens contra hoſtes tuos. Et cõ-
ponitur cum pronoĩbus ſic. בִּי Bi. i. in me. בְּךָ Becha ſiue בָּךְ בי
Bach. i. in te. בּוֹ Bo. in illo aut in eo vel in ipſo. בָּהּ Ba. in illa In me.
vl̃ in ea aut in ipa. בָּנוּ Banu. in nobis. בָּכֶם Bachem. i. vobis
בָּכֶן Bachen. in vobis. fe. ge. בָּם Bam ſiue בָּהֶם Bahem. in il-
lis aut in eis vel in ipſis. בָּהֶן Bahen in eis vel in ipſis: aut in
illis. feminini generis.

בָּבַת Babath. Pupilla. ſ. oculi. Zach. 2. Qui autem tetigerit בבת
vos tangit pupillam oculi ſui. Inuenitur etiã cum ſim Pupilla בת
plici beth. et dicitur בַּת Bath. i. pupilla. Threñ. 2. Ne taceat
pupilla oculi tui. Pupilla.

בָּא Ba. venire. ingredi. De quo vide infra in dictione בוא בא
Bo cum vau in medio: quia ab eo deriuatur. Venire.

בָּאַר Baar. Explanare. declarare. elucidare. Deut. 1. cepit באר
moyſes explanare legẽ. Et in eodẽ. 27. Et ſcribes ſup Explanare
lapides oĩa verba legis huius plane & lucide. Abac. 2. Scri-
be viſum & explana eũ ſup tabulas. Item בְּאֵר Beer. Puteus באר
Gen. 21. Quoniã ego fodi puteũ iſtum. Et in eodẽ. 26. Et Puteus.
reperierũt aquã viuam. Pro quo in hebreo habetur. Et re-
perierunt puteũ aquarũ viuentiũ. Et in eo. Fodit aliũ pu-
teum. Et in plurali בארות Beeroth. i. putei. Gen. 14. Vallis בארות
aũt ſilueſtris habebat puteos multos bituminis. et in eodẽ. Putei.
26. Omnes puteos quos foderãt ſerui Abraam.

בָּאַשׁ Baas. Fetere. computreſcere. fedare. confundere. באש
odioſum eſſe. triſtari. diſplicere. Exo. 5. Quoniã fe Fetere.
tere feciſtis odorem noſtrũ corã pharaone. Et in eodẽ. 7.
Et putreſcet aqua. Et in eodẽ. Cõputruitq; fluuius. & in eo. putreſcere
16. Et ſcatere cepit vermibus atq; cõputruit. Ps. 37. Putrue Computre
runt & corrupte ſunt cicatrices mee. Eccl's. 10. Muſce mori ſcere.
entes perdunt ſuauitatẽ vnguenti. Pro quo hebrei legunt.
Muſce morientes fetere faciũt. Significat etiã odioſum eſſe
ſiue fedare vel confundere. Gen. 34. Odioſum feciſtis me Odioſũ eſ
chananeis. 1. Reg. 27. Multa mala operatus eſt cõtra popu
lum ſuũ iſrael. Pro quo hebrei legũt. Odioſus factus eſt cũ
populo ſuo iſrael. 2. Reg. 10. Videntes aũt filii Amon q̃ in-
iuriam feciſſent dauid. pro quo hebrei legũt. Videntes aũt
filii amon q̃ odioſi ſiue fetidi eſſent dauid. Et in eodẽ. 16.
Vt cum audierit oĩs iſrael q̃ fedaueris patrẽ tuũ. & Prouer. Fedare
13. Impius autẽ confundit. Et in lingua chadaica ſignificat Cõfundere
cõtriſtari ſiue diſplicere. Dañ. 6. Satis cõtriſtatꝰ eſt. & inde. Cõtriſtari
בְּאֹשׁ Beos. i. fetor vel putredo. Eſa. 34. Et de cadaueribus באש
eorũ aſcendet fetor. Ioel. 2. Et aſcendet fetor eiꝰ. Amos. 4. Fetor.
Et aſcendere feci putredinẽ caſtrorũ vrorũ. Et inde בְּאֻשָׁה באשה
Baſa. i. vua fetida & peſſimi ſaporis que vocatur labruſca. Vua fetida
Iob. 31. Et pro ordeo ſpina. pro quo hebrei legunt. Et pro Spina.
ordeo labruſca. cuius plurale בְּאֻשִׁים Beuſim habetur Eſa. באשים
5. An quod expectaui vt faceret vuas & fecit labruſcas. Labruſce.

בַּג Bag. Cibus. eſca. Ezech. 25. Et tradam te in direptionẽ בג
gentiũ. Pro quo hebrei legunt. Et tradam te in cibũ vel Direptio
in eſcam gentibus. Nam ſupra dixerat ipſi comedẽt fruges Cibus.
tuas: & ipſi bibent lac tuũ. & preponitur ei פַּת Path. Quod
ſignificat panẽ vel cibũ. & dicitur פַּתְבַּג Pathbag. Pro quo פתבג
beatus hieronymꝰ aliqñ tranſtulit cibos. vt Dañ. 1. Et cõſti Cibi.
tuit eis rex annonã per ſingulos dies de cibis ſuis. Et in eo.
Ne pollueretur de menſa regis. i. de cibis regis. Et in eodẽ.
Qui veſcuntur cibo regio. & aliqñ tranſtulit panẽ. vt in eo Panis.
dem. 11. Et comedẽtes panẽ cum eo cõterent eum.

בָּגַד Bagad. Preuaricari. aſpernere. contẽnere. ſpernere. בגד
deſpicere. Eſa. 24. Preuaricantes preuaricati ſunt. Preuaricari.

© Biblioteca Nacional de España

Hiere.12.Bene eſt oībus qui preuaricantur & iniq; agunt.
Spernere. Oſee.5. In dño preuaricati ſunt. Significat etiā ſpernere
Contēnere aut contēnere vel deſpicere.Exo.21.Si ſpreuerit eam. Eſa.
33.Et qui ſpernis:nōne tu ſperneris.& in eodē.Cum fatiga
tus deſieris contēnere cōtemneris . Hiere.3. Quomodo ſi
contēnat mulier amatorē ſuū:ſic contēpſit me dom⁹ iſrael.
Threñ.1. Oēs amici eius ſpreuerūt eam.Malach.2.Quare
ergo deſpicit vnuſquiſq; veſtrū fratrem ſuū. et in eodē. Et
Deſpicere. vxorem adoleſcentie tue noli deſpicere.& inde בֶּגֶד Bēged
בָּגַד ſiue בָּגֶד Bāged.i.preuaricatio vel contemptio. Eſa.24.Et
בֶּגֶד preuaricationē trāſgreſſorū.& in plurali בְּגָדוֹת Bögdoth.
Preuaricatio בְּגָדוֹת ideſt preuaricatiōes.& inde בּוֹגֵד Boged.i. preuaricator.vel
בּוֹגֵד qui ſpernit. Eſa.21.Qui incredulus eſt infideliter agit. pro
Incredul⁹ quo hebrei legūt. Qui ſpernit p̄uaricator eſt:ſiue qui pre-
Infidelis. Preuaricator qui ſpernit uaricator eſt ſpernit.& in eodē.33.Et qui ſpernis : nōne tu
ſperneris.et in plurali בּוֹגְדִים Bögdim.i.preuaricatores vel
בּוֹגְדִים tranſgreſſores. Eſa.24.Et preuaricationē tranſgreſſorum
Tranſgreſſores. preuaricati ſunt.Hiere.9. Quia oēs adulteri ſunt & cetus
Preuaricatores. preuaricatorū.& in gñe fe. בּוֹגֵדָה Bagoda ſiue בֹּגְדָה Bögeda
vt Hiere.3.Et vidit preuaricatrix ſoror eius iuda. et in eo.
בּוֹגֵדָה Et non timuit preuaricatrix iuda ſoror eius. Itē בֶּגֶד Bēged
בֹּגְדָה Pānus.veſtis.ſiue veſtimentū.vt Geñ.28. Et dederit mihi
Preuaricatrix. panem ad veſcendū et veſtimentū ad induendū.Exo.28.
Facieſq; veſtem ſanctā aaron fratri tuo.Ps.101.Et oēs ſicut
בֶּגֶד veſtimentū veteraſcent.Eſa.64.Et quaſi pānus mēſtruate
Veſtimentū. vniuerſe iuſtitie noſtre.Et in plurali בְּגָדִים Begadim.i.pā-
Pānus. בְּגָדִים ni vel veſtimenta. Leui.12.Lauabit veſtimēta ſua. Itē בֶּגֶד
Veſtimēta. In felicitate aut venit felicitas.De quo vide ifra in dictione
בָּגַד gad:quia eſt dictio compoſita.
Infelicitate. בִּגְלַל Biglal.Propter.ob gratiā. Geñ.12.Et viuet aīa mea
בִּגְלַל ob gratiam tui. Deut.15. Vt benedicat tibi dñs deus
Ob gratiam. Ut. tuus in omni tēpore. Pro quo hebrei legūt. Quia propter
hanc rem benedicet tibi dñs deus tuus in omni ope tuo.
Propter. בַּד Bad.linū.vel lineus.diuinus vel diuinator:aut mēdax.
בַּד vectis. ramus.pondus. Leui.16. Tunica linea veſtietur
Linum. feminalib⁹ lineis verenda celabit: accīgetur zona linea ci-
darim lineā imponat capiti. Significat etiā diuinū vel diui
natorem.& ſolū inuenitur בַּדִּים Badim in nūero plurali.
בַּדִּים Eſa.44.Signa diuinorū irrita facit Hiere.50.Gladius ad
Diuini. diuinos eius qui ſtulti erunt:et quia iſti cōmuniter mentiū
tur ideo ſecundū hebreos etiā ſignificat mēdaces ſiue men
dacia.Iob.11. Vbi nos habemus:tibi ſoli tacebūt homines?
Soli. hebrei legūt. Mendacia tua tacebūt hoīes? Et in eodē.41.
Mēdacia. Non parcā ei verbis potentibus.pro quo ipſi legūt. Non ta
Potentes cebo mendacia eius. Vide etiā de hoc ifra in dictione בָּדָא
bada. Significat etiā vectes ſiue fortitudinē. Exo.25.Facieſ
Vectes. q; vectes de lignis ſetim. Eſa.16. Et indignatio ei⁹ pluſq;
Fortitudo fortitudo eius. Accipitur etiā pro membris vel brachiis eo
quod ſunt quaſi vectes & in illis eſt fortitudo. Iob.18.Deuo
Brachia. ret pulchritudinē eius: & cōſumat brachia ei⁹ primogēita
Pulchritudo. mors.& etiā pro pulchritudinē habetur ibi eadē dictio. Po
nitur etiā pro profundo.vt in eodē.17. In profundiſſimū
Profūdiſſimum. infernū deſcendant oīa mea.Sed etiā in hoc loco hebrei le-
gunt. Membra ſiue brachia.ſ.mea in īfernū deſcendāt. Itē
accipitur pro ramis arboris eo q̄d ſunt ſicut mēbra in ho-
Rami. mine.vt Ezech.19.Et egreſſus ignis de virga ramorū ei⁹.
et in eodē.17. Et fructificauit in palmites.ſignificat etiā בַּד
בַּד Bad.equalitatē ponderū vel menſurarū.ſ.q̄n de diuerſis re
bus tantū accipitur de vno q̄tum de alio.vt Exo.30. Equa
Eq̄le pōd⁹ lis ponderis erunt oīa. Pro quo in hebreo habetur. Bad cū
bad erunt.i.tantū cum tanto erunt : quaſi dicat tantum de
vno quantum de alio.
בָּדָד בָּדָד Badad.ſolus.ſolitarius.Et eſt om̄is generis & vtriuſq;

numeri. Leui.13. Solus habitabit extra caſtra. Deut.32.Do Solus.
minus ſolus dux eius fuit.et in eodē.33.Habitabit iſrael cō
fidenter & ſolus.Eſa.27. Ciuitas enī munita deſolata erit. Deſolata
ideſt ſola vel ſolitaria.Hiere.49.Soli habitabūt. Threñ.1. Soli.
Quomodo ſedet ſola ciuitas.Et in eo.3. Sedebit ſolitarius Sola.
et tacebit.& aliq̄ndo ſcribitur cum vau in prima ſyllaba.et Solitari⁹.
dicitur בּוֹדֵד Boded.i.ſolitarius. Ps.101. Sicut paſer ſolita- בּוֹדֵד
rius in tecto. Oſee.8. Onager ſolitarius ſibi ephraim.& re Solitari⁹.
cipit articulum lamed in principio.& dr̄ לְבָדָד Lebadad.i. לְבָדָד
ſolus.ſolitarie.ſingulariter.et eſt oīs generis & vtriuſq; nu Solus.
meri.vt Nu.23. Populus ſolus habitabit.Ps.4.Quoniā tu Singul'r.
domine ſingulariter. Mich.7. Habitantes ſolos in ſaltu. Soli.
Et aliq̄n ſcribitur cum ſimplici daled.& dicitur לְבַד Lebad לְבַד
ideſt ſol⁹.ſeorſum.ſingulariter.Zach.12.Et plangēt terre: Seorſum.
familie & familie ſeorſum : familie domus dauid ſeorſum:
et mulieres eorū ſeorſum.Et cōponitur cum p̄nominibus
hoc modo. לְבַדִּי Lebadi.ſolus ego. Deut.1. Non poſſum ſo לְבַדִּי
lus ſuſtinere vos. לְבַדְּךָ Lebadecha. ſolus tu.Exo.18.Solus Solus ego
illud non poteris ſuſtinere. לְבַדּוֹ Lebado. ſolus ille. Geñ.
32.Manſit ſolus.& in noſtra trāſlatione amittūtur iſte per-
ſone.ſ.ego.tu.ille.quia ſubintelligūtur ex verbis appoſitis
לְבַדָּהּ Lebada.ſola illa. לְבַדֵּנוּ Lebadēnu.ſoli nos לְבַדְּכֶם Le
badechem.ſoli vos. לְבַדְּכֶן Lebadechen.ſole vos.feme.ge.
לְבַדָּם Lebadam.ſoli illi. לְבַדָּן Lebadan.ſole ille.Item לְבַד לְבַד
Lebad.i.preter.excepto.abſq;. Deut.18.Excepto eo q̄d in Excepto.
vrbe ſua ex paterna eis ſucceſſione debetur. 3. Re.5.Abſq; Abſq;.
prepoſitis qui p̄erant ſingulis operibus.& etiā preponitur
ei lr̄a mem.& dicitur מִלְּבַד Milebad.i.abſq;. excepto. pre- מִלְּבַד
ter.Geñ.46. Abſq; vxorib⁹ filiorū ei⁹. Leui.23.Exceptis Abſq;.
ſabbatis dñi.Deut.4.Non eſt alius preter eum. Excepto.
בָּדָא Bada.Fingere.mētiri.3.Reg.12.Quintadecima die Preter.
menſis octaui quem finxerat de corde ſuo.Nee.6.De בָּדָא
corde enim tuo tu cōponis hec.i.tu fingis hec mendacia. Fingere.
Et dicunt aliqui q; ab hac dictione deriuatur. בַּדִּים Badim.
quod in ſupradicta dictione dixim⁹ ſignificare diuinato- diuinatores
res ſeu mendaces.
בָּדַל Badal. Diuidere.ſeparare.Geñ.1.Diuiſit lucem a tene בָּדַל
bris.& in eodem. Et diuidat aquas ab aquis. Exo.26. Diuidere
Quo & ſanctuariū & ſanctuaria ſanctuarii diuidētur. Nu.
16.Nunquid parū vobis eſt q; ſeparauit vos deus.& in eo. Separe
Separamini de medio cōgregatiōis huius.Deut.10.Eo tē
pore ſeparauit dñs tribum leui.Eſd.6. Et om̄es qui ſe ſepa-
rauerant a coinquinatione gentiū terre.Et in eodē.9.Non
eſt ſeparat⁹ populus iſrael.Et in eodē.10. Separamini a po
pulis terre. Eſa.56. Et non dicat filius aduene qui adheret
domino dicens:ſeparatione diuidet me dñs a populo ſuo.
Item בָּדָל Bedal.cartilago.ſiue extremum auris. Amos.3. בָּדָל
Quomodo ſi eruat paſtor duo crura aut extremū auricule Extremū auricule.
Item בְּדִיל Bedil.ſtannū.Nu.31.Et ſtannū & plumbū.Eſa. בְּדִיל
1.Auferam omne ſtannū tuū.Ezech.27.Argento ferro ſtā Stannū.
no plumboq; repleuerūt nundinas tuas. Zach.4.Et vide
bunt lapidē ſtāneū in manu zorobabel.
בְּדֹלַח Bedolach. bdeliū.quod ſecundū aliquos eſt genus בְּדֹלַח
lapidis precioſi.Geñ.2.Ibi inuenitur bdeliū & lapis Bdeliū.
onychinus. et Nu.11.Erat autē man quaſi ſemen coriandri
coloris bdelii.
בָּדַק Badach.inſtaurare.vel reparare ruinam vel fiſſuras בָּדַק
domorum.2.Paral.34. Vt inſtaurarent templū & in- Inſtaurar.
firma queq; ſarcirent. In lingua vero chaldaica ſignificat Scrutari
ſcrutari vel rimari:aut īueſtigare.Inde בֶּדֶק Bedec.i. rima בֶּדֶק
vel ſciſſura:ſiue illud quod venit ad reſtaurandū:vel indi-
get reſtauratiōe.vt.4.Reg.12.Et inſtaurarēt ſartatecta do ſartatecta
mus ſiquid neceſſariū viderint inſtauratione. Ezech.27. inſtauratiō.

© Biblioteca Nacional de España

Senes biblii & prudentes eius habuerūt nautas ad miniſte-
riū varie ſupellectilis tue. pro quo hebrei legūt. Senes gi-
blii & prudētes eius fuerūt in te: cōfortantes vel reparātes
ſciſſura vel rima.
rimam vel ſciſſuram tuā.i.reſtaurātes quicquid indiget re-
ſtauratione.

בָּדַר Diſpgere
בדר Badar. In lingua chaldaica ſignificat diſpergere vel
diſſeminare.vt Dañ.4.Diſpergite fructus eius.

בָּהּ In ea.
בה Ba.in illa.vel in ea.aut in ipſa.ſiue in qua. Et eſt dictio
compoſita cuius partes non inueniūtur per ſe.vt dictū
eſt ſupra in principio huius littere Beth.

בֹּהוּ Vacuū.
בהו Bóhu.vacuum.ſiue vacuitas.aut nihil. Geñ.1. Terra
autē erat inanis & vacua. Vbi pro inanis ponitur.תֹהוּ
בֹּהוּ
Thóhu.et pro vacua ponitur בֹהוּ Bóhu.cum vau in fine lo
co he.& habētur eedē dictōes. Hiere.4 vbi dicitur. Aſpexi
Nihil.
terram & ecce vacua erat & nihil.vbi pro vacua ponitur.
תֹהוּ Thóhu.& pro nihil ponitur.בֹהוּ Bóhu.et Eſa.34. Vbi
nos habemus & extendetur ſup eam menſura vt redigatur
Deſolatio.
ad nihilū & perpendiculū in deſolatione: in hebreo habe-
tur & extendetur ſup eam menſura thóhu & lapides bóhu.
vbi tranſlatio nr̄a pro thóhu tranſtulit nihilū.& pro bóhu
deſolationē. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ thóhu ſit res omni
forma carens.vt eſt materia prima. Et bóhu aptitudo ha-
bendi: ſiue deſiderium quod mouet materiam primam ad
omnem formam naturalem.

בַּהַט ſmaragd⁹
בהט Bahat.genus lapidis.pro quo btūs hieronymus ſma
ragdum tranſtulit. Eſter.1. Super pauimentū ſmarag
dino et pario ſtratū lapide.& ſolū īuenitur in p̄dicto loco.

בָּהַל
בהל Bahal. Turbare.conturbare.feſtinare. accelerare.ter-
rere.timere.temere loqui.vel temere feſtinare. Exo.
Cōturbari
15. Tunc cōturbati ſunt principes edom.1.Reg.28.Cōtur-
turbatus enī erat valde. Iob.4. Tetigit te & cōturbatus es.
Cōturbare Turbare.
Et in eodē.23. Et omnipotens cōturbauit me.et Ps.2. Et
in furore ſuo cōturbabit eos.et Ps.6. Et aīa mea turbata eſt
valde. & in eodē. Erubeſcant & cōturbētur vehemēter oēs
inimici mei.et. Ps.29. Et factus ſum cōturbatus.et Ps.82.
Et in ira tua turbabis eos. Significat etiā feſtinare vel acce-
Feſtinare. Cito ꝑgere
lerare.vt.2.Paparal̄.25 Ad quā me deus feſtinato ire prece
pit. Eſter.6. Et cito eum ad conuiuiū quod regina paraue-
Accelerar̄. Feſtinari
rat pergere cōpulerūt. Et in eodē.8. Egreſſi ſunt veredarii
celeres. Prouer.20. Hereditas ad quā feſtinatur in pricipio
Et in eodē.28. Qui feſtinat ditari & aliis inuidet. Eccl̄s.7.
Ne ſis velox ad iraſcendū.& in eodē.8. Ne feſtines recede-
re a facie eius· Item ſignificat terrere.vel pertimeſcere.aut
temere loqui. Geñ.45. Et non poterāt reſpondere fratres
ꝑterrere. ꝑtimeſcere Temere loqui.
nimio terrore perterriti. Iob.21. Et ego quādo recordatus
fuero pertimeſco. Eccl̄s.5. Ne temere quid loquaris.et īde
בֶּהָלָה Behala ſiue נִבְהָלָה Nibhala.i.feſtinatio.velociter.con
בֶּהָלָה נִבְהָלָה
turbatio.terror. Leui.26. Viſitabo vos velociter.& Ps.77.
Et anni eorū in feſtinatione. Soph.1. Quia cōſummationē
Velociter. Feſtinatio cōturbatio
cum feſtinatione faciet cunctis habitantibus terrā. Eſa.65.
Nec generabūt in conturbatione. et in lingua chaldaica dr̄
הִתְבְּהָלָה Hithbehala.i. feſtinatio ſiue feſtinanter. Dañ. 2.
הִתְבְּהָלָה Feſtinatio
Tunc arioth feſtinus introduxit danielē. Pro quo hebrei le
gunt. Tunc arioth cum feſtinatione introduxit danielem.
Et in eodē.3. Surrexit prope.i.feſtināter. Eſd.4. Et abie-
runt feſtini.pro quo hebrei legūt. Et abierūt cū feſtinatiōe.

בָּהֶם In illis
בהם Bahem.in illis. vel in eis.aut in ipſis.et eſt dictio cō-
poſita vt dictum eſt ſupra.

בְּהֵמָה Animal
בהמה Behema.animal. beſtia.iumentū.pecus. Deut.14.
Hoc eſt animal quod comedere debetis. Nee.2. Ni-
Beſtia. Iumentū Pecus.
ſi aīal cui ſedebam. Prouer.30. Leo fortiſſimus beſtiarum.
Exo.19. Siue iumentū fuerit ſiue homo nō viuet. Nu.3. Ab
homine vſqꝫ ad pecus mei ſunt. Et quādo poſt ſe regit geni
tiuū: vel quādo cōponitur cum pronominib⁹: tunc mutat
he in tau.ſicut & alia noīa hebraica in he deſinētia.vt Nu.
3. Et pecora leuitarū pro pecoribus eorū.quod in hebreo
legitur ſingulariter.ſ. Et pecus leuitarū pro pecore eorū.
Et in plurali בְּהֵמוֹת Behemoth. Deut.32. Dentes beſtiarū בְּהֵמוֹת
immitā in eos. Iob.12. Interroga iumēta & docebūt te. Et Beſtie.
in eodē. Qui docet nos ſuper iumēta terre. Eſa.30. Onus Iumēta
iumentorū auſtri. Ps.8. Inſuper & pecora campi. Ioel̄.2. Pecora
Nolite timere aīalia regionis. Abac.2. Et vaſtitas animaliū Aīalia.
deterrebit eos. Accipitur etiā pro noīe proprio quod poni
tur pro demone.vt Iob.40. Ecce behemoth quē feci tecū behemoth.
fenum quaſi bos comedet. Tamē hebrei qui occidentē lit-
teram ſequūtur dicunt: ꝙ in hoc loco accipitur pro quodā
animali ignoto incredibilis magnitudinis quod vocatur
behemoth in plurali terminatione.

בהן Bóhen.pollex. Leuit.14. Et ſuper pollicē manus eius בֹּהֶן
acpedis dexteri.& in plurali בְּהֹנוֹת Behonoth.i.polli- Pollex
ces. Iudi.1. Quē perſecuti cōprehederūt ceſis ſūmitatibus בְּהֹנוֹת
manuū eius ac pedum. Pro quo hebrei legūt. Quem perſe ſūmitates
cuti cōprehenderūt: et abſciderunt pollices manuū eius ac Pollices.
pedum.et in eodē. Septuaginta reges ceſis manuū ac pedū
ſummitatib⁹.pro quo hebrei legūt. ceſis pollicibus mauū
ac pedum.ſed idem eſt ſenſus.

בהק Bóhac.macula in cute coloris candidi. Leui.13. Sciat בֹּהַק
non eſſe lepram: ſed maculam coloris candidi & ho- Macl̄a coloris candidī.
minem mundum.

בהר Bahar.candor.albedo.inde בַּהֶרֶת Bahéreth.i.macula בַּהַר
candida vel quaſi lucens. Leuit.13. Aut quaſi lucens Candor
quippiā.i.plaga lepre.& in eodē. Sin autē lucis candor fue בַּהֶרֶת
rit in cute.& in eodē. Sin aūt in ſuo loco candor ſteterit. et q̄ſi lucens.
in eodē. Vir ſiue mulier in cuius cute candor apparuerit. & lucis cādor
in eodem. Si deprehenderit ſubobſcurū alborem lucere in Candor
cute. Et inde בָּהִיר Bahir.i.lucidū vel candidū ſicut eſt nix. בָּהִיר
Iob.37. Subito aer cogetur in nubes. ꝑ quo hebrei legūt Lucidū.
Lucidū vel candidū eſt in nubibus.

בּוֹ Bo. In illo.vel in eo.aut in ipſo.et eſt dictio cōpoſita cu- בּוֹ
ius partes nō inueniūtur per ſe.vt ſupradictū eſt. In illo.

בוא Bo.venire.ingredi.intrare. introducere. ītromittere בּוֹא
afferre. adducere. Geñ.6. Finis vniuerſe carnis venit Venire.
ad me.et in eodē.19. Venerūt duo angeli ſodomā.& in eo.
24. Veni ergo hodie ad fontem aque.& in eodē.27. Venit
german⁹ tuus fraudulēter.et Exo.22. Maxime ſi cōductū
venerat pro mercede operis ſui.et in eodē.20. Veniā ad te
et benedicā tibi.1.Reg.4. Venit deus in caſtra. Ps.35. Non
veniet mihi pes ſuperbie. Abac.2. Quia veniens veniet &
non tardabit. Significat etiā ingredi: vel introire. Geñ.6.
Et ingredieris arcam tu & filii tui. et in eodē.7. Ingredere Ingredi.
tu & oīs domus tua in arcam. Et in eodē.34. Ingreſſi ſunt
vrbem cōfidenter.& in eo.38. Et accepta vxore ingreſſus
eſt ad eam.et Ps.5. Introibo in domū tuam.et Ps.17. Et cla Introire
mor meus in cōſpectu eius introibit in aures ei⁹. Ps.62. In
troibūt in inferiora terre. Ps.78. Introeat in cōſpectu tuo
gemitus cōpeditorū. Ps.99. Introite portas eius in confeſ-
ſione.et Eſa.2. Introibūt in ſpelūcas petrarū.et ſepe ſcribi-
tur ſine vau in medio: vt in aliquibus locis predictis.& ali-
quādo loco vau ponitur iod.ſ.quādo eſt verbū tertie coniu
gationis: et tunc ſignificat afferre: vel introducere.aut ad-
ducere: vel offerre. Geñ.27. Affer mihi de venatione tua. Afferre
Et in eodē.33. Suſcipe benedictionē quā attuli tibi.& in eo.
42. Adducite fratrē veſtrū.et in eodē. Obtulerū ei munera Adducere.
et in eodē. Et deferte viro munera. & in eo. Introduc viros Offerre.
domū.& in eodē. Introducti ſumus vt deuoluat in nos calū Deferre.
niā. Exo.35. Omnis multitudo filiorū iſrael obtulit mente Introducer̄

© Biblioteca Nacional de España

promptiſſima.Et in eodem.36.Plus offert populus q̃ ne-
ceſſarium eſt.Leui.2.ac deferet ad filios aaron ſacerdotis.
Inferre. Et in eo.4.Et adducet illũ ad hoſtiũ tabernaculi: & ĩ eo.in
feret ſacerdos qui vnctus eſt de ſanguine eius. Deut.12. Et
offeretis in loco illo holocauſta.Eſa.1.Nõ offeratis vltra ſa
Intromittere. crificiũ fruſtra.Ezech.37.Ecce ego intromittã in vos ſpm̃
Eſa.41.Et adducet magiſtratus quaſi lutũ.Et in eodẽ.49.
Et afferent filios tuos in vlnis. & Hiere.39.Vt adducere-
tur in babylonẽ.Ezech.8.Et adduxit me in hieruſalẽ.Acci
pitur etiã pro introitu ſolis ſub orizonte qđ in nr̃a tranſla
tione dicitur occidere vel occũbere.Geñ.15. Cũq; ſol occũ
Occidere. beret.Eccl's.1.Et oritur ſol & occidit.Eſa.60.Nõ occidet vl
בוא tra ſol tuus.Et inde בוא Bo.ſiue בא Bo.ſine vau in medio di
בא ctiõis.i.Ingreſſus ſiue introitus.1.Reg.16.Pacificus ne eſt
Ingreſſus ingreſſus tuus.Et ſic.3.Reg.2. Vbi eadẽ verba habentur.
Introitus Ps.120.Dñs cuſtodiat introitũ tuum & exitum tuum. Pro
quo in hebreo habetur.Dñs cuſtodiat exitũ tuum & introi
לְבֹא tũ tuum.Et aliqñ prepõitur ei littera lamed: & dicitur לְבֹא
Introitus Lebo.vt Iudi.3.vſq; ad introitum emath.Amos.6. Ab in
troitu emath vſq; ad torrentem deſerti.Qñq; etiã preponi
מְבוֹא tur ei littera mem.& dicitur מְבוֹא Mebo.i.ingreſſus vel in
Introitus troitus: aut occaſus.ſ.ſolis.vt Iudi.1.Oſtende nobis introi-
Occaſus. tũ ciuitatis. Ezech.26.Quaſi per introitum vrbis diſſipa
te.Ps.103.Sol cognouit occaſum ſuum.Ps.112. A ſolis or-
tu vſq; ad occaſum.Et aliqñ ſcribitur cum he in fine: et dici
בִּיאָה citur בִּיאָה Bia.i.Introit9.Ezech.8.Et ecce ab aquilõe por-
Introitus te altaris idolum zeli in ipſo introitu. & etiã ſcribitur cum
בֹּאֲכָה caph & he in fine & dicitur בֹּאֲכָה Boacha.i.ingreſſus vel in
troitus. aut veniens.vel ingrediens.ſiue pergẽs. Geñ.10.
Facti ſunt termini Chanaan venientibus a ſidone gerarã
Ingrediẽs vſq; gazã donec ingrediaris ſodomã.& in eodem. Et facta
Pergens. eſt habitatio eorũ de meſſa pergẽtibus vſq; ſephar.& in eo
Introiẽs. dem.25.Que reſpicit egyptum introeuntibus aſſyrios.Et
תְּבוּאָה inde תְּבוּאָה Thebua.i.fructus. fruges. prouentus vel redi-
Fructus. tus: eo q̃ veniũt per ſingulos annos. Leuit.25. Colligeſq;
Fruges. fructus eius.Et in eodem tp̃s em̃ frugum vẽdet tibi.Nu.18.
Et reputabitur vobis quaſi de area & de torculari dederitis
primitias.Pro quo hebrei legunt.Et reputabitur leuitis q̃ſi
fructus aree & quaſi fructus torcularis.ſed beatus hierony-
mus tranſtulit ſenſum.Deut.22.Et que naſcuntur ex vinea
pariter ſanctificentur.i.fruct9 vinee.& Eccl's.5.Et qui amat
diuitias fructum nõ capiet ex eis.4.Reg.8. Reſtitue ei oĩa
Redditus. que ſua ſunt: & vniuerſos reditus agrorum.

בוּב בּוּב Bub.Concauũ.vacuũ. inane.vanum.Et ſcribitur per
נְבוּב additionem nun in principio.& dicitur נְבוּב Nebub.
Inane. vt Ezo.27.Non ſolidum ſed inane & cõcauum intrinſec9
Cõcauum facies illud.Hiere.52.Et intrinſec9 caua erat.i.cõcaua.Iob.
Vanus. 11.Vir vanus in ſuperbiam erigitur.

בּוּז בּוּז Buz.ſiue בֹּוז Boz.Contemnere. deſpicere. depredari.
בֹּוז diripere.Prouer.23.Quia deſpicient doctrinã eloquii
Cõtẽnere. tui.Et in eodẽ.Ne contẽnas cũ ſenuerit mater tua. Cãti.8.
Deſpicere Quaſi nihilum deſpicient eũ.Pro quo in hebreo habetur.
Predari. Deſpectione deſpicient eum.Eſa.24.Et depredatione pre
Diripere. dabitur.& in eodem.10.Vt auferat ſpolia & diripiat predã
בּוּז Item בּוּז Buz.põitur pro nomine. & ſignificat contẽptum
Cõtemptũ ſiue deſpectum.Iob.12.Lampas cõtempta apud cogitatio
Deſpectio nes diuitum.& in eodẽ.31.Et deſpectio propinquorum ter
ruit me.Ps.30.In ſuperbia & in abuſione. Pro quo heb.le
gunt.In ſuperbia & in deſpectione. & aliqñ ſcribitur ſine
vau in medio: & etiam qñq; duplicatur vltima littera zain
& multa alia deriuantur ab eo: de quo vide infra in dictiõe.
בּוּךְ בָּזַז Bazaz.& in dictione בָּזָה Baza.

בּוּךְ Buch.Cõfuſum ſiue deuiũ eſſe.oberrare.Coarctari.fle
re.Ingemere. & ſcribitur per additionem nun in princi-
pio.& dicitur נָבוּךְ Nabuch.Exo.14.Coarctati ſunt in ter- נָבוּךְ
ra.i.confuſi vel oberrantes ſunt in terra. Heſter.3. Et cun- Coarctare
ctis iudeis qui in vrbe erant flentib9.Pro quo hebrei legũt. Flere.
Et ciuitas ſuſa flebat ſiue confuſa erat.& Ioel.1. Mugierũt Mugire.
greges armenti.Et aliqñ ſcribitur ſine vau in medio dictio
nis.& inde מְבוּכָה Mebucha.Pro quo trãſlatio noſtra habet מְבוּכָה
fletum.Eſa.22. Dies enim interfectionis & conculcationis Fletus.
& fletus dño deo exercituum in valle viſionis.

בּוּל בּוּל Bul.Germẽ.Herba.Truncus.ſ.ligneus.Iob.40. Huic בּוּל
montes herbas ferunt.Eſa.44. Ante truncũ ligni p- Herba.
cidam.ſignificat enim quidquid terra producit: modo ſint Truncus.
herbe: modo arbores vel ligna.vnde proprie interpretatur
germẽ.& ſcribitur aliquando cum Iod in principio & dici- Germen.
tur יְבוּל Iebul.i.Germẽ.ſiue fructus.Leuit.26.Et terra gig יְבוּל
net germẽ ſuum.Ps.66.Terra dedit fructum ſuum. Abac. Germen.
2.Et non erit germen in vineis.Et etiã de hoc vide infra in Fructus.
dictiõe יְבַל Iabal.Et qñ ſcribitur cum littera mem in prin
cipio & dicitur מַבּוּל Mabul: tunc ſignificat diluuium.Geñ. מַבּוּל
6.Ecce ego adducam aquas diluuii ſuper terram. Et in eo- Diluuium
dem.7.Propter aquas diluuii.Et quia menſis octobris abũ
dat imbribus: ideo appellatur in hebreo. בּוּל Bul.3.Reg.6. בּוּל
Et in anno vndecimo menſe bul ipſe eſt menſis octauus p- Bul.
fecta eſt domus.

בּוּן בּוּן Bun.Intelligere. Docere. de quo vide infra in dictio- בּוּן
ne.בִּין Bin.

בּוּס בּוּס Bus.cõculcare.calcare.diripere.Ps.59.Et ipſe ad nihi בּוּס
lũ deducet tribulãtes nos.Pro quo btũs Hieronym9 in
pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Et ipſe con Cõculcare
culcabit hoſtes noſtros.Prouer.27. Anima ſaturata calca- Calcare.
bit fauum.Et eſa.14.Et in montibus meis conculcem eũ.
Zach.10.Et erunt quaſi conculcantes lutum. Et aliquãdo
duplicatur vltima littera ſamach.Eſa.63.Hoſtes noſtri cõ-
culcauerunt ſanctificationem tuam.& Hiere.12. Conculca
uerunt partem meam.Ezech.16.& vidi te conculcatam in
ſanguine tuo.& inde מְבוּסָה Mebuſa.ideſt conculcatio.ſiue מְבוּסָה
conculcata.Eſa.18.Ad gentem expectantem & conculca- Cõculcata.
tam.Et in eodem.22.Dies enim interfectionis & concul- cõculcatio
cationis & fletus domino deo exercituum in valle viſiõis.
Et inde מוּבָס Mubas.ideſt conculcatum. Pro quo trãſlatio מוּבָס
noſtra habet putridum.Eſa.14. Quaſi cadauer putridum Putridu3
non habebis conſortium cum eis in ſepultura. Et aliquãdo
ſcribitur cum thau in principio & dicitur תְּבוּסָה Thebuſa.i. תְּבוּסָה
Conculcatio vel cõtemptio.2.Paralip.22.voluntatis quip
pe fuit dei aduerſus ochoziã.Pro quo hebrei legunt. A deo
em̃ fuit cõculcatio vel comtemptio ochozie.Nã Iehu cõptẽ cõculcatio
ſit eum & iuſſit iis qui ſequebantur eum vt percuterent Contẽptio
etiam ipſum ochoziam: quamuis erat rex Iuda.vt habe-
tur.4.Regum.9.Et aliquando ſcribitur cum littera ſin lo-
co ſamach & ſignificat diripere. Amos.5.Idcirco pro eo Diripere.
quod diripiebatis pauperem & predam electam tollebatis בּוֹשַׁסְכֶם
ab eo.vbi ponitur בּוֹשַׁסְכֶם Boſaſchẽ pro בּוֹסַסְכֶם Boſaſchẽ: בּוֹסַסְכֶם
Secundum aliquos hebreos. Alii vero dicunt quod ei9 pri בָּשַׁס
mitiuum eſt בָּשַׁס Baſas.de quo infra in ſuo loco dicetur.

בּוּץ בּוּץ Bus.linum vel byſſus.aut ſericum. Heſter.1. ſuſtenta- בּוּץ
ta funibus byſſinis atq; purpureis. Et in eodem.8. Et Byſſus.
amictus ſerico pallio. In lingua vero ſyra communiter po Sericum.
nitur pro lino.

בּוּק בּוּק Boc.diſſipare.deuaſtare.euacuare. diſrumpere. Eſa. בּוּק
24.Diſſipatione diſſipabitur terra.Hiere.9. Et diſſi- Diſſipari.
pabo cõſiliũ Iuda & Hieruſalem.Naũ.2.Diſſipata eſt & ſciſ Diſſipare.
ſa & dilacerata. Vbi p diſſipata põitur בּוּקָה Buca. & p ſciſ- בּוּקָה
ſa põitur מְבוּקָה Mebuca: qđ a ſupradicta dictione deriuatur מְבוּקָה

© Biblioteca Nacional de España

per additionem mem in principio. et aliquando gemi-
בּוֹקֵק natur vltima littera coph. et dicitur. בּוֹקֵק Bochec. vt Eſa.
Diſſipare. 24. ecce dominus diſſipabit terram. et de hoc vide infra
in dictione בָּקַק Bacac. et aliquando ſcribitur ſine vau in
medio et cum littera nun in principio que denotat ver-
Dirſipere bum paſſiuum prime coniugationis. Eſa. 19. et diſrumpe-
tur ſpiritus egypti in viſceribus eius.

בּוֹר בּוֹר Bor. ciſterna. lacus. carcer. Geñ. 37. Miſerunt eum in
Ciſterna. ciſternam veterem. Et in eodem. Extrahētes eum de ci
ſterna vendiderunt eum iſmaelitis. Exo. 21. Si quis aperue
rit & foderit ciſternam. & Ps. 27. aſſimilabor deſcendenti
Lacus. bus in lacum. Ps. 39. Et eduxit me de lacu miſerie. Eſa. 38.
Non expectabunt qui deſcendunt in lacum veritatem tu-
am. Et in eodem. 51. Et ad cauernam laci de qua preciſi e-
ſtis. Thren. 2. Inuocaui nomen tuum domine de lacu no-
uiſſimo. Item ponitur pro carcere eo ꝙ eſt ſimilis ciſter-
ne vel lacui. Geñ. 41. Protinus ad regis imperium eductum
Carcer. de carcere ioſeph totonderunt. & in plurali בֹּרֹת Boroth.
בֹּרֹת vt Deut. 6. Ciſternas quas non fodiſti. & Hiere. 2. Et fode
Ciſterne. runt ſibi ciſternas diſſipatas.

בּוֹשׁ בּוֹשׁ Bos. Erubeſcere. confundere. tardare ſiue moram fa
erubeſcere cere. Iudi. 3. Expectantes diu donec erubeſcerent. &.
4. Reg. 2. Coegerunt eum donec acquieſceret. Pro quo he
brei legunt. Coegerunt eum donec erubeſceret. ſiue do-
Moram fa cere. nec moram faceret. Ps. 22. In te ſperauerunt & non ſunt
confuſi. Ps. 30. Erubeſcant impii & deducantur in infer-
Cōfūdere. num. Ps. 69. Confundantur & reuereantur qui querunt a-
nimam meam. Ps. 70. Cum confuſi fuerint & reueriti qui
querunt animam meam. Eſa. 23. Erubeſce ſidon. Et ali-
quando ſcribitur ſine vau in medio dictionis: vel loco ei9
ponitur iod ſcilicet quando eſt verbum tertie coniugatio-
nis. 2. Reg. 19. Confudiſti hodie vultum omnium ſeruo-
rum tuorum. Eſdre. 8. Erubui enim petere a rege pedites
& equites. Et in eodem. 9. Confundor & erubeſco leuare
faciem meam ad te. Ps. 13. Conſilium inopis confudiſtis.
Ps. 43. Et odientes nos confudiſti. Ps. 52. Cōfuſi ſunt quo
niam deus ſpreuit eos. pro quo hebrei legunt. Confudiſti.
ſiue confundere feciſti. ſcilicet illos. Hiere. 48. Quoniam
vaſtata eſt & confuſa. & in eodem. confuſa eſt fortis & tre-
מֵבִישׁ muit. & inde מֵבִישׁ Mebis. ideſt confuſionem faciens: ſiue
Ignominioſus. ignominioſus. Prouer. 19. Qui affligit patrem & fugat ma
trem ignominioſus erit & infelix. Et in genere feminino.
מֵבִישָׁה מֵבִישָׁה Mebiſa. Prouer. 10. Et putredo in oſſibus eius que
Cōfuſionē faciēs. confuſione res dignas gerit. ideſt que confuſionem facit.
Et inde בּוּשָׁה Buſa. ideſt confuſio. verecundia. obprobriū.
בּוּשָׁה vt. Ps. 88. Perfudiſti eum confuſione. Et idem ſignificat
Confuſio. בֹּשֶׁת בֹּשֶׁת Boſeth. 1. Reg. 20. In confuſionem tuam & in confu-
Confuſio. ſionem ignominioſe matris tue. & Ps. 130. Inimicos eius
induam confuſione. Hiere. 3. Confuſio comedit laborem
patrum noſtrorum ab adoleſcentia noſtra. vbi ſecundum
hebreos confuſio accipitur pro idolo. Et quandoqꝫ recipit
בָּשְׁנָה nun in ſecunda ſyllaba. & dicitur בָּשְׁנָה Boſna. ideſt confu
Confuſio. ſio. verecundia. Oſee. 10. Confuſio ephraim capiet. Inde
מְבוּשִׁי מְבוּשִׁי Mebuſe: quod ſignificat membra verenda. Deut. 25
Verenda. Et aprehenderit verenda eius. Et quandoqꝫ duplicatur lit
tera ſin: & ſignificat erubeſcere ſiue morari aut moram fa
cere. Geñ. 2. Erat autem vterqꝫ nudus adam ſcilicet & vxor
Erubeſcer. Moram fa cere. eius: et non erubeſcebant. Exo. 32. Videns populus ꝙ mo
ram faceret moyſes. Iudic. 5. Cur moratur regredi cur-
Morari. rus eius.

בַּז בַּז Baz. contemnere. deſpicere. depredari. De quo vide in
dictione ſequenti & infra in dictione בָּזָה baza.

בָּזַז בָּזַז Bazaz. depredari. ſiue depopulari. predari. diripere.
Nume. 31. Quidquid habere potuerunt depopulati ſunt Depopulari
Deut. 2. Abſqꝫ iumentis que in partem venere predantium
Ioſue. 8. Iumenta autem & predam ciuitatis diuiſerunt Predari.
ſibi filii iſrael. Pro quo hebrei legunt. Iumenta autem &
predam ciuitatis depredati ſunt ſibi filii iſrael. Hiere. 30. Depredari
Cunctoſqꝫ predatores tuos dabo in predam. Et in eodem.
50. Gladius ad theſauros eius qui diripientur. Ezech. 39. Diripere.
Et depredabuntur eos quibus prede fuerunt. Et aliquando
ſcribitur cum ſimplici zain. Eſa. 8. Feſtina predari. Et in Predari.
eodem. 10. Et pupillos diriperent. & in eodem. 11. Simul
predabuntur filios orientis Soph. 2. Reliquie populi mei
diripient eos. Et de hoc vide ſupra in dictione. בּוֹז Boz. &
inde בַּז Baz. ſiue בִּזָּה Biza. ideſt preda. depredatio. dire- בַּז
ptio. Nu. 14. Paruulos veſtros de quibus dixiſtis quod pre בִּזָּה
de hoſtibus forent. Heſter. 9. Predas de ſuſtantiis eorum Preda.
agere noluerunt Eſa. 10. Vt auferat ſpolia & diripiat predā. Spolia

בָּזָא Baza. Diripere ſiue diſſipare. Eſa. 18. Diripuerūt flu
mina terram eius. בָּזָא Diripere.

בָּזָה Baza. contemnere. deſpicere. ſpernere. paruipendere. בָּזָה
detrahere. Vilipendere. diripere ſiue depredari. Nu. Cōtēpnere
15. Verbum enim domini contempſit. 1. Reg. 2. Qui au-
tem contemnunt me erunt ignobiles. 2. Reg. 12. Quare
cōtempſiſti verbū domini. Ps. 16. Ad nihilum deductus ē
in conſpectu eius malignus. Pro quo beatus Hieronymus
in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Deſpici Deſpicere
tur oculis eius improbus. Prouer. 1. Sapientiam atqꝫ doctri
nam ſtulti deſpiciūt. Eſa. 37. Deſpexit te & ſubſannauit vir
go filia ſion. Ps. 21. Quoniam non ſpreuit nec deſpexit de Spernere.
precationem pauperum. Eſter. 1. Paruipendent imperia Paruipē-dere.
maritorum. Scribitur etiam aliquando בַּז Baz. ſine he in
fine. Prouer. 13. Qui detrahit alicui rei ipſe ſe in futurum בַּז
obligat. & Zach. 4. Quis enim deſpexit dies paruos. & in Detrahere Deſpicere.
de. נִבְזֶה Nibze. ideſt contemptus ſiue deſpectus. p̄s. 118. A נִבְזֶה
doleſcentulus ſum ego & contemptus. Eſa. 53. Deſideraui Cōtēptus.
mus eum deſpectum & nouiſſimum virorum. & in plura- Deſpect9.
li נִבְזִים Nibzim. Malach. 2. Propter quod & ego dedi vos נִבְזִים
contemptibiles. Et aliquando recipit nun & mem in prin cōtēptibiles
cipio. Et dicitur. נִמְבְזָה Nemibza. ideſt deſpectum aut vile נִמְבְזָה
1. Reg. 15. Quidquid autem vile fuit & reprobum demoli Vile.
ti ſunt. Et inde בָּזוּי Bazui. ideſt contemptus vel direptus. בָּזוּי
Eſa. 42. Ipſe autem populus direptus & vaſtatus. & in ge- Direptus.
nere feminino בְּזוּיָה Bezuia. Eccl's. 9. Sapientia pauperis בְּזוּיָה
contempta eſt. & inde בּוּז Buz. ideſt contemptio vel deſpe Contēpta.
ctio. vt Iob. 31. Et deſpectio propinquorum terruit me. & בּוּז
de hoc vide ſupra in dictione בּוּז Buz. & inde בִּזָּיוֹן Bizaion Deſpectio.
ideſt contemptio ſiue deſpectio. Eſter. 1. Vnde regis iuſta בִּזָּיוֹן
eſt indignatio. Pro quo in hebreo eſt. & iuxta abundanti-
am contemptionis vel deſpectionis: et indignatio. ſcilicet Cōtēptio.
eſt. Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum e ſenſu non Deſpectio.
verbum ex verbo: ſicut et in pluribus aliis locis ſacre ſcrip
ture: et maxime in libro Heſter.

בָּזָק Bazac. Fulgur. coruſcatio. Ezech. 1. et animalia ibant בָּזָק
et reuertebantur in ſimilitudinem fulguris coruſcan Fulgur.
tis. eſt etiam nomen propriū loci. Iudic. 1. et inuenerunt A
donibezech. in bezech. 1. Reg. 2. et recenſuit eos in bezech

בָּזַר Bazar. Diuidere. diſpergere. diſſipare. Ps. 67. Diſſipa בָּזַר
gentes que bella volunt. pro quo hebrei legunt. diſper Diſſipare.
ge ſiue diuide gentes que bella volunt. Dañ. 11. et diuitias Diſpgere.
eorum diſſipabit.

בָּחַל Bachal. variare. inſtabilem eſſe. Zach. 11. Siquidem בָּחַל
et anima eorum variauit in me. et ſolum inuenitur in Variare.
predicto loco. et dicunt hebrei ꝙ ſignificat abominari vel
abhorrere.

© Biblioteca Nacional de España

בחן Probare. Tentare. בחן probatum. בחון Probator. Fortis. Robuſti. בחן Arx.

בחן Bachan. Probare. tentare. Iob. 7. Et ſubito probas illum. Et in eodem. 23. Probauit me quaſi aurum. Et in eodem. 34. Auris enim verba probat. & in eodem. Pater mi probetur iob vſq; in finem. Ps. 16. Probaſti cor meum & viſitaſti nocte. & Ps. 25. Proba me domine & tenta me. Ps. 80. Probaui te apud aquam contradictionis. Hiere. 20 Tu autem domine exercituum probator iuſti. Ezech. 21. Plaude ſuper femur quia probatum eſt. & Zach. 13. Et probabo eos ſicut probatur aurum. Malach. 3. Et tentauerunt deum: & ſalui facti ſunt. & inde. בחן Bochan. ideſt probatus: ſiue probatio. aut probamentum. Eſa. 28. Ecce ego ponam in ſion lapidem precioſum probatum. Et inde בחון Bachon. ideſt fortis. ſiue robuſtus: aut probatus: vel probator. Hiere. 6. Probatorem dedi te in populo meo. Pro quo hebrei legunt fortem vel robuſtū dedi te in populo meo. Et vtrumq; poteſt ſignificare: nam eius plurale ponitur pro robuſtis. Eſa. 23. Vbi dicitur in captiuitatē traduxerūt robuſtos eius. & inde בחן Bachan: quod ſecundum hebreos ſignificat etiam arcem ſiue turrim fortiſſimam & excelſam. Eſa. 32. tenebre & palpatio facte ſunt ſuper ſpeluncas Pro quo hebrei legunt. Munitio & arx facte ſunt in ſpelūcas: ſiue per ſpeluncas. de quo beatus Hieronymus ſuper hoc loco ſic ait. Pro tenebris & palpatione in hebraico dicitur ofel & bachan: quas hebrei duas turres eſſe in ieruſalem arbitrantur excelſas atq; firmiſſimas: que his appellantur nominibus. Quarum prior interpretatur tenebre ſiue nubilum: eo quod vſq; ad nubes erigeret caput: altera probamentum & firmitas: ſiue vt ſymmachus vertit inquiſitio: eo quod in contemplando culmine ei⁹ oculi fallerentur. Hec hieronymus.

בחר Eligere. בחור Electus. Iuuenis. בחורים Iuuenes. Electi. בחיר Electus. בחירים בחירי Electi. נבחר Electus. מבחר Electi.

בחר Bachar. Eligere. Gen̄. 13. Elegit ſibi loth omnem regionem circa iordanem. Exo. 17. Elige viros: & pugna contra amalech. Deut. 30. Elige ergo vitam vt & tu viuas. Iudi. 5. Noua bella elegit deus. 1. Reg. 16. Non elegit dominus ex iſtis. Et in eodem. 20. Nunquid ignoro ꝙ diligis filium iſai. Pro quo hebrei legunt. Nūquid ignoro ꝙ eligis filium iſai. & 3. Reg. 18. Eligite vobis bouem vnū Iob. 34. Iudicium eligatur nobis. Ps. 64. Beatus quem elegiſti & aſſumpſiſti. Ps. 118. Viam veritatis elegi. Eſa. 7. vt ſciat reprobare malum & eligere bonum. Et in eodem. 48. Elegi te in camino paupertatis. Hiere. 8. Et eligēt magis mortem quam vitam. Zach. 2. Et eliget adhuc ieruſalem. Et in eodem. 3. Qui eligit ieruſalem. & inde בחור Bachur. ideſt electus. ſiue iuuenis. 1. Reg. 9. Erat autem ei filius vocabulo ſaul electus & bonus. Eccl's. 11. Letare ergo iuuenis in adoleſcentia tua & in diebus iuuentutis tue. Et in plurali בחורים Bachurim. ideſt electi. vel iuuenes. Iudi. 14 Sic enim iuuenes facere conſueuerant. Ps. 77. Et electos iſrael impediuit. Et in eodem. Iuuenes eorum comedit ignis. Eſa. 23. Non enutriui iuuenes. ſcribitur etiam cum iod in ſecunda ſyllaba tam in ſingulari quam in plurali & dicitur בחיר Bechir. ideſt electus. 2. Reg. 21. In gabaa ſaul quondam electi domini. Et in plurali בחירים Bechirim. ſiue בחירי Bechire. ideſt electi. Ps. 88. Diſpoſui teſtamentum electis meis. Ps. 104. Filii Iacob electi eius. vnde ibi electi eſt nominatiui caſus pluralis numeri. Et refertur ad filios. ſcribitur etiam cum nun in principio & dicitur נבחר Nibchar. ideſt electus. prouer. 10. Argentum electum lingua iuſti. & quandoq; ponitur mem in principio & dicitur מבחר Mibchar. i. electio. & ponitur pro electis. Gen̄. 23. In electis ſepulchris noſtris ſepeli mortuum tuum. pro quo hebrei legunt. in electione ſepulchrorum noſtrorum. Exo. 15. Et electi principes eius ſubmerſi ſunt in mari rubro. Ezech. 22. Et ſuccident electas cedros tuas. & inde בחרות Bachruth. ideſt tempus iuuētutis quod eſt electum tempus. Eccl's. 11. Et in bono ſit cor tuum in diebus iuuentutis tue.

בחרות Dies iuuētutis.

בטא Proferre. pronūciare. מבטא Prolatio. Pronūciatio.

בטא Bata. proferre. pronunciare. promittere. Leuit. 5. Anima que iurauerit & protulerit labiis ſuis. Et in eodem. Et idipſum iuramento & ſermone firmauerit. Pro quo hebrei legunt. Ad omne quod pronunciauerit vel protulerit homo cum iuramento. & inde מבטא Mibta. ideſt. prolatio: vel pronunciatio. Nu. 30. Et ſemel de ore eius verbum egrediens. Pro quo hebrei legunt. & prolationem ſiue pronunciationem labiorum eius.

בטה Promittere. Proferre. Pnūciare.

בטה Bata. proferre. pronunciare. promittere. ſicut in dictione ſupradicta: que etiam ſcribitur cum littera he in fine. Prouer. 12. Eſt qui promittit & quaſi Gladio pungitur. Quod etiam poteſt legi ſic ſcilicet Eſt qui profert vel qui pronunciat & quaſi gladio pungit.

בטח Confidere. Sperare. Confidentiā habere. Fiducialiter agere. Securū eē. בטח בטחה Spes. Securitas. Cōfidētia. Cōfidēter. לבטח Fiducialr. בטחון Fiducia. מבטח Fiducia. Spes. בטחות Audacter. Confidētie.

בטח Batach. ſperare. confidere. fiduciam vel confidentiam habere. fiducialiter agere. ſecurum eſſe. 4. Reg. 18. In quo confiſus es vt audeas rebellare. & in eodem. An ſperas in baculo arundineo. Iob. 6. Confuſi ſunt quia ſperauit. Et in eodem. 4. Et habet confidentiam ꝙ influat iordanis in os eius. Ps. 21. In te ſperauerunt patres noſtri: ſperauerunt & liberaſti eos. Ps. 24. Deus meus in te confido non erubeſcam. Ps. 25. In ipſo ſperauit cor meum. & Ps. 31. Sperantem autem in domino miſericordia circūdabit. Ps. 48. Qui confidunt in virtute ſua. ps. 117. Quam confidere in homine. & in eodem. Quam ſperare in principibus. Eſa. 12. Fiducialiter agam & non timebo. Et in eodem 26. Quia in te ſperauimus. Et in eodem. Speraſtis in domino in ſeculis eternis. Hiere. 12. Cum autem in terra pacis ſecurus fueris. Et in eodem. 17. Maledictus vir qui confidit in homine. Et in eodem. 28. Et tu confidere feciſti populum iſtum in mendacio. vbi ponitur verbum tertie cōiugationis. & ſic Eſa. 36. Vbi dicitur. nec conturbet vos ezechias dicens dominus liberabit nos. pro quo hebrei legunt. Nec confidere faciat vos ezechias dicens. & inde. בטח Betach. ſiue בטחה Bitcha. ideſt ſpes. confidentia. fiducia. ſecuritas. ps. 4. In ſpe conſtituiſti me. ps. 15. Inſuper & caro mea requieſcet in ſpe. Eſa. 30. In ſilentio & in ſpe erit fortitudo veſtra. & in eodem. 32. & cultus iuſtitie ſilentium & ſecuritas vſq; in ſempiternum. Soph. 2. Hec eſt ciuitas glorioſa habitans in confidentia. ponitur etiam aduerbialiter. vt Gen̄. 34. Ingreſſi ſunt vrbem confidenter. & aliquando recipit lamed in principio & dicitur לבטח Labetach. ideſt fiducialiter. confidenter. ſecure. prouer. 3. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua. Ezech. 38. Habitanteſq; ſecure. & aliquando ſcribitur cum littera nun in fine. & dicitur. בטחון Bitachon. 4. Reg. 18. Que eſt iſta fiducia qua niteris. & aliquando recipit mem in principio & dicitur מבטח Mibtach. ideſt fiducia. ſpes. confidentia. Iob. 8. Et ſicut telam aranearum fiducia eius. ps. 21. Spes mea ab vberibus matris mee. prouer. 21. Detraxitq; robur fiducie eius. & inde בטחות Batuchoth. pro quo beatus hieronymus trāſtulit audacter. Iob. 12. & audacter prouocant deum. pro quo hebrei legunt. & ſecuritates vel confidentie prouocantibus deum. ſcilicet abundant.

בטל Ocioſum eſſe. Prohibere.

בטל Batal. vacare. ſiue ceſſare. ocioſum eſſe. prohibere. Eccl's. 12. Et ocioſe erūt molentes in minuto numero Eſdre. 4. prohibeatis viros illos: vt vltra non edificent. & in eodem. & prohibuerunt eos in brachio & robore. & in eodem. Tunc intermiſſum eſt opus domus domini. ideſt tunc ceſſauit.

© Biblioteca Nacional de España

בָּטֶן Uterus. Venter.

בֶּטֶן Béten vterus.venter.Geñ.25.Due gentes ſunt in vtero tuo.3.Reg.7.Iuxta menſuram columne contra retiacula. Pro quo hebrei legunt. Iuxta ventrem contra retiacula. dicitur autem venter columne pars media ſiue pars craſſior ipſius colūne.Ps.21.In te ꝓiectus ſum ex vtero.Prouer.13.Venter autem impiorum inſaturabilis.cuius plurale בָּטְנִים Botnin. nō inuenitur in hoc ſignificato ſed pro fructu arboris pini: ſecūdum hebreos.Sed btūs Hieronymus traduxit terebinthi fructus.Geñ.43.Stactes & terebinthi & amigdalarum.

בָּטְנִים Terebinth⁹

בִּיב Bib.concauum.vanum·inane.vacuum. De quo vide ſupra in dictione בּוּב Bub.

בִּיב בּוּב

בֵּיהּ Be·in ligua chaldaica ſignificat in eo.vel ī ipſo.Dañ.4.Et eſca vniuerſorum in ea.et in hebreo eſt maſculini generis.

בֵּיהּ In ea.

בִּין Bin.intelligere.cogitare. aſpicere. intueri. Iob.23. Et intelligam quid loquitur mihi.Ps.5. Intellige clamorem meū.Ps.49. Intelligite hec qui obliuiſcimini deum.Ps.81.Neſcierunt nec intellexerunt.Ps.93. Intelligite inſipientes in populo.Prouer.2.Tunc intelliges timorē domini.Et in eodem.8.Intelligite paruuli aſtutiam. & in eodem.14. Sapientia callidi eſt intelligere viam ſuam.Et in eodem.24.Qui inſpector eſt cordis ipſe intelligit. Eſa.28.Et quem intelligere faciet auditum.Dañ.9. Ego daniel intellexi in libris.Et in eodem.11. Et docti in populo docebunt plurimos. i. intelligere facient plurimos. Et in eodem.12.Et ego audiui & non intellexi.Et aliquando ſcribitur ſine iod in medio dictionis.vt Ps.138.intellexiſti cogitationem meā delonge.Iob.13.Audiuit auris mea & intellexit ſingula. Dañ.8. Fac intelligere iſtam viſionem. Et in eodem.11.Et cogitabit aduerſus eos qui dereliquerunt teſtamentum ſanctum.Et quando eſt verbum tertie coniugationis recipit.he.in principio.ſcilicet in preterito et in imperatiuo & in infinitiuo.& dicitur.הָבִין Hebin.et in preſenti vel participio recipit litteram mem in principio & dicitur מֵבִין Mebin.et aliquando mutat iod.in vau.ſcilicet quādo eſt verbum quarte cōiugationis vel in voce paſſiua prime coniugationis.Et tunc ſignificat intelligere: ſiue docere: conſiderare: reſpicere. Eſa.10.Et in ſapientia mea intellexi.Hiere.30.In nouiſſimo dierū intelligetis ea.Deut.32. Circunduxit eum & docuit.3.Reg.3.Quem diligentius intuens clara luce.Iob.11. Et videns iniquitatem nonne conſiderat. Et in eodem. 37. Sta & conſidera mirabilia dei. & inde בִּינָה Bina.i.intelligētia ſiue intellectus.prudentia.ſapientia.Deut.4.Hec eſt veſtra ſapientia et intellectus coram populis.Iob.20.Et ſpiritus intelligentie mee reſpondebit mihi.Et in eodem.38.Aut quis dedit gallo intelligētiam.Eſa.11.Spiritus ſapientie & intellectus.Prouer.4.Et attendite vt ſciatis prudentiam. & inde נָבוֹן Nabon. ſiue מֵבִין Mebin.ideſt intelligens ſiue prudens.Deut.4.En populus ſapiens & intelligens gens magna hec.Prouer.1. Et intelligens gubernacula poſſidebit. Et in eodem.8. Recti ſunt intelligentibus.Et in eodem·14. In corde prudentis requieſcit ſapientia.Et inde תְּבוּנָה Thebuna. i. intelligentia.ſiue intellectus.aut prudentia.Iob.12.Ipſe habet conſilium & intelligētiam.Ps.135.Qui fecit celos in intellectu. Iob.12.Et in multo tempore prudentia.Prouer.2.Prudentia ſaluabit te.Et in eodem.24. Et in prudentia roborabitur.ponitur etiam pro ſapientia.vt. Ps.146. Et ſapientie eius non eſt numerus.Item בֵּין Ben.inter.intra. intermedium.Geñ.1. Diuiſitqꝫ aquas que erāt ſub firmamento ab iis que erant ſuper firmamentum.Pro quo hebrei legunt.Diuiſitqꝫ inter aquas que erant ſub firmamento & inter aquas que erant ſuper firmamentum.& in eodem.13. Facta eſt rixa īter paſtores Abraā & Loth. Exo.14. Qui ē inter magdalum et mare.Leuit.10. vt habeatis ſcientiam diſcernēdi inter ſanctum et profanum & inter pollutum & mundum. Ps.103.Inter medium montium pertranſibunt aque. inuenitur etiam בֵּינוֹת Benoth.i.inter.Ezech.10. Et imple manum tuā prunis ignis que ſunt inter cherubim.Inde בֵּינַיִם Benaim.ideſt Intermedius Pro quo tranſlatio noſtra habet Spuriū.1.Reg.17. Et egreſſus eſt vir ſpurius de caſtris philiſtinorum.pro quo hebrei legunt. Et egreſſus eſt vir intermedius de caſtris philiſtinorum.eo ꝙ ſtabat inter duas acies.Item בֵּן Ben.ſine iod in medio ſignificat filium.de quo vide infra in dictione בָּנָה Bana.

בִּין Intelliger. Docere. Cogitare. הָבִין מֵבִין Intelliger. Docere. Intueri. Cōſiderar. בִּינָה Sapiētia. Intellect⁹ itelligētia. Prudētia. נָבוֹן מֵבִין Intelligēs Prudens תְּבוּנָה Intelligentia Intellect⁹ Prudētia Sapiētia. בֵּין Inter. iter mediū בֵּינוֹת Inter. בֵּינַיִם Spurius. Intermedius. בֵּן

בֵּיצִים Beſim.ſiue בֵּיצֵי Beſe.oua.Deu.22.Et matrem pullis vel ouis deſuper incumbantem. Iob.39. Derelinqt in terra oua ſua. Eſa.10. Sicut colligūtur oua q̄ derelicta ſunt. & in eodem. 59. Oua aſpidum ruperunt.& eius ſingulare בֵּיצָה Beſa. non inuenitur in ſacra ſcriptura: ſed ī aliis libris hebraicis īuenitur ꝓ ouo.

בֵּיצִים בֵּיצֵי Oua. בֵּיצָה

בֹּיר Báir .ciſterna. Hiere. 6. Sicut frigidam facit ciſterna aquā ſuā .Item בִּירָה Bira. habitatio .palatiū.1.Parali.29.Neqꝫ enim homini preparatur habitatio ſed deo.ſignificat etiā ciuitatem vel vrbē.ſcilicet regiam. Eſter.1.Suſa ciuitas regni eius exordiū fuit.Et in eodē.2.Erat vir Iudeus ī ſuſis ciuitate. Et in ligua chaldaica dicitur בִּרְתָּא Birtha.i. caſtrum. Eſdre.6. Et inuentum eſt in echbathanis ꝙ eſt caſtrum in medena prouīcia.& in plurali בִּירָנִיּוֹת Biranioth. ideſt palatia ſiue domus magna.ſiue caſtella. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit domos ad inſtar turrium.2. Paralip.17.Et edificauit in iuda domos ad inſtar turrium . Et in eodem.27.In ſaltibus caſtella & turres.

בֹּיר Ciſterna. בִּירָה Habitatio. Ciuitas. בִּרְתָּא Caſtrum. בִּירָנִיּוֹת Domus. Caſtella.

בַּיִת Báith.ſiue בֵּית Beth.Domus.Geñ.19.Declinate in domum pueri veſtri. Et in eodem. viri ciuitatis vallauerunt domum illius.Exo.13.in manu forti eduxit nos dominus de terra egypti de domo ſeruitutis. Nu. 22.Si dederit mihi balach plenam domum ſuam argenti & auri.Deut.6. Et meditaberis ſedens in domo tua.Et in eodem.25.Et vocabitur nomē eius in iſrael domus diſcalciati. Significat ēt gentem vel familiam.vt domus iſrael. domus iuda.domus dauid. Accipitur etiam pro nido auium vel pro habitaculo animalium. Ps.83. Etenim paſſer inuenit ſibi domum. Ps.103.Eerodii domus dux eſt eorum.Item ſignificat int⁹. intrinſecus.inter.Exo.25. Et deaurabis eam auro mundiſſimo intus & foris.3·Reg.7.Quorum poſteriora vniuerſa intrinſecus latitabāt.Iob.8.Et inter lapides cōmorabitur. Itē accipitur ꝓ carcere.Eſa.14.vinctis eius nō aperuit carcerem.Accipitur etiam pro loco vel pro ſpacio quod continet aliquā rē: vel appropriato alicui rei: quod dicitur domus eius.3.Reg.18.Fecitqꝫ aqueductum quaſi per duas aratiunculas in circuitu altaris.Pro quo in hebreo habetur.fecitqꝫ aqueductum quaſi domus duorum ſatorum ſementis in circuitu.i.quaſi ſpacium vel locum in quo poterant ſeminari duo ſata ſementis.et ſic dicitur Bethacarem quod interpretatur domus vinee. ideſt locus vinearum.& ſic de reliquis.et in plurali בָּתִּים Bathim. ſiue בָּתֵּי Bathe.i.edes. domus.Exo.1.Et edificauit illis domos.Leuit.25. Edes leuitarum que in vrbibus ſunt ſemper poſſunt redimi. Pro uer.i.replebimus domos noſtras ſpoliis. Inuenitur etiam pro ediculis ſiue domunculis.4. Reg.23. Deſtruxit quoqꝫ ediculas efeminatorū que erant in domo domini pro quibus mulieres texebant quaſi domunculas luci. Significat etiā ornamentū quoddā muliebre.pro quo beat⁹ Hieronymus trāſtulit olfactoria.Eſa.3. Et olfactoria & ānulos et in-

בַּיִת בֵּית Domus. Domus auium. Intus. Intriſecus Inter. Carcer. Spacium. בָּתִּים בָּתֵּי Dom⁹. Edes. Edicule. domūcule. olfactoria.

© Biblioteca Nacional de España

aures vbi pro olfactoriis in hebreo habetur בָּתֵּי הַנֶּפֶשׁ Ba
the hanephes quod interpretatur domus anime. Et dicunt
hebrei quod ſunt quedam ornamenta que pendebant in
pectore vel ſupra cor ſicut ſunt olfactoria & ſimilia. Item
בִּיתָן בִּיתָן Bithan. Nemus. vel ſilua. Eſter. 1. In veſtibulo horti &
Nemus. nemoris. Et in eodem. 7. Qui cum reuerſus eſſet de horto
nemoribus conſito. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat pala
tium vel domus facta in horto uel nemore ad ſolatium uel
בִּית refrigerium. Item בִּית Bith. in lingua chaldaica ſignificat
Dormire. dormire. ſiue manere. Dañ. 6. Et dormiuit incenatus.
בָּךְ בָּךְ Becha. in te. et eſt dictio compoſita cuius partes non in
ueniuntur per ſe. ſicut ſupra dictum eſt.
בָּכָא בָּכָא Bacha. fletus. planctus. Ps. 83. Diſpoſuit in valle la
chrymarum in loco quē poſuit. Pro quo beatus Hie
ronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtu
Fletus. lit. Tranſeuntes in vallem fletus fontem ponent eam. He
brei vero dicunt ꝙ ſignificat quoddam genꝰ arboris cuius
בְּכָאִים plurale eſt בְּכָאִים Bechaim. Pro quo piros trāſtulit Beatus
Piri. Hieronymus. 2. Reg. 5. Et venies ad eos ex aduerſo pirorū
Et in eodē. Et cum audieris ſonitum gradientis in cacumi
ne pirorum. 1. Paralip. 14. Vbi eadem verba habentur.
בָּכָה בָּכָה Bacha. flere. plorare. plāgere. 2. Reg. 1. Filie iſrael ſu
Flere. per ſaul flete. Ps. 125. Euntes ibant et flebant mitten
Plorare. tes ſemina ſua. Hiere. 13. In abſcōdito plorabit anima mea.
Et in eodē. 31. Rachel plorans filios ſuos. Thren. 1. Plorans
plorabit in nocte. Oſee. 12. Fleuit & rogauit eum. et qñq;
ſcribitur ſine he in fine. Geñ. 21. Leuauit vocem ſuam & fle
uit. Et in eodem. Cumq; eiulatu magno fleret. Et in eodē.
50. Ruit ſuper faciē patris flens. Ps. 136. Illic ſedimus et fle
Plangere uimus. Hiere. 22. Plangite eum qui egredietur. Ezech. 8.
בְּכִי Plangentes adonidem. Et inde בְּכִי Bechi. i. fletus. ploratus
planctus. profundū. Geñ. 45. Eleuauitq; vocem ſuam cum
Fletus. fletu. Eſa. 15. Aſcendit domus dibon ad excelſa in planctū.
Planctus Hier. 31. Quieſcat vox tua a ploratu. ſignificat etiam fluctꝰ
Profūdū ſiue profundum. ſ. aquarum ad ſimilitudinem lachrymarū
abundantium. Iob. 28. Profunda quoq; fluuiorum ſcruta
tus eſt. Et aliquando ſcribitur cum littera nun in principio
נִבְכֵי et dicitur נִבְכֵי Nibche. ut in eodē. 38. Nunquid ingreſſus
Profūdū es profundum maris. Inde בּוֹכִיָּה Bochia. i. flebilis. ſiue plo
בּוֹכִיָּה rans. Thren. 1. Idcirco ego plorans. Et inde בָּכוּת Bachuth. i
Plorans. fletus. Geñ. 35. Vocatūq; eſt nomē loci illius quercus fletꝰ.
בָּכוּת
Fletus. בָּכֶם Bachem. in vobis. ſiue in vos. et eſt dictio compoſita
בָּכֶם cuius partes non inueniuntur per ſe: vt dictum eſt ſu
pra. et quando refertur ad feminas ſcribitur cum littera nū
בָּכֶן in fine et dicitur בָּכֶן Bachen. i. in vos vel in vobis. fe. ge.
בָּכַר בָּכַר Bachar. primogenitum facere. ſiue primogenitū cō
Primoge ſtituere: aut primitias offerre vel primitiua afferre. vt
nitum con Leuit. 27. Primogenita que ad deum pertinent nemo ſan
ſtituere. ctificare poterit. pro quo hebrei legunt. Omne primogeni
tum quod domino cōſtitutū eſt nemo ſanctificet. Deut. 21.
Primoge Non poterit filium dilecte facere primogenitū. Ezech. 27
nitum face Per ſingulos mēſes afferet primitiua. et inde. בְּכוֹר Bechor.
re.
בְּכוֹר . i. Primogenitus. vel maior. aut primitiuum. Geñ. 25. Pri
Primoge mogenitus iſmahel nabaioth. Et in eodē. 38. Fuitq; her pri
nitus. mogenitus iude. Et in eodem. 43. Sederunt coram eo pri
mogenitus iuxta primogenita ſua. Et in eodem. 48. Qui
Maior. maior natu erat. Exo. 4. Filius meus primogenitus iſrael.
Et in eodē. 13. Sanctifica mihi omne primogenitū. Ps. 88.
Et ego primogenitum ponam illum. Hiere. 31. Et efrain
primitiuū. primogenitus meꝰ eſt. 3. Reg. 16. In ahyram primitiuo ſuo
בְּכִירָה fundauit eam. et in ge. fe. בְּכִירָה Bechira. i. primogenita vel
Maior. maior. Geñ. 19. Dixitq; maior ad minorem. Et in plurali
בְּכוֹרוֹת בְּכוֹרוֹת Bechoroth. i. primogenita. vel primogeniti. Geñ. 4

Abel quoq; obtulit de primogenitis gregis ſui. & quando Primoge
poſt ſe regit genitiuum dicitur בְּכוֹרֵי Bechore. Eſa. 14. Et nita.
paſcentur primogenita pauperum. Et inde בְּכוֹרָה Becho בְּכוֹרֵי
ra. i. primogenitura vel primogenita. ſ. ius primogeniture Primoge nita.
Geñ. 25. Vende mihi primogenita tua. Et in eodē. Quid בְּכֹרָה
mihi proderunt primogenita. Deut. 21. Et huic debentur Primoge
primogenita. Et in omnibus locis predictis in hebreo legi nita.
tur in ſingulari. ſ. primogenitura vel ius primogeniture. &
inde בִּכּוּרִים Bichurim. ſiue בִּכּוּרֵי Bichure. primitie vel pri בִּכּוּרִים
mitiua. Exo. 23. Primitias frugum terre tue defferes in do בִּכּוּרֵי
mum domini dei tui. Leuit. 2. Si obtuleris munus primi Primitie
tiarum frugum tuarum domino. Nu. 28. Dies etiam primi
tiuorum quando offeretis nouas fruges domino. Et inde primitiua.
בִּכּוּרָה Bicura. i. ficus que primum venit ad maturitatem. בִּכּוּרָה
Oſee. 9. Quaſi prima poma ficulnee. Mich. 7. Precoces Primum pomum fi
ficus deſiderauit anima mea. Et eadem dictio ponitur pro culnee.
temporaneo. Eſa. 28. Quaſi temporaneum ante maturita Precox.
tem autumni. cuius plurale בִּכּוּרִים Bichurim. ponitur pro ficus.
groſſis. Naū. 3. Sicut ficus cū groſſis ſuis. inde מַבְכִּירָה Mab Tẽpaneum בִּכּוּרִים
chira. i. Mulier qñ prīo parit. pro qͥ puerperā tranſtulit bea Groſſi.
tus Hieronymus. Hiere. 4. Anguſtie ſicut puerpere. Et in מַבְכִּירָה
de בִּכְרָה Bichra. Significat quoddā genꝰ animalis magni & Puerpera
velociſſimi curſu. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit בִּכְרָה
curſorem. Hiere. 2. Curſor leuis explicans vias ſuas. cuius Curſor.
plurale בִּכְרֵי Bichre Dromedarios tranſtulit. Eſa. 60. Dro בִּכְרֵי
medarii madian et epha. Dromeda rii.
בַּל Bal. ne. non. neq;. Ps. 15. Quoniam bonorum meo בַּל
rum non eges. et in eodem. Quoniam a dextris eſt mi Non.
hi ne commouear. Ps. 103 Terminū poſuiſti quem non trāſ Ne.
gredientur: neq; conuertentur operire terram. Prouer. 23. Neq;.
Et mens eius non eſt tecum. Et in eodem. Vulnerauerunt
me ſed nō dolui. Traxerūt me & ego nō ſenſi. & recipit in
fine. iod. & dicitur בְּלִי Beli. i. non. abſq;. ſine. 2. Reg. 1. Cli בְּלִי
peus ſaul quaſi non eſſet vnctus oleo. Ps. 71. Donec auferа Non.
tur luna. pro quo hebrei legunt. Donec nō ſit luna. Ps. 58.
Sine iniquitate cucurri. Eſa. 14. Subiicietem in furore gen Sine.
tes crudeliter. Pro quo hebrei legunt. Subiicietem in furo
re gentes perſecutione abſq; ceſſacione. i. inceſſabili. Et in abſq;
eodē. 58. Tu autem eruiſti animam meam vt non periret.
Et etiam recipit mem in principio & dicitur מִבְּלִי Mibeli. מִבְּלִי
i. non. ſine. abſq;. eo ꝙ non. Exo. 14. Forſitan non erant ſe Non.
pulchra in egypto. Iob. 4. Tigris periit eo ꝙ non haberet Eo quod
predam. Thren. 1. Eo ꝙ non ſunt qui veniant ad ſolemnita non.
tem. Et etiam recipit in principio beth. & dicitur בִּבְלִי Bi בִּבְלִי
bli. i. ne. non. abſq;. Deut. 19. Qui percuſſerit proximū ſu Ne
um neſciens. Et aliquādo ſcribitur cū lamed in principio. לִבְלִי
et dicitur לִבְלִי Libli. Eſa. 5. Et aperuit os ſuum abſq; vllo abſq;.
termino. Et componitur predicta dictio בְּלִי Beli. cū dictio בְּלִיַּעַל
ne עַל Al. que ſignificat aſcenſionem et dicitur בְּלִיַּעַל Beli
al. i. non. aſcendens. poteſt etiam componi cum dictione עֹל
Ol. quod ſignificat iugū: & interpretari abſq; iugo. Et ſic
interpretatur aliquando in tranſlatione noſtra. Iudi. 19.
Venerunt viri ciuitatis illius filii belial. i. abſq; iugo. Et ali abſq; iugo
quando tranſlator pro belial poſuit iniquum. Ps. 40. Ver
bum iniquum cōſtituerunt aduerſum me. Quandoq; etiā Iniquum.
interpretatus eſt diabolum ſiue diabolicum. 3. Reg. 21. Et
adductis duobus viris filiis diaboli. Et in eodem. At illi vt Diabolus.
viri diabolici dixerunt contra eum teſtimonium. Ponitur diabolicꝰ.
ēt בְּלִיַּעַל Belial. pro preuaricatiōe Naū. 1. Mente ꝓtractans Preuari catio.
ꝑuaricationē. cōponitur ēt predicta dictio בְּלִי Beli. cū di
ctione לוֹ Lo. que ſignificat ei. vel eius. aut ſibi. vel ſui & dr̄
בְּלִילוֹ Belilo. i. nō eius. vel nō ſui. aut nō illiꝰ. Iob. 18. Habi בְּלִילוֹ
tent in tabernaculo illiꝰ ſocii eiꝰ qui nō eſt. & in eo. 42.

© Biblioteca Nacional de España

Nõ ſuum. Agrum non ſuum demetũt. Componitur ẽt cũ dictiõe מָה
בְּלִימָה Ma que ſignĩt quid:ſiue aliqd.& dicitur בְּלִימָה belima:qđ ſi
gnificat nõ aliquid.i.nihil.Iob.26. Et appendit terrã ſup
Nihil. nihilo.Item בַּל bal in lingua chaldaica ſignãt cor.Dañ.6.
בַּל Et pro daniele poſuit cor vt liberaret eum.
Cor. בָּלַל בלל Balal.confundere.miſcere.cõmiſcere. Geñ.11.Quia
ibi confuſum eſt labium vniuerſe terre.Pro quo heb.
le. qa ibi confudit dñs ſiue cõmiſcuit dñs labiũ vniuerſe
Cõfunder. Cõmiſcer. terre.Oſee.7.Ephraim in populis ipſe cõmiſcebatur.Et a
liqñ ſcribitur cum ſimplici lamed.Geñ.11.Et cõfundamus
נָבְלָה ibi linguã eorũ.vbi ponitur נָבְלָה Nábla.& inde. בְּלִיל Be
בְּלִיל lil.i.pabulũ iumentorum ex diuerſis mixtũ.Eſa.30. Con
Pabulum iumẽtorũ. mixtum migma comedent:ſicut in area ventilatũ eſt.Iob.
6.Aut mugiet bos cum ante preſepe plenũ ſteterit. pro q̃
he.le. Aut mugiet bos ſuper pabulũ ſuũ.i. exiſtens ſup pa
יָבַל bulum ſuum.& inde verbum יָבַל Iabal.i.pabulũ prebuit.
Pabulum prebere. Iudi.19.Et pabulũ aſinis prebuit.inde בְּלוּלָה Belula.i.cõ
בְּלוּלָה mixtũ vel cõmixta.pro quo Beatus hieronymus tranſtu
Cõſperſa. lit cõſperſam.Leuit.2.Simile cõſperſe oleo & abſq; fermẽ
בְּלוּלֹת to.& in plu.בְּלוּלֹת Beluloth.Nu.6.Qui cõſperſi ſũt oleo.
Conſperſe & inde תְּבַלּוּל Thebalul.quod ſignificat maculã in pupilla
תְּבַלּוּל oculi:quã albuginẽ nominat trãſlatio noſtra. Leuit. 21.Si
Albugo. albuginem hñs in oculo.a confuſione pupille dictũ.& ĩde.
תֶּבֶל תֶּבֶל Thébel.i.confuſio.ſcelus.Leuit.20. Vterq; moriatur
Scelus quia ſcelus operati ſunt.Eſa.10.Et furor meus ſuper ſcelus
eorũ.& ſcribitur cum accentu in prima ſyllaba. nã ſi accen
tus ponatur in ſecunda ſyllaba tũc ſignãt mundũ vel orbẽ
Orbis. 1.Reg.2.Et poſuit ſuper eos orbẽ.Iob.18. Et de orbe trãſ
feret eũ.Ps.23.Orbis terrarũ & qui habitant in eo. Et de
hoc vide infra in littera thau.

בָּלַג בלג Balag.confortari.refrigerari.ſubridere.Ps.38. Remit
refrigerar. te mihi vt refrigerer.Iob.11.Commuto faciem meam
Dolore torqueri. & dolore torqueor.pro quo hebrei legunt. Commutabo
faciem meam & refrigerabor ſiue confortabor. Et quia
lachryme ſunt refrigerium dolorem patiẽti:ideo ponitur
Plangere etiam pro plangere.Iob.10. Dimitte me vt plangam pau
lulum dolorem meum. ſed ẽt in hoc loco hebrei legũt.di
Cõfortari. mitte me vt conforter vel refrigerer paululum. Amos.5.
Subrider. Qui ſubridet vaſtitatem ſup robuſtum. & inde מַבְלִיגִיתִי
מַבְלִיגִי. Mabligithi.Pro quo in noſtra tranſlatione ponitur dolor
dolor me⁹ meus.Hiere.8.Dolor meus ſuper dolorem. Hebrei tamẽ
dicunt q̄ ſignificat refrigerium meum ſiue confortatio
nem meam.

בָּלָה בלה Bala ſeneſcere.inueterare.vetuſtate cõſumi. atterere
ſiue conterere.vetuſtum facere Geñ.18. Poſtq̃ conſe
ſeneſcere nui & dominus meus vetulus eſt:voluptati operam dabo.
Inueterar Nee.9.Veſtimenta eorũ non inueterauerunt.Ps.31. Quo
niam tacui inueterauerunt oſſa mea.Ps.48. Et auxilium
eorum inueteraſcet. Ps.101. Et omnes ſicut veſtimentum
veteraſcent.Eſa.65.Et opera manuum eorum inuetera
bunt electi mei.Deut.8. Veſtimentum tuum quo operieba
ris nunquam vetuſtate defecit.Et in eodem.29.Non ſunt
Vetuſtate deficere. attrita veſtimenta veſtra neq; calciamenta pedum veſtro
Atterere. rum vetuſtate conſumpta ſunt.Ioſ.9.Trita ſunt & pene cõ
Vetuſtate conſumi. ſumpta.1.Paralip.17. Neq; filii iniquitatis atterent eum.
Dañ.7.Et ſanctos excelſos conteret. Thren.3.vetuſtam
Cõterere. Vetuſtum facere. fecit carnem meam & pellem meam. Ezech.23.Et dixi ei
que attrita eſt in adulteriis.& ĩde בָּלֹת Baloth.i. vetuſtas.ſi
בָּלֹת ue ſenect⁹.Ps.91.Et ſenectus mea in miſericordia vberi.&
Senectus. inde בָּלִים Balim.ideſt veteres. Ioſue.9.ſaccos veteres aſi
בָּלִים nis imponentes. Et in genere feminino בָּלוֹת Baloth.vt
Veteres. בָּלוֹת in eodem.Et inde בְּלוֹיֵי Beloie. ideſt vetera ſiue antiqua.
בְּלוֹיֵי Hiere.38. Tulit inde veteres pãnos & antiqua que putrue
rant.Et in eodem.Pone veteres pannos & hec ſciſſa & pu Antiqua.
trida ſub cubito manuum tuarum. & inde בַּלָּהָה Balaha.i. Veteres.
terror.turbatio.Eſa.17.In tempore veſpere & ecce turba בַּלָּהָה
tio.& in plurali. בַּלָּהוֹת Balahoth.ideſt conturbationes vel Turbatio.
formidines.Iob.10. Vndiq; terrebunt eum formidines. formidĩes.
Ponitur etiam pro interitu.vt in eodem. & calcet ſuper eũ
quaſi rex interitus.Item ponitur pro nihilo. Ezech. 26. Interitus.
In nihilum redigam te.Et in eodem.28.Nihil factus es & Nihilum.
non eris in perpetuum.

בְּלוֹ Belo.in lingua chaldaica ſignificat vectigal quod da בְּלוֹ
tur pro vnoquoq; capite.Eſdre.4.Tributum quoq; & Vectigal.
vectigal & annuos redditus non dabunt.

בְּלִיַּעַל Belial.interpretatur non aſcendens: ſiue abſq; iu בְּלִיַּעַל
go.aut iniquus:vel diabolicus. De quo vide ſupra
in dictione בַּל Bal. quia eſt dictio compoſita vt ibidem
dictum eſt.

בָּלַט Balat.paulatim.Abſcondite.clam.ruth.3.Et venit ab בָּלַט
ſcondite.1.Reg.18.loquimini ad dauid clam. Abſcõdite Clam.

בָּלַם Balam.conſtringere.coarctare.refrenare. Ps.31. In בָּלַם
camo & freno maxillas eorum conſtringe. Pro quo cõſtringer
hebrei legunt in camo & freno maxillas eius ſiue os eius
ad conſtringendum ſiue ad refrenãdũ.vbi ponitur לִבְלוֹם לִבְלוֹם
Liblom.Et ſolum inuenitur in predicto loco. De dictione
autem בְּלִימָה Belima.ideſt nihil.vide ſupra in dictiõe. בַּל בְּלִימָה
Bal vnde deriuatur. Nihil.

בָּלַס Balas cum ſamach in fine.ideſt vellicare.ſiue excute בָּלַס
re Amos.7.Sed armentarius ego ſum vellicans ſyco Vellicare
moros.& ſolum inuenitur in hoc loco.

בָּלַע Balaa.deuorare.abſorbere.glutire.deſtruere. precipi בָּלַע
tare.Geñ.41.Deuorantes omnem priorum pulchri deuorare.
tudinem.Exo.7.Sed deuorauit virga Aaron virgas eorũ.
Et in eodem.15. Deuorauit eos terra. Nu.16. Et aperiens
terra os ſuũ deglutiat eos.Et in eo. Deuorauit eos cum ta Deglutire.
bernaculis ſuis. Deut.11.Quos aperto ore ſuo terra abſor Abſorber.
buit.2.Reg.17.Ne forte abſorbeatur rex.Iob.7.nec dimit
tis me vt glutiam ſaliuam meam.Et in eodem.8. Si abſor Glutire.
buerit eum de loco ſuo.& in eo. 20. Diuitias quas deuora
uit euomet.Et in eodem.37.Etiam ſi locutus fuerit homo
deuorabitur.Ps.34.Ne dicant deuorauimus eum. & Ps.
68.Ne abſorbeat me profundum. & Ps.106. Et omnis ſa
pientia eorum deuorata eſt.& Ps. 123. Forte viuos deglu
tiſſent nos.Prouer.1.Deglutiamus eum ſicut infernus vi
uentem.Et in eodem.19.Et os impiorum deuorat iniqui
tatem.Eſa.28. Abſorpti ſunt a vino.Et in eodẽ.49.Fuga
buntur qui abſorbebant te.Hiere.51. Abſorbuit me quaſi
draco. Et in eodem. Et eiiciam quod abſorbuerat de ore
eius. Abac.1. Et taces deuorante impio iuſtiorem ſe. Si
gnificat etiã precipitare ſiue diſſipare vel diruere. 2. Reg. Precipitare.
20.Quare precipitas hereditatem domini. Et in eodem.
Non precipito nec demolior.Iob.10. Et ſic repente preci
pitas me.Ps.54.Precipita domine diuide linguas eorum
Eccls.10.Et labia inſipientis precipitabunt eum.Eſa.9.Et
qui beatificantur precipitati.Et in eodem.19.Et conſilium
eius precepitabo.Et in eodem.25.Precipitabit mortem in
ſempiternum.Thren.2.Precipitauit dominus & non pe
percit.Eſa.13.Et viam greſſuum tuorum diſſipant. Signi Diſſipare.
ficat etiam diruere. Nu.4. Alii nulla curioſitate videant
que ſunt in ſanctuario priuſquam inuoluantur.pro quo he
brei legunt. Et non ingrediantur ad videndum quan Diruere.
do diruitur ſanctuarium.i. quando ea que ſunt in ſanctua
rio auferũtur de loco ſuo vbi ſunt ſita & inuoluũtur ad por
tandũ ea quãdo caſtra mouebãt. vnde idem eſt ſenſus cum
littera noſtra.Inde בַּלַע Bálaa.i.Precipitatio. ſiue deuora בַּלַע

© Biblioteca Nacional de España

p̄cipitatio. tio vel diſſipatio. Ps. 51. Dilexiſti oīa verba p̄cipitationis.
בִּלְעָדַי בִּלְעָדַי Biladai. Excepto. abſqꝫ. preter. niſi. Geñ. 14. Exce
Excepto. ptis his que comederunt iuuenes. Et aliqñ vltimū
Abſqꝫ. iod nō eſt de ſubſtantia dictionis ſed denotat pronomē pri
me perſone. vt in eodē. 41 Abſqꝫ me deus reſpōdebit pro
ſpera pharaoni. Et cōponitur cū pronominibus ſic. בִּלְעָדַי
Biladai. i. Abſqꝫ me: vt ſupra. בִּלְעָדֶיךָ Biladecha. i. abſqꝫ te.
Geñ. 41. Et abſqꝫ tuo imperio non mouebit quiſqꝫ manū
מִבַּלְעֲדֵי aut pedem. Et recipit in principio mē. & dicitur מִבַּלְעֲדֵי
Preter. Mibalade. i. abſqꝫ. preter. Ioſ. 22. Preter altare dñi dei nr̄i.
Ps. 17. Quis deus preter dominum.
בָּלַק בָּלַק Balac. Nudare. ſiue dilacerare. Deſtruere. Eſa. 24.
Nudare. Ecce dñs diſſipabit terrā & nudabit eam. Naū. 2. Diſ
dilacerare. ſipata eſt & ſciſſa & dilacerata. vbi ponitur מְבֻלָּקָה Mebu-
מְבֻלָּקָה dilacerata laca pro dilacerata.
בִּלְתִּי בִּלְתִּי Bilthi. Niſi. preter. ne. non. Nu. 12. Nihil aliud reſpi
Niſi. ciunt oculi nr̄i niſi man. et in eodē. 32. Preter caleb
Preter. filiū iephone. Et aliqñ vltimū iod non eſt de ſubſtantia di
ctionis ſed denotat pronomē prime perſone. Oſee. 13. Et
ſaluator non eſt preter me. Et aliqñ ſignificat ne vel nō. 1.
Non. Reg. 20. Cogitabat em̄ quod nō eſſet mūdus. Iob. 14. Do
nec atterātur celi non euigilabunt. pro quo hebrei legūt.
Donec nō celi. i. donec non ſint celi nō euigilabūt. Poteſt
etiā deriuari a dictione ſupra poſita. בָּלָה Bala: que ſignifi
Ne. cat atterere ſicut eſt in noſtra tranſlatione. Eſa. 10. Ne incur
uemini ſub vinculo. & in eodē. 14. Cedentem populos in
indignatione plaga inſanabili. pro quo hebrei legūt. Pla-
מִבִּלְתִּי ga nō ceſſante. Et recipit in principio mē. & dicitur מִבִּלְתִּי
Non. Mibilthi. i. non: ſiue eo quod nō. Nu. 14. Et dicāt non po-
terat introducere populū in terrā. & qñqꝫ recipit in prin-
לְבִלְתִּי cipio lamed. Et dicitur לְבִלְתִּי Lebilthi. i. vt non. nec. ne.
Ut non. Deut. 4. Et iurauit vt nō tranſirē iordanē nec ingrederer
Nec. terrā optimā. et in eodē. 17. Nec eleuetur cor eiꝰ in ſupbia
ſup fratres ſuos neqꝫ declinet in partē dexterā vel ſiniſtrā.
בָּם בָּם Bam. in eis. vel in illis. aut in ipſis. Et ē dictio cōpoſita
In eis. cuius partes non inueniūtur per ſe: vt dictū eſt ſupra
in principio huius littere beth. Et quādo refertur ad femi-
nas ſcribitur cum nun in fine loco mem.
בָּמָה בָּמָה Bama. excelſum. altitudo. 1. Reg. 9. Sacrificiū eſt ho-
Excelſum. die populo in excelſo. 3. Reg. 3. Illud quippe erat ex-
celſum maximum. Eſa. 2. Quia excelſus reputatus eſt ipſe
בָּמוֹת Et in plr̄ali בָּמוֹת Bamoth. i. excelſa. ſiue altitudines. Deut.
Excelſa. 32. Et cōſtituit eum ſuper excelſa terre. 3. Reg. 15. Excelſa
autē non abſtulit. Ps. 17. Et ſuper excelſa ſtatuēs me. Eſa.
Altitudīes 14. Aſcendā ſuper altitudines nubiū. ponitur etiā pro col
Colla. lo eo ꝙ eſt pars excelſa in homine. Deut. 33. Et tu eorum
colla calcabis.
בְּמוֹ בְּמוֹ Bemo. in. per. Iob. 37. Ingredietur beſtia latibulum
In. ſuū. pro quo hebrei legūt. Et ingredietur beſtia in la
tibulū vel in inſidiis. Eſa. 43. Cum ambulaueris in ignem
non combureris.
בָּן בָּן Ban. in eis. et refertur ad feminas. vt dictū eſt ſupra. Itē
בֵּן בֵּן Ben. filius. de quo vide infra in dictione ſequēti.
בָּנָה בָּנָה Bana. edificare. extruere. conſtruere. Geñ. 4. Et efica
Edificare. cauit ciuitatem. Nu. 23. Edifica mihi ſeptē aras. Deut.
20. Quis eſt homo qui edificauit domū nouam: & non de
dicauit eam. Ioſ. 8. Tunc edificauit ioſue altare dño deo. 3.
Reg. 8. Edificans edificaui domū habitaculū tuū. Ps. 101.
Extruere. Quia edificauit dñs ſion. Eccl̄s. 9. Extruxitqꝫ munitiones
per girū. Hiere. 30. Et edificabitur ciuitas in excelſo ſuo.
Et aliquando ſcribitur ſine he finali. Geñ. 2. Edificauit do
minus deus coſtam quā tulerat de adam in mulierē. Et in
eodē. Edificauit autē noe altare dño. Exo. 1. Edificauerūt
qꝫ vrbes tabernaculorū pharaoni. Iob. 3. Et qui edificant
ſibi ſolitudines. Nu. 33. Imponētes vocabula vrbibus quas
extruxerat. Deut. 20. Et extrue machinas donec capias ci-
uitatem. Ezech. 27. Abietibus de ſanir extruxerunt te. Et
inde בִּנְיָן Binian. i. edificiū. ſtructura. Ezech. 40. Et mē- בִּנְיָן
ſus eſt latitudinē edificii calamo vno. Et idē ſignificat בִּנְיָה Edificium
Binia. cum he in fine loco nū. vt in eodē. 41. Et quod ſepa בִּנְיָה
ratum erat edificium & parietes eius longitudinis centum
cubitorum. Significat etiam ſupradicta dictio בָּנָה Bana.
filios habere vel filios ſuſcipere. Geñ. 16. Si forte ſaltē ex Filios ſu-
illa ſuſcipiam filios. inde dicitur בֵּן Ben. i. filius quia eſt qua ſcipere.
ſi edificium parentū eius. Poteſt etiā deriuari a dictione ſu בֵּן
pradicta. בִּין Bin. quod ſignificat ītelligere. vt ſupra dictum Filius.
eſt. et ideo Hiere. 49. vbi nos hēmus. Periit cōſiliū a filiis.
Aliqui hebrei legūt. Periit cōſiliū ab intelligētibꝰ: et ſic trā
ſtulerūt. lxx. qa ē equiuocū ad vtrūqꝫ. & accipitur multipli
citer. ſ. ꝑ filio naturali. Geñ. 5. Et genuit filios & filias. et in
eodem. 18. Et habebit filium ſara vxor tua. & in eodē. 45.
Ioſeph filius tuus viuit. Accipitur etiā pro filiis filiorū vel Filius pro
pro quocūqꝫ deſcendēte ab alio: qui dicitur filius eius. vt fi nepote.
lii iſrael. filii Iuda. filii Leui. Nu. 16. Audite filii leui. Et nō Filius pro ſucceſſore.
ſolum pro filiis filiorū ſed etiā pro filiis filiarum. Geñ. 31. Filii pro fi
Filie mee & filii. Pro quo hebrei legūt. Filie filie mee: & fi- liis filiaꝝ.
lii filii mei. ſ. ſunt: qui vtiqꝫ erant filii filiarū ſuarū. Accipi-
cipitur etiā pro filio adoptiuo. Exo. 4. Filius meus primo Filiꝰ ado-
genitus iſrael. et ſupra in eodē. 2. Quem illa adoptauit in ptiuus.
locum filii. Pro quo in hebreo habetur. Et fuit illi in filiū.
Accipitur etiā pro diſcipulo vel pro quocūqꝫ qui ſequitur Filius pro
doctrinā alterius: qui dicitur filius eius. 4. Reg. 2. Vidētes diſcipulo
autē filii prophetarū qui erant in hiericho. vnde magiſter
vel dñs aut princeps pater appellatur in ſcriptura. vt dictū
eſt ſupra in principio huius voluminis. Et etiā cuiuſcunqꝫ
opera facit eius filius dicitur. Deut. 3. Omnes viri robuſti.
pro quo hebrei legunt. Omnes filii fortitudinis. 1. Reg. 2.
Porro filii heli filii belial. 3. Reg. 21. Et eductis duobus vi-
ris filiis diaboli fecerunt eos ſedere cōtra eum. Ps. 88. Et fi
lius iniquitatis non apponet nocere ei. Vnde ſaluator in
euāgelio ioānis. 8. ait. Si filii abrae eſtis: opera abrae facite.
Et etiā quando aliquis eſt dignus aliqua re vel aliqua pena Dignus.
dicitur filius illius rei. Deut. 25. Si autē eum qui peccauit di
gnum viderint plagis. Pro quo in hebreo habetur. Si autē
qui peccauit filius fuerit flagellationis. i. dignus plagis ſi-
cut eſt in littera noſtra. 2. Reg. 13. Viuit dñs quia filius mor
tis eſt vir qui fecit hoc. Et etiā q̄ndo aliquis habet aptitudi
nem ad aliquā rem aut ex ea producitur dicitur filius eius.
Iob. 41. Non fugabit eum vir ſagittarius. Pro quo in he-
breo habetur. Non fugabit eū filius arcus. Eſa. 5. Vinea fa-
cta eſt dilecto meo in cornu filio olei. i. in angulo terre pin
guiſſime apto oliuis. ſicut exponūt hebrei. Et in eodē. 21.
Tritura mea & filia aree mee. Pro quo in hebreo habetur.
Et filius aree mee. & dicitur filius aree granū frumenti: eo
quod producitur in ea. Threñ. 3. Miſit in renibus meis fi-
lios pharetre ſue. vbi per filios pharetre ītelligūtur ſagitte
Et etiā viri alicuius ciuitatis vel loci aut regionis ſiue po-
puli dicūtur filii eius. vt Geñ. 21. Preſentibus filiis populi
mei. Eſa. 11. Simul predabūtur filios orientis. Hiere. 2. Filii
memphis & taphnis. Threñ. 4. Filii ſion inclyti. ſignificat
etiā etatē vel durationē. Exo. 12. Agnus abſqꝫ macula ma-
ſculus anniculus. Pro quo hebrei legūt. Agnus abſqꝫ macu
la maſculus filius vnius anni. i. etatis vnius anni. Et. 1. Reg. Etas.
13. Filius vnius anni erat ſaul cum regnare cepiſſet. Accipi
tur etiā pro paruo animali cuiuſcūqꝫ ſpeciei qui adhuc ſe-
quitur matrē. Geñ. 18. Et tulit inde vitulū. pro quo in he-

© Biblioteca Nacional de España

Filius. breo habetur filius vacce. & ſimiliter vbicunq; nos habe-
mus vitulū de armento: in hebreo habetur vitul⁹ filius vac
ce. Et ſic pullus colūbe in hebreo dicitur filius colūbe. & in
בָּנִים plurali בָּנִים Banim ſiue בְּנֵי Bene. vt in aliquibus locis
בְּנֵי ſupradictis. Et in genere feminino ſcribitur irregulariter.
Filij בָּנָת Nam cū deberet dici בָּנָת Benath: dicitur בַּת Bath: & defi-
בַּת cit littera nun que eſt littera ſubſtantialis. & ſignificat filiā.
Filia Gen̄.30. Peperit filiā nomine dinam. Exo.2. Deſcendebat
filia pharaonis vt lauaretur in flumine. Ps.136. Filia baby-
lonis miſera. Thren̄.2. In tabernaculo filie ſion. et in eodē.
Et cōſolabor te virgo filia ſion. Et accipitur quaſi eiſdem
modis quibus. בֵּן ben: vt ſupra. Itē ſignificat pupillā vt di-
בָּנוֹת ctum eſt ſupra in dictione בָּבַת Babath. Et eius plurale בָּנוֹת
Filie. Banoth ſcribitur regulariter cum littera nun. Et ſignificat
filias. Gen̄.5. Et genuit filios & filias. & in eodē.49. Filie
diſcurrētes ſup murū. Canti.1. Nigra ſum ſed formoſa filie
ieruſalē. Et etiā accipitur pro villis vel viculis aut ſuburba-
Viculus nis quia ſunt quaſi filie ciuitatis. Iudi.1. Manaſſes quoq;
תַּבְנִית non deleuit bethſan & chanath cū viculis ſuis. Inde תַּבְנִית
Thabnith.i. ſimilitudo. exemplar. deſcriptio. Exo.25. Iux
ſimilitudo. ta ſimilitudinē tabernaculi quod oſtendā tibi. Et in eodē.
Exemplar. Inſpice & fac ſecundū exemplar quod tibi in monte mon-
ſtratū eſt. 4. Reg.16. Et ſimilitudinē iuxta omne opus eius
Deſcriptio 1. Paral̃.28. Dedit autē dauid ſalomoni filio ſuo deſcriptio
nem porticus templi. Et in eodē. Vt ex ipſo fieret ſimilitu-
do quadrige cherubin. & in eodē. Vt intelligerē vniuerſa
opera exēplaris. de dictione אֲבָנִים obnaim vide ſupra in
dictione אֶבֶן eben.

בָּנוּ בָּנוּ Banu. in nobis. & eſt dictio cōpoſita cuius partes non
In nobis. inueniūtur per ſe vt dictum eſt ſupra.

בָּסַס בָּסַס Baſas. conculcare. calcare. De quo vide ſupra in di-
Cōculcare ctione בּוּס Bus.

בֹּסֶר בֹּסֶר Boſer. vua acerba. ſiue botrus immaturus. Iob.15.
Botr⁹ immaturus Ledetur quaſi vinea in flore botrus eius. Hiere.31. Pa
tres comederūt vuam acerbam: & dentes filiorū obſtupue
vua acerba runt. et in eodē. Omnis homo qui comederit vuā acerbam
obſtupeſcēt dentes eius. Accipitur etiā pro quolibet fructu
immaturū. immaturo. Eſa.18. Et immatura perfectio germinabit.

בָּעָה בָּעָה Baa. Querere. requirere. inueſtigare. petere. feruere.
Querere Eſa.21. Si queritis querite cōuertimini venite. & in
eodē.30. Et requiſita in muro excelſo. Dan̄.6. Vt oīs qui pe
Petere. tierit aliquā petitionē. Et aliqñ ſcribitur cum aleph in fine.
vt in eo. Qui rogaret quicq; de diis. et in eo. Orat obſecra
Rogare tione ſua.i. rogat vl̃ petit petionē ſuā. Significat ēt feruere.
Eſa.64. Sicut exuſtio ignis tabeſcerēt: aque arderēt igni.
Pro quo hebrei legūt. Sicut exuſtio ignis tabeſcerent: aque
Feruere. feruerent igni. & ide deriuatur. אֲבַעְבֻּעֹת Abaabuoth. q̄d ſi-
אֲבַעְבֻּעֹת gnificat puſtulas ſiue veſicas que fiunt ex feruore vel cale
Veſice. factione ſanguinis. Exo.9. Erunt enim in hominibus & iu
mentis vlcera & veſice.

בָּעַט בָּעַט Baat. recalcitrare. calce abiicere. Deut.32. Incraſſatus
recalcitrar̃ eſt dilectus & recalcitrauit. 1. Reg.2. Quare calce abie
Calce abiicere. ciſtis victimam meam. Et tranſlatiue ponitur pro cōtem-
nere aut vilipendere.

בָּעַל בָּעַל Baal. poſſidere. dominari. in poteſtatē habere. ſubiu-
gare. maritū eſſe. l̃. habere vxorē. ſiue rem cū muliere
Poſſidere habere. Eſa.26. Dn̄e deus noſter poſſederūt nos dn̄i abſq;
Dn̄ari. te. et in eo.54. Quia dominabitur tui qui fecit te. Hiere.
31. Et ego dominat⁹ ſum eorū. Significat etiā maritū eē ſi
ue vxorē habere: eo q̄ vir eſt quaſi dn̄s vxoris & poſſidet
Vxorē hr̃e. eam. Deut.24. Si acceperit homo vxorē & habuerit eam.
et Malach.2. Et habuit filiam dei alieni. Accipitur etiā pro
dormire cū vxore. Deut.21. Et poſtea intrabis ad eam: dor
mieſq; cum illa. Ponitur etiā pro inhabitare terrā que erat Dormire cum vxore.
deſerta. eo q̄ redigitur in poteſtatē habitantiū: & poſſide-
tur ab illis ſicut vxor a viro. Eſa.62. Et terra tua inhabitata Inhabitare terram.
Et in eodē. Et terra tua inhabitabitur. Et inde בַּעַל Baal.i. בַּעַל
dominus. poſſeſſor. ſiue poſſidens. vel habens. aut vir. ſiue
maritus. Exo.21. Dn̄s quoq; bouis innocēs erit. & in eodē. Dn̄s.
Bos lapidibus obruetur: & dominū eius occidēt. & in eo.
Reddet dn̄s ciſterne preciū iumentorū. Eſa.16. Dn̄i gentiū
exciderūt flagella eius. Ponitur ēt p̄ habēte vxore vel pro
marito. Exo.21. Si habens vxorē & vxor egredietur ſimul. Vxorē hn̄s Maritus
Et in eodē. Subiacebit damno quantū maritus mulieris ex
petierit. Gen̄.20. Habet enim virū. Pro quo hebrei legūt. Vir.
Et ipſa eſt maritata marito. vbi ponitur בְּעֻלַת Beulath. pro בְּעֻלַת
maritata. Deut.22. Si dormierit vir cū vxore alterius. Pro maritū hn̄s
quo hebrei legūt. Si dormierit vir cū vxore maritata mari
to. Ponitur etiā pro habente vel poſſidēte quancūq; rem.
Gen̄.37. Ecce ſomniator venit. pro quo hebrei legūt. Ecce
habens ſomnia venit. Et in eodem.49. Inuiderunt ei ha- Habens.
bentes iacula. Eſa.41. Habens roſtra ſerrantia. Significat
etiā principem vel magiſtrū: eo q̄ habet dominiū vel ſcien
tiam. Leuit.21. Sed nec in principe populi ſui cōtaminabi- Princeps Magiſter
tur. Eccl̃s.12. Que per magiſtrorū conciliū data ſunt a pa-
ſtore vno. eſt etiā בַּעַל Baal. nomen idoli qui erat quaſi do בַּעַל
minus eis a quibus collebatur.

בְּעָלִיל Baalil. Separatū. Ps.11. Argentū igne examinatū בְּעָלִיל
probatū terre. Pro quo beatus hieronymus in pſal-
terio iuxta hebraicā veritatem tranſtulit. Argentū proba-
tum ſeparatū a terra. Et dicunt aliqui hebrei quod deriua- Separatū.
tur a ſupradicta dictōe בַּעַל Baal. que ſignificat dominiū: eo
quod argentum puriſſimū habet dn̄ium ſup alias res terre
ſtres. Iuxta illud Eccl̃s.10. Pecunie obediunt omnia. vbi in
hebreo argentum ponitur pro pecunia. Argentū

בָּעַר Baar. Ardere. comburere. ſuccendere. ledere. depaſci. בָּעַר
auferre. ferre. ſeparare. inſipientē fieri Exo.3. Et vide Ardere
bat q̄ rubus arderet. & in eodē. Quare non cōburatur ru- Cōburere.
bus. et in eodē.35. Non ſuccendetis ignē. Leui.6. Quē nu- Succēdere
triet ſacerdos ſubiiciens ligna. Pro quo hebrei legūt. Et ſuc
cendet ſup illud ſacerdos ligna. Nu.11. Vocauitq; nomē lo
ci illius incenſio: eo q̄ ſuccenſus fuiſſet contra eos ignis do
mini. Deut.4. Qui ardebat vſq; ad celum. Et in eodem.5.
Et montē ardere vidiſtis. Iudi.15. Sicut ſolent ad ardorem
ignis ligna conſumi. pro quo hebrei legūt. Sicut ligna que
ſuccenſa ſunt igni. Et in eodē. Quibus ſuccenſis & cōpor-
tate iam fruges & adhuc ſtantes in ſtipula concremate ſunt. Cōcremar̃.
Ps.17. Carbones ſuccenſi ſunt ab eo. Ps.82. Sicut ignis qui
cōburit ſiluam. Eſa.1. Et ſuccendetur vtrūq; ſimul. et in eo.
10. Et ſuccēdetur & deuorabitur ſpina eius & vepres in die
vna. & in eodē.40. Et liban⁹ nō ſufficiet ad ſuccendendū.
Et in eodē.43. Et flamma non ardebit in te. Hiere.4. Et
ſuccēdatur & nō ſit q̄ extinguat. & in eo.7. Patres ſuccēdūt
ignem. et in eodē.30. Et factus eſt in corde meo quaſi ignis
eſtuans. & in eodē.36. Et poſita erat arula coram eo plena Eſtuare
prunis. pro quo hebrei legūt. Et arula erat coram eo ſuccē-
ſa.i. plena prunis: ſicut eſt in littera noſtra. Thren̄.2. Succē-
dit in iacob quaſi ignis. Ezech.39. Et ſuccendēt & combu
rent arma. Naū.2. Et ſuccendam vſq; ad fumū quadrigas
tuas. Malach.4. Ecce enim dies veniet ſuccenſa. Inde בְּעֵרָה בְּעֵרָה
Beera ſiue תַּבְעֵרָה Thabeera.i. incendiū. ſiue incenſio. Exo. תַּבְעֵרָה
22. Reddet dam̄nū qui ignē ſuccenderit. pro quo hebrei le
gunt. Reddet. ſ. dānum qui incendit incendiū. Nu.11. Voca Incendiū. Incenſio
uitq; nomen loci illius incenſio. Et inde בַּעַר Baer.i. Ardor Ardor
ſuccenſio. focus. Eſa.4. In ſpiritu iudicii & ſpiritu ardoris בַּעַר
Et in eodē.44. Et facta eſt hominibus in focū. Significat

© Biblioteca Nacional de España

Ledere. etiam ledere.vel depaſci.aut demetere. Exo.22. Si leſerit
quiſpiã agrũ vel vineã.Et in eo. Et dimiſerit iumentũ ſuũ
Depaſci vt depaſcatur aliena. Eſa.3.Vos autẽ depaſti eſtis vineã.3.
Demetere. Reg.16. Ecce ego demetam poſteriora baaſa & poſteriora
domus eius. et in eodẽ.21. Et demetã poſteriora tua. Item
Auferre. ſignificat auferre: vel ſeparare. Deut.13.Auferes malũ de
medio tui.& in eodẽ.17.Auferes malũ de iſrael. et in eodẽ
22.Et auferes malum de medio tui. & in eodẽ.26. Attuli
quod ſanctificatũ eſt de domo mea. Pro quo hebrei legũt.
Separare. Abſtuli vel ſeparaui.ſ.a cõmunibus vſibus. et in eodẽ.Nec
ſeparaui ea in qualibet immũditia. Iudi.20. Vt auferatur
malũ. Et q̄a qñ aliquis eligitur ſeparatur de medio aliorũ
בָּעֵר ideo põitur בָּעֵר Baer.pro electione vel ꝑ electo.Nu.24.Et
Electus. fueris electus de ſtirpe cain.Ponitur etiam pro oſtenſione.
Oſtenſio Eſa.6.Et cõuertetur & erit in oſtenſionẽ. Tamẽ aliqui he-
brei legũt in hoc loco.Et erit in ſeparationẽ vel in ablatio
nem.Alii ſic.Et erit in paſtum : ſequẽtes predictas ſignifi-
cationes.Significat etiã inſanire : ſiue inſipientẽ vel ſtultũ
Inſipiẽtẽ eẽ eſſe. Hiere.10. Pariter inſipientes & ſtulti probãtur.& in
Stultus. eodẽ. Stultus factus eſt om̃is homo a ſcientia ſua. Et inde
נִבְעָרָה נִבְעָרָה Nibara.i.inſipiens.Eſa.19. Dederunt conſiliũ inſi-
Inſipiens. piens.Et idẽ ſignificat בַּעַר Baar.Ps.91.Vir inſipiens non
בַּעַר cognoſcet.Et in plurali בְּעָרִים Boarim.i.inſipiẽtes.Ps.93.
Inſipiens. Intelligite inſipiẽtes in populo.Ezech.21. Dabo te in ma-
בְּעָרִים nus hominũ iſipientiũ.et inde בְּעִיר Beir.i.Iumentũ.Geñ.
Inſipiẽtes
בְּעִיר 45.Onerantes iumẽta veſtra ite in terrã chanaã.Exo.22.
Iumẽtum. Et dimiſerit iumentũ ſuũ.Nu.20.Vt et nos & noſtra iumẽ
ta moriamur.& in eodẽ.Ita vt ppłus biberet & iumẽta.

בָּעַת בָּעַת Baath.Conturbare vel exagitare.obſtupeſcere.terre
re.1.Reg.16.Et exagitabat eum ſpiritus neqꝫ. Et in
Exagitare. eodẽ.Ecce ſpiritus dñi malus exagitat te.Heſter.7.Quod
obſtupeſcẽ ille audiẽs illico obſtupuit.Eſa.21.Emarcuit cor meũ tene
ſtupefaceꝛ. bre ſtupefecerũt me.Et idẽ בְּעָתָה Beatha.i. Terror.ſiue for
בְּעָתָה mido.Hiere.8. Tẽpus medele & ecce formido.Et in pł̄ali.
Formido בִּעוּתֵי Biuthe.Iob.6. Terrores dei militant contra me.Ps.
בִּעוּתֵי 78.Terrores tui conturbauerunt me.
Terrores

בֹּץ בֹּץ Bos.cenum.vel lutũ.Hiere.38.Demerſerũt te in ceno
Cenum. et in lubrico pedes tuos.vbi ponitur lubricũ pro luto.
Et aliquãdo ſcribitur cum he in fine vt in ſequẽti dictione.

בִּצָּה בִּצָּה Biſa.Humor.cenũ.Iob.8.Nunquid virere poteſt ſcir
Humoꝛ pus abſqꝫ humore. et in eodẽ.40 In locis humẽtibꝰ.
Cenum pro quo hebrei legũt.In ceno vel in loco cenoſo.cuius plu
rale ſcribitur cũ aleph loco he:et ſignãt loca cenoſa vel hu-
mida. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit littora: eo ꝙ
Littoꝛa. plerũqꝫ ſunt cenoſa vel humida.Ezech.47. In littoribus
autẽ eius et in paluſtribus non ſanabũtur.

בָּצָל בָּצָל Baſel.cepe. Nu.11. Porriqꝫ & cepe & allia. Et ſolũ in-
Cepe. uenitur in numero plurali in predicto loco.

בָּצַע בָּצַע Baſaa.prodeſſe.ſiue lucrari.auariciã ſequi.auare rape
re.auaricie ſtudere.cõcupiſcere. ſuccindere.complere
Pꝛodeſſe. perficere.Geñ.37.Quid prodeſt ſi occiderimus fratrẽ no-
ſtrum.Iob.22.Aut q̄d ei prodeſt ſi ĩmaculata fuerit via tua.
auare rape et in eodẽ.27. Que eſt enim ſpes hypocrite ſi auare rapiat.
Prouer.1.Sic ſemite oĩs auari. Pro quo in hebreo habetur.
Auariciã ſequi. Sic ſemite oĩs ſectantis auariciã. vel omnis cõcupiſcentis
cupiditatem.Prouer.15.Conturbat domũ ſuã qui ſectatur
auariciam.Hiere.6.Omnes ſectantur auariciã. Ezech.22.
Et auare proximos tuos calũniabaris. Et in eodẽ. Ad per-
dendas aĩas auare ſectando lucra.Significat etiã ſuccindere
Succĩdere aut vulnerare. Iob.6. Soluat manũ ſuam & ſuccĩdat me.
Eſa.38.Dum adhuc ordirer ſuccidit me.Ioeł.2. Sed & per
feneſtras cadent : & non demoliẽtur.i.non ſcindentur vel
Vulnerare non vulnerabũtur.Amos.9.Auaricia enim in capite oĩm.
Pro quo hebrei legũt. Et vulnerabit eos in capite oẽs ſiue
in capite omniũ.Poteſt etiã legi ſic.ſ. et auaricia eorum in
capite omniũ.quod eſt idẽ ſenſus cum littera noſtra. Item
ſignificat cõplere vł ĩplere aut ꝑficere.Eſa.10.Et erit cũ im Implere.
pleuerit dñs cuncta opera ſua in monte ſion.Threñ.2.Cõ- Cõplere
pleuit ſermonẽ ſuũ.Zach.4.Et manus eius ꝑficient eam. Perficere
Inde.בֶּצַע Beſaa ſiue בָּצַע Baſaa.i. Auaricia.lucrum.cupidi בֶּצַע
tas.rapina.preciſſio.Exo.18. Et qui oderint auariciã.Iudi. בָּצַע
5.Et tamẽ nihil tulere predantes.Pro quo in hebreo habe- Auaricia.
tur.Rapinam argenti ſiue lucrum argenti non acceperũt. Lucrum.
Ps.118. Inclina cor meũ deus in teſtimonia tua & non in
auariciã.Prouer.28. Qui odit auariciã longe fiẽt dies eiꝰ.
Eſa.56.Vnuſquiſqꝫ ad auariciã ſuam.& in eodem.57.Pro-
pter iniquitatẽ auaricie eius iratus ſum. Mich.4. Et inter
ficies dño rapinas eorum. Hiere. 51. Venit finis tuus pe- Rapina
dalis preciſſionis tue. Pꝛeciſſio.

בָּצַק Baſac.Subtritũ eſſe: ſiue attritũ eſſe. Deut.8.Et pes בָּצַק
tuus non eſt ſubtritus.Nee.9.Pedeſqꝫ eorũ non ſunt ſubtritũ eẽ
attriti.Et inde בָּצֵק Baſec.i.maſſa vel paſta eo ꝙ fit teren- בָּצֵק
do manibus vel pedibus.Exo.12.Tulit igitur populus con Maſſa.
ſperſam farinã.i.maſſam ex aqua & farina confectã. & in
eodem. Coxerũtqꝫ farinam quã dudũ de egypto conſper-
ſam tulerant. Oſee.7.Quieuit paululum ciuitas a cõmix-
tione fermenti. Fermentũ

בָּצַר Baſar.deeſſe ſiue deſiſtere.ꝓhibere.auferre vĩdemia בָּצַר
re.munire. Geñ.11.Nec deſiſtẽt a cogitationibꝰ ſuis Deſiſtere
donec eas ope cõpleãt. Iob.42.Et nulla te latet cogitatio.
Pro quo hebrei legũt. Et non prohibetur vel non aufer-
tur a te cogitatio.Ps.75.Qui aufert ſpiritũ principum.Et Auferre.
inde בַּצֹּרֶת Baſóreth.i.Tempus prohibitionis pluuie. pro בַּצֹּרֶת
quo beatus Hieronymus tranſtulit ſiccitatẽ.Here.17.Et in Siccitas
tp̄e ſiccitatis nõ erit ſolicitũ.Et idẽ ſignãt בַּצָּרוֹת Baſaroth בַּצָּרוֹת
in plurali.vt in eodẽ.14.Quod factũ eſt verbũ dñi ad hie- Siccitas
remiã de ſermonibus ſiccitatis.Significat etiã vindemiare
vel vuas colligere.Leuit.25.Et vuas primitiarũ tuarũ non Vuas colli
colliges quaſi vindemiã. Deut.24. Si vĩdemiaueris vineã gere.
tuam.Iudi.9. Vaſtantes vineas vuaſqꝫ calcantes. Pro quo Vĩdemiaꝛ.
hebrei legunt.Et vindemiauerũt vineas ſuas:& calcauerũt
ſcilicet vuas. Et inde בֹּצֵר Boſer.i. vindemiator. Hiere.6. בֹּצֵר
Conuerte manũ tuam quaſi vindemiator ad cartallũ.Et in vĩdemiatoꝛ
plurali בֹּצְרִים Bóſrim. vt in eodem.49. Si vindemiato- בֹּצְרִים
res veniſſent ſuper te:non reliquiſſent tibi racemũ.& inde Vindemia
בָּצִיר Baſir.i.vindemia.Leui.26.Apprehẽdet meſſium tri toꝛes
tura vindemiam : & vindemia occupabit ſementẽ.Iudi.8. בָּצִיר
Melior eſt racemus ephraim vindemia abiezer. Itẽ ſigni- Vindemia
ficat munire.Eſa.22.Et deſtruxiſtis domos ad muniẽdum Munire.
murũ.Hiere.51.Si firmauerit in excelſo robur ſuũ.i.mu-
nierit.et inde בָּצִיר Baſir.i.munitio vel munitus.Zach.11. בָּצִיר
Succiſſus eſt ſaltus munitus.et aliquãdo ſcribitur cũ mem Munitus.
in principio & dicitur מִבְצָר Mibſar.i.munitio vł munita. מִבְצָר
Hiere.8. Cõuenite & ĩgrediamur ciuitatẽ munitã. Abach. Munita.
1.Ipſe ſuper oẽm munitionẽ ridebit. Et in plurali מִבְצָרִים Munitio
Mibſarim ſiue מִבְצָרוֹת Mibſaroth.i.munitiones. Threñ. מִבְצָרִים
2.Deſtruxit in furore ſuo munitiones virginis iuda. Dañ. מִבְצָרוֹת
11.Et capiet vrbes munitiſſimas.Et aliqñ ſcribitur cum lr̃a Munitões
nũ in fine.& dicitur בִּצָּרוֹן Biſaron. Zach.11.Cõuertimini בִּצָּרוֹן
ad munitionẽ vincti ſpei.Et inde בְּצוּרָה Beſura.i.munita Munitio
vel murata.Eſa.27.Ciuitas enĩ munita deſolata erit.Et in בְּצוּרָה
plurali בְּצֻרוֹת Beſuroth.Nu.13.Et vrbes fortes atqꝫ mura- Munita.
tas.2.Reg.20.Ne forte inueniat ciuitates munitas & effu- בְּצֻרוֹת
giat nos. Significat ẽt ea que ſunt difficilia intellectu.Pro Muratas.
quo beatus hieronymꝰ tranſtulit firma. Hiere.33.Et annũ Firma.
ciabo tibi grandia & firma que neſcis.Et inde בֶּצֶר Baſer.i. בֶּצֶר

© Biblioteca Nacional de España

ſilex:qui eſt lapis durꝰ & firmiſſimus.Iob.22. Dabit pro
Silice. terra ſilicem:& pro ſilice torrentes auri.Hebrei tamē dicūt
quod in predicto loco ſigñat aurū:eo ꝙ difficile habetur.
בָּקַק בָּקַק Bacac.vaſtare. diſſipare.demoliri.diſrūpere.euacua
Diſſipare. re.Eſa.24.Ecce dñs diſſipabit terram.Oſee.10.Vi-
Euacuare. tis frōdoſa iſrael.Pro quo hebrei legūt. Vitis euacuata.i.in
fructuoſa iſrael.& idē ſigñat frōdoſa.i.īfructuoſa:qa humo
rem quē debuerat in vuas tranſmutare: mutauit in foliorū
Vaſtare et frondiū multitudinē.Naū.2. Quia vaſtatores diſſipaue
runt eum.Et aliqñdo ſcribitur cum ſimplici coph. Eſa.19.
Diſrūpere Et diſrūpetur ſpiritus egypti in viſceribꝰ eius. et in eo.14.
Diſſipatione diſſipabitur terra.Hiere.9.Et diſſipabo cōſi-
Demoliri. lium iuda & ieruſalem. & in eodē.51.Et demolientur terrā
eius.Et de hoc vide ſupra in dictione בוק Buc.
בַּקְבּוּק בַּקְבּוּק Bacbuc.vas teſteū cuius os eſt anguſtū. Et a ſono
nomen accepit:quia cum mergitur in aqua:vel cū
ex eo aqua effunditur facit talem ſonū. Pro quo beatus hie
Lagūcula. ronymus lagunculā traduxit. Hiere.19.Vade & accipe la-
gunculā figuli teſteam.& in eodē.Et conteres lagūculā.
בָּקַע בָּקַע Bacaa.rumpere.irrūpere.erūpere.interrūpere.diſrū
pere.diuidere:vl'ſcindere.diſſecare. aperire.euellere.
Rumpere. Geñ.7.Rupti ſunt oēs fontes abyſſi magne.Ioſ.9.Vtres vi
ni nouos īpleuimus:nunc aūt rupti ſunt. Eſa.34.Et circū-
fodit & fouit ī vmbra eiꝰ.Pro quo hebrei legūt.Et rumpit
& fouit in vmbra eiꝰ.et in eodē.59.Oua aſpidū ruperunt.
Irrūpere 2.Reg.23.Irruperūt ergo tres fortes caſtra philiſtinorum.
4.Reg.3.Tulit ſecū ſeptingentos viros educentes gladios
vt irrūperent ad regem edon.Iob.26. Vt non erūpat pa-
Erūpere. riter deorſum.Prouer.3.Sapientia illius eruperunt abyſſi.
Eſa.58. Tunc erūpet quaſi mane lumē tuū. & in eodē.59.
Et quod confotū eſt erūpet in regulū.Ezech.13.Et erūpere
faciam ſpiritū tempeſtatū.4.Reg.25. Et interrupta eſt ci-
uitas.2.Paral'.32. Et obſedit ciuitates munitas volens eas
capere.Pro quo hebrei legūt.Et obſedit ciuitates munitas
Interrūpe vt interrūperet eas ſibi.i.vt vi armorū caperet eas ſibi. Ps.
77.Interrupit mare & perduxit eos. Et in eo. Interrupit
Dirūpere petrā in heremo. Nu.16. Dirupta eſt terra ſub pedibus eo-
rum.3.Reg.1.Et inſonuit terra a clamore eorū.pro quo he-
brei legūt.Et diſrupta eſt terra a clamore eorū.i.tam forti-
ter clamabāt ꝙ videbatur ac ſi terra diſrūperetur. Iob.32.
Quod lagūculas nouas diſrumpit. Ps.73.Tu dirupiſti fon
tes & torrentes. Eſa.64.Vtinam diſrumperes celos. Item
ponitur pro ſcindere vel dilacerare aut diſſipare. Ps.140.
Sicut craſſitudo terre erupta eſt ſuper terrā.Pro quo beatus
Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatē trāſtulit
Scindere. Sicut agricola¦ cū ſcindit terrā. Eſa.35. Quia ſciſſe ſunt in
deſerto aque.et in eo.63.Qui ſcindit aquas ante eos. Oſee
13.Beſtia agri ſcīdet eos.Mich.1.Et valles ſcīdētur. Abach.
3.Fluuios ſcindes terre.Zach.14.Et ſcindetur mons oliua
rum ex media parte ſui. Item ſignificat aperire vel diſſe-
Aperire. care. Iudi.15.Aperuit itaqꝫ dñs molarē dentem in maxilla
Diſſecare aſini.Hiere.39. Aperta eſt ciuitas.Amos.1. Eo ꝙ diſſecue-
Auellere rint pregnātes galaad.Item pōitur pro auellere.Eſa.7. Et
auellamus eū ad nos.Itē ponitur pro dilacerare vel diſſipa
dilacerare. re.Hiere.29. Et dilacerabis oēm humerū eorū. Ezech.30.
Diſſipare. Et alexandria erit diſſipata.Et īde מְבוּקָעָה Mebucaa.i.ſciſ-
מְבוּקָּעָה ſa vel interrupta aut diſſipata.Ezech.26.Quaſi per introi
Diſſipata. tū vrbis diſſipate. Et in pl'ali מְבוּקָעִים Mebucaim.i.ſciſſi.
מְבוּקָּעִים Ioſ.9.Et vtres vinarios ſciſſos atqꝫ conſutos.& inde בְּקִעִים
Sciſſi. Bechiim.i.Sciſſure vl'ſciſſiōes.Eſa.22.Et ſciſſuras ciuitatis
בְּקִעִים dauid videbitis.Amos.6.Et percutiet domū maiorē ruinis
Sciſſure et domū minorē ſciſſionibus. Et inde בִּקְעָה Bicaa.i.cāpus
בִּקְעָה vel planicies aut vallis que eſt inter duos montes & diuidit

inter eos. Geñ.11. Inuenerunt campum in terra ſenaar.et Campus.
Deut.8.In cuius campis & montibus erūpunt fluuiorum
abyſſi.Eſa.4.Erunt praua in directa & aſpera in vias pla-
nas.Pro quo hebrei legūt.Erunt praua in directa & aſpera Planicies
in campū ſiue in planiciē aut in vallē.Et inde בֶּקַע Bechaa. בֶּקַע
ideſt dimidiū ſiue particula cuiuſdā ponderis ſecundū he-
breos.Pro quo in noſtra tranſlatione habetur duos ſiclos.
Geñ.24.Protulit vir inaures aureas appendētes ſiclos du duo ſicli
os.pro quo hebrei legūt.Protulit vir inaurem aureā appē
dens dimidiū ponderis.Exo.38.Oblatū eſt autē ab iis qui Dimidium
tranſierunt ad numerū. pro quo hebrei legunt. Dimidius
ſiclus per ſingula capita.
בִּקֵּר Bicher.querere.viſitare.recenſere. Leuit.13.Sin aūt בִּקֵּר
poſt emundationē rurſus creuerit macula in cute:nō Querere
queret amplius.Ps.26.Et viſitem templū eius.4.Reg.16. Viſitare
Altare vero ereū erit paratū ad voluntatē meam. pro quo
hebrei legūt. Altare vero ereū erit mihi ad viſitandū ſiue
ad querendū.Eſd.4.Vt recēſeas ī libris hiſtoriarū. Ezech. Recenſere.
34.Et viſitabo eos ſicut viſitat paſtor gregē ſuū. ponitur
etiā pro eligere.vt Leuit.27.Non eligetur nec bonum nec Eligere
malū.Inde בֹּקֶר Bócher.i.mane ſiue matutinū.dictū fortaſ בֹּקֶר
ſe a querendo.nam mane incipimus res querere aut viſita
re.Geñ.1.Et factum eſt veſpere & mane dies vnꝰ. Exo.14. Mane.
Iamqꝫ aduenerat vigilia matutina.Iob.38.Cum me lauda
rēt ſimul aſtra matutina.Et in pl'ali בְּקָרִים Becharim. Eſa. בְּקָרִים
33.Eſto brachiū noſtrū in mane. Threñ.3. Noui diluculo. Mane.
Et inde בִּקֹּרֶת Bicóreth.i.vapulatio:vel vapulata.Leui.19. בִּקֹּרֶת
Vapulabūt ambo.pro q° hebrei legūt. Verberata erit: ſiue Vapulatio
vapulatio erit.i. vapulauit ipſa:ſiue vapulabūt ambo ſicut
eſt in littera nr̄a.Et deriuatur a p̄dicta dictiōe בִּקֵּר Bicher
ideſt viſitauit:eo ꝙ punitio delicti eſt viſitatio. Iuxta illud
pſalmi.88.Viſitabo in virga iniquitates eorū & in verbe-
ribus peccata eorū.Itē בָּקָר Bacar.i.vacca ſiue bos.Geñ.12. בָּקָר
Fuerūtqꝫ ei oues & boues.& in eodē.21.Tulit itaqꝫ abraam Bos.
oues & boues & dedit abimelech. Et ponitur in hebreo ſin
gulare pro plurali :quia eſt nomē ſpeciei.et in eodē.18.Et
tulit inde vitulū tenerrimū.ꝓ quo in hebreo legitur. Et tu
lit inde filium vacce tenerrimū.i.vitulū paruū qui adhuc
ſequitur matrē.et eſt idem ſenſus cū littera nr̄a.& ſimiliter
in aliis locis vbi in hebreo habetur filius vacce : in tranſla-
tione noſtra ponitur vitulus : ſiue vitulus de armēto. nam
ponitur etiā pro armento. Geñ.18. Ipſe vero ad armentū
cucurrit.Exo.10.Cum ouibus & armentis.Deut.32. Buty-
rum de armento. Oſee.5. In gregibus ſuis & in armentis Armentū.
ſuis vadēt ad querendū dñm. Et plural'r declinatur בְּקָרִים בְּקָרִים
Becarim.ſecundū terminationē maſculinorū.pro quo bea
tus hieronymus tranſtulit bubalos.Amos.6. Aut arari po Bubali
teſt in bubalis.Et inde בֹּקֵר Bocher.i.armētarius.Amos.7. בֹּקֵר armētariꝰ.
Sed armentarius ego ſum.
בִּקֵּשׁ Biches.Querere.requirere.petere.deprecari.roga- בִּקֵּשׁ
re.Geñ.37.Fratres meos quero.Exo.2.Et querebat Querere
occidere moyſen. & in eodē.4. Mortui enim ſunt oēs qui
querebāt animā tuam.1.Reg.10.Queſierūt ergo eum.et in
eodē.13.Queſiuit ſibi dñs virum iuxta cor ſuū. & in eodē.
20.Et requirat dñs de manu inimicorū dauid. & in eodē. Requirere
23.Si quis queſierit animā meā:queret & animā tuā.Eſter.
2.Queſitūqꝫ eſt & inuentū.Ps.4. Et queritis mendacium.
Ps.26.Vnam petii a dño hanc requirā. Canti.5. Queſiui
et non inueni illum.Ezech.3.Sanguinē eius de manu tua
requirā.Malach.2.Et legem requirent ex ore eius. Signifi
cat etiā petere vel deprecari.Eſd.8.Et peteremus ab eo viā Petere.
rectam.Eſter.4.Et deprecaretur eum pro populo ſuo. Et Deprecari
in eodē.7. Vt rogaret heſter reginā pro anima ſua.Dañ.2. Rogare.

© Biblioteca Nacional de España

Et rogauit eunuchorū prepoſitū ne contaminaretur. Et in
בקשה de בַּקָּשָׁה Bacaſa.i.petitio ſiue depcatio.vt Heſter.5.Que
Petitio eſt petitio tua heſter regina.

בַּר בַּר Bar.Filius.frumētum.electus.purus.vel mūdus. Dañ.
Filius. 7.Et ecce cum nubibus celi quaſi filius hominis venie
bat Et inde Bariona interpretatur filius colūbe: & barto-
lomeus filius ptolomei.ſignificat etiā frumentū vel triticū
Frumentū Geñ.41. Et oñe frumētum ſub pharaonis poteſtate cōda-
Triticū. tur.& in eodē.Tantaq; fuit abūdantia tritici vt arene maris
coequaretur. et in eodē.45. Et totidē aſinas triticū in iti-
nere paneſq; portantes.Ps.71.Erit firmamentū in terra in
ſummis montiū. Pro quo in hebreo habetur.Erit fragmē
tum ſiue particula frumēti vel tritici in terra in capite mō-
בְּרִי tium.Et aliquādo additur littera iod in fine: & dicitur בְּרִי
Frumentū Beri. Iob.37.Frumentū deſiderat nubes.Ponitur etiā pro
Paſtus pabulo vel paſtu.Iob.39.Et pergūt ad paſtum.Item ſigni-
Electum. ficat electum.Prouer.31. Quid electe mi : quid electe vteri
mei:quid electe votorū meorū. Canti.6. Pulchra vt luna
electa vt ſol. Significat etiā purum vel mundū ſiue lucidū.
Mundus. Iob.11.Et mundus ſum in cōſpectu tuo.Ps.2.Apprehendi
te diſciplinā.Pro quo beatus hieronym9 in pſalterio iuxta
Pure. hebraicā veritatē tranſtulit:adorate pure. Ps.18. Preceptū
Lucidum domini lucidū. Ps.23. Innocens manibus & mūdo corde.
Ps.72.Quā bonus iſrael deus iis qui recto ſunt corde.pro
quo hebrei legūt. Quam bonus iſrael deus iis qui mundo
ſunt corde. Prouer.14. Vbi non ſunt boues preſepe vacuū
eſt.pro quo hebrei legūt. Vbi non ſunt boues preſepe mū-
dum eſt. ſed ponitur ibi mundū pro vacuo ſicut eſt in litte
בר ra noſtra.Et inde בר Bor.i.puritas ſiue purū.Ps.17.Et ſe-
Puritas cundū puritatē manuū mearū. Eſa.1.Et excoquā ad purū
Purum. ſcoriā tuā. Vide etiā de hoc in ſequēti dictione בָּרַר Barar.
et in dictione בָּרָה Bara.quia ſecundū he. ab eis deriuatur.

בָּרַר בָּרַר Barar.Eligere.mūdare.probare.vel examinare. Ps.
17.Et cum electo electus eris. Dañ.11.Vt conflētur &
Eligere. eligantur & dealbētur.& in eo.12.Eligentur & dealbabun
tur & quaſi ignis probabūtur multi. Et aliquādo ſcribitur
cum ſimplici res.1. Reg.17. Eligite ex vobis virū. Ezech.
20.Eligam ex vobis trāſgreſſores & īpios. Significat etiā
Mundare. mūdare vel purgare. Eſa.52. Mūdamini q fertis vaſa dñi.
Purgare. Hiere.4.Non ad vētilandū & nō ad purgādū.Et in eo.51.
Acuite ſagittas. pro quo hebrei legūt. mūdate ſagittas.&
eſt idem ſenſus. nam cū ſagitta acuitur mūdatur a rubigi-
ne.Item ſignificat probare vel examinare. Eccl's.3. Vt pro
Probare baret eos deus & oſtenderet ſimiles eſſe beſtiis. & in eodē.
8. Omnia hec tractaui in corde meo vt curioſe intellige-
Examiare. rem. pro quo hebrei legūt. Omnia hec tractaui in corde
בָּרוּר meo & vt probarē vel examinarē oīa hec. Inde בָּרוּר Barur
Purus. ideſt purus ſiue electus. Iob.33.Scientiā labia mea puram
בְּרוּרִים loquētur.Eſa.41.Poſuit me quaſi ſagittam electā.Et in plu
Electi. rali בְּרוּרִים Berurim.i.electi vel mūdi.1. Paral.16.Et poſt
בַּר eum heman & idithum & reliquos electos.Et inde בַּר Bar
Electus ideſt electus.purus.mundus. & in ge.fe. בָּרָה Bara.de quo
בָּרָה vide ſupra in dictione precedenti. Et inde בֹּרִית Borith.i.
בֹּרִית herba qua panni mundātur. Hiere.2.Si laueris te nitro &
Herba bo. multiplicaueris tibi herbā borith.Et dicūt aliqui hebrei q
ſignificat ſaponē quo panni dealbātur.nam in hebreo nō
eſt illud herbam:ſed ſic:& multiplicaueris tibi borith.

בָּרָא בָּרָא Bara. Creare. fingere.ſuccindere. excīdere.eligere.
Creare. impinguare.Geñ.1.In principio creauit deus celum
et terram.Et in eodē.2. Iſte ſunt generatiōes celi & terre
quando creati ſunt.et in eodē.5.In die qua creauit deus ho
minem.Ps.50.Cor mundū crea in me deus. Ps.101.Popu
lus qui creabitur laudabit dñm.Ps.148. Ipſe mandauit &
creata ſunt.Eſa.4.Et creabit dñs ſuper omnē locū montis
ſion.& in eodē.54.Ecce ego creaui fabrū ſufflantē in igne
Et in eodē.57.Creaui fructū labiorū. Et inde בּוֹרֵא Bore בּוֹרֵא
ideſt creans vel creator.Eſa.42.Creans celos & extendens Creans
eos.& in eodem.43.Creans te iacob. et in eodem.45. Et
creans tenebras:faciens pacem & creans malum.Eccl's.12. Creator
Memento creatoris tui.Et inde בְּרִיאָה Beria.ideſt crea- בְּרִיאָה
tura vel res nouiter creata. Nu.16.Sin autē nouam rem fe- Noua res.
cerit dominus. Significat etiā eligere ſicut precedens di-
ctio.Ezech.21. Et manu capiens cōiecturam in capite vie
ciuitatis coniiciet.pro quo hebrei legūt. Et manu eligens
ſiue & locum eligens in capite vie ciuitatis eliget.nam pro Eligere
eo quod in littera nr̄a eſt manu:in hebreo habetur יָד Iad.
que dictio licet cōmuniter ſignificet manū tamē ī hebreo
aliquādo ponitur pro loco: vt īfra dicetur. Item בָּרָא Bara בָּרָא
ideſt ſuccindere vel excindere. Ioſ.17. Aſcende in ſiluā &
ſuccide tibi ſpatia . Et in eodē. Succides tibi atq; purga- Succidere
bis ad habitandū ſpatia.Ezech.23.Et cōfodiantur gladiis
eorum.i.ſuccidātur gladiis eorum. Significat etiā impin-
guare.vel incraſſari.aut comedere.vel cibū capere.1. Reg.
2.Vt comederent primitias oīs ſacrificii iſrael populi mei.
Pro quo hebrei legūt. Vt impinguaremini primitiis oīs īpinguare
iſrael populi mei.2.Reg.2.Et nec comedit cum eis cibum. Comedere
vide etiā de hoc infra in dictione בָּרָה Bara. Et inde בָּרִיא בָּרִיא
Bari.i. pinguis vel craſſus. Iudi.3. Erat aūt eglon craſſus Craſſus
nimis. Et aliq̄ndo ſcribitur cum he in fine & dicitur בְּרִיאָה בְּרִיאָה
Beria.i.craſſum.vel pingue.aut electum.Ezech.34.Et q̄d Craſum.
craſſum erat occidebatis.Abach.1.Et cibus ei9 electus.Scri Electus
bitur etiā cum he loco aleph. Et dicitur בְּרִיָּה Biria.Ezech. בְּרִיָּה
34.Ecce ego ipſe iudicabo inter pecus pingue & macilen- Pingue.
tum. Et in plurali בְּרִיאִים Beriim.i.craſſi.vel pingues.3. בְּרִיאִים
Reg.4.Et decem boues pingues.Et in ge.fe. בְּרִיאוֹת Be- Pingues.
rioth.i.craſſe vel plene.Geñ.41. De quo aſcendebāt ſeptē בְּרִיאוֹת
boues pulchre & craſſe nimis.et in eodē.Septē ſpice pullu- Craſſe.
labant in calamo vno plene ac formoſe. Itē בָּרָא Barra.in בָּרָא
lingua chaldaica ſignificat agrū ſiue foris aut foras. Dañ. Ager.
2.Filii hominū & beſtie agri.

בַּרְבֻּרִים Barburim. quodā genus auium.3. Reg.4.Ex- בַּרְבֻּרִים
cepta venatione ceruorū caprearū atq; bubalo
rum:et auium altiliū.vbi ponitur barburim abuſim.i.auiū Aues.
pinguiū vel ſaginatarū . Et ſolum inuenitur in numero
plurali in predicto loco .

בָּרָד Barad.grādo.Exo.9.Ecce pluam cras hac ipſa hora בָּרָד
grandinē multam nimis.& in eodē. Vt fiat grando in Grando
vniuerſa terra egypti.Eſa.32. Grando autē in deſcenſione
ſaltus:ſupple erit.Inde בְּרֻדִּים Berudim.i.reſperſi punctis בְּרֻדִּים
ſeu maculis variis ad ſimilitudinē grandinis.Geñ.31. Vari-
os & maculoſos & diuerſorū colorum. & in eodē. Varios Maculoſi.
maculoſos atq; reſperſos.vbi ponitur pro reſperſis. Zach. Reſperſi.
6.Et in quadriga quarta equi varii & fortes. vbi ponitur
pro variis. Varij.

בָּרָה Bara.cibare.vel cibū capere.aut comedere.veſci.prā בָּרָה
dere.eligere.2.Reg.3.Cumq; veniſſet vniuerſa mul
titudo cibum capere cum dauid. & in eodē.13. Veniat oro Cibū cape
thamar ſoror mea:vt det mihi cibum.& in eodē.Et cibum
paratum capiam de manu eius.Et in eodē. Vt veſcar de ma Veſci
nu tua.Et aliq̄n ſcribitur cum aleph in fine loco he. De quo
vide ſupra in dictione בָּרָא Bara. Significat etiā eligere.1.
Reg.17.Eligite ex vobis virū. De quo vide ſupra in dictio Eligere
ne בָּרַר Barar. Inde בִּרְיָה Biria.i.cibus vel pulmentum.2. בִּרְיָה
Reg.13. Vt faciat pulmentū.& in eodē.Et fac ei pulmentū. pulmentū.
Et in eodē.Infer cibum in conclaui.& inde בְּרִי Beri.i.fru- Cibum.
mentū.vt ſupra in dictione בַּר bar dictum eſt.Et inde בָּרוֹת בְּרִי בָּרוֹת

© Biblioteca Nacional de España

בָּרוּת Eſca. Baroth.ſiue בָּרוּת Baruth.i.eſca vel cibus. Ps.67. Et dederunt in eſcam meã fel.Threñ.4.Facti ſunt cibus earum.Et a ſupradicta dictiõe בָּרָה bara.poteſt deriuari illud quod habetur Geñ.35.ſ. כִּבְרַת אֶרֶץ Chibrath.éres.i.cum dat cibũ terra:ſiue quãdo gignit terra: hoc eſt in vere.Et ideo beatꝰ hieronymus optime traduxit vernum tempus.vbi dicitur. Venit verno tp̃e ad terrã que ducit ephratã. & in eodẽ.38. Eratqꝫ vernum tempus.et.4.Reg.5. Traduxit electum tẽpus. vbi dicitur abiit ergo ab eo electo tempore. quod eſt idẽ quod vernũ tẽpus. Vide etiã de hoc ĩfra in dictione כַּבִּר Cabir. Quia ſecũdũ aliquos hebreos illa littera caph que ponitur in principio: eſt littera ſubſtãtialis huiꝰ dictionis.

כִּבְרַת ſpaciũ t͛re. כִּבְרַת Chibrath.et dicũt quod ſignificat certũ ſpaciũ terre vt puta vnum milliare.et ſic legunt. Eratqꝫ ſpaciũ terre ad introitum ephrata.et ſimiliter.4. Reg.5.Abiit ergo ab eo ſpaciũ terre.Sed prima opinio eſt magis propria: quia nõ habet ſimile vnde כִּבְרַת Chibrath ſignificet ſpaciũ.de dictione aũt בְּרִית Berith.que ſignificat pactũ vel fedus.vide infra in dictione בְּרֹת Beroth.

בַּרְזֶל Ferrum. Ferreus. בַּרְזֶל Barzel.ferrum ſiue ferreus.Geñ.4.In cuncta opera eris ac ferri.Deut.3.Mõſtratatur lectus eiꝰ ferreus.2. Reg.23.Armabitur ferro & ligno.4.Reg.6. Accidit autẽ vt cum vnꝰ materiam ſuccidiſſet caderet ferrum ſecuris in aquam.Ps.104.Ferrum pertranſiit animam eius.Ps.106. Vincti in mendicitate & ferro.

בָּרַח Fugere. בָּרַח Barách. Fugere.effugere.fugare.Geñ.31.Noluitqꝫ iacob cõfiteri ſocero ſuo quod fugeret.1.Reg.19.Et aufugit atqꝫ ſaluatus eſt.& in eodẽ.20. Fugit autem dauid de naioth.Ps.138.Et quo a facie tua fugiam. Dañ.10.Et fugerunt in abſconditum. Oſee.12. Et fugit iacob in regionẽ ſyrie.Ione.1. Surrexit ionas vt fugeret in tharſis. Et q̃ndo eſt verbum tertie cõiugationis ſignificat fugare.1.Paral.8. Fugare. Hi fugauerũt habitatores geth. & in eodẽ.12.Et omnes fugauerũt qui morabãtur in vallibus. Nee.13. Quem fugaui a me.Iob.41.Non fugauit eum vir ſagittarius. Prouer.19 Qui affligit patrẽ & fugat matrẽ.Et inde מִבְרָח Mibrach. מִבְרָח Profugus. ideſt profugus.Ezech.17.Et oẽs profugi eius cum vniuerſo agmine ſuo. Significat etiam moueri ſiue peruenire de vno loco in alium.ſ.quãdo ille motus eſt feſtinus & violentus.Exo.36. Fecit quoqꝫ vectem alium: qui per medias tabulas ab angulo vſqꝫ ad angulũ perueniret. Peruẽire. Feſtinãter abire. Nu.24.Reuertere in locũ tuũ.pro quo hebrei legũt. Fuge ſiue feſtinãter abi in locũ tuũ.Inde בְּרִיחַ Beriach.i.vectis eoꝗ mittebatur per medias tabulas et mouebatur de vno extremo in aliũ. בְּרִיחַ Vectis. Exo.36.Fecit q̃qꝫ vectẽ aliũ.Iob.38.Et poſui vectẽ & oſtia Prou.18.Et iudicia quaſi vectis vrbiũ.Et in plu. בְּרִיחִם Berichim.ſiue בְּרִיחֵי Beriche. בְּרִיחִם בְּרִיחֵי Vectes. Exo.25.Facies quoqꝫ vectes de lignis ſetim.Ps.106. Quia contriuit portas ereas & vectes ferreos confregit.Eſa.15. Vectes eius vſqꝫ ad ſegor.et in eodem.43. Et detraxi vectes vniuerſos. Tamẽ hebrei in his duobus locis precedentibus pro vectibus legũt profugos aut fugitiuos ſiue mobiles.Eſt enim equiuocũ vt dictũ eſt: et poteſt etiã ſignificare profugos ſiue mobiles. & eodem modo. Eſa.37.vbi dicitur. In die illa viſitabit dñs in gladio ſuo duro & grandi & forti ſuper leuiathan ſerpentem vectẽ: Profugus. poteſt etiã legi.Sup leuiathan ſerpentẽ profugũ ſiue mobilẽ.& hebrei legũt. Sup leuiathan ſerpentẽ claudentẽ ſiue clauſum:eoꝗ vectis ẽ inſtrumẽtũ quo oſtia claudũtur.

בָּרַךְ Bñdicere. בָּרַךְ Barach.benedicere:ſalutare.gratias agere.genuflectere.Geñ.1.Benedixitqꝫ illis deus.Et in eodem.12. Benedicam benedicentibus tibi.Et in eo. atqꝫ in te benedicẽtur vniuerſe cognationes terre.et in eo.14.Et dominus in cunctis benedixerat ei.Et in eo.22. Et benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terre.Et in eo.27. Vt benedicat tibi anima mea.Et in eo.49. Benedixitqꝫ ſingulis benedictionibus propriis.Exo.12.Et abeuntes benedicite mihi. Nu.23.Et tu econtrario benedicis ei.Et in eo. Ad benedicendum adductus ſum.Deut.33.Benedic domine fortitudini eius.Ioſ.24.Sed econtrario per illum benedixit vobis. 1.Reg.9.Quia ipſe benedicet hoſtie. Iob.1. Operibus manuum eius benedixiſti.Ps.102. Benedic anima mea domino.Et in eo.Benedicite domino omnes angeli eiꝰ. Ps.117 Benediximus vobis de domo domini.Ps.131. Viduam eiꝰ benedicens benedicam.Eſa.65. Qui benedictus eſt ſuper terram: benedicetur in deo Amen.Et in eo.66. Qui recordatur thuris: quaſi qui benedicit idolo. Et aliquando ponitur per antiphraſim pro maledicere vel blaſphemare. 3. Reg.21.Benedixit naboth deum et regem.Iob.1.Ne forte Bñdicere ꝑ maledicere. peccauerint filii mei et benedixerint deo in corde ſuo.Ponitur etiã pro ſalutare vel gratias agere.1.Reg.13. Et egreſſus eſt ſaul vt ſalutaret eum.2. Reg.8. Et gratias ageret eo Salutare. Grãs agere. ꝗ expugnaſſet adadezer.4.Reg.4. Si occurrerit tibi vir non ſalutes eum.Item ſignificat genu flectere.Geñ.24.cũ Genu flectere. feciſſet camelos accumbere.ideſt genu flectere.Et in eo.41 Vt omnes coram eo genu flecterent.vbi ponitur אַבְרֵךְ Abrech per additionem aleph in principio.2. Paralip.6.Flexis genibus corã vniuerſa multitudine iſrael.Ps.94. Ploremus ante dominum qui fecit nos.Pro quo in hebreo habetur. Flectamus genua ante dominum qui fecit nos.Et ſic tranſtulit beatus Hieronymus iuxta he.ve. Inde בָּרוּךְ Baruch.ideſt benedictus. בָּרוּךְ Bñdictus. Geñ.24. Ingredere benedicte domini. Nu.24. Qui benedixerit tibi erit ipſe benedictus. Deut.28. Benedictus tu in ciuitate et benedictus in agro. Ps.134.Benedictus dominus ex ſion.Et aliquando ſcribitur cum littera mem in principio et dicitur. מְבוֹרָךְ Meborach.ideſt benedictus. מְבוֹרָךְ Bñs. Iob.1. Sit nomen domini benedictũ Et in genere feminino. בְּרוּכָה Berucha.ſiue מְבוֹרֶכֶת Meborecheth.ideſt benedicta. בְּרוּכָה מְבוֹרֶכֶת Benedicta 1.Reg.25.Et benedicta tu q̃ prohibuiſti me hodie ne irem in ſanguinem.Deut.33. De benedictione domini terra eius.Pro quo hebrei legunt. Benedicta domini terra eius.Et in plurali בְּרוּכִים Beruchim. בְּרוּכִים Benedicti. 2. Reg.2.Benedicti vos a domino. Et inde בְּרָכָה Beracha.i. בְּרָכָה Bñdictio. benedictio.Geñ.27.Et accepit benedictionem tuam.Et in eodem. Nunquid non reſeruaſti ait et mihi benedictionẽ. Et in plurali בְּרָכוֹת Berachoth. בְּרָכוֹת Bñdictões vt Geñ.49. Benedictionibus celi deſuper:benedictionibus abyſſi iacentis deorſum: benedictionibus vberũ et vulue: benedictiones patris tui confortate ſunt benedictionibus patrum eius. Accipitur ẽt benedictio pro munere vel dono.Geñ.33.Suſcipe benedictionem quam attuli tibi.4.Reg.5. Obſecro itaqꝫ vt accipias benedictionem a ſeruo tuo.Ponitur etiam pro conuẽtione vel pacto.Eſa.36.Facite mecum benedictionem & egredimini ad me.Inde בֶּרֶךְ Berech. ideſt. genu. בֶּרֶךְ Genu. Eſa.45. Mihi curuabitur omne genu.Et in plurali. בִּרְכַּיִם Bircaim ſiue בִּרְכֵי birche. בִּרְכַּיִם בִּרְכֵי Genua. ideſt genua. Geñ.50. Filii quoqꝫ machir filii manaſſe nati ſunt in genibus ioſeph.Deut.28.In genibus & in ſuris.Iob.4.Et genua trementia confortaſti.Itẽ. בְּרֵכָה Berecha.ſignificat piſcinã ſiue ſtagnum.3.Reg.22. בְּרֵכָה Piſcina. Lauerũt currum eius in piſcina ſamarie.4.Reg.18. Et ſteterunt iuxta aqueductum piſcine ſuperioris. Eſa.22.Congregaſtis aquas piſcine inferioris. Et in plurali. בְּרֵכוֹת Berechoth. בְּרֵכוֹת Piſcine. Eccl's.2.Et extruxi mihi piſcinas aquarum. Canti.7.Oculi tui ſicut piſcine in eſebon.

בְּרֹם Precioſus. בְּרֹם Berom.precioſum.Ezech.27. Gazarũqꝫ p̃cioſarũ. et ſolũ inuenitur in numero plurali in predicto loco. Et dicunt hebrei ꝗ ſignificat quoddã genus veſtimẽti pre

© Biblioteca Nacional de España

בְּרַם Verūtamē Sed. ciosiſſimi. Item בְּרַם Beram in lingua chaldaica ſignificat ſed ſiue verūtamen. vt Dañ. 2. Sed eſt deus in celo. & in eodem. 4. Veruntamē germen radicū eius in terra ſinite.

בָּרַק Fulgurare. בָּרַק Barac. Fulgurare. coruſcare. ſplendere. Ps. 143. Fulgura coruſcationē & diſſipabis eos. Iob. 20. Et fulgurans in amaritudine ſua. Abach. 3. In ſplendore fulgurātis haſte tue. Inde בָּרָק Barac. i. fulgur. coruſcatio. 2. Reg. 22. Fulgur & conſumpſit eos. Et in plurali בְּרָקִים Beracim. i. fulgura. Ps. 96. Alluxerunt fulgura eius orbi terre. Ps. 134 Fulgura in pluuiam fecit. Et inde בָּרֶקֶת Barěceth: quod ſignificat quendā lapidem precioſum ſplendidum. Pro quo beatus hieronymꝰ tranſtulit ſmaragdū. Exo. 28. In primo verſu erit lapis ſardius & topazius & ſmaragdus. Exo. 28. Saphyrus & carbunculus & ſmaragdus.

(margin: בָּרָק Fulgur. בְּרָקִים Fulgura. בָּרֶקֶת ſmaragdꝰ.)

בַּרְקָן Tribulus. בַּרְקָן Barcon. tribulus. genus ſpine. Iudi. 8. Et cōterā carnes veſtras cum ſpinis tribuliſqꝫ deſerti. & in eodē. Tulit ergo ſeniores ciuitatis & ſpinas deſerti ac tribulos. Et ſolū inuenitur in numero plurali in predicto loco.

בְּרוֹשׁ Abies. בְּרוֹשׁ Beros. genus arboris. pro quo beatus hieronymus abietē tranſtulit. Eſa. 55. Pro ſaliūcula aſcēdet abies. Et in eodē. 6. Abies & buxus & pinus ſimul. Zach. 11. Vlula abies quia cecidit cedrus. Et in plurali בְּרוֹשִׁים Beroſim. i. Abietes. Eſa. 14. Abietes quoqꝫ letati ſunt ſup te. Ponitur etiā pro agitatoribus curruū: eo ꝙ talibus lignis vtebātur in curribus. Naū. 2. Et agitatores cōſopiti ſunt. Poteſt etiā per abietes que ſunt arbores magne & excelſe intelligi principes & magnates. Et ita tranſtulit chaldaicus interpres in loco predicto. Alii vero dicūt ꝙ in eo loco per abietes intelligūtur lancee ſiue alia arma miſſilia: eo ꝙ plerūqꝫ fiebant ex tali ligno.

(margin: בְּרוֹשִׁים Abietes. agitatores)

בְּרוֹת Cupreſſus. בְּרוֹת Beroth. cupreſſus. genus arboris. Canti. 1. Ligna domorum noſtrarū cedrina: laquearia noſtra cupreſſina. Et ſolum īuenitur in numero plurali in predicto loco.

בְּרִית Pactum Fedus. Item בְּרִית Berith. i. pactū vel fedus. Geñ. 9. Et ſtatuam pactum meū vobiſcū. & in eodē. 17. Ponā pactum meū tecū. Ezo. 23. Non inibis cum eis fedus. Deut. 29. Hec ſunt verba federis. Eſa. 28. Percuſſimus fedus cum morte. Et dicūt aliqui hebrei ꝙ deriuatur a dictione ſupradicta בָּרָה Bara: que ſignificat ſuccindere: eo ꝙ antiquitus illi qui faciebant pactum vel fedus occidebant aliquod animal & diuidebant illud in duas partes & tranſibant inter eius diuiſiones. Hiere. 34. vbi dicitur. Et non obſeruauerūt verba federis quibus aſſenſi ſunt in conſpectu meo: vitulū quē conſciderunt in duas partes & tranſierūt inter diuiſiones eius principes iuda & principes ieruſalem eunuchi & ſacerdotes & omnis populus terre qui tranſierunt inter diuiſiones vituli. Et ideo in ſacra ſcriptura plerūqꝫ fedus vel pactū iungitur cum verbo percutere vel ferire. Ioſ. 24. Percuſſit ioſue in die illa fedus. 1. Reg. 11. In hoc feriā vobiſcū fedus. et Hiere. 31. Ecce dies veniēt dicit dominꝰ & feriam domui iſrael & domui iuda fedus nouum.

בֹּשׁ בֹּשׁ Bos. confundi. erubeſcere. De quo vide ſupra in dictione בּוֹשׁ Bos. cum vau in medio dictionis.

בָּשַׁשׁ בָּשַׁשׁ Baſas. Morā facere. tardare. erubeſcere. de quo vide ſupra in dictione בּוֹשׁ Bos.

בָּשַׁל matureſcere. בָּשַׁל Baſal. Maturare. coquere. dequoquere. aſſare. Geñ. 40. Et poſt flores vuas matureſcere. Ioſ. 3. Mittite falces quoniā maturuit meſſis. Significat etiam coquere. Exo. 12. Non comedetis ex eo crudum quid: nec coctum aqua. & in eodē. 16. Et que coquenda ſunt coquite. Leui. 6. Vas autē fictile in quo cocta eſt confringetur. Nu. 6. Et armum coctū arietis. Deut. 16. Et coques & comedes in loco quē elegerit dñs. 3. Reg. 19. Et in aratro boū coxit carnes. Ezech. 24. Et diſcocta ſunt oſſa illius. Et in eodē. 46. Iſte eſt locus vbi coquēt ſacerdotes pro peccato & pro delicto et vbi coquēt ſacrificiū. Ponitur etiā pro aſſare. vt. 2. Paraľ. 35. Et aſſauerūt phaſe ſuper ignem. & inde מְבַשְּׁלוֹת Mebaſcloth. i. coquine. pro quo in tranſlatione nr̄a habetur culine. Ezech. 46. Et culine fabricate erant ſubter porticus.

(margin: Coquere. Aſſare. מְבַשְּׁלוֹת Culine.)

בֹּשֶׂם Aromatū. ſuauiſodor. בֹּשֶׂם Boſſem. aroma ſiue aromaticū: vel ſuauis odor. Canti. 5. Meſſui myrrham meā cum aromate. Eſa. 3. Et erit pro ſuaui odore fetor. Et hoc idē ſignificat בֶּשֶׂם Beſem Exo. 35. Et cīnamomi mediū. i. ducentos & quinquaginta ſiclos: calami ſimiliter. pro quo hebrei legūt. Et cīnamomi aromatici medium. i. ducentos quinquaginta ſiclos: & calami aromatici ſimilr. Et in plurali בְּשָׂמִים Beſamim. Exo. 25. Aromata in vnguentū & thymiamata boni odoris. Et in eodē. 30. Sume tibi aromata

(margin: בֶּשֶׂם cinamomū. בְּשָׂמִים Aromata)

בָּשַׁס Diripere. בָּשַׁס Baſas. Diripere. conculcare. Amos. 5. Pro eo quod diripiebatis pauperē. Et de hoc vide ſupra in dictione בּוֹס Bos cum littera ſamach in fine.

בָּשַׂר Nūciare. בָּשַׂר Baſar. Nunciare. annunciare. bonum nuncium portare. euangelizare. 2. Regum. 18. Curram & nunciabo regi. et in eodem. Non eris nuncius in hac die: ſed nunciabis in alia: hodie nolo te nunciare. Et in eodem. Bonum apporto nuncium. Eſa. 60. Et laudes domini annunciantes. Hiere. 20. Qui annunciauit patri meo dicens: natus eſt tibi puer maſculus. Et inde מְבַשֵּׂר Mebaſer. ideſt Annuncians: vel euangelizans: ſiue qui annunciat vel qui euangelizat. Eſa. 52. Quam pulchri ſuper mōtes pedes annunciantis & predicantis pacem annunciantis bonū. Et in ge. fe. מְבַשֶּׂרֶת Mebaſěreth. i. que annunciat vel que euāgelizat. Eſa. 40. Super montem excelſum aſcende tu qui euāgelizas ſion. quod in hebreo legitur in ge. fe. ſcilicet tu que euangelizas ſion. Et in eodem qui euangelizas ieruſalem. pro quo hebrei legunt que euangelizas ieruſalem. cuius plurale מְבַשְּׂרוֹת Mebaſeroth habetur Ps. 67. Dominꝰ dabit verbum euangelizantibus virtute multa. Et inde בְּשׂוֹרָה Beſora. i. nuncius ſiue annūciatio: vel euangelizatio. 2. Reg. 18. Non eris boni nuncii baiulus. Accipitur etiam pro premio vel mercede quod datur pro bono nūcio relato. 2. Reg. 4. Cui oportebat me mercedem dare pro nuncio. Item בָּשָׂר Baſar. caro. ſiue carneus. Geñ. 2. Et caro de carne mea. Et in eodem. 6. Nō permanebit ſpiritus meus in homine in eternū quia caro eſt. Et in eodem. Excepto ꝙ carnē cū ſanguine non comedetis. Exo. 30. Caro hominis non vngetur ex eo. Iob. 10. Nunquid oculi carnei tibi ſunt. Ps. 15. Inſuper & caro mea requieſcet in ſpe. Eſa. 17. Et ponit carnē brachium ſuū. Et accipitur caro aliquando pro cōſanguinitate. Geñ. 29. Os meum es & caro mea. Et in eodem. 37. Frater enim & caro noſtra eſt. Eſa. 58. Et carnem tuā ne deſpexeris. 2. Reg. 5. Os tuum & caro tua ſumus. Accipitur ēt pro omni animato. Geñ. 6. Finis vniuerſe carnis venit ad me. Et in eodem vt interficiam omnē carnē in qua eſt ſpiritus vite. Ps. 135. Qui dat eſcam omni carni. Et aliqñ accipitur pro ſolo homīe. Ps. 64. Ad te omnis caro veniet. Eſa. 40. & videbit omnis caro pariter qđ os domini locutum eſt. & in eodem. 66. Veniet omnis caro vt adoret coram facie mea dicit dñs. & in lingua chaldaica ſcribitur aliqñ cū aleph in fine & dicitur בִּשְׂרָא Biſra. Dañ. 2. Quorum non eſt cum hominibus conuerſatio. vbi ponitur caro pro hominibus. & inde בְּשׂוּר Beſur. ideſt incarnatio. Oſee. 9. Vbi nos habemus ſed & ve eis cum receſſero ab eis. in hebreo habetur: ſed & ve eis incarnatio mea ex eis. vbi ponitur בְּשׂוּרִי Beſuri cū littera ſin. Ad hoc enim ꝙ ſignificaret cum receſſero debebat ſcribi cū littera ſamach.

(margin: Bonuꝫ nūciū portare annūciare. מְבַשֵּׂר annuncians מְבַשֶּׂרֶת euāgelizāſ מְבַשְּׂרוֹת Euangelizantes. בְּשׂוֹרָה Nūcius Merces. בָּשָׂר Caro. Carneus Caro בִּשְׂרָא Caro pro hoībus. בְּשׂוּר incarnatio בְּשׂוּרִי)

© Biblioteca Nacional de España

Vnde.lxx. Interpretes ita tranſtulerunt. Sed & ve eis caro
mea ex eis. vt refert beatus Hieronymus ſuper hoc loco. Et
dicit ve eis: quia ex hoc quod iudei pro maiori parte remã
ſerunt in infidelitate ſecuta fuit eis miſeria & infelicitas. Et
hoc idem dicit Nicolaus de lyra in tractatu de differentiis
noſtre tranſlationis ab hebreo.

בַּת בַּת Bath. bathus. genus menſure liquidorũ. 3. Reg. 7. Duo
Bathus. milia bathos capiebat. Ezech. 45. Statera iuſta: & ephi
iuſtum: & bathus iuſtus erit vobis. & in eodem. vt capiat de
cimam partem chori bathus: & decimam partẽ chori ephi
בַּתִּים & in plurali בַּתִּים Bathim. vt in eodem. quia decẽ bathi im
Bathi. plent chorum. Item בַּת Bath. ideſt filia. & in plurali בָּנוֹת
בַּת Banoth. i. filie. de quo vide ſupra in dictione בָּנָה Bana.

בָּנוֹת בָּתָה בָּתָה Batha. vaſtitas vel deſertum. Eſa. 5. Et ponam eam de
ſertam. & in plurali. בָּתוֹת Bathoth. Pro quo beat9 Hie
Valles. ronymus trãſtulit valles. Eſa. 7. Et veniẽt & requieſcẽt oẽs
in torrentibus vallium.

בָּתַל בָּתַל Bethul. virgo. incorruptus. tamẽ nõ inuenitur in ſcri
בְּתוּלָה ptura niſi בְּתוּלָה Bethula in. ge. fe. i. virgo incorrupta
Virgo. Geñ. 24. virgoq̧ pulcherrima incognita viro. Deut. 32.
Iuuenem ſimul ac virginem. Eſa. 37. Virgo filia ſyon. Hie
בְּתוּלֹת re. 31. Reuertere virgo iſrael. & in plurali. בְּתוּלֹת Bethuloth.
Virgines. ideſt virgines. Eſa. 23. Nec ad incrementum perduxi virgi
nes. & Amos. 8. In die illa deficient virgines pulchre. Et
בְּתוּלִים inde בְּתוּלִים Bethulim ſiue בְּתוּלֵי Bethule. i. virginitas. vel ſi
בְּתוּלֵי gna virginitatis. Deut. 22. Non inueni filiam tuam virgi-
nem. Pro quo hebrei legunt non inueni filie tue virginita-
virginitas tem. & in eodẽ. Et ecce hec ſunt ſigna uirginitatis filie mee
Iudi. 11. Et plãgam virginitatem meam cũ ſodalibus meis.
& ſemper inuenitur in numero plurali ſecundum termina
tionem maſculinorum. & caret ſingulari.

בָּתַק בָּתַק Bathac. Perfodere. trucidare. Ezech. 16. et trucidabũt
Trucidare te gladiis ſuis. & ſolum inuenitur in predicto loco.

בָּתַר בָּתַר Bathar. diuidere. partiri. Geñ. 15. Qui tollẽs vniuer
Diuidere. ſa hec diuiſit ea per mediũ. & in eodem. Aues aũt non
בֶּתֶר diuiſit. Inde בֶּתֶר Bather. ſiue בֵּתֶר Bether. i. diuiſio ſiue pti-
בֵּתֶר tio aut pars. vt Geñ. 15. Et vtraſq̧ partes contra ſe altrinſe
Pars. cus poſuit. & in eodem. Tranſiẽs inter diuiſiones illas. Vbi
Diuiſio. ponitur בְּתָרִים Betharim in numero plurali. et Hiere. 34.
בְּתָרִים Et tranſierunt inter diuiſiones eius. Et in eodẽ qui tranſie
בֶּתֶר runt inter diuiſiones vituli. põitur etiã בֶּתֶר Bather pro no
Bether. mine proprio. Canti. 2. Similis eſto dilecte mi capree hin-
nuloq̧ ceruorum ſuper montes bether. Vbi vicio ſcriptorũ
ponitur ibi in noſtra tranſlatione Bethel pro Bether. Nã
debet ſcribi cum littera. t. & non cum. l. Et interpretatur di-
בָּתַר uiſio ſiue partitio. Item בָּתַר Bathar in lingua chaldaica ſi-
Poſt. gnificat poſt vel poſtea. Dañ. 2. Et poſt te cõſurget regnum
aliud.

De incipiẽtibus a littera. ג Gimal.

גַּג גַּג Gag. tectũ vel ſolarium. Deut. 22. Facies murum tecti p
Tectum. circuitũ. Ioſ. 2. Ipſa vero fecit aſcendere viros in ſolariũ
Solarium domus ſue. 1. Reg. 9. Et locut9 eſt cũ ſaule in ſolario. Ps. 101.
גַּגּוֹת Sicut paſſer ſolitarius in tecto. Et in plurali גַּגּוֹת Gagoth. i.
Tecta. tecta vel ſolaria. Ps. 128. Fiant ſicut fenum tectorũ. Eſa. 22.
Quia aſcendiſti & tu omnis in tecta.

גָּאָה גָּאָה Gaa. magnificari. exaltari vel eleuari. creſcere. ſuper
bire. Aut in ſuperbiã eleuari. Exo. 15. Cantem9 dño:
Magnifi gloriofe enim magnificatus eſt. Pro quo hebrei legũt. Ma-
cari. gnifice enim magnificatus eſt: ſiue magnificatione magni
גָּאֹה גָּאָה ficatus eſt: aut exaltatione exaltat9 eſt. vbi ponitur גָּאֹה גָּאָה
Gao Gaa. ſignificat etiã creſcere Iob. 8. Nunquid poteſt vi-
rere ſcirpus ſine humore. Ezech. 47. Qm̃ intumuerant
aque profundi torrentis. i. creuerant aque profundi torrẽ- Creſcere.
tis. Item ſignificat ſuperbire vel in ſuperbiã eleuari. Iob. 8 Supbire
Et propter ſuperbiam quaſi leena capies me. Et inde גֵּאֶה גֵּאֶה
Gee. i. ſuperb9. elatus. arrogans. Iob. 40. Et reſpiciẽs oẽm Arrogans
arrogantem humilia eum. & in eodem. Reſpice cunctos ſu- Superb9.
perbos & humilia eos. Eſa. 2. Quia dies domini exercituũ
ſuper omnem arrogantem & excelſum. & aliquando ſcribi
tur ſine he in fine. Eſa. 16. Superbus eſt valde. & in plurali.
גֵּאִים Geim. Prouer. 15. Domum ſuperborũ demolietur do גֵּאִים
minus. & idem ſignificat גְּאֵיוֹנִים Geeionim. Ps. 122. Op- Superbi.
probrium abundantibus & deſpectio ſuperbis. & inde גָּאוֹן גְּאֵיוֹנִים
Gaon. i. Superbia. arrogantia. altitudo. Prouer. 16. Contri- גָּאוֹן
tionem precedet ſuperbia. Eſa. 13. Et quieſcere faciam ſup- Superbia
biam infidelium. & in eodem. 16. Et arrogantia eius & in- Arrogãtia
dignatio ei9 pluſquã fortitudo eius. Hiere. 12. Quid facies
in ſupbia iordanis. et Oſee. 7. Et humiliabitur ſupbia iſrl̃
in facie eius. Amos. 6. Deteſtor ego ſupbiã iacob. Zach. 11.
Vox rugitus leonum: quia vaſtata eſt ſuperbia iordanis. i.
altitudo iordanis. Et ſic eſt in chaldaica tranſlatione. ſ. alti- Altitudo.
tudo iordanis. Ponitur etiam pro gl'ia vel maieſtate. Exo. Gloria.
15. Et in multitudine glorie tue depoſuiſti oẽs aduerſarios Maieſtas.
tuos. Eſa. 2. A facie timoris domini & a gloria maieſtatis
eius. Inde גַּאֲוָה Gaaua. i. ſuperbia. arrogantia. elatio. Ps. 30. גַּאֲוָה
In ſuperbia & abuſione. Ps. 35. Non veniat mihi pes ſuper Superbia
bie. Eſa. 30. Et arrogantiam fortium humiliabo. ponitur Arrogãtia
etiam pro corpore. Iob. 41. Corpus illius quaſi ſcuta fuſi- Corpus.
lia. De quo vide infra in dictione גֵּו Geu. Et aliquando ſcri
bitur ſine vau. Et dicitur גֵּאָה Gea. Prouer. 8. Arrogan- גֵּאָה
tiam & ſuperbiam & viam prauam & os bilingue deteſtor. Arrogãtia
& inde גֵּאוּת Geuth. i. ſuperbia. Ps. 6. Os eorum locutũ eſt ſu גֵּאוּת
perbiam. Accipitur etiã pro excellentia vel gloria. Ps. 92. Superbia
Dominus regnauit decorem indutus eſt. pro quo btũs Hie
ronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trãſtulit.
Dominus regnauit: gloria indutus eſt. Gloria.

גָּאַל Gaal. Redimere. emere. inquinare. Exo. 6. Ac redimã גָּאַל
in brachio excelſo. Et in eodem. 15. Dux fuiſti in mi- Redimere
ſericordia tua pplo quem redemiſti. Ps. 71. Ex vſuris & ini
quitate redimet animas eorum. Eſa. 43. Noli timere quia
redemi te. & in eodem. 48. Dicite redemit dominus ſeruũ
ſuum iacob. & in eodem. 63. Ipſe redemit eos. Oſee. 13. De
morte redimã eos. Significat etiam emere vel redimere iu-
re propinquitatis rem propinqui venditam vel alienatam
vel ſi ipſemet redimat quod vendiderat. Leuit. 25. Põt re-
dimere quod ille vendiderat. Et in eodem. Si non redeme Redimere
rit. Et in eodem. Qui voluerit ex fratribus ei9 redimet eũ.
& in eodem. Sin aũt ipſe potuerit redimet ſe. Ruth. 3. Si te
voluerit propinquitatis iure retinere: bene res acta eſt: ſi
aũt noluerit ego te abſq̧ vlla dubitatione ſuſcipiã. pro quo
hebrei legunt. Si redemerit te: bene: redimat: & ſi non rede
merit: ego te redimã. Sed btũs Hieronym9 trãſtulit ſenſum
Et in eodem. 4. At ille reſpondit ego agrum emã. Et in eo Emere.
dem. Cedo iuri propinquitatis. Pro quo hebrei legunt. Nõ
poſſum redimere ſiue non poſſum emere. Et in eodem. tu
vero vtere priuilegio quo me libẽter carere profiteor. Pro
quo hebrei legunt. Tu vero redime tibi redemptiõe mea:
quia non poſſum redimere. Sed beatus Hieronymus tranſ
ſtulit ſenſum in locis predictis. Et inde גְּאוּלָה Geula. i. גְּאוּלָה
redẽptio aut facultas vel licentia redimendi. Leuit. 25. Sub Redẽptio.
redemptionis conditione vendetur. & in eodem. Habebit Licẽtia re
licentiam redimendi donec vnus impleatur annus. & inde dimendi.
גֹּאֵל Goel ideſt redemptor. Iob. 19. Scio enim q redemptor גֹּאֵל
meus viuit. Ps. 18. Domine adiutor meus & redẽptor me9

© Biblioteca Nacional de España

Eſa.41.Et redemptor tuus ſanctus iſrael. Et in eodem.59.
Et venerit ſiõ redemptor. Accipitur etiam pro propinquo
vel proximo: eo ꝙ iure propinquitatis habebat licentiã re-
Propiqu⁹ dimendi vt ſupradictum eſt. Leuit.25. Propinquus ei⁹ põt
Proxim⁹. redimere. & in eodem. Si aũt nõ habuerit proximũ. Ruth.
4. Cũqꝫ vidiſſet propinquũ preterire. Ponitur etiam pre-
dicta dictio גָּאַל Gaal. ꝑ antiphraſin pro inquinare vel coin
quinare. aut cõtaminare. vel polluere. aut fedare. ſiue ob-
ſcurare. Eſa.63. Et oĩa veſtimenta mea inquinaui. Thren.
inquinare Polluere. 4. Polluti ſũt ſanguine. Dañ.1. Propoſuit aũt daniel in cor
de ſuo vt non pollueretur de menſa regis. & in eodem. Et
Cõtamĩare rogauit eunuchorum prepoſitum ne contaminaretur. Ma
lach.1. Offertis ſuper menſam meam panem pollutum: &
dicitis in quo polluim⁹ te. Soph.3. Ve prouocatrix & redẽ-
pta. pro quo hebrei legunt. Ve prouocatrix & contaminata
ſiue fedata vel deturpata. Poteſt etiam ſignificare redẽptã
ſicut eſt in littera noſtra. Significat etiam obſcurare vel de-
obſcurare. turpare. Iob.3. Obſcurent eum tenebre & vmbra mortis.
Item ponitur pro eiicere vel ſeparare aliquem tanquã pol-
Eiicere. lutum & immundum. Eſdre.2. Et eiecti ſunt a ſacerdotio.
& ſimiliter. Nee.8. vbi eadem verba habentur.

גַּב גַּב Gab. altitudo. eminentia. dorſum. ſupercilium. ſtatura.
Ps.128. Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores
Dorſum ſupercilium. Leuit.14. Radet capillos capitis barbamqꝫ & ſupercilia.
Statura. Ezech.1. Statura quoqꝫ erat rotis. & in eodem. Et totũ cor-
pus oculis plenum. pro quo hebrei legunt. Et dorſa eorũ
oculis plena. Quod eſt idem ſenſus cum littera noſtra. Et
in eodem.43. Hec quoqꝫ erat foſſa altaris. pro quo hebrei
legunt. Et hec erat altitudo ſiue ſtatura altaris. Poteſt etiã
deriuari a ſequenti dictione גֶּבֶא Gebe. quod ſignificat ci-
ſternam vel foſſam: ſicut eſt in littera noſtra. Item ponitur
pro lupanari. eo quod meretrices ſtabant in loco eminẽti:
Lupanar. vt viderentur a tranſeuntibus. Ezech.16. Edificaſti tibi lu-
panar. & in eodem. Et deſtruent lupanar tuum. ponitur ẽt
גֵּבִים גֵּבִים Gebim in plurali pro ciſternis vel foſſis. de quo vide
גִּבֵּן infra in dictione גּוֹב Gob. & inde גִּבֵּן Giben. per additionẽ
nun in fine. quod ſecũdum hebreos ſignificat excelſum vel
eminentem. Ps.67. Mons coagulatus: mons pinguis. pro
quo btũs Hieronym⁹ in pſalterio iuxta hebraicã veritatẽ
Excelſus. tranſtulit. Mons excelſus &c. de quo vide infra in dictione
גִּבֵּן Giben. quia ſecundum aliquos hebreos illa littera nun
eſt de ſubſtantia dictionis.

גֶּבֶא גֶּבֶא Gebe. ciſterna. vel palus. Eſa.30. Aut hauriatur parũ
aque de fouea. Pro quo hebrei legunt. Aut hau-
ciſterna vł palus. riatur parum aque de ciſterna ſiue de palude. Cuius plurale
ponitur pro paluſtribus. Ezech.47. In littoribus aũt eius
Paluſtres & in paluſtribus non ſanabuntur.

גָּבַהּ גָּבַהּ Gaba. exaltari. ſublimẽ eſſe. eleuatũ eſſe ſiue eleuari.
Excelſiorẽ eſſe. ſuperbire. Iob.11. Excelſior celo eſt: & quid facies. Ps.
112. Qui in altis habitat. Ps.130. Domine non eſt exaltatũ
Exaltari. cor meum nec elati ſunt oculi mei. Prouer.16. Et ante rui-
nam exaltabitur ſpirit⁹. & in eodem.17. Qui exaltat oſtiũ
Eleuari. ſuum querit ruinam. Eſa.3. Pro eo quod eleuate ſunt filie
ſion. & in eodem.5. Et exaltabitur dominus exercituũ in
Sublimẽ eſſe. iudicio. & in eodẽ.52. Et ſublimis erit valde. & in eodẽ.55
Sicut exaltantur celi a terra: ſic exaltate ſũt vie mee a viis
veſtris. Ezech.16. Et eleuate ſunt & fecerunt abominatiões
& in eodem.19. Et exaltata eſt ſtatura eius. & in eodem.31.
גָּבָא Propterea eleuata eſt altitudo eius. vbi ponitur גָּבָא Gaba.
Exaltari. cum aleph in fine loco he. Abdie.1. Si exaltatus fueris vt
גֹּבַהּ aquila. & inde גֹּבַהּ Goba. ſiue גַּבְהוּת Gabhuth. i. altitudo. ſu
גַּבְהוּת blimitas. exaltatio. eleuatio ſiue elatio. 1.Reg.16. Non reſpi
cias vultum eius: neqꝫ altitudinem ſtature eius. Ps.102. Se-
cundum altitudinem celi a terra. Eſa.2. Incuruabitur omĩs Altitudo.
ſublimitas hominũ. & in eodẽ.7. Siue in excelſum ſupra. ſublimitas
vbi ponitur הַגְבֵּהַ Hagbeha. & inde גָּבֹהַ Gaboha. vel גְּבֹהָה הַגְבֵּהַ
Geboha. i. excelſus. ſublimis. eleuatus. 1.Reg.2. Nolite mul גָּבֹהַ
tiplicare loqui ſublimia gloriantes. pro quo hebrei legunt. גְּבֹהָה
Nolite multiplicare loqui ſublime ſublime. Eccl's.5. Quia Sublime.
excelſo excelſior eſt alius. & Eſa.2. Et ſuper omnem turrẽ Excelſus.
excelſam. & in plurali גְּבוֹהִים Gebohim. Eccl's.5. Et ſuper Excelſior Excelſa
hos quoqꝫ eminentiores ſunt alii. Item גֵּבַהּ Geba. i. elatus. גְּבוֹהִים
ſuperbus. arrogãs. Ps.100. Superbo oculo & inſaciabili cor Eminentiores.
de. Prouer.16. Abominatio domini omnis arrogans. גֵּבַהּ

גִּבֵּחַ Gibeah. recaluaſter. depilatus. Leuit.13. Et ſi a fronte Superb⁹.
ceciderint pili recaluaſter & mundus eſt. & inde גַּבַּחַת Arrogans
Gabachath. i. recaluatio. depilatio. vt in eodem. Si autem in גִּבֵּחַ
caluitio ſiue in recaluatiõe albus vel ruffus color fuerit. Ac Recaluaſter.
cipitur etiam pro depilatione panni aut veſtimenti. vt in eo גַּבַּחַת
dem. Eo quod infuſa ſit in ſuperficie veſtimenti vel per to- recaluatio
tum lepra. pro quo hebrei legunt. Corroſio enim eſt in cal
uitio ſuo vel in recaluatione ſua. & dicunt hebrei quod cal-
uitium quod in hebreo dicitur קָרַחַת Carachath eſt a parte
poſteriori. & גַּבַּחַת Gabachath. i. recaluatio eſt a ꝑte anterio
ri. & idem videtur innere textus cum dicit. & ſi a fronte ce-
ciderint pili: recaluaſter & mundus eſt.

גָּבַל Gabal. terminare. limitare. i. terminum vel limitẽ po- גָּבַל
nere. Exo.19. Cõſtitueſqꝫ terminos populo per circui Terminos conſtituere
tum. & in eodem. Tu enim teſtificatus es & iuſſiſti dicẽs. Po Terminos ponere.
ne terminos circa montem. Deut.19. Non aſſumes & tranſ
feres terminos proximi tui quos fixerunt priores. Ioſ.18.
Qui eſt terminus illius ab oriente. Pro quo hebrei legunt.
Et iordanis terminabit illum ab oriente. Zacha.9. Emath
quoqꝫ in terminis eius. ſ. erit vel cõputabitur. pro quo he-
brei legunt. Emath quoqꝫ terminabitur ſiue limitabitur in Termĩare.
ea. & inde גְּבוּל Gebul. i. termin⁹ vel confinium. Nu.21. Ar- גְּבוּל
non terminus eſt Moab. & Ioſ.1. Erit terminus veſter. Ps. Terminus
103. Terminum poſuiſti: quem non tranſgredientur. Et in
plurali. גְּבוּלוֹת Gebuloth. ſiue גְּבוּלֵי Gebule. Iob.24. Alii גְּבוּלוֹת
terminos tranſferũt. Ps.73. Tu feciſti omnes terminos ter גְּבוּלֵי
re. Eſa.60. Vaſtitas & contritio in terminis tuis. Accipitur
etiam aliquando pro fine vel definitiõe. Ps.147. Qui po Finis.
ſuit fines tuos pacem. Eſa.28. Et milium & viciam in fini-
bus ſuis. ubi ponitur in hebreo ſingulare ꝓ plurali. Ezech.
43. In ſummitate montis omnes fines eius. & in eodẽ. Et Definitio.
definitio eius vſqꝫ ad labium eius. & in eodem. ca. ponitur
in tranſlatione noſtra pro corona que fit ad decorem in ſũ
mitate alicuius vaſis & eſt definitio vel terminus ipĩus va-
ſis. vbi dicitur. Et corona in circuitu eius dimidii cubiti. & Corona.
in eodem. Et ſuper coronam in circuitu. Significat etiã qñ
terminus vel finis alicuius rei iungitur cum termino vel fi
ne alterius: & maxime quando ambe ſunt ſimiles. Exo.28 Sibi inuicem coherentes.
Facies in rationali catenas ſibi inuicem coherentes. vbi po
nitur גַּבְלֻת Gabluth. pro eo quod in littera noſtra eſt ſibi גַּבְלֻת
inuicem coherentes.

גִּבֵּן Giben. Eleuatus. excelſus. Et ſignificat etiam Gibbo- גִּבֵּן
ſum: eo quod gibbus eſt eleuatio vel tumor in dorſo.
Leuit.21. Si fracto pede: ſi manu: ſi gibbus: ſi lippus. & ſcri Gibbus
bitur in plurali cum duplici nun. & dicitur גַּבְנֻנִּים Gabnu- גַּבְנֻנִּים
nim. Ps.67. Mons coagulatus: mons pinguis. pro quo he- Coagulat⁹
brei legunt. Mons eleuationũ: mons baſam. Vnde beatus eleuatio.
Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ ſic tra-
duxit. Mons excelſus: mons baſam. Alii vero interpretan- Excelſus.
tur. Mons gibboſus a predicta dictione גִּבֵּן Guiben: que ſi-
gnificat gibboſum. Poteſt etiam ſignificare coagulatum
Sicut. lxx. tranſtulerunt: a dictione גְּבִינָה Gebina. i. caſeus

© Biblioteca Nacional de España

quaſi coagulatione lactis.Iob.10.Et ſicut caſeum me coa-
gulaſti.
גבע Collis. גבע Gebaa.collis.Zach.14.De colle remon ad auſtrū ieru
ſalem.& aliquando ſcribitur cum he in fine: & dicitur
גבעה Collis. גבעה Gibaa.Hiere.2.In omni enim colle ſublimi.Et in eo
dem.16.Et venabuntur eos de omni monte & de omni col
le.& in eodem.50.De monte in collem tranſierunt.& quā
do poſt ſe regit genitiuum ſcribitur cū tau in fine loco he.
גבעת & dicitur גבעת Gibaath.Ioſ.5.Et circuncidit filios iſrael in
גבעות colle preputiorum.& in plurali גבעות Gebaoth. ſiue גבעות
גבעות Giboth.i.colles:Gen̄.49.Donec veniret deſiderium col
Colles. lium eternorum.Nu.23.De collibus cōſiderabo eū. Deut.
33.Et de pomis collium eternorum.Ps.64. Et exultatiōe
colles accingentur.eſt etiam nomen proprium loci:eo qđ
Gabaa. erat ſitus in colle.Iudi.19.Sed tranſibo vſq; gabaa.Eſa.10.
גביע Gabaa ſedes noſtra.Inde גביע Gabiaa.i.calix.vel ſcyphus.
Scyphus. Gen̄.44.Scyphum aūt meum argenteum & preciū quod
גבעים dedit tritici pone i ore ſacci iunioris.& in plurali גבעים Ge
Scyphi biim. Exo.25.Tres ſcyphi quaſi in nucis modum per cala
מגבעת mos ſingulos.& inde מגבעת Migbaath.i. pileus vel tiara.
Tiara Exo.29.Et baltheos ac tiaras in gloriam & decorem.& ſo
lum inuenitur in numero plurali.
גבעל Folliculus גבעל Gibood. Folliculus lini.Exo.9.Et linum iam follicu
los germinaret. Et ſolum nuenitur in predicto loco.
גבר גבר Gabar.preualere.cōfortari: vel confirmare.roborare
vel roborari. fortem vel violentum eſſe. Confirmare
preualere. Gen̄.7.Et aque preualuerunt nimis ſuper terrā.& in codē.
Cōfortari. 49.Benedictiones pr̄is tui confortate ſunt.1.Reg.2.Quia
fortior eē. non in fortitudine ſua roborabitur vir.2. Reg.1. Aquilis
velociores leonibus fortiores.ſ.ſunt.Iob.15.Et contra om
Roborari. nipotentem roboratus eſt.Et in eodem. 21.Subleuati ſunt
Violētū eē confortatiq; diuitiis.& in eodem.36.Quia violēti fuerūt.
Ps.11.Linguam noſtram magnificauimus.pro quo beatus
Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatem trāſtu-
lit.Linguam noſtram roboremus.Ps.64. Verba iniquo-
Corrobora ri. rum preualuerunt ſuper nos.Ps.102.Corroborauit miſeri
cordiam ſuā ſuper timentes ſe.Eccl's.10.Multo labore exa
Superare. cuetur. Pro quo hebrei legunt. Et exercitus ſuperabitur.
Poteſt etiam legi ſic.ſ.& viribus preualebit.quod eſt idem
Cōfirmare Cōfortare. ſenſus cum littera noſtra.Dan̄.9.Cōfirmabit autem pactū
multis.Zach.10.Et confortabo domum Iuda & domū Io-
גבורה ſeph.& in eodem.Cōfortabo eos in domino.& inde גבורה
Gebura.i.robur.potentia.virtus.Iudi.8.Iuxta etatem ro-
Robur. bur eſt viri.2.Paralip.10.In manu tua eſt fortitudo & potē
Potentia. tia.Ps.64.Accinctus potentia. Ps.79. Excita potentiam
גבורתא tuam & veni.& in lingua chaldaica dicitur גבורתא Gebur
Fortitudo. tha.Dan̄.2.Quia ſapientia & fortitudo eius ſunt.& in plu
גברות rali גברות Geburoth.i.potentie. vel potentatus. aut virtu-
Potētatꝰ. Potentie. tes.vel fortitudines.Ps.19. In potentatibus ſalus dextere
eius.Ps.70.Introibo in potentias domini.Ps.88.Si aūt in
potentatibus octoginta anni.Ps.105.Quis loquetur potē-
Uirtutes tias domini.Ps.150.Laudate eum in virtutibus eius.Et in-
גבור de גבור Gibor.i.potens.robuſtus.fortis.Gen̄.10.Ipſe cepit
Potens Robuſtus eſſe potens in terra.& in eodem. Et erat robuſtus venator
coram domino.Ruth.2.Homo potens & magnarum opū
Fortis. Ps.23.Dominus fortis & potens:dominus potēs in prelio.
Eſa.3.Fortem & virum bellatorem.& in eodem.49.Nun-
גבורים quid tolletur a forti preda.& in p̄lali גבורים Giborim.i.po
Fortes. tentes:vel fortes:aut robuſti.Canti.3.En lectulum ſalomo-
nis ſexaginta fortes ambiunt ex fortibus iſrael.& in eodem
Potentes Omnis armatura fortium.Eſa.5. Ve qui potentes eſtis ad
גביר bibendum vinum.& inde גביר Gebir.i.Dn̄s vel dominator
Dominus aut ſuperior.Gen̄.27.En dn̄m tuū illum conſtitui.& in ge-

nere feminino גבירה Gebira ſiue גברת Gebereth.Gen̄.16.De גבירה Domina.
ſpexit dominam ſuam.& Eſa.47.In ſempiternū ero dn̄a.
Hiere.13.Dic regi & dominatrici. & inde גבר Geber. ſiue Dn̄atrix. גבר
גבר Gebar.i.vir.ſiue homo.eo quod habet poteſtatem vel
dominium ſupra mulierem.Deut.22.Nō induetur mulier
veſte virili: nec vir vtetur veſte feminea.Iob.3. Viro cuius Uir.
abſcondita eſt via.& in eodem.34.Quis eſt vir vt eſt Iob.
& in eodem.38.Accinge ſicut vir lumbos tuos.Ps.17. Et
cum viro innocente innocens eris.Ps.88. Quis eſt homo Homo.
qui viuet:& non videbit mortem.Prouer.30. Viam viri in
adoleſcentia.Hiere.17.Maledictus homo qui cōfidit in ho
mine.& in eodem.Benedictus vir qui confidit in domino.
& in eodem.22.Virum qui in diebus ſuis non proſperabi-
tur.& in eodem.31.Femina circundabit virum. Thren̄.3.
Ego vir videns paupertatem meam. & in eodem. Bonum
eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua.Dan̄.8.
Ecce ſtetit in conſpectu meo quaſi ſpecies viri.& in plurali
גברים Gebarim.Exo.10.Ite tantum viri. & in eodem. 12. גברים
ſexcenta fere millia peditum virorum.& in ligua chaldaica Uiri.
dicitur גוברין Gubrin ſiue גובריא Gubraia.Dan̄.3. Sūt er- גוברין
go viri iudei.& in eodem viri iſti contempſerunt te. Poni- Uiri.
tur etiā גבר Geber.pro ſingulis.Ioel.2.Singuli in calle ſuo גבר Singuli
ambulabunt.Item גבר Gaber.i.gallus gallinaceus.Eſa.22. גבר
Sicut aſportatur gallus gallinaceus. Gallus. gallinaceꝰ
גביש Gabis.eminens:ſiue grande.Iob.28.Excelſa & emi- גביש
nentia non cōmemorabūtur.vbi pro excelſa & emi- Eminens
nentia in hebreo habetur רמות Ramoth & גביש Gabis. Et
dicunt hebrei quod ſunt lapides precioſi:ſic dicti propter
ſuam excellentiam.Nam dictio ramoth excelſa ſiue alta in
terpretatur.Prouer.24.Excelſa ſtulto ſapiētia.Vbi pro ex
celſa pōitur ibi ramoth ſcriptū eiſdem litteris ſicut in ſupra
dicto loco.Pōitur etiam pro ſerico.Ezech.27. Vbi dicitur. Sericum.
Et ſericum & chodchod propoſuerunt in mercato tuo. Sed
dictio גביש Gabis ſolum inueītur in ſupradicto loco:& ab
eo componitur אלגביש Elgabis.pro quo beatus Hierony- אלגביש
mus tranſtulit Pergrandes.ſiue grandes. Ezech.13. Et da-
bo lapides pergrandes.Et in eodem.38.Et imbre veheme pgrandes.
ti & lapidibus immenſis.vbi pro immenſis pōitur elgabis. Immenſe.
Et dicunt hebrei ꝙ ſignificat grandinem qn̄.ſ.lapides grā-
dinis ſunt magni & in magna quantitate.Nā dictio אל El
cum qua compōitur fortem ſiue fortiſſimum ſignificat vt
ſupra in dictione אל El dictum eſt.
גד Gad.felicitas.fortuna. coriandrum. Gen̄.30. Dixit feli- גד
citer.& idcirco vocauit nomē eius gad. pro q̄ in hebreo
habetur.In felicitate:ſiue venit felicitas:& vocauit nomen Felicitas
eius gad.Et.lxx.tranſtulerunt:in fortuna.Poteſt etiam de-
riuari a ſequenti dictione גדד Gadad que ſignificat expedi
tionem ſiue accinctum vel procinctum.vnde beatꝰ Hiero-
nymus in libro de hebraicis queſtionibus ſuper hoc loco
ſic ait.vbi nos poſuimus in fortuna: & grece dr̄ ἐντύχῃ
quod poteſt euentꝰ dici.in hebreo habetur בגד Bagad.Qđ
aquila interpretatur venit accinctio.Nos autem dicere poſ
ſumus in procinctu.Ba.enim poteſt prepoſitionem ſonare
in:& venit.Gad euentus:ergo ſiue procinctus quod gad di Procinctꝰ
citur Zelphe filius gad vocatus eſt.hec Hieronymus.poni
tur etiam גד Gad.p fortuna.Eſa.65. Qui ponitis fortune Fortune.
menſam:& libatis ſuper eam.Et dicunt aliqui hebrei.quod
in predicto loco accipitur גד Gad pro ſtella iouis: eo quod
iupiter in lingua arabica ſic vocetur. Alii vero dicunt quod
ſignificat certam cōſtellationem ſtellarum.De quo vide in
fra in ſequenti dictione גדד Gadad.Item גד Gad.ſignificat גד
coriandrū.Nu.11.Erat aūt man quaſi ſemen coriādri. coriandrū
גדד Gadad.accingere ſe ad prelium.Expedire ſe:copulare גדד

© Biblioteca Nacional de España

vel colligere exercitum Incidere vel concidere.aut dilace
Accingere rare.Geñ.49.Gad accinctus preliabitur ante eum.& ipſe
ſ.ad prelium accingetur retrorſum. Hiere.5. Et in domum meretricis
Luxuriari luxuriabantur.pro quo hebrei legunt.Et in domo meretri
Colligere vel copulare cis colligebantur ſiue copulabantur.ſ.tanquam exercitus.
Vaſtare Michee.5.Nunc vaſtaberis filia latronis. Pro quo hebrei
legunt.Nunc accingeris.ſ.ad prelium filia latronis vel fi⸗
Concidere lia accincti.Poteſt etiam interpretari Nunc concideris ſiue
incideris.& aliquando ſcribitur cũ ſimplici daleth.Abac.
2.Vt aſcẽdam ad populum accinctum noſtrum.Ps.93. Ca
ptabunt in animam iuſti.Pro quo beatus Hieronymus in
Copulare. pſalterio iuxta hebraicã veri. tranſtulit copulabuntur ad⸗
uerſus animam iuſti. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ ab hac di⸗
ctione deriuatur גָּד Gad.quod ſupra diximꝰ ſignificare cer
גְּדוּד tam copulationẽ vel conſtellationem ſtellarum.Inde גְּדוּד
Gedud.i.accinctus vel expeditus.ſ.ad prelium:vel latro ſi
ue latrũculus:aut turma vel exercitus.2.Reg.22. In te enĩ
Accinctus curram accinctus.Ps.17.Q̃m in te eripiar a tentatiõe.pro
quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam ve⸗
ritatem tranſtulit.In te enim curram accinctus. Nam eadẽ
verba ponuntur in hebreo in hoc loco ſicut ſupra.2. Reg.
Latro. Hiere.18.Adduces enim ſuper eos latronẽ repente. Oſee.
Latrũculꝰ 7.Spolians latrũculus foris. Significat etiam turmam vel
exercitum.1.Paralip.12.Suſcepit ergo eos dauid & conſti⸗
Turma. tuit principes turme.Iob.29. Cũq; ſederem quaſi rex cir⸗
Exercitus. גְּדוּדִים cundãte exercitu.& in plurali.גְּדוּדִים Gedudim ſiue גְּדוּדֵי
Gedude.i.latrones vel latrunculi.aut turme vel exercitus.
Latrones. 2.Reg.4.Duo viri principes latronum erant filio ſaul.4.
Latrũculi. Reg.4.Immiſitq; ei dominus latrunculos chaldeorum &
latrunculos ſyrie & latrunculos moab & latrunculos filio
rum amon.& in eodem.6.Et vltra non venerunt latrones
ſyrie in terram iſrael.Iob.19.Simul venerunt latrones eiꝰ
גָּדַד Item גָּדַד Gadad.ſignificat ſcindere vel incidere.aut conci
Incidere dere ſiue dilacerare.Deut.14.Non vos incidetis nec facie⸗
tis caluitium.3.Reg.18. Incidebant ſe cultris & lanceolis.
Hiere.16.Non ſe incident. & in eodem.41. Raſi barba &
ſciſſis veſtibus & ſquallentes.pro quo hebrei legunt. Raſi
barba & ſciſſis veſtibus & inciſi.ſ.vngulis quod fiebat in ſi
gnum luctus & triſtitie.& in eodem.47.Vſquequo conci⸗
Concidere deris.& in eodem.48. Et in cunctis manibus colligatio.
Pro quo hebrei legunt. In cunctis manibus inciſiones.
Poteſt etiam ſignificare colligationes.ſicut dictum eſt ſu⸗
pra.ponitur etiam pro geniminibus vel pro frugibus. Ps.
Genimina 64.Riuos eius inebria multiplica genimina eius.pro quo
Fruges. beatus Hieronymus tranſtulit. Sulcos eius inebria multi⸗
plica fruges eius.Tamen hebrei dicunt quod ſignificat ri⸗
uulos qui fiunt quando agricola ſcindit terrã cum aratro:
& ex vtraq; parte ſulci fiunt.

גְּדַבְרַיָּא Tyranni. גְּדָבְרַיָּא Gedabraia.in lingua chaldaica ſignificat tyran⸗
nos ſiue magnates.Dañ.3.Duces & tyrannos.

גָּדָה Ripa. גָּדָה Gada.ripa.littus.& ſolum inuẽitur גְּדוֹת Gedoth in nu
mero plurali.Ioſ.3.Iordanis autem ripas aluei ſui tẽ⸗
pore meſſis impleuerat.Eſa.8.Et fluet ſuper vniuerſas ri⸗
pas eius.

גְּדִי Hedus. גְּדִי Gedi.hedus.Geñ.38.Et miſit hedum de capris. Exo.
גְּדָיִים 24.Non coques hedum in lacte matris ſue.Eſa.11.Par
Hedi. dus cum hedo accubabunt.& in plurali גְּדָיִים Gedaiim.ſi⸗
ue גְּדָיֵי Gedaie.Geñ.27.Affer mihi duos hedos.Cãti.1.Et
paſce hedos tuos.

גָּדַל גָּדַל Gadal.ſiue גִּדֵּל Gidel. Magnificare ſiue magnificari.
grandem vel magnũ fieri.creſcere. exaltare.enutrire.
Geñ.41.Vno tantum regni ſolio precedam te.pro quo in
hebreo habetur.Tantũmodo ſolium magnificabo ſiue ex⸗ Magnifi
altabo ſupra te.Nu.14. Magnificetur ergo fortitudo do⸗ care.
mini. Ioſ.4. In die illo magnificauit dñs Ioſue.1. Reg. Magnifi cari.
26.Sicut magnificata eſt anima tua hodie in oculis meis:
ſic magnificetur aĩa mea in oculis domini.2.Reg.7. Idcir
co magnificatus es domine deus.& in eodem.Et magnifi
cetur nomen tuum in ſempiternum.3.Reg.10. Magnifica
tus eſt rex ſalomon ſuper omnes reges terre.Iob.7.Quid
eſt homo quia magnificas eum.Ps.17. Magnificans ſalu⸗
tes regis eius.Ps.33.Magnificate dominum mecũ.Ps.40.
Magnificauit ſuper me ſupplantationem.Ps.103.Domine
deus meus magnificatus es vehementer.Ps.137. Quoniã
magnificaſti ſuper omne nomen ſanctum tuum. Eccl's. 2.
Magnificaui opera mea. Eſa.42.Et magnificaret legem
& extolleret.Ezech.16.Et grandis effecta es.& in eodẽ.38 Grandẽ
Et magnificabor & ſanctificabor. Dañ.11.Et eleuabitur & fieri.
magnificabitur aduerſus omnẽ deum. & in eodem. Quia
aduerſus vniuerſa conſurget.pro quo hebrei legũt. Quia
aduerſus vniuerſa magnificabitur.Abdie.1.Et non magni
ficabis os tuum in die anguſtie. Ponitur etiam pro exalta⸗
re.Ioſ.3.Hodie incipiam exaltare te.Heſter.3.Poſt hec rex Exaltare.
aſuerus exaltauit amã.Eſa.10.Aut exaltabitur ſerra contra
eum a quo trahitur.Item ſignificat creſcere. Geñ.21. Cre⸗ Creſcere.
uit puer & ablactatus eſt. & in eodem.25. Quibus adultis.
pro quo in hebreo habetur.Creuerũt pueri.& in eodẽ.26.
Ibat proficiens atq; ſuccreſcens donec magnus vehemen⸗ Magnus
ter effectus eſt.1.Reg.2.Puer aũt ſamuel ꝓficiebat atq; cre⸗ fieri.
ſcebat.2.Reg.5.Et ingrediebatur proficiẽs atq; ſuccreſcẽs
Eſdre.9.Delicta noſtra creuerũt vſq; ad celũ.Iob.31.Quia
ab infantia creuit mecum miſeratio.Ione.4.Neq; feciſti vt
creſceret.Item ſignificat nutrire ſiue enutrire.Eſa.1.Filios Enutrire
enutriui & exaltaui.& in eodem.23.Non enutriui iuuenes.
& in eodem.49. Plantauit pinum:quã pluuia nutriuit.Et
in eodem.40.Et iſtos quis enutriuit.Ezech.31. Aque nu⸗ Nutrire
trierunt eũ.& in eodẽ.44.Neq; comã nutrient. Dañ.1.Vt
enutriti tribus annis poſtea ſtarent in conſpectu regis.& in
de גֹּדֶל Godel.i.magnitudo.ſiue magnificẽtia.Exo.15. In גֹּדֶל
magnitudine brachii tui fiant immobiles quaſi lapis. Eſa. Magnitu⸗
9.In ſuperbia & magnitudine cordis.Ezech.31.Eratq; pul do.
cherrimus in magnitudine ſua.Scribitur etiam cum he in
fine & dicitur גְּדוּלָּה Gedula.Ps.144.Et magnitudinis eiꝰ גְּדוּלָּה
non eſt finis.& in eodem.Et magnitudinẽ tuam narrabũt. Magnitu⸗ do.
& inde גָּדוֹל Gadol.i.magnus.ſiue magnificus: qualitate ſi גָּדוֹל
ue quantitate.Exo.11.Fuitq; moyſes vir magnus valde.1. magnus.
Reg.25.Et homo ille magnus nimis.4.Reg.20. Fleuitq; magnum
ezechias fletu magno.Ps.75.In iſrael magnũ nomen eiꝰ.
Eſa.12.Quia magnus in medio tui ſanctus iſrael.Hiere.10.
Magnus tu & magnum nomen tuum.Thren.2.Magna eſt
velut mare contritio tua. Malach.4. Anteq; veniat dies
dñi magnꝰ.Et in.g.f.גְּדוֹלָה Gedola.4.Reg.4.Erat ibi mu גְּדוֹלָה
lier magna.Et in plurali גְּדוֹלִים Gedolim.i.Magni.2.Re. magna.
7.Iuxta nomen magnorum qui ſũt ſuper terram. Ps.135. גְּדוֹלִים
Qui fecit luminaria magna.& in eodem. Qui percuſſit re magni.
ges magnos.& in.g.f. גְּדוֹלוֹת Gedolod.i.magne: ſiue ma⸗ גְּדוֹלוֹת
gna in.g.n.Hebrei enim non habent genus.n.Sed pro eo magne.
aliquando vtuntur maſculino vt ſupra: & aliquando fe. vt
Iob.5.Fecit magna & inſcrutabilia.Ps.130. Neq; ambula⸗ magna.
ui in magnis:neq; in mirabilibꝰ ſuper me.Ps.135. Qui fe
cit mirabilia magna ſolus.& inde מִגְדָּל Migdal.ſiue מִגְדֹּל מִגְדָּל
Migdol.i.turris.Geñ.11.Faciamꝰ nobis ciuitatem & turrẽ. Turris.
& in eodem.Fixit tabernaculum trans turrim gregis. Pro
uer.17.Turris fortiſſima nomen domini. Canti.4. Sicut

© Biblioteca Nacional de España

turris dauid collũ tuũ. Eſa.5. Et edificauit turrim in medio
eius. Hiere.31. Et edificabitur ciuitas domini a turre ana-
nehel. Ezech.29. A turre ſyene vſq; ad terminos ethiopie
מִגְדָּלִים & in plurali מִגְדָּלִים Migdalim. ſecũdum terminationem
מִגְדָּלוֹת. maſculinorum. ſiue מִגְדָּלוֹת Migdaloth. ſecundum termi-
nationem femininorum. 2. Paralip.26. Et edificauit ozias
Turres turres in ieruſalem. Canti.8. Et vbera mea ſicut turris. pro
quo in hebreo habetur. Et vbera mea ſicut turres. Eſa.30.
Cum ceciderĩt turres. Ezech.27. Et pigmei qui erãt in tur-
גְּדִילִים ribus tuis. Inde גְּדִילִים Gedilim. i. fimbrie veſtium aut
Funiculi funiculi in fimbriis veſtiũ. Deut.22. Funiculos in fimbriis
facies per quattuor angulos pallii tui.

גָּדַע Gadaa. ſuccindere. proſcindere. abſcindere. confringe
גָּדַע re. Deut.7. Lucos ſuccidite: & ſculptilia comburite.
Succidere 1. Reg.2. Et precidam brachium tuum. Eſa.9. Sycomoros
ſucciderunt. Et in eodem. 10. Et excelſi ſtatura ſucciden-
abſcindere tur. Hiere.48. Abſciſſum eſt cornu moab. Significat etiã
confringere. Ps.74. Et omnia cornua peccatorum cõfrin-
cõfringere gam. Eſa.14. Corruiſti in terra. pro quo hebrei legunt. Cõ
fractus es in terra. & in eodem. 22. Et frangetur & cadet.
Threñ.2. Confregit in die furoris ſui omne cornu iſrael.

גִּדֵּף Gideph. blaſphemare. opprobrare. vilipendere. cõtem
גִּדֵּף Blaſphe- nere. 4. Reg.19. Quibus blaſphemauerũt pueri regis
mare. aſſyriorum me. & in eodem. Cui exprobraſti & quem blaſ
phemaſti. Nu.15. Quoniam aduerſus dominum rebellis
fuit. Pro quo hebrei legunt. Quoniam dominum ipſe con
גִּדּוּף tempſit vel blaſphemauit. Et inde גִּדּוּף Giduph. i. blaſphe-
גִּדּוּפִים mia vl' opprobrium. Et in plurali גִּדּוּפִים Giduphim. ſiue
Blaſphe- גִּדּוּפֵי Giduphe. Eſa.43. Dedi ad internicionẽ iacob & iſrl'
mie. in blaſphemias. & in eodem. 51. Et blaſphemias eorum ne
metuatis. Sopho.2. Audiui opprobrium moab & blaſphe
mias filiorum amon.

גָּדַר Gadar. ſepire. circunſepire. ſepem edificare. circũedi-
גָּדַר Circunſe- ficare. concludere. Iob.19. Semitam meam circunſe-
pire. pſit. Oſee.2. Et ſepiam eam maceria. Eſa.58. Et vocabe-
Sepire. ris edificator ſepium. Threñ.3. Circũedificauit aduerſum
Circũedifi
care. me: & in eodem. Concluſit vias meas lapidibus quadris.
Cõcludere & inde גֶּדֶר Geder. ſiue גָּדֵר Gader. i. ſepes. maceria. mu-
גָּדֵר rus. peribolus. Nu.22. Stetit angelus domini in anguſtiis
duarum maceriarum quibus vinee cingebantur. pro quo
hebrei legunt. Stetit angelus domini in ſemita vinearum
Sepes. Sepes hinc & ſepes inde. & beatus Hieronymus tranſtulit
ſenſum. Eccl's.10. Qui diſſipat ſepem: mordebit eum colu-
Maceria ber. Prouer.14. Et maceria lapidum deſtructa erat. Eſa.5.
Murus Auferam ſepem eius. Ezech.13. Neq; oppoſuiſtis vos mu-
Peribol⁹ rum pro domo iſrael. & in eodem. 42. Et peribolus exte-
rior. & in eodem. In latitudine periboli atrii. Ponitur etiã
גְּדֶרֶת in eodẽ capitulo גְּדֶרֶת Gedereth. ꝑ veſtibulo. vbi dicitur.
Veſtibulũ. Que via erat ante veſtibulum ſeparatum per viam orien-
talem ingredientibus. & etiam in hoc loco hebrei legunt.
גְּדֵרָה Murum ſiue peribolum. Inuenitur etiam גְּדֵרָה Gedera. cũ
Sepes. he in fine. i. ſepes. 1. Paralip.4. Habitantes in plantationi-
bus & in ſepibus apud regem. & ponitur ibi in hebreo ſin
גְּדֵרוֹת gulare pro plurali. Et in plurali גְּדֵרוֹת Gederoth. ſecundũ
גְּדֵרִים terminationem femininorum. ſiue גְּדֵרִים Gederim. ſecun
Macerie dum terminationem maſculinorũ. Ps.79. Vt quid deſtru-
Sepes. xiſti macerias eius. Ps.88. Deſtruxiſti oẽs ſepes ei⁹. Mich.
7. Dies vt edificentur macerie tue. Naũ.3. que conſident in
גִּדְרוֹת ſepibus in die frigoris. & inde גִּדְרוֹת Gidroth. i. caule ouiũ
Caule. eo ꝙ ſunt circunſepte. Nu.32. Caulas ouiũ fabricabimus.

גָּדִישׁ Gadis. aceruus. aut fruges coaceruate: ſiue cõgeries.
Aceruus Exo.22. Si egreſſus ignis inuenerit ſpicas & cõpre-
henderit aceruos frugum. Iudi.15. Et comportate iam fru Fruges
ges & adhuc ſtantes in ſtipula concremate ſunt. Iob.21. Et
ſuper congerie mortuorum vigilabit. & in hebreo non ha- Cõgeries.
betur illud mortuorum. debet tamen ſubintelligi.

גֵּה Ge. hic. Ezech.47. Hic eſt terminus in quo poſſidebi-
tis terram. & ſolum inuenitur in hoc loco. Nam in aliis גֵּה
locis ſcribitur זֶה Ze cum littera Zaim. Hic.

גָּהָה Gaha. ſoluere. ceſſare. Oſee.5. Nec ſoluere poterit a
vobis vinculum. hebrei vero dicunt quod ſignificat גָּהָה
medicari vel ſanare. vnde in predicto loco ipſi legũt. Et nõ Soluere.
ſanabit a vobis infirmitatem vel dolorem. In tranſlatione
chaldaica habetur. Nec ceſſare faciet a vobis flagellũ. Et ſo Sanare Ceſare.
lum inuenitur in predicto loco. & Prouer.17. vbi dicitur.
Animus gaudens etatem floridam facit. pro quo hebrei le Etas flori-
gũt. Cor gaudẽs bñfacit ſanitatẽ. i. ſanitatẽ bonã facit. vbi da.
pro ſanitate ponitur גֵּהָה Geha: a predicta dictiõe deriuatũ. Sanitas גֵּהָה

גָּהַר Gahar. proſterni pronus in terra. Incumbere. 3. Reg. גָּהַר
18. Et pronus in terra poſuit faciem ſuam inter genua Proſterni
ſua. 4. Reg.4. Et incubuit ſuper eum. & ſolum inuenitur Incũbere.
in locis predictis.

גֵּו Geu. corpus. tergum ſiue dorſum. Eſa.50. Corpus meũ
dedi percutientibus. & in eodem. 51. Et poſuiſti vt terra גֵּו
corpus tuum. Ponitur etiam pro tergo vl' dorſo. 3. Reg.14. Corpus
Me autem proieciſti poſt tergum tuum. Nec.9. Et proiece Tergum
runt legem tuam poſt terga ſua. Prouer.10. Et virga in dor Dorſum.
ſo eius qui indiget corde. Eſa.38. Quia proieciſti poſt ter-
gum tuum omnia peccata mea. Ezech.23. Et proieciſti me
poſt tergum tuum. & ſcribitur aliquando cum aleph in me
dio. vt Iob.41. Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia. & aliquan-
do ſcribitur cum Iod & he in fine. & dicitur גְּוִיָּה Geuia. ſiue
גְּוִיַּת Geuiath. i. corpus. & in plurali גְּוִיּוֹת Geuioth. De quo
vide infra in dictione גֵּוָה Geua. Item גֵּו Geu. ſignificat int⁹
ſeu medium. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit cõual-
lem: eo quod eſt in medio duorum montium. Iob.30. Qui
de conuallibus iſta rapientes. pro quo hebrei legunt. De in Conuallis
tus vel de medio expellebantur vel eiiciebantur. In lingua
vero chaldaica גּוֹ Go. ſignificat intus vel medium. Dañ.3. גּוֹ
Eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis. pro quo Intus. Mediũ
hebrei legunt. Eadem hora mittetur in medium fornacis
ignis ardentis. & in eodem. Ceciderunt in medio camini
ignis ardentis. & aliquando ſcribitur cum aleph in fine. vt
in eodem. Nõne tres viros miſimus in medio ignis. Item גֵּוָה
גֵּוָה Geua. cum he in fine. ponitur pro vagina. Iob.30. Edu Vagina
ctus & egrediens de vagina ſua. Sed etiam in hoc loco he-
brei legunt eductus & egrediens de interiori ſiue de intus
aut de medio ſcilicet vagine.

גּוֹב Gob ſiue גֹּבַי Gobai. locuſta. Amos.7. Et ecce fictor lo- גּוֹב
cuſte. Naũ.3. Et paruuli tui quaſi locuſte locuſtarum. & Locuſta
in lingua chaldaica locuſta dicitur גּוֹבָא Goba cum aleph in גּוֹבָא
fine. Itẽ גּוֹב Gob. fouea. ſiue foſſa. & in plurali גֵּבִים Gebim. גּוֹב
4. Reg.3. Facite alueum torrentis huius foſſas: Eſa.33. Ve- גֵּבִים
lut cum foſſe plene fuerint de eo. Hiere.14. Venerunt ad Foſſe.
hauriendum non inuenerũt aquam. pro quo hebrei legũt.
Venerunt ad foueas ſiue ad ciſternas: non inuenerunt aquã Fouee.
Nam in lingua chaldaica ciſterna vel lacus dicitur גּוּבָּא Gu גּוּבָּא
ba. vt Dañ.6. mittetur in lacum leonũ. vide etiam de hoc ſu Lacus.
pra in dictione גֵּב Gab. Ponitur etiam גֵּבִים Gebim. pro la- גֵּבִים
quearibus que fiunt in tectis domorum: in quibus fiunt foſ Laquearia
ſe parue. 3. Reg.6. Texit quoq; domũ lacuearib⁹ cedrinis. גּוֹד

גּוֹד God. accingere ſe ad prelium. expedire ſe. ſcindere.
aut dilacerare. De quo vide ſupra in dictione גָּדַד
Gadad.

© Biblioteca Nacional de España

גֵּוָה Gloria. Superbia. גֵּוָה Cadauer. Corpus.

גֵּוָה Geua. Altitudo. Exaltatio. elatio. ſuperbia. Iob. 22. Qui enim humiliatus fuerit: erit in gloria. Vbi ponitur exaltatio vel altitudo pro gloria. Et in eodem. 33. Et liberet eum de ſuperbia. Hiere. 13. In abſcondito plorabit anima mea a facie ſuperbie. Ponitur etiam pro vagina. De quo vide ſupra in dictione גֵּו Geu. & inde גְּוִיָּה Geuiia. ideſt corpus. ſiue ſtatura. aut cadauer. Naum. 3. Neꝗ eſt finis cadauerum. Et quando poſt ſe regit genitiuum vel quando componitur cum pronominibus. Tunc mutat he vltimũ in thau. Geñ. 47. Quod abſꝗ corporibus & terra nihil habeamus. Pro quo in hebreo habetur. Quod abſꝗ corpore noſtro & terra noſtra. Iudi. 14. Et ecce examen apum in ore leonis erat. Pro quo in hebreo habetur. Et ecce examen apum in corpore leonis erat. Et in eodem. Noluit indicare quod mel de corpore leonis aſſumpſerat. 1. Reg. 31. Et tulerunt cadauer ſaul & cadauer filiorum eius de muro beth ſan. Dañ. 10. Et corpus eius quaſi chryſolithus. vide etiã de hoc ſupra in dictiõe גֵּו Geu. & in plurali. גְּוִיּוֹת Geuiioth. Ps. 109. Iudicabit in nationibus: implebit ruinas. Pro quo hebrei legunt. Iudicabit in nationibus implebit corpora ſiue cadauera: aut implebit corporibus vel cadaueribus. Poteſt etiam deriuari a dictione גֵּיא Ge: que ſignificat vallem. Vnde beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatem tranſtulit. Iudicabit in gentibus implebit valles

גְּוִיּוֹת Ruine. Corpora vel cadauera. Valles.

גֵּוָה Vagina.

Item גֵּוָה Geua. ideſt vagina. de quo vide ſupra in dictione גֵּו Geu.

גּוּז Volare. Tondere. Extrahere. Tranſire.

גּוּז Goz. volare. tondere. extrahere. tranſire. Nu. 11. Ventus autem egrediens a domino arreptas trans mare coturnices detulit. Pro quo hebrei legunt. Et ventus egreſſus eſt a domino: & fecit volare coturnices de mari. Iob. 1. Et tonſo capite corruit in terra. Et de hoc vide infra in dictione גָּזַז Gazaz. Ps. 70 De ventre matris mee tu es protector meus. Pro quo hebrei legunt. De ventre matris mee tu es extractor ſiue eductor meus. Ps. 89. Quoniam ſuperuenit manſuetudo & corripiemur. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Quoniam tranſiuimus cito & aduolauimus. Et in aliquibus locis ſupradictis ſcribitur ſine vau in medio dictiõis. De quo vide infra in dictione. גָּזַז Gazaz.

גּוּחַ Extrahere. Erumpere. Influere. Ventilare. Ingemiſcere.

גּוּחַ Goach. educere. extrahere. erumpere. ingemiſcere. Ps. 21. Quoniam tu es qui extraxiſti me de ventre. Iob. 38 Quando erumpebat quaſi de vulua procedens. Et in eodem. 40. Quod influat iordanis in os eius. Vbi ponitur יָגִיחַ Iagiach. Quod eſt verbum tertie coniugationis. Pro quo hebrei legunt: quod faciat extrahi iordanem in os ei⁹. Ezech. 32. Et võtilabas cornu in fluminibus tuis. Pro quo hebrei legunt. Extrahebas ſiue erumpebas in fluminibus tuis. Poteſt etiam deriuari a dictione נָגַח Nagach. que ſignificat cornu percutere ſiue cornu ventilare. De quo infra in ſuo loco dicetur. Ponitur etiam pro ingemiſcere. Michee. 4. Dole & ſatage filia ſion. Pro quo hebrei legunt. Dole & ingemiſce filia ſiõ: ab eo fortaſe quod etiam educit lachrymas. Et dicunt aliqui quod ab eo accepit nomen fluuius paradiſi qui dicitur גִּיחוֹן Gion. eo ꝙ educitur ad irrigandum hortum & terram qua fluit. Et ſecundum hebreos ipſe eſt nilus qui etiam educitur ad irrigandam terram egypti qua fluit.

גִּיחוֹן

גּוֹי Gens.

גּוֹי Goi. Gens. natio. Geñ. 15. Veruntamen gentem cui ſeruituri ſunt ego iudicabo. Et in eodem. 12. Faciamꝗ te in gentem magnam. Et in eodem. 20. Nun gentem ignorantem & iuſtam interficies. Exo. 19. Eritis mihi regnum ſacerdotale & gens ſancta. Deut. 4. Que eſt alia gens ſic inclyta. Et in eodem. Nec eſt alia natio tã grãdis. Ps. 104. Et tranſierunt de gente in gentem. Ps. 105. Ad letandum in letitia gentis tue. Ioelis. 1. Gens enim aſcendit in terra mea. Soph. 2. Et reſidui gentis mee poſſidebunt illos. Et in plurali. גּוֹיִם Goim. ideſt gentes vel nationes. Geñ. 17. Eriſꝗ pater multarum gentium. Et in eodem. 25. Due gentes ſunt in vtero tuo. Deut. 15. Et dominaberis nationibus plurimis. Eſa. 5. Et eleuabit ſignum in nationibus procul. Oſee. 8. Nunc factus eſt in nationibus quaſi vas immundum. Et in eodem. Sed & cum mercede conduxerunt nationes nunc congregabo eos. Iohel. 1. Vt dominentur eis nationes.

Natio. גּוֹיִם Gentes. Nationes.

גּוּל Exultare.

גּוּל Gol. Exultare. letari. De quo vide infra in dictione גִּיל Guil. quia commũiter ſcribitur cum iod in medio dictionis.

גָּוַע Conſumi. Deficere. Etate conſumi. Obire. Delere. Perire.

גָּוַע Gauaa. conſumi. aut etate conſumi. deficere. obire. mori. interire. Geñ. 6. Et vniuerſa que ſub terra ſunt conſumentur. Et in eodem. 7. Conſumptaꝗ eſt omnis caro. Et in eodem. 25. Et deficiens mortuus eſt in ſenectute bona. Et in eodem. Deficienſꝗ mortuus eſt. Et in eo. 35. Conſumptuſꝗ etate mortuus eſt. Et in eodem. 49. Collegit pedes ſuos ſuper lectum & obiit. Nume. 27. Ecce conſumpti ſumus omnes. Et in eodem. Num vſꝗ ad internicionem cuncti delendi ſumus. pro quo hebrei legunt. num vſꝗ ad internicionem conſumendi ſumus. Et in eodem. 20. Vtinam periiſſemus ĩter fratres noſtros. Ioſ. 22. Atꝗ vtinam ſolus periiſſet in ſcelere ſuo. Iob. 34. deficiet oĩs caro ſimul. Et inde גֹּוֵעַ Gouéa. ideſt deficiens vel laborans in extremis. Ps. 87. Pauper ſum ego & in laboribus a iuuentute mea. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Et erumnoſus ſum a iuuentute mea.

גֹּוֵעַ Laborans. Erũnoſus.

גּוּף גּוּפָה Cadauer. Veſtis. Corpus.

גּוּף Guph. Corpus: ſiue cadauer. Et additur ei littera tau in fine. & dicitur גּוּפַת guphath. 1. Paralipo. 10. Et tulerunt cadauera ſaul & filiorum eius. Et aliquando ſcribitur ſine littera vau in medio. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit veſtem. Exo. 21. Cum quali veſte intrauerit: cum tali exeat. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ etiam in hoc loco ſignificat corpus. Et legunt ſic. Si cum corpore ſuo intrauerit: cum corpore ſuo exeat. ideſt ſi ſolus abſꝗ vxore & liberis intrauerit: ſolus exeat. Iuxta illud Geñ. 47. Abſꝗ corporibus & terra nihil habeamus. In tranſlatiõe autem chaldaica ſic habetur. Si ſolus intrauerit: ſolus exeat. Vnde ſequitur ſi habens vxorem: & vxor egredietur ſimul. ſcilicet cum eo.

גּוּר Peregrinari. Habitare.

גּוּר Gur. Peregrinari. habitare. aduenam eſſe. Incolere ſiue incolam eſſe. timere. expaueſcere. vereri. congregare. colligere. Geñ. 12. Deſcenditꝗ Abram in egyptum vt peregrinaretur ibi. Et in eodem. 19. Ingreſſus eſt inquiunt vt aduena. Pro quo hebrei legunt. Ingreſſus eſt ad peregrinandum. Et in eodem. 26. Et peregrinare in ea Geñ. 47. Ad peregrinandum in terram tuam venimus. Exo. 12. Quod ſi quis peregrinorum in veſtram voluerit tranſire coloniam. Pro quo in hebreo habetur. Et ſi peregrinatus fuerit apud vos peregrinus. Iudic. 17. Peregrinari voluit vbicunꝗ ſibi cõmodum reperiſſet. Ruth. 1. vt peregrinaretur in regione moabitide. 4. Reg. 8. Et peregrinare vbicunꝗ repereris. Iob. 28. Diuiſit torrentem a populo peregrinante. Ps. 5. Nec habitabit iuxta te malignus Ps. 14. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo. Eſa. 15. Habitabunt in te profugi mei. Et in eodem. 33. Quis poterit habitare de nobis cum igne deuorante: quis poterit

© Biblioteca Nacional de España

habitare de nobis cum ardoribus ſempiternis. Et in eodẽ.
54.Ecce accola veniet qui non erat mecum. Pro quo he-
brei legunt: ecce habitans habitabit ſiue ecce peregrinans
peregrinabitur vel accola erit abſqꝫ me.ideſt qui erat abſ-
qꝫ me: & beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum: poteſt eti-
am legi ſic: ecce congregans congregabitur abſqꝫ me.ideſt
Incolere. abſqꝫ imperio meo.Hiere.40.Non incolet eam filius ho
minis.Et aliquando ſcribitur ſine vau in medio dictionis.
Aduenam eſſe. Geñ.21.Et terre in qua verſatus es aduena. Et in eodem.
Peregrinari. 32.Apud laban peregrinatus ſum.Exo.12.Eadem lex e-
rit indigene & colono qui peregrinatur apud vos. Leuit.
Accolã eẽ. 17.Et de aduenis qui peregrinantur apud vos.Ps.104. ac
cola fuit in terra cham.Ps.119.Heu mihi quia ĩcolatus me
us prolongatus eſt.Pro quo hebrei legunt.Heu mihi quia
peregrinatus ſum in moſoch. Et ſecundum hebreos mo-
ſoch eſt nomen cuiuſdam prouincie. Vt habetur. Ezech.
38.vbi dicitur.Pone faciem tuam contra gog & terrã ma-
gog principem capitis moſoch & tubal. Tamen poteſt ſi-
gnificare protrahere vel prolongare ſicut eſt in littera no-
Habitare. ſtra: vt infra in ſuo loco dicetur.Eſa.11. Et habitabit lupus
cum agno.Et in eodem. 54. Aduena quondam tuus ad-
iũgetur tibi. Pro quo hebrei legunt qui peregrinabatur
ſiue qui habitabat tecum adiungetur tibi. Poteſt etiam le
gi ſic: qui congregatur aduerſum te: irruet vel cadet in te.
Et aliquando duplicatur littera res.3.Reg.17. Etiam ne vi
duam apud quam ego vt cumqꝫ ſuſtẽtor afflixiſti. Pro quo
hebrei legunt.Etiam ne viduam apud quam ego peregri-
nor vel habito afflixiſti.Poteſt etiam deriuari a dictione
גָּרָה Gara.que ſignificat ruminare: vt infra dicetur. & ſic e-
rit idem ſenſus cum littera noſtra.Scribitur etiam ſine vau
& cum duplici res.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit
Ruere. ruere.Hiere.30.Procella ruens in capite impiorum quie-
גֵּר ſcet.& de hoc vide infra in dictione גָּרַר Garar.inde גֵּר ger
ideſt peregrinus. Aduena.incola. inquilinus. proſelytus.
Peregrinus. Geñ.15. Scito prenoſcens ꝙ peregrinum futurum ſit ſe-
men tuum.Et in eodem.23.Aduena ſum & peregrinus a
Aduena. pud vos.Exo.2.Aduena fui in terra aliena. Et in eodem.
22.Aduenam non contriſtabis.Et in eodem. 23. Peregri
no moleſtus non eris.Iob.31.Peregrinus foris non manſit
Incola. Ps.38.Quoniam aduena ego ſum apud te. Ps.118. Incola
ego ſum in terra.Significat etiam proſelytum.1.Paralipo.
Proſelyt. 22.Et precepit vt cõgregarentur omnes proſelyti.Ezech.
14.Quia hõ hõ de domo iſrael & de proſelytis. Et in plu
גֵּרִים rali גֵּרִים Gerim.Leuit.19.Fuiſtis enim & vos aduene in
Aduene. terra egypti.Et in eodem.25.Et vos aduene & coloni mei
Inquilini eſtis.Iob.19.Inquilini domus mee & ancille mee ſicut alie
num habuerunt me.Ps.145.Dominus cuſtodit aduenas.
& Eſa.5.Et deſerta in vbertatem verſa aduene comedent.
גָּרַת Et in genere feminino גָּרַת Garath.Pro quo beatus Hiero
Hoſpita. nymus hoſpitam tranſtulit.Exo.3. Sed poſtulabit mulier
מָגוּר a vicina ſua & ab hoſpita ſua. Et inde מָגוּר Megur: ſiue.
מְגוּרֵי מְגוּרֵי Megure.ideſt peregrinatio vel peregrinationes. ſi
Peregrinatio. ue habitatio: aut habitacula. Geñ.47. Dies peregrinatio
nis vite mee centum triginta annorum ſunt parui & mali
& non peruenerunt vſqꝫ ad dies patrum meorum: quibus
Habitacla peregrinati ſunt.Ps.54. Quoniam nequitie in habitacu
גּוּר lis eorum.Item גּוּר Gur.ideſt timere.pauere.vereri.Deut.
1.Nec accipietis cuiuſquam perſonam. Pro quo in hebreo
Timere. habetur. Nec timeatis quenquam. Et in eodem.32. Sed
propter iram inimicorum diſtuli.Pro quo hebrei legunt.
Niſi iram inimicorum timerem. Alii vero dicunt ꝙ dictio
אָגוּר Agur que ponitur in predicto loco deriuatur a dictio
ne ſupraposita אָגַר Agar.que ſignificat colligere.Et legũt
ſic.Niſi ira inimicorum collecta vel aucta: ſcilicet fuiſſet. Colligere.
Iob.3.Et quod verebar accidit mihi.Et in eodem.19.Fugi Vereri.
te ergo a facie gladii.Pro quo hebrei legũt. Timete vobis
a facie gladii.Oſee.10.Vaccas bethauen coluerunt habita Colere.
tores ſamarie.Pro quo hebrei legunt. Vaccas bethauen ti
muerunt habitatores ſamarie: poteſt etiam legi ſic. Vaccas
bethauen incoluerunt habitatores ſamarie. Et aliquando
ſcribitur ſine vau in medio.Deu.28.Et conuertet in te om
nes afflictiones egypti quas timuiſti. Iob.9. Verebar om
nia opera mea.& inde מָגוֹר Magor.ideſt timor. pauor.ter מָגוֹר
ror.Hiere.6.Quoniam gladius inimici pauor in circuitu. Pauor.
Et in eodem.20.Non phaſſur vocauit dominus nomen tu
um: ſed pauorem vndiqꝫ.Et in eodem. Ecce ego dabo te
in pauorem.Et in eodem.46.Terror vndiqꝫ ait dominus Terror.
Et aliquando ſcribitur cum littera he in fine vel tau. & dici
tur מְגוֹרָה Megora.ſiue מְגוֹרַת Megorath. ideſt timor ſiue מְגוֹרָה
illud quod timetur.Prouer.10.Quod timet impius veniet Quod timetur.
ſuper eum.Eſa.66.Et que timebant adducam eis. Et inde
מְגוּרֵי Megure.i. timores vel terrores.aut terrentes. thren. מְגוּרֵי
2.Qui terrerent me de circuitu.Ezech.21. Gladio traditi
ſunt cum populo meo.Pro quo hebrei legunt. Terrores ſi Terrores.
ue timores gladii fuerunt cum populo meo. Poteſt etiam
deriuari a dictione מָגַר Mager.quod in lingua chaldaica ſi
gnificat tradere ſicut eſt in littera noſtra.Item גּוּר Gur.i. cõ גּוּר
gregare.Ps.55.Inhabitabunt & abſcondent. Pro quo bea
tus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ tran
ſtulit.Congregabuntur abſcondite.Ps.58. Irruerũt in me Cõgregare
fortes.Pro quo beatus hieronymus in eodem pſalterio trã
ſtulit.Congregantur aduerſus me fortiſſimi. Ps.139.Tota
die conſtituebant prelia. Pro quo hebrei legunt. Tota die
congregabant prelia: ſiue congregati ſunt in preliis.vnde
beatus Hieronymus in eodem pſalterio tranſtulit. Tota
die verſati ſunt in preliis.Abach.1.Traxit illud in ſagena Trahere.
ſua.Pro quo hebrei legunt. congregauit vel collegit illud
in ſagena ſua.Et aliquãdo ſcribitur cum duplici res. Oſee.
7.Super triticum & vinum ruminabant. Pro quo hebrei
legunt.Super triticum & vinum congregabantur vel col-
ligebantur.poteſt etiam deriuari a dictione.גָּרָה Gara: que
ſignificat ruminare: ſicut eſt in littera noſtra. Inde מְגוּרָה מְגוּרָה
Megura.ideſt Horreum vbi fruges congregantur vel re-
colliguntur. Aggei.2.Nunquid iam ſemen in germine eſt
Pro quo hebrei legunt.Nunquid iam ſemen in horreo eſt Horreum.
Et in plurali.מַמְּגוּרוֹת Mameguroth: cum duplici mem in מַמְּגוּרוֹת
principio.Ioel.1.Demolita ſunt horrea.Item גּוּר Gur.ideſt Horrea. גּוּר
catulus.Geñ.49.Catulus leonis iuda.Deut.33. Dan catu-
lus leonis.Et in plurali גּוּרִים Gurim: ſiue גּוּרֵי Gure.thrẽ. Catulus. גּוּרִים
4.Lactauerunt catulos ſuos. Naum.2.Leo cepit ſufficien- Catuli.
ter catulis ſuis. גּוּשׁ

גּוּשׁ Gus.gleba vel luti portiuncula. Pro quo beatus hie Sordes.
ronymus ſordes tranſtulit. Iob.7. Induta eſt ca
ro mea putredine & ſordibus pulueris.Et ſolum inuenitur
in predicto loco. גָּז

גָּז Gaz.tranſire.volare.tondere.De quo vide ſupra in di- Tranſire.
ctione. גּוֹז Goz.& etiam in dictione ſequenti.

גָּזַז Gazaz. Tondere.Geñ.31. Eo tempore ierat laban ad גָּזַז
tondendas oues ſuas.1.Reg.25. Et accidit vt tondere- Tondere
tur grex eius.Et in eodem. Audiui ꝙ tonderent paſtores
tui greges tuos.2.Reg.13. Factum eſt autem poſt tempus
bienii vt tonderentur oues abſalon.Et in eodem. Ecce ton
dentur oues ſerui tui.Et aliquando ſcribitur cum ſimplici
zain. Geñ.38. Nunciatumqꝫ eſt thamar ꝙ ſocer illius a-

© Biblioteca Nacional de España

ſcenderet in thamna ad tondendas oues. Iob.1.Et tonſo ca-
pite.Pro quo in hebreo habetur.Et totondit caput ſuum.
Hiere.7.Tonde capillum tuum & proiice. & Mich.1.De-
caluare & tondere ſuper filios delitiarum tuarum. Naum.
1.Si perfecti fuerint & ita plures: ſic quoqꝫ attondentur.
גֹּזֵז Et inde גֹּזֵז Gozez.ideſt tondens:vel tonſor.Geñ.38.A-
Tonſor. ſcendebat ad tonſores ouium ſuarum.1.Reg.25.Carnes
pecorum que occidi tonſoribus meis. Eſa.53.Et quaſi a-
Tondens. gnus coram tondente ſe.& inde גִּזֵּי Gize.i.tonſiões.Amos
גִּזֵּי 7.Et ecce ſerotinus poſt tonſionem regis. Et dicuntur
Tonſio. ibi tonſiones blada que incipiunt tuelari que tondebantur
pro animalibus regis nutriendis. Sicut exponit Nicola-
גִּזָּה us de lyra ſuper hoc loco.Et inde גִּזָּה Guiza.ſiue גֵּז Guez.
גֵּז ideſt vellus.Iudi.6. Si ros in ſolo vellere fuerit. Et in eo-
Vellus. dem.Expreſſo vellere concham rore impleuit. Et in eo-
dem.Oro vt ſolum vellus ſiccum ſit. Ps.71. Aſcendet ſi-
cut pluuia in vellus.Et quando regit poſt ſe genitiuũ ſcri-
גִּזַּת bitur cum tau in fine.& dicitur.גִּזַּת Guizath. Iudi.6.Po-
Vellus. nam hoc vellus lane in area.& inde גָּזִית Gazith. ideſt ra-
גָּזִית ſum:aut leuigatum.vel politum.1.Paralipo.22.Ad ceden
Politum. dos lapides & poliendos.Thren.3.Concluſit vias meas la
Lapides q̄drati. pidibus quadratis.vbi pro lapidibus quadratis in hebreo
eſt גָּזִית Gazith: eo ꝙ lapides quadrati ceduntur & po-
liuntur.

גִּזְבָּר גִּזְבָּר Gizbar.theſaurarius:vel cuſtos arce publice.1.Eſ-
dre.7.Omnibus cuſtodibus arce publice. Et ſu-
Cuſtos arce publice pra in eodem ponitur in noſtra tranſlatione pro nomine
Gazabar. proprio. Vbi dicitur p̄ manum mithridatis filii gazabar.
Sed etiam in hoc loco hebrei dicunt quod eſt nomen ap-
pellatiuum: et quod ſignificat theſaurarium vel cuſto-
dem arce publice. Et in hebreo non habetur illud filii.
Sed:ſic p̄ manum mithridatis gazabar: ideſt theſaurarii.

גָּזַל גָּזַל Gazal.predari.vi auferre.aut vi extorquere. Rapere
violenter aliquid ſubtrahere.depredari.Geñ.21. Et
increpauit abimelech propter puteum aque quem vi ab-
Vi auferre ſtulerant ſerui eius.Et in eodem.31.Timui ne violenter au
ferres filias tuas a me. Leuit. 6. Vel vi aliquid extorſerit.
Vi extorq̄re. 2. Reg.23.vi extorſit haſtam de manu egyptii.Deut.28.
Rapere. Aſinus tuus rapiatur coram te.Ps.68.Que non rapui tũc
exſoluebam.Prouer. 4. Et non capitur ſomnus ab eis ni
ſi ſupplantauerint.Pro quo hebrei legunt.Et rapitur ſom
Subtrahere. nus ab eis niſi ſupplantauerint.Et in eodem.28.Qui ſub-
trahit aliquid a patre & a matre.ideſt qui violenter ſubtra-
Per vim rapere. hit.Ezech.18.Per vim nihil rapuerit. & inde גֵּזֶל Gézel.
גֵּזֶל ſiue.גְּזֵלָה Gezela.ideſt rapina vel preda.vt Leuit. 6.Red
גְּזֵלָה det omnia que per fraudem voluit obtinere. Pro quo he-
Rapina. brei legunt.Reddet rapinam quam rapuit.aut calumniam
quam calumniatus eſt:aut depoſitum quod fidei eius cre-
ditum fuerat:vel rem perditam quam inuenit.Sed beatus
Hieronymus tranſtulit ſenſum :& paucis verbis compre
hendit omnia ſupradicta.Ps.61. Et rapinam nolite concu
piſcere.Et quando regit poſt ſe genitiuum: tunc ſcribitur
גְּזֵלַת cum tau in fine.& dicitur. גְּזֵלַת Gezelath.Eſa.3.Et rapi
Rapina. na pauperis in domo veſtra.Et in plurali גְּזֵלוֹת Gezeloth.
גְּזֵלוֹת Ezech.28.Rapientem rapinas.Item.גּוֹזָל Gozal. pullus.
גּוֹזָל Et accipitur pro pullo columbe.Pro quo Beatus Hierony
Pullus columbe. mus tranſtulit columbam.Geñ.15.Turturem quoqꝫ & co
Columba. lumbam. Inuenitur etiam in numero plurali pro pullis.
Pulli. Deut.32.Sicut aquila prouocans ad volandum pullos ſu-
os ſuper eos volitans.

גָּזָם גָּזָם Gazam.Eruca.Ioel.1. Reſiduum eruce comedit locu
Eruca. ſta.Et ſolum inuenitu n predicto loco.

גֶּזַע גֶּזַע Gezaa.Truncus.radix.Iob.14.Et in puluere emortu
Truncus. us fuerit truncus illius. Eſaie.11.Egredietur virga de ra Radix.
dice ieſſe.Et in eodem.40.Nec radicato in terra trũco eo
rum.vbi ponitur pro trunco.

גָּזַר Gazar.diuidere.ſcindere.abſcindere. decernere. di גָּזַר
ſponere.ſtatuere.ordinare.3.Reg.3. Diuidite inquit Diuidere.
infantem viuum in duas partes.Ps.135. Qui diuiſit mare
rubrum in diuiſiones.4.Reg.6. Cumqꝫ veniſſent ad ior Scindere.
danem cedebant ligna.Ps.87.Et ipſi de manu tua repulſi
ſunt.Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebra
icam veritatem tranſtulit.Et ipſi de manu tua abſciſſi ſunt.
& Eſa.53.Quia abſciſſus eſt de terra viuentium. Abach.3. Abſcĩdere
Abſcindetur de ouili pecus.Thren.3. dixi perii. Pro quo
hebrei legunt.dixi abſciſſus ſum.Et inde גְּזֵרָה Gezera.ſiue גְּזֵרָה
גִּזְרָה Gizra.i.diuiſum vel ſeparatum.aut diuiſio:vel ſepara גִּזְרָה
tio.Leuit.16.Cumqꝫ portauerit hircus omnes iniquitates
eorum in terram ſolitariam.ideſt in terram ſeparatam vel
diuiſam extra hominum habitationem. Ezech. 41. Et Separatũ
quod ſeparatum erat edificium & parietes eius longitudi
nis centum cubitorum.& in plurali גְּזָרִים Gezarim. Geñ. גְּזָרִים
15.Et lampas ignis tranſiens inter diuiſiones. Et inde Diuiſiões
מַגְזֵרוֹת Magzeroth.Pro quo beatus hieronymus tranſtu מַגְזֵרוֹת
lit cultros.2.Reg.12.diuiſitqꝫ cultris. Hebrei tamen dicũt Cultri. Serre.
ꝙ ſignificat ſerras quibus ligni ſcinduntur. Item גְּזַר Ga גְּזַר
zar.Significat decernere vel ſtatuere:ſiue diſponere. Iob. decernere.
22.Et decernes rem & veniet tibi. Heſter.2.Et que paſſu
ra eſſet.Pro quo hebrei legunt. Et quod decretum ſiue or
dinatũ fuerat ſuper eã. Aut & quod ſtatutum fuerat ſuper
eam.Ponitur etiam pro declinare.Eſa.9. Et declinabit ad Declinare
dexteram & eſuriet.Sed etiam in hoc loco hebrei legunt.
Et decernet ſiue ordinabit ad dexteram & eſuriet. ideſt de
cernet vel determinabit declinare ad dexteram & eſuriet
Et inde גָּזְרִין Gazrin ſiue.גָּזְרַיָּא Gazraia: quod in lingua גָּזְרִין
chaldaica ſignificat aruſpices ſiue hariolos. Dañ.2. Arioli Aruſpices
magi & aruſpices.Et in eodem.4.Tunc ingrediebãtur ha
rioli magi chaldei & aruſpices. Et inde.גִּזְרָה Gizra. ideſt גִּזְרָה
diſpoſitio.ſententia: pro q̃ noſtra tranſlatio pulchritudinẽ
tranſtulit. Thren. 4. Vbi dicitur. Saphyro pulchriores Pulchritudo.
Quod poteſt interpretari ſic. Saphyrus diſpoſitio eorum.
Poteſt etiam ſignificare abſciſſionem: vt ſupra dictum eſt.
Vnde hebrei in hoc loco legunt. Saphyrus abſciſio eorũ. Abſciſſio.
ideſt nitidi & lucidi ac ſi eſſent abſciſſi ex ſaphyro.Et in lin Sentẽtia.
gua chaldaica ſignificat ſententiam.Dañ.4.in ſententia vi
gilum decretum eſt.

גֶּחָל Gáchal.carbo.pruna.2.Reg.22. Grando & carbones גֶּחָל
ignis.Et in eodem.Carbones ſuccenſi ſunt ab eo. Ps. Carbo.
119.Cum carbonibus deſſolatorum.Ps.139. Cadent ſuper
eos carbones. Prouer. 25. Prunas enim congregabis ſu Pruna.
per caput eius.Et in eodem.26.Sicut carbones ad prunas.
Eſa.44.Et coxi ſuper carbones eius panes.Et in numero גַּחֶלֶת
ſingulari ſcribitur cum tau in fine et dicitur. גַּחֶלֶת Gaché Carbo.
leth.Eſa.47.Non ſunt carbones quibus calefiant. Quod
in hebreo legitur in numero ſingulari.ſcilicet non eſt pru
na.Ponitur etiam pro ſcintilla.2.Reg.14. Et querunt ex
tinguere ſcintillam meam. Scintilla.

גָּחוֹן Gachon.Pectus.Geñ.3.Super pectus tuum gradieris. גָּחוֹן
Leuit.11.Quidquid ſuper pectus graditur. Pectus.

גַּיְא Gai.ſiue גֵּיא Ge.vallis.Nu.21.Ramoth vallis eſt in re גֵּיא
gione moab.Deut.3. Manſimuſqꝫ in valle. Eſa. 28. Vallis.
Qui erant ſuper verticem vallis pinguiſſime. Et in eo-
dem.40.Omnis vallis exaltabitur.Inuenitur etiam in ge
nere feminino.Zach.14.Prerupto grandi valle. pro quo
hebrei legunt. vallis magna valde. Et aliq̃ñ ſcribitur ſi
ne aleph.vt Ioſ.8.Ad ſeptẽtrionalẽ vrbis plagã.Inter quã

BIBLIOTECA NACIONAL

© Biblioteca Nacional de España

Vallis. & eos vallis erat media. Et in plurali. גְּאָיוֹת Gueaioth. ſiue
גְּאָיוֹת גְּאוֹת Gueoth. Ezech.6. Hec dicit dominus deus montibus
גְּאוֹת & collibus rupibus & vallibus. Vbi littera iod ponitur pro
Valles. littera aleph. Et in eodem.35. In vallibus tuis atqꝫ in tor-
rentibus tuis interfecti gladio cadent. Vbi littera iod ante-
ponitur littere aleph.

גִּיד גִּיד Guid. neruus. Geñ.32. Quam ob cauſam nõ comedũt
Neruus. neruum filii iſrael: quia emarcuit in femore iacob vſqꝫ
in preſentem diem: eo ꝙ tetigerit neruum femoris eius. E
גִּידִים ſa.48. Et neruꝰ ferreus ceruix tua. Et in plurali. גִּידִים Gui
גִּידֵי dim. Siue גִּידֵי guide. Iob.10. Offibus & neruis cõpegiſti
Nerui. me. Et in eodem. 40. Nerui teſticulorum eius perplexi
ſunt. Ezech.37. Et dabo ſuper vos neruos.

גִּיל גִּיל Guil. exultare. letari. coetaneus: ſiue coeuus. Ps.2. Et e
Exultare. xultate ei cum tremore. Ps.12. Qui tribulant me exul-
tabunt ſi motus fuero. Ps.149. Et filii ſion exultent in re-
ge ſuo. Prouer.23. Exultat gaudio pater iuſti. Eſa.9. Sicut
exultant victores capta preda. Oſee.10. Et editui eius ſup
eum exultauerũt. Abac.3. Exultabo ĩ deo ieſu meo. Zach.
9. Exulta ſatis filia ſion. Et aliquando ſcribitur ſine iod in
medio. vt Ps.12. Exultabit cor meum in ſalutari tuo. & p̄s.
15. Et exultabit lingua mea. Pro quo in hebreo eſt. & exul
tabit gloria mea. Eſa.65. Et exultabo in ieruſalem. & inde
גִּילָה גִּילָה Guila. ideſt exultatio. Eſa.65. Ecce ego creo ieruſalẽ
Exultatio. exultatione. Et aliquando ſcribitur ſine he: & dicitur. גִּיל
גִּיל Guil. ideſt exultatio. Iob.3. Gaudentqꝫ vehementer cum
inuenerint ſepulchrum. Pro quo hebrei legunt. Qui leta-
Exultatio. bantur in exultatione gaudent cum inuenerint ſepulchrũ
Oſee.9. Noli letari iſrael: noli exultare ſicut populi. Pro
quo hebrei legunt. Noli letari iſrael ad exultationem ſicut
populi. Et aliquando ſcribitur cum tau in fine. Et dicitur
גִּילַת גִּילַת Guilath. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit leta-
Letabũda. bunda. Eſa.35. Et exultabit letabunda & laudans. Item גִּיל
גִּיל Guil. coetaneus. coeuus. eo quod iſti letantur ad inuicem.
Coeuus. Dañ.1. Pre ceteris adoleſcentibus coeuis veſtris.

גִּיף גִּיף Guiph. Claudere. oppilare. Nee.7. Cumqꝫ adhuc aſſi-
Claudere. ſterent clauſe porte ſunt & oppilate. Et ſolum inueni-
Oppilare. tur in predicto loco. Et in lingua chaldaica plerunqꝫ ſi-
gnificat claudere ſcilicet portas.

גִּיר גִּיר Guir. Cinis. Eſa.27. Cum poſuerit omnes lapides al-
Cinis. taris ſicut lapides cineris. & ſolum inuenitur in predi-
cto loco. & Dañ.5. Vbi dicitur in ſuperficie parietis aule re
Supꝑficies gie. vbi pro ſuperficie ponitur גִּירָא Guira cum aleph in
גִּירָא fine. Et dicunt hebrei ꝙ ſignificat calcem ſiue gypſum quo
Gypſum. parietes leuigantur.

גַּל גַּל Gal. Aceruus. tumulus. vt Geñ.31. Fecerunt tumulum
Tumulus. comederuntqꝫ ſuper eum. Et in eodem. Quem voca-
Aceruus. uit labam tumulum teſtis & iacob aceruum teſtimonii. Et
in eodem. Tumulus iſte teſtis erit. 2. Reg.18. Et comporta
גַּלִּים uerunt ſuper eum aceruum lapidum. & in plurali גַּלִּים Ga-
Aceruí. lim. ideſt aceruí. Oſee.12. Nam & altaria eorũ quaſi aceruí
גַּל Ponitur etiam גַּל Gal. pro horto. vt Canti.4. Hortus con
Hortus. cluſus fons ſignatus. Tamen hebrei dicunt ꝙ in predicto lo
גֻּלּוֹת co ſignificat fontem. Et in plurali. גֻּלּוֹת Guloth. ideſt fon-
tes. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit irriguum. Ioſ.
Irriguum 15. Dedit itaqꝫ ei caleb irriguum ſuperius & irriguum in-
ferius. Iudi.1. Vbi eadem verba habentur. Vide etiam de
hoc in dictione ſequenti.

גָּלַל גָּלַל Galal. deuoluere. voluere. inuoluere. amouere. rotare.
deuoluere. Auferre. Geñ.29. Quibus congregatis deuoluerent
Amouere. lapidem. & in eodem. Et amoueamus lapidem de ore pu-
tei. Et in eodem.43. Vt deuoluat in nos calumniam. 2. Re.
20. Amaſſa autem conſperſus ſanguine iacebat in media
via. Pro quo hebrei legunt. Amaſſa autem inuoluebatur Inuoluere
ſanguine. Eſa.9. Et veſtimentum mixtum ſanguine. ideſt
inuolutum ſanguine. Et aliquando ſcribitur cum ſimplici
lamed. Geñ.29. Et amouit lapidem quo puteus claudeba-
tur. Ioſ.15. Hodie abſtuli opprobrium egypti a vobis. Et Auferre.
in eodem.10. Voluite ſaxa ingentia ad os ſpelunce. Ps.21. Voluere.
Sperauit in domino eripiat eum. pro quo hebrei legunt.
Deuoluit ad dominum eripiat eum: & poteſt ſubintelligi
ſpem ſuam. Sed beatus hieronymus in pſalterio iuxta he-
braicam varitatem tranſtulit. Confugit ad dominum ſal- Cõfugere.
uet eum. Ps.36. Reuela domino viam tuã. Pro quo hebrei
legunt. Volue ſuper dominum viam tuam. Poteſt etiam de
riuari a dictione גָּלָה Gala: que ſignificat reuelare vel dete-
gere: vt infra in ſuo loco dicetur. Eſa.34. Complicabũtur Cõplicare
ſicut liber celi. Pro quo hebrei legunt. Voluentur ſiue in-
uoluentur ſicut liber celi. Nam antiquitus libri voluebãtur
ſicut rotuli: vt infra dicetur. Et aliquando duplicantur due
prime littere. Iob.30. Et ad meas miſerias deuoluti ſunt.
Hiere.51. Et euellam te de petris. Pro quo hebrei legunt.
Et deuoluam te de petris. ſiue rotare te faciam de petris vľ deuoluere.
de rupibus. Et inde גַּלְגַּל Galgal. i. rota. ſiue volubilis. Ps. Rotare. גַּלְגַּל
76. Vox tonitrui tui in rota. Ps.82. Deus meus pone illos Rota.
vt rota. Eccľs.12. Et confringatur rota ſuper ciſterna. Eſa.
5. Et rote eius quaſi impetus tempeſtatis. Et in eodem.28.
Nec rota plauſtri ſuper cyminum circumibit. Ezech.1. Ro
tas vocauit volubiles. Quod in hebreo legitur in numero Volubilis.
ſingulari: ſcilicet rotam vocauit volubilem. Eſt etiam גִּלְגָּל גִּלְגָּל
Guilgal nomen proprium loci. Ioſ.5. Vocatumqꝫ eſt no-
men loci illius galgala. Et in eodem manſeruntqꝫ filii iſra Galgala.
el in galgalis. Inde גֻּלְגֹּלֶת Gulgoleth. ideſt caput aut calua גֻּלְגֹּלֶת
ria: eo ꝙ eſt rotundum. Exo.16. Gomor per ſingula capi-
ta. 1. Paralipo.10. Et corpus eius affixerunt in templo da- Caput.
gon. Pro quo hebrei legunt. Caput ſiue caluariam eius af- Caluaria.
fixerunt in templo dagon. Nam. 1. Reg.31. Dicitur ꝙ cor-
pus eius ſuſpenderunt in muro Bethſan: Philiſtiim enim
amputauerunt caput ſaul. vt habetur. 1. Paralip.10. et cor-
pus affixerunt in muro Bethſam: & caput ſiue caluariam
in templo dagon. Et inde caluarie locus dicitur golgotha. Golgotha
Matthei.27. Et venerunt in locum qui dicitur golgotha:
q̊d eſt caluarie locꝰ. Et ĩde גְּלִילִים Guelilim ſiue. גְּלִילֵי Gue גְּלִילִים
lile. ideſt circuli. eo ꝙ ſunt rotundi. Eſter.1. Qui eburne- Circuli.
is circulis inſerti erant. In alio vero loco beatus Hierony
mus tranſtulit tornatiles. Canti.5. Manus eius tornatiles. Tornatiles
Et inde מְגִלָּה Meguila. ideſt volumen. libellus. Quia anti מְגִלָּה
quitus ſolebãt libros voluere & nõ cõpaginare. Zach.5. Et
ecce volumen volans. Et in eodem. Ego video volumen Volumen.
volans. & inde גָּלָל Gelal. ideſt fimus. ſtercus. vt Ezech.4. גָּלָל
Et ſtercore quod egreditur de homine opperies illud. Et Stercus.
in eodem. Ecce dedi tibi fimum boum pro ſtercoribus hu Fimus.
manis. Soph.1. Et corpora eorum ſicut ſtercora. vbi poni גְּלָלִים
tur גְּלָלִים Gelalim in numero plurali. accipitur etiam גְּלָל גְּלָל
Guelal. pro marmore. eo ꝙ eſt rotundum. vt Eſdre.1. Qui
edificatur lapide impolito. Pro quo hebrei legunt. Qui e-
dificatur lapide marmoreo. Et inde גִּלּוּל Guillul. ideſt abo Marmor. גִּלּוּל
minatio vel ſordes. & accipitur pro idolo: ſic dictum a ſter Abomina
core & fetore. vt Deut.29. Vidiſtis abominationes & ſor- tio.
des. ideſt idola eorum. Ezech.16. Et ſuper idola abomina- Idolum.
tionum tuarum. Et in eodem.18. Et oculos ſuos non leua-
uerit ad idola domus iſrael. Ponitur etiam pro inmundi-
tiis. Vt in eodem.14. Poſuerunt inmunditias ſuas in cor- Immundi
dibus ſuis. Et in eo. Qui poſuerit ĩmunditias ſuas in corde tie.
ſuo. & inde גַּל Gal. i. aceruꝰ. Iob.8. Sup aceruũ petrarũ radi גַּל
ces eiꝰ dẽſabũtur. & de hoc vide ĩ dictiõe p̄cedẽti. Accipitur Aceruus.

© Biblioteca Nacional de España

Fons. etiam pro fonte. Et in plurali. גלות Guloth. ideſt fontes
גלות vel irriguum. De quo vide ſupra in dictione precedenti.
גלי Inde גלי Gale. ideſt fluctus. dictũ a circulis qui in aqua fiũt
Fluctus. Ps. 64. Sonum fluctuum eius. Ps. 88. Motum autem flu-
ctuum eius tu mitigas. Ione. 2. Omnes gurgites tui & flu-
גולה ctus tui ſuper me tranſierũt. Et inde גולה Gula: quod ſigni
ficat vas rotundum. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit
Lampas. lampadem. Zach. 4. Et lampas eius ſuper caput eius. Et in
eodem. Vna a dextris lampadis & vna a ſiniſtris eius. Scri-
גולת bitur etiam cum thau in fine & dicitur גולת Gulath. Pro q̊
beatus hieronymus tranſtulit vittam: eo ꝙ circumuoluitur
Vitta. capiti vel alii membro. Eccl's. 12. Et recurrat vitta aurea.
Et aliqui hebrei dicunt ꝙ deriuatur a ſupradicta dictione
גולות גל Gal que ſignificat fontẽ. & in plurali גולות Guloth. Pro
quo beatus hieronymus tranſtulit funiculos. 1. Paralip. 7.
Et funiculos capitellorum ſuper capitella columnarum. Et
Funiculi. in eodem. Vt opperirent duos funiculos qui erant ſuper
capita columnarum. Erant enim funiculi erei circumuoluti
גליל capitibus columnarum. Et inde גליל Galil. ideſt terminus.
גלילות vel confinium. Et in plurali גלילות Gueliloth. ideſt termi-
ni vel confinia ſecundum hebreos. Pro quo beatus hiero-
nymus tranſtulit tumulos: eo ꝙ in terminis vel confinibus
fiunt acerui vel tumuli rotundi ad terminos diuidendos.
Tumuli. vt Ioſ. 22. Cumq; veniſſent ad tumulos iordanis. Et in eo-
dem. Super iordanis tumulos contra filios iſrael. Ezech.
47. Aque iſte que egrediuntur ad tumulos ſabuli orienta-
גלילה lis: vbi ponitur גלילה Gelila cum littera he in fine. Poteſt e
tiam deriuari a dictione גל Gal que ſignificat aceruum vel
גליל tumulum. Ponitur etiam גליל Galil ſiue גלילות Gueliloth
גלילות pro galilea. vt Ioſ. 13. Omnis videlicet galilea philiſtiim. v
Galilea. bi pro galilea ponitur גלילות Gueliloth. Eſa. 9. Viam ma-
ris trans iordanem galilea gentium. vbi ponitur גליל Ga-
lil. Sed in locis ſupradictis hebrei legunt terminos vel ter-
בגלל minum: aut confinium vel confinia. Inde בגלל Biglal. i.
Ob gratiã propter. ob gratiam. Gẽn. 12. Et viuet anima mea ob grati
am tui. Deut. 15. Vt benedicat tibi dominus deus tuus in
Propter. omni tempore. Pro quo hebrei legunt. Quia propter hãc
rem benedicet tibi dominus deus tuus in omni opere tuo.
גלב גלב Galab. tonſor. Et ſolum inuenitur in numero plurali.
vt Ezech. 5. Sume tibi gladium acutum radentem pil
los. Pro quo hebrei legunt. Sume tibi gladium acutum no-
Tonſores. uaculam tonſorum: ideſt acutum ſicut nouacula tonſorum.
גלד גלד Geled. cutis. Iob. 16. Saccum cõſui ſuper cutem meam
Cutis. Et ſolum inuenitur in predicto loco.
גלה גלה Gala. reuelare. diſcooperire. nudare. detegere. Tranſ-
migrare. migrare. captiuare. transferre. Exo. 20. Non a
Reuelare. ſcendes per gradus ad altare meum: ne reueletur turpitu-
do tua. Leuit. 18. Omnis homo ad proximam ſanguinis
ſui non accedet vt reuelet turpitudinem eius. Et in eodem.
Turpitudinem patris tui & turpitudinem matris tue non
Diſcooperire. diſcooperies. Et in eodem. Turpitudinem vxoris patris
tui non diſcooperies. Ruth. 3. Diſcooperies pallium quo o
peritur. Et in eodem. & diſcooperto a pedibus eius pallio
ſe proiecit. Et in eodem. Quod audire te volui. Pro quo he
brei legunt. Et ego dixi reuelabo aurem tuam. 1. Reg. 9. do
minus autem reuelauerat auriculam ſamuelis. 2. Reg. 6. diſ
cooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum. Iob. 12. qui
reuelat profunda de tenebris. Et in eodem. 20. Reuelabũt
celi iniquitatem eius. Ps. 118. Reuela oculos meos. Prouer.
11. Qui ambulat fraudulenter reuelat arcana. Et in eodem.
16. Reuela domino opera tua. Et in eodem. 19. Niſi ea dixe
ris que verſantur in corde ſuo. Pro quo hebrei legunt. Ni-
Detegere. ſi cum reuelatur vel detegitur cor ſuum. Et eſt idem ſenſus

cum littera noſtra. Et in eodem. 25. Secretum extraneo nõ
reueles. Eſa. 22. Et reuelabitur operimentum iude. Et in
eodem. Et reuelata eſt in auribus meis vox domini exerci-
tuum. Et in eodem. 40. Et reuelabitur gloria domini. Et
in eodem. 37. Reuela crura tranſi flumina. Et in eodem.
Et reuelabitur ignominia tua. Et in eodem. 57. Quia iux
ta me diſcooperuiſti. Hiere. 11. Tibi enim reuelaui cauſam
meam. Et in eodem. 49. Reuelaui abſcondita eius. Ezech.
13. Et reuelabo fundamentum eius. Amos. 3. Niſi reuelaue
rit ſecretum ſuum ad ſeruos ſuos prophetas. Et in eodem.
5. Et reuelabitur quaſi aqua iudicium. Ponitur etiam pro
aperire: quod eſt diſcooperire. vt Leuit. 22. Ipſaq; aperue- Aperire.
rit fontem ſanguinis ſui. Nu. 22. Protinus aperuit domin⁹
oculos balaam. Et in eodem. 24. Et ſic aperiuntur oculi e-
ius. Iob. 20. Apertum erit germen domus illius. Et in eo-
dem. 33. Tunc aperuit aures virorum. Prouer. 27. Aperta
ſunt prata. Item ponitur pro nudare: quod eſt detegere. vt
Gẽn. 9. Et nudatus iacuit in tabernaculo ſuo. 2. Reg. 6. Et Nudare.
nudatus eſt quaſi nudetur vnus de ſcurris. Ezech. 16. Et nu
dabo ignominiam tuam coram eis. Ponitur etiam pro ap- Apparere
parere. 1. Reg. 14. Cumq; apparuerimus eis. ſed hebrei in
hoc loco legunt. Cumq; diſcooperti vel detecti fuerimus
eis. Et inde גלוי Galui. i. diſcoopertum: vel apertũ: aut no גלוי
tum. vt Eſter. 3. Vt omnes prouĩcie ſcirent. Pro quo hebrei
legunt. Vt in omni prouincia daretur edictum diſcooper- Diſcoopertum.
tum vel notum omnibus populis. Hiere. 32. Et ſigna forin
ſecus. ideſt diſcooperta & nota. Et aliquando ſcribitur ſine Nota.
he. vt in aliquibus locis ſupradictis. & inde גליון Gilaion. גליון
ideſt volumen. liber. Eo quod in eo reuelantur ea que igno
ramus & neſcimus. Eſa. 8. Sume tibi librum grandem. Et Liber.
inde. גליונים Gilionim. ideſt ſpecula: eo ꝙ in eis ap- גליונים
parent ſeu reuelantur ea que eis opponuntur. Eſa. 3. Et
ſpecula & ſindones & vittas & theriſtra. Et ſolum inueni- Specula.
tur in numero plurali & in predicto loco. Item. גלה Ga- גלה
la. ſignificat tranſmigrare. migrare. captiuare. transferre.
Eſa. 5. Propterea captiuus ductus eſt populus meus. Et in Captiuare
eodem. 49. Ego ſterilis & non pariens tranſmigrata & ca Tranſmigrare.
ptiua. Hiere. 13. Tranſlata eſt omnis iuda tranſmigratione
perfecta. Thren. 1. Migrauit iuda propter afflictionem. Et Migrare.
in eodem. 4. Non addet vltra vt tranſmigret te. Ezech. 12.
Et tranſmigrabis per diem coram eis: tranſmigrabis au-
tem de loco tuo. Oſee. 10. In gloria eius quia migrauit ab
eo. Amos. 6. Nunc migrabunt in capite tranſmigrantium.
Et in eodem. 7. Et iſrael captiuus migrabit de terra ſua. Et
ſupra in eodem. 5. Et galgala captiua ducetur. Naum. 2.
Et miles captiuus adductus eſt. Item ponitur pro transfer- Trãſferre.
re. 1. Reg. 4. Tranſlata eſt gloria domini de iſrael. 2. Reg.
15. Et egreſſus es de loco tuo. Pro quo hebrei legunt. Et
tranſlatus ſiue tranſmigratus es de loco tuo. 4. Reg. 16.
Et tranſtulit habitatores eius. Et in eodem. 17. Et tranſtu-
lit Iſrael in aſſyrios. 1. Paralipo. 5. Et tranſtulit ruben &
Gad & dimidiam tribum Manaſſe. Eſter. 2. Qui tranſla-
tus fuerat de ieruſalem. Et in eodem. Nabuchodonoſor rex
Babylonis tranſtulerat. Eſa. 38. Generatio mea ablata eſt &
conuoluta eſt a me. Pro quo hebrei legunt. Generatio mea
ablata eſt & tranſlata eſt a me. Hiere. 29. Et ad omnem
populum quem traduxerat Nabuchodonoſor de ieruſalẽ.
Et in eodem. 39. Et ſuperfluos vulgi qui remanſerant trã-
ſtulit Nabuzardan magiſter militum. Amos. 1. Et transfe-
retur populus Syrie. Et in eodem. Eo ꝙ tranſtulerit capti-
uitatem perfectam. Item ponitur pro auferre. Ioſ. 5. Ho- Auferre.
die abſtuli opprobrium egypti a vobis. Ps. 118. Aufer a
me opprobrium & contemptum. Et inde. גולה Gola גולה

© Biblioteca Nacional de España

גָּלוּת captiuitas Tranſmigratio. גָּלוּתָא Tranſmigratio.

ſiue גָּלוּת Galuth.i.Tranſmigratio.Captiuitas. Eſa.45. Et captiuitatem meam dimittet.Hiere.28.Et omnem trāſmigrationē iude.Et in eodē.29.Et ad reliquias ſeniorū tranſmigrationis.Abdie.1.Et tranſmigratio exercitus huius filiorū iſrael.& in eodē.Et tranſmigratio hieruſalem que in boſphoro eſt.Et in lingua chaldaica ſcribitur cū aleph in fine.& dicitur גָּלוּתָא Galutha.Dañ.2.Inueni hominē de filiis tranſmigrationis Iudee.

גָּלַח Radere.

גָּלַח Galach. Radere. Tondere.Leuit.13.Radetur hō abſq; loco macule.Nu.6.Quod radet ilico in eadē die.& in eodem.Tunc radetur Nazareus ad oſtiū tabernaculi. Et in eodē.Poſtq; Raſum fuerit caput eius. Deut.21. Que radet ceſariē.Iudi.16. Si raſum fuerit caput meū. Et in eodem. raſit ſeptem crines eius.Eſa.7. In die illa radet dñs in nouacula conducta.Hiere.41.Raſi Barba & ſciſſis veſtibus. Ezech.44.Et caput ſuum non radent.

גָּלַם inuoluere. גְּלוֹמֵי inuolucris גֹּלֶם Jmpfectū.

גָּלַם Galam.Inuoluere.4.Reg.2.Tulitq; Helias pallium ſuum:& inuoluit illud.Et inde גְּלוֹמֵי Gelome.i.inuolutiones:aut panni ſiue veſtes inuolute.Ezech.27.Inuolucris hyacinthi & polymitorū.Pōitur etiā גֹּלֶם Golem pro re imperfecta vel informi.Ps.138.Imperfectum meum viderunt oculi tui.Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatē tranſtulit.Informē adhuc me viderunt oculi tui.

גַּלְמוּד Solitaria. Sterilis. Nō pariēs גַּלְמוּדָה

גַּלְמוּד Galmud.Solitarius.Solus.Sterilis.vt Iob.3.Sit nox illa ſolitaria.Et in eodē.15. Congregatio em̄ hypocrite ſterilis.Et in eodem.30.Egeſtate & fame ſteriles.Eſa.49. Ego ſterilis & non pariens.vbi pro eo quod in littera noſtra eſt.Non pariens.in hebreo ponitur.גַּלְמוּדָה Galmuda in genere feminino.

גָּלַע Cōmiſcere יִתְגַּלַּע

גָּלַע Galaa.cōmiſcere.Miſcere.Prouer.20.Omnes aūt ſtulti cōmiſcentur cōtumeliis.Pro quo Hebrei legūt. Oīs aūt ſtultus cōmiſcet ſe ſiue cōmiſcetur.ſ.Cōtumeliis vel cōtentionibus.Nā ſupra immediate dixerat.Honor eſt homini qui ſeparat ſe a cōtētionib9.Et ponitur ibi יִתְגַּלַּע ithgalaa:quod eſt verbum quarte cōiugationis.Ponitur etiā idē verbum ſupra in eodē.17.vbi dicitur. Et anteq̄ calūniam patiatur iudiciū deſerit. Pro quo hebrei legunt. Et anteq̄ cōmiſceatur iurgium ſiue iudicium deſiſte vel deſere. Et in eodē.18.In omni tēpore erit exprobrabilis.Pro quo hebrei legunt. In omni tempore ſiue in omni re cōmiſcetur. ſcilicet contentionibus.l.Contumeliis.Et ſolum inuenitur in predictis locis.

Cōmiſcere

גָּלַשׁ Aſcēdere. Apparere

גָּלַשׁ Galas.Aſcendere. Apparere.Canti.4. Capilli tui ſicut greges caprarum:que aſcenderunt de monte Galaad.Et in eodē.6.Capilli tui ſicut greges caprarum : que apparuerunt de Galaad.Et ſolum inuenitur in his duobus locis.Et dicunt aliqui hebrei q̄ ſignificat Manicare.i. Mane ſurgere.Quia idem ſignificat in lingua Arabica vel Punica.In lingua vero chaldaica ſignificat Tondere vel Depilare.Vnde aliqui hebrei in predictis locis legunt. Que attonſe ſunt de monte galaad.

Tondere.

גַּם Etiam Quoq;.

גַּם Gam. etiā. quoq;.et.q̄;.Etenim.equidem.namq;. ſed. Sed et.Geñ.27.Benedic etiam & mihi pater mi.Et in eodem.Mihi quoq; obſecro vt benedicas.Et in eo.29.Dedit etiam iſtum mihi. & in eodem.30. Vt prouideam aliquando etiam domui mee. Exo.7. Et fecerunt etiam ipſi per incantatiōes egyptiacas.Nu.4.Tole ſūmam etiam filiorum gerſon.Et in eodem.16.Vt vobis etiam ſacerdotiū vendicetis.Deut.1.Mihi quoq; iratus deus propter vos.Et in eodem.3.Tradidit dominus deus noſter in manibus noſtris etiam og regem baſam.Et in eodem. 23. Etiam poſt decimam generationem.Ruth.1.Etiam ſi poſſem hac nocte concipere.Et in eodem.2. De veſtris quoq; manipulis proiicite de induſtria.1.Reg.8. Sic faciūt etiam tibi. Et.2. Reg.11.Mane hic etiam hodie.Et in eodem.& mortuus eſt etiam vrias Etheus.4.Reg.2.Vbi eſt deus helie etiā nūc. Eſter.5. Etiam cras cum rege pranſurus ſum.Prouer.14. Etiam proximo ſuo pauper odioſus eſt. Eſa.14. Abietes quoq; letate ſunt ſuper te.Et in eodem.23. Ibi quoq; non erit requies tibi.Et in eodē.28.Hi quoq; pre vino neſcierunt.Thren.4.Ad te quoq; perueniet calix.Hiere.48.Et erit in deriſum etiam ipſe.Oſee.5. Ruet etiam iudas cum eo.Zach.9.& relinquetur etiam ipſe deo noſtro. Ponitur etiam.Pro.et.vel q̄;.vt Geñ.27.Et erit benedictus.& in eodem.Comeditq; precium noſtrum.& in eodē.44.Et nos & apud quē inuentus eſt cyphus.& in eodem.50.Habuitq; in comitatu currus & equites.& in eodē. Veneruntq; ad eū fratres ſui.Exo.12.Et vos & filii iſrl'.Hiere.22.Et in domo mea inueni malum eorum.Et in eodem.33. Et pactū meū irritū eſſe poterit &c.Item pōitur pro etenim vel pro equidem.Ps.18.Etenim ſeruus tu9 cuſtodit ea.ps.24. Etenim vniuerſi qui ſuſtinent te non confundentur.ps.82.Etenim aſſur venit cū eis.Ps.83.Etenim paſſer inuenit ſibi domū. & in eodem.Etenim benedictionem dabit legiſlator. Ps. 118.Etenim ſederunt principes aduerſum me loquebātur. Ps.138. Etenim illuc man9 tua deducet me.Eſa.49. Equidem & captiuitas a forti tolletur.Hiere.33. Equidem & ſemen iacob & dauid ſerui mei. Ponitur etiam גַּם pro Nam et:ſiue pro nāq; vt.1.Reg.17.Nam & leonem & vrſum interfeci ego ſeruus tuus.Ps.22. Nam & ſi ambulauero in medio vmbre mortis.Ps.118. Nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt. Hiere.23. Propheta namq; & ſacerdos polluti ſunt.Item ponitur pro ſed.Geñ.13.Sed & loth qui erat cū Abraam.Exo.12.Sed & vulgus pmiſcuum. Threñ.3. Sed & cum clamauero.Habet etiam alios modos loquendi: qui poſſunt reduci ad ſupradictos.Et aliquando ponitur cauſa ornatus orationis.Sicut apud latinos alique dictiones encliticE.Et ideo aliquando omittitur in noſtra tranſlatione. Geñ.27.Cur vtroq; orbabor filio.Pro quo hebrei legunt. Cur ēt vtroq; orbabor filio.Exo.12. Surgite:egredimini a populo meo vos & filii iſrael..Pro quo hebrei legunt. Surgite:egredimini a populo meo etiam vos etiam filii iſrael. Et in eodem.Oues veſtras & armēta aſſumite. Pro quo hebrei legunt.Etiā oues vr̄as & armenta aſſumite.& in eodē. Et abeuntes benedicite mihi.Pro quo hebrei legunt.Et abeuntes benedicite etiam mihi.Prouer.14.Riſus dolore miſcetur.Pro quo hebrei legunt.Etiam in riſu dolet cor.Et ſimiliter in aliis locis omittitur p̄dicta dictio in noſtra trāſlatione. Scribitur etiam cum ſin in principio. Geñ.6. Quia caro eſt.Pro quo hebrei legunt.In eo quod etiam caro eſt. vbi etiam preponitur beth prepoſitio.Poteſt etiam deriuari a dictione שָׁגָה ſaga que ſignificat errare ſiue ignorare. & tunc erit talis littera.ſ.in errore ſuo ſiue in ignorātia ſua caro eſt.i.quia carnalis eſt ideo ignorat vel errat.

Et. q̄;. Etenim. Equidem גַּם Nam et Namq;. Sed.

גָּמָא Bibere. Ingurgitare. Sorbere. גֹּמֶא Scirpus. Papyrus Iuncus.

גָּמָא Gama.Bibere.Ingurgitare.ſorbere.vt Geñ.24.Pauxillum aque mihi ad bibendū prebe.Pro quo hebrei legūt.Da mihi bibere obſecro pauxillum aque: ſiue fac me ingurgitare vel ſorbere pauxillum aque.Et Iob.36.Feruēs & fremens ſorbet terram.Item גֹּמֶא Gome.Scirpus. Papyrus.Iuncus.Exo.2.Sumpſit fiſcelam ſcirpeam.Iob.8. Nūquid virere poteſt ſcirp9 abſq; humore.Eſa.18. Et in vaſis papyri ſuper aquas.& in eodē.35.viror calami & Iunci.

גֹּמֶד Menſura. Palme.

גֹּמֶד Gomed.Menſura palme manus.Iudi.3.Qui fecit ſibi gladium ancipitem habentem in medio capulum longitudinis palme manus.Et aliqui hebrei dicunt q̄ ſignifi-

© Biblioteca Nacional de España

גְּמָדִים cat cubitum.Et inde גְּמָדִים Gamadim.Pro quo beat⁹ hie
ronymus tranſtulit pygmeos :.qui ſunt homines breuiſſi
Pygmei. me ſtature.Ezech.27.Sed & pygmei q erāt in turrib⁹ tuis
גְּמָה. גְּמָה Gama.aſpectus.ſimilitudo.& ſcribitur cū mē in prin
cipio & mutatur he vltimum in tau ratione adiuncti.
מְגַמַּת & dicitur מְגַמַּת Megamath.Abach.1.facies eorum ventus
Facies. vrens.Pro quo hebrei legunt.Aſpectus vel ſimilitudo fa
Aſpectus. cierum eorum ventus vrens:ſiue ventus orientalis.Et ſo
lum inuenitur in predicto loco.Et dicūt aliqui hebrei ꝙ ſi
Aduerſum gnificat aduerſum vel contra.Et legunt ſic .Ex aduerſo
facierum eorum ventus vrens.In tranſlatione chaldaica
ſic habetur.Ex aduerſo facierum eorum ſimiles ſunt ven
to orientali:Qui eſt ventus calidus & vrens.
גָּמַל גָּמַל Gamal.retribuere.reddere.largiri.ablactare.Geñ.
Reddere. 50.Et reddat nobis omne malum quod fecimus.pro
quo hebrei legunt.Et reddat nobis omne malum quod
retribuimus ei:vel quod reddidimus ei.Ps.12.Cātabo do
Retribuer. mino qui bona retribuit mihi.Ps.17.Retribuet mihi do
minus ſcd̄m iuſtitiam meā.Ps.102.Neq̧ ſecūdū iniquita
tes noſtras retribuit nobis.Ps.114.Quia dominus bene
fecit tibi.Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he
braicam veritatē tranſtulit.Quia dn̄s reddidit tibi.Ps.136
Retributiōem tuā quam retribuiſti nobis.Eſa.3.Qm̄ red
dita ſunt eis mala.Et in eo.63.Sup omnibus que reddidit
Largiri nobis dn̄s.Et in eo.Et ſuper multitudinem bonorū dom⁹
גְּמוּל iſrael:que largitus eſt eis.& ĩde גְּמוּל Guemul.i.retributio
viciſſitudo.vicē.vltio.vt.Ps.130.Ita retributio in anima
retributio. mea.Eſa.3.Retributio enim manuum ſuarum fiet ei.Et in
Viciſſitu= do. eodem.59.Et viciſſitudinē inimicis ſuis.Et in eodem.In
Vltio. ſulis vicem reddet.Ioel.3.Nunquid vltionem vos redde
tis mihi.Et aliquando ſcribitur cum he in fine:& dicitur
גְּמוּלָה גְּמוּלָה Gemula.vt.2.Reg.19.Non indigeo hac viciſſitudi
viciſſitudo ne.Scribitur etiam aliquando cum tau in principio:& di
תַּגְמוּל citur תַּגְמוּל Tagmul.ideſt retributio.Ps.115.Pro omnibus
retributio. que retribuit mihi.Pro quo hebrei legunt.Omnes retri
Ablactare butiones eius ſuper me.Significat etiam ablactare.Geñ.
21.Creuit igitur puer & ablactatus eſt:fecitq̧ abraam gran
de conuiuium in die ablactationis eius.1.Reg.1.Non va
dam donec ablactetur infans.Et in eodem.Et mane donec
גָּמוּל ablactes eum.Et in eodem.Et adduxit eum ſecum poſtq̄
Ablactat⁹ ablactauerat.Et inde גָּמוּל Gamul.ideſt ablactatus.Ps.130.
ſicut ablactatus eſt ſuper matrem ſuam.Eſa.11.Et in cauer
na reguli qui ablactatus fuerit manum ſuam mittet.Et in
eodem.28.ablactatos a lacte auulſos ab vberibus.ſignifi
cat etiam quando fructus qui ſunt quaſi lac incipiunt indu
deformari rari & recipere propriam formam.Nume.27.In amyg
dalas deformati ſunt.Pro quo hebrei legunt.Et ablacta
Perfectio uit amygdalas.Eſa.18.Et immatura perfectio germinabit
גָּמָל Pro quo hebrei legunt.Et vua acerba ablactata.ideſt perfe
Camelus. cte deformata erit germinatio eius.Item גָּמָל Gamal.i.
camelus:& eſt promiſcui generis.vt Leuit.11.Sicut came
lus.Deut.14.Camelum leporem & chirogrillum.Eſa.21.
גְּמַלִּים Aſcenſorem aſini & aſcenſorem cameli.& in plurali גְּמַלִּים
Cameli Gemalim.ſiue גְּמַלֵּי Gemale.ideſt cameli.Geñ.12.Et aſine
& cameli.Et in eodē.Tulitq̧ decem camelos de grege do
mini ſui.Et in eodem.32.Camelos fetas cum paruulis ſuis
triginta.Et in eodem.37.Et camelos eorum portantes a
romata.
גֻּמָּץ גֻּמָּץ Gumas.fouea.Eccl's.10.Qui fodit foueam:incidet in
Fouea. eam.Et ſolum inuenitur in predicto loco.Et ſcribitur
גָּמַר cum vau in prima ſyllaba loco vocalis.
גָּמַר Gamar.deficere.finire.perficere.conſumari.ſiue con
Cōſumari. ſumare.Ps.7.Conſumetur nequitia peccatorum.Ps.11.
Saluum me fac domine quoniam defecit ſanctus.Ps.76.A Deficere.
generatione in generationem.Pro quo in hebreo habe
tur.Conſumauit ſiue conſumatum eſt verbum a genera
tione in generationem.Vnde beatus hieronymus in pſal
terio iuxta hebraicā veritatē tranſtulit.conſumabitur ver
bum de generatione in generationem.Ps.56.Deum qui
benefecit mihi.pro quo hebrei legunt.Deum perficientem Perficere
ſuper me.Ps.137.Dominus retribuet pro me.Pro quo he
brei legunt.Dominus conſumabit ſiue perficiet pro me.
ſcilicet opera que non poſſum facere.Vnde beatus hiero
nymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem ſic tranſtu
lit:dn̄s operabitur pro me.Et inde גְּמִיר guemir.quod in גְּמִיר
lingua chaldaica ſignificat doctiſſimum ſiue perfectiſſimū
Eſdre.7.vbi dicitur.Eſdre ſcribe doctiſſimo ſalutem. doctiſſim⁹
גַּן Gan.hortus.paradiſus.Geñ.2.Plantauerat autem domi גַּן
nus deus paradiſum voluptatis.Et in eodem.Lignum e paradiſus.
tiam vite in medio paradiſi.Canti.4.Hortus concluſus ſo Hortus
ror mea ſponſa.Et in eodem.5.Veni in hortū meū.Et in
eo.6.Dilectus meus deſcendit in hortum ſuum.& ſcribitur
aliqñ cū he in fine in.ge.fe.Et dicitur גַּנָּה Gāna:vt Eſa.61. גַּנָּה
Et ſicut hortus germen ſuum germinat.Et qñ regit poſt Hortus.
ſe genitiuum mutat he vltimum in tau:& dicitur גִּנַּת Guin גִּנַּת
nath.Canti.6.Deſcendi in hortum nucum.& in plu. גַּנִּים גַּנִּים
Gannim ſecundum formam maſculinorum:ſiue גַּנּוֹת Gan גַּנּוֹת
noth ſecundum formam femininorum.Nu.24.vt horti Horti.
iuxta fluuios irrigui.Canti.4.fons hortorū.Eſa.1.Erube
ſcetis ſup hortos quos elegeratis.Hiere.29.plātare hortos
גָּנַן Ganan.protegere.Eſa.31.Protegens & liberans.Et ali גָּנַן
qñ ſcribitur cū ſimplici nū.Vt in eo.Sic proteget dn̄s. protegere.
exercituum ieruſalē.Et in eo.37.Et protegam ciuitatē iſtā
vt ſaluem eam.Oſee.11.Protegam te iſrael.& inde מָגֵן Ma מָגֵן
gen.ideſt protector ſiue protegens.aut ſcutum vel clype protector.
us.Geñ.15.Ego dn̄s protector tuus.Ps.17.Protector ē om
nium ſperantium in ſe.Oſee.4.Dilexerunt afferre igno
miniam protectores eius.Significat etiam ſcutum vel cly
peum aut peltam:eo quod protegit.vt deut.33.Scutum au Scutus.
xilii tui.2.Reg.1.Quia ibi abiectus eſt clypeus fortium.Et Clypeus.
in eodem.Clypeus ſaul quaſi non eſſet vnctus oleo.Et ĩ eo
22.Scutū meū & cornu ſalutis mee.3.Reg.10.trecēteq̧ mi
ne auri vnā peltā veſtiebāt.Eſa.21.Surgite prīcipes arripi Pelta.
te clypeū.Naū.2.Clypeus fortiū eius ignit⁹.Et aliqñ ſcribi
tur cū thau in ſine.& dr̄ מְגִנַּת Meginath.vt Thren.3.dabis מְגִנַּת
eis ſcutū cordis.& in plu.מָגִנִּים Maguinim:ſcd̄m formam Scutum.
maſculinorū.ſiue מָגִנּוֹת maguinoth.ſcd̄m formā feminino מָגִנִּים
rū.vt.3.Reg.10.Et trecētas peltas ex auro ꝓbato.2.Parali. Pelte.
12.& clypeos aureos q̄s fecerat ſalomō.Et in eo.26.Prepa Clypei.
rauit quoq̧ eis Ozias.i.cuncto exercitui clypeos & haſtas
Et in eodem.23.Deditq̧ ioiada ſacerdos centurionibus
lanceas clypeoſq̧ & peltas.
גָּנַב Ganab.furari.Geñ.31.Et rachel furata ē idola prīs ſui. גָּנַב
Et in eo.Noluitq̧ iacob cōfiteri ſocero ſuo ꝙ fugeret. Furari.
Pro quo he.le.Et furatus eſt iacob cor laban ſyri:eo qđ nō
nūciauit ei qa fugiēs ipſe.Et in eo.Nec indicare mihi.Pro
quo he.le.Et furatus es cor meū & nō indicaſti mihi.i.ocul
taſti vel abſcōdiſti a me.Et ſic eſt in tranſlatione chaldaica.
Et in eo.Cur furatus es deos meos.Et in eo.Quidquid fur
tim peribat:a me exigebas.Et in eo.40.Quia furtī ſubla
tus ſum de terra hebreorū.Exo.20.Nō furtū facies.Et ĩ eo.
21.Qui furatus fuerit hoīem:& vendiderit eū.Et in eo.22.
Et ab eo qui ſuſcepat furto ablata fuerint.Et in eo.qđ ſi fur
to ablatū fuerit:reſtituet damnū.2.Re.15.& ſolicitabat cor
da virorū iſrael.pro quo he.le.Et furabatur abſalon corda
virorum iſrael.Et in eodem.19.Et declinauit populus in

© Biblioteca Nacional de España

die illa ingredi ciuitatem:quomodo declinare ſolet popu
lus verſus efugiens de prelio.Pro quo hebrei legunt.Et fu
ratus eſt ſe populus in die illa ad ingrediendum in ciuita-
tem.ideſt abſcondite vel furtiue ingreſſus eſt populus ciui
tatem.Iob.4.Porro ad me dictum eſt verbum abſcondi-
גנב tum & quaſi furtiue.Hiere.23.Qui furantur verba mea
Fur. & inde.גנב Ganab.ideſt fur.Exo.22.Si inuenitur fur du
גנבים plum reddet.Iob.24.Per noctem vero erit quaſi fur.Ps.
Fures. 49.Si videbas furem currebas cum eo.Et in plurali.גנבים
Ganabim.ideſt fures.Abdie.1.Si fures introiſſent ad te.&
גנבה inde גנבה Geneba.ideſt furtum.Exo.22.Si non habuerit
Furtum. quod pro furto reddat:ipſe venundabitur.Et in eodem.Si
inuentum fuerit apud eum quod furatum eſt.Pro quo he-
brei legunt.Si inuentum fuerit in manu eius furtum.
גנה Hortus. גנה Gana.hortus.de quo vide ſupra in dictione גן Gan.
גנז גנז Ganaz.theſaurus.ſiue gaza:vel locus vbi reponitur au
rum vel argentum ſeu veſtes precioſe.Eſter.3.Et decē
millia talentorum appendam arcariis gaze tue.Ezech.
Gaza. 27.Gazarumq̨ precioſarum.Vbi pro gaza ſiue gazis po-
גנזי nitur in hebreo.גנזי Ginze in numero plurali: nam caret
numero ſingulari.
גנזך Cellarium גנזך Ganzach.cellarium.repoſitorium.vt.1.Paralip.28.
Deſcriptionem templi & porticus & cellariorum.Et
ſolum inuenitur in numero plurali & in predicto loco.
געה Mugire. געה Gaa.Mugire.Iob.6.Aut mugiet bos cum ante preſe-
געל pe plenum ſteterit.
Abiicere. abominari געל Gaal.abiicere.abominari.reſpuere.aborrere.Leuit.
26.Et nō abiiciet vos anima mea.Et in eodem.Abo
minabitur vos anima mea.2.Reg.1.Quia ibi abiectus eſt
Abortire. clypeus fortium.Iob.21.Bos eorum concepit & non abor
גועל tiuit.& inde.גועל Goal.ideſt abiectio.Ezech.16.In abie-
Abiectio. ctione anime tue.
גער Increpar. גער Gaar.Increpare.Gen.37.Et increpauit eum pater ſu
us.Ps.9.Increpaſti gentes:periit impius.Ps.67.In-
crepa feras arundinis.Ps.105.Et increpuit mare rubrum:
& exſiccatum eſt.Ps.118.Increpaſti ſuperbos.Eſa.17.Et
increpabit eum & fugiet procul.Et in eodem.54.Vt non
iraſcar tibi & non increpem te.Naum.1.Increpans mare:
& exſiccans illud.Zach.3.Increpet dominus in te ſathan.
Malach.2.Ecce ego proiiciam vobis brachium.Pro quo
hebrei legūt.Ecce ego increpabo vobis ſiue ꝓ vobis ſemē
tem ſiue brachium.Et in eodem.3.Et increpabo pro vo-
גערה Increpatio bis deuorantem.Et inde.גערה Geara.ideſt increpatio ſi-
ue redargutio.Ps.103.Ab increpatione tua fugient.Pro-
uer.13.Qui autem illuſor eſt non audit cum arguitur.pro
quo hebrei legunt.Et illuſor non audit increpationem ſi-
Redargutio. ue redargutionem.Et aliquando ſcribitur cum mem in
מגערת Increpatio principio & tau in fine.& dicitur.מגערת Migeereth.Deut.
28.Et increpationem in omnia opera tua.
געש Cōmouere cōquaſſar. געש Gaas.commouere.turbare.intumeſcere.impetum fa
cere.2.Reg.22.Commota eſt & contremuit terra.&
in eodem.Et conquaſſata quoniam iratus eſt eis.Pro quo
hebrei legunt.Et commota ſunt.Et ſic habetur.Ps.17.vbi
eadem verba ponuntur in hebreo.Iob.34.Et in media
Turbare. nocte turbabuntur.Hiere.25.Et bibent & turbabuntur.
Intumeſcere. Et in eodem.46.Et veluti fluuiorum intumeſcunt gurgi
tes eius.Et in eodem.Et velut flumina mouebuntur flu-
ctus eius.
גף גף Gaph.arx.pinnaculum.ala ſiue penna.vt Prouer.9.Vt
Arx. Veſtis. vocaret ad arcem.Ponitur etiam pro veſte.vt Exo.21.
Cum quali veſte intrauerit:cum tali exeat.de quo vide ſu
pra in dictiōe גוף Guph.Scribitur etiam cum aleph in pri-
cipio.Et ſignificat exercitum ſiue agmen.De quo vide ſu

pra in dictione אגף Agaph.Item.גף gaph.in lingua chal- גף
daica ſignat alam ſiue pennam.Dan.7.Et alas hēbat aqle. Ala.
גפן Gephen.vitis.vt Gen.40.Videbam coram me vitem גפן
Iudi.9.Et locuta ſunt ligna ad vitem.4.Reg.4.Et in Vitis.
uenit quaſi vitem ſilueſtrem.Ps.127.Vxor tua ſicut vitis
abundans in lateribus domus tue.Oſee.10.Vitis frondo-
ſa iſrael.Et aliquando ponitur in noſtra tranſlatione pro
vinea.vt Gen.49.Ligans ad vineam pullum ſuum.Nu. Vinea.
6.Quicquid ex vinea eſſe poteſt.Deut.32.De vinea ſodo
morum vinea eorum.Iob.15.Ledetur quaſi vinea in pri-
mo flore.Ps.79.Vineam de egypto tranſtuliſti.Et in plu
rali גפנים Gephanim.Canti.2.Vinee florentes dederunt גפנים
odorem ſuum.Abach.2.Et non erit germen in vineis.Et Vinee.
in omnibus locis predictis hebrei legunt vitem ſiue vites.
Et aliquando ponitur in hebreo ſingulare pro plurali.vt
Eſa.7.Omnis locus vbi fuerint mille vites.& Hiere.8.nō
eſt vua in vitibus.Pro quo in hebreo habetur.Non ſunt
vue in vite.
גפר Gofer.Leuigatum:ſeu bituminatum.Gen.6.Fac tibi גפר
arcam de lignis leuigatis.Et ſolum inuenitur in pre- Leuigatū.
dicto loco:& dicunt hebrei ꝙ ſignificat quodam genus li-
gni leuiſſimi ſic nominati.vnde ipſi legunt.Fac tibi arcā
de lignis gopher.& ſunt qui dicunt ꝙ ſignat quadratū.A- Gopher.
lii vero dicūt ꝙ ſignat quodam genus cedri.btūs vero hie
ronymus in libro de hebraicis queſtionibus ſuper hoc lo-
co ſic ait:ꝓ quadratis lignis:bitumiatis legim⁹ in hebreo.
גפרית Gophrith.ſulphur.Gen.19.Igitur dominus pluit גפרית
ſuper ſodomam & gomoram ſulphur & ignem. Sulphur.
Deut.29.Sulphure & ſalis ardore comburens.
גרר Garar.ſerrare.diſſecare.ruere.& inde מגרה Megera. גרר
i.ſerra.3.Reg.7.Tam itrinſecus quam extrinſec⁹ ſer מגרה
rati erant.Pro quo he.le.Serrati erant ſerra intrinſecus & Serrare.
extrinſecus.Hiere.30.Procella ruens in capite impiorum Ruere.
quieſcet.Hebrei tñ dicunt ꝙ etiam in hoc loco ſignat ſer-
rare vel diſſecare.Et legūt ſic:procella diſſecans vel detrū Diſſecare.
cans in capite impiorū quieſcet.Alii vero dicunt ꝙ deriua
tur a ſupradicta dictione גור Gur.Que ſignat habitare vel
peregrinari.Ponitur etiam in noſtra tranſlatione pro ſu-
ſtentari.3.Reg.17.Etiam ne viduam apud quam ego vt
cūq̨ ſuſtentor affixiſti.de quo vide ſupra in dictione גור Suſtētari.
Gur.& aliqñ ſcribitur cū ſimplici res.Prouer.21.Rapine i-
piorum detrahent eos.Pro quo he.le.Rapina impiorum Detrahere
diſſecabit eos.Poteſt etiam deriuari a dictione נגר Nagar. Diſſecare.
que ſignificat detrahere vel defluere.vt infra dicetur.
גרב Garab.ſcabies.Deut.28.ſcabie quoq̨ & prurigie:ita גרב
vt curari nequeas.& in lingua chaldaica ſignificat v- Scabies.
trem vel lagenam.
גרגר Gargar.granum.Pro quo beatus hieronymus tran- גרגר
ſtulit oliuam.Eſa.17.Duarum vel trium oliuarum Granum.
in ſūmitate rami.Et ſolū inuenitur in pdicto loco:& i nu. Oliua.
plu.Itē גרגרה Garguera.guttur.collū.Prou.1.Et torques גרגרה
collo tuo.Et i eo.3.Circūda eas gutturi tuo.& ſcribitur in Collum.
hebreo plr:qa caret ſinglari.Et aliqñ ſcribitur cū ſimplici
gimel & ſimplici res & additur littera nun in fine.& dici-
tur גרון Garon.i.guttur.Ps.13.Sepulchrū patēs guttur eo- גרון
rū.Ps.113.Non clamabūt in gutture ſuo.Ps.149.Exalta- Guttur.
tiões dei in gutture eorum.Eſa.58.Clama ne ceſſes.Pro q̄
he.le.Clama in gutture ſiue cum gutture ne ceſſes.
גרד Garad.radere.ſcalpere.Iob.2.Qui teſta ſaniem rade גרד
bat.Et ſolum inuenitur in predicto loco. Radere
גרה Gara.incitare.irritare.ꝓuocare.inire bellū.litē mo- גרה
uere.Deut.2.videte ergo diligēter ne moueami cōtra Irritare.
eos.i.ne irritetis ſiue neꝓuocetis eos ad bellū.et i eo.ne ie Inire prelium.

© Biblioteca Nacional de España

mouerí ad as aduerſus eos prelium. Et in eodem. Neqꝫ mouearis ad
prelium. prelium. 4. Reg. 14. Quare prouocas malum vt cadas
Prouocaṙ tu & iudas tecum. Hiere. 50. Quoniam dominum prouo-
תִּגְרַת caſti. Et inde. תִּגְרַת Thigrath. ideſt prouocatio ſiue irrita-
tio vel contentio. Ps. 38. a fortitudine manus tue ego de-
feci. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebrai
Contentio cam veritatem tranſtulit a contentione manus tue conſu-
גֵּרָה matus ſum. Item גֵּרָה Guera. ideſt ruminare. Leuit. 11. Om
Ruminaṙ. ne quod habet diuiſam vngulam & ruminat. Et in eodem
גֵּרָה Et ſus qui cum vngulam diuidat non ruminat. Item. גֵּרָה
Guera. obolus. genus ponderis ſeu genus monete. Exo.
Obolus. 30. Siclus viginti obolos habet. Et ſecundum aliquos he-
breos ab hac dictione deriuatur גָּרוֹן Garon. ideſt guttur. de
quo vide ſupra in dictione גַּרְגַּר Gargar.

גָּרַז גָּרַז Garaz. excidere. Ps. 30. Proiectus ſum a facie oculorũ
tuorum. Pro quo hebrei legunt. Exciſus ſum a facie o-
Excidere. culorum tuorum. & inde גַּרְזֶן Garzen. ideſt ſecuris. Deut.
גַּרְזֶן Securis. 19. Et in ſuciſſione lignorum ſecuris fugerit manũ. Eſa.
10. Nunquid gloriabitur ſecuris contra eum qui ſecat in ea

גּוֹרָל גּוֹרָל Goral. ſors. Nu. 33. Singuli vt ſors ceciderit: ita tribue
tur hereditas. Ioſ. 15. Sors filiorum iude. Ps. 21. Et ſu-
Sors. per veſtem meam miſerunt ſortem. Prouer. 1. Sortem mit
גּוֹרָלוֹת te nobiſcum. Et in plurali. גּוֹרָלוֹת Goraloth. ideſt ſortes. Le
uit. 16. Mittenſqꝫ ſuper vtrunqꝫ ſortem. Pro quo hebrei le
Sortes. gunt. Et mittat ſacerdos ſuper duos hircos ſortes. Ione. 1.
Et miſerunt ſortes.

גֶּרֶם גֶּרֶם Garem. cartilago. os: aut fortis: vel durus: ſiue oſſeus
Cartilago. vt Iob. 40. Cartilago illius quaſi lamine ferree. Pro-
Oſſa. uer. 17. Spiritus triſtis exſiccat oſſa. Et in eodem. 25. Et lĩ
Durities. gua mollis confringet duritiam vbi ponitur in hebreo os
pro duritia. Dañ. 6. Et omnia oſſa eorum comminuerunt.
Fortis. Ponitur etiam pro forti. Geñ. 49. Iſacar aſinus fortis. Itẽ.
גָּרַם גָּרַם Garam. cõfrĩgere. Nu. 24. Oſſaqꝫ eorum confringet.
Cõfrigere. Ezech. 23. Et fragmenta eius deuorabis. Pro quo hebrei le
gunt. & teſtas eius confringes. ſcilicet dentibus. Soph. 3. Iu
dices eius lupi veſpere non relinquebant in mane. pro quo
hebrei legunt. Iudices eius lupi veſpere non confringebãt
ſcilicet oſſa in mane. Quaſi dicat: in veſpere confringebãt
oſſa & deuorabant ea: & nihil in mane relinquebant. Item
גֶּרֶם גֶּרֶם Gerem. ideſt gradus quo aſcenditur: aut tribunal. 4.
Tribunal. Reg. 9. Poſuerunt ſub pedibus eius in ſĩlitudinẽ tribunalis

גֹּרֶן גֹּרֶן Goren. area. Geñ. 50. Venerunt ad aream achad. Deut.
Area. 16. Quando collegeris de area & de torculari. Eſa. 21.
גֳּרָנוֹת Et filia aree mee. Et in plurali גֳּרָנוֹת Goranoth. vt Oſee. 9.
Aree. Super omnes areas tritici. Ioel. 2. Implebuntur aree frumẽ
גָּרוֹן to. Item גָּרוֹן Daron. ideſt guttur. De quo vide ſupra in di-
Guttur. ctione גַּרְגַּר gargar.

גָּרַס גָּרַס Garas. confringere. frangere. Thren. 3. Et confregit
Confrigeṙ ad numerum dentes meos. Ps. 118. Concupiuit ani-
Cõcupiſce ma mea deſiderare. Pro quo hebrei legunt. Confracta ſiue
re. contrita eſt anima mea deſiderio. Et aliquando ſcribitur
גֶּרֶשׂ cum ſin littera in fine loco ſamach. & dicitur גֶּרֶשׂ Geres
Cõfrigere ideſt confractum vel contuſum. Leui. 2. Et confringes in
Fractum. modum farris. Et in eodem. Partem farris fracti & olei.

גָּרַע גָּרַע Garaa. diminuere. auferre. prohibere. confringere.
Minuere. Exo. 5. Nec minuetur quicquam ex opere veſtro. Nu.
11. Quare fraudamur vt non valeamus oblationem offer
re. Pro quo hebrei legunt. Quare minuimur. ideſt inferio
res ſumus: vt non valeamus oblationem offerre. Et in eo-
dem. 3. De noſtra hereditate minuetur. Et in eodem. Con
fundatur fortium diſtributio: & aliorum poſſeſſio ad ali-
os tranſeat. Pro quo hebrei legunt. Addatur hereditas ea
rum hereditati tribus quibus fuerint vxores: & de noſtra
hereditate minuetur. Deut. 4. Non addetis ad verbum:
nec auferetis ex eo. Iob. 15. Et tuliſti preces coram deo. i- Auferre.
deſt abſtuliſti vel diminuiſti. Et in eodem. Et inferior te e
rit eius ſapientia. Pro quo hebrei legunt. Et diminuta eſt
apud te ſapientia: ſiue ablata eſt a te ſapientia. Et in eo-
dem. 36. Non auferet a iuſto oculos ſuos. Et in eodem. qui
aufert ſtillas pluuie. Ezech. 16. Et auferam iuſtificationem
tuam. Significat etiam cõfringere vel cõcidere. vt Ezech.
5. Ego quoqꝫ confringam: & non parcet oculus meus. E- Cõfrigere
ſa. 15. Omnis barba radetur. ideſt concidetur. Hiere. 48. Concidere
Omnis barba raſa erit. & inde מִגְרָעוֹת Migraoth. Pro quo
Beatus hieronymus tranſtulit trabes: eo quod exciduntur מִגְרָעוֹת
vt. 3. Reg. 6. Trabes autem poſuit in domo per circuitum Trabes.
forinſecus: vt non hererent muris templi. Hebrei tamen di
cunt ꝙ muri templi erant minus craſſi a parte ſuperiori: &
ꝙ tabulata a parte poſteriori ſuſtentabantur in muro eo ꝙ
erat craſſior a parte inferiori: ita ꝙ trabes non ingredie-
bantur in muro ſed capita earum a parte poſteriori erant
ĩnixa muro: & illud muri quod erat diminutum in craſſi
tudine a parte ſuperiori dicitur מִגְרָעוֹת Migraoth ſecun-
dum hebreos.

גָּרַף גָּרַף Garaph. trahere. vt Iudi. 5. Torrens ciſſon traxit cada גָּרַף
uera eorum. Item. אֶגְרוֹף Egroph per additionem a- Trahere.
leph in principio ſignificat pugnum. vt Exo. 21. Et percuſ אֶגְרוֹף
ſerit alter proximum ſuum lapide vel pugno. Eſa. 58. Et Pugnus.
percutitis pugno impie. Et aliquando ſcribitur cum mem
in principio & dicitur מֶגְרָפוֹת Megrephoth: et ſignificat מֶגְרָפוֹת
ſtercus ſiue glebas. Ioel. 1. Computruerunt iumẽta ſub ſter Stercus.
core ſuo. Pro quo aliqui hebrei legunt ſic. Computruerunt
diſſeminata ſub glebis ſuis: ſcilicet ne pullularent. Nam v- Glebe.
troqꝫ modo poteſt legi vt infra dicetur in dictione. פָּרַד
Parad.

גָּרַשׁ גָּרַשׁ Garas. eiicere. abiicere. expellere. cõmouere. vt Geñ. גָּרַשׁ
3. Eiecitqꝫ adam. Et in eodem. 4. Ecce eiicis me ho- Eijcere.
die a facie terre. Et in eodem. 21. Eiice ancillam hanc et fili-
um eius. Exo. 2. Et eiecerunt eas. Et in eodem. 6. Et in ma
nu robuſta eiiciet eos de terra ſua. Et in eodem. 11. Poſt hec
dimittet vos et exire compellet. Et in eodem. 12. Cogenti- Exire com
bus exire egyptiis. Pro quo hebrei legunt. Quia eiecti ſiue pellere.
expulſi ſunt de egypto. Et in eodem. 23. Qui fugabũt eue
um et cananeum. ideſt qui expellent vel eiicient eueum Expellere.
et cananeum. Et in eodem. Non eiiciam eos a facie tua an-
no vno. Et in eodem. Paulatim expellam eos de conſpectu
tuo. Et in eodem. 34. Ego ipſe eiiciam ante faciem tuam
amorreum & cananeum. Nu. 22. Si quomodo poſſim per
cutere & eiicere eum de terra mea. 1. Reg. 26. Qui eiece
runt me hodie vt non habitem in hereditate domini. Ps. Abijcere.
77. Et eiecit a facie eorum gentes. Ezech. 31. Iuxta impie
tatem eius eieci eum. Ioñ. 2. Et ego dixi abiectus ſum a cõ
ſpectu oculorum tuorum. Ponitur etiam pro commouere Fluctuare
vel fluctuare. vt Eſa. 57. Impii autem quaſi mare feruens.
ideſt commotum vel fluctuans. Et in eodem. Et redundant
fluctus eius in conculcationem & lutum. Pro quo hebrei le
gunt. Et commouent aque eius cenum & lutum: ſiue con- cõmouere.
culcationem et lutum. Et inde mulier repudiata que eie-
cta eſt a viro ſuo dicitur גְּרוּשָׁה Guerusa. vt Leuit. 21. Neqꝫ גְּרוּשָׁה
eam que repudiata eſt a marito. Ezech. 44. Viduam et re repudiata.
pudiatam non accipiant vxores. Et ĩde גְּרֻשׁוֹת Gueruſoth גְּרֻשׁוֹת
Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit cõfinia. Ezech. 45
Separate confinia veſtra a populo meo. Hebrei tamen di confinia.
cunt ꝙ in hoc loco ſignificat tributa que prĩcipes eiiciebãt
ſeu imponebant ſuper populum. & inde מִגְרָשׁ Migreſe ſi מִגְרָשׁ
ue מִגְרָשׁוֹת Migreſoth. i. ſuburbana. Leuit. 25. Suburbana Suburba-
na.

© Biblioteca Nacional de España

autem eorum non veneant.Nu.35.Et ſuburbana ſint pecoribus ac iumentis.Ioſ.14.Et ſuburbana ſint ad alenda pecora.Et in eodem.21.& ſuburbana eius per circuitum. Et aliquando ponitur pro claſſibus.Ezech.27.A ſonitu clamoris gubernatorum tuorum conturbabuntur claſſes. Item.

גֵּרֶשׁ Fructus. גֵּרֶשׁ

גֵּרֶשׁ Guéres.i.maturitas ſeu fructificatio:ſic dictū ab excidēdo ſeu expellendo fructum ex arboribns. Deut.33.De pomis fructuū ſolis ac lune.Item גֵּרֶשׁ Guéres cum ceboleth in littera ſin ſignificat confractum ſiue contuſſum.De quo vide ſupra in dictione גָּרַס Garas.

גָּשַׁשׁ Palpare. Attrectare

גָּשַׁשׁ Gaſas.palpare.attrectare.vt Eſa.59.Paluauim⁹ quaſi ceci parietem:& quaſi abſq; oculis attrectauimus. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

גָּשַׁם Pluere. מַגְשִׁימִים גֶּשֶׁם Pluuia. Imber.

גָּשַׁם Gaſam.pluere.vt Hiere.14.Nunquid ſunt in ſculptilib⁹ gentium qui pluant. Vbi ponitur מַגְשִׁימִים magſimim. Quod eſt participium plurale tertie coniugatiōis. ideſt facientes pluere.Inde גֶּשֶׁם Géſem.ideſt pluuia.imber Leuit.26.Dabo vobis pluuias temporibus ſuis.Iob.37.& Imbri fortitudinis ſue.Ps.67.Pluuiam voluntariam ſegregabis deus.Prou.25.Ventus aquilo diſſipat pluuiā. Eccl's.12.Et reuertantur nubes poſt pluuiam.Eſa.44.Plantauit pinum quam pluuia nutriuit.Et in eodem.55.Quomodo deſcendit imber & nix de celo.& aliquando ponitur in noſtra tranſlatione pro hyeme:eo quod in eo abundant pluuie.Iob.37.Qui precipit niui vt deſcēdat in terram & hiemis pluuiis. In lingua vero chaldaica ſignificat corpus. vt Dañ.3.Et nihil poteſtatis habuiſſet ignis in corpibus eorū

Hyeme. Corpus.

גַּת Torcular. גִּתּוֹת torcularia גִּתִּית torcularia.

גַּת Gath.torcular.Iudi.6.Cumq; gedeon filius eius excuteret atq; purgaret frumenta in torculari.Eſa.63. Et veſtimenta tua ſicut calcantium in torculari.& in plurali גִּתּוֹת Guithoth.Nee.13.In diebus illis vidi in iuda calcantes torcularia in ſabbato.Et aliquando ſcribitur cum iod in ſecunda ſyllaba.Et dicitur גִּתִּית Guithith.vt in titulo pſalmi octaui.vbi dicitur in finem pro torcularibus pſalmus dauid.hebrei tamen dicunt ꝙ ille pſalmus & ſimiliter alii habent talem titulum eo quod dauid compoſuerit illos cum eſſet in geth ciuitate philiſtinorum:que interpretatur torcular. Alii vero dicunt ꝙ גִּתִּית Guithith.eſt nomen cuiuſdam muſici inſtrumenti quod fuit inuentum in geth:in quo cantabatur ille pſalmus.

De incipientibus a littera.ד Daled.

דַּד דַּדֵּי Vbera. Mamme.

דַּד Dad.Mammilla.mamma.vber. Et ſolum inuenitur in numero plurali.ſ.דַּדֵּי Dade.Prouer.5.Vbera eius inebrient te omni tempore.Ezech.23.Et fracte ſunt mamme pubertatis earum.Et in eodem.Et ibi confregerunt vbera pubertatis eius.Canti.1.Quia meliora ſūt vbera tua vino. Poteſt etiam ſignificare dilectiones ſiue amores:vt infra dicetur in dictione דוד Dod.

דָּא Hec.

דָּא Da.in lingua chaldaica ſignificat hec ſiue hoc.Dañ.4 Nonne hec eſt babylon ciuitas magna. Et in eodē.7. diuerſe inter ſe.pro quo hebrei legūt.diuerſe hec ab hac.

דָּאַב Languere Infirmari Dolere.

דָּאַב Daab.dolere.languere.Infirmari.eſurire.Ps.87. Oculi mei languerunt pre inopia.Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Oculus meus infirmatus eſt ab afflictione. Hiere.31.Et vltra non eſurient.pro quo hebrei legunt. Et vltra non dolebunt.Et aliquando ſcribitur ſine aleph.Leui.26.Et conſumat animas veſtras.vbi ponitur מַדִיבוֹת Madiboth.pro מַאֲדִיבוֹת Maadiboth:quod eſt verbum tertie coniugationis.Pro quo hebrei legunt.Dolere facientes ſiue infirmare

מַדִיבוֹת מַאֲדִיבוֹת

facientes animam.Et inde דְּאָבָה Deaba.ideſt dolor. infirmitas.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit egeſtatem ſiue eſurientem.Iob.41.Et faciem eius p̄cedet egeſtas. Hiere.31.Et animam eſurientem ſaturaui. Et aliquando ſcribitur cum nun in fine & dicitur דַּאֲבוֹן Daabon.Deut.28. Et animam conſumptam merore. Pro quo hebrei legunt.Et infirmitatem ſiue langorem vel merorem anime.

דְּאָבָה Egeſtas. Eſuriens. דַּאֲבוֹן Meror.

דָּאַג Solicitum eſſe. Timere.

דָּאַג Daag.ſolicitū eſſe.formidare. timere.1.Reg.9.Et ſolicitus ſit pro nobis.Ps.37.Et cogitabo pro peccato meo.Pro quo Beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Et ſolicitus ero pro peccato meo.Eſa.57.Pro quo ſolicita timuiſti.Hiere.17.Et in tempore ſiccitatis non erit ſolicitum.Et in eodem.38.Solicit⁹ ſum propter iudeos qui tranſfugerunt ad chaldeos. Et in eodem.43.Et fames pro qua ſoliciti eſtis adherebit vobis. Et inde.דְּאָגָה Deaga.ideſt ſolicitudo vel timor.Pro quo in tranſlatione noſtra ponitur cogitatio.Ioſ.22. Et non magis ea cogitatione & tractatu diceremus.Item.דָּג Dag.i.piſcis.vt Nee.13.Inferentes piſces & omnia venalia. De quo vide infra in dictione דָּגָה Daga.

דְּאָגָה ſolicitudo. Cogitatio. דָּג Piſcis.

דָּאָה Volare. דָּאָה Yxon.

דָּאָה Daa. volare.deut.28.In ſimilitudine aquile volātis. Pro quo hebrei legunt.Sicut volat aquila. Et aliquādo ſcribitur cum aleph in fine loco he.Ps.17. Et volauit ſuper pennas ventorum.& inde דָּאָה Daa: quod eſt nomen auis inmunde:ſic dicta a magnitudine volatus. Quam noſtra tranſlatio yxon nominauit. Deut. 14.yxon & vulturē ac Miluum.

דִּיב דִּבְיוֹנִים Stercus. colūbarū

דִּיב Dib.fimus.ſtercus.& componitur cum dictione ionim que ſignificat columbas.& dicitur דִּבְיוֹנִים Dibionim. ideſt ſtercus columbarum.4.Reg.6.Et quarta pars cabi ſtercoris columbarum quinq; argenteis. & ſolum inuenitur in predicto loco.

דָּבַב Ruminare Faciēs loqui. דִּבָּה Fama. Infamia. Vitupatio Cōtumelia

דָּבַב Dabab.denunciare.facere loqui.diffamare. Canti.7. Labiiſq; & dentibus illius ad ruminandum. Pro quo hebrei legunt:faciens loqui labia vetera ſiue antiqua. & inde דִּבָּה Dibba.ideſt fama vel infamia.aut detractio ſeu vituperatio.Geñ.37. Accuſauitq; fratres apud patrem crimīe peſſimo.Pro quo hebrei legunt.Et adduxit ioſeph famam eorum malam ad patrem ſuum.Nu.13. Detraxeruntq; terre quam aſpexerant.Pro quo hebrei legunt. Et exire fecerunt infamiam vel detractionem terre quam aſpexerant. Prouer.25.Et exprobare non ceſſes. Pro quo hebrei legunt.Et infamia tua non reuertetur: ideſt non ceſſabit. Ponitur etiam in noſtra tranſlatione pro vituperatione vel pro contumelia.Ps.30.Quoniam audiui vituperationem multorum.Prouer.10.Qui profert contumeliam inſipiēs eſt.Hiere.20.Audiui enim contumeliam multorum & terrorem in circuitu.

דְּבָא Senectus.

דְּבָא Daba.ſenectus.Deut.33.Sicut dies iuuentutis tue:ita & ſenectus tua.Et ſolum inuenitur in predicto loco. Et dicunt aliqui hebrei ꝙ ſignificat fortitudinem.

דְּבַח immolare. דְּבַח Hoſtia. מַדְבְּחָא Altare.

דְּבַח Dabach.in lingua chaldaica ſignificat immolare vel ſacrificare.1.Eſdre.6.In loco vbi immolant hoſtias.& inde דְּבַח Debach ſiue דִּבְחָא Dibcha.ideſt hoſtia vel ſacrificium: vt in predicto loco. & inde מַדְבְּחָא Madbecha ideſt altare. vt.1.Eſd.7. & offerte ea ſuper altare templi dei veſtri.

דְּבֵלָה Maſa deficis. דְּבֵלִים Maſſe caricarum.

דְּבֵלָה Debela.carica. ſiue palatha. ideſt maſſa deficis.1. Regum.30.Dederuntq; ei panem vt comederet & biberet aquam ſed & fragmen maſſe caricarum. Eſa.38. Et iuſſit eſaias vt tollerent maſſam deficis. Et in plurali dicitur דְּבֵלִים Debelim.1.Regum.25. Et ducentas maſſas caricarum. Et.1.Paralipo.12. Afferebant panes in

© Biblioteca Nacional de España

aſinis & camelis & mulis & bobus ad veſcendum & farinã
Palatha. & palathas.

דָּבַק דבק Dabac. adherere. conglutinare. agglutinare. compin-
gere. attingere. apprehẽdere. comprehendere. ſequi
Adherere. Sociare. Geñ. 2. Et adherebit vxori ſue. Et in eodem. 34.
Sichem filii mei adheſit anima filie veſtre. Deut. 4. Vos
autem qui adheretis domino deo veſtro. Et in eodem. 10.
Ipſi adherebis. Et in eodem. 13. Et non adherebit de illo a-
nathemate quicquam in manu tua. Et in eodem. 30. Et illi
adhereas. Ioſ. 22. Adhereatiſq; ei & ſeruiatis. 2. Reg. 20.
viri autem iuda adheſerunt regi ſuo. 4. Reg. 3. Veruntamẽ
in peccatis Hieroboã filii nabath qui peccare fecit iſrael
adheſit. Iob. 29. Et lingua eorum gutturi ſuo adherebat. &
in eodem. 41. Vna alteri adherebit. Et in eodem. Membra
Coherere. carnium eius coherentia ſibi. Ps. 21. Et lingua mea adheſit
faucibus meis. Ps. 118. Adheſit pauimẽto anima mea. Et in
eodem. Adheſi teſtimoniis tuis domine. Prouer. 18. Ma-
gis amicus erit quam frater. Pro quo hebrei legunt. Magis
adheret quam frater. Hiere. 13. Sicut adheret lumbare ad
lumbos viri. Et in eodem. 42. & fames qua ſoliciti eſtis ad-
herebit vobis. Ezech. 3. Et linguam tuam adherere faciam
palato tuo. Et in eodem. 29. Et piſces tui ſquamis tuis ad-
herebunt. Item ponitur pro conglutinare vel agglutinare
Cõglutinare. Geñ. 34. & conglutinata eſt anima eius cum ea. Ps. 43. cõ-
Agglutinare. glutinatus eſt in terra venter noſter. Hiere. 13. Sic aggluti-
naui mihi omnem domum iſrael. Ezech. 29. & agglutina-
bo piſces fluminum tuorum ſquamis tuis. Ponitur etiam
Cõpīgere. pro compingere. Iob. 34. & glebe compingebantur. Sig-
nificat etiam attingere vel contingere. aut apprehendere
Apphẽdere vel comprehendere. Geñ. 19. Ne forte apprehẽdat me ma-
Comphendere. lum. Et in eodem. 31. & comprehendit eum in monte ga-
Cõtingere laad. 2. Parali. 3. Alam cherub alterius contingebat. Signi-
Perſequi. ficat etiam ſequi vel perſequi. Iudi. 20. & cum vltra tende-
rent perſecuti ſunt eos. 1. Reg. 31. Irrueruntq; philiſtiim in
ſaul & in filios eius. ideſt perſecuti ſunt eos. 1. Paralipo. 10.
Cumq; appropinquaſſent philiſtei perſequentes ſaul & fi-
דֶּבֶק lios eius. Inde דֶּבֶק debec. ideſt glutinum ſiue coniunctio
Glutinum aut iunctura. Eſa. 41. Dicens glutino bonum eſt. & in plu-
דְּבָקִים rali דְּבָקִים debacim. 3. Reg. 22. & percuſſit regem iſrael in-
ter pulmonem & ſtomachum. Pro quo hebrei legunt. & p-
Iuncture. cuſſit regem iſrael inter iuncturas & loricam. Et per iunctu-
ras intelligitur torax qui fit ex laminis ferreis ſibi inuicem
iunctis.

דִּבֵּר דבר Diber. loqui. dicere. ſermocinari. ĩterficere. ſubiicere
Loqui. Geñ. 17. Cumq; finitus eſſet ſermo loquẽtis cum eo.
Et in eodem. 18. Quia ſemel cepi loqui ad dominum meũ.
Et in eodem. Ne queſo indigneris domine mi ſi loquar. &
in eodem. 24. Qui locutus eſt mihi & iurauit mihi dicẽs.
Et in eodem. 31. Caue ne quicquam aſpere loquaris cõtra
iacob. Et in eodem. 37. Nec poterant ei quicquam pacifice
loqui. Et in eodem. 42. Locutus eſt nobis dominus terre.
Exo. 4. Et ipſe loquetur pro te. Et in eodem. 13. Locutuſq;
eſt dominus ad moyſen. Et in eodem. 19. Moyſes loqueba-
tur. Et in eodem. 20. Loquere tu nobis & audiemus. Nu.
7. Audiebat vocem loquentis ad ſe. Et in eodem. 12. Locu-
ta eſt maria & Aaron contra Moyſen. Et in eodem. Vel per
ſomnium loquar ad illum. Et in eodem. Ore enim ad os al-
loquor ei. Et in eodem. 21. Locutuſq; contra dominum &
Moyſen ait. Et in eodem. 27. Iuſtam rem poſtulant filie ſal-
phaad. Pro quo hebrei legunt. Iuſte ſiue recte loquuntur fi-
lie ſalphaad. Deut. 31. Et loquar audientibus eis. 1. Reg. 1.
Porro anna loquebatur in corde ſuo. Et in eodem. 19. Lo-
cutus eſt ergo ionathas de dauid bona. 2. Reg. 23. Spiritus
domini locutus eſt per me. &. 4. Reg. 2. Cumq; pergerent
Sermocinare. & incendentes ſermocinarentur. Nee. 13. Ex media parte
loquebantur azotice. & neſciebant loqui iudaice. Iob. 7. lo-
quar in tribulatione ſpiritus mei. Et in eodem. 33. Loqua-
tur lingua mea in faucibus meis. Ps. 2. Tunc loquetur ad e-
os in ira ſua. Ps. 14. Qui loquitur veritatem in corde ſuo.
Ps. 27. Qui loquuntur pacem cum proximo ſuo. Ps. 30.
Que loquuntur aduerſus iuſtum iniquitatem. Ps. 49. Se-
Dicere. dens aduerſus fratrem tuum loquebaris. Ps. 86. Glorioſa
dicta ſunt de te. Ps. 88. Tunc locutus es in viſione ſanctis tu-
is. Prouer. 23. Et cor tuum loquetur peruerſa. Et in eodem
25. Qui loquitur verbum in tempore ſuo. Eccl's. 1. Locu-
tus ſum in corde meo. Et in eodem. 7. Sed & cunctis ſer-
monibus que dicuntur ne accommodes cor tuum. Canti. 8
In die quando alloquenda eſt. Eſa. 8. Loquimini verbum
& non fiet. Hiere. 9. Docuerunt linguas ſuas loqui menda-
cia. Ezech. 2. Et loqueris verba mea ad eos. Dañ. 10. Cum-
q; loqueretur mecum conualui. Oſee. 2. Et loquar ad cor
eius. Et in eodem. 10. Loquimini verba viſionis inutilis.
Et in eodem. 12. & locutus ſum ſuper prophetas. Zach. 2.
Et ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur. Ma-
lach. 3. Quid locuti ſumus contra te. Vbi ponitur verbum
paſſiuum prime coniugationis: quod ſcribitur cum littera
nun in principio. Et in eodem. Tunc locuti ſunt timentes
dominum vnuſquiſq; cum proximo ſuo. & inde דָּבָר Da- דָּבָר
bar. ſiue דְּבַר Debar. i. verbum. ſermo. eloquium. Res vel ali- דְּבַר
quid. cauſa. negocium. tractatus. ordo. reſponſum. Iudi.
3. Verbum ſecretum habeo ad te o rex. 1. Reg. 17. Nũquid Verbum.
non verbum eſt. 2. Reg. 1. Quod eſt verbum quod factum
eſt. 3. Reg. 17. Et verbum dei in ore tuo verum eſt. Iob. 4.
Porro ad me dictum eſt verbum abſcõditum. Ps. 32. Quia
rectum eſt verbum domini. Ps. 44. Eructauit cor meum
verbum bonum. Ps. 106. Miſit verbum ſuum & ſanauit e-
os. Ps. 118. Verbum tuum permanet in celo. Prouer. 14. in-
nocens credit omni verbo. Eſa. 2. Verbum quod vidit eſai-
as filius Amos. Hiere. 29. Et ſuſcitabo ſuper vos verbum
meum bonum. Ezech. 1. Factum eſt verbum domini ad e-
zechielem. Item ponitur pro ſermone. Geñ. 24. A deo e-
greſſus eſt ſermo. Exo. 33. Audiens populus ſermonẽ hũc Sermo.
peſſimum. Deut. 30. Sed iuxta te eſt ſermo valde in ore tuo
& in corde tuo. 1. Reg. 3. Et ſermo domini erat precioſus.
3. Reg. 10. Non fuit ſermo qui regem poſſit latere. 2. Para-
lipo. 9. Firmetur ſermo tuus quem locutus es. Iob. 26. Et
cum vix paruam ſtillam ſermõis eius audierimus. Ps. 147
Velociter currit ſermo eius. Prouer. 12. Et ſermone bono
letificabitur. Et in eodem. 25. Gloria dei eſt zelare verbũ:
& gloria regum inueſtigare ſermonem. Hiere. 18. Nec ſer-
mo a propheta. Et in eodem. 44. Cuius ſermo complea-
tur. Item ponitur pro re: vel pro aliquo. Geñ. 37. Pater ve-
ro rem tacitus conſiderabat. Exo. 9. vt nil omnino pereat Res.
ex his que pertinent ad filios iſrael. Pro quo hebrei legunt
Et non morietur ſiue nõ peribit ex oĩbus que pertinẽt ad
filios iſrael quicquam ſiue aliquid aut res. Nu. 23. Et quod- Quicquã. Quodcũq;
cumq; imperauerit loquar tibi. Pro quo hebrei legunt. &
quodcunq; ſiue rem quam oſtenderit mihi loquar tibi. De-
ute. 23. & nihil in eis appareat feditatis. Pro quo hebrei le-
gunt. & non appareat in te turpis res aut feditatis aliquid.
Iudi. 18. Nullo eis penitus reſiſtente. Pro quo hebrei legũt
Et non reſiſtente re ſiue aliquo in terra. Et in eodem. In Aliquod.
quo nullius rei eſt penuria. 2. Reg. 11. Non te frangat iſta Res.
res. Et in eodem. 17. Et ſic res latuit. 4. Regum. 5. & ſi
rem grãdẽ dixiſſet tibi ꝓpheta facere debueras. Ps. 65. In-
tenderũt arcum ſuum rem amaram. Eccleſiaſtes. 8. Neq; Opus.

© Biblioteca Nacional de España

permaneas in opere malo.Pro quo hebrei legũt.Neq; per
maneas in re mala ſiue in aliquo malo.& in eodẽ. Qui cu-
ſtodit preceptum:non experietur quicquã mali.i.aliquid
mali.Eſa.39.Nõ fuit res quam nõ oſtenderim eis in theſau
דְּבָרִים ris meis.Et in plurali דְּבָרִים Debarim .i. verba. Sermões
Sermões. Verba. res.Geñ.11.Erat aũt terra labii vnius & ſermonum eorũdẽ
Deut.4.Ne obliuiſcaris verborum que viderunt oculi tui.
Et in eodem vocem verborum eius audiſtis.3. Reg.8. Et
ſint ſermones mei iſti &c.Ps.18.Non ſunt loquele neq; ſer
mones.Ps.118.Cõfirma me in verbis tuis. Ezech.1.Cun-
Res. דִּבְרֵי ctc res difficiles.Et qñ poſt ſe regit genitiuũ dicitur דִּבְרֵי
Verba. Dibre.Ps.35.Verba oris eius iniquitas & dolꝰ. Põitur etiã
דָּבָר דָּבָר Dabar pro cauſa.Ioſ.5.Hec aũt cauſa eſt ſecunde circũ
Cauſa. ciſionis.3.Reg.11.Et hec eſt cauſa rebellionis aduerſus eũ.
Negociũ. Item ponitur pro negocio vel tractatu.Exo.18. Vltra vires
tuas eſt negocium.Ioſ.22.Et non magis ea cogitatiõe atq;
Tractatus Ordo. tractatu.Item ponitur pro ordine.Eſa.5. Et paſcẽtur agni
iuxta ordinem ſuum.Ps.109.Secundũ ordinem melchiſe-
דִּבְרָתִי dech. Vbi põitur דִּבְרָתִי Dibrathi cũ Tau & Iod in fine: ra
tione genitiui ſequentis.Significat etiam eloquiũ ſiue re-
Sponſio. ſponſum vel ſponſionem.Exo.8.Pro ſponſione ranarum
Reſponſuz quam condixerat pharaoni.Hiere.5.Et reſponſum nõ eſt
in eis.Oſee.1.Principium loquendi dño in oſee. Pro quo
hebrei legunt.Principiũ eloquii ſiue ſermonis dñi in oſee
Et aliquando additur littera mem in principio & dicitur
מִדְבָּר מִדְבָּר Midbar .i.eloquium.Canti.4.Et eloquium tuũ dul
Eloquium ce.Et aliquãdo huic dictiõi דָּבָר Debar ſiue דִּבְרַת Dibrath
preponitur dictio עַל Al.& dicitur עַל דָּבָר Al debar ſiue
עַל דִּבְרַת Al dibrath.Et tunc ambe dictiones ſignificãt pro
pter:quia: vel gratia alicuius rei:aut ſuper aliquod:vl' ꝓ ali
Propter. quo.vt Geñ.43. Propter pecuniam quam retulimus priꝰ
Quia. in ſaccis noſtris.Deut.24.Quia noluerunt vobis occurre
re in pane & aqua.Eccl's.3.Dixi in corde meo de filiis ho-
Propter. minum.i.propter filios hominum.Et in eodem.8.Et pre-
cepta iuramenti dei. Pro quo hebrei legunt.Et propter iu-
ramentum dei:ſiue & ſuper verbum iuramenti dei.Dañ.2.
Vt. Sed vt interpretatio regi manifeſta fieret.Inde דְּבִיר Debir
דְּבִיר i.Oraculum:ſiue domus interior que dicebatur Sancta ſan
ctorum:eo quod ex eo dabantur reſponſa & verba diuina.
3.Reg.6.Per circuitum templi & oraculi.& in eodẽ.Oracu
Oraculum lum aũt in medio domus in interiori parte fecerat.Et in eo
dem.8.Et intulerunt ſacerdotes arcam federis domini in
locum ſuum in oraculum templi.Beatus hieronymus ſup
epiſtolam ad Epheſios ſic ait.Interiora corporis noſtri in
nouum vocabulum tranſeant : dicanturq; debir: quod nos
oraculum ſiue reſponſum poſſumus appellare.& vt contẽ
tioſius verbum exprimamus ex verbo locutorium dicere
דִּבֵּר poſſumus.Item דִּבֵּר Daber.i.interfecit ſiue ſubiecit.2.Pa-
interficere ralip.22.Surrexit & interfecit oẽm ſtirpem regiam domꝰ
Subiicere Ioram.Ps.46.Subiecit populos nobis.Sed beatus Hiero-
nymus in pſalterio iuxta hebraicã veri. tranſtulit in hoc lo
Cõgregare co.Congregauit populos ſubtus nos.& inde דֶּבֶר Deber ſi-
דֶּבֶר דָּבֶר ue דָּבֶר Daber.i.mors peſtis ſiue peſtilẽtia.vt Exo.5.Ne for
te occurrat nobis peſtis aut gladius. Et in eodem.9.Peſtis
Peſtis. valde grauis.& in eodem.Et percutiam te & populũ tuum
peſte.Ps.90.A negocio perambulãte in tenebris. Pro quo
beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatem
Mors. trãſtulit.A peſte in tenebris ambulãte.Oſee.13. Ero mors
מִדְבָּר tua o mors.Et inde מִדְבָּר Mydbar.i. deſertum. Solitudo:
eo quod eſt locus contrarius vite humane.Geñ.21.Habita-
Deſertum. uit in deſerto Pharã.Exo.4. Vt ſeruiat mihi in deſerto. Et
in eodẽ.14. Cõcluſit eos deſertũ. & in eodẽ.19.In die hac
Solitudo. venerunt in ſolitudinem Sin. Deut.1. In ſolitudine cam-

peſtri.Ps.54.Et manſi in ſolitudine.Ps.101.Similis factus
ſum pelicano ſolitudĩs.Inde דְּבוֹרָה Debora.i.apis. Eſa.7. דְּבוֹרָה Apis.
Et api que eſt in terra aſſur.Et in plurali.דְּבוֹרִים Deborim דְּבוֹרִים
ideſt apes.Deut.1.Sicut ſolent apes perſequi. Iudi.14. Et Apes.
ecce examen apũ in ore leonis erat.Ps.117.Circundederũt דָּבַר
me ſicut apes. Item דָּבַר Dabar.i.caula.ſ. ouium. Mich.2. Caula.
Quaſi pecus in medio caularum. Vbi ponitur הַדָּבְרוֹ Hada הַדָּבְרוֹ
bro cum he in principio & cum vau in fine.Et dicũt hebrei
ꝙ ſignificat cõſuetudinem ſiue ductum.eo quod in lingua
chaldaica דָּבַר Dabar ſignificat ducere vel minare. Inde דָּבַר Ducere.
דֹּבְרוֹת Dobroth id eſt ducte:in gñe feminino.Pro quo btũs דֹּבְרוֹת
Hieronymus tranſtulit rates.3.Reg.5. Et ego componam Rates.
eas in ratibus.

דְּבַשׁ Debas.Mel.Geñ.43.Modicũ reſine & mellis. Exo.
13.Vt daret tibi terrã fluentẽ lacte & melle. Iudi.14. דְּבַשׁ Mel.
Quid dulcius melle.1.Reg.14.Omnis quippe terre vulgꝰ
venit in ſaltum in quo erat mel.2.Paralip.39.Mellis quoq;
& omnium que gignit humus decimas obtulerũt. Et dicũt
hebrei ꝙ etiam accipitur ꝑ melle dactylorum: qui in terra
illa ſunt valde melliflui. Item דַּבֶּשֶׁת Dabeſeth. Gibbus.ſ. דַּבֶּשֶׁת
camellorum.Eſa.30.Et ſuper gibbum camellorum theſau Gibbus.
ros ſuos. Piſcis.

דָּג Dag.Piſcis.De quo vide in dictione ſequenti. דָּג

דָּגָה Daga.creſcere.multiplicari.piſcari. Geñ.48. Et cre- דָּגָה
ſcant in multitudinem ſuper terrã.Hiere.16.Ecce ego Creſcere.
mittã piſcatores multos dicit dñs & piſcabuntur eos. Inde Piſcari.
דָּגָה Daga.i.piſcis.Exo.7.Piſces quoq; q ſunt in fluuio mo דָּגָה
rientur.& in eodem.Et piſces qui erant in flumine mortui Piſces.
ſunt.Nu.11.Recordamur piſciũ quos comedebamus in egy
pto.Et quando poſt ſe regit genitiuum mutat he vltimum
in Tau. Geñ.1.Et preſit piſcibus maris.& in eodem.Et do-
minamini piſcibꝰ maris.Ezech.29.Et agglutinabo piſces
fluminum tuorum.Et in predictis locis in hebreo ponitur
ſingulare pro plurali.dicitur etiam דָּג Dag.ſine he in fine. דָּג
vt Ione.2.Et preparauit dñs piſcem grandẽ.Scribitur etiã Piſcis.
דָּאג Dag.cum aleph in medio dictionis.Nee.13.Afferentes דָּאג
piſces & oĩa venalia. Et in plurali דָּגִים Dagim.i.piſces. דָּגִים
Eccl's.9.Sed ſicut piſces capiuntur hamo. Et qñ poſt ſe re- Piſces.
git genitiuũ amittit mem & dicitur דְּגֵי Dege.Geñ.9. Oẽs דְּגֵי
piſces maris manui veſtre traditi ſunt. Ps.8. Volucres celi Piſces.
& piſces maris.& inde דַּיָּג Dayag ſiue דַּוָּג Dauag per appo דַּיָּג
ſitionẽ Iod vel Vau in medio dictionis.i.piſcator. Eſa.19. Piſcator.
Et merebunt piſcatores. Ezech.47. Et ſtabunt ſuper illa דַּוָּג
piſcatores.

דֶּגֶל Degel. Vexillum.aut ſignum exercitus:ſiue quodlibet דֶּגֶל
inſigne.Nu.2.Singuli per turmas ſigna atq; vexilla & Signum.
domos cognationum ſuarum caſtrametabuntur.Et in eo.
In caſtris filiorum ruben ad meridianam plagam erit prin
ceps eliſur filius ſedeur.pro quo hebrei legunt. Vexillum Vexillum.
vel ſignum caſtrorum ruben ad meridianam plagam per
turmas ſuas & princeps filiorum ruben eliſur filius ſedeur.
Et inde דָּגוּל Dagul ideſt inſigne vel ſignatum . Pro quo דָּגוּל
Beatus Hieronymus tranſtulit electum . Canti . 5 . Di- Electus.
lectus meus candidus & rubicundus : electus ex millibus.
Et inde verbum.נִדְגֹּל Nidgol. Pro quo in noſtra tranſla- נִדְגֹּל
tione habetur magnificabimur.Ps.19. Et in nomine dei Magnifi
noſtri magnificabimur.Sed beatus hieronymus in pſalte- cari.
rio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit:& in nomine dei
noſtri ducemus choros.Poteſt etiam legi ſic.Et in nomĩe Ducere choros.
dei noſtri ducemus vexilla vel ſigna : aut ſignati vel inſi-
gnes erimus . Et inde נִדְגָּלוֹת Nidgaloth.pro quo beatus נִדְגָּלוֹת
hieronymus trãſtulit caſtrorũ acies ordinate.ſ.ꝑ ſigna atq; Acies ordi
vexilla.Canti.6.Terribilis vt caſtrorum acies ordinata. nate.

© Biblioteca Nacional de España

דגן Frumentū

דָּגָן Dagan. Frumentum. Gen. 27. frumento & vino ſtabiliui eum. Deut. 11. Vt colligatis frumētum & vinum & oleū. 2. Paralip. 32. Apothecas quoq; frumēti vini & olei.

דגר Fouere

דָּגַר Dagar. fouere. incumbare ſicut aues ſolent ſuper oua incubare. Eſa. 34. Et circumfodit & fouit in vmbra eius. Hiere. 17. Perdix fouit que non peperit.

דדה Tacere. Cogitare. Migrare. Mouere

דָּדָה Dada. tacere. recogitare. Ps. 41. Quoniam tranſibo in locum tabernaculi admirabilis vſq; ad domū dei. Pro quo btūs hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Quia veniam ad vmbraculum tacebo vſq; ad domum dei. Eſa. 38. Recogitabo tibi omnes annos meos. Hebrei tamen dicunt q̄ ſignificat ambulare paulatim ſiue moueri. Sicut infra dictio נָדַד Nadad. que ſignificat mouere aut migrare. vt Eſa. 10. Migrauit medemena. Et in eodem. Et nō fuit qui moueret pennam. Et ſic exponūt illud pſalmi. 41. ſcilicet mouebor ſiue ambulabo cum eis vſq; ad domum dei. Et illud Eſa. 38. Exponunt ſic ſcilicet cōmouebo oēs annos meos. ideſt reuoluam eos in cogitatiōe mea in amaritudine anime mee.

דהב Aurum מַדְהֵבָה Tributū.

דְּהַב Dahab. In lingua chaldaica ſignificat aurum vt Dan. 2. Caput ex auro optimo. Et in eodem. Es argentū & aurum. Et inde מַדְהֵבָה Madheba per additionem mem in principio. ideſt aurum tributarium. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit tributum. Eſa. 14. Quomodo ceſſauit exactor: quieuit tributum.

דהם נִדְהָם Cōturbat⁹

דָּהַם Daham. ſtupefacere. conturbare. Et inde participiū paſſiuum נִדְהָם Nidham. Hiere. 14. Quare futurus es ſicut vir vagus. pro quo he. le. ſicut vir ſtupefactus ſiue conturbatus. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

דהר Fremere דַּהֲרוֹת Impetus. Fremitus. תִּדְהָר Ulmus.

דָּהַר Dahar. fremere. Naum. 3. Vox impetus rote & equi frementis. Et inde דַּהֲרוֹת Daharoth. ideſt fremitus. vel impetus. Iudi. 5. Fugientibus impetu & per preceps ruentibus fortiſſimis hoſtium. Pro quo hebrei legunt. Ab impetu ſiue a fremitu fortium eius. Item תִּדְהָר Thidhar. p additionē tau in principio: ſignificat quoddam genus arboris. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit vlmum. Eſa. 41. Ponam in deſerto abietem & vlmum & buxum ſimul. Et aliqui hebrei dicunt q̄ ſignificat quandam ſpeciē cedri.

דוב Urſus.

דּוֹב Dob. vrſus. 1. Reg. 17. Et veniebat leo vel vrſus & tollebat arietem. Prouer. 28. Leo rugiens & vrſus eſuriens. Et aliquādo ſcribitur ſine vau in medio. vt. 1. Reg. 17. Leonem & vrſum interfeci ego ſeruus tuus. Eſa. 11. Vitulus & vrſus paſcentur. Threñ. 3. Vrſus inſidians factus eſt mihi. Et in plurali דֻּבִּים Dubim. i. vrſi. 4. Reg. 2. Et egreſſi ſunt duo vrſi de ſaltu.

דֻּבִּים Urſi.

דוג דּוּגָה piſcatoriū

דַּוָּג Dauag. piſcator. De quo vide ſupra in dictione דַּוָּג Daga. Et inde דּוּגָה Duga. i. inſtrumētum piſcatoriū ſecundum hebreos quo piſces coquūtur. Amos. 4. Et reliquas veſtras in ollis piſcatoriis. Et aquila in lebetibus piſciculorum tranſtulit. vt ait beatus hieronym⁹ in ſuis explanatiōibus ſuper predicto loco.

דוד Dilectus. Patruus. Patruelis

דּוֹד Dod. Dilectus. patruus. aut patruelis. vber. māma. ſeu mamilla. caldariū. cophinus. calathus. Canti. 1. Faſciculus myrrhe dilectus meus mihi. Et in eodē. 2. Dilectus me⁹ mihi & ego illi. & in eodē. 5. Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto. Et in eodē. 8. Innixa ſuper dilectum ſuū. Itē ponitur pro patruo. Hiere. 32. Et venit ad me ananehel filius ſellū patrui mei. Et aliquādo ſcribitur ſine vau in medio. Leui. 10. Vocatis autē moyſes miſahele & eliſſaphan filiis oziel patrui aaron. Et in eodē. 25. Qui noluerit ex fratribus ſuis redimet eum aut patruus. Ponitur etiā pro patrueli. Eſa. 4. Canticum patruelis mei vinee ſue. Hiere. 32. Ecce ananehel filius ſellū patruelis tuus veniet ad te. Et in eodem. In oculis ananehel patruelis mei. Ponitur etiā pro vbere. vel māma. Prouer. 7. Veni inebriemur vberibus. Scribitur etiam pro vberibus vel pro māmis ſine vau in medio dictionis. vt Cāti. 1. Quia meliora ſunt vbera tua vino. & in eodem. Memores vberū tuorum ſuper vinū. et in eodē. 4. Quā pulchre ſunt māme tue ſoror mea ſponſa. et in eodē. Pulchriora ſunt vbera tua vino. Et in eodē. 7. Ibi dabo tibi vbera mea. hebrei tamē in predictis locis p vberib⁹ vel mamis legunt dilectiones ſiue amores: quia eiſdē litteris vtrūq; ſcribitur. vt Ezech. 16. Et tēpus tuū tempus amantium. vbi pro eo quod in littera noſtra eſt amantiū: in hebreo eſt דֹּדִים Dodim ſine vau: ſicut in locis ſupradictis. vide etiā de hoc ſupra in dictione דַּד Dad. Item דּוּד Dud. i. caldarium. 1. Reg. 2. Et mittebat eam in lebetem vel in caldariū. Ponitur etiā pro cophino. Ps. 80. Manus eius in cophino ſeruierunt. Item ponitur pro calatho. Hiere. 24. Calathus vnus ficus bonas habebat nimis. & in eodē. Et calathus vnus ficus habebat malas nimis. Et in plurali דּוּדִים Dudim. 4. Reg. 10. Et poſuerūt capita eorū in cophinis. Et aliquando ſcribitur cum littera aleph in fine: de quo vide in dictione ſequenti.

Uber. Māma. Amātes. דדים דוד Caldariū. Cophinus Calathus. דודים Cophini.

דּוּדָאִים Dudaim. mandragore. Geñ. 30. Reperit mādragoras quas matri lie dedit. et. Canti. 7. Mandragore dederunt odorem ſuū. et ſolum inuenitur in numero plurali. et qñ poſt ſe regit genitiuū amittit mē: & dicitur דּוּדָאֵי Dudae. vt Geñ. 30. Da mihi partem de mandragoris filii tui. Ponitur etiā pro cophinis vel calathis. vt Hiere. 24. Et ecce duo calathi pleni ficis.

דודאים mādragoř. דודאי Cophini.

דָּוָה Daua. merens. dolēs. mēſtruata. Threñ. 1. Tota die merore confectam. Et in eodē. 5. Propterea meſtum factū eſt in dolore cor noſtrū. Et aliquādo ſcribitur cum Iod in fine loco he. Et dicitur דְּוַי Dauai. i. dolor. Infirmitas. meror. aut merens Ps. 40. Dñs opem ferat illi ſuper lectū doloris eius. Thren. 1. Et cor meum merens. Ponitur etiā דְּוַי Deue pro anguſtia. Iob. 6. Nunc pre anguſtia cibi mei ſunt Et aliquādo ſcribitur cū mem in principio. Et dicitur מַדְוֶה Madue. Deut. 7. Auferet dñs a te omnē languorem & infirmitates egypti peſſimas. Ponitur etiā מַדְוֶה Madue pro veſtimētis. vt. 2. Reg. 10. Et precidit veſtes eorum medias. de quo vide infra in dictione מַד mad. Item דָּוָה Daua. i. menſtruū ſiue menſtruata. Leui. 12. Iuxta dies ſeparationis mēſtrui. Et in eodē. 15. Et que menſtruis tēporibus ſeparatur. Eſa. 30. Et diſperges ea ſicut immūditiam menſtruate.

דוה Merore cōfecta. Meſtū eſſe in dolore. דוי Dolor Merens. Anguſtia מדוי infirmitates מדוי Ueſtes. דוה Menſtruū Mēſtruata

דּוּחַ Doach. ipellere. expellere. euertere. eiicere. lauare. Ps. 34. Et angelus dñi coarctās eos. Pro q̄ beat⁹ hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatē tranſtulit. Et angelus dñi impellat. Ps. 35. Expulſi ſūt nec potuerūt ſtare. Hiere. 27. Vt eiicia vos & pereatis.. Et aliquādo ſcribitur ſine vau in medio. de quo vide infra in dictione דָּחָה Dacha. Itē ſignificat lauare. ſ. quādo eſt verbū tertie coniugationis: et tunc mutatur littera vau in iod. vt Eſa. 4. Et ſanguinē ierūſalem lauerit de medio eius. 2. Paraľ. 4. Vt lauarent in eis omnia que in holocauſtis oblaturi erant. Pro quo hebrei legunt Ad lauandū in eis: omnia que in holocauſtū oblaturi erant lauabant in eis. Ezech. 40. Ibi lauabāt holocauſtū.

דוח Impellere Expellere. Eijcere. Lauare

דּוּךְ Doch. terere. Et inde מְדוֹכָה Medocha. i. Mortariū: eo quod in eo teritur. vt Nu. 11. Frangebat mola ſiue terebat in mortario. Et inde דַּךְ Dach. i. pauper. egenus. humilis. contritus. Ps. 9. Et factus eſt dominus refugiū pauperi Ps. 73. Ne auertatur humilis factus confuſus. Vide etiam de hoc īfra in dictione דַּךְ Dach. & in dictione דָּכָה Dacha.

דוך מדוכה Mortariū. דך Pauper Humilis

דּוּם Dom. Tacere. ſilere. quieſcere. expectare. vt Ps. 61. Veruntamē deo ſubiecta eſto anima mea. Pro quo beat⁹

דום

© Biblioteca Nacional de España

Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Verūtamē
deo tace anima mea. Amos.5.Ideo prudens in tempore il-
Tacere. lo tacebit. Et aliquando ſcribitur ſine vau.vt Leuit.10.Q̄d
Silere. audiēs tacuit aarō.Hiere.47.Et refrigerare & ſile.Threñ.
2.Nec taceat pupilla oculi tui.& in eodem.3.Sedebit ſolita-
rius & tacebit.ſignificat ēt quieſcere.ſiue expectare.Ioſ.10.
Sol cōtra gabaon ne mouearis.pro quo hebrei legunt.Sol
Quieſce. contra gabaon quieſce vel expecta.i.ſta ne mouearis. Et in
eodem. Et ſtetit ſol & luna .i. quieuit.1. Reg.14. Manete
Expectate. donec veniamus ad vos.i.quieſcite vel expectate. Vide ēt
infra in dictione דמם Damam.& in dictiōe דמה Dama.In
דומה de דומה Duma.i.ſilentium. Pro quo in noſtra tranſlatione
Infernus. דומיה ponitur infernus.Ps.93.Paulominus habitaſſet in infer-
no anima mea.Et inde דומיה Dumia.i.ſilētium.Ps.61. Nō
ne deo ſubiecta erit anima mea.Pro quo beatus Hierony-
mus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Attamen ad deum
Silentiū. ſilebit anima mea. Ps.64. Te decet hymnus de⁹ in ſyon.
Pro quo beatus Hieronymus trāſtulit. Tibi ſilentium laus
deus in ſyon.

דין דון Dun.iudicare.iudicium eſſe.iudicio contēdere.certare.
litigare.Geñ.6.Non permanebit ſpūs meus in homine
Certare. in eternum.Pro quo hebrei legunt.Non certabit ſiue non
litigabit ſpiritus meus in homine in eternum.Alii vero le-
Iudicare. gunt ſic.Non iudicabit ſpūs meus in hoīe in eternum. Vñ
beatus Hieronymus in libro de hebraicis queſtionibus ſup
predicto loco ſic ait.In hebreo ſcriptum eſt:Non iudicabit
ſpiritus meus homines iſtos in ſempiternum:qm̄ caro ſūt.
hoc eſt:quia fragilis eſt in homine conditio nō eos ad eter
nos ſeruabo cruciatus:ſed hic illis reſtituam quod meren-
tur.Ergo non ſeueritatem vt in noſtris codicibus legitur:
ſed clementiam dei ſonat:dum peccator hic pro ſuo ſcelere
viſitatur.hec Hieronymus.Alii vero dicunt ꝙ poteſt deri-
uari a dictione נדן Mēden que ſignificat vaginā:quaſi eſſet
ſpiritus in homine ſicut gladius in vagina.& legūt ſic. Nō
vaginabitur ſpiritus me⁹ in homine.i.non manebit vel ꝑ-
manebit.Concordat cum hoc burgenſis in additionibus
Eſſe iudicium. ſuper hoc loco.Iob.19.Et ſcitote eſſe iudicium.& aliquādo
ſcribitur ſine vau in medio.Geñ.15.Veruntamen gentem
Iudicare. cui ſeruituri ſunt ego iudicabo.Et in eodem.30.Iudicauit
mihi dominus.Hiere.5.Cauſam vidue non iudicauerunt
Et in eodem.22.Iudicauit cauſam pauperis & egeni in bo
num ſuum.Et aliquando ſcribitur cum Iod in medio loco
vau.Geñ.49.Dan iudicabit populum ſuum.Deut.32.Iu-
dicabit dominus populum ſuum.Iob.35.Iudicare coram
illo.Ps.71.Iudicabit populum tuum in iuſtitia.Ps.109.Iu
Iudicio cōtendere. dicabit in nationibus.Eccl's.6.Et non poſſit contra iuſtio-
rem ſe iudicio contendere.Eſa.3.Stat ad iudicandos popu
los.& aliquando ſcribitur cum nun in principio & dicitur
נדון Madon:& ſignificat certare vel litigare. vt.2.Reg.19.
Certare. Omniſq; populus certabat in cunctis tribubus iſrael.Inde
דין דין Din.i.iudicium ſiue cauſa.ſ.que agitur in iudicio. Iudi.
Iudicium Cauſa. 5.Et ſedetis ſupra in iudicio. Iob.36. Cauſa tua quaſi im-
pii iudicata eſt:cauſam iudiciumq; recipies. Hiere.5. Cau-
דיין ſam vidue non iudicauerunt.& in eodē.22.Iudicauit cau-
ſam pauperis & inde דיין Daiam.i.iudex.Ps.67. Patris or
Iudex. מדון phanorum & iudicis viduarum.& inde מדון Madon.i.con-
Rixa. Litis. Iurgium. tentio.Lis.Rixa.Iurgium.Diſcordia.vt Prouer.15. Vir ira
cundus prouocat rixam. Et in eodem. 16. Homo peruer-
ſus ſuſcitat litem.Et in eodem.17.Qui dimittit aquam ca-
put eſt iurgiorum.Quod in hebreo legitur in numero ſin
gulari ſcilicet caput eſt iurgii.Et in eodem.22.Eiice deriſo
מדון rem & exibit cum eo iurgium.2. Reg.21. Quartum bellū
Excelſus. fuit in geth:in quo vir fuit excelſus.& ponitur ibi מדון Ma
don pro excelſo.Pro quo aliqui hebrei legūt.litigioſus vel
rixoſus.i.bellicoſus.Poteſt etiam deriuari a dictione מדה
Midda que ſignificat mēſuram.vt ſit ſenſus.In quo vir fuit Menſura.
menſure ſiue menſuratus.i.excelſus.Et in plurali ſcribitur
ſine vau & dicitur מדנים Medanim.vt prouer.6.Qui ſemi מדנים
nat inter fratres diſcordias.& in eodem. 10. Odium ſuſci- Diſcordie.
tat rixas.& aliquando ſcribitur cum Iod loco vau & dicitur Rixe.
מדינים Midianim. vt prouer.18.Contradictiones cōpri- מדינים
mit ſors. Et in eodem.21.Melius eſt ſedere in angulo do- Cōtradictiones.
matis ꝙ cum muliere litigioſa. pro quo hebrei legūt quā Lites.
cum muliere litigiorum vel litium. Et in eodem. Quam cū
muliere rixoſa.Pro quo hebrei legunt. Quam cum mulie-
re rixarum vel litium. Et in eodem.27. Tecta perſtillātia
in die frigoris & litigioſa mulier comparantur.Ponitur ēt
pro iudiciis.vt prouer.18.Et iudicia quaſi vectes vrbium. Iudicia.
Sed etiam in hoc loco hebrei legūt.Et iurgia ſiue lites. Itē
מדינה Medina.i.prouincia. de quo vide infra in dictione מדינה
מדן Medin. Prouicia.

דוץ Dus.Precedere.vt Iob.41.Et faciē eius preceſſit ege- דוץ
ſtas.& ſolum inuenitur in predicto loco.& dicunt he- Precedere.
brei ꝙ ſignificat letari ſiue gaudere:quia in lingua chal-
daica ſignificat gaudium vel letitiam.& legunt ſic.Et corā
eo letabitur meror:ſiue ante ipſum gaudebit dolor. Tamē Letari.
ſi littera daleth mutetur in littera res:que eſt quaſi eiuſdem
figure:tunc ſignificat precurrere ſiue precedere. Sicut eſt
in littera noſtra.

דוק Doc.Nihil.vt Eſa.40.Qui extēdit velut nihili celos. דוק
De quo vide infra in dictione דקק Dacac. Nihil.

דור Dur.Habitare.durare.vt.Ps.83.Magis ꝙ habitare in דור
tabernaculis peccatorum.& in lingua chaldaica aliqñ Habitare.
ſcribitur cum aleph in medio loco vau.vt Dañ.2. Et om̄ia
in quibus habitant filii hominū.& inde מדור Mador.i.ha- מדור
bitatio.Dañ.2.Quorum non eſt cum hominibus conuerſa
tio.i.deſt habitatio.& in eodem.4. Et cum beſtiis feris erit Habitatio.
habitatio tua.& inde דור Dor.i.generatio.Etas.i.temp⁹ha דור
bitationis vel durationis hominis.vt Geñ.15. Generatiōe Generatio
aūt quarta reuertentur huc.Deut.23.Tertia aūt generatiōe
intrabunt in eccleſiam domini.& in eodem.32.Generatio
eñ peruerſa eſt.Ps.13.Qm̄ dominus in generatione iuſta
eſt.Eccl's.1.Generatio preterit & generatio aduenit. Eſa.
38.Generatio mea ablata eſt.& in eodem.53.Generationē דורים
eius quis enarrabit.& in plurali דורים Dorim. Secundum דרות
formam maſculinorum ſiue דרות Doroth ſecūdum formā
femininorum.vt Ps.71.Et ante lunam in generatiōe & ge
nerationem.Pro quo hebrei legunt. Et ante lunam in ge- Gñatiōes
neratione generationum.Eſa.41.Vocans generatiōes ab דור
exordio.Item דור Dur.i.ſtrues.ſ.lignorum.vt Ezech.24. Strues.
Compone quoq; ſtruem oſſium ſub ea.& inde מדורה Me- מדורה
dura.i.pyra.focus.vt in eodem. Ve ciuitati ſanguinum: cu- Pyra.
ius ego grandem faciam pyram. Eſa.30.Nutrimenta eius
ignis & ligna multa.pro quo hebrei legunt. focus ſiue Py-
ra eius ignis & lingua multa.

דוש Dus.triturare.terere.cōterere Iob.39.Aut beſtia agri דוש
conterat.Eſa.25.Et triturabitur moab ſub eo ſicut te Conterere Triturare.
runtur palee in plauſtro.Et in eodem.28.Non enim in ſer Terere.
ris triturabitur gith. Et in eodem. Verum nō in perpetuū
triturans triturabit illum.Et in eodem.41.Triturabis mō
tes & cōminues.& oſee.10. Ephraim vitula docta diligere
trituram.Pro quo hebrei legunt. Ephraim vitula docta di
ligens triturare.Amos.2.Eo quod triturauerunt plauſtris
ferreis galaad. Mich.4. Surge tritura filia ſion. Et aliqñ
ſcribitur ſine vau.vt Iudi.8.Cōteram carnes veſtras cum
ſpinis tribuliſq; deſerti.Et aliquando ſcribitur cum littera

© Biblioteca Nacional de España

Iod in medio loco vau.vt Deut. 23. Non ligabis os bouis
דַּיִשׁ triturantis.& inde דַּיִשׁ Dais.i.tritura. vt Leuit.26. Et ap-
prehendet meſſium tritura vindemiam.& aliquando ſcri-
Tritura bitur cum mem in principio.vt Eſa.21.Tritura mea & filia
דִּישׁוֹן aree mee.Item דִּישׁוֹן Diſon.nomen eſt cuiuſdam animalis.
Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit.Pygargum.Deut.
Pygarg⁹ 14.Bubalum.tragelaphum.pygargum.

דָּחָה דחה Dacha.Impellere.expellere.eiicere.euertere. ſupplã-
tare.decipere.preuaricari facere.Ps.117.Qui cogita
ſupplãtare uerunt ſupplantare greſſus meos. Prouer.14. In malitia
Expellere. Impellere ſua expelletur impius.Hiere.23. Impellẽtur & corruẽt in
ea.& in eodem.29.De cunctis locis ad que expuli vos. Et
in eodem.Cunctis gentibus ad quas ego eieci eos.Et aliqñ
Eiicere ſcribitur cum vau in medio.de quo vide ſupra in dictione
דּוּחַ Doach.Item ſignificat abſtrahere vel auertere. ſiue fa-
Abſtraheꝛ cere alios preuaricari.vt Deut.13.Quia voluit te abſtrahe-
Auertere re a domino deo tuo.& in eodem.Et auerterunt habitato-
res vrbis ſue atqȝ dixerunt.& ponitur ibi verbum tertie cõ
iugationis quod ſcribitur cum he in principio & Iod in ſe-
Preuari- cunda ſyllaba.2.Paralip.21. Et preuaricari fecit iudam.i.
cari facere auertit a cultura dei.vide etiam de hoc infra in dictiõe נָדַח
דְּחִי Nadach.& inde דְּחִי Dechi.i.lapſus. Ps.55.Et pedes meos
Lapſus a lapſu.& ſimiliter.Ps.104.Vbi eadem verba habentur.&
דְּחוּיָה inde דְּחוּיָה Dechuia.i.delapſa.ſiue depulſa.Ps.61.Tãqȝ pa-
Depulſa. rieti inclinato & macerie depulſe.& inde נִדָּחִים Nidachim
נִדָּחִים .i.eiecti ſiue profugi.vt Ps.149.Diſpſiones iſrael cõgrega
bit.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebrai-
Eiecti. cam veritatem tranſtulit.eiectos iſrael congregabit.Eſa.11
Profugi Et congregabit profugos iſrael.& in eodẽ.16.Habitabunt
in te profugi mei moab.& etiam de hoc vide infra in dictio
מִדְחֶה ne נָדַח Nadach.& inde מִדְחֶה Midche per additionẽ mem
Ruina. in principio.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit ruinã
vt prouer.26.Os lubricum operabitur ruinam.

דְּחַל דחל Dachal.in lingua chaldaica ſignificat terrere ſiue ti-
Pterrere. mere.Dañ.4.Somnium vidi & perterruit me. Et in-
דְּחִיל de דְּחִיל Dechil.i.terribilis.Dañ.2.Intuit⁹ ei⁹ erat terribilis
Terribilis דחון Dachauan cibus ſiue cena.Dañ.6.Cibiqȝ non ſunt al
דַּחֲוָן lati coram eo.hebrei tamen dicunt quod ſignificat in
Cibus ſtrumentum muſicum:ſeu tibiam.

דֹּחַן דחן Dochan.milium.vt Ezech.4.Et tu ſume tibi frumen-
Milium. tum & hordeum & fabam & lentem & milium. & ſolũ
inuenitur in predicto loco.

דָּחַף דחף Dachaph.feſtinare.perterritum accelerare.vt.2.Para
lip.26.Sed & ipſe perterritus accelerauit egredi. He-
perterrit⁹ accelerare. ſter.3.Feſtinabant curſores qui miſſi erant.& in eodem.6.
Feſtinare. Et aman feſtinauit ire in domum ſuam.

דָּחַק דחק Dachac.Coarctare.Anguſtiare.Opprimere.Ioel.2.
Coarctare Vnuſquiſqȝ fratrem ſuum non coarctabit. & Iudi.2.
Vaſtare Tribulare Et liberabat eos de cede vaſtantium.pro quo hebrei legũt.
Anguſtiaꝛ A facie tribulantium & anguſtiantium vel coarctantiũ eos
דַּי די Ddai. ſiue דֵּי De.Sufficientia.abundantia.ſatis.vt Exo.
דֵּי 26.Plus offert populus q̃ neceſſarium eſt. Pro quo he-
Sufficiẽtia brei legunt.Plus offert populus q̃ ſufficientia vel abundã-
Abũdãtia. tia eſt operis.i.plus q̃ ſufficit operi.& in eodem. Eo quod
oblata ſufficerent & abundarent.Leuit.5. Sin aũt non po-
tuerit offerre pecus.pro quo hebrei legunt.Si non inuene-
rit manus eius ſufficientiam pecudis.i.ſi non potuerit ha-
bere precium ſufficiens pro emptione pecudis.& in eodẽ.
25.Et ipſe precium ad redimẽdum potuerit inuenire. pro
quo hebrei legunt.Et inuenerit quantum ſufficit pro redẽ
ptione ſua.& in eodem.Quod ſi non inuenerit manus ei⁹
vt reddat precium.pro quo hebrei legunt.Quod ſi non in
uenerit manus eius ſufficientiam vt reddat ei. Deut.15. Et
dabis mutuum quo cũ indigere proſpexeris.Pro quo he-
brei legunt.Mutuans mutuabis ei iuxta ſufficientiam que
ei deficit.2.Paralip.30.Quia ſacerdotes qui poſſent ſuffi-
cere ſanctificati non fuerũt.vbi preponitur lamed & mem
& dicitur לְמַדַּי Lemiddai.i.ad ſufficientiam. Heſter.1. Vñ לְמַדַּי
regis iuſta eſt indignatio.Pro quo hebrei legunt. Et iuxta ſufficiẽtia.
ſufficientiam vel abundantiam contemptionis vel deſpe-
ctionis:& indignatio.ſ.eſt.ſed beatus Hieronymus in locis
predictis tranſtulit ſenſum. & prouer.25.Mel inueniſti co-
mede quod ſufficit tibi.& in eodẽ.27. Sufficiat tibi lac ca- Sufficere.
prarum in cibos tuos.Eſa.40.Et libanus non ſufficiet ad
ſuccendendum:& animalia eius non ſufficient ad holocau
ſta.i.non erunt ſatis.Hiere.29.Rapuiſſent quod ſufficeret
ſibi.Nañ.2.Leo cepit ſufficienter catulis ſuis. ſignificat ẽt ſufficiẽter.
דֵּי Dde.Tranſitus vel tranſmigratio ex vno tẽpore in aliud דֵּי
vel ex vno loco in alium.Et tũc cõiter ſcribitur cum littera
mem in principio.& dicitur מִדֵּי Midde.Eſa.66.Et erit mẽ מִדֵּי
ſis ex menſe & ſabbatum ex ſabbato.i.per ſingulos mẽſes
& per ſingula ſabbata.ponitur etiã pro a principio.1. Reg. A pꝛĩcipio
18.A principio aũt egreſſionis eorum.Ponitur etiam pro Frequẽter
frequenter.4.Reg.4.Cũqȝ frequenter inde tranſiret.i.ſta
tutis temporibus.& aliquando hec dictio דֵּי Dde.eſt ſylla-
bica adiectio que ponitur cauſa ornatus oratiõis.vel ad de-
notandum multitudinem vel magnitudinem rei cui pre-
ponitur.& ſcribitur aliquando cum beth vł caph aut mem
in principio & dicitur בְּדֵי Bede.ſiue כְּדֵי Chede.aut מִדֵּי בְּדֵי
Midde.& aliquando omittitur in noſtra tranſlatione.vt.3. כְּדֵי
Reg.14.Cũqȝ ingrederetur rex in domum domini porta- מִדֵּי
bant ea.vbi huic verbo ingrederetur premittitur מִדֵּי Mid
de.Iob.39.Vbi audierit buccinam dicit vah.pro quo in he
breo habetur בְּדֵי Bede buccine dicit vah.i. in abũdantiam
vel multitudinem buccinarum dicit vah.& Hiere.51.Et la-
bores populorum ad nihilum & gentium in ignem erunt.
Pro quo in hebreo habetur.Et laborabunt populi in דֵּי De
nihilum:& gentes in דֵּי De ignis laborabũt. Itẽ כְּדֵי Che- כְּדֵי
de.ponitur pro inſtar.vt Iudi.6.Et in inſtar locuſtarũ vni- Inſtar
uerſa complebãt.Item מִדֵּי Midde ponitur pro dum ſiue ꝑ מִדֵּי
ex quo.vt Hiere.31.Quia ex quo locutus ſum de eo adhuc Ex quo
recordabor eius.Itẽ דִּי Di. in lingua chaldaica eſt ꝓnomen
relatiuum & eſt omnis generis & vtriuſqȝ numeri. Hiere. דִּי
10.Dii qui celum & terram non fecerũt.Dañ.4. Nõne hec Qui
eſt bablyon ciuitas magna quam ego edificaui & in eodem Quã
5.Quos volebat interficiebat:& quos volebat percutiebat Quos
quos volebat exaltabat:& quos volebat humiliabat. & ali-
quando ſignificat ꝙ coniunctionem.Dañ.2.Certe noui ꝙ ꝙ
tempus redimitis ſcientes ꝙ receſſerit a me ſermo.& aliqñ
preponitur ei littera caph & dicitur כְּדִי Cede.& tũc in eadẽ כְּדִי
lingua chaldaica ſignificat quãdo.Dañ.5. Quando autem Quãdo
eleuatum eſt cor eius. Et aliquando preponitur ei dictio
הָא He:& tunc ambe dictiones ſignificant ſicut vel quẽad-
modum.vt Dañ.2.Sicuti ferrum miſceri teſte non poteſt. Sicut.
Eſt etiam דִּי Di.articulus genitiui caſus.Dañ.2. Ab arioch דִּי
principe militie regis.& in eodem. Sit nomen domini be-
nedictum.Et quando preponitur dictio עַד Ad.tunc ambe
dictiones ſignificant donec:ſiue quoaduſqȝ.Dañ.2.Donec Donec.
tempus tranſeat.& in eodem.4.Donec ſcias ꝙ dominatur
excelſus.

דַּיָּג דיג Daiag.piſcator.De ꝗ vide ſupra in dictione דּוּג Dog. דַּיָּג

דַּיָּה דיה Daia.miluus.Deut.14.Vulturem ac miluum iuxta ge
nus ſuum.& in plurali דַּיּוֹת Daioth.vt Eſa.34.illic cõ Miluus. דַּיּוֹת
gregati ſunt milui alter ad alterum.& habet terminationẽ Milui.
femininam in hebreo tam in ſingulari q̃ in plurali. Et eſt
promiſcui generis.

© Biblioteca Nacional de España

דְּיוֹ Atramētū

דְּיוֹ Deio. Atramentum. Hier. 36. Et ego ſcribebā in volumine atramento.

דֵּין Hic.

דֵּין Den in lingua chaldaica eſt pronomen demonſtratiuū ideſt hic ſiue iſte: & in genere feminino vel neutro ſcribitur cum aleph vel he in fine: vt infra dicetur in dictione דְּנָא Dena.

דָּיֵק Munitio.

דָּיֵק Daiec. propugnaculum ſiue munitio. vt. 4. Reg. 25. Et extruxerunt in circuitu eius munitiões. Ezech. 4. Et edificabis munitionem & comportabis aggerem.

דָּךְ Illa illō

דָּךְ Dach. in lingua chaldaica eſt pronomen demōſtratiuū tertie perſone: & eſt omnis generis. Eſdre. 4. Quia ſi ciuitas illa edificata fuerit. & in eodem. qm̄ vrbs illa vrbs rebellis. & in eodem. 6. Sinite templum illud fieri.

דָּכָא conſumere Conterere Atterere cōminuere cōfringere Humiliare

דָּכָא Dacha. conſumere. conterere. confringere. humiliare. vt Iob. 4. Conſumentur velut a tinea. & in eodē. 5. Et conterētur in porta: & non erit qui eruat. Et in eodē. 6. Et qui cepit ipſe me conterat. Et in eodem. 19. Et atteritis me ſermonibus. Et in eodem. 22. Et lacertos pupillorū cōminuiſti. pro quo hebrei legunt. Et brachia pupillorum conterebantur vel cōfringebantur. Et in eodem. 34. Et introducet noctem & conterentur. Ps. 71. Et humiliabit calūniatorem. Ps. 142. Humiliauit in terra vitam meam. Eſa. 53. Attritus eſt propter ſcelera noſtra. Et in eodem. Et dn̄s voluit conterere eum in infirmitate. Thren̄. 3. vt contereret ſub pedibus eius omnes vinctos terre. Ponitur etiā pro mundare. vt Hiere. 44. Non ſunt mundati vſq; ad diem hanc. & inde דַּכָּא Dacha. i. contritio ſiue contritus vel attritus aut humilitas vel humilis. Deut. 23. Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis teſticulis. Ps. 89. Ne auertas hominem in humilitatem. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit conuertēs homines vſq; ad cōtritionem. Eſa. 57. In excelſo & in ſancto habitans & cum contrito & humili ſpiritu. & in plurali דַּכְּאֵי Dachee. i. cōtriti vel humiles. Ps. 33. Et humiles ſpiritu ſaluabit. & ſcribitur aliquādo cum vau in fine. ut Prouer. 26. Lingua fallax odit veritatē. Pro quo hebrei legūt. Lingua fallax ſiue lingua mendacii odit humilitatem: ſiue conterentem ſe. i. corripientem ſe. Scribitur etiam cum he in fine vt in dictione ſequenti.

Mundare. דַּכָּא Attritus Contritio. Humilis. דַּכְּאֵי Humiles

דָּכָה Humiliare cōfringere Conterere

דָּכָה Dacha. conterere. humiliare. ſicut dictio ſupradicta. Ps. 9. In laqueo ſuo humiliabit eum. Ps. 43. Qm̄ humiliaſti nos in loco afflictionis. Ps. 50. Et exultabūt oſſa humiliata. pro quo beatus Hieronym⁹ in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Vt exultent oſſa que confregiſti. & in eodem. Cor contritum & humiliatum de⁹ nō deſpicies. Ps. 88. Tu humiliaſti ſicut vulneratum ſuperbū & inde דַּךְ Dach. i. pauper egenus. De quo vide ſupra in dictione דּוֹךְ Doch. & inde דֳּכִי Dochi. i. fluctus. eo quod conterunt vel confringunt ſe inuicem. Ps. 92. Eleuauerunt flumina fluctus ſuos.

דַּךְ דֳּכִי Fluctus

דִּכֵּן Illa. Ille.

דִּכֵּן Dicen. In lingua chaldaica eſt pronomen demonſtratiuum. i. illa ſiue ille. Dan̄. 2. Statua illa magna. & in eodem. 7. Et de cornu illo quod habebat oculos.

דּוּכִיפַת Upupa

דּוּכִיפַת Duchiphath. nomen auis inmūde. Pro quo beat⁹ Hieronymus traduxit Vpupā. vt Leuit. 11. Vpupā quoq; & veſpertilionem.

דְּכַר דּוּכְרָן Memoria.

דְּכַר Dechar. in lingua chaldaica ſignificat recordari ſiue mēorari. & inde דּוּכְרָן Duchran. ſiue דּוּכְרָנָא Duchrana. i. memoria ſiue commemoratio aut memoriale. Eſdre. 6. Taliſq; ſcriptus erat in ea cōmentarius. Pro quo hebrei legunt. Et ſic erat ſcriptum in ea memoria ſiue memoriale & in plurali דּוּכְרָנַיָּא Duchranaia. & pōitur pro hiſtoriis vł cōmentariis que ſunt memorie priſcorū tēporū. Eſdre. 4. vt recenſeas in libris hiſtoriarum. Et in eodem. Et inuenies ſcriptum in commētariis. Item דְּכַר Dechar. in lingua chaldaica ſignificat maſculū ſiue agnū. Eſdre. 7. Et agnos & hedos in holocauſtum.

דּוּכְרָנַיָּא Hiſtorie cōmētariis דְּכַר Agnus.

דַּל Dal. Pauper. egen⁹. De quo vide infra in dictiōe ſequēti

דָּלַל Attenuare

דָּלַל Dalal. attenuare. pauperē eſſe. Eſa. 29. Attenuabūtur & ſiccabuntur riui fluminum. & aliquando ſcribitur cum ſimplici lamed. vt. 2. Reg. 13. Quare ſic attenuaris macie fili regis. Iob. 28. Quos oblitus eſt pes egētis hominis & inuios. pro quo hebrei legunt. Quos oblitus eſt pes: attenuati ſunt ab homine. i. diminuti & cōmoti ſunt. Ps. 114. Humiliatus ſum & liberauit me. pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxtā hebraicam veritatem tranſtulit. Attenuatus ſum & me ſaluauit. Eſa. 17. Attenuabitur gloria iacob. & in eodem. 38. Attenuati ſunt oculi mei ſuſpiciētes inexcelſum. Sed dicunt aliqui hebrei ꝙ in predicto loco deriuatur a dictione דָּלָה Dala Que ſignificat eleuare. & legunt eleuati ſunt oculi mei &c. Inde דַּל Dal. i. attenuatus. macilentus. pauper. egenus. vt Leuit. 14. Quod ſi paup eſt & non poteſt manus eius inuenire que dicta ſunt. Ps. 40. Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem. Ps. 140: Et oſtium circunſtantie labiis meis. pro quo hebrei legūt. Serua ſuper pauperem labia mea. & beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trāſtulit. Serua paupertatē labiorum meorum. poteſt etiam deriuari a dictiōe דֶּלֶת Deleth que ſignificat oſtium vt infra dicetur. & in plurali דַּלִּים Dalim. 2. Reg. 3. Dom⁹ autē ſaul decreſcens quottidie. Pro quo hebrei legunt. Domus autem ſaul euntes & attenuati. i. quottidie attenuabātur. i. decreſcebant. Hiere. 39. Et de plebe pauperum qui nihil penitus habebāt dimiſit nabuzardā. & in plurali feminino דַּלּוֹת Daloth. vt Gen̄. 41. In tantum deformes & macilente vt nunq̄ tales in terra egypti viderim. & inde דַּלָּה Dala. i. macies. tenuitas. paupertas: Eſa. 38. Dū adhuc ordirer ſuccidit me. Pro quo hebrei legunt. De macie vel de tenuitate ſuccidit me. i. infirmitate ſuccidit me. Et quando poſt ſe regit genitiuum mutat he in tau. & dicitur. דַּלַּת Dalath. i. paupertas vt. 4. Reg. 25 Et de pauperib⁹ terre reliquit vinitores & agricolas. quod in hebreo legitur collectiue. ſ. de paupertate terre. i. de congregatione pauperū. & in plurali dicitur דַּלּוֹת Daloth. Hiere. 62. De pauperibus autem populi & de reliquo vulgo. & in eodem. De pauperibus vero terre reliquit nabuzardan. vbi ponitur paupertas pro pauperibus. Ponitur etiā דַּלַּת Dalath. pro ceſarie vel coma. vt Canti. 7. Et come capitis tui ſicut purpura regis. vide ēt infra in dictiōe דַּלָּה Dala.

דַּל Pauper Egenus. דַּלִּים Attenuati pauperes דַּלּוֹת Macilente דַּלָּה Macies. דַּלַּת Pauptas. דַּלּוֹת pauperes. דַּלַּת Coma.

דָּלַג Salere. Tranſilire

דָּלַג Dalag. tranſilire. ſaltare. vt Canti. 2. Ecce iſte venit ſaliens in montibus. Eſa. 35. Tūc ſaliet ſicut ceruus claudus. Soph. 1. Et viſitabo ſuper omnem qui arrogāter ingreditur ſuper limen. Pro quo hebrei legunt. Et viſitabo ſup omnem tranſilientem vel ſalientem ſuper limen. In trāſlatione chaldaica ſic habetur. Et viſitabo ſup oēm qui ambulat in ritu philiſtinorū. Nā ſacerdotes philiſtinorū nō calcabāt limē tēpli Dagon: ſed trāſiliebāt illꝰ. vt hētur. 1. Reg. 5.

דָּלָה Haurire. דְּלִי Situla. eleuare ſufferre.

דָּלָה Dala. Haurire. Exhaurire. Sufferre. Eleuare. Exo. 2. Que venerant ad hauriendam aquam. & in eodē. In ſuper & hauſit aquam nobiſcum. Prouer. 20. Sed homo ſapiens exhauriet illud. Inde דְּלִי Dali. ſiue דְּלִי Deli. i. ſitula qua aqua exhauritur. Nu. 24. Fluet aqua de ſitula eius. & Eſa. 40. Ecce gentes quaſi ſtilla ſitule. Item דָּלָה Dala. i. eleuare. ſufferre. Ps. 29. Exaltabo te domine quoniam ſuſcepiſti me. Pro quo hebrei legunt. Exaltabo te domine quoniam eleuaſti me vel ſuſtuliſti me. Prouer. 26. Quomō pulchras fruſtra habet claudus tibias: ſic indecēs eſt in ore ſtul-

© Biblioteca Nacional de España

torum.Poteſt etiam legi ſic. Eleuate.i.tollite crura a claudo:quia nihil proſũt quãuis ſint pulchra:& ſic exponunt aliqui hebrei. Vnde idem eſt ſenſus cum littera noſtra.Eſa.38.Attenuati ſunt oculi mei ſuſpicientes in excelſum.pro quo hebrei legunt.Eleuati ſunt oculi mei in excelſum ſiue ad excelſum.Poteſt etiã interpretari. Attenuati ſunt: ſicut eſt in littera noſtra. De quo vide ſupra in dictione דָּלַל Dalal.& inde דָּלִיּוֹת Dalioth.i.rami ſiue propagines. Eo ꝙ ſunt excelſe vel eleuate.Hiere.11.Et combuſta ſunt fruteta eius.pro ꝗ hebrei legunt.Et cõfracti ſunt rami eiꝰ.Ezech.17.Reſpicientibus ramis eius ad eam.& in eodem.Et palmites ſuos extendit ad eam.Et in eodem.Sub vmbra frondium eius nidificabunt.pro quo hebrei legunt. In vmbra ramorum eius habitabunt.

Eleuare
דָּלִיּוֹת
Rami.
Palmites

דָּלַח Dalach.turbare.conturbare.ſ.aquas pedibus cõculcãdo.vt Ezech.32.Et conturbabas aquas pedibus tuis. Et in eodem.Et non turbabit eas pes hominis vltra : neqꝫ vngula iumentorum turbabit eas.

דָּלַח
Cõturbare
Turbare

דָּלַף Daleph.ſtillare.vt Iob.16.Ad deum ſtillat oculꝰ meꝰ. Eccl's.10.Et in infirmitate manuũ perſtillabit domꝰ. Ps.118.Dormitauit aĩa mea pre tedio.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trãſtulit. Diſtillauit anima mea pre ſtultitia.& ſecũdũ hebreos ponitur ibi diſtillare ꝓ lacrimare vel plorare:iuxta illud Hiere.13.In abſcondito plorabit anima mea a facie ſuperbie.& inde דֶּלֶף Deleph.i.ſtilla pluuie ſiue ſtillicidium.Prouer.27. Tecta perſtillantia in die frigoris. Pro quo hebrei legunt. Stilla ſiue ſtillicidiũ continuum vel aſſiduũ in die frigoris.

דָּלַף
Stillare.
Plorare.
דֶּלֶף
Stilla ſtillicidiũ.

דָּלַק Dalac.incendere.ſuccendere.ardere. perſequi.vt. Ps.7.Sagittas ſuas ardẽtibus effecit.Ps.9. Dum ſuperbit impius:incenditur pauper.Prouer.26. Sic labia tumentia cum peſſimo corde ſociata.Pro quo hebrei legũt. Sic labia ardentia ſiue perſequentia & cor peſſimum.Eſa.5.Vt vino eſtuetis.pro quo hebrei legunt. Vinũ incendit eos.Ezech.24.Congere oſſa: que igne ſuccendam. Abdie.1.Et ſuccẽdentur in eis & deuorabunt eos. Inde דַּלֶּקֶת Dalecheth.i. incendium ſiue ardor.Deut.28.Percutiet te dominus egeſtate:febre:frigore:& ardore.Significat etiam perſequi.vt Gẽn.31.Et ob quod peccatum meum ſic exarſiſti poſt me. pro quo hebrei legunt.Et quod eſt peccatum meum : quia perſecutus es poſt me.Poteſt etiã legi ſicut eſt in littera noſtra : quia eſt equiuocum vt ſupra dictum eſt.1. Reg.17. Et reuertẽtes filii iſrael poſtq̃ꝫ perſecuti ſunt philiſteos inuaſerunt caſtra eorum.Threñ.4. Super montes perſecuti ſunt nos.

דָּלַק
Ardere
Incendere
Tumere.
Eſtuare
ſuccendere
דַּלֶּקֶת
ardor.
Perſequi.

דֶּלֶת Deleth.oſtium.ianua.Gẽn.19.Ac poſt tergũ acclaudens oſtiũ. Exo.21.Et applicabitur ad oſtiũ.3. Reg.6.Et vtrũqꝫ oſtium duplex erat.4.Reg.12.Aperuitqꝫ foramen deſuper.pro quo hebrei legunt.Aperuitqꝫ foramẽ in oſtio eius ſiue in ianua eius.Prouer.16.Sicut oſtium vertitur in cardine ſuo.Eſa.57.Et poſt oſtium & retro poſtem poſuiſti memoriale tuum.Et aliquando ſcribitur ſine tau. & dicitur דַּל Dal.vt.Ps.140.Et oſtium circunſtantie labiis meis.& de hoc vide ſupra in dictione דָּלַל Dalal. & in plurali דַּלְתוֹת Dalthoth.ſiue דַּלְתֵי Dalthe.aut דְּלָתַיִם Delathaim.i.oſtia.porte.value.ianue.Ioſ.6.Et in nouiſſimo liberorum ponat portas eius.3.Reg.6.Et in ingreſſu oraculi fecit duo oſtiola de lignis oliuarum.& in eodẽ. Et duo oſtia de lignis abiegnis.& in eodem.7.Per cardines oſtiorũ domus interioris ſancti ſanctorum & oſtiorum domus tẽpli ex auro erant.2. Paralip.3. Et poſtes & parietes & oſtia. Nee.6.Valuas non poſueram in portis. & in eodem.7.Et poſui valuas.& in eodem: Cũqꝫ adhuc aſſiſterẽt clauſe portæ ſunt.Iob.40.Portas vultus eiꝰ quis aperiet.Eſa.45.Aperiam coram eo ianuas.

דֶּלֶת
oſtium
Ianua.
דַּל
oſtium
דַּלְתוֹת
Porte.
Oſtiola.
Oſtia.
Ualue.
Ianue.

דָּם Dam.ſanguis.cruor.homicidiũ.vt Gẽn.9. Excepto ꝙ carnem cũ ſanguine non comedetis:ſanguinẽ em̃ aĩarũ veſtrarum requiram.& in eodem. Quicunqꝫ effuderit humanum ſanguinem:fundetur ſanguis illius. Exo.7. Et ſit cruor in omni terra egypti.& in eodem. 12. Et ſument de ſanguine:ac ponent ſuper vtrũqꝫ poſtem.Leuit.17.Sãguinis reus erit:quaſi ſi ſanguinem fuderit.Deut.32. De cruore occiſorum & de captiuitate.Ioſ.2.Reus ſibi erit:ſanguis ipſius erit in caput eius.& in eodem.Cunctorum autẽ ſanguis qui tecum in domo fuerint redundabit in caput noſtrum.2.Reg.1.ſanguis tuus ſit ſuper caput tuum.& in eodem.23.Num ſanguinem hominum iſtorum qui profecti ſunt & animarum periculum bibam.Iob.16.Terra ne operias ſanguinem meum.Ps.57.Manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris.Ps.71.Et honorabile nomen eorum coram illo.pro quo beatus Hieronymꝰ in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Et precioſus erit ſanguis eorum coram oculis eius.Ezech.19.Mater tua quaſi vinea in ſanguine tuo.Sed in hoc loco dicunt hebrei ꝙ deriuatur a dictione דָּמָה Dama infra poſita que ſignificat aſſimilare. Et ſic ipſi legunt.Mater tua quaſi vitis in ſimilitudine tua. Accipitur etiam pro pena vel noxa effuſionis ſanguinis. Nu.35.Abſqꝫ noxa erit qui eũ occiderit.& in plurali דָּמִים Damim.ſiue דְּמֵי Deme.i.ſanguines.vt Gẽn.4. Vox ſãguinis fratris tui clamat ad me de terra.pro quo hebrei legũt. Vox ſanguinum fratris tui clamantiũ ad me de terra. Sed chaldaicus interpres tranſtulit etiam ſingulariter: ſicut eſt in littera noſtra.2.Reg.3.Mundus ego ſum & regnũ meũ vſqꝫ in ſempiternum a ſanguine abner.quod etiam in hebreo legitur pluraliter.ſ.a ſanguinibus abner . Eſa.1. Manus enim veſtre ſanguine plene ſunt.Pro quo hebrei legũt Manus enim veſtre ſanguinibus plene ſunt. Oſee.1.Et ſanguis ſanguinem tetigit.Pro quo hebrei legunt.Et ſanguines in ſanguines tetigerunt.& in eodem.12.Et ſanguis eiꝰ ſuper eum veniet.quod etiam in hebreo legitur in plurali. Zach.9.Et auferam ſanguinem eius de ore eius. Pro quo hebrei legunt.Et auferam ſanguines eius de ore eius. Et ſic communiter vbi apud hebreos legitur in plurali.in noſtra tranſlatione transfertur ſingulariter:exceptis aliquibꝰ locis:aut quando ſignificat penam capitalem vel penã effuſiõis ſanguinis. Ps.50. Libera me de ſanguinibus deꝰ. Ps.54.Viri ſanguinũ & doloſi non dimidiabũt dies ſuos. Ps.105.Et interfecta eſt terra in ſanguinibus.& aliquando ponitur pro homicidio vel pro reatu ſanguinis.vt Exo.22 Non erit reus ſanguinis.pro quo hebrei legunt. Nõ erunt ei ſanguines.i.non imputabitur ei pena effuſionis ſanguinis.& in eodem homicidium perpetrauit. pro quo hebrei legunt.Sanguines ei. ideſt pena homicidii imputabitur ei Deut.19.Ne ſis ſanguinis reus. Accipitur etiam pro periculo mortis:vel ſanguinis effuſione. vt Deut.22.Facies murum tecti per circuitũ:ne effundatur ſanguis in domo tua. Pro ꝗ he.le.Facies murum tecti:& nõ ponas ſanguines in domo tua.i.non ponas periculũ effuſiõis ſanguinis in domo tua.Ponitur etiam דָּם Dam ꝓ vino rubro ſanguinei coloris.vt Deut.32.Et ſanguinẽ vue vt biberet meraciſſimũ.

דָּם
Sanguis.
Cruor.
Noxa.
דָּמִים
Sãguines
Reus ſanguinis.
homicidiũ
דָּם
Sãguis.ſ. vue.

דָּמַם Damam.ſilere.tacere.conterere.quieſcere.immobile eſſe. expectare.vt Eſa.47.Sede tacens & intra in tenebras filia chaldeorum.& Threñ.3.Bonum eſt preſtolari cum ſilentio ſalutare domini.pro quo hebrei legunt.Bonũ eſt preſtolari & ſilere ad ſalutare domini. Abach.2. Ve qui dicit ligno expergiſcere : ſurge lapidi tacenti. & aliqñ

דָּמַם
Tacere.
Silere.

© Biblioteca Nacional de España

ſcribitur cum ſimplici mem.vt.1.Reg.2. Et impii in tene-
cõticeſcere bris conticeſcent.Iob.29.Et intenti tacebant ad conſilium
meum.Ps.30.Erubeſcant impii & deducantur in infernū.
Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam
veritatem tranſtulit.Confundantur impii taceant in infer
no.Eſa.15.Quia nocte vaſtata eſt Ar moab conticuit..Hie
Silere. re.8.Et ſileamus ibi quia dominus deus noſter ſilere nos
fecit.& in eodem.25.Et conticuerunt arua pacis. & in eo-
dem.51. Nolite tacere ſuper iniquitatem eius Threñ.2.
Cõticuerunt ſenes filie ſion.& in eodem.3.Sedebit ſolita-
rius & tacebit.Amos.5.Ideo prudens in tempore illo tace
bit.Significat etiam quieſcere vel immobilem eſſe aut ex-
Immobilē pectare.vt Exo.15.Fiãt immobiles quaſi lapis.Ioſ.10. Sol
eſſe. contra gabaon ne mouearis. Pro quo hebrei legunt. Sol
Quieſcere contra gabaon quieſce vel expecta.i.eſto immobilis. Et in
Stare.
Manere. eodem.Et ſtetit ſol & luna.i.quieuit.1.Reg.14. Manete do
nec veniamus ad vos.i.quieſcite vel expectate. Iob.30.In-
teriora mea efferbuerunt abſq; vlla requie.Pro quo hebrei
legunt.Interiora mea efferbuerunt & non quieuerunt.vi-
de etiam de hoc ſupra in dictione דום Dom. & infra in di-
דְּמָמָה ctione ſequenti.& inde דְּמָמָה Demama.i.ſilentium.trãqui
litas .quies.vt.Ps.106.Et ſtatuit procellam eius in auram.
pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam
veritatem tranſtulit.Statuet turbinem in tranquillitatem.
Trãqlitas. ideſt in ſilentium vel quietem.Ponitur etiam pro aura. vt
Aura. 3.Reg.19.Et poſt ignem ſybilus aure tenuis.

דָּמָה דָּמָה Dama.aſſimilare.ſimilē eē.adeqre.tacere.exiſtimare
cogitare.putare.opprimere.excidere.vaſtare. conſu
Similē eē. mere.Ps.48.Et ſimilis factus eſt illis.Ps.101.Similis factꝰ
ſum pellicano ſolitudinis.Ps.143. Homo vanitati ſimilis
factus eſt.Canti.2.Similis eſt dilectus meus capree hinnu-
Aſſimilare loq; ceruorum.& in eodem.5.Aſſimilaui te amica mea.&
in eodem.7.Statura tua aſſimilata eſt palme.Eſa.14 Simi
lis ero altiſſimi.& in eodem.40.Cui ergo ſimilem feciſtis
deum.& in eodem.Et cui aſſimilaſtis me.Hiere.6.Specio
ſe & delicate aſſimilaui te filia ſion. Threñ.2. Vel cui aſſi-
milabo te filia ieruſalem.Ezech.31.Cui ſimilis factus es in
Adequare magnitudine tua.& in eodem.Abietes non adequauerunt
ſummitatem eius.& in eodem.Omne lignum in paradiſo
dei non eſt aſſimilatum illi.& in eodem.32.Leoni gẽtium
aſſimilatus es.Oſee.12.Et in manu prophetarum aſſimi-
דְּמוּת latus ſum. & inde דְּמוּת Demuth.i.ſimilitudo. exemplar
ſimilitudo imago.Geñ.1.Faciamus hominem ad imaginem & ſimili
tudinem noſtrã.Ezech.1.Et in medio eius ſimilitudo quat
tuor animalium.& in eodem.Similitudo aũt vultus eorũ.
& in eodem.Et ſimilitudo animalium & aſpectus eorum.
Exemplar. Põitur etiam pro exẽplari.vt.4.Reg.16. Miſit rex achaz
ad vriam exemplar eius.Itẽ ponitur pro imagine. vt Eſa.
Imago 40.Et quam imaginem ponitis ei.& aliquando ſcribitur
ſine tau.vt Ezech.19.Mater tua q̃ſi vinea in ſanguine tuo.
Pro quo aliqui hebrei legunt.Mater tua quaſi vitis in ſimi
litudine tua.Sed magis proprie ſignificat ſanguinem ſicut
eſt in littera noſtra:vt dictum eſt ſupra in dictiõe דָּם Dam.
דִּמְיוֹן & inde דִּמְיוֹן Dimion.i.ſimilitudo.vt.Ps.16.Suſcepert me
ſicut leo paratus ad predam.pro quo beatus Hieronymus
ſimilitudo in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Similitu
do eius quaſi leonis deſiderantis predam.Significat etiam
Tacere. ſupradicta dictio דָּמָה Dama.tacere.aut ſilere. vt Eſa.6. Ve
mihi quia tacui. Threñ.3.Oculus meus afflictus eſt:nec ta
cuit.Item ſignificat eſtimare ſiue exiſtimare aut cogitare
vel putare:aut arbitrari.vt.Ps.47.Suſcepimus deus miſe-
ricordiam tuam in medio templi tui.Pro quo beatus Hie-
Eſtimare ronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtu-
lit.Eſtimauimus deus miſericordiam tuam in medio tem-
pli tui.Ps.49.Exiſtimaſti inique ꝙ ero tui ſimilis. Eſter.
4.Ne putes ꝙ animam tuam tantum liberes. Eſa.10. Ipſe Putare.
autem non ſic arbitrabitur.i. cogitabit. & in eodem.14. Arbitrari.
Iurauit dominus exercituū dicẽs:ſi non vt putaui ita erit.
Significat etiam opprimere aut excidere ſiue deuaſtare aut
conſumere.2.Reg.21.Virum qui attriuit nos & oppreſſit Opprimere
iniq;.Oſee.4.Nocte tacere feci matrem tuam.Pro quo he
brei legunt.Nocte oppreſſi ſiue deuaſtaui aut excidi matrẽ Deuaſtare
tuam.Poteſt etiam ſignificare tacere feci : ſicut ſupra dictū
eſt.&.lxx.ſequẽtes primum ſignificatum tranſtulerũt.No-
cti aſſimilaui matrem tuam.& in eodem.10. Tranſire fecit Tranſire
ſamaria regem ſuum.pro quo hebrei legũt.Deuaſtauit vel
conſumpſit aut excidit ſamaria regem ſuum.& in eodẽ.11.
Sicut mane tranſiit:pertranſit rex iſrael.Pro quo hebrei le
gunt.Mane exciſſus ſiue conſumptus eſt rex iſrael. Abdie. Cõſumere.
1.Quomodo conticuiſſes.Pro quo hebrei legũt. Quomõ
exciſſus vel conſumptus es.Soph.1.Conticuit omnis popu
lus chanaã.Hiere.17.Cõticuit aſcalon.Quod hebrei expo
nunt.Exciſſus eſt ſiue conſumptus vel deuaſtatus eſt. Põt Excidere
etiam ſignificare conticeſcere:vt ſupra dictum eſt.& inde
דְּמִי Demi.i.exciſſio.ſiue conſumptio.vt Eſa.38.Ego dixi דְּמִי
in dimidio dierum meorum.pro quo hebrei legũt.Ego di
xi in exciſſione vel in conſumptione dierum meorum.Et Exciſſio
ſecundum hoc ſignificatum exponunt aliqui hebrei aliqua
que ſupra in dictione דָּמַם Damam diximꝰ ſignificare ta-
cere vel ſilere.vt.Ps.30.Erubeſcant impii & deducantur in
infernum.Hiere.9.Et ſileamus ibi quia dominus deus no
ſter ſilere nos fecit.& in eodem.25.Et conticuerũt arua pa Silere. Conticere
cis.vbi in predictis locis aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat
excidere vel opprimere:aut conſumere.Sed poteſt ſignifi
care tacere aut ſilere vel conticiſcere:ſicut ſupra dictum eſt
quia poſſunt deriuari a dictione ſupradicta דום Dom. ſiue
a dictione damam.De quo vide in predictis dictionibꝰ. In
de דֳּמִי Dómi.i.ſilentium.vt Eſa.62.Et ne detis ſilentiū ei. דֳּמִי
Ps.82.Deus quis ſimilis erit tibi.pro quo beatus Hierony Silentium
mus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trãſtulit. Deꝰ
non ſilentium tibi.Et propter predictam equiuocationem
poteſt etiam interpretari.Deus non ſimilis tibi.i.nullus eſt
ſimilis tibi.Scribitur etiam cum he in fine & dicitur דּוּמִיָּה דּוּמִיָּה
Dumia.vt.Ps.21.Et nocte non ad inſipientiam mihi. Pro
quo beatus Hieronymus tranſtulit.Et nocte nec eſt ſilentiū Silentium
mihi.Ps.38.Obmutui & humiliatus ſum : & ſilui a bonis.
Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit. Obmutui & ſilẽtio
tacui de bono.Et de hoc vide ſupra in dictione דום Dom.

דֹּמֶן Dómen.ſtercus ſiue ſterquilinium. vt.Ps. 82. Facti ſũt דֹּמֶן
ſtercus terre.Hiere.9.In ſterquilinium ſuper faciẽ ter- Stercus
re erũt.& in eodem.Et cadet morticinium hominis quaſi ſterqliniũ.
ſtercus ſuper faciem regiõis.& inde מַדְמֵנָה Madmena per מַדְמֵנָה
additionem mem in principio & he in fine.i. ſterquiliniū
ſecundum hebreos.Sed beatus Hieronymus trãſtulit plau
ſtrum.Eſa.25. Sicut teruntur palee in plauſtro. Ponitur Plauſtrũ.
etiam מַדְמֵן Madmen pro ſilentio vel ſilente ſicut dictio מַדְמֵן
ſupradicta. Hiere.48. Ergo ſilens conticeſces. vbi pro eo Silens
quod in littera noſtra eſt ſilens : in hebreo ponitur מַדְמֵן
Madmen.& dicunt aliqui hebrei ꝙ eſt nomen proprium
cuiuſdam loci regionis moab.Et interpretatur ſtercus ſiue
ſterquilinium.

דָּמַע Damaa.lachrimare ſiue lachrimas fundere. plorare. דָּמַע
vt Hiere.13.Plorans plorabit & deducet oculus meus Plorare
lachrimã. & inde דִּמְעָה Dimaa.i.lachrima. vt in loco pre- דִּמְעָה
dicto.&.4.Reg.20. Vidi lachrimam tuam. Eſa.25. Aufe- Lachrima
ret dominus deus lachrimã.& Threñ.1. Et lachrime eius

© Biblioteca Nacional de España

in maxillis eius. Quod in hebreo legitur in ſingulari. ſ. &
lachrima eius in maxillis eius. & ſic in aliquibus aliis locis
vbi in tranſlatione noſtra legitur pluraliter. in hebreo le=
דְּמָעוֹת gitur ſingulariter. & in plurali dicitur דְּמָעוֹת Demaoth. i.
Lachrime lachrime· vt Thren. 2. Defecerūt pre lachrimis oculi mei.
דִּמְעָה Significat etiam דִּמְעָה Dimaa Liquorem. ſ. vini vel olei.
ſecūdū hebreos. vt Exo. 22. Pro eo quod nos habemus de=
cimas & primitias tuas nō tardabis offerre. Hebrei legūt.
Liquor. Plenitudinem tuam. ſ. frugum: & liquorem tuū. ſ. vini vel
olei: non tardabis. ſ. offerre. Sed beatus Hieronymus tran=
ſtulit ſenſum.

דַּמֶּשֶׂק דַּמֶּשֶׂק Dameſec. nomē proprium viri vel loci. vt Gen. 15.
Et filius procuratoris domus mee: iſte damaſc9 elie
zer. 4. Reg. 8. Venit quoqꝫ eliſeus in damaſcū. Eſa. 7. Ca=
Damaſcus put ſyrie damaſcus. Amos. 3. In plaga lectuli & in damaſci
grabato. Sed in predicto loco dicunt aliqui hebrei ꝙ eſt no
men cōmune: & ꝙ ſignificat angulum. & ſic ipſi legunt. In
Angulus. plaga lectuli & in angulo grabati. Alii vero dicunt ꝙ deri=
uatur a dictione מֶשֶׁק Meſech. que ſignificat gubernare: ſi=
Suſtētacu ue ſuſtentare. vt ſit ſenſus. In plaga lectuli & in ſuſtentacu=
lum. lo grabati.

דְּנָא דְּנָא Dena. ſiue דְּנָה in lingua chaldaica eſt ꝓnomē demō=
ſtratiuum generis feminini vel neutri. Dan. 2. Vt que
Iſte. rerent miām a facie dei celi ſuper ſacramento iſto. & in eo=
Hoc. dem. ſacramentum hoc reuelatum eſt mihi. & in eodem.
hoc eſt ſomniū. Et quandoqꝫ preponitur ei littera caph. &
כִּדְנָה dicitur כִּדְנָה. i. ſic aut huiuſcemodi. Hiere. 10. Sic ergo di=
Sic. cetis eis. Dan. 2. Verbum huiuſcemodi non ſciſcitatur.
Huiuſce= modi. דּוֹנַג Donag. cera. vt. Ps. 67. Sicut fluit cera a facie ignis. Ps.
דּוֹנַג 96. Mōtes ſicut cera fluxerunt a facie domini. Michee
Cera . 1. Sicut cera a facie ignis.

דָּעַךְ דָּעַךְ Daach. extinguere. conterere. conſumere. vt Iob. 21.
Extiguere. Quoties lucerna impiorū extinguetur. Ps. 117. Exar=
ſerunt ſicut ignis in ſpinis. Pro quo beatus Hieronymus in
pſalterio iuxta hebraicam veritatē tranſtulit. Extincti ſunt
quaſi ignis ſpinarum. Prouer. 20. Extinguetur lumen eius
in mediis tenebris. Significat etiam conterere vel cōſume
Conterere re. vt Iob. 6. Et vt incaluerint ſoluentur de loco ſuo. i. con
Cōſumere. terentur vel conſumētur. Eſa. 43. & cōtriti ſunt quaſi linū.

דֹּפִי דֹּפִי Dophi. opprobrium. Scandalū vt. Ps. 49. Et aduerſus
filium matris tue ponebas ſcandalum. & ſolum inueni
Scandalū tur in predicto loco. Beatus vero Hieronymus in pſalterio
opprobriū iuxta hebraicam veritatem tranſtulit opprobrium.

דָּפַק דָּפַק Daphac. pulſare. impellere. vt Iudi. 19. Et circūdātes
Pulſare domū ſenis fores pulſare ceperūt. Cāti. 5. Vox dilecti
mei pulſantis. Gen. 37. Quas ſi plus in ambulando fecero
laborare morientur vno die. Pro quo hebrei legunt. Et ſi
Impellere impellerent eas vno die morientur omnes oues. i. ſi eas fe
cero ambulare plus ſolito: morientur omnes oues. Vnde
beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum.

דַּק דַּק Dac. ſiue דָּקַק. cōminuere. cōterere. attenuare. Et ſem
דָּקַק per ſcribitur cum ſimplici coph. vt Exo. 30. Cūqꝫ in te
nuiſſimum puluerem vniuerſa cōtuderis. Pro quo hebrei
cōminuere legunt. Et contūdes ea & cōminues. & in eodem. 32. Et cō=
Conterere triuit vſqꝫ ad puluerem. pro quo hebrei legunt. Et contri=
uit donec cōminutum eſt. Deut. 9. Omnino quoqꝫ in pul=
uerem redigens. i. in puluerē cōminuens. 2. Reg. 22. Qua
ſi lutum platearum cōminuam eos. & illud quod habetur
pſalmo. 17. Et quaſi lutum platearum delebo eos. Ibi enī
ſcribitur אֲרִיקֵם Aricem per res & non per daleth. 4. Reg.
cōminuere 23. Combuſit & cōminuit in puluerem. 2. Paralip. 34. Lu
cos etiam & ſculptilia ſuccidit atqꝫ cōminuit. Et in eodem
Lucos & ſculptilia contriuit in fruſta. Pro quo hebrei le=
gunt. Lucos & ſculptilia contriuit ad comminuēdum. i. in
minutiſſimas partes. Eſa. 28. Neqꝫ in vngulis ſuis commi
nuet eum. & in eodem. 41. Triturabis gentes & cōminues
Michee. 4. Et cōminues populos multos. & inde דַּק Dac. דַּק
ideſt minutum ſiue cōminutum aut tenue vt Exo. 6. Appa Minutum
ruit in ſolitudine minutum & quaſi pilo tuſſum. Accipitur
etiam pro minutiſſimo vel tenuiſſimo puluere. vt Eſa. 29. Puluis te
Et erit ſicut puluis tenuis multitudo ventilantiū te. & in eo nuis.
dem. 40. Ecce inſule quaſi puluis exiguus. & ſcribitur ali
quādo cum he in fine & dicitur דַּקָּה Daca. vt Leuit. 16. Et דַּקָּה
hauriens manu compoſitum thymiama in incenſum. Pro
quo hebrei legūt. Et plenis pugnis ſiue pugilis ſuis thimia
matis aromatum comminuti aut tenuis. 3. Reg. 19. Et poſt Cōminutū
ignē ſybilus aure tenuis. & in plurali דַּקּוֹת Dacoth. vt Gen. דַּקּוֹת
41. Confecteqꝫ macie. Pro quo hebrei legūt. Et tenues car Tenues
ne. & in eodem. Alie quoqꝫ totidem ſpice tenues. Item דַּק דַּק
Dac. i. lippus ſecundum beatū Hieronymum. vt Leuit. 21. Lippus
Si gibbus ſi lippus. Hebrei tamen dicunt ꝙ in predicto lo=
co ſignificat eū qui habet tenuē pellē vel telā ſuper pupillā
oculi. & inde דּוֹק Doc. pro quo beatus Hieronym9 tranſtu דּוֹק
lit nihilum. Eſa. 40. Qui extendit velut nihili celos. & ēt Nihilum
in hoc loco hebrei dicūt ꝙ ſignificat cortinā vel telā tenuē.
& legūt ſic. Qui extēdit velut cortinā vel telam celos.

דָּקַר Dacar. perfodere. transfigere. cōfigere. vt Nu. 25. Et דָּקַר
perfodit ambos ſimul: virum. ſ. & mulierem. Iudi. 10 perfodere.
Qui iuſſa perficiens interfecit eum. pro quo hebrei legūt.
Et transfixit eum & mortu9 eſt. 1. Reg. 31. Euagina gladiū Trāſfigere
tuū & percute me. pro quo he. le. Euagina gladiū tuum & percutere.
transfige me vel confige me. Eſa. 13. Omnis qui inuentus
fuerit occidetur. pro quo hebrei legūt Transfigetur vel ꝑ= Occidere.
fodietur. ſ. gladiis. Zach. 12. Aſpicient ad me quem cōfixe
runt. & in eodē. 13. Et cōfigent eū pater eius & mater eius
& inde מְדֻקָּרִים Meducarim. i. transfixi vel cōfixi. ſ. gladiis מְדֻקָּרִים
pro quo btūs Hieronymus trāſtulit vulneratos. Hiere. 37 Tranſfixi
Et relicti fuerint ex eis aliq vulnerati. & inde מַדְקְרוֹת Mad Vulnerati
ceroth. i. confixiones vel cōpunctiones. Prouer. 12. Eſt qui מַדְקְרוֹת
promittit & quaſi gladio pungitur. pro quo hebrei legunt Pungere
Eſt qui promittit vel qui profert quaſi compunctiōes vel Compun
perfoſſiones gladii. ctiones.

דַּר Dar. nomen cuiuſdam lapidis precioſi. vt Eſter. 1. Sup דַּר
pauimentum ſmaragdino & pario ſtratū lapide diſpo Lapis pa=
ſiti erant. & dicunt hebrei ꝙ ſignificat lapidem lucidum & rius.
quod deriuatur a דָּרֹם Darom quod ſignificat meridiem.

דְּרוֹר Deror. libertas. remiſſio. electio. turtur. vt Leuit. 25. דְּרוֹר
Et vocabis remiſſionem cunctis habitatoribus terre Remiſſio
tue. i. libertatem. Hiere. 34. Predicans vt dimitteret vnuſ=
quiſqꝫ ſeruum ſuum. pro quo hebrei legunt. Predicans eis
remiſſionem vel libertatem: vt dimitteret vnuſquiſqꝫ ſer=
uum ſuum. & in eodē. Vt predicaretis libertatē vnuſquiſqꝫ Libertas
ad amicū ſuū. & in eodē. Ecce ego predico libertatē ait do=
minus. & ſcribitur cum vau in ſecūda ſyllaba. Significat ēt
דְּרוֹר Deror purum vel electū. vt Exo. 30. Sume tibi aroma= Electum.
ta prima myrrhe electe. i. eius que libere tranſit per manus
mercatorū. Eſt etiā nomē cuiuſdā auis. pro quo in nr̄a trāſ=
latione ponitur turtur. vt. Ps. 83. Etenī paſſer inuenit ſibi
domum & turtur nidum. & beatus Hieronym9 in pſalterio Turtur.
iuxta he. ve. poſuit genus pro ſpecie & tranſtulit auem. Et
ſimiliter Prouer. 26. Sicut auis ad alta tranſuolans & paſ=
ſer quolibet vadens. vbi ponitur pro paſſere. Et dicūt ali= Paſſer
qui ꝙ ſignificat hirundinē: eo quod libere nidificat apud
homines in quacūqꝫ domo abſqꝫ vllo timore.

דֵּרָאוֹן Deraon. abominatio. opprobriū. vt Eſa. 66. Et erūt
vſqꝫ ad ſacietatem viſiōis omī carni. Pro quo hebrei legūt דֵּרָאוֹן

© Biblioteca Nacional de España

opprobriū Et erunt in opprobriū:ſiue in abominationem omni car=
ni.Poteſt etiā ſignificare ſicut eſt in littera noſtra.vt ſit di=
ctio compoſita a דֵּי De.quod ſignificat abūdantiam vel ſa=
cietatē aut ſatis:& רָאוֹן Raon quod deriuatur a verbo רָאָה
Raa.quod ſignificat videre.& licet dictio דֵּי De.ſcribatur
cum littera Iod ad hoc quod ſignificet abundantiā vel ſa=
cietatem:tamen in cōpoſitione poteſt omitti illa littera: ſi=
cut in aliis dictionibus compoſitis in quibus deficiunt vel
ſuperfluunt alique littere & maxime quando ſunt littere vo
cales:ſicut eſt Iod.& tranſlatio chaldaica concordat cum lit
tera noſtra.in qua ſic habetur.Donec dicant iuſti ſatis vidi
דֵּרָאוֹן mus.ponitur etiam predicta dictio דֵּרָאוֹן Deraon.Dañ.12
ſatis videř. vbi dicitur.Alii in opprobrium vt videant ſemper.i.vt ſa=
tis videant.Pro quo hebrei legunt.Alii in opprobrium in
abomiātio abominationem ſemper.poteſt etiam legi ſic. In ſacietatē
vel in abundantiam viſionis ſemper.Quod eſt idem ſen=
ſus cum littera noſtra.

דָּרְבָן דָּרְבָן Darban.ſtimulus.vt.1.Reg.13.vſq; ad ſtimulum cor
Stimulus rigendum.& in plurali דָּרְבֹנוֹת Darbonoth.vt eccl's.
דָּרְבֹנוֹת Stimuli 12.Verba ſapientium ſicut ſtimuli.

דָּרָג דָּרָג Darag.maceria.ſepes.& ſcribitur cum mem in princi
מַדְרֵגָה pio & cū he in fine & dicitur מַדְרֵגָה Madrega.vt Cāti.
Maceria 2.In cauernis macerie.& in pl'ali מַדְרֵגוֹת Madregoth. Pro
מַדְרֵגוֹת Sepes. quo beatus Hieronymus tranſtulit ſepes.Ezech.38.Et ca=
dent ſepes & omnis murus.Sed in ſuis explanationibus ſu
per loco predicto dicit ꝙ ſignificat munitiōes.& in lingua
דָּרָג chaldaica דָּרָג Darag ſignificat gradum vel locū eminentē.

Gradus דַּרְדַּר דַּרְדַּר Dardar.tribulus.vt Geñ.3.Et ſpinas & tribulos ger
Tribulus. minabit tibi.Et ſolum inuenitur in predicto loco.
Et ponitur ibi in hebreo ſingulare pro plurali.

דָּרַךְ דָּרַךְ Darach.calcare.conculcare.ambulare.incedere.ire.
viam facere.dirigere.tēdere.extendere.ſ.arcum. vt
Calcare. Deut.1.Et ipſi dabo terrā quam calcauit.& in eodē.11. Oīs
locus quē calcauerit pes veſter:veſter erit.& in eodē.33. Et
Cōculcare. tu eorū colla calcabis.Ioſ.1.Oēm locū quē calcauerit veſti=
giū pedis veſtri. Iudi.5.Cōculca aīa mea robuſtos.& in eo
dem.20.Ceciderunt atq; proſtrati ſunt ad orientalē plagā
vrbis gabaa.pro quo hebrei legūt. Calcauerūt ſiue concul
cauerunt eū vſq; cōtra gabaa.Iob.22.Nūquid ſemitam ſe
culorū cuſtodire cupis:quā calcauerunt viri iniqui.i.ꝑ quā
Ambulare ambulauerunt viri iniqui.& in eodē.28. Non calcauerunt
eā filii inſtitorum.Ps.90.Sup aſpidem & baſiliſcū ambu
labis.Eſa.11.Ita vt tranſeant per eū calciati.i. vt ambulent
vel incedant per eū.& in eo.59.Oīs qui calcat in eis igno=
rat pacem.i.oīs qui ambulat vel incedit in eis. Michee.1.
Et calcabit ſuper excelſa terre. Significat etiā calcare vuas
Calcare. vuas. vel oliuas in torculari.vt Iudi.9.Vaſtātes vineas vuaſq; cal
cantes.Nee.13.Calcantes torcularia in ſabbato.Eſa.63. Et
veſtimenta tua ſicut calcantis in torculari.& in eodem.Tor
cular calcaui ſolus. Hiere.25.Celeuma quaſi calcantiū cō=
cinetur.Threñ.1.Torcular calcauit domin⁹.Michee.6.Tu
calcabis oliuas.Item ſignificat viam facere ſiue viam pre=
Viā facere. parare.vt Abach.3.Viam feciſti equis tuis in mari. Poteſt
etiam legi ſic.Calcaſti in mari equis tuis.Ponitur etiam ꝑ
Triturare. triturare.vt Hiere.51.Filia babylonis tempus triture eius.
Dirigere Significat ēt dirigere vel incedere.Ps.24. Diriget māſue
tos in iudicio.& in eodem.Dirige me in veritate tua.Poni=
Oriri. tur etiam pro oriri.vt Nu.24.Orietur ſtella ex iacob.Sed
Incedere. etiā in hoc loco hebrei legunt.Incedet ſiue ambulauit ſtel=
דֶּרֶךְ la ex iacob.Inde דֶּרֶךְ Darech.ſiue דֶּרֶךְ Derech.i.via.Iter.
conſuetudo.Mos.vt Geñ.6.Omnis quippe caro corrupe=
Via. rat viam ſuam.Et in eodem.19.Et mane proficiſcemini in
viam veſtram.& in eodem.Et cuſtodierit me in via ꝑ quā
ambulo.Exo.4.Cūq; eſſent in itinere in diuerſorio.& in Iter.
eodem.18.Viam per quam ingredi debeant.Nu.21. Et te=
dere cepit populus itineris ac laboris.& in eodem. Via re=
gia gradiemur.Ioſ.23.En ego hodie ingredior per viam
vniuerſe terre.Iudi.17. Cūq; veniſſet in mōtem ephraim
iter faciens.1.Reg.12.Et docebo vos viam rectam & bonā
3.Reg.13.Nec reuerteris per viam qua veniſti.& in eodē..
Abiit ergo per aliam viam & non eſt reuerſus per iter quo
venerat.Iob.17.Et tenebit iuſtus viam ſuā. Ps.1.Qm̄ no=
uit dominus viam iuſtorum & iter impiorum peribit.Ps.
2.Neqn̄ iraſcatur dñs & pereatis de via iuſta.Eſa.10. Et ba
culum ſuum leuabit ſuper te in via egypti.& in eodē. 40.
Parate viā dñō.Ponitur ēt pro more vel conſuetudine:vt
Geñ.19.Et nullus virorum remanſit qui poſſit ingredi ad
nos iuxta morē vniuerſe terre.& in eodem.31.Quia iuxta Mos.
conſuetudinem feminarum nunc accidit mihi.& etiam po cōſuetudo.
nitur aliqñ in nr̄a tranſlatiōe via: pro more vel cōſuetudīe
Et in plurali דְּרָכִים Derachim.i.vie.vt Hiere.6. State ſup דְּרָכִים
vias & videte.& qñ poſt ſe regit genitiuum vel qñ cōponi Vie.
tur cū pronominib⁹ āmittit litterā mem. vt Leuit. 26. De
ſerteq; fiēt vie veſtre.2.Parali.13.Reliq aūt ſermonū abie
viarūq; & operū eius.Ps.24.Vias tuas dñe demonſtra mi
hi.Ps.118.Vias meas annunciaui.Ps.137.Et cantēt in viis
dñi.Prouer.10.Qui aūt deprauat vias ſuas manifeſtus erit
& in eodem.28.Qui peruerſis graditur viis concidet ſe=
mel.& in eodē.31.Et diuitias tuas ad delēdos reges. Pro ꝙ
hebrei legūt.Et vias tuas ad delēdos reges.Eſa.58.Et glo
rificaueris eū dū non facis vias tuas.vbi ponitur ibi vias ꝓ
negociis vel operibus.Inde מִדְרָךְ Midrach.i.quātum pōt מִדְרָךְ
calcare vnius pedis veſtigiū:vt Deut.2.Neq; eīn dabo vo= Quātū poteſt calcare
bis de terra eorum quātū pōt vnius pedis calcare veſtigiū vni⁹ pedis
Item דָּרַךְ Darach.tendere.ſ.arcū vel ſagittas.vt.Ps.7.Ar= veſtigium.
cum ſuum tetendit.Ps.10.Qm̄ ecce peccatores intenderūt דָּרַךְ Tendere.
arcū.Ps.36.Et intenderunt arcum ſuum.Ps.63.Intēderūt
arcū rem amarā.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio
iuxta he.ve.tranſtulit.Intenderūt ſagittam ſuā verbū ama
riſſimum.Eſa.5.Omnes arcus eius extenti. & in eodē.21. Extendere.
A facie arcus extenti.Hiere.9.Et extenderunt linguā ſuā
quaſi arcum mendacii.& in eo.51.Nō tēdat qui tēdit arcū
ſuum.Thren.2.Tetendit arcum ſuum quaſi inimicus.

דַּרְכְּמֹן Darchemon.drachma.ſolidus.vt Eſdre.2.Auri ſo דַּרְכְּמֹן
lidos qdraginta millia & mille.Nee.7.Auri drach Solidus. drachma.
mas viginti millia.& ſolum inuenitur in numero plurali.

דָּרוֹם Darom.meridies.ſiue auſtrū.vt Deut.33.Mare & me דָּרוֹם
ridiem poſſidebit. Meridies.

דְּרָע Daraa.in lingua chaldaica ſignificat brachiū. Dañ.2. דְּרָע
Pectus & brachia de argento. & ſcribitur etiam cum Brachium
aleph in principio.& dicitur אֶדְרָע Edraa.Eſdre.4.Et pro אֶדְרָע
hibuerunt eos in brachio & robore. Brachium

דָּרַשׁ Daras.querere.cōſulere.exquirere.reqrere.vt Geñ. דָּרַשׁ
9.Sanguinem eīm animarū veſtrarū requirā.& in eo Requirere
dem.Et de manu fratris eius requirā animā hoīs. & in eo.
42.Sanguis eius exquiritur.Leuit.10. Cū qreret moyſes Exquirere
exuſtū reperit.Deut.4.Si tñ toto corde qſieris eū. & in eo.
13.Quere ſolicite & diligēter rei veritate perſpecta. Eſdre. Querere
10.Vt quererent rē.vbi ponitur דָּרְיוֹשׁ Darios ꝓ דְּרֹשׁ De=
ros.& Ps.9.Queretur peccatū illi⁹ & non inuenietur. Ps.
13.Aut requirens deū.Ps.21. Laudate dñm qui requirunt
eum.Ps.33.Exquiſiui dñm & exaudiuit me.Ps.108.Et eii=
ciantur de habitationibus ſuis.pro quo beatus Hieronym⁹
in pſalterio iuxta hebraicā veritatē tranſtulit. Et querātur
in parietinis ſuis.Ps.110.Exquiſita in omnes volūtates ei⁹
Ps.118.In toto corde meo exquiſiui te.Eſa.31. Et dñm nō

© Biblioteca Nacional de España

exquiſierũt.& in eo.55. Querite dñm dũ iueniri põt.& in
codẽ.58.Me etenim de die in diem querunt.& in eodẽ.62
Tu aũt vocaberis queſita ciuitas.& in eodem. 65. Queſie-
runt me qui antea non interrogabant.Ponitur ẽt pro con
ſulere vel interrogare.vt Geñ.25.Perrexitq; rebeca vt cõ
Conſulere ſuleret dominũ.Ezech.14.Et venerit ad prophetam vt in
interrogaſ terroget per eum me.& in eodem.20.Venerunt de ſeniori
bus iſrael vt interrogarent dñm.& in eo.Nunquid ad inter
rogandũ me vos veniſtis.& in voce paſſiua ſignificat reſpõ
Reſpõdere dere ad interrogata.vt in eodẽ.14.Nunquid interrogatus
reſpõdebo eis.& in eo.20.Viuo ego quia non reſpondebo
מִדְרָשׁ vobis.& inde מִדְרָשׁ Midras.i.liber in quo ſcribuntur res
geſte:eo quod in eo requiruntur res geſte ſeu preterita. vt
2.Paralip.13.Reliqua aũt ſermonũ abie viarũq; & operum
Liber. eius ſcripta ſunt diligentiſſime in libro addo prophete.

דָּשָׁא Daſa.germinare.pulul are.Herbã facere. vt Geñ.1.
דָּשָׁא Germinet terra herbam virẽtem.Ioel.2.Quia ger-
Germiare. minauerunt ſpecioſa deſerti.Inde דֶּשֶׁא Déſe.i. herba. dũ
דֶּשֶׁא eſt tenera & recẽs orta.Geñ.1.vt ſupra.& in eodem.Et pro
Herba tulit terra herbam virentem.Deut.32.Quaſi imber ſuper
herbam.Hiere.50.Qm̃ effuſi eſtis ſicut vituli ſuper herbã.

דָּשֵׁן Daſan. impinguare.incraſſari. Pinguẽ eſſe. cinerem
דָּשֵׁן colligere.vel a cinere mundare.Deut.31.Cũq; come-
Incraſſari derint & ſaturati craſſiq; fuerint.Ps.19. Et holocauſtũ tuũ
impiguare pingue fiat.Ps.22.Impĩguaſti in oleo caput meũ.Prouer.
11.Anima que benedicit impinguabitur.& in eodẽ.13.Aĩa
aũt operantiũ impinguabitur.& in eo.15.Fama bona im-
pinguat oſſa.& in eo.28. Qui vero ſperat in dño ſaluabi-
tur.pro quo hebrei legunt.Qui vero ſperat in domĩo im-
pinguabitur.Eſa.34.Incraſſatus eſt adipe.& in eo.Et hu-
mus eorum adipe pinguium.Pro quo hebrei legunt.Et hu
דָּשֵׁן mus eorum adipe impinguabitur.& inde דָּשֵׁן Daſen.i.pin
Pinguis. guis vel craſſus.vt Eſa.30.Eritq; vberrimus & pinguis. &
דְּשֵׁנִים in plurali דְּשֵׁנִים Deſenim ſiue דִּשְׁנֵי Diſne.Ps.21.Mandu-
Pingues. cauerunt & adorauerunt omnes pingues terre.Ps.91.Vbe
res & bene patiẽtes erunt.Pro quo beatus Hieronymus in
pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Pingues & frondẽtes erũt.
& inde דֶּשֶׁן Déſen.vel דָּשֵׁן Daſen.cũ accentu in prima ſyl-
דֶּשֶׁן laba.i.pinguedo.craſſitudo.vt Iudi.9.Nũquid poſſum de
pinguedo. ſerere pinguedinem meã.Ps.66.Sicut adipe & pinguedĩe
Craſſitudo repleatur anima mea.Eſa.55.Et delectabitur in craſſitudi
ne aĩa veſtra.Hiere.31.Et inebriabo aĩam ſacerdotum pin
דֶּשֶׁן guedine.Item דֶּשֶׁן Déſen ſiue דָּשֶׁן Dáſen.i.cinis.vt Leuit.
Cinis. .1.In quo cineres effundi ſolent.pro quo hebrei legũt. In
locum cineris.& in hebreo caret nũero plurali. & in eodẽ.
6 Tolletq; cineres quos vorans ignis exuſſit.3. Reg.13. Et
דִּשֵּׁן effũdetur cinis q in eo eſt. & inde verbũ דִּשֵּׁן Daſen.i.cine
res colligere.vel a cinere mundare.vt Exo.27. Facieſq; in
Cinerẽ ſu- vſus eius lebetes ad ſuſcipiendos cineres.Nu.4. Sed & al-
ſcipere. tare mundabũt cinere.& inde illud pſalmi.20.Et holocau-
A cinere ſtum tuũ pinguefiat: exponũt aliqui hebrei.Et holocauſtũ
mundare tuũ incineretur.i.in cinerẽ redigetur ſup altare holocauſti.

דָּת Dath.edictũ.lex.ritus.conſtitutio.ſnĩa.Eſdre.8.Dede-
דָּת rũtq; edicta regis ſatrapis qui erant de cõſpectu regis.
Edictum Eſter.1.Scientium leges ac iura maiorum.& in eodẽ.& ſcri
Lex. bantur iuxta legem perſarum atq; medorũ.& in eodem.3.
Nouis vtens legibus.& in eodem.Inſuper & regis ſcita cõ
temnens.Pro quo hebrei legunt.Et leges ſiue edicta regis
non ipſi faciunt.i.cõtemnũt.& in eodẽ.Statimq; edictũ pe
pendit in ſuſis.& in eodẽ.4.Et tunc ingrediar ad regẽ con
Sentẽtia tra legem faciens.Dañ.2.Vna eſt de vobis ſnĩa.& aliqñ ſcri
bitur cum aleph in fine.vt in eodem.Et egreſſa ſnĩa ſapien
tes interficiebantur.Ponitur ẽt pro tributo quod datur re-
gibus vl' principibus per ſingulos annos.vt Eſdre.6. vt de
arca regis.1.de tributis que dantur de regiõe trãs flumen. Tributum

דִּתְאָה Ditha in lingua chaldaica ſignificat herbã ſiue fe
דִּתְאָה num.Dañ.4.Et cum feris pars ei9 in herba terre. דִּתְאָה Herba.
דְּתָבְרַיָּא Dethabraia.in lingua chaldaica ſignificat opti-
mates ſiue magnates.& ſolum inuenitur in nũe דְּתָבְרַיָּא optimates
ro plurali.Dañ.3.Duces & tyrãni & optimates.

De incipientibus a littera.ה.He.

הַ Ha.Iſta particula הַ Ha.Nunq; reperitur ſola per ſe ſicut הַ
neq; vlla alia littera hebraica.Sed apponitur nomini vel
verbo & aliquibus aliis partibus orationis.Et qñ preponi-
tur: tunc cõmuniter eſt quaſi articulus demõſtratiuus ſicut
in greco.ὁ.ἡ.τό. qui ſunt articuli maſculini & feminini & Artic'ls de mõſtratiu9
neutrius ſicut in noſtro vulgari dicitur.El.la.los.las.Et ſic
in hebreo dicitur הָאִישׁ Hais.i.vir cũ predicto articulo El.
ſ.vir ſpecialis de quo habemus aliquam cognitionem : vel
de quo facta eſt aliqua mentio.& ideo nunq; apponitur no
mini proprio quia eſt notus per ſe & non indiget tali arti-
culo.nec etiam predictus articulus apponitur nomini qñ
illud nomẽ iungitur cũ ꝓnomine deriuatiuo.ſ.Meus.tuus
ſuus.noſter.veſter.Niſi in paucis admodũ locis:vt Ioſ.7.
Et abſcondi in terra contra medium tabernaculi mei. vbi
huic nomini tabernaculi mei in hebreo preponitur predi
ctus articulus & dicitur הָאָהֳלִי Haaholi.Et quãtum memo
ria teneo ſolum inuenitur in predicto loco.In aliis vero lo
cis ſemper apponitur nomini quod non habet poſt ſe ꝓno
men adiunctum.vt Geñ.42.Locutus eſt nobis dñs terre
dura.pro quo in hebreo habetur.Locutus eſt nobis vir do
minus terre dura.vbi preponitur predicta particula הַ Ha
huic dictioni vir.Exo.11.Fuitq; moyſes vir magnus valde.
Pro quo in hebreo habetur.Etem̃ vir moyſes magnus val-
de.ſ.fuit הָאִשָּׁה Haiſa.i.mulier cum predicto articulo.la.vt
Geñ.3.Mulier quã dediſti mihi ſociã.הָאֲנָשִׁים Haanaſim.
ideſt viri.cum predicto articulo los. vt Geñ.34. Irati ſunt
valde.pro quo in hebreo habetur.Irati ſũt viri valde.Exo.
35.Viri cum mulieribus prebuerũt.הַנָּשִׁים Hanaſim.i.mu
lieres cum predicto articulo.las.vt in eodem.15.Egreſſeq;
ſunt oẽs mulieres poſt eam.& predictus articul9 הַ Ha pre-
ponitur omnibus caſib9 & generib9 & nũeris. Nomĩatiuo
vt הָאָרֶץ הָיְתָה Haáres háitha.i.terra erat. vt Geñ.1. Terra Articulus nomĩatiui
aũt erat inanis & vacua.genitiuo vt מִקְוֵה הַמַּיִם Micue ha- Articulus genitiui.
máim.i.cõgregationem aquarum.vt in eodem. Cõgrega
tioneſq; aquarũ vocauit maria: Datiuo vt עַל הָאָדָם Al haa Articulus datiui.
dam.i.homini.vt in eodẽ.2..Precepitq; ei dicens.Pro quo
in hebreo habetur.Precepitq; dñs de9 homini ſiue ipĩ ade Articulus
dicens.Accuſatiuo ut אֶת הַשָּׁמַיִם Eth haſamáim.i.celos. vt accuſatiui.
in eodem.1.In principio creauit deus celum & terrã. Voca Articulus
tiuo vt הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם Haazinu haſamáim.i. audite celi.vt vocatiui.
Deut.32.Audite celi que loquor. Ablatiuo vt בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי Articulus
Baiom haſemini.i.in die octauo.vt Leuit. 9.Facto aũt octa ablatiui.
uo die.& aliqñ ponitur pro hoc articulo vocãdi.o. vt הַמֶּלֶךְ Articulus vocandi.
Hamélech.i.o.rex.vt Iudi.3.Verbũ ſecretũ habeo ad te. o
rex הַשַּׂר Haſar.i.o princeps.vt.4 Reg.9.Verbum mihi ad
te o princeps.& in eo. At ille dixit ad te o princeps. הַנַּעַר
Hanáar.i.o adoleſcens.vt.1.Reg.17. De qua progenie es.
o adoleſcẽs הָרֹאֶה Haroe.i.o videns.vt.2.Reg.15. O vidẽs
reuertere in ciuitatem הַכֹּהֲנִים Hacohanim.i.o ſacerdotes.
vt Malach.1.O ſacerdotes qui deſpicitis nomen meum.Et
ſecũdũ hebreos nunq; preponitur nomini proprio predi-
ctus articulus:niſi tm̃ nominibus appellatiuis. Et licet pre-
ponatur huic nomini ade tamẽ preponitur ei prout eſt no

mē appellatiuum & ſignificat hominem. Significat ēt q̃ſi
Ille. ꝓnomē demōſtratiuū.vt הָאִישׁ Hais.i.ille vir.vt.2.Reg.12
Tu es ille vir qui feciſti hāc rem.vbi pro eo quod in lr̄a no⸗
ſtra eſt ille vir in hebreo habetur Hais. הָאִשָּׁה Haiſa.i.illa
mulier.vt.1.Reg.1.Ego ſum illa mulier que ſteti coram te
hic הָרְחָבָה Archaba.i.illa latiſſima.Hiere.51.Murus baby⸗
lonis ille altiſſimus. debet legi latiſſimus.& in hebreo mu
rus eſt generis feminini.& aliq̄n ſignificat emphaſim.i.ni
miam quandā expreſſionem vel excellentiam.Sicut apud
latinos.Alexander ille magnus.Sic apud hebreos.dicitur.
הָאֱלֹהִים Haelohim ſiue הָאֵל Hael.i.ille deꝰ qui eſt ſup oēs
deos.הַגָּדוֹל Hagadol.i.ille magnꝰ.הַגִּבּוֹר Hagibor.i.ille po
tens.הַנּוֹרָא Hanora.i.ille terribilis.vt Deut.10.Deꝰ magnꝰ
& potens & terribilis.vbi oībus his dictionibus preponi
tur predictus articulus ה Ha.vt הָעַלְמָה Haalma.i. virgo cū
predicto articulo.vt Eſa.7.Ecce uirgo cōcipiet & pariet fi⸗
lium. Apponitur etiam hec littera הֲ cum apice patha no⸗
mini uel pronomini aut uerbo. Et eſt articulꝰ interrogādi
Nunquid. uel dubitandi:& ſignificat nunquid uel nun.vt Gen̄.4.Nū
Num. quid cuſtos fratris mei ego ſum.& in eodem.18. Nun vere
paritura ſum.& in eodem.20.Nun gentem ignorantem &
iuſtam interficies.& in eodem.27.Nun vnā tm̄ benedictio
nem habes.& in eodē.34.Nunquid vt ſcorto abuti debue
re ſororē noſtra.& in eodē.37.Nunquid rex noſter eris.Et
in eodem.41.Nun inuenire poterimꝰ talem uirū.& Exo.
2.Nun occidere me uis.Nu.11.Nunquid ego concepi oēm
hanc multitudinem.& in eodem.16.Nun parum uobis eſt.
Iob.4.Nunquid homo dei cōparatione iuſtificabitur. Et
ſic in aliis q̄ȝ plurimis locis. Item ponitur pro forſitan. vt
Forſitan. Exo.14.Forſitā non erāt ſepulchra in egypto.Iob.11.For⸗
ſitan veſtigia dei cōprehendes. Item ſignificat vtrū. Gen̄.
Utrum. 24.Vtrum proſperum iter ſuum feciſſet deus.& in eodem
27.Vtrum tu ſis filius meus eſau.& in eo.37.Vide vtrū tu
nica filii tui ſit.& in eodem.42.Vtrum falſa an vera ſint.
Exo.16.Vt tentem eū vtrum ambulet in lege mea.Nu.11.
Iam nunc videbis vtrum meus ſermo opere compleatur.
& in eo.13.Vtrū fortis ſit an infirmus.ponitur etiam in pre
An. dicto loco pro An. & in eodē.16.An & oculos noſtros vis
eruere. &.1.Reg.21.An deſūt nobis furioſi.Iob.40.An ex
trahere poteris leuiatan hamo.Item ponitur pro hac par⸗
Si. ticula.Si.interrogatiue vel dubitatiue.vt Gen̄.8. Vt vide⸗
ret ſi iam ceſſaſſent aque.& in eo.43.Si pater viueret:ſi ha
beremus fratrem.& Exo.4. Vt videam ſi adhuc viuāt.Ps.
13.Vt videat ſi eſt intelligens.Ps.57.Si vere vtiqȝ iuſtitiam
loquimini.Item ponitur pro.Ne.Interrogatiue uel dubi⸗
Ne. tatiue aut admiratiue.vt.3.Reg.13.Tu ne es vir dei qui ve⸗
niſti de iuda.& in eo.17.Etiam ne viduā apud quam ego
vtcūqȝ ſuſtentor afflixiſti.& in eodem.18.Tu ne es ille qui
Ecce. cōturbas iſrael.Item ponitur pro ecce.vt Iob.26.Ecce gi⸗
gantes gemūt ſub aquis.Et q̄n apponitur verbo vel parti⸗
Qui. cipio aliquādo ponitur pro noīe relatiuo.ſ.qui.que.quod.
vt Gen̄.2.Ipſe eſt qui circuit oēm terrā euila.& in eodē.
24.Quis eſt ille homo qui venit per agrum.Ioſ.10.Et ait
ad principes qui ſecū ierant.vbi ponitur הֶהָלְכוּ Hehalchu.
ideſt qui ierant vel qui ambulauerant.& Eſdre.10.Omnes
viri qui duxerūt vxores alienigenas. Eſter.1. Qui regna⸗
uit ab india vſqȝ ad ethiopiam. Habet fortaſſe & alios mo⸗
dos ſignificādi:qui poſſunt reduci ad ſupradictos. De quo
vide in ſuperiori tractatu grāmatice.
הה He. הָהּ Hah.interiectio eſt dolentis.pro quo beatus Hierony⸗
mus tranſtulit. Ve.vt Ezech.30.Vlulate ve diei. & ali⸗
quādo ſcribitur cū aleph in pricipio.& dicitur אֲהָהּ Ahah.
De quo vide ſupra in littera aleph.

הֵא He.ecce.vt Gen̄.47.Accipite ſemina & ſerite agros. הא Ecce.
Pro quo hebrei legunt.Ecce vobis ſemen & ſerite ter⸗
rā.& Ezech.16.Quapropter & ego vias tuas in capite tuo
dedi.pro quo hebrei legunt.Et etiam ego ecce viam tuam
in capite.ſ.tuo dedi.
הַבְהָב Habhab..offerre.vt Oſee.8.Hoſtias offerent. & ſo⸗ הבהב
lum inuenitur in predicto loco.& dicunt aliqui he⸗ Offerre
brei q deriuatur a dictione יָהַב Iahab.que ſignificat addu
cere vel afferre ſiue offerre.Alii vero dicūt q ſignificat cō
cremare ſiue aſſare.quia idem ſignificat in lingua chaldai
ca & arabica.
הָבָה Haba.aduerbium eſt exhortandi vel inuitandi.ſ.eia. הבה
age. agite. beatꝰ Hieronymꝰ tranſtulit venite.Gen̄.11 Venite.
Venite faciamꝰ lateres.De q̄ vide iſra in dictiōe יָהַב Iahab.
הָבַל Habal.euaneſcere.ſiue vanū eſſe. Aut vane agere: vel הבל
vane loqui.vt.4.Reg.17.Secutiqȝ ſūt vanitates & va⸗ Vane age
ne egerūt.Iob.27.Et quid ſine cauſa vana loquimini.Hie Vana loq.
re.2.Et ambulauerunt poſt vanitatem & vani facti ſunt. &
inde הֶבֶל Hebel ſiue הָבֶל Habel.i.vanitas aut vanum.& in Vanum eſt הבל
plurali הֲבָלִים Habalim.i.vanitates aut vana.vt Eccl's.1. Va הבלים
nitas vanitatum dicit eccl's: vanitas vanitatū & oīa vanitas. Vanitas.
& in eo. Vidi cūcta que fiunt ſub ſole & ecce vniuerſa vani⸗ Vanitates
tas.& in eodē.2.Et eſt quicqȝ tam vanū. & in eo.Adoleſcē
tia & voluptas vana ſunt.Deut.32.Irritauerūt me in vani⸗ Vanum
tatibus ſuis.Hiere.10. Vana ſunt & opus riſu dignū.Pōitur
etiam pro idolis vel pro ſculptilibus .vt in eodem.14. Nū⸗ Sculptilia
quid ſunt in ſculptilibus gentium qui pluat.
הָבֶן Haben.genꝰ eboris.Sed quia eſt dictio obſcura & inu⸗ הבן
ſitata.ideo btūs Hieronymꝰ poſuit in trāſlatiōe ipſum
hebraicū.vt Ezech.27.Dētes eburneos & hebeninos. vbi Hebenini
ponitur in hebreo הָבְנִים Habnim.in nūero plurali.& ſolū הבנים
inuenitur in predicto loco.Et dicunt aliqui hebrei q ſigni
ficat quoddā genus ligni pulcherrimi.
הָבַר Hober augur.aſtrologus.vt Eſa.47.Stent & ſaluent הבר
te augures celi qui contemplantur ſydera.lxx. vero Augures.
ſic tranſtulerunt.Stent & ſaluam te faciant aſtrologi celi.& Aſtrologi.
ſolum inuenitur in nūero plurali & in predicto loco.
הָגָה Haga.meditari.loqui.clamare.ſonos ſeu verba profer הגה
re.rugire.gemere.amouere.auferre.vt Iob.27.Neqȝ Meditari.
lingua mea meditabitur mendacium. Ps.1. Et in lege eius
meditabitur die ac noctē.Ps.2.Et populi meditati ſunt ina
nia.Ps.62.In matutinis meditabor in te.Ps.70.Sed & lin⸗
gua mea tota die meditabitur iuſtitiam tuam.i. loquetur.
Ps.76.Et meditabor in oībus operibꝰ tuis.Eſa.33.Cor tuū
meditabitur timorē.& in eo.37.Meditatꝰ eſt in ſpiritu ſuo
duro per diē eſtus.Sed dicunt hebrei q in predicto loco ſi⸗
gnificat amouere vel auferre.& ſic legunt. Amouit ſiue ab⸗ Amouere.
ſtulit in ſpiritu ſuo duro.& in eodē.59.Concepimꝰ & locu Loqui
ti ſumus de corde verba mendacii.ponitur ēt pro clamare. Clamare
vt.Ps.113.Nō clamabūt in gutture ſuo.& btūs Hieronymꝰ Sonare
in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Nō ſonabunt in gutture
ſuo.Eſa.8.Qui ſtridēt in incantationibus ſuis.pro quo he⸗
brei legunt.Qui garriūt & clamāt vel ſonant aut loquūtur
Item ſignificat rugire vel gemere.vt Eſa.31. Quomō ſi ru Rugire
giat leo & catulus leonis ſup predam ſuā.& in eo.59.Et q̄ſi Gemere
columbe meditantes gememus.& ſupra in eodē. 38. Medi
tabor vt colūba.i.gemā vel rugiam vt colūba.Inde הֶגֶה He הגה
ge.i.ſonus.ſermo.locutio.gemitꝰ.vt Iob.37.Et ſonum de Sonus
ore eius procedētē.&.Ps.59.Sicut aranea meditabuntur.
Pro quo beatꝰ Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.trāſtu
lit.Quaſi ſermonē loquēs.ponitur etiā pro gemitu.pro q̄
beatꝰ Hieronymus tranſtulit carmē.ſ.lugubre vel triſte. vt Carmen.
Ezech.2. Et ſcripte erant in eo lamentationes & carmen

© Biblioteca Nacional de España

Rugitus. Meditatio. הָגוּת Meditatio. הִגָּיוֹן Meditatio. Canticum. הָגָה Amouere. Auferre.

& ve. & aliqñ ſcribitur cum duplici gnimal. & ſignificat clamorem vel rugitum aut meditationem. vt. Pſ.5. Intellige clamorem meum. & beatus Hieronymus tranſtulit. Intellige rugitum meum. Pſ.38. In meditatione mea exardeſcet ignis. & aliqñ ſcribitur cum tau in fine & dicitur הָגוּת Haguth. vt. Pſ.48. Et meditatio cordis mei prudentia. Inde הִגָּיוֹן Higaion. i. meditatio. vt. Pſ.9. In operibus manuum ſuarum comprehenſus eſt peccator. pro quo hebrei legũt. In operibus manuum ſuarum corruit impius meditatio ſemper. ſiue meditatione ſemper. Pſ.18. Et meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Ponitur etiam pro cantico. vt. Pſ.91. Cum cãtico in cithara. Item הָגָה Haga. amouere. auferre. 2. Reg.20. Amoto ergo illo de via tranſibat oĩs vir. & Prouer.25. Aufer rubiginem de argento. & in eodẽ. Aufer impietatem de vultu regis.

הָגַן Separatũ. הֲגִינָה Canere.

הָגַן Hagan. ſeparatũ. vt Ezech.42. Que via erat añ veſtibulũ ſeparatum per viam orientalẽ ingredientibus. vbi pro eo quod in littera noſtra eſt ſeparatum in hebreo habetur הֲגִינָה Hagina. & ſolum inuenitur in predicto loco. & dicunt hebrei ꝙ ſignificat rectum ſiue directum. Tamẽ ſi illa particula ה Ha eſſet articularis ſicut ſupra in principio huius littere dictum eſt. Tunc dictio גִּנָה Gina ſignificat hortum ſiue pomerium. & tunc poterit eſſe talis littera. ſ. que via erat ante veſtibulum ſiue ante peribolum horti ſiue pomerii per viam orientalem ingredietibus. Alii vero dicũt ꝙ predicta dictio deriuatur a dictione נָגַן Nagan. que ſignificat canere vel pſallere. & legũt. Que via erat ante peribolum vel clauſuram organizationis vel cantici. i. vbi leuite canebant laudes deo. & huius opinionis eſt Nicolaus de lyra cui concordat tranſlatio chaldaica.

הֵד Gloria.

הֵד Hed. laus. ſiue gloria. vt Ezech.7. Prope eſt dies occiſionis & non glorie montium. & dicunt hebrei ꝙ ſignificat ſonitum ſiue clamorem aut reſonantiam. Et ꝙ deriuatur a ſequenti dictione que ſignificat ſonitum vel clamorẽ Alii vero dicunt ꝙ deriuatur a dictione הוד Hod. que ſignificat laudem vel gloriam. ſicut eſt in littera noſtra. De quo infra dicetur.

הֵידָד Vox calcãtium. Clamor. Celeuma.

הֵידָד Hedad. ſonitus. ſtrepitus. clamor. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit vocem calcãtium. Eſa.16. Vox calcantium irruit. & in eodem. Vocem calcantium abſtuli. i. clamorem vel ſtrepitum quem calcantes in torculari faciũt Quod etiam dicitur celeuma. vt Hiere.25. Celeuma quaſi calcantium concinetur. & in eodem.48. Nequaꝗ̄ calcator vue ſolitum celeuma cantabit. & in eodem.51. Et ſuper te celeuma cantabitur. in quibus locis ponitur predicta dictio pro celeuma. Et ſcribitur cum iod in prima ſyllaba.

הַדָּבְרִין optimates.

הַדָּבְרִין Hadabre ſiue הַדָּבְרַיָּא Hadabraia in lingua chaldaica ſignificat optimates ſiue principes. & ſolum inuenitur in numero plurali. Dañ.3. & ait optimatib⁹ ſuis.

הָדָה Mittere.

הָדָה Hada. extendere. mittere. ſ. manũ. vt Eſa.11. Et in cauernam reguli qui ablactatus fuerit manũ ſuam mittet. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

הָדַךְ Conterere.

הָדַךְ Hadach. conculcare. conterere. vt Iob.40. Et contere impios in loco ſuo. & ſolũ inuenitur in predicto loco.

הֲדֹם Scabellũ. הַדָּם Scindere. הַדָּמִין Fruſta.

הֲדֹם Hadom. ſcabellum. vt Pſ.109. Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum. Eſa.66. Terra autem ſcabellum pedum meorum. Item הַדָּם Hadem. in lingua chaldaica ſignificat ſcidere: aut in fruſta ſecare & inde הַדָּמִין Hadamin. i. fruſtra ſeu fragmenta. Dañ.1. Peribitis vos. pro quo hebrei legunt. in fruſta concidemini. & in eodem.3. Diſpereat: & domus eius vaſtetur. pro quo hebrei legunt. In fruſta concidatur.

הֲדַס Myrtus. הֲדַסִּים Myrteta.

הֲדַס Hadas. myrtus. vt Nee.8. Frõdes myrti & ramos palmarum. Eſa.41. Dabo in ſolitudine cedrum & ſpinã & myrtum. & in eodem.55. Et pro vrtica creſcet myrtus. & in plurali הֲדַסִּים Hadaſim. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit. Myrteta. Zach.1. Et ipſe ſtabat inter myrteta que erant in profundo.

הָדַף Impellere. Expellere. Subuertere. Impigere.

הָדַף Hadaph. impellere. expellere. ſubuertere. vt Nũ.35. Si per odium quis hominem impulerit. Deut.6. vt deleret omnes inimicos tuos coram te. pro quo hebrei legũt. Vt expellat omnes inimicos tuos coram te. Prouer.10. Et inſidias impiorũ ſubuertet. Eſa.22. Et expellam te de ſtatione. Hiere.46. Non ſtetit: quoniam dominus ſubuertit eum Ezech.34. Pro eo quod lateribus & humeris impingebatis. i. expellebatis vel impellebatis.

הָדַר Honorare. Gloriari. Glorificar. הָדָר Pulcher. Pulchritudo. Decor.

הָדַר Hadar. decorare. honorare. gloriare. glorificare. vt Leuit.19. Et honora perſonã ſenis. Prouer.25. Ne glorioſus appareas coram rege. i. ne glorieris coram rege ſeu ne glorificeris. Threñ.4. Faciem ſenum non erubuerunt. Pro quo hebrei legunt. Facies ſenum non ſunt honorate. vel non ſunt decorate. Dañ.5. Deum qui habet flatum tuũ in manu ſua non glorificaſti. Exo.23. Et pauperis non miſereris in iudicio. pro quo hebrei legunt. Et pauperẽ non honorabis ſiue non decorabis in iudicio. Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum. & inde הָדָר Hadar ſiue הֶדֶר Heder. i. pulcher ſiue decorus: aut pulchritudo vł decor. vt Leuit.23. Sumetiſq; vobis die prĩo fruct⁹ arboris pulcherrime. Pſ.95. Confeſſio & pulchritudo in conſpectu eius. Pſ.103. Cõfeſſionem & decorem induiſti. Dañ.11. Et indign⁹ decore regio. Pſ.144. Magnificentia glorie ſanctitatis tue loquetur. pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatẽ tranſtulit decorẽ glorie magnitudĩs tue & verba mirabilium tuorum loquar. Dañ.4. Et in gloria decoris mei. & aliqñ ſcribitur cũ tau in fine. vt. Pſ.95. Adorate dñm in atrio ſancto eius. pro quo beat⁹ Hieronym⁹ in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trãſtulit. Adorate dominum in decore ſanctuarii. 2. Paralip.20. Vt laudarent cũ in turmis ſuis. pro quo hebrei legunt. Et laudarent decorẽ ſanctuarii ſiue decorem ſanctum aut in decore ſanctuarii. Ponitur etiam pro dignitate. vt Prouer.14. In multitudĩe populi dignitas regis. i. gloria ſiue decor regis. & in plurali הַדְרֵי Hadre. pro quo in noſtra tranſlatione habetur ſplẽdores. Pſ.109. In ſplendoribus ſanctorum. Sed beat⁹ Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem pro הַדְרֵי Hadre. legit הַרְרֵי Harere cum duplici res. i. montes. vbi ſic tranſtulit. In montibus ſanctis. Et hec varietas cõtigit propter ſimilitudinem res & daleth: que ſunt quaſi vnius figure. & fortaſſe in libris antiquis erat ſcriptũ הַרְרֵי Harere cũ duplici res. Inde הָדוּר Hadur. i. decorus glorioſus ſiue formoſus. vt Eſa.63. Iſte formoſ⁹ in ſtola ſua. & in pľali הֲדוּרִים Hadurim. vt in eodem.45. Et glorioſos terre humiliabo. Hebrei tamen dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat anfractus: ſiue abrupta: vel circuitus viarum: aut vias non rectas. & ſic legunt. Et diſtorta. i. ea que non ſunt recta rectificabo ſiue anfractus vel abrupta. ſ. viarum equabo. Item הֲדַר Hadar in lingua chaldaica ſignificat reuertere. Dañ.4. Et ad honorem regni mei decoremq; perueni. pro quo hebrei legunt. Et ad honorem regni reuerſus ſum ſiue reduct⁹ ſum.

Dignitas. הַדְרֵי Splẽdores. Montes. הָדוּר Formoſus. הֲדוּרִים Glorioſi. הֲדַר Reuertere.

הוֹ

הוֹ Ho. ve. Interiectio dolentis. vt Amos.5. Et in cũctis que foris ſunt dicetur ve. ve. & ſolũ inuenitur in pdicto loco.

הוּא Ipſe.

הוּא Hu. pronomen eſt tertie perſone aut verbum ſubſtantiuum. ſ. ipſe vel ipſum. ille vel illud. iſte vel iſtud. is vł id. eſt vel fuit. Gñ.1. Ipſe eſt qui circuit omnem terram eui

© Biblioteca Nacional de España

Ipſum. lath. & in eodem. Ipſum eſt nomen eius. Et in eodẽ. 18. Ipſe
Ille. vero ſtabat iuxta eos. & in eo. 27. Quis igitur ille eſt qui
Iſte. dudũ captam venationem attulit mihi. Exo. 6. Iſte eſt aarõ
& moyſes. & in eo. Iſte eſt moyſes & aaron. Eſter. 7. Quis
eſt iſte & cuius potentie. Et accipitur etiam in genere neu-
tro: quia hebrei non habent genꝰ neutrum: ſed pro eo vtũ
הִוא tur cõiter genere maſculino & aliquando feminino. Scribi
tur etiam הִוא Hi cum vau in medio dictionis. & cum pun-
cto hiric in genere feminino. ſ. ipſa. illa. iſta. vt Geñ. 3. Mu-
Ipſa lier quam dediſti mihi ſociam dedit mihi de ligno. pro quo
in hebreo habetur. Ipſa dedit mihi de ligno. & in eodem.
הוא Ipſa conteret caput tuum. Sed in predicto loco in codicibꝰ
hebreorum ſcribitur הוא Hu cum puncto ſurec: quod inter
pretatur ipſe vel ipſum & refertur ad ſemen: De quo ſupra
dixerat: inimicitias ponam inter te & mulierem & ſemen
tuum & ſemen illius. Vtroqꝫ tñ mõ legi poteſt: quia eiſdẽ
litteris vtrũqꝫ ſcribitur in hebreo ſcilicet ipſum & ipſa. Et
Illa. in eodem. 17. Delebitur anima illa de populo ſuo. & in eo-
dem. 24. Ipſa eſt mulier quam preparauit dominꝰ filio do
mini mei. & ſic in aliis locis ponitur הִוא Hi. cum vau in me
הוא dio dictionis in genere feminino. Item ponitur הוא Hu. ꝓ
Qui. hoc nomine relatiuo quis vel qui. vt Geñ. 14. Qui habita-
bat in ſodomis. & in eodẽ. Qui habitabat in conualle mã-
bre. Ponitur etiam pro hoc verbo ſubſtantiuo Sum es fui.
vt Geñ. 20. Quia propheta eſt. & in eodem. In omni lo-
co ad quem ingrediemur dices ꝙ frater tuꝰ ſim. Deut. 32.
Videte ꝙ ego ſim ſolus. Vide etiam de hoc infra in dictio
ne הָוָה Haua.

הוד הוד Hod. gloria. laus. confeſſio. honor. decor ſiue ſpecies.
Gloria. Nu. 17. Et dabis ei precepta cunctis videntibus & par-
tẽ glorie tue. 2. Paralip. 29. Et tibi laus. ſ. eſt. & Iob. 39. Glo
Confeſſio. ria narium eius terror. Ps. 103. Confeſſionem & decorẽ in-
duiſti. Ps. 148. Confeſſio eius ſuper celum & terrã. Hiere.
22. Ve domine: ve inclyte. Pro quo hebrei legunt. Ve domi
ne ſiue ve domino & ve glorie eius. Dañ. 11. Et non tribue-
Honor. tur ei honor regius. Oſee. 14. Et erit quaſi oliua gloria
eius. Zach. 10. Quaſi equum gloria eius in bello. Significat etiam decorem ſiue ſpeciẽ. 1. Paralip. 7. Soror autem
Decorus. eius regina peperit virum decorũ. Dañ. 10. Et ſpecies mea
Species immutata eſt in me.

הוה Haua. verbum eſt ſubſtantiuũ. ſ. ſum es fui. vt Geñ. 27.
הָוָה Eſto dominus fratrum tuorũ. Eſdre. 4. Nam & reges
Eſſe. fortiſſimi fuerunt in ieruſalem. Nee. 8. Et leuare te velis ſu-
per eos in regẽ. Pro quo hebrei legunt. Et tu es ſup eos rex
ſiue & tu velis eſſe ſuper eos rex. Eccl's. 2. Quid enim ꝓde
rit homini de vniuerſo labore ſuo. pro ꝗ he. le. quid em̃ eſt
homini de vniuerſo labore ſuo. Et aliquando ſcribitur cum
aleph in fine. vt in eodem. 11. In quocũqꝫ loco ceciderit ibi
erit. & Iob. 37. Qui precipit niui vt deſcendat in terrã. Pro
quo hebrei legunt. Qui precipit niui eſſe in terra. i. vt de-
ſcendat in terram ſicut eſt in littera noſtra. Dañ. 2. Tu rex
videbas. Pro quo hebrei legunt. Tu rex videns eras. & ali-
quando ſcribitur cum lamed in principio & aleph in fine
Calamitas loco he. Dañ. 2. Sit nomen domini benedictum in ſecula. vi
הוָֹה de etiam de hoc infra in dictione הָיָה Haia. Item הוָֹה Houa
ſiue הָוָה Haua aut הַוֺּת Hauath. i. calamitas. vanitas. inſidie.
iniquitas. peruerſitas. vt Iob. 6. Et calamitas quam patior.
Eſa. 47. Irruet ſuper te calamitas quam non poteris expia
Vanitas. re. Ponitur etiam pro vanitate. Ps. 51. Et preualuit in vani-
tate ſua. Sed beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebrai-
cam veritatẽ tranſtulit. Confortatus eſt in inſidiis ſuis. Pro
uer. 10. Inſidias impiorum ſubuertet. Michee. 7. Et magnꝰ
locutus eſt deſiderium anime ſue. Pro quo hebrei legũt. Et Inſidie
magnus locutus eſt iniquitatem vel peruerſitatem anime Iniquitas
ſue. Sed mutando he primum in aleph: tunc poteſt ſignifi-
care deſiderium. & in plurali. הַוּוֺת Hauoth. Ps. 37. Et qui in הַוּוֺת
quirebant mala mihi locuti ſunt vanitates. ſed beatus Hie- Vanitates
ronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit
inſidias. Ponitur etiam pro iniuſtitia. vt. Ps. 51. Iniuſtitiã
cogitauit lingua tua. Pro quo beatus Hieronymus tranſtu Iniuſtitia.
lit in predicto pſalterio. Inſidias cogitat lingua tua. Ps. 54.
Et labor in medio eius & iniuſtitia. Pro quo beatus Hiero
nymus in predicto pſalterio tranſtulit. Inſidie in vitalibus
eius. Ponitur etiã pro iniquitate. vt. Ps. 56. Donec tranſeat
iniquitas. Sed etiam in hoc loco beatus Hieronymꝰ in pre
dicto pſalterio tranſtulit. Donec tranſeant inſidie. Et dicũt
aliqui hebrei ꝙ ab hac dictione deriuatur verbum תְּהוֹתְתוּ
Thehothethu. Pro quo. lxx. trãſtulerunt irruitis. vt. Ps. 61.
Quouſqꝫ irruitis in hominem. Pro quo beatus Hierony- Irruere
mus in predicto pſalterio tranſtulit. Vſquequo inſidiami- Inſidiari.
ni contra virum.

הוֹי Hoi. ve. interiectio dolentis. ſiue o. quod eſt aduerbium הוי
vocatiui caſus. vt Eſa. 1. Ve genti peccatrici. & in eodem
5. Ve qui coniungitis domum domui. & in eodem. Ve qui Ve.
trahitis peccatum in funiculis vanitatis. & in eodẽ. Ve qui
dicunt malum bonum & bonum malum. & in eodem. Ve
qui ſapientes eſtis in oculis veſtris. & in eodem. Ve qui po-
tentes eſtis ad bibendum vinum. & in eodem. 10. Ve qui cõ
dunt leges iniquas. & in eodem. Ve aſſur virga furoris mei
& Hiere. 22. Non plangent eum ve frater & ve ſoror: non
concrepabunt ei ve domine & ve inclyte. & in eodem. 47.
O mucro domini vſquequo non quieſces. & Zach. 2. O. O.
O fugite de terra aquilonis. & in eodẽ. 2. O ſion fuge. Eſa.
55. Omnes ſitientes venite ad aquas. Pro quo hebrei le-
gunt. O omnes ſitientes venite ad aquas. & aliquando ſcri
bitur ſine Iod. & dicitur הוֹ Ho de quo ſupra dictum eſt.

הוֹן Hon. diuitie: ſiue multitudo aut abundãtia diuitiarum. הון
ſubſtantia. ſufficientia. ſatis. vt. Ps. 118. Sicut in omnibꝰ
diuitiis. Prouer. 11. Non proderunt diuitie in die vltionis. Diuitie
Et in eodem. 13. Et quaſi pauper cum in multis diuitiis ſit.
Et in eodem. 19. Diuitie addunt amicos plurimos. Ponitur
etiam pro ſubſtantia. vt Prouer. 1. Omnem precioſam ſub- Subſtãtia
ſtantiam reperiemus. & in eodem. 3. Honora dominum de
tua ſubſtantia. Et in eodem. 6. Omnem ſubſtantiam domꝰ
ſue tradet. Et in eodem. 10. Subſtantia diuitis vrbs fortitu-
dinis eius. Et in eodem. 13. Subſtantia feſtinata minuetur.
Et in eodem. 24. Vniuerſa ſubſtantia precioſa & pulcherri
ma. Significat etiam ſatis vel ſufficientia. vt Prouer. 30. Et
quartum ꝙ nunquam dicit ſufficit. Et in eodem. Ignis ve- ſufficiẽtia.
ro nunqꝫ dicit ſufficit. Ponitur etiam pro precio. vt. Ps. 43
Vendidiſti populum tuum ſine precio. ideſt ſine ſubſtantia Precium
vel ſine diuitiis.

הָזָה Haza. dormitare ſecundum hebreos. & inde הֹזִים Ho הָזָה
zim. ideſt dormitantes. Pro quo beatus Hieronymus הֹזִים
tranſtulit. videntes vana. quaſi חֹזִים Chozim cum littera
cheth. Eſa. 56. Videntes vana dormientes & amantes ſom- Vana.
nia. & ſolum inuenitur in predicto loco.

הִי Hi. ve. Interiectio dolentis. vt Ezech. 2. Et ſcripte erant הִי
in eo lamentationes & carmen & ve. & ſolũ inuenitur in Ve.
predicto loco.

הִיא Hi. pronomen eſt tertie perſone generis feminini. i. הִיא
ipſa. illa. iſta. ea. eadẽ. vt Geñ. 20. Et ipſa ait frater me- Ipſa.
us eſt. Iudi. 4. Que iudicabat populum. Et in eo. Et ſede-
bat ſub palma que nomine illius vocabatur. Pro quo he-

© Biblioteca Nacional de España

היא Ipſa. brei legunt. Et ipſa ſedebat ſub palma debbora. Threñ. 1. Habitauit inter gentes pro ꝙ in he. hr̄ ipſa habitauit inter gẽtes. Et aliquando ſcribitur cũ vau in medio dictiõis ſicut ſupra dictum eſt in dictione הוא Hu. Ponitur etiam pro hoc verbo ſubſtantiuo ſum es fui. vt Gen. 12. Quare non indicaſti mihi ꝙ vxor tua eſſet. Et in eodem. 20. Dixitq; de ſara vxore ſua ſoror mea eſt. Ps. 118. Quia in eternum mihi eſt. Eſſe.

היה Eſſe. הָיָה Haia eſſe. verbum ſubſtantiuum. egrotare. euaneſcere. vt Gen. 6. Noe vir iuſtus atq; perfectus fuit in gene rationibus ſuis. Et in eodem. 10. Ipſe cepit eſſe potens in terra: & erat robuſtus venator coram domino. Et in eodẽ. Fuit autem principium regni eius babylon. Et in eodem. 21. Et fuit cum eo. Et in eodem. 26. Sit iuramentum inter nos. Exo. 3. Ego ſum qui ſum. & in eodem. Qui eſt miſit me ad vos. Et in eodem. 9. Ecce manus domini erit ſuper agros. Iudi. 16. Infirmus ero vt ceteri hominum. 1. Reg. 1. Fuit vir vnus de ramathaim. 2. Reg. 4. Duo viri principes latronum erant filio ſaul. Et i eo. 7. Ego ero ei in patrẽ & ipſe erit mihi in filium. Dañ. 1. Fuit autem daniel vſq; ad annum primum cyri regis. Et aliquando ſcribitur ſine he finali. vt in aliquibus locis ſupradictis. Scribitur etiam aliquando cum duplici iod. vt Gen. 24. Soror noſtra creſcas in mille millium. Pro quo in hebreo habetur. Soror noſtra tu ſis in mille millium. 2. Reg. 15. Si veneris mecum eris mihi oneri. & a predicta dictiõe: & a ſupradicto verbo הוה Haua. deriuatur nomen domini tetragrammaton quod ſcribitur quattuor litteris. ſcilicet. Iod. he. vau. he. & ſignificat eſſe vel eſſentiam. pro quo beatus hieronymus & alii interpretes traduxerunt dominum: & etiam hebrei pro hoc nomine legunt אדני Adonai. ideſt dominus. de quo vide ſupra in dictione אדן Adon. Et aliquando predicta dictio הָיָה Haia. põitur ꝑ hoc verbo. fio. fis. fit. vt Gen. 1. Fiat lux & facta eſt lux. Et in eodem. Fiat firmamentũ in medio aquarum. Et in eodem. Et factum eſt ita. Et in eodem. Fiant luminaria. & Ruth. 1. Et factum eſt in diebus vnius iudicis. Threñ. 3. quis eſt iſte qui dixit vt fieret. Ezech. 1. Factum eſt verbum domini ad ezechielem filium buzi. Et in eodem. 6. Et factus eſt ſermo domini ad me dicens. Et in voce paſſiua aliquando recipit nun in principio. vt Deut. 4. Si facta eſt aliquando huiuſcemodi res. Iudi. 19. Nunquam res talis facta eſt. Prouer. 13. Deſiderium ſi compleatur delectat animam. Pro quo hebrei legunt. Deſiderium factum. ideſt completum delectat animam. Significat etiam infirmari ſiue languere: quando ſcribitur cum nun in principio. vt Dañ. 8. Et ego daniel langui & egrotaui per dies. Item ſignificat euaneſcere ſiue perire. pro quo beatus hieronymus tranſtulit fugit. vt Dañ. 2. Et ſomnus eius fugit ab eo.

Fieri.

Languere Euaneſcer

היך quomodo. הֵיךְ Hech. Quomodo. vt. 1. Paralipo. 13. Quomodo poſſum ad me introducere Arcam dei. Dañ. 10. Et quomodo poterit ſeruus domini mei loqui cum domino meo.

הים Cõturbare Tumultuari. הִים Him. Turbare. tumultuari. perdere. interficere. Ps. 54. Contriſtatus ſum in exercitatione mea & cõturbatus ſum. Michee. 2. Tumultuabuntur a multitudine hominum. Et aliquando ſcribitur ſine iod. vt Deut. 7. Et interficiet illos donec penitus deleantur. Vbi vltimum mem non eſt de ſubſtantia dictionis: ſed eſt pronomen relatiuum numeri pluralis. & Ruth. 1. Velox apud cunctos fama percrebuit. Pro quo hebrei legunt. Et conturbata eſt omnis ciuitas ſuper eis. Siue tumultuata eſt omnis ciuitas ſuper eis. Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum. Vide etiam de hoc infra in dictione הָמַם Hamam. & in dictione הָמָה Hama. Et inde מְהוּמָה Mehuma. ideſt perturbatio. pauor. interfectio. vt Deut. 7. Donec penitus deleantur. Pro quo hebrei legunt. Perturbatione ſiue interfectione magna nimis. Et. 1. Reg. 5. Fiebat enim pauor mortis in ſingulis vrbibus.

Interficer

מהומה Perturbatio. Pauor

הין Velle. paratũ eẽ. הִין Hin. Velle. paratum eſſe. vt Deut. 1. Cumq; inſtructi armis pergeretis in montem. Pro quo hebrei legunt. Et voluiſtis aſcendere in montem: ſiue parati fuiſtis aſcendere in montem. Et dicunt aliqui hebrei ꝙ deriuatur a dictione הֵן Hen: que ſignificat ecce. Item.

הין Hin genus menſure. הִין Hin. Menſura erat liquidorum. vt Exo. 29. Et quartam partem Hin. Et Nume. 28. Et quartam partem Hin vini.

הכל Templum. Palatium. הֵיכָל Hechal. Templum. palatium. & communiter ſcribitur cum iod in prima ſyllaba. vt. 3. Reg. 6. Et porticus erat ante templum. Ps. 5. Adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo. Ps. 10. Dominus in templo ſancto ſuo. Ps. 143. Circum ornate vt ſimilitudo templi. & Eſa. 6. Et ea que ſub ipſo erant replebant templum. Et in eodem. 39. Et erunt eunuchi in palatio regis babylonis. Hiere. 7. Nolite confidere in verbis mendacii dicentes: templum domini: templum domini: templum domini eſt. Et ſecundum hebreos ponitur ibi templum ter eo quod in tres partes erat diuiſum. ſcilicet in domum exteriorem que dicebatur porticus. Et in domum mediam in qua erat menſa & candelabrum. Et in domum interiorem in qua erat arca & cherubin que dicebatur oraculum ſiue ſanctum ſanctorum. Dañ. 1. Et qui poſſent ſtare in palatio regis. Amos. 8. Et ſtridebunt cardines templi. Et in plurali. הֵיכָלִים Hechalim: ſiue הֵיכְלֵי Hechle. ſecundum terminationem nominum maſculinorum ſiue. הֵיכָלוֹת Hechaloth. Secundum terminationem femininorum. vt. Ps. 44. A domibus eburneis ex quibus delectauerunt te. ideſt a templis vel a palatiis eburneis. Prouer. 30. Stellio manibus nititur & moratur in edibus regis. ideſt in palatiis regis. Ponitur etiam pro delubris. Eſa. 13. Et ſyrene in delubris voluptatis. Oſee. 8. Et oblitus eſt iſrael factoris ſui & edificauit delubra.

היכלים Domus. Templa. Palatia. Edes.

Delubra.

הכר opprimer. הָכַר Hacar. Opprimere. Iob. 19. Et non erubeſcitis opprimentes me. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat impudenter agere. ſiue ingratum eſſe. Quia in lingua Arabica ſignificat impudentiam. Vnde in predicto loco ipſi legunt. Et non erubeſcitis impudenter agitis contra me: ſiue ingrati eſtis mihi. Et inde הַכָּרַת Hacarath. ideſt impudentia ſiue ingratitudo. Eſa. 3. Agnitio vultus eorum reſpondebit eis. Pro quo hebrei legunt: Impudentia vultus eorum reſpondebit eis. Vnde ſubditur. Et peccatum ſuum quaſi ſodoma predicauerunt: & non abſconderunt. Poteſt etiam deriuari a verbo נָכַר Nacar. Quod ſignificat cognoſcere vel agnoſcere. ſicut eſt in littera noſtra.

Impudenter agere. Igratũ eẽ.

הכרת Agnitio Impudentia.

הלל Laudare. הָלַל Halal. Laudare. gloriari. letari. ſplendeſcere. fulgere Inſanire. conturbare. iniq; agere. Iudi. 16. Quod etiam populus videns laudabat deum ſuum. 1. Paralipo. 16. Laudate nomen ſanctum eius. Pro quo hebrei legunt. Laudamini ſiue gloriamini in nomine ſancto eius. Et in eodem. 29. Confitebimur tibi & laudabimus nomen tuum inclytum. 2. Paralipo. 20. Laudabant dominum

© Biblioteca Nacional de España

deum iſrael voce magna.p̄s.9.Quoniam laudatur pecca=
tor in deſideriis anime ſue .p̄s . 21. In medio Eccleſie
laudabo te.Ps.62.Et labiis exultationis laudabit os me=
um.Et in eodem . Laudabuntur omnes qui iurant in eo.
Ps.101.Et qui laudabant me aduerſum me iurabant. Sed
beatus hieronymus aliam ſignificationem ſequens in pſal
terio iuxta hebraicam ve. tranſtulit.Exultantes per me iu=
rabant.Ps.118.Septies in die laudem dixi tibi. pro lauda=
ui te.Et in eodē. Viuet anima mea: & laudabit te.Ps .134.
Laudate nomen domini laudate ſerui domini. Ps .145.
Lauda anima mea dominum.Ps.148.Laudate dominum
de celis.Ps.150.Omnis ſpiritus laudet dominū. Prouer.
27.Laudet te alienus & non os tuum.Et in eodem.31.Mu
lier timens deum ipſa laudabitur.Et in eodem. Laudent e
am in portis opera eius.Canti.6. Regine & concubine &
laudauerunt eam.Eſa.38.Neq; mors laudabit te. Et in eo=
dem.45.In domino iuſtificabitur & laudabitur omne ſe=
מהלל men iſrael.Et inde מהלל Mehulal . ſiue מהלל Mahalal.
Laudabilis ideſt laudabilis:ſiue laus: vel laudatio.vt.1.Reg.22. Lauda
bilem inuocabo dominum.Prouer.27.Sic probatur ho=
mo ore laudantis.Pro quo hebrei legunt . Et homo iuxta
Laus. laudem ſuam ſiue iuxta laudationem ſuam.Sed beatus hie
תהלה ronymus tranſtulit ſenſum . Et inde תהלה Thehila.ſiue
תהלת Thehilath.ideſt laus . ſiue laudatio aut laudabilis.
Laudatio. vt in titulo pſalmi.44. Vbi dicitur laudatio ipſi dauid. &
in eodem Ps. Laudationem domini loquetur os meum.
Laudabilis Hiere. 49. Quomodo dereliquerunt ciuitatem laudabi
תהלות lem.Et in plurali. תהלות Thehiloth.vt.Ps.21.Tu autem
in ſancto habitas laus iſrael. Pro quo hebrei legunt. Et tu
Laudes. factus habitator ſiue habitās laudes iſrael ſiue laudatiōes
iſrael.Beatus vero hieronymus in pſalterio iuxta hebrai=
cam veritatem tranſtulit.Et tu habitator ſancte laus iſrael.
Et ponitur ibi ſingulare pro plurali.& Eſa. 60 .Et laudes
הלולים domini annunciantes.Scribitur etiam pluraliter. הלולים
Hilulim . ideſt laudationes . Pro quo beatus hieronymus
tranſtulit laudabiles.vt Leuit.19.Quarto autem anno om
laudabiles nis fructus eorum ſanctificabitur laudabilis domino.& in
הללויה de הללויה Aleluia.ideſt laudate dominum. & eſt dictio
Aleluia. compoſita ab הללו Halelu. ꝙ ſignificat laudate vt ſu=
pra.& יה Ia:quod eſt vnum de nominibus dei: & ponitur
laudate dominum. pro domino.vt Ps.146.Laudate dominum quoniam bo
nus eſt pſalmus. Vbi pro eo quod in littera noſtra eſt Lau
הלל date dn̄m:in hebreo habetur הללויה Haleluia. Itē הלל Ha
lal ſignificat gloriari vel letari. ſcilicet quando eſt verbum
Gloriari. quarte coniugationis.vt.Ps.48. Et in multitudine diui=
tiarum ſuarum gloriantur.Ps.51. Quid gloriaris in mali=
tia:qui potens es in iniquitate. Ps . 96. Et qui gloriantur
in ſimulachris ſuis.Ps.105.Et gloriemur in laude tua.Pro
uer.20.Et cum receſſerit gloriabitur.Et in eodem. 27.Ne
glorieris in craſtinum.Hiere. 9.Non glorietur ſapiens in
ſapientia ſua:& non glorietur fortis in fortitudine ſua:&
non glorietur diues in diuitiis ſuis: ſed in hoc glorietur
Letari. qui gloriatur.Ponitur etiam pro letari. vt Eſa. 41. Et in
הלולים ſancto iſrael letaberis.Et inde הלולים Hilulim .Pro quo
Chori cantantium. beatus Hieronymus tranſtulit choros cātantium . vt Iudi.
9.Et factis cantantium choris ingreſſi ſunt fanum dei ſui.
הלל Item הלל Halal.ideſt ſplendere.fulgere .lucere. Iob.29.
Splendere Fulgere. Quando ſplendebat lucerna eius ſuper caput meum.Et in
eodem.31.Si vidi ſolem cum fulgeret.Et in eodem.41.ſter
nutatio eius ſplendor ignis.Eſa.13.Quoniam ſtelle celi &
ſplendor earum non expandent lumen ſuum . vide etiam
הילל de hoc ſupra in dictione אהל Ahal. & inde הילל Helel.

ideſt lucifer.vt Eſa.14.Quomodo cecidiſti de celo lucifer Lucifer הלל
qui mane oriebaris.Significat etiam הלל Halal Inſanire: Inſanire.
vt.1.Reg.21.Et collabebatur inter manus eorum. Pro quo
hebrei legunt.Et inſaniebat inter manus eorum . Hiere.
25.Et bibent & turbabuntur & inſanient . Ponitur etiam Cōturbare
pro conturbare.vt Eccl's. 7 . Calumnia conturbat ſapien=
tem. Et Nau̅. 2. In itineribus conturbati ſunt.Item poni=
tur pro iniq; agere.Ps.74.Dixi iniquis nolite iniq; age= Iniq; agere.
re.Et inde הללים Holelim.ideſt ſtulti ſiue iniqui.Ps.5.nec
permanebunt iniuſti ante oculos tuos.Pro quo beatus hie הללים
ronymus tranſtulit.Non ſtabunt iniqui in conſpectu ocu= Iniqui
lorum tuorum.Ps.72.Quia zelaui ſuper iniquos . Et in=
de מהלל Meholal.ideſt ſtultus . ſiue iniquus . pro quo be מהלל
atus hieronymus tranſtulit. Errorem.Eccl's.2.Riſum repu Error.
taui errorem.& inde הללות Holeluth.ideſt inſania vel ſtul הללות
titia ſecundum hebreos.Sed beatus hieronymus tranſtu=
lit.errorem.Eccl's.1.Erroreſq; & ſtultitiam . Et in eodem. Stultitia.
7.Et vt cognoſcerem impietatem & errorem impruden= Error.
tium.& in eodem.10.Et nouiſſimum oris illius error peſſi
mus.Et ſupra in eodem. 9. tranſtulit contemptum. vbi di
citur. Vnde & corda filiorum hominum implentur mali= Contēpt⁹.
cia & contemptu in vita ſua . Et inde תהלה Tahola . Pro
quo beatus hieronymus tranſtulit prauitatem.vt Iob . 4. תהלה
Et in angelis ſuis reperit prauitatem. Prauitas
הלא Halo. Nonne.nunquid non: vtiq;.ecce. Gen̄.20.Nō Nonne. הלא
ne ipſe dixit mihi ſoror mea eſt.Et in eodem . Nōne Nonne.
pro rachel ſeruiui tibi.Exo.4.Nonne ego dominus. Iudi. Nunqd nō
9.Nunquid non eſt ipſe filius ierobaal . Prouer . 8 . Nun=
quid non ſapientia clamitat . Et aliquando ſcribitur cum
vau & aleph in fine.vt Gen̄.4. Nonne ſi bene egeris reci=
pies.Et in eodem.31.Nonne quaſi alienas reputauit nos.
Et in eodem.42.Nunquid non dixi vobis nolite peccare
in puerum.Et aliquando ponitur pro vtiq; ſiue pro ecce.
vt Exo.4.Aaron frater tuus leuites ſcio ꝙ eloquens ſit. Vtiq;.
Pro quo hebrei legunt. Vtiq;: ſiue ecce Aaron frater tuus le
uites.Deut.4.Qui eſt in rabath filiorum amon . pro quo Ecce.
hebrei legunt. Vtiq; eſt ſiue ecce eſt in rabath filiorum A=
mon.Ioſ.1.Ecce precipio tibi confortare & eſto robuſtus.
Et.1.Reg.10.Ecce vnxit te dominus ſuper hereditatem ſu
am in principem.Et in eodem.23.Nonne ecce dauid lati=
tat apud nos. Vbi ponitur pro nonne & ecce. Ruth . 2. Au=
di filia ne vadas in alterum agrum ad colligendum. Vbi in
hebreo premittitur ſupradicta dictio.ſcilicet vtiq; ſiue ec=
ce audi filia . 1 . Reg. 13 . Ego enim ſum qui precipio vo=
bis . Vbi ſimiliter in hebreo premittitur ſupra dicta di=
ctio הלא Halo . Vide etiam de hoc infra in dictione .
לוא Lo.
הלאה Hala . Vltra . trans . illuc. Deinceps. vt.1.Reg.10. הלאה Vltra.
Cumq; abieris inde & vltra tranſieris . Et in eo=
dem.20.Ecce ſagitte vltra te ſunt.Et in eodem. Ecce ſagit=
ta ibi eſt:porro vltra te. Amos. 5. Et migrare vos faciam Trans.
trans damaſcum.Ponitur etiam pro illuc.vt Gen̄.19. Rece
de illuc.Nu.16.Et ignem huc illucq; diſpergat. Vbi poni= Illuc.
tur pro huc & illuc.Item ſignificat deinceps . vt Leuit.22.
Die autem octauo et deinceps offerri poterunt.1. Reg. 18. Deinceps.
A die illa et deinceps.Et inde deriuatur נהלאה Nahalaa. נהלאה
ideſt remota vel eiecta aut repulſa. Et eſt participium paſ=
ſiuum in hebreo. Pro quo Beatus hieronymus tranſtulit.
Eam que laborauerat.vt Mich.4. Et eam que laborauerat= Ea que laborauerat. Repulſa.
rat in gentem robuſtam.Lxx.vero tranſtulerunt . Et repul
ſam.Poteſt etiam deriuari a dictione לאה Laa.Que ſigni=
ficat laborare.ſicut beatus hieronymus tranſtulit.

© Biblioteca Nacional de España

הָלָה הָלָה Hala. Iniq̃ ſiue praue agere. & inde תַּהֳלָה Tahola. i.
Inique a⸗gere. Prauitas. Iob. 4. Et in angelis ſuis reperit prauitatẽ.
De quo vide ſupra in dictione הָלַל Halal.
תָּהֳלָה הָלַךְ Halach. Ambulare. gradiri. ire. incedere. procede
Prauitas re. Diſcurrere. tranſire. Geñ. 3. Et cum audiſſent vo
הָלַךְ cem domini dei deambulantis in paradiſo. Et in eo⸗
Deãbulare. Ambulare. dem. 5. Et ambulauit enoch cum deo. Et in eodem. cum
deo ambulauit noe. Et in eodem. 17. Ambula coram
me. Et in eodem. 32. Ecce properat in occurſum tuum. Pro
quo hebrei legunt. Et ecce ipſe ambulat in occurſum tuum
Et in eodem. 48. Deus in cuius conſpectu ambulauerunt
patres mei. Leuit. 26. Et ambulabo inter vos. Deut. 22. Do
minus enim deus tuus ambulat in medio caſtrorum tuorũ
Iré. Ioſ. 10. Et ait ad principes exercitus qui ſecum ierant. Et
הָלְכוּא ponitur ibi הָלְכוּא Halchu cum aleph addita in fine. 3. Re.
21. Et ambulauit demiſſo capite. Iob. 23. Si ad orientem ie
ro nõ apparet. Et in eodem. 24. Nudos dimittunt homĩes
indumenta tollentes. pro quo hebrei legunt. Nudum faci⸗
Incedere. unt ambulare abſq; indumento. Et in eodem. 30. Merens
Abire. incedebam ſine furore. Ps. 1. Beatus vir qui non abiit in cõ
Gradiri ſilio impiorum. Ps. 14. Qui ingreditur ſine macula. ideſt
qui graditur vel ambulat ſine macula. Ps. 25. Et compla⸗
cui in veritate tua. Pro quo beatus hieronymus in pſalte⸗
rio iuxta he. ve. tranſtulit. Et ambulabo in veritate tua. Ps.
57. Tota die contriſtatus ingrediebar. Pro quo beatus hie⸗
Incedere. ronymus tranſtulit. Tota die merens ambulabam. Ps. 42.
Quare contriſtatus incedo. Ps. 54. In domo dei ambula⸗
uimus in conſenſu. Ps. 84. Iuſtitia ante eum ambulabit.
Ps. 118. Beati immaculati in via: qui ambulant in lege do⸗
mini. Ps. 130. Neq; ambulaui in magnis neq; in mirabili⸗
bus ſuper me. Prouer. 6. Aut ambulare ſuper prunas. Et
in eodem. 7. Abiit via longiſſima. Et in eodem. 8. In viis
Ire. iuſtitie ambulabo. Et in eo. 13. qui cum ſapientibus gradi⸗
tur. Abach. 2. In luce ſagittarum tuarum ibunt. Ponitur e⸗
Diſcurrere. tiam pro diſcurrere vel procedere aut tranſire. vt Exo. 9.
Procedere Ac diſcurrentia fulgura ſuper terram. Iob. 41. De ore eius
Tranſire. lampades procedunt. Ps. 72. Et lingua eorum tranſiuit in
terra: ſed beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tran
ſtulit & lĩgua eorum deambulauit in terra. Item ponitur
Venire. pro venire. quod eſt etiam ambulare. vt Nu. 22. Cur non
ſtatim veniſti ad me. Hiere. 51. qui fugitis gladium venite
& nolite ſtare. Et in voce paſſiua prime coniugationis po
nitur pro adduci. Ps. 108. Sicut vmbra cum declinat abla⸗
tus ſum. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he
הֲלִיכָה braicam veritatem tranſtulit. quaſi vmbra cum declinatur
adductus ſum. Et inde הֲלִיכָה Halicha. ideſt deambulatio.
Iter. vel locus ſuper quo ambulant. Pro quo beatus hieronym⁹
tranſtulit. Iter. vt Naum. 2. Ruent in itineribus ſuis. quod
הֲלִיכוֹת in hebreo legitur ſingulariter. ſcilicet in deambulatione ſu
Itinera. a ſiue in itinere ſuo. Et in plurali. הֲלִיכוֹת Halichoth. vt Iob
Semite 6. Conſiderate ſemitas theman itinera ſaba. Prouer. 31.
הֲלִיכֵי Conſiderauit ſemitas domus ſue. Abach. 3. Ab itineribus
Pedes eternitatis eius. Accipitur etiam הֲלִיכֵי Haliche pro pedi⸗
הֵלֶךְ bus. Iob. 29. Quando lauabam pedes meos butyro. & in⸗
peregrin⁹. de הֵלֶךְ Hélech. ideſt viator ſiue peregrinus. vt. 2. Reg. 12.
מַהֲלָךְ Cum autem peregrinus quidam veniſſet ad diuitem. Et
Iter. inde מַהֲלָךְ Mahalach. ideſt iter. vt Nee. 2. Vſq; ad quod tẽ
pus erit iter tuum. Ione. 3. Et niniue erat ciuitas magna
מַהֲלְכִים itinere trium dierum. Et in eodem. Et cepit ionas introire
ciuitatem itinere diei vnius. & pluraliter. מַהֲלְכִים Mahale
ambulãtes chim. ideſt itinera. ſiue deambulatoria. vel ambulantes. vt
Deambu⸗latoria. Zach. 3. Et dabo tibi ambulantes de iis qui nunc hic aſſi⸗
ſtunt. Quod etiam poteſt legi ſic. Et dabo tibi deambula⸗
toria inter aſſiſtentes hos. Scribitur etiam aliquando cum
תַּהֲלֻכוֹת thau in prĩcipio & in genere feminino: et dicitur תַּהֲלֻכוֹת
deambulatoria. Thahaluchoth. Nee. 12. Et ierunt ad dexteram ſuper mu⸗
rum. Pro quo hebrei legunt. Et deambulatoria ſiue deam
הֲלָךְ bulantes ad dexteram ſuper murum. & inde הֲלָךְ Halach.
quod ſignificat reditum ſiue tributum ꝙ accipitur a via⸗
Percutere. toribus. Eſdre. 4. Tributum & vectigal & annuos redi⸗
tus non dabunt. Et in eodem. Tributum quoq; & vectigal
& reditus accipiebant.
הָלַם הָלַם Halam. percutere. q̃ſſare. concutere. excidere. vt Iu
di. 5. Vngule equorum ceciderunt. ideſt percuſſerũt
Poteſt etiam legi ſic. Vngule equorum percuſſe ſiue q̃ſſa⸗
te ſunt. & ſubditur ratio fugientibus impetu & per preceps
ruentibus. Et in eodem. Et percuſſit ſiſaram. Ps. 73. In ſe
curi & aſcia deiecerunt eam. ideſt exciderunt eam. Eſa. 16.
Excidere. Domini gentium exciderunt flagella eius. id eſt propagi⸗
nes eius vel ramos eius. Eſa. 28. Errantes a vino. Pro quo
hebrei legunt. Percuſſi ſiue conq̃ſſati a vino. Ponitur eti⸗
am pro cudere quod eſt idem quod percutere vel q̃ſſare.
Cudere vt Eſa. 41. Confortauit faber erarius percutiens malleo
הַלְמוּת eum qui cudebat tunc temporis. Et inde הַלְמוּת Halmuth.
ideſt malleus. vt Iudi. 5. Siniſtram ſuam miſit ad clauum:
Malleus. & dexteram ſuam ad fabrorum malleum. Et in plurali ſcri
מַהֲלֻמוֹת bitur cum mem in principio. & dicitur מַהֲלֻמוֹת Mahalu⸗
Mallei. moth. vt Prouer. 19. Et mallei percutientes ſtultorum cor⸗
יַהֲלֹם poribus. Et inde יַהֲלֹם Iahalom per additionem iod in prĩ
cipio: quod ſignificat quendam lapidem precioſum. Pro
quo Beatus Hieronymus tranſtulit hyaſpidem. Exo. 28.
Hyaſpis In ſecundo carbũculus: ſapphyrus & hyaſpis. & Ezech.
28. Sardius topazius & hyaſpis. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſi
adamas. gnificat lapidem adamantem: eo quod frangit & diuidit
הֲלֹם alias gẽmas duriſſimas. Item הֲלֹם Halom. ideſt huc: illuc.
Huc. vt Iudi. 18. Quis te huc adduxit. & in eo. 10. Vtrum nam
Illuc. venturus eſſet illuc. 1. Reg. 14. Et huc illucq; difugiens. Et
in eodem. Accedamus huc ad deum. 2. Reg. 7. quia adduxi
Hic. ſti me hucuſq;. Ps. 72. Ideo conuertetur populus meus hic
Pro quo Beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebrai⸗
cam veritatem tranſtulit. Propterea conuertetur popu⸗
lus eius huc.
הֵם הֵם Hem. Pronomen eſt tertie perſone pluralis numeri.
Iſti. ſcilicet ipſi. iſti. illi. hi. vt Geñ. 14. Iſti accipient par
Hi. tes ſuas. Exo. 6. Hi ſunt qui loquũtur ad Pharaonem. Ps.
94. Semper hi errant corde: & iſti non cognouerunt vias
meas. Et in genere feminino ſcribitur cum littera nun in
fine. De quo infra dicetur. Inuenitur etiam nun in fine in
הֵמָּה genere maſculino. vt Ruth. 1. Si eos expectare velitis do⸗
Iſti. nec creſcant. Et recipit in fine he. & dicitur הֵמָּה Héma. vt
Geñ. 6. Iſti ſunt potentes a ſeculo. ponitur etiam pro ver⸗
Eſſe. bo ſubſtantiuo. vt Geñ. 48. Et reſpondit: filii mei ſunt. Cã
ti. 6. Sexaginta ſunt regine. Et aliquando duplicatur he &
mem. vt Ezech. 7. Non ex eis nec ex populo nec ex ſonitu
eorum. Vbi pro eo quod in littera noſtra eſt ex populo: in
hebreo habetur מֶהֱמֵהֶם Mehemehem. Quod poteſt inter
pretari. Ex eis. & dicunt hebrei ꝙ ponitur ibi pro filiis fi
liorum. Cui concordat tranſlatio chaldaica. Poteſt etiam
deriuari a dictione הָמָה Hama. Que ſignificat tumultum
aut multitudinem. ideſt populum. vt ſit ſenſus. Non ex eis
nec ex tumultu eorum: nec ex ſonitu eorum. & in lingua
chaldaica ſcribitur aliquando cum vau in medio & dicitur
הוֹם הוֹם Hom. ideſt hi ſiue illi aut ipſi. Hiere. 10. Sic ergo dice
הִמּוֹ tis eis. dicitur etiam הִמּוֹ Himo. ſiue הִמּוֹן Himon. Dañ.
hi. 2. Et comminuit eos. Eſdre. 4. Et habitare eos fecit in ciui
tatibus ſamarie.

© Biblioteca Nacional de España

הָמַם הָמַם Hamam.conterere.conſumere.interficere. occidere
pterrere.cōturbare. tumultuari. perſonari. Eſa. 28
Nec vexabit eum rota plauſtri. Pro quo hebrei legunt.
conterere. Nec conteret Rota plauſtri. Et licet in predicto loco pro
eo quod in littera noſtra eſt neque: in hebreo non pona-
tur negatio: ſed vau littera cum puncto ſeua: quod eſt con
iunctio: tamen cum precedenti negatione valet pro ne-
que. vt infra dicetur in principio littere vau. Et Hiere.
Deuorare. 51. Deuorauit me nabuchodonoſor Rex Babylonis.
Cōſumere. Pro quo hebrei legunt: contriuit ſiue conſumpſit me na-
Interficere buchodonoſor rex babylonis. Et aliquando ſcribitur cū
Occidere. ſimplici mem. vt Exo. 14. Et interfecit exercitum eorum.
Et in eodem. 23. Et occidam omnem populum ad quē in-
gredieris. Eſter. 9. Vt occideret illos atq; deleret. Ioſ. 10. &
Perterrere. conturbauit eos dominus a facie iſrael. Iudi. 4. Perterruit
q; dominus ſiſaram. 1. Reg. 7. Et exterruit eos. 2. Reg. 22.
Cōſumere. Fulgura & conſumpſit eos. Ps. 17. Fulgura multiplicauit.
Cōturbare & conturbauit eos. vide etiam de hoc ſupra in dictione
הִים Him: & infra in dictione ſequenti.
הָמָה
Perſoare. הָמָה Hama. tumultuari. ſonare. conturbare. rugire. 1. Re.
Tumultuari. 4. Et perſonuit terra. 3. Reg. 1. Quid ſibi vult clamor
ciuitatis tumultuantis. Et in eodem. Et inſonuit ciuitas.
Prouer. 20. Luxurioſa res vinum & tumultuoſa ebrietas.
Sonare. Ps. 45. ſonuerūt & turbate ſunt aque eorum. Ps. 82. Quo
niam ecce inimici tui ſonuerunt. Eſa. 16. Super hoc venter
meus ad moab quaſi cithara ſonabit. Et in eodem. 17. Et
multitudo maris ſonantis. Pro quo hebrei legunt. Vt ſoni
tus maris ſonabunt. Hiere. 6. Vox eius quaſi mare ſonabit
Et in eodem. 31. Qui conturbat mare & ſonant fluctus ei9.
Et in eodem. 48. Cor meum ad moab quaſi tibia eris ſo-
nabit. Et in eodem. 51. & ſonabunt fluctus eorum quaſi a-
cōturbare. que multe. Ponitur etiam pro conturbare. vt Ps. 45. Con-
turbate ſunt gentes. Ps. 54. Contriſtatus ſum in exercita-
tione mea: & conturbatus ſum. Ps. 76. Memor fui dei & de
lectatus ſum. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iux
ta hebraicam veritatem tranſtulit. Recordans dei contur-
babar. Hiere. 31. Idcirco conturbata ſunt viſcera mea ſuper
eum. Ezech. 7. Quaſi columbe in conuallibus omnes tre
pidi. ideſt conturbati. Ponitur etiam pro latrare. Ps. 58. Et
famem patientur vt canes. Pro quo beatus hieronymus in
Latrare. pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Et latrēt vt
Rugire. canes. Ponitur etiam pro rugire. vt Eſa. 51. Et rugiemus q̈
ſi vrſi omnes. vide etiam ſupra in dictione הִים Him. & in-
הֹמִיָּה de הֹמִיָּה Homia. ideſt tumultuoſa vel ſonans: aut conturba
ta. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit frequens. vt Eſa.
Frequens 22. Vrbs frequens ciuitas exultans. & inde הֶמְיָה Hemia. i.
הֶמְיָה
Sonitus. ſonitus. Eſa. 17. Concidit cadauer tuū. Pro quo hebrei le-
gunt. Sonitus organorum tuorum. ſcilicet detractus eſt ad
inferos. ſed propter equiuocationem dictionum poteſt eti
הֲמוֹן am legi ſicut beatus hieronymus tranſtulit. Inde הֲמוֹן Ha-
Tumultus mon. ideſt tumultus. ſonit9. multitudo. populus. diuitie. 1.
Reg. 4. Quis eſt hic ſonitus tumultus huius. Et in eodem
14. Tumultus magnus exortus eſt. Hiere. 46. Ecce ego vi
ſitabo ſuper tumultum alexandrie. Amos. 5. Aufer a me tu
Sonitus. multum carminum tuorum. Ezech. 17. Nec ex ſonitu eo-
rum. ſignificat etiam multitudinem ſiue populum. vt Geñ
multitudo 17. Quia pater multarum gentium conſtitui te. 3. Reg. 18.
Quia ſonus multe pluuie eſt. Et. 4. Reg. 7. Quia ipſi tan-
tum ſunt in vniuerſa multitudine iſrael. 2. Paralip. 20. Ve-
nit contra te multitudo magna. Et in eodem. Nolite time-
re neq; paueatis hanc multitudinem. Eſa. 13. Vox multitu
dinis in montibus. Et in eodem. 16. Et auferetur gloria mo
ab ſuper omni populo multo. Et in eodem. 17. Ve multitu
dini populorum multorum. Hiere. 3. Vere mendaces erāt
colles & multitudo montium. Ezech. 32. Fili hominis ca-
ne carmen lugubre ſuper multitudinem egypti. Et in eo-
dem. Deiiciam multitudinem tuam. Et in eodem. Et attra
xerunt eam & omnes populos eius. Et in eodem. 39. Et Populi.
vocabitur vallis multitudinis gog. & ſcribitur in plurali
הֲמוֹנִים Hamonim. ideſt populi. Ioel. 3. Populi populi in הֲמוֹנִים
valle conciſionis. Et inde dicitur הֲמוֹנָה Hamona. nomen Populi.
proprium ciuitatis in qua ſepelienda erat multitudo Gog הֲמוֹנָה
vt Ezech. 39. Nomen autem ciuitatis Hamona & munda-
bunt terrā. Ponitur ēt הֲמוֹן Hamon. pro diuitiis: vel pro Hamona.
multitudine diuitiarum. Ps. 36. Melius eſt modicum iuſto
ſuper diuitias peccatorum multas. Eccl's. 5. Qui amat diui
tias. Ponitur etiam pro angelo. Eſa. 33. A voce angeli fuge Diuitie.
runt populi. Sed beatus hieronymus in explanationibus
Eſaie ſuper predicto loco ſic ait. A voce enim angeli quem
ſymmachus ita vt in hebreo ſcriptum eſt tranſtulit Hamon Angelus.
quem hebrei gabrielem autumant & habere etymologi-
am populi. Inuenitur etiam אָמוֹן Amon cum aleph in prī
cipio loco he: & ſignificat populum vel multitudinē. Hie- אָמוֹן
re. 52. Et ceteros de multitudine tranſtulit Nabuzardan
princeps militie. multitudo
הֲמֻלָּה Hamula. loquela. vociferatio. ſonitus. Hiere. 11. Ad הֲמֻלָּה
vocem loquele grandis exarſit ignis in ea. Ezech. Loquela.
1. Quaſi ſonus erat multitudinis vt ſonus caſtrorum. Pro ſonus.
quo hebrei legunt. ſonus ſiue vox vociferationis vel loque
le vt ſonus caſtrorum. ſcilicet erat. Et dicunt aliqui hebrei
ꝙ littera he que ponitur in principio non eſt de ſubſtan-
tia dictionis: ſed eſt littera articularis: vt ſupra in principio
huius littere dictum eſt. & dicunt ꝙ idem ſignificat quod
מִלָּה Milla. ideſt verbum vel ſermo aut loquela. ſicut infra מִלָּה
dicetur.
הָמַן Haman. multiplicari. aut ſuperare: ſcilicet multitudi- הָמַן
ne. Ezech. 5. Quia ſuperaſtis gentes que in circuitu ſuperare.
veſtri ſunt. Et inde dicunt aliqui ꝙ deriuatur הֲמוֹן Hamon הֲמוֹן
ideſt multitudo. Populus. tumultus. ſonitus. de quo vide multitudo
ſupra in dictione הָמָה Hama.
הָמַס Hamas. Tabeſcere. contabeſcere. Eſa. 64. Sicut exu- הָמַס Tabeſcere
ſtio ignis tabeſcerent. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſigni-
ficat areſacere. Vnde in predicto loco ipſi legunt. ſicut exu- Areſacere
ſtio ignis areſacti. ſcilicet ſunt: vel eſſent. Nam ponitur ibi
הֲמָסִים Hamaſim in numero plurali. Alii vero dicunt ꝙ de הֲמָסִים
riuatur a dictione מָסַס Maſas. que ſignificat tabeſcere. vt
Ps. 67. Sicut fluit cera a facie ignis. Pro quo beatus hiero-
nymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem. tranſtulit.
Sicut tabeſcit cera a facie ignis.
הָמַר Hamar. fouea. Et ſcribitur cum mem in principio: & הָמַר
in numero plurali. ſcilicet מַהֲמֹרוֹת Mahamoroth. vt מַהֲמֹרוֹת
Ps. 139. In miſeriis non ſubſiſtent. Pro quo beatus hiero- Miſerie.
nymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit
in foueas vt non reſurgant. & ſolum inuenitur in predi- Fouee.
cto loco.
הֵן Hen. Ecce. en. Aduerbium demonſtratiuum. vt Geñ. 3. הֵן
Ecce adam quaſi vnus ex nobis factus eſt. Et in eodem. Ecce.
4. Ecce eiicies me hodie a facie terre. Et in eodem. 11. Ec-
ce vnus eſt populus. Et in eodem. 30. Gratum habeo quod
petis. Pro quo hebrei legunt. Ecce ſiue en iam eſſet ſecun-
dum verbum tuum. Deut. 10. En domini dei tui celum eſt. En.
Iob. 33. Ecce & me ſicut & te fecit deus. Et in eodem. quia
querelas in me reperit. Pro quo hebrei legunt. Ecce quere
las ſiue occaſiones in me reperit. Et in eodem. Hoc eſt er-
go in q̄ non es iuſtificat9. Et in eo. Ecce hec oīa operatus
eſt deus. Ps. 50. Ecce. n. in iniquitatib9 cōcept9 ſū. et ī eo.

© Biblioteca Nacional de España

הֵן Ecce enim veritatem dilexiſti. Ponitur etiam הֵן Hen. pro ſi
Si vt Exo. 8. quod ſi mactauerimus ea que colūt egyptii corā
eis lapidibus nos obruent. Iob. 15. Etiā ſi occiderit me in ip
ſo ſperabo. Hiere. 2. Et videte ſi factū eſt huiuſcemodi. Itē.
הֵן הֵן Hen. pronomen eſt tertie perſone pluralis numeri femi
nini generis. Nu. 27. Et ei in hereditatem ſuccedant. Pro
quo hebrei legunt. Et tranſire facies hereditatē patris earū
ad eas vel ad ipſas. Et aliquando accipitur in genere maſcu
Ipſe. lino. Ruth. 1. Si eos expectare velitis donec creſcant. De q̄
vide ſupra in dictione הֵם Hem.

הִנֵּה הִנֵּה Hine. ecce. en. ſicut dictio precedens. vt Geñ. 1. Ecce
Ecce. dedi vobis omnem herbam. Et in eodem. 12. Ecce cō
iūx tua. Et in eo. 18. Ecce in tabernaculo eſt. & in eo. 22. Ec
En. ce inquit ignis & ligna. Et in eo. 24. En rebeca coram te
eſt. Et in eo. 28. Et ero cuſtos tuus quocunq̧ perrexeris.
Pro quo he. le. Ecce ego tecum & cuſtodiam te vbicunq̧ p
הִנְנִי rexeris. Et cōponitur cū pronominibus hoc modo. ſ. הִנְנִי
Ecce ego. Hineni. i. ecce ego. Geñ. 6. Ecce ego adducā diluuii aquas
ſuper terram. Eſa. 65. Dixi ecce ego ecce ego. הִנְּךָ Hinecha
ſiue הִנָּךְ Hinach. ideſt ecce tu. vt Geñ. 16. Ecce ait concepi
ſti. Pro quo he. le. Ecce ait tu concepiſti. Deut. 31. Ecce tu
dormies cum patribus tuis. הִנּוֹ Hino. i. ecce ille: ſiue ecce ip
ſe. vt Iob. 2. Ecce in manu tua eſt. Pro quo he. le. Ecce ille ī
manu tua. ſ. eſt. הִנְנוּ Hinenu. ideſt ecce nos. vt Geñ. 14. En
omnes nos ſerui ſumus domini mei. Ioſ. 9. Nunc autem in
manu tua ſumus. Pro quo hebrei legunt. Nunc autem ecce
nos in manu tua. ſ. ſumus. 2. Reg. 5. Ecce nos os tuum & ca
ro tua ſumus. Hiere. 3. Ecce nos venimus ad te. הִנְּכֶם Hine
chem. ideſt ecce vos. הִנָּם Hinam ideſt ecce illi. Et quan
do componitur cum pronomine prime perſone vel tertie
aut per ſe poſitum ponitur aliquando pro hoc verbo ad
Adſum. ſum ſiue paratus ſum. aut preſto ſum. vt Geñ. 22. At ille reſ
pondit adſum. Et in eodem. Quid vis fili. Pro quo hebrei
legunt. Ecce ego fili mi ſiue adſum fili mi. Et in eodē. 27.
Audio: quis es tu fili mi. Pro quo hebrei legunt. Ecce ego
ſiue adſum: quis es tu fili mi. Et in eodem. 37. Quo reſpon
Preſto ſu̅ dente preſto ſum ait. Nu. 14. Parati ſumus aſcendere ad lo
Parati ſumus. cum. 1. Reg. 12. Preſto eſt rex veſter quem elegiſtis. 3. Reg.
Preſto eſt 1. Adeſt nathan propheta. Eſa. 58. Primus ad ſion dicet ec
Adſunt. ce adſum. Pro quo hebrei legunt. Primus ad ſion ecce ad
הֵנָּה ſunt. ideſt dicet ad ſion: ecce adſunt filii tui. Item הֵנָּה Hena
ideſt huc. modo. aduerbium loci vel preſentis temporis. &
vtroq̧ modo ponitur. Geñ. 15. Vbi dicitur generatione au
Huc. preſēs tēp⁹ tem quarta reuertentur huc: necdum enim complete ſunt
iniquitates amorreorum vſq̧ ad preſens tempus. Et in eo
dem. 44. Et huc vſq̧ non comparet. Et in eodem. 45. Et
adducite eum ad me. Pro quo hebrei legunt. Et adducite
patrem meum huc. 2. Reg. 5. Non ingredieris huc. Hiere.
הֵנָּה 50. Huc facies eorum veniēt. Item הֵנָּה Hena. Pronomen ē
tertie perſone pluralis numeri femini generis. vt Exo. 1. Ip
Ipſe. Iſte. ſe enim obſtetricandi habent ſcientiam. Nu. 31. Nonne iſte
ſunt que deceperunt filios iſrael. Accipitur etiā in genere
Ipſi. maſculino. 2. Reg. 4. Ingreſſi ſunt autem domū. Pro quo
hebrei legunt. Et ipſi ingreſſi ſunt domū. Accipitur etiam
pro verbo ſubſtantiuo. Geñ. 6. Videntes autem filii dei fi
Eſſe. lias hominum q̧ eſſent pulchre.

הַס הַס Has. ſilere. tacere. Amos. 6. tace & nō recorderis nomi
Tacere. Silere. nis dñi. Soph. 1. Silete a facie dñi dei. Zach. 2. Sileat om
nis caro a facie dñi. Nu. 13. Inter hec caleb compeſcēs mur
mur populi qui oriebatur contra moyſen ait. Pro quo he
brei legunt. Et ſilere fecit caleb populum ad Moyſen vel
pro moyſe. ideſt propter murmur qui oriebatur contra eū

הָפַךְ הָפַךְ Hapach. vertere: ſiue verti. reuerti. conuertere. con
uerti. Euertere vel euerti. Subuertere: aut aduerſari. Per
uertere. mutare. Deut. 23. Vertitq̧ maledictionem eius Vertere.
in benedictionem. 3. Reg. 22. Verte manum tuam & eiice
me de exercitu. Prouer. 12. Verte impios & non erunt. Iu
di. 20. Quod cum cernerēt filii iſrael in ipſo certamine po
ſiti. Pro quo hebrei legunt. Et verſus eſt vir iſrael in certa Verti.
mine. & in eodem. Verſa facie fortiſſime reſiſtebant. 1. Re.
4. Irruerant enim in ea dolores ſubiti. Pro quo hebrei le
gunt. Verſi enim fuerant dolores eius in eam. Siue euerſe
vel diſſolute ſunt compages eius in ea. Nam eadem verba
ponuntur. Dañ. 10. vbi dicitur. Dñe mi in viſione tua diſſo
lute ſunt compages mee. Eſter. 9. Verſa vice ſuperiores iu
dei eſſe ceperunt. Iob. 30. redactus ſum in nihilū. i. verſus
ſum in nihilum. Et in eodem. 41. in ſtipulam verſi ſunt ei
lapides funde. Prouer. 12. verte impios et non erunt. Thrē.
5. hereditas noſtra verſa eſt ad alienos. Itē ſignificat reuer
ti. vt. 1. Reg. 25. reuerſi ſunt itaq̧ pueri dauid per viam ſuā. Reuerti.
4. Reg. 5. Quando reuerſus eſt homo de curru ſuo. 2. Pa
ralip. 9. que reuerſa abiit in terrā ſuā. Ioſ. 8. preſertim cum
ii qui ſimulauerunt fugā et tendebāt ad ſolitudinē contra
perſequentes fortiſſime reſtitiſſent. Pro quo hebrei legunt
Et populus qui fugerat ad deſertum reuerſus eſt contra p
ſequentem ideſt contra populum perſequentem. Oſee. 7.
Ephraim factus eſt ſubcineritius panis qui non reuerſatur.
Item ſignificat conuertere ſiue conuerti. Ps. 77. Conuer Cōuertere.
tit in ſanguinem flumina eorum. Et in eodem. Conuerſi Conuerti.
ſunt in die belli. Ps. 104. Conuertit cor eorum vt odirēt po
pulum eius. Iob. 38. Reſtituetur quaſi lutum ſignaculum.
Pro quo hebrei legunt: conuertetur ſiue vertetur vt lutum
ſignaculum. Eſa. 34. Et conuertentur torrentes eius in pi
cem. Threñ. 3. Et conuertit manum ſuam tota die. Oſee. 11.
Conuerſum eſt in me cor meum. Ioel. 2. Sol conuertetur in
tenebras. Item ſignificat euertere vel aduerſari. 2. Reg. 10.
Et exploraret ciuitatem & euerteret eam. 1. Paralipo. 19. vt Euertere.
explorent & inueſtigent & ſcrutentur terram. pro quo he
brei legunt. Vt ſcrutentur & euertant & explorent terram.
Iob. 19. Et quem maxime diligebam aduerſatus eſt mihi. Aduerſari.
Item ſignificat ſubuertere. Geñ. 19. Vt non ſubuertam vr Subuertere
bem pro qua locutus es. Et in eodem. Et ſubuertit ciuitates
has. Iob. 9. Quos ſubuertit in furore ſuo. & in eodem. 28.
Subuertit a radicibus montes. Thren. 4. Que ſubuerſa eſt
in momento. & inde הֲפֵכָה Haphecha. ideſt ſubuerſio. Geñ. הֲפֵכָה
19. Et liberauit lot de ſubuerſione vrbium. & aliquādo ſcri Subuerſio
bitur cum mem in principio. vt Deut. 29. In exemplū ſub
uerſionis ſodome & gomorre. Itē ponitur pro peruertere
Hiere. 23. Et peruertiſtis verba dei viuentis. Et inde הֵפֶךְ Peruertere
Haphech. ideſt peruerſio ſiue peruerſum. Eſa. 29. Peruerſa הֵפֶךְ
eſt hec veſtra cogitatio. Et aliquando ſcribitur pluraliter. Peruerſū.
& cum tau in principio & dicitur תַּהְפֻּכֹת Thahpuchoth. תַּהְפֻּכֹת
Deut. 32. Generatio enim peruerſa eſt. Pro quo hebrei le Peruerſa.
gunt. Generatio enim peruerſionum vel auerſionū eſt. Pro
uer. 2. Ab homine qui peruerſa loquitur. Et in eodem. Et
exultant in rebus peſſimis. Pro quo hebrei legunt. Et exul
tant in ſubuerſionibus peſſimis. Et in eodem. 23. Et cor tu
um loquetur peruerſa. Et aliquando duplicantur littera pe
& littera caf. & dicitur הֲפַכְפַּךְ Haphachpach. Prouer. 21. הֲפַכְפַּךְ
Peruerſa viri via aliena eſt a deo. & inde מַהְפֶּכֶת Mahape Peruerſa.
cheth. Quod ponitur pro neruo carceris quo malefacto מַהְפֶּכֶת
res vel qui peruerſe agunt vinciuntur. Hiere. 29. Vt mittas
eum in neruum & in carcerem. Significat etiam predicta di Neruus.
ctio voluere. Iudi. 7. Videbatur mihi quaſi ſubcineritius Voluere.
panis ex ordeo volui & in caſtra madian deſcendere. Iob.
37. Et nubes ſpagūt lumē ſuū; que luſtrāt cuncta per circui

© Biblioteca Nacional de España

tum Pro quo hebrei legunt. Et ipſe ſiue & ipſum in circui
tu voluitur. Et in eodem. 38. Reſtituetur vt lutum ſignacu
lum. Pro quo hebrei legunt: voluetur ſiue reuoluetur vt lu
tum ſignaculum. Item ſignificat mutari. ideſt ab alio in a
Mutari. liud verti vel conuerti. vt Exo. 14. Mutatumq; eſt cor pha
raonis & ſeruorum eius ſuper populum. Leuit. 13. Et pi
los in album mutatos. Iob. 30. Mutatus es mihi in crude
lem. Hiere. 13. Si mutare poterit ethiops pellem ſuã. Dañ.
הֶפֶךְ 10. Et ſpecies mea imutata eſt in me. & ide הֶפֶךְ he'phech. i.
contra. econuerſo. econtrario. contrarium. vel contra conſuetudi
nem. vt Ezech. 16. Et factum eſt in te contra conſuetudinẽ
contrariũ. mulierum. Et in eodem. Et factnm eſt in te contrarium. in
מִתְהַפֶּכֶת de מִתְהַפֶּכֶת Mithapécheth. ideſt verſatilis. Geñ. 3. Et flame
Verſatilis. um gladium atq; verſatilem.

הֹצֶן
Inſtruct⁹. הֹצֶן Hóſen. inſtructio. ſcilicet belli vel exercitus. Ezech.
23. Et venient ſuper te inſtructi curru et rota. et ſolum
inuenitur in predicto loco. Et dicunt aliqui hebrei φ ſigni
ficat quoddam inſtrumentum bellicum: vel quoddam ge
nus vehiculi quo in bellis vtebantur.

הַר
Mons. הַר Har. mons. Geñ. 10. Vſq; ſephar montem orientalem.
Exo. 3. Et venit ad montem dei. Et in eodem. 25. Se
cundum exemplar quod tibi in monte monſtratum eſt.
Ps. 3. Et exaudiuit me de monte ſancto ſuo. Ps. 10. Tranſ
migra in montem ſicut paſſer. Ps. 14. Quis requieſcet in
monte ſancto tuo. Ps. 23. Quis aſcendet in montem domi
ni. Et aliquando ſcribitur cũ he in fine. vt Geñ. 14. Et qui
remanſerant fugerunt ad montem. Et in eodem. 19. In
montem ſaluum te fac. Et in eodem. Nec poſſum in mon
te ſaluari. & in predictis locis ponitur he finalis loco ad vl'
in. ſicut מִצְרַיְמָה Miſráima. ideſt ad egyptum: vel in egyp
הָרִים tum. & in plurali. הָרִים Harim. ideſt montes. Geñ. 7. Op
Montes. pertiq; ſunt omnes montes excelſi. Iob. 28. Subuertit a ra
dice montes. Ps. 71. Suſcipiant montes pacem populo. Et
aliquando duplicatur littera res. vt in ſequenti dictione.

הָרָר הָרָר Harar. mons. Geñ. 14. In montibus ſeir vſq; ad cam
Mons. peſtria. Pro quo hebrei legunt. In monte ſuo ſeir vſ
q; ad campeſtria. Ps. 28. Preſtitiſti decori meo virtutem.
Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam
veritatem tranſtulit. Preſtitiſti monti meo fortitudinem.
הַרְרֵי Et in plurali הַרְרֵי Harere. Deut. 8. Et de montibus eris me
Montes. talla fodiuntur. Ps. 35. Iuſtitia tua ſicut montes dei. Ps. 49
Iumenta in montibus & boues. Ps. 85. Fundamenta eius
הֲרָרִי in montibus ſanctis. Et inde הֲרָרִי Harari. ideſt montanus.
mõtanus. Hiere. 17. Sacrificantes in agro. Pro quo hebrei legunt.
Montanus in agro. Nam dicitur montanus ex multa con
ſuetudine ſacrificandi in monte vel in agro.

הָרַג הָרַג Harag. occidere. interficere. Geñ. 4. conſurrexit cain
Interficer aduerſus fratrem ſuum abel & interfecit eum: & in eo
dem. Omnis igitur qui inuenerit me occidet me. Et in eo
dem. Omnis qui occiderit cain. Et in eodem. Quoniam
Occidere. occidi virum in vulnus meum. Exo. 2. Nũ occidere me vis
ſicut occidiſti heri egyptium. Et in eodem. 4. Ecce ego in
terficiam filium tuum primogenitũ. Et in eodem. 11. Ob
ſecro vt interficias me. Et in eodem. 25. Occidat vnuſquiſ
q; proximos ſuos: qui initiati ſunt beelphegor. 2. Reg. 3. I
gitur ioab & abiſai frater eius interfecerunt abner. Iob. 5.
Virum ſtultum interficit iracundia. Et in eodem. 20. Occi
Mortifica det eum lingua vipere. Ps. 44. Quoniam propter te mor
re. tificamur tota die. ideſt occidimur. Ps. 77. Et occidit pi
gues eorum. Et in eodem. Cum occideret eos querebant
eum. Et in eodem. Occidit in grandine vineas eorum. Pro
uer. 1. Auerſio paruulorum interficit eos. Eccl's. 3. tempus
occidendi & tempus ſanandi. Eſa. 22. Et ecce gaudium &
letitia occidere vitulos & iugulare arietes. Ezech. 26. Fi
lie quoq; eius que ſunt in agro gladio interficientur. & in
de הֲרֻגִים Harugin. ſiue הֲרֻגֵי Haruge. ideſt interfecti vel oc הֲרֻגִים
ciſi Prouer. 7. Et fortiſſimi quiq; iterfecti ſunt ab ea. Hie Interfecti
re. 18. Et viri earum interficientur morte. pro quo in he
breo habetur. Et viri earum erũt interfecti morte. Ezech.
37. Et inſufla ſuper interfectos iſtos. Et inde הֲרֵגָה Harega. הֲרֵגָה
ideſt occiſio vel interfectio. Hiere. 12. Sanctifica eos in diẽ
occiſionis. Et in eodem. 19. Non vocabitur amplius locus Occiſio.
iſte thophet & vallis filii ennon: ſed vallis occiſiõis. Zach.
11. Paſce pecora occiſionis. Et aliquando ſcribitur ſine he
in fine: & dicitur הֶרֶג Héreg. vt Eſter. 9. Percuſſerunt iu
dei inimicos ſuos plaga magna & occiderunt eos. Pro quo הֶרֶג
hebrei legunt. Percuſſerunt iudei inimicos ſuos percuſſio
ne gladii & occiſione & perditione. Eſa. 27. Aut ſicut occi
dit interfectos eius ſic occiſus eſt. pro quo hebrei legũt: aut Occiſio
ſicut occiſio interfectorum eius ſic occiſus eſt. Et in eodem.
30. In die interfectionis multorum cum ceciderint turres. interfectio
Ezech. 26. Cũ occiſi fuerint in medio tui. Pro quo hebrei
legunt. In occidendo occiſionem in medio tui. Sed beat⁹
hieronymus tranſtulit ſenſum.

הָרָה Hara. concipere. vt Geñ. 4. Que concepit & peperit הָרָה
cain. Et in eodem. 16. At illa concepiſſe ſe videns de concipere.
ſpexit dominam ſuam. Et in eodem. 38. Ad vnum igitur
coitum mulier concepit. Nume. 11. Nunquid ego concepi
omnem hanc multitudinem. Iudi. 13. Sed concipies & pa
ries filium. Iob. 3. Et nox in qua dictum eſt conceptus ẽ ho
mo. Eſa. 8. Ecce virgo concipiet. Et in eodem. 33. Conci
pietis ardorem. Et in eodem. 26. Concepimus & quaſi par
turiuimus. Et in eodem. 59. Conceperũt dolorem & pepe
runt iniquitatem. Et in eodem. Concepimus & locuti ſu
mus de corde verba mendacii. Oſee. 1. Et concepit & pepe
rit filium. Significat etiam gignere. vt. 1. Paralip. 4. Genu Gignere.
itq; mariam & ſamai & ieſba. inde הָרָה Hara. ideſt ꝑgnãs. הָרָה
vel concipiens aut conceptus. vt Geñ. 16. Ecce concepiſti.
Pro quo hebrei legunt. Ecce tu pregnãs. Et in eodem. 38. Pregnãs.
Et videtur vterus illius intumeſcere. Pro quo hebrei le
gunt. Et ecce illa pregnãs. Et in eodem. De viro cuius hec
ſunt concepi. Pro quo hebrei legunt. De viro cuius hec ſũt
ego pregnans. Exo. 21. Et percuſſerit quis mulierem pre
gnantem. Hiere. 30. Et vulua eius conceptus eternus. Et in conceptus
plurali הָרוֹת Haroth. ideſt pregnantes. 4. Reg. 8. Et paruu הָרוֹת
los eorum ellides: & pregnantes diuides. & in eodem. 15. pregnãtes
Et interfecit omnes pregnantes eius. Amos. 5. Eo quod
diſſecuerunt pregnantes galaad. & inde הֵרוֹן Heron. ideſt הֵרוֹן
conceptio vel cõceptus. vt Geñ. 3. Multiplicabo erumnas
tuas & conceptus tuos. & aliquando ſcribitur cum iod & conceptus
dicitur הֵרָיוֹן Heraion. ideſt conceptus. Ruth. 4. Et dedit il הֵרָיוֹן
li dominus vt conciperet. Pro quo hebrei legunt. Et dedit
illi dominus conceptum. Oſee. 9. Gloria eorum a partu & conceptus
ab vtero & a conceptu. & inde הוֹרִים Horim. ſiue הוֹרֵי Hore הוֹרִים
ideſt progenitores vel patres. vt Geñ. 49. Confortate ſũt
benedictionibus patrum eius. Patres.

הַרְהָר Harhar. in lingua chaldaica ſignificat cogitationẽ הַרְהַר
& ſolum inuenitur in nũero plurali. ſcilicet הַרְהֹרִין הַרְהֹרִין
Harhorin. Dan. 4. Et cogitationes mee in ſtratu meo. cogitatões

הָרַס Haras. deſtruere. diſſipare. conterere. deponere. ter הָרַס
minos tranſcendere. Exo. 23. Sed deſtrues eos. Iudi. Deſtruere
6. Et deſtrues aram baal. Iob. 12. Si deſtruxerit: nemo eſt
qui edificet. Ps. 10. Quoniam quem perfeciſti deſtruxerũt
Prouer. 14. Inſipiens ſtructam quoq; manibus deſtruet. &
in eo. 24. & maceria lapidum eius deſtructa erat. Eſa. 49
Deſtruẽtes te & diſſipantes a te exibunt. Thren. 2. Deſtru

© Biblioteca Nacional de España

xit in furore ſuo munitiones virginis iuda. Ponitur etiam
Diſſipare. pro diſſipare. Hiere.1. Et diſſipes & edifices & plantes. Et
in eodem.31. Et diſſiparem & diſperderem & affligerem.
Ezech.36. Quia ego dominus edificaui diſſipata. Et ſu=
pra in eodem ponitur pro ſuffoſis: vbi dicitur. Et deſtitute
Suffodere atque ſuffoſe munite ſederunt. Ioel.1. Diſſipate ſunt apothe
ce quoniam confuſum eſt triticum. Item ponitur pro de=
Deponere ponere vel conterere. Exo.15. Depoſuiſti aduerſarios tuos
Ps.67. Deus conteret dentes eorum in ore ipſorum. ſigni
Conterere trāſcēdere. ficat etiam tranſcendere terminum. Exo.19. Ne forte velit
tranſcendere terminos ad videndum dominum. Et in eo=
dem. Sacerdotes autem & populus non tranſeant termi=
הרס nos. Inde. הרס Heres. ideſt deſtructio vel diſſipatio. Eſa.19
Ciuitas ſolis vocabitur vna. Pro quo hebrei legunt. Ciui=
Deſtructio tas deſtructionis vel diſſipationis vocabitur vna. Sed ſi p̄
dicta dictio. הרס Heres ſcribatur cum cheth: que eſt quaſi e
iuſdem figure cum littera he: tunc ſignificat ſolem vel te=
ſtam aut teſteum. Et fortaſſe in bibliis hebraicis antiquis e
rat ſcriptum חרס cheres cum littera cheth: ſicut beat⁹ hie=
ronymus tranſtulit. Nam in ſuis explanationibus ſup hoc
loco ſic ait. חרס cheres enim verbum ambiguum eſt: & te=
Teſta. ſta dicitur & ſol: eo q̄ vtrunque areat & ſiccum ſit. Hec hiero
nymus. in tranſlatione autem chaldaica ſic habetur. Ciui=
הריסות tas ſolis que deſtruenda eſt vocabitur vna. Et inde הריסות
Hariſuth. ideſt deſtructio ſiue ea que corruerant: aut ruina.
Ruina. vt Eſa.49. Et terra ruine tue. Amos. 9. Et ea que corrue=
rant reſtaurabo.

התת התת Hathath. inſidiari. irruere. Ps.61. Quouſque irruitis in
hominem. Et ſolum inuenitur in predicto loco. Et di
Irruere. cunt aliqui hebrei q̄ deriuatur a ſupradicta dictione הוה ha
ua. De quo vide in predicta dictione.

התל התל Hathal. circumuenire. fallere. mentiri. illudere. Gen.
circūuenire. Fallere. Mentiri. Illudere. Decipere. 31. Sed & pater veſter circumuenit me. Exo.8. Verū=
tamen noli vltra fallere. Iudi.16. Per tres vices mentitus es
mihi. 3. Reg.18. Illudebat eis helias. Iob.13. Aut decipietur
vt homo veſtris fraudulentiis. pro quo hebrei legunt. Aut
ſicut illuditur homini illudetis ei. vel ſic: aut ſicut mentimi
ni homini mentiti eſtis ei. Hiere.9. Et vir in fratrem ſuum
הותל deridebit. ideſt illudet. Et inde הותל Huthal. ideſt dece=
ptum ſiue illuſum. pro quo beatus hieronymus tranſtulit.
Inſipiens התלים Mēdaces. inſipientem. vt Eſa.44. cor inſipiens adorabit illud. Et in
de התלים Hathulim. ideſt mendaces: ſiue illudentes aut il=
luſores. Iob.17: Non peccaui. pro quo hebrei legunt. Si nō
mendaces mecum. Et idem dicit Burgeñ. in ſuis additioni
מהתלת Errores. bus ſuper predicto loco. Et inde מהתלת Mahathaloth. pro
quo beatus hieronymus tranſtulit errores. vt Eſa.30. Vide
te nobis errores.

De incipientibus a littera. ו Vau.

Vau littera nunquam reperitur ſola per ſe: ſicut nec vlla a=
lia littera hebraica: vt dictum eſt in precedentibus. Sed ap=
ponitur nomini & verbo & aliis partibus orationis: et tunc
communiter ponitur pro coniunctione ſcilicet. &. q̄. quo
q̄. autem. at. atque. vero. ac. igitur. ſed. cumque. aut. vt Gen.1.
Et In principio creauit deus celum & terram. & in eodē. Ter=
ra autem erat inanis & vacua. & in eodem. Et tenebre erāt
ſuper faciē abyſſi: & ſpiritus domini ferebatur ſuper aquas
Et in eodem. Et fecit deus firmamentum. Et in eodem.4.
Aut. Fuit autem Abel paſtor ouium & cain agricola. Et in eo=
q̄. dem. Iratuſque eſt cain vehementer. Et in eodem. Dixitque
Quoque. dominus ad eum. Et in eodem.5. Vixit quoque ſeth. Et in
eodem.6. Oſtium autem arce pones in latere. Et in eodem
9. Vixit autem noe. Et in eodem.15. Turturem quoque & co
lumbam. Et in eodem.24. At illa cito tollens pallium. E=
At. xo.2. At ille vbi eſt inquit. Et in eodem.14. In curribus
Atque. Ac. atque equitibus. Et in eodem.16. Atque computruit. Iob.1.
Simplex & rectus ac recedens a malo. Ps.1. Et in lege eius
meditabitur die ac nocte. Ponitur etiā in noſtra tranſlatio
ne aliis modis quāplurimis. Nam aliquando ponitur pro
Vero. vero. vt Prouer.2. Impii vero de terra pdentur. Et in eodē.
10. filius vero ſtultus meſtitia eſt matri ſue. Eccl's.1. terra ve
ro in eternū ſtat. Ponitur etiā pro igitur: ſiue pro ergo. vt
Igitur. Ergo. Geñ.2. formauit igitur dominus hominem. Et in eodē. Tu
lit ergo dominus deus hominē. Et in eodē. Igitur perfecti
ſunt celi & terra. Et in eodem.3. Vidit igitur mulier. Et in
eodem.12. Nunc igitur ecce coniux tua. Et in eodem.16. I=
gitur ſarai vxor abraam nō genuerat. Exo.1. Bene ergo fe
cit deus obſtetricibus. Et in eodem. Precepit ergo pharao
omni populo. Item ponitur pro ſed. vt Geñ.2. Sed fons a=
Sed. ſcendebat de terra. & in eodem.31. Sed deus patris tui dixit
mihi. Exo.3. Sed poſtulabit mulier a vicina ſua. Ps.6. Sed
tu domine vſquequo. Canti.1. Nigra ſum ſed formoſa. Itē
Cumque. ponitur pro cumque. vt Geñ.3. cumque agnouiſſent ſe eſſe nu
dos. Et in eodem.4. cumque eſſent in agro. Exo.2. cumque iā
celare non poſſet. Deut.4. cumque queſieris ibi dominum
deum tuum. Iob.2. cumque eleuaſſent procul oculos. Et in
eodem.29. cumque ſederem quaſi rex circūdante exercitu.
Aut. Item ponitur pro aut. ſiue pro vel. vt Geñ.31. Aut ſi tu pre
terieris malum mihi cogitans. Et in eodem.41. Abſque tuo
imperio non mouebit quiſque manum aut pedem. Exo.21.
Qui percuſſerit patrem ſuum aut matrem. Et in eodem.
Qui maledixerit patri ſuo aut matri. Leuit.17. Quod ſi nō
Vel. lauerit veſtimenta ſua vel corpus. Et in eodem.22. Sin autē
vidua vel repudiata. Et in eodē.25. vel qui ex his nati fue=
rint. Iob.38. Aut theſauros grandinis aſpexiſti. Ps.8. Aut
filius hominis quoniam viſitas eū. Ps.14. Aut quis requi
eſcet in monte ſancto tuo. Item ponitur pro etiam. Geñ.1.
Etiam. Dixit etiam deus producant aque. Et in eodē.2. Lignum
etiam vite in medio paradiſi. Et in eodem.28. Vouit etiam
votum dicens. Hiere.5. Si etiam viuit dominus dixerint.
Item ponitur pro enim: vel nam: aut nanque. vt. Geñ.20.
Habet enim virum. Et in eodē.24. Habitabat enim in ter
Enim. Nam. Nanque ra auſtrali. Exo.19. Nam profecti de raphidim.1. Reg.4.
Egreſſus eſt nāque iſrael. Canti.2. Nam vinea noſtra floruit.
Abach.1. Equites nāque eius de longe venient. Ponitur etiā
Itaque. pro itaque. Geñ.11. Tulit itaque thare abrā filium ſuum. Exo.
1. Poſuit itaque eis magiſtros operum. Et in eodem.14. Ti=
muit itaque populus dominum. Deut.11. Ama itaque domi=
Siquidem num deum tuum. Item ponitur pro ſiquidē. vt.1. Reg.28.
Siquidem philiſtiim pugnant aduerſum me.4. Reg.7. Si
quidem dominus audiri fecerat. Item ponitur pro interea
Interea Interim. aut interim vel preterea. vt. Geñ.35. Interea locutus eſt do
minus ad iacob. Et in eodem.43. Interim fames omnem
terrā premebat. Exo.1. Surrexit interea rex nouus ſuper
Preterea. Egyptum. Et in eodem.38. Fuerūt preterea centum talenta
argenti.2. Paralip.34. Oſſa preterea ſacerdotum combu=
ſit. Ponitur etiam pro quādo vel pro vnde. vt. Geñ.11. Sem
Quando. Unde. erat centum annorum quando genuit Arphaxath. Et in eo
dem.13. Vnde facta rixa inter paſtores gregum. Et in eodē.
26. Vnde appellauit eum abundantiam. Et cum preceden
Neque. ti negatione ponitur pro Neque. vt. Exo.20. Non facies ti=
bi ſculptile neque omnem ſimilitudinem. Et in eodem.
Nec eorum que ſunt in aquis ſub terra. Deut.18. Neque in=
cantor: neque phythones conſulat. Nume.23. Neque filius

© Biblioteca Nacional de España

hominis vt mutetur. Eſa. 28. Neqꝫ vexabit eum rota plauſtri. Thren. 3. Non enī humiliauit ex corde ſuo & abiecit filios hominum. ideſt neqꝫ abiecit filios hominum. Ezech. 13. Neqꝫ oppoſuiſtis murum pro domo iſrael. Habet fortaſſe in noſtra tranſlatione alios modos ſignificandi qui poſſunt reduci ad ſupradicta. Hebrei tamen in omnibus locis ſupradictis dicunt quod ponitur pro coniunctione. Et aliquando ponitur vau littera vbi nihil videtur copulare vel coniungere. vt Geñ. 22. Die autem tertio eleuatis oculis vidit locum procul. Pro quo in hebreo habetur. In die tertio & leuauit abraam oculos ſuos & vidit locum procul. Et in eodem. 36. Et hi filii ſebeon Aya & anna. Pro quo in hebreo habetur. Et hi filii ſebeon & aya & anna. Et ſimiliter ponitur in principio librorum: vbi nihil videtur copulare vel coniungere. vt Exo. 1. Hec ſunt nomina filiorum iſrael. Pro quo in hebreo habetur. Et hec ſunt nomina filiorum iſrael. Iudi. 1. poſt mortem ioſue conſuluerunt filii iſrael dominum. Pro quo hebrei legunt. Et factum eſt poſt mortem ioſue & conſuluerunt filii iſrael dominum. Ruth. 1. In diebus vnius iudicis quando iudices preerant. pro ꝗ hebrei legunt. Et factum eſt in diebus quando iudicabant iudices. 1. Reg. 1. Fuit vir vnus de ramathaim. pro quo hebrei legunt. Et fuit vir vnus de ramathaim. Eſdre. 1. In anno primo cyri regis perſarum. Pro quo hebrei legunt. Et in anno primo cyri regis perſarum. Eſter. 1. In diebus aſueri. Pro quo in hebreo habetur. Et factum eſt in diebus aſueri. Et aliquando ponitur in noſtra tranſlatione in principiis librorum. vt Leuit. 1. Vocauit autem moyſen. Nu. 1. Locutuſqꝫ eſt dominus ad Moyſen. Ezech. 1. Et factum eſt in triceſſimo anno. Item littera vau prepoſita verbo preteriti temporis facit ipſum temporis futuri: & econuerſo. vt Geñ. 27. Tempuſqꝫ veniet cum excutias & ſoluas iugum eius de ceruicibus tuis. Et in eodem. Eritqꝫ ſemen tuum q̄ſi puluis terre & dilataberis ad orientem & occidentem. Et in eodem. Et benedicentur in te & in ſemine tuo. Item facit de preterito futurum. vt in eodem. Cumqꝫ veniſſet ad quendam locum. Et in eodem. Tulitqꝫ de lapidibus que iacebant. Pro quo hebrei legunt. Et tulit de lapidibus loci. Et in eo. Viditqꝫ in ſomnis ſcalam. Et de hoc plenius in arte grāmatica dictum eſt.

Sequuntur dictiones quarum prima littera ſubſtantialis eſt vau. & ſunt due tantum & aliqua nomina propria: ſunt autem que ſequuntur.

וָו וו Vau. Paxillus. ſiue clauus: cuius caput eſt curuum inſtar littere vau. Et ſolum inuenitur in numero plurali. Pro ꝗ
capita. beatus hieronymus tranſtulit capita. Exo. 26. Quarum capita aurea & baſes enee. Et in eodem. 27. Et capita earum cum celaturis ſuis argentea. Et dicunt hebrei ꝙ erant quidam paxilli vel claui affixi in capitibus colūnarum ex quibus pendebant cortine et velamina.

וָהֵב והב Vaheb. facere. vt Nu. 21. Sicut fecit in mari rubro ſic fa-
facere. ciet in torrentibus Arnon. Vbi pro eo quod in littera noſtra eſt fecit: in hebreo ponitur ſupradicta dictio. ſcilicet וָהֵב Vaheb. Et ſolum inuenitur in predicto loco. Et dicunt hebrei ꝙ eſt nomen proprium loci ſic dicti propter aliquā cauſam ignotam apud illos. Vnde in hebreo de verbo ad verbum ſic legitur. ſcilicet: ad vaheb in rubrum et ad torrētes Arnon. ideſt venerunt ad locum qui dicitur vaheb. et inde in mare rubrum et ad torrentes Arnon. ſcilicet venerunt. vnde in ſequentibus dicitur profectiqꝫ ſunt de ſolitudine in mathana: de mathana in nahaliel: de nahaliel in bamoth. ſcilicet venerunt. Et in hebreo non habetur illud profectiqꝫ ſunt. Sed ſubintelligitur. Et licet in aliis locis ſacre ſcripture vbi ponuntur manſiones filiorum iſrael nō inueniatur locus dictus וָהֵב Vaheb. non repugnat ſupradictis: ſicut nec inuenitur locus dictus mathana neqꝫ nahaliel niſi tantum in predicto loco: vbi dicitur quod profecti ſunt de ſolitudine in mathana: et de mathana in nahaliel. Alii vero dicunt ꝙ predicta dictio וָהֵב Vaheb deriuatur a dictione יְהָב Iehab. Que ſignificat molem vel onus. vt. p̄s. 54. Iacta ſuper dominum curam tuam. Pro quo ipſi legunt. Iacta ſuper dominum onus tuum ſiue mollem tuam. Vnde ī predicto loco legunt ſic. A mole in mare rubrū vſqꝫ ad torrentes arnon. Et ſecundum beatum Hieronymum ſupradicta dictio יְהָב Iehab ſignificat charitatem. Nam in ſupradicto pſalmo iuxta he. ve. ſic tranſtulit. ſcilicet. Proiice ſuper dominum charitatem tuam. Et in lingua chaldaica ſignificat dare vel tradere aut afferre. De quo vide infra in dictione יָהַב Iahab. ſunt etiam aliqua nomina propria a littera vau incipientia. Sicut eſt וָפְסִי vapſi. vt Nu. 13. De tribu nethalim naabi filium vapſi. Et ſimiliter וַשְׁתִּי Vaſthi. Eſter 1. Vaſthi quoqꝫ regina fecit conuiuium feminarum.

De incipientibus a littera. ז zain.

זְאֵב Zeeb. Lupus. vt geñ. 49. Beniamin lupus rapax. E- זְאֵב
ſa. 11. Et habitabit lupus cum agno. Et in plu. זְאֵבִים Lupus.
Zeebim ſiue זְאֵבֵי Zeebe. ideſt lupi. Ezech. 22. Quaſi lupi זְאֵבִים
capientes predā. Abach. 1. Et velociores lupis veſpertinis. Lupi.

זֹאת Zoth. Iſta. vel hec. De quo vide infra in dictione זֶה זאת
Ze. Iſta.

זְבוּב zebub. muſca. vt Eſa. 7. ſybilabit dn̄s muſce q̄ ē ī extre זְבוּב
mo flūinū egypti. & ī plu. זְבוּבִים zebubī. ſiue זְבוּבֵי zebube. Eccl'ſ. 10. muſce moriētes ꝑdūt ſuauitatē vnguēti Muſca. זְבוּבִים

זָבַד Zabad. dotare. vt Geñ. 30. Dotauit me deꝰ dote bona. Muſce.
et idē זֶבֶד Zebed. i. dos. ſiue dotatio. vt in ꝑdicto loco. זָבַד Dotare.

זָבַח zabach. imolare. ſacrificare. occidere. mactare vt Geñ. זֶבֶד
31. Immolatiſqꝫ victimis in mōte. pro quo in hebreo זָבַח
habetur. Et immolauit iacob victimā in mōte. Exo. 5. Et Immolare
ſacrificemus dn̄o deo nr̄o. Et ī eo. Ite et ſacrificate deo vr̄o Sacrificar
in terra hac. Et in eo. 8. et dimittā ppl'm vt ſacrificent dn̄o. Et in eodem. abominationes enim egyptiorū īmolabimꝰ Et in eo. Qđ ſi mactauerimus ea q̄ colūt egyptii. Et in eo. Mactare.
22. Qui immolat diis occidetur. Et in eo. 23. Nō īmolabis ſup fermēto ſanguinē victime mee. Leuit. 17. Et nequaqꝫ vltra īmolabūt hoſtias ſuas demonibus. Nu. 22. Cumqꝫ oc- Occidere.
cidiſſet balac boues & oues miſit ad balaā. Deut. 16. Immolabiſqꝫ phaſe dn̄o deo tuo. Et in eo. qđ īmolatū ē veſpe. pro quo. he. le. qđ īmolabis veſpe. Et in eo. 33. Ibi īmolabunt victimas iuſtitie. 1. Reg. 1. vt adoraret & ſacrificaret dn̄o. Et in eo. Et īmolauit elcana. Et ī eo. 15. vt īmolet dn̄o deo tuo in galgalis. 3. Reg. 8. mactauitqꝫ ſalomon hoſtias pacificas q̄s īmolauit dn̄o. Et in eo. 13. Et īmolabit ſup te ſacerdotes excelſorū. & in eo. 19. Tulit par boū & mactauit illud. 1. Paralip. 29. Immolauerūtqꝫ victimas dn̄o. 2. Paralip. 7. Rex aūt & oīs ppl's īmolabāt victimas. Et in eo. Mactauit igitur rex ſalomō hoſtias boū. Et in eo. 28. quos ego placabo hoſtiis. pro quo he. le. Eis ſacrificabo ſiue īmolabo. & in eo. 33 Cūctis idolis quos manaſes fuerat fabricatus īmolauit. p̄s. 4. Sacrificate ſacrificiū iuſtitie. Ps. 26. Et īmolabo in tabernaculo eius hoſtiā vociferationis. p̄s. 49. Immola deo ſacrificiū laudis. Ps. 115. tibi ſacrificabo hoſtiā laudis. Eſa. 65. qui īmolāt ī hortis. & in eo. 66. qui mactat pecꝰ q̄ſi q excerebret canē. Oſee. 4. Sup capita mōtiū ſacrificabāt. & idē זֶבַח זֶבַח
zebach. i. victima. hoſtia. ſacrificiū. Exo. 12. dicetis eis victi- Victima.
ma trāſitus dn̄i eſt. Leuit. 3. Si hoſtia pacificorū fuerit eius Hoſtia.

© Biblioteca Nacional de España

Sacrificiū oblatio.Pſ.39.ſacrificiū & oblationē noluiſti.& in plurali.
זבחים זְבָחִים Zebachim.ſiue זִבְחֵי Zibche.Exo.24. Immolaue-
Victime. runtq; victimas pacificas dño.Deut.33.Ibi imolabūt victi
mas iuſtitie.1.Reg.15.Nūquid vult deus holocauſta & vi-
זבחות ctimas.Et aliqñ ſcribitur in plu.זְבָחוֹת Zebachoth ſecūdū
Sacrificia formā noīm femininorū.vt Oſee.4. Et cōfundētur a ſa-
מזבח crificiis ſuis.& inde מִזְבֵּחַ Mizbeach.ſiue מִזְבַּח Mizbach .i.
Altare vbi ſacrificia vel hoſtia offerūtur.Geñ.8.Edificauit
Altare. aūt noe altare dño.Exo.20.Altare de terra facietis mihi.&
in eo.21.Ab altari meo euelles eū vt moriatur. Accipitur
ēt pro altari incenſi.vt Exo.30.Facies quoq; altare ad ado
מזבחות lendū thymiama.& in plu.מִזְבְּחוֹת Mizbechoth.vt Pſ.83.
Altaria. Altaria tua dñe virtutū.Oſee.10.ſecūdū multitudinem fru
ctus ſui multiplicauit altaria.

זבל זָבַל Zabal.cohabitare.vt Geñ.30.Etiā hac vice mecū erit
Cohabitar vir meus.Pro quo hebrei legunt. Hac vice cohabita-
זבל bit mihi vir meus.Et inde זְבֻל Zebul.i.habitaculum.vt.3.
Habitaculum. Reg.8.Edificans edificaui domū et habitaculū tuū. Abach
3.Sol & luna ſteterunt in habitaculo ſuo.

זבן זְבַן Zabā.in lingua chaldaica ſignificat.Emere.ſeu vēdere
Emere. Dañ.2. Quod tempus redimitis.ideſt emitis.

זג זָג Zag.Folliculus vuarū.Nu.6.Ab vua paſſa vſq; ad acinū
acinus nō comedet.Pro quo he.le. Ab acinis vſq; ad folliculum
Foliculus .ſ.vue nō comedet.Et ſolum inuenitur in predicto loco.

זה זֶה Ze.Pronomen eſt demonſtratiuū vel relatiuū.i.iſte.hic
ipſe.ille.qui vel quod.iā.Et eſt oīs caſus & vtriuſq; nu-
Iſte. meri & generis maſculini vel neutri.vt Geñ.5. Iſte conſo-
Hoc. labitur nos.Et in eo.11.Ceperuntq; hoc facere.Et in eo.31.
Sicq; per viginti annos in domo tua ſeruiui . ꝓ quo he.le.
Iſti. Iſti mihi viginti anni in domo tua.ſ.trāſacti ſunt.ſiue iſte
mihi vigeſſimus annus in domo tua.ſ.tranſactus eſt. Et in
eo.41.Nun inuenire poterimus talē virū qui ſpū dei ple-
Hic. nus ſit.Pro quo he.le.Nun inuenire poterimus ſicut hic.ſ.
eſt:virū qui ſpiritu dei plenus ſit.Exo.32.Moyſi eī huic vi
ro qui nos eduxit de terra egypti ignoramus quid accide-
Iſtud. rit.Et in eo.Egreſſuſq; eſt hic vitulus.Et in eo.33.Et verbū
iſtud quod locutus es faciā.Deut.3. Montem iſtū egregiū
& libanum.Ioſ.2.Innoxii erimus a iuramento hoc.1.Reg.
Ille. 14.Et occidite ſuper iſtud.2.Reg.11. Et nunc hūc & nunc
illū conſumit gladius. vbi ponitur etiā pro illo.3.Reg.19.
Et ecce angelus dñi tetigit eū .pro quo he.le. Et ecce ange
lus dñi iſte tetigit eū:ſiue qui tetigit eū.Pſ.23. quis eſt iſte
rex glorie.Pſ.47.Qm̄ hic eſt deus deus noſter in eternū .
Pſ.55.Ecce cognoui quia deus meus es. ꝓ quo beatus hie-
ronymus in pſalterio iuxta he .ve.tranſtulit. Hoc ſcio quia
deus meus es.Pſ.67. Sinai a facie dei iſrael .pro quo he.le.
Iſte ſiue ille ſinai a facie dei iſrael .ſ. motus eſt vel diſtillauit
Beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit . Et
ſinai a facie dei iſrael .Eccl's.7.Bonum eſt te ſuſtētare iſtū:
Hec. ſed ab illo ne ſubtrahas manū tuā : vbi ponitur pro iſto &
Ipſe pro illo.Et in eo.8.Oīa hec tractaui in corde meo.Canti.2
Ecce iſte venit ſaliens in mōtibus.Et ī eo.En ipſe ſtat poſt
parietē nr̄m.Eſa.25.Iſte dñs ſuſtinuimus eū.Zach.1. Iſte
Iam. iā ſeptuageſimus annus eſt.ponitur ēt pro iam.2 .Reg.14
Quaſi mulier iam plurimo tp̄e lugens mortuū.zach.7. Si
Qui cut feci iā multis annis.Et aliqñ ponitur relatiue. Iob .19.
Et quē maxime diligebā aduerſatus eſt mihi.Pſ.73.mons
ſion in quo habitaſti.Pſ.103.In locū quē fundaſti eis. Et in
eo.Draco iſte quē formaſti ad illudendū ei . Vbi ponitur ꝓ
demōſtratiuo & relatiuo ſimul.Prouer.23.Audi patrem tu
um qui genuit te.Ponitur etiam pro aduerbio hac. vt Nu.
Hac. 13.Aſcendite per meridianam plagam.pro quo hebrei le-
gunt. Aſcendite hac in meridiem ſiue per meridiem .Scri-
bitur ēt cum beth in principio & dicitur בָּזֶה Baze & ſigni בזה
ficat.hic.ideſt in hoc loco.vt Exo.24.Expectate hic donec Hic.
reuertamur ad vos.Apponitur etiā ei mem in principio et
dicitur מִזֶּה Mize.i.ab hoc vel ab iſto aut ab ipſo. Et aliquā- מזה
do ponitur aduerbialiter & ſignat hinc vel iſtinc . i. ab hac
vel ab iſta parte vel de iſto loco.Geñ.42. Non egrediemi-
ni hinc.Exo.17.Suſtentabant manus eius ex vtraq; parte. Hinc.
Pro quo he.le. Suſtentabant manus eius hinc vnus & hinc
vnus .i. vnus ex vtraq; parte. Exo.33. Vade aſcende de lo
co iſto. Scribitur etiā זֹה zo cum puncto holē & tunc eſt ge זה
neris feminini vel neutri.Eccl's.2.Et gaudio dixi quid fru
ſtra deciperis.Pro quo he.le. Et letitie.ſ.dixi quid ipſa fa- Ipſa
cit.Et in eo.5.Hoc eſt donū dei.Et in eo..7. Cuncta tētaui Hoc.
in ſapiētia.Pro quo he.le. Omnia hec tētaui in ſapientia.
Et aliqñ ſcribitur cum vau loco he & puncto holem & dici
tur זוֹ Zo.vt Eccl's.5.Miſerabilis prorſus infirmitas . Pro זו
quo hebrei legunt.Etiam hec mala infirmitas .ſ. eſt. Oſee. Hec.
7.Iſta ſubſannatio eorum in terra egypti . Et aliqñ ſcribi- Iſta.
tur cum pūcto ſurech & dicitur זוּ Zu.Pſ.11. Cuſtodies nos זו
a generatiōe hac in eternū.Pſ.61.Duo hec audiui.Eſa.42. hec.
nōne dñs ipſe cui peccauimus. & in eo . 43. Populum iſtū Ipſe.
formaui mihi.Abach.1.Hec eſt fortitudo eius deo ſuo . Et Iſte.
aliquando ponitur relatiue.vt Exo.15.Populo quem rede
miſti.Pſ.9.In conſiliis quibus cogitant.Pſ.16. A facie im- Qui.
piorum qui me afflixerunt .Et aliquando ſcribitur pro re
latiuo & demonſtratiuo ſimul . Pſ.9 .In laqueo iſto quem
abſconderunt . Pſ.31. Intellectum tibi dabo et inſtruam te hec que
in via hac qua gradieris .Pſ.67.Cōfirma hoc deus quod o
peratus es in nobis. Pſ.131.Et teſtimonia mea hec que do
cebo eos .Pſ.141.In via hac qua ambulabam.Scribitur eti
am cum littera aleph & tau in fine & dicitur זֹאת Zoth. זאת
& communiter eſt generis feminini.Leuit .6 . Hec eſt lex hec.
holocauſti.Deut.33.Hec eſt benedictio.4.Reg.8. Domine
mi rex hec eſt mulier & hic eſt filius eius.Pſ. 131. Hec eſt re
quies mea in ſeculum ſeculi . Et aliquando ponitur in no-
ſtra tranſlatione in genere neutro:quia hebrei non habēt
genus neutrum:ſed pro eo aliquādo vtuntur maſculino &
aliquando feminino.Geñ.42 . Iam nunc experimentum
veſtri capiam.Pro quo hebrei legunt. In hoc probabimi-
ni.ideſt experimentum veſtri capiam.4.Reg.5. Sic & ſic hoc.
locuta eſt puella.Pro quo hebrei legunt.vt hoc & vt hoc lo
cuta eſt puella.ideſt taliter & taliter:vel ſic et ſic.ſicut eſt i lit
tera noſtra.Iob.22.Hoc ſcio a principio.Et in eo.33.Hoc ē
ergo in quo nō eſt iuſtificatus.Et in eo.34. Audi quod di- Quod.
citur.Et in eo.35.Nunquid equa videtur tibi tua cogitatio
Pro quo hebrei legunt.Nunquid hoc cogitaſti in iudicio.
Pſ.26.In hoc ego ſperabo.

זָהָב Zahab.aurū.Geñ.2.vbi naſcitur aurum: & aurum ter זהב
re illius optimum. Exo.25. Et deaurabis eā auro mū aurum.
diſſimo.Iob.23.Probauit me quaſi aurum quod per ignē
tranſit.Et in eodem.37. Ab aquilone aurum venit.Sed in
predicto loco dicunt hebrei ꝙ accipitur aurū ꝓ puritate vl'
ſerenitate aeris ad ſimilitudinem auri puriſſimi .& etiā di-
cunt ꝙ accipitur tranſlatiue pro oleo mundiſſimo & puriſ
ſimo.vt Zach.4.In quibus ſunt ſuffuſoria ex auro .pro ꝗ
ipſi legunt. Infundentia ex ſe aurum. ideſt oleum purum Oleum.
& mundiſſimum & aurei coloris.

זָהַם Zaha.Inqnare. abomīabile facere.Iob.33. abomiabi זהם
lis ei fit in vita panis.& ſolū īuenitur in p̄dicto loco. abomabile fieri.

זָהַר Zahar.oñdere.monere.admōere.puidere. pōſtēdere זהר
anūciare.cauere.obſeruare.Exo.18.oñdaſq; pp̄lo ceri Oſtendere Admonere
monias & ritus colendi.4.Reg.6.Et preoccupauit eū.Pro
ꝗ he.le.Et admonuit eū ſiue obſeruauit eū.Eccl's. 4. q ne-

© Biblioteca Nacional de España

ſcit preuidere in poſterū.Et in eo.12.His amplius fili mi ne requiras.pro quo he.le.His amplius fili mi caue:ſiue admonitus ſis:aut preuide.Ezech.3. Et annunciabis eis ex me. ideſt admonebis.Et in eo.Si dicēte me ad impiū morte morieris nō ānūciaberis.& in eo.Vt auertatur a via ſua mala. Pro quo he.le.vt caueat impius a via ſua mala.Et in eo. qa nō annūciaſti ei.Et in eo.Si aūt tu ānunciaberis iuſto.Et ī eo.Viuēs viuet quia annunciaſti ei.Pro quo he.le.Viuēs viuet qa admonitus eſt:vel quia obſeruauit ſe.& in eo.33. Et cecinerit buccina:& annūciauerit populo.Et in eo.Et non obſeruauerit ſe.Et in eo.Sonū buccine audiuit & nō ſe obſeruauit.Et in eo.vt ſe cuſtodiat īpius a via ſua mala.ſignat ēt fulgere.l'.ſplēdere.vt Dañ.12.Et qui docti fuerint fulgebunt ſicut ſplēdor firmamēti.& inde זֹהַר Zohar.ideſt ſplēdor.vt in p̄dicto loco.& Ezech.8.Quaſi aſpect⁹ ſplēdoris & viſio electi.

זו Zo.ſiue זו Zu.Pronomen eſt demonſtratiuum vel relatiuū aut vtrūq; ſimul.De quo vide ſupra in dictiōe זֶה Ze.

זוב Zob.fluere.Manare.fluxum ſanguinis vel ſeminis pati.vt Leuit.15.Mulier que patitur multis diebus fluxū ſanguinis.Et in eo.Vel que poſt mēſtruū ſanguinē fluere non ceſſat.Ps.77.qm̄ percuſſit petrā & fluxerunt aque. Eſa.48.Et ſcidit petrā & fluxerunt aque. Accipitur etiā זוב Zob.pro ipſo fluxu.& aliqñ ſcribitur ſine vau.vt Hiere.49.Fluxit vallis tua.ſ.ſanguine īterfectorū.ſicut exponūt hebrei.& inde זָב Zab.i.fluēs vel manās:ſiue ille qui patitur fluxū.vt Leui.15.Vir q patitur fluxū ſeminis.& ī ge.fe. זָבָה zaba ſiue זָבַת zabath.vt in eo.& Exo.3.In terrā q̄ fluit lacte & melle.& in eo.13.Vt daret tibi terrā fluētem lacte & melle.Nu.16.que lacte & melle manabat.Deut.6.Terrā lacte & melle manātē.Ponitur ēt זוב zob pro extabeſcere.vt Threñ.4.qm̄ iſti extabuerūt conſumpti a ſterilitate terre. Sed etiam in hoc loco hebrei dicunt ꝙ ſignificat fluere.& legūt ſic.qm̄ ex iſtis fluebant confoſſi vel perfoſſi.

זוד Zud.ſuperbire.ſuperbe agere.temere operari.& ſcribitur ſine vau.Exo.18.Eo quod ſupbe egerint contra eos.Hiere.50.Quia cōtra dñm erecta eſt.pro quo he.le. Quia cōtra dñm ſuperbiuit vel ſupbe egit.& aliqñ ſcribitur cū iod in medio loco vau.vt Exo.25.Si quis p īduſtriā occiderit fratrē ſuū vel p inſidias.pro quo he.le.& cū ſupbierit vel cū temere egerit vir cōtra fratrē ſuū vt occidat eū p inſidias.Nee.9.Cognouiſti enī quia ſupbe egerāt cōtra eos.Et in eo.Ipſi vero & p̄res nr̄i ſupbe egerūt.Et inde זֵד Zed.i.ſupbus.vt Prouer.21.Supbus & arrogās vocatur indoctus.& in plu. זֵדִים Zedim.Ps.18.Et ab alieīs parce ſeruo tuo.pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.trāſtulit.A ſupbis quoq; libera ſeruū tuū.Ps.118.Increpaſti ſupbos.& in eo.Superbi iniq; agebant vſquequaq;.Ps.139.Abſcōderūt ſupbi laqueū mihi.& inde זָדוֹן zadon i.ſupbia ſiue ſupbus.Prouer.11.Vbi fuerit ſupbia:ibi erit contumelia.Et in eo.21.Qui in ira operatur ſuperbiā.Hiere.50.Ecce ego ad te ſuperbe.Et in eo.Et cadet ſupbus & corruet.& in plu. זֵדֹנִים Zedonim.Ps.123.Forſitā ptrāſiſſet aīa nr̄a aquā ītolerabilē.pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.forſitan tranſiſſent ſuper animam noſtram aque ſuperbe.

זוה Zaua.angulus.& inuenitur tm̄ in numero plu.ſ. זָוִיּוֹת Zauioth.i.anguli.vt Ps.143.Filie noſtre cōpoſite.pro quo btūs hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. filie nr̄e quaſi anguli ornati.Zach.9.Et quaſi cornua altaris.i.quaſi anguli altaris.īde מְזָוִים Mezauim.pro quo beatus hieronymus tranſtulit.Promptuaria.Ps.143.Prōptuaria eorū plena.& etiam in hoc loco he.le.anguli nr̄i pleni.

זוז Zuz.limen.poſtis.ſ.porte.& ſcribitur cū mē in principio & he ī fine & dicitur מְזוּזָה Mezuza.vt Exo.12.Ac ponēt ſup vtrūq; poſtē.Et in eo.21.Et applicabitur ad oſtium & poſtes.Deut.6.Scribeſq; ea in limine & oſtiis dom⁹ tue.Ezech.43.Fabricati ſunt limen eorū iuxta limē meū.

זול Zul.vilipendere.ſpnere.& ſcribitur ſine vau.Eſa.46 qui confertis aurū de ſacco.pro quo he.le.qui paruipēditis ſiue vilipenditis aurū de ſacco.ſ.ad fabricandū idola producebant aurum de ſacco paruipendentes illud a c ſi eſſet alia res parui valoris.Er aliqñ ſcribitur cū iod loco vau vt threñ.2.Oēs qui glorificabant eam ſpreuerunt eam.Et inde זֹלֵל Zolel cū duplici lamed.i.vile:Hiere.15.Et ſi ſeparaueris p̄cioſū a vili.& de hoc vide īfra in dictiōe זֹלֵל Zolel

זון zun.in lingua chaldaica ſignat veſci vel nutriri.Dañ.4 Et ex ea veſcebatur oīs caro.& inde.מָזוֹן Mazon.i.eſca ſiue nutrimentū.Geñ.45.Et totidem aſinas triticū in itinere paneſq; portantes.Pro quo he.le. Et totidem aſinas portantes triticū & panes & pulmentū ſiue eſcā.Dañ.4.& eſca vniuerſorum in ea.Et aliqñ ſcribitur ſine vau & dr̄ זָן Zan.Ps.143.Eructantia ex hoc in illud.Pro quo hebrei legunt.Eructantia de nutrimēto in nutrimentū:ſiue de pulmento in pulmentum.& in lingua chaldaica ſignificat genus vel ſpeciem.vt Dañ.3.Et vniuerſi generis muſicorū. Vnde in ſupradicto loco aliqui hebrei legunt.Eructantia ſiue educentes de genere in genus.et ſimiliter.2.Paralipo. 16.Vbi dicitur poſueruntq; eum in lectulum ſuū plenum aromatibus et vnguentis meretriciis:vbi pro meretriciis ponitur in hebreo.זְנִים Zenim.pro quo aliqui hebrei legunt.Plenum aromatibus et vnguentorum ſpeciebus vel generibus.i.plenum diuerſis generibus vnguentorum.poteſt etiam ſignificare ſicut eſt in lr̄a nr̄a. De quo vide infra in dictione זָנָה zaua.Dicunt etiam hebrei ꝙ a predicta dictione poteſt deriuari זוֹנָה zona:quod ponitur pro meretrice.vt Ioſ.2.Vbi dicitur ingreſſi ſunt domum mulieris meretricis.et ꝙ poteſt etiam ſignificare hoſpitatricē vel cauponā:que ſolet eſcas vendere.Cui cōcordat tranſlatio chaldaica.et ſimil'r Ioel.3.Vbi dicitur.Et poſuerunt puerum in proſtibulo.vbi pro proſtibulo ponitur predicta dictio.ſcilicet זוֹנָה zona.Alii interpretantur ſic.ſ.Et poſuerunt ſiue tradiderunt puerum in cauponam.ideſt vendiderunt eum ꝓ nutrimēto vel eſca vñ ſequitur.et puellā vēdiderūt ꝓ uino ut biberēt.vide ēt de hoc infra in dictiōe זָנָה zana.Itē זֵן Zen.i.arma ſiue baltheū.et ſcribitur cū aleph ī pricipio et dr̄ אָזֵן Azen.Deut.23.Gerēs paxillū in baltheo.inde זֹנוֹת zonoth.pro quo beatus hieronymus tranſtulit Habenas. ut.3.Reg.22.Et habenas lauerunt iuxta uerbum domini.

זוע zūa.mouere.cōmouere.cōtremiſcere.Eccl's.12.qñ cōmouebūtur cuſtodes dom⁹.Eſter.5.et nō ſolū nō aſſurrexiſſe ſibi ſed neq; motū quidē de loco.ꝓ q̄ he.le.Et non ſurrexit et nō mouit ſe ꝓ eo.Dañ.6.cōtremiſcāt et paueāt deū danielis:et aliqñ duplicātur pr̄a et ultīa lr̄a.ut Abach. 2.Et ſuſcitabuntur cōmouentes te.i.uexātes te.et īde זְוָעָה zeuaa.pro quo beatus hieronymus tranſtulit uexationē. ut Eſa.28.ſola uexatio intellectum dabit auditui.

זור zur.exprimere.p̄mere.cōculcare.circūligare.exhorreſcere.alienare.extraneū fieri.Iudi.6.exp̄ſſo uellere cōcham rore ipleuit.Iob.39.Pes cōculcet ea.Eſa.59.Et qđ cōfotū ē erūpet ī regulū.ꝓ quo he.le.Et qđ cōculcatū uel fractū fuerit erūpet in regulū.pōitur ēt ꝓ circūligare.Eſa. 1.nō ē circūligata nec curata medicamine.Sed ēt in hoc loco hebrei legūt.nō ē exp̄ſſa.ſ.a ſanie ul' putredie q̄ medici ſolēt exprimere ut uult⁹ mūdificetur.et īde מָזוֹר mazor.i. cōculcatio ſiue cōfractio:aut īfirmitas ſcḋm hebos.ꝓ q̄ btīs

© Biblioteca Nacional de España

hieronymus tranſtulit vinculum: ſiue alligandū. Hiere. 30
Alligādū. Ad alligandum curationem tuā vtilitas nō eſt tibi. Oſee. 5
Vinculus. Et vidit ephraim languorē ſuū: & iudas vinculū ſuū. Et in
eo. Nec ſoluere poterit a vobis vinculum. Ponitur etiā in
noſtra tranſlatione pro inſidiis. vt Abdie. 1. Ponent inſidi
Inſidie. as ſubter te. Ponitur etiam pro exhorreſcere aut alienare
exhorreſcere. vt Iob. 19. Halitum meū exhorruit vxor mea. Ps. 57. alie
Alienare. nati ſunt pctōres a vulua. p̄s. 68. Extraneus fact⁹ ſū fratri-
Extraneuſ fieri. bus meis. Ps. 67. Non ſunt fraudati a deſiderio ſuo. Pro q̄
he. le. Nō ſunt alienati. i. nō receſſerūt a deſiderio ſuo. Eſa.
Recedere. 1. Abalienati ſunt retrorſum. Ezech. 14. Quia receſſerūt
a me in cūctis idolis ſuis. i. quia alienati ſunt a me. Et ī eo.
זָרָא Si alienatus fuerit a me. & inde זָרָא Zara cū aleph in fine.
i. alienatio: & ponitur ꝑ nauſea. vt Nu. 11. Donec exeat per
Nauſea nares vr̄as & vertatur in nauſeā. & inde זָר Zar. i. alien⁹ vl'
זָר extraneus. Leuit. 10. Offerētes corā dn̄o ignē alienū. Nu.
Alienus. 3. Quiſquis alienus acceſſerit morietur. Prouer. 11. qui fi-
Extraneus dē facit pro extraneo. & in plu. זָרִים Zarim. i. extranei vel
זָרִים alieni. Prouer. 5. Ne forte impleantur extranei viribus tu
Extranei. Alieni. is. Eſa. 1. Regionē veſtrā corā vobis alieni comedūt. Et in
eo. Sicut in vaſtitate hoſtili. pro quo he. le. Sicut ſubuerſio
זָרִים alienorū. ponitur ēt זָרִים Zarim pro erūpētibus vel ꝑ vē-
Erūpētes. tilatoribus. Hiere. 18. Aut euelli poſſunt aque erūpētes fri
vētilatores gide. Et in eo. 51. Et mittā in babylonē ventilatores & ven
tilabūt eū: & de hoc vide infra in dictione זָרָה Zara. Item
זוֹרֵר זוֹרֵר Zorer cū duplici res ſignāt oſcitare. vt. 4. Reg. 4. Et
Oſcitare. oſcitauit puer ſepties. Hebrei tn̄ legūt. & ſternutauit puer
ſternutare. ſepties. quia in lingua chaldaica ſignificat ſternutare.
זָחַח זחח Zachach. ſeparare. leuare. & ſcribitur cum ſimplici
Separare cheth. Exo. 28. Et a ſe inuicē rōnale & ſuphumerale ne
queant ſeparari. & ſolū inuenitur in predicto loco.
זָחַל זחל Zachal. incuruari. expaueſcere. ſerpere. reptare. Iob.
Demiſſo capite. 23. Iccirco demiſſo capite veritus ſum vobis indicare
Incuruari meam ſentētiam. Pro quo he. le. Iccirco incuruatus ſum ſi
expaueſcere ue expaui & timui indicare meam ſcientiam vobis. Signāt
ēt reptare vel ſerpere. Deut. 32. Cū furore trahentiū ſuper
Serpere. terrā atq; ſerpētiū. mich. 7. velut reptilia terre. & īde זֹחֶלֶת
Reptile זֹחֶלֶת Zocheleth. Nomen propriū cuiuſdam lapidis. 3. Reg. 1. Iu
Zoeleth xta lapidem zoeleth.
זִיו זיו Ziu. Nomē mēſis: qui apud nos dicitur aprilis. 3. Reg.
Zio. 6. In anno quarto menſe zio ipſe eſt menſis ſecundus re
gni ſalomōis. & ī līgua chaldaica ſignāt ſplēdorē vel ame-
nitatē. vnde ſcd̄m hebreos ſic dr̄ ab apparitione florum. I-
זִיו tem זִיו ziu. in lingua chaldaica ſignāt ſtaturā ſiue aſpectū.
Statura. Dan̄. 2. Statura ſublimis. Et in eo. 3. Et aſpectus faciei eius
Aſpectus. mutatus eſt.
זִיז זיז Ziz Omnimodū: ſiue vniuerſitas. Eſa. 66. Et delitiis af
oīmodum fluatis ab oīmoda gloria eius. Ps. 49. Et pulchritudo
Vniuerſitas. agri mecum eſt. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iu
xta he. ve. tranſtulit. Et vniuerſitas agri mecū eſt. Ps. 79.
Et ſingularis ferus depaſtus eſt eam. Pro quo beatus hie-
Omnes. ronymus tranſtulit. Et oēs beſtie agri depaſte ſunt. & dicūt
aliqui hebrei ꝙ predicta dictio זִיז Ziz eſt genus ad omnia
animalia fera & agreſtia. Alii vero dicunt ꝙ eſt nomen be
ſtie fere ignote ſic dicte. & ſolum inuenitur in locis p̄dictis
זִיק זיק Zic. flama. & ſolum inuenitur in numero plurali. ſ.
זִיקוֹת זִיקוֹת Zicoth ſcd̄m formā femininorū. Eſa. 50. Ecce
oēs vos accendentes ignem accincti flamis: ambulate in lu
Flame. mine ignis veſtri & in flamis quas ſuccendiſtis. Inuenitur
זִיקִים etiam זִיקִים Zicim ſcd̄m formā pluralē maſculinorū & po
nitur pro compedibus. Ps. 149. Ad alligandos reges eorū
Cōpedes. in cōpedibus. Naū. 3. Optimates eius cōfixi ſunt in com-
pedibus. Ponitur ēt ꝑ lanceis. vt Prouer. 26. Qui mittit ſa

gittas & lanceas in mortem. Lancee
זית Zaith. ſiue זֵית Zeth. oliua ſiue oliuetum. Gen̄. 8. Por זַיִת
tans ramū oliue virentibus foliis. Exo. 23. Ita facies in Oliua.
vinea & in olueto tuo. Hiere. 11. Oliuam vberē pulchrā. & Oliuetum
in plu. זֵתִים Zethim. Ps. 127. Filii tui ſicut nouelle oliuarū זֵתִים
זכך Zachach. Purificare. Mūdare. Siue mūdū vel cādidū Oliue.
fieri. & ſcribitur cū ſimplici chaph. Iob. 9. Et fulſerint זָכַךְ
velut mundiſſime manus mee. Pro quo he. le. Et munda- Fulgere. Mūdare.
uerim ſiue purificauerim in mūditia manus meas. Et ī eo. Mundū eē
15. Et celi non ſunt mūdi in conſpectu eius. Thren. 4. can- cādidū eē.
didiores nazarei eius niue. & inde זַךְ Zach. i. purus ſeu mū זַךְ
dus aut lucidus. Leuit. 24. Vt afferant tibi oleum de oliuis
puriſſimū. Iob. 8. Si mundus & rectus inceſſeris. Et in eo. puriſſimū.
33. Mundus ſum ego & abſq; delicto. & in genere femini- Mundus.
no זַכָּה Zaca. i. mūda. Exo. 30. Galbanū boni odoris & thus זַכָּה
luciddiſſimū. Pro quo in hebreo habetur luciddiſſima: quia Lucidiſſimum.
thus apud hebreos eſt generis feminini. Iob. 16. Cum ha-
berem mundas ad deum preces. Pro quo hebrei legunt. &
oratio mea munda. ſ. eſt. Vide etiā de hoc in dictione ſequē Munda.
ti. & inde. זְכוֹכִית. Zechochith. i. vitrum: eo quod eſt mun- זְכוֹכִית
dum & lucidum. Iob. 28. Non adequabitur ei aurum vel vi Vitrum
trum. & dicunt hebrei ꝙ ponitur ibi pro vitro cryſtallino.
quod eſt puriſſimum et precioſiſſimum.
זכה zaca. immaculatū eſſe. mundare. ſeu mūdū apparere זָכָה
iuſtificare. corrigere. Iob. 15. Quid eſt homo vt imma Immaculatum eſſe.
culatus ſit. Pro quo he. le. Quid eſt homo vt mundus ſit ſi- Mundum
ue vt mundus appareat. Et in eo. 25. Aut apparere mūdus apparere.
natus de muliere. Ps. 72. Ergo ſine cauſa iuſtificaui cor me Iuſtificar.
um. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve.
tranſtulit. Ergo fruſtra mūdaui cor meum. Eſa. 1. Lauami-
ni: mūdi ſtote. Ps. 118. In quo corrigit adoleſcentior viam Mūdū eē.
ſuam. Ponitur etiam pro vincere. Ps. 50. Et vincas cum iu- corrigere.
dicaris. Poteſt etiam legi ſic. ſcilicet: et mundes vl' corrigas Vincere.
cū iudicaueris. Vide ēt de hoc in dictiōe precedenti. Et in-
de זְכוּ zachu. ſiue זָכוּת zechuth. quod in lingua chaldaica זְכוּ
ſignāt iuſtitiā vel mūditiā. Dan̄. 6. quia corā eo iuſtitia inuē Iuſtitia.
ta eſt in me.
זכר zachar. recordari. meminiſſe. memorari. Gen̄. 8. recor זָכַר
datus aūt eſt dn̄s noe. Et in eo. 9. Et recordabor fede- Recordari
ris mei. Et in eo. 40. Memento mei cū bn̄ tibi fuerit. Et in meminiſſe
eo. Vt ſuggeras pharaōi. ꝑ q̄. he. le. & memieris mei apud
pharaonē. & in eo. Et tn̄ ſuccedētibus ꝓſperis p̄poſit⁹ pin
cernarū oblitus eſt interp̄tis ſui. pro q̄ in hebreo hr̄. & nō ē
recordat⁹ p̄poſitus pincernarū ip̄ius ioſeph & oblitus ē e-
ius. Sed beatus hieronymus tranſtulit ſenſum. Exo. 20.
Memēto vt diē ſabbati ſctīfices. Et in eo. In oī loco in quo memorari.
memoria fuerit noīs mei. ꝑ q̄. he. le. i oī loco ī q̄ recordari
vel memorari fecero nomē meū. & in eo. 23. Et ꝑ nomē ex
terorū deorū nō iurabitis. ꝑ q̄. he. le. & noīs extorū deorū
nō recordabimini. Siue nomē exterorū deorū nō noīabi-
tis. Nu. 10. Et erit recordatio vr̄i corā dn̄o deo vr̄o. Et ī eo.
11. Recordamur piſciū q̄s comedebam⁹ in egypto gratis.
Deut. 16. vt memineris diei egreſſiōis tue de egypto. Et in
eo. Et recordaberis qm̄ ſeru⁹ fueris in egypto. & ī eo. 25.
Memēto qd fecerit tibi amalech. 1. Re. 25. Et recordaberis
ancille tue. 4. Re. 9. memini qn̄ ego & tu ſedētes in curru
ſeq̄bamur achab. Et in eo. 20. Memēto queſo quō ambu-
lauerim corā te. Eſter. 9. Iſti ſunt dies quos nulla vnq; dele
bit obliuio. ꝑ q̄. he. le. Et iſti dies mēorati. ſ. erūt. Iob. 4. re
cordare q̄s vnq; inocēs piit. p̄s. 18. Memor ſit oīs ſacrificii
tui. p̄s. 41. Hec recordatus ſum. Ps. 77. Et recordatus ē q̄a
caro ſunt. Ps. 113. Dominus memor fuit noſtri. Ps. 136. Si
non meminero tui. Et in titulo Ps. 137. Vbi dicitur. Pſal-

© Biblioteca Nacional de España

mus dauid in rememorationem ſabbati. Pro quo hebrei legunt. Pſalmus dauid ad commemorandum ſiue ad recordandum. Canti. 1. Memores vberum tuorum ſuper vinum Eſa. 43. Ne memineritis priorum. Et in eodẽ. 62. Qui reminiſcimini domini: ne taceatis. Et in eodem. 66. Qui recordatur thuris quaſi qui benedicat idolo. Hiere. 13. cum recordati fuerint filii ſui ararum ſuarum. Thren. 3. Memoria memor ero. Et in eodem. 5. Recordare domine quid acciderit nobis. Ezech. 3. Et non erunt in memoria iuſtitie eius quas fecit. Et in eodem. 18. Et omnium iniquitatum eius quas operatus eſt non recordabor. Et in eodem. Omnes iuſtitie eius quas fecerat non recordabuntur. Et in eodem. 21. Ipſe autem recordabitur iniquitatis ad capiendũ. Et in eodem. Pro eo quod recordati eſtis manu capiemini Ione. 2. Domini recordatus ſum. Ponitur etiam pro nominare. 1. Reg. 4. Cumq; ille nominaſſet arcam dei. & inde זֵכֶר Zecher. ideſt memoria. recordatio. commemoratio. Exo. 17. Delebo enim memoriam amalech. Ps. 9. Periit memoria eorum. Ps. 29. Et confitemini memorie ſanctitatis eius. Ps. 110. Memoriam fecit mirabilium ſuorum. Oſee. 14. Memorabile eius ſicut vinum libani. & aliquando ſcribitur cum nun in fine & dicitur זִכָּרוֹן zicharon ſiue זִכְרוֹן zichron. i. memoria. recordatio. monumentum. memoriale. Exo. 39. In monumentum filiorum iſrael. Nu. 10. Vt ſint vobis in recordationem dei veſtri. Eccl's. 1. Non eſt priorum memoria. Eſa. 57. Et poſt oſtium & retro poſtem poſuiſti memoriale tuum. & in plurali. זִכְרוֹנוֹת zichronoth. & ponitur pro hiſtoriis vel annalibus: eo quod in eis commemorantur preterita. Eſter. 6. Iuſſitq; ſibi afferri hiſtorias & annales priorum temporum. inuenitur etiam מַזְכֶּרֶת mazchereth. cum mem in principio. ideſt commemorans vel commonefaciens. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit inueſtigans. Nu. 5. Et oblatio iueſtigans adulterium. inde אַזְכָּרָה Azchara. ideſt commemoratio vel memoriale aut monumentum. Leuit. 2. Et ponet memoriale ſuper altare Et in eodem. Qui cum obtulerit ea: tollet memoriale de ſacrificio. Et in eodem. De qua adolebit ſacerdos in memoriam muneris. Et in eodem. 24. Vt ſit panis in monumentum oblationis domini. & dicunt hebrei ꝙ ſignificat ſuffumigationem vel odorationem. & dicunt quod predicta dictio זָכַר Zachar eſt equiuoca & ꝙ etiam ſignificat ſuffumigare vel odorari. nam Eſa. 66. vbi nos legimus: qui recordatur thuris. Ipſi legunt. Qui odoratur vel qui ſuffumigat thus. & ſimiliter in aliquibus locis predictis. Item זָכָר Zachar. maſculus. Gẽn. 1. Maſculum & feminam fecit eos. Exo. 12. Agnus abſq; macula maſculus anniculus. Leuit. 12. Mulier ſi ſuſcepto ſemine peperit maſculum. & in plurali זְכָרִים Zecharim. ideſt maſculi. Exo. 13. Quicquid habueris maſculini ſexus. Pro ꝙ in hebreo habetur. Quoſcũq; habueris maſculos. & inde זָכוּר Zechur. ideſt maſculinũ Exo. 23. Ter in anno apparebit omne maſculinum tuum coram domio. & inde verbum. תִזָּכֵר Thizachar. ideſt ſi fuerit maſculus: vel ſi fuerit generis maſculini. Exo. 34. omne quod aperit vuluam generis maſculini meum erit. ideſt ſi fuerit maſculus.

Reminiſci · Nõiare זָכַר · Memoria · זִכָּרוֹן · monumẽtũ recordatio · Memoria memoriale זִכְרוֹנוֹת · Annales. מַזְכֶּרֶת · inueſtigãs · אַזְכָּרָה memoriale · Memoria Monumẽtum. · Suffumigare. · זָכָר Maſculus · זְכָרִים maſculi · זָכוּר maſculinũ · תִזָּכֵר Si fuerit maſculus.

זַל Zel. Vilipendere. contemnere. De quo vide ſupra in dictione זוּל Zul.

זוֹלֵל Zolel. vorator: ſiue commeſſationibus vacans. vilis. deſpectus. Deut. 21. comeſſationibus vacat & luxurie atq; conuiuiis. Ponitur etiam pro vili. Hiere. 15. Si ſeparaueris precioſum a vili. Thren. 1. Vide domine & conſidera quoniam facta ſum vilis. & inde זוּלוּת Zuluth. ideſt viliſſimum: aut cõteptus. Ps. 11. Cum exaltati fuerint nouiſſimi filiorum hominum. Pro quo btũs hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. cum exaltati fuerint viliſſimi filiorum homiũm. & in hebreo ponitur ibi ſingulare pro plu.

Vilipẽdef. · זוֹלֵל Commeſſatiõibus vacans. · Vile. · זוּלוּת · Viliſſimi.

זֶלֶג Zaleg. fuſcinula. tridens. & ſcribitur cum mem in principio & dicitur מַזְלֵג Mazleg. vt. 1. Reg. 2. Et habebat fuſcinulam tridentem. & in plu. מִזְלָגוֹת Mizlagoth. Exo. 27. Et forcipes atq; fuſcinulas. 1. Parali. 28. Ad fuſcinulas quoq; & phialas.

זֶלֶג Fuſcinula · מִזְלָגוֹת Fuſcinule.

זַלְזַל Zalzal. propago. ramuſculus. Eſa. 18. Preſcindẽtur ramuſculi. & ſolũ iuenitur in nu. plu. & ĩ pdicto loco.

זַלְזַל ramuſculi

זַלְעָף Zalaaph. horror. procella. tempeſtas. Ps. 118. Defectio tenuit me pro peccatoribus. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtuli. Horror tenuit me ab impiis. & ĩ plurali. זַלְעָפוֹת Zilaaphoth. Ps. 10. Spiritus procellarum pars calicis eorum.

זַלְעָף Horror. זַלְעָפוֹת Procelle.

זוּלַת Zulath. abſq;. preter. Excepto. 4. Reg. 24. Exceptis pauperibus populi terre. Scribitur etiam cum iod in fine: & dicitur זוּלָתִי Zulathi. Deut. 1. Preter caleph filium iephone. & aliquando illa littera iod ponitur pro pronomine prime perſone. Oſee. 13. Deum abſq; me neſcies.

זוּלַת Excepto. זוּלָתִי Preter Abſq;.

זָמַם Zamam. cogitare. Deut. 19. Sicut fratri ſuo facere cogitauit. Ps. 30. Vt acciperent animã meã conſiliati ſũt ideſt cogitauerunt. Thren. 3. Fecit dñs que cogitauit. Ps. 139. Cogitauerũt cõtra me: ne derelinquas me. Sed hebrei in predicto loco dicunt ꝙ eſt nomen & legunt ſic. Cogitationem eius ne educas. ideſt ne educas eam in actu. vñ beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Scelera eius ne effundantur. Hiere. 51. Quia cogitauit dominus & fecit. & aliqñ ſcribitur cũ ſimplici mẽ. vt Gen. 11. Ne deſiſtet a cogitationibus ſuis: donec eas opere compleant. pro quo hebrei le. Et nunc nõ ꝓhibebitur ab eis quodcunq; cogitauerint ad faciendũ. Ps. 16. Et non eſt inuenta in me iniquitas: vt nõ loquatur os meũ opera hoĩum. Pro quo he. le. nõ inueniſti: quod cogitaui non tranſiſſet os meum vel nõ trãſire os meum. & hic eſt finis verſus in hebreo. & ſequitur alius verſus. in opera hoĩum. Beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit ſic. Et nõ inueniſti cogitationes meas non tranſire os meum. Hiere. 4. Cogitaui & non penitebit me. & inde זִמָּה Zima ſiue זִמַּת Zimath. i. cogitatio. Prouer. 24. Cogitatio ſtulti peccatum. ſignificat etiã malã cogitationem vel peccatum ex propoſito: aut piaculum ſiue ſcelus vel nefas. Leuit. 19. Ne contaminetur terra: & impleatur piaculo. Et in eodem. 20. Qui ſupra vxorem filiã duxerit matrem eius: ſcelus operatus eſt. & in eodem. Nec permanebit tantum nefas in medio veſtri. Ezech. 16. Et nõ fecit iuxta ſcelera tua in omnibus abominationibus tuis. Et in eodem. Scelus tuum & ignominiã tuã tu portaſti. Et in eodem. 22. Scelus operati ſunt in medio tui. Et in eo. 23. Sic ingrediebantur ad oolam & oolibam mulieres nefarias. Et in eodem. Et auferam ſcelus de terra. Oſee. 6. Quia ſcelus operati ſunt. & in plurali. זִמּוֹת Zimoth. ideſt cogitationes vel ſcelera. Iob. 17. Cogitationes mee diſſipate ſunt. Eſa. 32. Ipſe vero cogitationes concinnabit ad perdẽdos mites. & aliquando ſcribitur cum mem in principio & dicitur מְזִמָּה Mezima. ideſt cogitatio vel conſilium. vt ps. 138. Quia dicitis in cogitatione. Prouer. 2. Conſilium cuſtodiet te. & in eo. 5. Cuſtodi legem meã atq; conſiliũ. Et in eo. 5. Vt cuſtodias cogitationes. Hiere. 11. Quid eſt ꝙ dilectus meus in domo mea facit ſcelera multa. Vbi ponitur מְזִמָּתָה Mezimatha cum tau & he in fine. & põitur ibi in hebreo ſingulare ꝓ plurĩ: nã plurĩ dicitur מְזִמּוֹת Mezimoth. Prouer. 14. Et vir verſutus odioſus eſt. Pro quo he. le. & vir cogitationum vel ſcelerum odioſus eſt.

זָמַם Cogitare. · זִמָּה Cogitatio · Piaculũ. Scelus. · Nefas. · זִמּוֹת Cogitationes. · מְזִמָּה Cogitatio Conſilium · Scelus. · מְזִמָּתָה מְזִמּוֹת Scelera.

© Biblioteca Nacional de España

זְמַן זְמַן Zeman.tempus.Nee.2.Et conſtitui ei tēpus.& Eccl's.
Tempus 5.Omnia tempus habent. & Dañ.2. vt tempus dare-
tur ei.& in lingua chaldaica ſcribitur aliquando cum aleph
in fine.vt in eodem.3.Statim vt audierūt. pro quo hebrei
legunt.Eodē tempore vt audierūt. &c.& in plu.זְמַנִין Zim
זִמְנַיָא nin. ſiue זִמְנַיָא Zimnaia.i.tempora. Dañ.2. Et ipſe mu-
Tempora. tat tempora.& in eodē.6.Et tribus temporibus in die fle-
זַמֵן ctebat genua.Item זַמֵן Zamen.in lingua chaldaica ſignifi
Cōponere cat componere vel preparare. Dañ.2.ꝙ interpretationem
quoq; fallacem & deceptiōe plenam compoſueritis.& inde
מְזֻמָּנִים Mezumanim ſecūdum terminationem pluralem
מְזֻמָּנִים maſculinorum.ſiue מְזֻמָּנוֹת Mezumanoth ſecūdum termi
מְזֻמָּנוֹת nationem femininorum.i.tempora ſtatuta aut conſtituta
vel determinata.Nee.10.Per tempora a temporibus anni
tpa ſtatuta ad annum.pro quo hebrei legunt.Per tempora ſtatuta vel
determinata de anno in annum.& in eodem.13. In tempo
ribus conſtitutis & in primitiis.

זָמַר זָמַר Zamar.pſallere.cantare.ſecare.putare.ſ.vites.Iudi.5
Pſallere Pſallam domīo deo iſrael.Ps.46.Pſallite regi noſtro
pſallite.& in eodem.Pſallite ſapienter.Ps.137. In conſpe-
ctu angelorū pſallā tibi.Ps.146.Quoniam bon⁹ eſt pſal-
Cantare. mus deo noſtro.Pro quo hebrei legunt. Quoniam bonū
מִזְמוֹר eſt pſallere vel cantare deo noſtro.& inde מִזְמוֹר Mizmor
Pſalmus. .i.pſalmus vel canticū.vt in titulis pſalmorū.Ps.3.Pſalmus
זָמִיר dauid cū fugeret a facie abſalom. & ſic de reliquis. & inde
זָמִיר Zamir.i.cantus.ſ.auium circa ver.vel putatio.ſ.arbo
Putatio rum.Canti.2.Tempus putatiōis aduenit.Quod alii inter-
זְמִירֹת pretantur.Tempus cantus aduenit.& in plurali.זְמִירוֹת Ze
Carmina miroth.i.cantica vel carmina.Iob.35.Qui dedit carmina
Cātabilis. in nocte.Ps.118.Cantabiles mihi erant iuſtificationes tue.
זִמְרָה & inde. זִמְרָה Zimra ſiue זִמְרַת Zimrath . i.laus ſiue canti
Laus. cum.Exo.15.Fortitudo mea & laus mea dominus.Ps.117.
Vbi eadem verba habentur.& in vtroq; loco deficit iod lit
tera in fine: que ponitur pro hoc pronoīe mea:tamē ſub
intelligitur.Eſa.51.Gratiarum actio & vox laudis. Pōitur
etiam pro canticis.Amos.5.Et cantica lyre tue non audiā.
זְמָרָא & inde זְמָרָא Zemara . qđ in linga chaldaica ſignat muſi
Muſica cam ſiue canticū.Dañ.3.Et vniuerſi gen̄is muſicorum. &
זַמָּרַיָא inde זַמָּרַיָא Zemaraia.i.cantores.Eſdre.7. Cantoribus &
Cantores. ianitoribus.Significat etiam זִמְרָה Zimra optimum:eo qđ
זִמְרָה eſt laudabile.Geñ.43.Sumite de optimis terre frugib⁹. &
Optimum Cantica. inde מְזַמְּרוֹת Mezameroth.Quod ſignificat quedā inſtru-
מְזַמְּרוֹת menta muſica ſecūdum hebreos.pro quo beatus Hierony
Pſalteria mus trāſtulit pſalteria.Hier.52.Pſalteria & phialas & mor
tariola .in alio vero loco traduxit Fuſcinulas. vt.3. Reg.7.
Fuſcinule. Et forcipes aureos & hydrias & fuſcinulas.4. Reg.12. Et
זָמַר fuſcinule & turibula.Item זָמַר Zamar.i.ſecare vel putare.
Putare Leuit.25.Sex annis putabis vineam tuam.& in eodem.Et
vineam tuam non putabis.Eſa . 5 .Non putabitur & nō fo
זָמִיר dietur.& inde זָמִיר Zamir.i.putatio.Canti.2.Tempus pu
Putatio tationis aduenit.Poteſt etiam interpretari tempus cantici
aduenit.Sigñat ēt palmitē vel ꝓpaginē:eo ꝙ putatur & ſci
ditur ex arbore.Eſa.25.Propaginem fortium marceſcere
זְמוֹרָה faciet.& inde זְמוֹרָה Zemora.i.palmes.propago.ram⁹.ger
Palmes Ramus mē.vitis.Nu.13.Abſciderunt palmitē cū vua ſua.Eze.8.Et
ecce applicant ramū ad nares ſuas.& in p̄dicto loco dicunt
hebrei ꝙ ſignificat fetorem vel malum odorem.ponitur ēt
זְמוֹרִים pro vite vel germine.Eze.15.Quomodo fiet de ligno vitis
Eſa.17.Et germen alienum ſeminabis.& in plurali זְמוֹרִים
Propagiēs Zemorim.i.propagines.Naū.2.Et propagines eius corru
מַזְמֵרוֹת perunt & inde מַזְמֵרוֹת Mazmeroth.i.falces ſiue ligones.
Falces. Eſa.2.Et cōflabūt gladios ſuos in vomeres:& lanceas ſuas
in falces.& in eodem.18. Et preſcindentur ramuſculi eius
falcibus.Ioel.3.Concidite aratra veſtra in gladios: & ligo- Ligones
nes in lanceas.E ſolum inuenitur in numero plurali. Item
זָמֶר Zámer.nomen cuiuſdam animalis:pro quo beat⁹ Hie זָמֶר
ronymus tranſtulit Camelopardalum.Deut.14. Orygen Camelo
& camelopardalum . pardalus

זָנָב Zanab.cauda.Exo.4.Et apprehēde caudam eius. De זָנָב
ut.28.Conſtituet te dominus in caput & non in cau- Cauda.
dam.Eſa.9.Et diſperdet dominus ab iſrael caput & caudā
& in eodem.Et propheta docens mendacium ipſe eſt cau-
da.& in plurali זְנָבוֹת Zenaboth.Iudi.15. Et falces ligauit זְנָבוֹת
in medio.pro quo hebrei legūt.Et poſuit falcem in medio Caude.
duarum caudarum.Eſa.7.Et cor tuum ne formidet a dua-
bus caudis titionum fumigantium iſtorum.& inde זִנֵּב Zi- זִנֵּב
neb.i.caudam abſcidit vel extremos percuſſit aut cecidit.
Deut.25.Et extremos agminis tui qui laſſi reſidebant ce- Cedere ex-
ciderit.Ioſ.10.Et extremos quoq; fugientium cedite. tremos

זָן Zan.ſiue זֵן Zen.eſca.nutrimentum.ſpecies ſiue genus זָן
De quo vide ſupra in dictione זוּן Zun.

זָנָה Zana.fornicari.luxuriari.Geñ.38.Fornicata eſt tamar זָנָה
nurus tua.Leuit.19.Ne proſtituas filiā tuam. Pro quo Fornicari.
hebrei legunt.Non contaminabis ſiue non violabis filiam
tuam:vt facias eam fornicari.i.ne exponas eam fornicatio
ni.& in eodem.20. Vt fornicaretur cum moloch.& in eodē
Et fornicata fuerit cum eis.& in eodem. Sacerdotis filia ſi
deprehenſa fuerit in ſtupro.i.ſi fornicata fuerit. Deut.31.
Populus iſte conſurgens fornicabitur poſt deos alienos .
Iudi.19.Que reliquit eū.pro q̄ hebrei legunt.Et fornicata
eſt ab eo concubina eius.2.Paralip.21.Et fornicari fecit ha
bitatores ieruſalem.Ps.72.Perdidiſti omnem qui fornica-
tur abs te.Eſa.23.Et fornicabitur cum vniuerſis regnis ter
re.Hiere.3.Tu autem fornicata es cum amatoribus multis
Ezech.6.Quia contriui cor eorum fornicans & oculos eo
rum fornicantes.Oſee.1.Quia fornicans fornicabitur ter-
ra a domino.& in eodem.2.Quia fornicata eſt mater eorū
& in eodem.3.Non fornicaberis & non eris viro.& in eodē
4.Fornicati ſunt & non ceſſauerunt.& in eodem.Fornica-
tione fornicati ſunt.& in eodem.5. Quia nunc fornicatus זוֹנָה
eſt ephraym & īde זוֹנָה Zona.i.meretrix.fornicaria .Geñ. Meretrix.
38.Suſpicatus eſt eſſe meretricem.Leuit.21.Sordidā & me
retricem non accipiant.Ioſ.2.Ingreſſi ſunt domum mulie
ris meretricis.& dicunt aliqui hebrei ꝙ in predicto loco ſi-
gnificat hoſpitatricem vel cauponam. De quo vide ſupra
in dictione זוּן Zun.Iudi.11.Fili⁹ mulieris meretricis.Pro
uer.7.Et ecce occurrit ei mulier in ornatu meretricio.2.Pa
ralip.16.Poſuerunt eum ſuper lectulum plenum aromati-
bus & vnguentis meretriciis.vbi ponitur זְנִים Zenim. De
quo vide ſupra in dictione זוּן Zun.Eſa.1.Quomodo facta
eſt meretrix ciuitas fidelis.& in plurali זוֹנוֹת Zonoth.i.mere זוֹנוֹת
trices.3.Reg.3.Tunc venerunt due mulieres meretrices.po meretrices
nitur etiam זוֹנוֹת Zonoth pro habenis.De quo vide ſupra in זְנוּת
dictione זוּן Zun.& inde זְנוּת Zenuth.i.fornicatio.Nu.14.
Et portabunt fornicationem veſtram.Oſee.4.Fornicatio fornicatio.
& vinum & ebrietas auferunt cor.& aliquando ſcribitur cū
littera tau in principio & dicitur תַּזְנוּת Thaznuth. Ezech. תַּזְנוּת
16.Et expoſuiſti fornicationem tuam omī tranſeunti. & in fornicatio.
eodem.Et multiplicaſti fornicationem tuam in terra cha-
naā.& in eodem.23.Inſuper & fornicationes ſuas quas ha
buerat in egypto non dereliquit. Et aliquando duplicatur
littera nun in nūero plurali & dicitur זְנוּנִים Zenunim ſiue זְנוּנִים
זְנוּנֵי Zenune.Oſee.1.Sume tibi vxorē fornicationū & fac fornicatio-
filios fornicationum.& in eodem.2.Auferat fornicationes nes.
ſuas a facie ſua.Naū. 3. Propter multitudinē fornicationū
meretricis.

© Biblioteca Nacional de España

זָנַח Abiicere Replere. Polluere.
זנח Zanach. abiicere. repellere. deficere. i. parali. 11. Eo ꝙ abiecisset eos ieroboã & posteri eiꝰ. & in eodẽ. 29. Cũctamqꝫ tẽpli ſupellectilẽ quã polluerat rex achaz. pro quo hebrei legunt. quã abiecerat rex achaz. Threñ. 2. Repulit altare ſuum. & in eodem. 3. Et repulſa eſt anima mea. & in eodem. Quia non repellet in ſempiternum dñs. ponitur etiã pro deficere. Eſa. 19. Et deficient flumina vbi additur littera aleph ante litterã Zain.

זָנַק Fluere. Saltare.
זנק Zanac. fluere. Deut. 33. Dan catulus leonis fluet largiter de baſan. & ſolum inuenitur in predicto loco. & dicunt hebrei ꝙ ſignificat ſaltare: quia in lingua ſyra idem ſignificat. & in hebreo non habetur largiter: ſed ſic. Fluet de baſan ſiue ſaltabit de baſan.

זֵיעַ Sudor.
זיע Ziaa. ſudor. De quo vide infra in dictione יָזַע Iazaa.

זַעֲוָה Diſperſio. Cõmotio
זעוה Zaaua. diſperſio ſiue cõmotio. Deut. 28. Vt diſpergaris per omnia regna terre. pro quo hebrei legunt. Et eris in diſperſionem vel in cõmotionẽ ꝑ omĩa regna terre

זָעַךְ Breuiare Amputare
זעך Zaach. breuiare. Iob. 17. Dies mei breuiabuntur. & ſolum inuenitur in predicto loco. & dicunt hebrei ꝙ ſignificat ſcindere ſiue amputare. vnde ipſi legũt. Dies mei conſciſſi ſunt ſiue amputati ſunt.

זָעַם Deteſtari Iraſci Indignari
זעם Zaam. deteſtari. iraſci. indignari. Nu. 23. Propera & deteſtare iſrael. & in eodem. Qua ratiõe deteſter quẽ dominus non deteſtatur. Ps. 7. Nunquid iraſcetur per ſingulos dies. & Prouer. 24. Et deteſtabũtur eos tribꝰ. Dañ. 11. Et indignabitur contra teſtamentum ſanctuarii. Zach. 1 Vſqꝫquo tu non miſereberis ieruſalem & vrbiũ iuda quibꝰ iratus es. & inde זַעַם Záam. i. ira. furor. indignatio. deteſtatio. Ps. 68. Effunde ſuper eos iram tuam. Oſee. 7. Cadẽt in gladio prĩcipes eorũ a furore lĩgue ſue. & inde זָעוּם Zeum ideſt deteſtandus ſiue ille cui aliquis iraſcitur. Prouer. 22. Cui iratus eſt dominus incidet in eam. & in genere feminino זְעוּמָה Zeuma. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit plenam ire. Michee. 6. Et menſura minor ire plena. & inde נִזְעָמִים Nizaamim. i. irati vel deteſtabiles. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit triſtem. Prouer. 25. Et facies triſtis linguam detrahentem. & in hebreo ſcribitur pluraliter Quia facies eſt in hebreo pluralis nũeri & gñis maſculini.

Margin: זַעַם Ira. Furor.. זָעוּם Deteſtãdꝰ זְעוּמָה Plena ire נִזְעָמִים Irati deteſtabiles Triſtis.

זָעַף Iraſci Minari Feruere.
זעף Zaaph. iraſci. ira feruere. Minari. 2. Paralip. 26. Iratuſqꝫ ozias tenens manu thuribulum. & in eodem. Minabatur ſacerdotibus. Prouer. 19. Et contra dominum feruet animo ſuo. & inde זַעַף Záaph. i. ira feruor. Michee. 7. Iram domini portabo. Ione. 1. Et ſtetit mare a feruore ſuo. & inde זָעֵף Zaeph. i. furibundus. 3. Reg. 20. Furibundus venit in ſamariam. & in plurali זֹעֲפִים Zoaphim. i. furibundi vel triſtes. Geñ. 40. Ad quos cum introiſſet ioſeph mane & vidiſſet eos triſtes. Ponitur etiã pro macilẽtis. Dañ. 1. Qui ſi viderit vultus vrõs macilẽtiores pre ceteris adoleſcẽtibꝰ.

Margin: זַעַף Ira. Feruor. זָעֵף זֹעֲפִים Triſtes. Macilẽti

זָעַק Clamare Vociferari Inuocare.
זעק Zaac. Clamare. vociferari. vocare. conuocare. congregare. accerſere. 1. Reg. 15. Et clamauit ad dominũ tota nocte. 2. Reg. 3. Ibat ingrediens & clamans. 2. Paralip. 18. At ille clamauit ad dominum. Nee. 9. Cõuerſiqꝫ ſunt & clamauerunt ad te. Iob. 35. Propter multitudinem calũniatorum clamabunt. Ps. 21. Ad te clamauerunt & ſalui facti ſũt. Eſa. 15. Clamauit eſebon & eleale. & in eodem. 57. Cunqꝫ clamaueris liberent te. Ezech. 17. Clama & vlula fili hominis. Oſee. 7. Et non clamauerunt ad me in corde ſuo. Ponitur etiam pro vociferari. Exo. 2. Et ingemiſcẽtes filii iſrael propter opera vociferati ſunt. Ioſ. 8. At illi vociferantes pariter & ſe mutuo cohortantes. Abach. 1. Vociferabor ad te vim patiens. Item ponitur pro vocare ſiue inuocare. Oſee 8. Me inuocabunt deus meus. Zach. 6. Et vocauit me & locutus eſt ad me. Significat etiam accerſere vel congregare aut conuocare ſiue conclamare. Iudi. 4. Qui accerſitis zabulon & neptalim aſcendit. & in eodem. 18. Cõclamãtes ſecuti ſunt. pro quo hebrei legunt. Congregati ſiue collecti ſunt. & in eodem. Quid tibi vis cur clamas. pro quo hebrei legunt. Cur congregatus vel collectus es. ſ. cum viris domꝰ tue. 2. Reg. 20. Conuoca mihi oẽs viros iuda. & in eodem. Abiit ergo amaſa vt conuocaret iudam. & inde זְעָקָה Zaaca ſiue זַעֲקַת Zaacath. i. clamor vociferatio. vt Geñ. 18. Clamor ſodomorum & gomorreorũ multiplicatus eſt. Nee. 9 Clamoréqꝫ eorum audiſti. Iob. 16. Neqꝫ inueniat in te locũ latendi clamor meus. Eſa. 15. Qm̃ circũdedit clamor terminum Moab. Hiere. 50. Et clamor inter gẽtes auditus eſt.

Margin: Accerſere. cõclamare cõgregare Cõuocare. זְעָקָה Clamor

זְעֵר Paululũ. Modicum מִזְעָר Paucus
זער Zeer. paululũ. parũ. modicũ. Iob. 36. Suſtine me paululum & indicabo tibi. Eſa. 28. Modicum ibi: modicũ ibi. & ſcribitur cũ mem in prĩcipio & dicitur מִזְעָר Mizaar. Eſa. 24. Et relinquentur homines pauci. Quod in hebreo legitur ſingulariter. ſ. & relinquetur homo paucus. & ponitur ibi ſingulare pro plurali. & in eodem. 29. Nõne adhuc in modico & in breui conuertetur libanus in chermel.

זֶפֶת Pix.
זפת Zépheth. ſiue זֶפֶת Zápheth. Pix. Exo. 2. Et liniuit eã bitumine & pice. Eſa. 34. Et cõuertentur torrẽtes eiꝰ in picem & erit terra eius in picem ardentem.

זָקַק Purgare. Colare. Cõflare Diſtillare. זִקִּים Cõpedes
זקק Zacac. purgare. cõflare. colare. diſtillare. Ps. 11. Purgatum ſeptuplum. Eſa. 25. Vindemie defecate. pro quo hebrei legunt. Feces colate ſeu purificate. Malach. 3. Et colabit eos quaſi aurum & quaſi argentum. & aliquando ſcribitur cum ſimplici coph. Iob. 28. Et auro locus eſt in quo conflatur. & in eodem. 36. Et effundit imbres inſtar gurgitum. pro quo hebrei legunt. Et diſtillabunt imbres. Item זִקִּים Zicim. i. compedes. Pa. 149. Ad alligandos reges eorum in cõpedibus. De quo vide ſupra in dictione זִיק Zic.

זָקַן Seneſcere זָקֵן Sener. Senior
זקן Zacan. ſeneſcere. Geñ. 18. Nũ vere paritura ſum anus. Pro quo hebrei legũt. Nũ vere paritura ſum cum ego ſenuerim. & in eodẽ. 27. Senuit aũt iſaac. Ioſ. 13. Senuiſti & longeuus es. 1. Reg. 12. Ego autem ſenui & incanui. Iob. 14. Si ſenuerit in terra radix eius. Prouer. 22. Etiam cum ſenuerit nõ recedet ab ea. & inde זָקֵן Zachen. ſiue זָקֵן Zecã ideſt ſenex aut ſenior. Geñ. 19. A puero vſqꝫ ad ſenem. & in eodem. 24. Erat aũt abraã ſenex. & in eodẽ. Dixitqꝫ ad ſeruum ſeniorem domus ſue. Leuit. 19. Et honora perſonam ſenis. & in plurali זְקֵנִים Zechenim ſiue זִקְנֵי Zicne. Geñ. 18. Erant autẽ ambo ſenes. Exo. 24. Et ſeptuaginta ſenes ex iſrael. & inde זֹקֶן Zóchen. i. ſenectus. vt Geñ. 48. Oculi enim iſrael caligabant pre nimia ſenectute. Scribitur etiam cum he in fine & dicitur זִקְנָה Zicna. i. ſenecta vel ſenectus. Ps. 70. Ne proiicias me in tempore ſenectutis. & in eodem Et vſqꝫ ad ſenectam & ſenium deꝰ ne derelinquas me. Eſa. 46. Et vſqꝫ ad ſenectam ego ipſe. Declinatur etiam pluraliter. & dicitur זְקֻנִים Zecunim. i. ſenectus. Geñ. 21. Et peperit filium in ſenectute ſua. & in eodem. 38. Eo quod in ſenectute genuiſſet eum. pro quo hebrei legunt. Quia filius ſenectutis fuit ſibi. Itẽ זָקָן Zacan ſiue זָקָן Zecan. ideſt barba ſiue mentũ. Leuit. 13. Vir ſiue mulier in cuius capite vl' barba germinauerit lepra. 1. Reg. 17. Et apprehendebã mentũ eorum & ſuffocabam interficiebãqꝫ eos. 2. Reg. 10. Raſitqꝫ dimidiam partem barbe eorum. & in eodẽ. Manete in hierico donec creſcat barba veſtra. & in eodẽ. 20. Et tenuit manu dextera mentum amaſſe. Ps. 132. Quod deſcẽdit in barbam barbam Aaron. Eſa. 7. Et pilos pedum & barbã vniverſam. Hiere. 41. Raſi barba & ſciſſis veſtibus.

Margin: זְקֵנִים Senes. זֹקֶן Senectus זִקְנָה Senecta זְקֻנִים Senectus זָקָן Barba. Mentum.

זָקַף Erigere
זקף Zacaph. leuare. erigere. Ps. 144. Et erigit omnes eliſos. & ſolum inuenitur in predicto loco.

זָר Extraneus
זר Zar. extraneus. alienus. De quo vide ſupra in dictione.

© Biblioteca Nacional de España

זר Circulus

זור Zur. Item זֵר Zer. circulus ſiue corona. De quo vide infra in dictione. זָרָה Zara.

זָרַר Oſcitare

זרר Zarar. oſcitare. 4. Reg. 4. Et oſcitauit puer ſepties. Hebrei tamen dicũt ꝙ ſignificat ſternutare. De quo vide ſupra in dictione זור Zur.

זָרַב Diſſipare.

זרב Zarab. Diſſipare. Iob. 6. Tempore quo fuerint diſſipati peribunt. & ſolum inuenitur in predicto loco.

זָרָה Spargere diſpergere

זרה Zara. ſpargere. diſpergere. ventilare. circundare. alienare. exhorrere. Exo. 32. Quem ſparſit in aquã. Nu. 16. Ignem huc illucqꝫ diſpergat. Iob. 18. Aſpergatur in tabernaculo eius ſulfur. Prouer. 1. Fruſtra em̃ iacitur rete ante oculos pẽnatorum. i. fruſtra ſpargitur vel extenditur. Hiere. 31. Qui diſperſit iſrael cõgregabit eum. & in eodem 49. Diſpergam eos in omnem ventũ. Ezech. 5. Tertiã vero aliam diſperges in ventum. & in eodem. Tertiam vero partem tuam in omnem ventum diſpergam. & in codẽ. 6. Et diſpergã oſſa veſtra circa aras veſtras. Malach. 2. Et diſpgam ſuper vultum veſtrũ ſtercus ſolẽnitatum veſtrarũ. Significat etiam ventilare. (Ventilare) Ruth. 3. Et hac nocte areã hordei ventilat. Hiere. 4. Non ad ventilandũ & non ad purgandũ & in codẽ. 49. Et ventilabo eos in om̃s vẽtos iſtos. & in eodem. 51. Et mittã in babylonem ventilatores & ventilabũt eam. vbi ponitur etiã זֵרִים Zarim ꝓ vẽtilatoribꝰ. (זֵרִים Vẽtilatores) Ezech. 5 Et ventilabo vniuerſas reliquias tuas. & in codẽ. 22. Et vẽtilabo te in terras. & in eodẽ. 29. Et ventilabo eos in terras. Zach. 1. Hec ſunt cornua que ventilauerunt iudam per ſingulos viros. & inde מִזְרֶה Mizre. i. ventilabrum. (מִזְרֶה Vẽtilabrũ.) Eſa. 30. Sicut in area vẽtilatum eſt. Pro quo hebrei legunt. Quod vẽtilatũ eſt cũ pala & cũ ventilabro. Hiere. 15. Et diſpergam eos vẽtilabro in portis terre. & inde מְזָרִים Mezarim. qđ ſecũdũ hebreos ſignificat ventos ventilãtes a parte ſeptẽtrionali qui ſunt frigidiſſimi. (מְזָרִים Arcturus.) pro quo beatus Hieronymꝰ trãſtulit arcturũ. Iob. 37. Ab interioribus egredietur tẽpeſtas & ab arcturo frigus. Item זָרָה Zara. i. circunligare. circundare. (זָרָה Accingere) 2. Reg. 22. Accinxiſti me fortitudine ad preliũ. Ps. 138. Semitã meã & funiculum meum inueſtigaſti. pro quo hebrei legunt. Semitã meã & accubationem meam circundediſti vel circunligaſti. (Circũdare) Sed beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatẽ primã ſignificationem ſequens ita trãſtulit. Semitam meã & accubationẽ meã euentilaſti. Inde זֵר Zer. (זֵר Corona Labium.) pro quo btũs Hieronymus tranſtulit coronã ſiue labium quod fiebat per circuitũ arce vel menſe aut altaris thymiamatis. Exo. 25. Facieſqꝫ ſupra coronam aureã per circuitũ. & in codẽ. Facieſqꝫ illi labium aureum per circuitum. & in eodem. Et ſuper illam alteram coronã aureolam. & in eodem. 30. Facieſqꝫ ei coronã aureolam per gyrũ & duos anulos aureos ſub corona. Item זָרָה Zara. i. alienare (זָרָה Alienare) ſiue alienatũ eē. exhorrere. De quo vide ſupra in dictione זור Zur. & inde זָרָא Zara cũ aleph in fine loco he. ideſt alienatio vel horror. (זָרָא Nauſea) pro quo beatus Hieronymus tranſtulit nauſeam. vt Nu. 11. Donec exeat per nares veſtras & vertatur in nauſeã. & inde dicũt aliqui ꝙ deriuatur מַמְזֵר Mamzer. (מַמְזֵר De ſcorto natus.) quod ſignificat adulterinũ. i. natus de adulterio vel de ſcorto natus. De quo vide infra in dictione מָזַר Mazar.

זַרְזִיף Stillare. Irrorare

זרזיף Zarziph. ſtillare. irrorare. Ps. 71. Sicut ſtillicidia ſtillãtia ſuper terram. vbi pro eo quod in littera noſtra eſt ſtillantia in hebreo ponitur זַרְזִיף Zarziph. Beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ ſic tranſtulit. vt ſtille irrorantes terram. & ſolum inuenitur in predicto loco.

זַרְזִיר Gallus ſuccinctus.

זרזיר Zarzir. nomen eſt cuiuſdã animalis. pro quo beatꝰ Hieronymus tranſtulit Gallus ſuccinctus. Prouer. 30. Gallus ſuccinctus lumbos ſuos & aries. & ſolum inuenitur in predicto loco. & dicunt aliqui hebrei ꝙ ſignificat canem leporarium qui eſt precinctus lumbos & velociſſimꝰ ac fortis. Alii vero dicunt ꝙ ſignificat leopardum qui etiã eſt gracilis circa lumbos & fortiſſimus. & põt deriuari a dictione זָרַז Zaraz. que in lingua chaldaica ſignificat accingere vel precingere. (זָרַז Accingere)

זָרַח Oriri. Exoriri

זרח Zarach. oriri. vt Gen̄. 19. Sol egreſſus eſt ſuper terrã. pro quo hebrei legunt. Sol ortus eſt ſuper terrã. Iob. 9. Qui precipit ſoli & non oritur. Ps. 111. Exortum eſt in tenebris lumẽ rectis corde. Eccl's. 1. Et oritur ſol & occidit. 2. Paralip. 26. Statimqꝫ orta eſt lepra in fronte eius. Eſa. 58. Et orietur in tenebris lux tua. & in eodem. 60. Et gloria domini ſuper te orta eſt. & in eodem. Super te autem orietur dominus. & in eodem. Et reges in ſplendore ortus tui. Malach. 4. Et orietur vobis timentibus nomen meũ ſol iuſtitie. & inde locus vbi oritur ſol dicitur מִזְרָח Mizrach. i. ortꝰ ſiue oriẽs. (מִזְרָח Ortus. Oriens) Ps. 102. Quantum diſtat ortus ab occaſu. Ps. 112. A ſolis ortu vſqꝫ ad occaſum. Eſa. 43. Ab oriente adducam ſemen tuum. & in eodem. 46. Vocans ab oriente iuſtũ & inde אֶזְרָח Ezrach. i. indigena quaſi inde ortus. (אֶזְרָח Indigena.) Exo. 13. Tam de aduenis q̃ꝫ de indigenis terre. & in eodem. Eadem lex erit indigene & colono qui peregrinatur apud vos. Leuit. 19. Sed ſit quaſi indigena inter vos aduena qui habitauerit in vobis. Significat etiam אֶזְרָח Ezrach quoddam genus arboris: (אֶזְרָח Cedrus) quam cedrũ nominat tranſlatio noſtra. Ps. 36 Vidi impium ſuper exaltatum & eleuatum ſicut cedrus libani. & dicunt aliqui hebrei ꝙ ſignificat quandã arborem que ſemper eſt viridis & recens quaſi ſit in ortu ſuo: quam aliqui putant eſſe laurum. (Laurus) vnde legunt ſic. Vidi impium robuſtum & fortem quaſi laurum virentem. Sed beatus Hieronymus primã ſignificationem ſequẽs in pſalterio iuxta hebraicã veritatẽ ſic tranſtulit. Vidi impium robuſtũ & fortiſſimũ ſicut indigenam virentem. Eſt etiam אֶזְרָחִי Ezrachi cognomẽ cuiuſdã viri: (אֶזְרָחִי Ezraites) fortaſſe eo quod erat orientalis. vt in titulo pſalmi. 88. vbi dicitur. Intellectꝰ ethã ezraites.

זֶרֶם Impetus. Turbo. Tẽpeſtas. Imber.

זרם Zérem. impetus. tempeſtas. turbo. ſ. aquarum. imber gurges. fluxus. Eſa. 28. Sicut impetus grãdinis turbo conſurgens: ſicut impetus aquarum multarum. & in eodem 25. Quaſi turbo impellens parietem. & in eodem. 32. Erit vir ſicut qui abſconditur a vento & celat ſe a tempeſtate. ponitur etiam pro imbre. Iob. 24. Quos imbres mõtium rigant. Hebrei tamen dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat riuos vel fluctus qui impetuoſe deſcendunt de montibus. & legunt ſic: a fluctibus montium ſiue a riuis montium humectabuntur. Itẽ ponitur pro gurgite. (Gurges) Abach. 3. Gurges aquarum tranſiit. Scribitur etiam cũ tau in fine & dicitur זִרְמָה Zirma in genere feminino. (זִרְמָה Fluxus) pro quo beatus Hieronymus tranſtulit fluxum. vt Ezech. 23. Sicut fluxus equorũ fluxus eorum. & inde verbum זָרַם Zarom. i. impetuoſe fluere: ſiue impetuoſe percutere. (זָרַם impetuoſe fluere. percutere.) Ps. 76. Multitudo ſonitus aquarũ vocem dederũt nubes. Pro quo beatus Hieronymꝰ in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Excuſſerũt aq̃s nubila. i. impetuoſe fluxerũt aque de nubibꝰ. Ps. 87. Que pro nihilo habentur eorum anni erunt. pro quo beatꝰ Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatem tranſtulit. Percutiente te eos vt ſomnium erunt.

זָרַע Serere Seminare

זרע Zaraa. ſeminare. ſerere. Gen̄. 26. Seuit autem iſaac in terra illa. Exo. 23. Sex annis ſeminabis terram tuã. Leuit. 19. Agrum tuum non ſeres diuerſo ſemine. & in eo. 25. Non ſeretis neqꝫ metetis ſponte in agro naſcẽtia. & in eodem. Seretiſqꝫ anno octauo. Deut. 22. Non ſeres vineam tuam altero ſemine. & in eodẽ. 29. Ita ut non ſeratur. Iudi. 6. Cũqꝫ ſeuiſſet iſrael. Iob. 4. Seminant dolores & metunt

© Biblioteca Nacional de España

eos.& & in eodẽ.31.Seram & aliꝰ comedat.Ps.106.Et ſemi
nauerunt agros & plantauerunt vineas.Ps.125.Qui ſemi
nant in lachrimis in exultatione metent.Eccl's.11.Mane ſe
mina ſemen tuum.Eſa.17.Et germen alienũ ſeminabis.&
in eodẽ.32.Beati qui ſemĩatis ſuper oẽs aquas.& in eo. 40
Et quidem neqꝫ plantato ueqꝫ ſato:quod in hebreo legitur
pluraliter.ſ.neqꝫ plantati ſunt,neqꝫ ſati ſunt..& in eodẽ.55
Et dat ſemẽ ſerenti. Hiere.4.Et nolite ſerere inter ſpinas.
& in eodem.12.Seminauerunt triticũ & ſpinas meſſuerũt.
Ezech.36.Et arabimini & accipietis ſemẽtem.pro quo in
hebreo habetur.& ſeminabimini. Oſee.2.Et ſeminabo eã
mihi in terra.Accipitur etiam pro generare.Leuit.12.Mu
Semen ſuſcipere. lier ſi ſuſcepto ſemĩe peperit maſculum.pro quo hebrei le-
gunt.Mulier ſi ſeminificauerit.i.ſi fecit ſemẽ & generauit
& peperit maſculum.Nu.15.Erit innoxia & faciet liberos.
Pro quo in hebreo habetur.& erit innoxia & ſeminabitur
ſemine.i.faciet liberos.ſicut eſt in littera noſtra.& inde זֹרֵעַ
זֹרֵעַ Zoréaa ſiue מַזְרִיעַ Mazriaa.i.ſeminificans:vel ſemẽ faciẽs
aut ſemen afferens.Geñ.1.Germinet terra herbã virentẽ
Faciens ſemen. & facientẽ ſemen.vbi ponitur מַזְרִיעַ זֶרַע Mazriaa zéraa.
Pro quo hebrei legunt.Seminificantem ſemen.& in eodẽ
Afferẽs ſemen. Et protulit terra herbam virentem & facientem ſemen. &
in eodem.Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem ſe-
זָרוּעַ men.& inde. זָרוּעַ Zarũaa.i.ſeminabile vel ſeminatum.
Leuit.11.Si ceciderit ſuper ſementem.pro quo hebrei le-
Semĩabi'e gunt Si ceciderit ſuper omnẽ ſementem ſeminabilem vel
ſeminatã. Ps.96.Lux orta eſt iuſto.pro quo in hebreo ha-
betur.Lux ſemĩata eſt iuſto.Sed ſi ſcribatur cum lrã cheth
in fine.tunc interpretatur orta eſt. Sed in bibliis hebraicis
זָרוּעַ reperitur זָרוּעַ Zaruaa cũ ain in fine.quod interpretatur ſe
זֶרַע minata eſt. et inde זֶרַע Zéraa ſiue זָרַע Záraa .i.ſemen vl' ſe
Semen mentis.Geñ.1.Cuius ſemen in ſemetipſo ſit. & in eodem.
3.Inimicitias ponam inter te & mulierem & ſemen tuũ &
ſemen illius.Et in eodem.8.Cunctis diebus terre ſementis
et meſſis.Et in eodẽ.13.Semini tuo dabo terrã hanc. Et in
eodem.15.Scito prenoſcẽs ꝙ peregrinũ futurum ſit ſemẽ
tuũ.Leuit.11.Si ceciderit ſuper ſementẽ non polluet eam.
Nu.11.Erat aũt man quaſi ſemen coriandri.Et in eodẽ.24
Et ſemen illius erit ſuper aquas multas. Deut.4. Et elegit
ſemen eorum poſt eos.1.Reg.1.Dederiſqꝫ ſerue tue ſexum
virilem.pro quo hebrei legunt.Dederiſqꝫ ſerue tue ſemen
virorum.i.ſemen virile.Eſa.17.Et mane ſemen tuum flore
bit.Dicitur enim ſemen tã de frumento ꝙ̃ de herbis vel plã
tis & etiã de hominibꝰ.ſicut dicitur fructus arboris & fru-
מִזְרָע ctus ventris.Et aliquando ſcribitur cum mem in principio
Sementis & dicitur מִזְרָע Mizraa.Eſa.19.Et omnis ſemẽtis irrigua
זֵרָעִים ſiccabitur.& in plurali זֵרָעִים Zeraim.1.Reg.8. Sed et ſege
tes veſtras et vinearũ redditꝰ addecimabit.pro quo hebrei
Semina. legunt.Semina veſtra et vineas veſtras addecimabit. Eſa.
61.Et ſicut hortus germen ſuum germĩat.pro quo hebrei
זֵרְעִים legunt.Et ſicut hortus ſemina ſua germinat.& inde זֵרְעִים
Zeroim.i.legumina.Dañ.1.Et dentur nobis legumina ad
Legumĩa. ueſcendum . Scribitur etiam cum littera nun & dicitur
זֵרְעֹנִים זֵרְעֹנִים Zeronim .i. legumina.Itẽ זְרֹעַ Zeróa.i. brachiũ
זְרֹעַ
Brachium ſiue armus.Exo.6 .Ac redimã vos in brachio extẽto. & in
eodẽ.15.In magnitudine brachii tui fiant inmobiles q̃ſi
lapis.Iob.26.Et ſuſtentas brachium eius qui nõ eſt fortis.
Et in eodẽ.40.Et ſi habes brachium ſicut deus.Ps.135. In
manu potenti & brachio extento. Eſa.33.Eſto brachiũ nõ
ſtrum in mane.Et in eodem.52.Parauit dominus brachiũ
ſanctum ſuum.& in eodem.53.Et brachium domini cui re
uelatum eſt.Malach.2.Ecce ego proiiciam vobis brachiũ.
Sed in predicto loco hebrei habent זֶרַע Zéraa.i.ſemen. vt

ſupra.Vnde ipſi legunt ſic.ſ.Ecce ego increpabo vobis ſe-
men vel ſementem.Et aliquãdo additur aleph in principio
& dicitur אֶזְרֹעַ Ezróaa.i.brachium. Iob. 31. Et brachium אֶזְרֹעַ
meũ cũ ſuis oſſibus confringatur. Hiere.32.Et in manu ro Brachium
buſta & in brachio extento .Significat etiam זְרֹעַ Zeróaa.
Armũ.Nu.6.Et armum coctum arietis.Deut.18.Dabũt ſa זְרֹעַ
cerdoti armũ ac ventriculum.& in plurali זְרֹעִים Zeroim Armus.
ſiue זְרֹעֵי Zeroe ſecũdum terminationem maſculinorum זְרֹעִים
aut זְרֹעֹת Zerooth ſecundũ termĩatione femininorũ. Geñ. זְרֹעֹת
49.Et diſſoluta ſunt vincula brachiorũ eius. Deut.33.Sub Brachia
ter brachia ſempiterna.Ps.17.Et poſuiſti vt arcum ereum
brachia mea.Ps.36.Qm̃ brachia pctõrũ cõterẽtur.Eſa.51.
Et brachia mea populos iudicabunt.Dañ.11.Et brachia au
ſtri non ſuſtinebunt.& in eodem.Et brachia pugnantis ex-
pugnabuntur a facie eius.& in eo.Et brachia ex eo ſtabũt.
זָרַק Zarac.ſpargere.aſpergere.diſpergere.fundere.effun-
dere.Exo.9.Et ſpargat illud moyſes in celum.Nu.19. זָרַק
Quia aqua expiationis non eſt aſperſus.& in eodẽ.Et non Spargere
eſt aqua luſtrationis aſperſus.2.Paralip.34.Et ſuper cumu Aſpergere
los eorũ qui eis immolare conſueuerant fragmenta diſper Diſpgere
ſit.ponitur etiã pro fundere vel effundere. Exo. 24. Partẽ Fundere
aũt reſiduã fudit ſuper altare.Leuit.1.Fundentes per altaris
circuitum.& in eodem.Sanguinem vero illius fundent ſup
altare.Ezech.36.Et effundam ſuper vos aquam mundam. Effundere.
Oſee.7.Sed & cani effuſi ſunt in eo.& inde מִזְרָק Mizrac.i. מִזְרָק
phiala vel peluis aut vas in quo recipiebant ſanguinem vel
aquam ad aſpergendum.Nu.7.Phiala argentea habens ſe
ptuaginta ſiclos.& in eodem.Phialã argenteã habentem ſe Phiala
ptuaginta ſiclos.& in plurali מִזְרָקִים Mizracim ſiue מִזְרְקֵי מִזְרָקִים
Mizrece ſcd'm termĩationẽ maſculinorũ aut מִזְרָקֹות .Miz Phiale
racoth .ſecũdum terminationem femininorũ .Nu.7.Phia-
le argentee duodecim.3.Reg.7.Et phialas & mortariola &
thuribula ex auro puriſſimo.1.Paralip.28. Fuſcinulas qꝫ
& phialas.Hiere.52. Et pſalteria & phialas & mortariola.
Amos.6.Bibentes in phialis vinũ.Zach.14.Quaſi phiale
coram altari. In alio vero loco beatus Hieronymus inter-
pretatus eſt Amulas.3. Reg.7.Fecit ergo hiram lebetes & thuribula.
ſcutras. & amulas.& ſimiliter infra ĩ eodẽ. Ponitur etiã pro
thuribulis.4.Reg.12. Fuſcinule & thuribula & tube. זֶרֶת
זֶרֶת Zéreth.palmus:aut menſura palmi.vt Exo.28. Men Menſura
ſuram palmi babebit tam in longitudine ꝙ̃ in latitu palmi.
dine.Eſa.40.Et celos palmo ponderauit.

De incipientibus a littera.ח.Cheth.

חַח Chach ſiue חֹח choach.armillea.circulus.ſpina.compes. חַח
ſiue catena.Exo.35. Viri cum mulieribus prebuerũt ar- Armilla.
millas & inaures. Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ.
prebuerunt armillam & inaurem.& ponitur ibi ſingulare
pro plurali.Iob.40.Aut armilla perforabis maxillam eiꝰ. Circulus
Ponitur etiam pro circulo.4.Reg. 19.Ponam itaqꝫ circulũ
in naribus tuis.Eſa.37.Vbi eadẽ verba habentur.Et in duo
bus locis predictis ſcribitur cum iod in fine.i. circulũ meũ.
Et dicunt hebrei ꝙ in tribꝰ locis predictis ſignficat hamũ
Ponitur etiã pro Carduo vel ſpina.2.Paralip.25. Carduus Carduus
qui eſt in libano.Prouer.26.Quõ ſi ſpina naſcatur in ma- Spina
nu temulenti .vbi ponitur pro ſpina חוֹחַ Chóach cũ vau in חוֹחַ
medio dictionis.Poteſt etiã legi ſic.Quomõ ſi armilla aſcẽ
dat in manu temulenti.& in plurali חֹחִים Chochim.Cãti.2 חֹחִים
Sicut lilium inter ſpinas.ponitur etiam pro catenis vel cõ-
pedibus:eo ꝙ ſunt in figura rotunda ſicut circuli. vt.2.Pa- Spine.
ralip.33.Et vinctum catenis atqꝫ cõpedibus duxerunt eum Catene
in babylonem.Ezech.19.Et adduxerunt eum in catenis in
terram egypti.vbi pro catenis ponitur חַחִים Chachim.& חַחִים

© Biblioteca Nacional de España

frenum. in eodem. 29. Beatus Hieronymus tranſtulit frenum. vbi
dicitur & ponam frenum in maxillis tuis. vbi pro freno po
nitur in hebreo חַחִים Chachim. in plurali.
חבב חָבַב Ch'abab. diligere. Deut. 32. Dilexit populos. & inde
Diligere חֹב Chub. pro quo beatus Hieronym⁹ tranſtulit ſinū.
חב Iob. 31. Et zelaui in ſinu meo iniquitatem meam. Poteſt et
Sinus. deriuari a dictione ſequenti.
חבא חָבָא Chaba. abſcondere. celare. latere. Gen. 3. Et abſcōdit
Abſcōdere ſe adam & vxor eius. & in eodem. Et timui eo quod
nudus eſſem & abſcondi me. & in eodem. 31. Cur ignoran
te me fugere voluiſti. Pro quo hebrei legunt. Cur abſcon-
ditus es vt fugeres. Ioſ. 6. Abſcondit em̄ nuncios quos dire
xeramus. & in eodem. Eo quod abſconderit nuncios quos
miſerat. Et in eodē. 10. Fugerant enim quinq; reges & ſe ab
Latere. ſcōderant in ſpelunca. & in codē. Latentes in ſpelūca vrbis
maceda. 1. Reg. 10. Ecce abſconditus eſt domi. & in eodem.
13. Abſconderunt ſe in ſpeluncis. & in codē. 14. En hebrei
egrediuntur de cauernis in quibus abſconditi fuerant. & in
eodem. Qui ſe abſconderant in monte ephrain. 3. Reg. 18.
Tulit ille centū prophetas & abſcondit eos. 4. Reg. 6. Que
abſcondit filium ſuum. 2. Paralip. 18. Quādo ingreſſus fue
ris cubiculum de cubilo vt abſcōdaris. Iob. 5. A flagello lin
gue abſconderis. & in codē. 24. Et oppreſſerūt pariter mā
ſuetos terre. pro quo hebrei legunt. Pariter abſcōditi ſunt
manſueti terre. Eſa. 42. Et in domibus carcerum abſcōdi-
ti ſunt. Ponitur etiam pro indurari. Iob. 38. vbi dicitur. In
Indurari ſimilitudinem lapidis aque durantur. i. indurantur. Et etiā
in predicto loco hebrei legunt abſconduntur: quia quando
aque indurantur in lapidem: iam non ibi apparent aque:
Protegere ſed abſconduntur & latent. Ponitur etiam pro protegere.
Eſa. 49. In vmbra manus ſue protexit me. i. abſcondit me
vel celauit me. Scribitur etiam ſine aleph vel cum he in fi-
ne loco aleph. De quo vide infra in dictione ſequenti. & in-
מחבא de מַחְבֵא Machabe. i. latibulum. Eſa. 32. Et erit vir ſicut qui
Latibulū abſconditur a vento. Pro quo hebrei legunt. Et erit vir ſi-
cut latibulum venti. i. locus vbi abſconditur a vento. & in
מחבאים plurali מַחֲבָאִים Machaboim. i. latibula. 1. Reg. 23. Conſide
Latibula rate & videte oīa latibula in quibus abſconditur. Vide ēt
de hoc in dictione ſequenti.
חבה חָבָה Chaba. abſcōdere. celare. latere: ſicut dictio precedēs.
Latere. Ioſ. 2. Ibiq; latitate tribus diebus. 3. Reg. 22. Quando
ingredieris cubiculum intra cubiculū vt abſcondaris. Eſa.
Abſcōdere Celare. 26. Abſcondere modicum ad momentum. Hiere. 49. Et
חביון celari nō poterit. & inde חֶבְיוֹן Chebion. i. abſcōſio. Abach.
Abſconſio 3. Ibi abſcondita eſt fortitudo eius. pro quo hebrei legunt.
מחבת Et ibi abſconſio fortitudinis eius. ſ. eſt. & inde מַחֲבַת Macha
Craticula. bath. i. craticula ſiue ſartago. Leuit. 2. Si autem de craticu-
la fuerit ſacrificium. Ponitur etiam pro ſartagine. vt in eo-
Sartago dem. 6. Que in ſartagine oleo conſperſa frigetur. Ezech. 4
Et tu ſume tibi ſartaginem ferream.
חבט חָבַט Chabath. excutere. purgare. Deut. 24. Si fruges colle
Excutere. geris oliuarum. pro quo hebrei legunt. Quando ex-
cuſſeris oliuas tuas. quod eſt idem ſenſus cū littera noſtra.
Nam oliue virga excutiuntur & poſtea fructus colligūtur.
Iudi. 6. Cūq; gedeon filius eius excuteret atq; purgaret fru
menta. Ruth. 2. Virga cedens & excutiens. Eſa. 28. Sed in
virga excutietur git. & in eodem. 27. Excutiet dominus ab
alueo fluminis.
חבל חָבַל Chabal. pignorare vel pignus accipere. aut pign⁹ au
ferre. corrūpere. cōputreſcere. fedare. diſſipare. demo
liri. diſperdere. parturire. dolere. nocere. obligare. Exo. 22
Pign⁹ accipere. Si pignus a proximo tuo acceperis. Deut. 24. Nō accipies
loco pignoris inferiorem & ſuperiorem molam: quia ani-
mam ſuam appoſuit tibi. pro quo hebrei legunt. Null⁹ pi-
gnorabit. i. nullus accipiet loco pignoris inferiorem & ſu- Pignorare
periorem molam: quia animam ipſe pignorat. Quod ex-
ponens tranſlatio chaldaica ita tranſtulit. Quia cum eis fit
nutrimentum ad ſuſtentationem anime. & in eodem. Neq;
auferes pignoris loco vidue veſtimentum. Iob. 22. Abſtu- Auferre pignus.
liſti enim pignus fratrum tuorum. & in eodem. 24. Abſtu
lerunt pro pignore boue vidue. & in eodem. Et vulgus pau
perum ſpoliauerunt. Pro quo hebrei legunt. Et ſuper pau-
perem acceperunt pignus ſiue abſtulerunt pign⁹. Prouer.
20. Et pro extranea aufer pignus ab eo. Ezech. 18. Pignus Pign⁹ retinere.
non retinuerit. pro quo hebrei legunt. Pignus non pigno-
rabit. & inde חֲבֹל Chabol ſiue חֲבֹלָה Chabola. i. pignus vel חבל
res pignorata. vt in eodem. 18. Pignus debitori reddiderit Pignus
& in eodem. Pignus non reddentem. & in eodem. 33. Et pi
gnus reſtituerit ille impius. Amos. 2. Et ſuper veſtimentis
pignoratis accubuerunt. Item חָבַל Chabal. i. corrumpere חבל
vel computreſcere fedare. Nee. 1. Peccauimus: vanitate ſedu
cti ſumus. Pro quo hebrei legunt. Peccauimus: corruptiōe
corrupti ſumus tibi. ſiue feditate fedati ſumus tibi. Eſa. 10. Corrūpere
Et computreſcet iugum a facie olei. Mich. 2. Propter imū-
ditiam eius corrumpetur putredine peſſima. vbi ponitur Computreſcere.
verbum & nomen ab eo deriuatum. Item ſignificat diſſipa
re vel demoliri aut diſperdere. Eccl's. 4. Et diſſipet cuncta Diſſipare.
opera manuum tuarum. Canti. 2. Capite nobis vulpes: que Demoliri.
demoliuntur vineas. Eſa. 13. Vt diſperdat omnem terram.
& in eodem. 54. Ego creaui interfectorem ad diſperdēdū. Diſpdere.
Iob. 34. Quia ergo ego locutus ſum ad deum: te quoq; nō
prohibebo. Pro quo hebrei legunt. Quia ad deum dicitur
peperci non diſſipabo vel non diſperdam. i. ſolus deus pōt
dicere peperci non diſſipabo. vel ad deū pertinet dicere pe
perci non diſſipabo vel non diſperdam. Item ponitur pro
parturire. Ps. 7. Ecce parturit iniuſtitiam & concepit dolo
rem. Canti. 8. ibi corrupta eſt mater tua: ibi violata eſt ge-
nitrix tua. pro quo hebrei legunt. Ibi parturiuit te mater parturiuit
tua. Ibi pturiuit geītrix tua. Sed in hoc loco trāſlator noſter
ſecutus eſt aliā ſignificationem ſupra poſitam. & inde חֵבֶל חבל
Chebel. i. partus ſiue dolor. Eſa. 66. Anteq; veniret partus Partus.
eius. & in plurali חֲבָלִים Chabalim ſiue חֶבְלֵי Cheble. i. do- חבלים
lores. Iob. 21. Dolores diuidet furoris ſui. & in eodem. 39. Dolores.
Et rugitus emittunt. vbi ponitur rugitus pro doloribus. ſ.
parturientium. Ps. 17. Dolores inferi circundederunt me
Eſa. 13. Torſiōes & dolores tenebūt. Oſee. 13. Dolores par-
turientis venient ei. & inde חֲבָל Chabal ſiue חֲבוּלָה Chabu חבל
la. i. corruptio vel delictum. Dan̄. 3. Et nihil corruptionis Corruptio Delictum.
in eis eſt. & in eodem. 6. Et coram te rex delictum non feci.
Significat etiam predicta dictio in lingua chaldaica nocere
Dan̄. 6. Et non nocuerūt mihi. Item חֲבַל Chabal. i. obliga- חבל
re. irretire. Prouer. 13. Qui detrahit alicui rei, ipſe ſe in fu- Obligare.
turū obligat & inde חֶבֶל Chebel. i. funis vl' funicul⁹. Deut. חבל
32. Iacob funicul⁹ hereditatis eius. Ioſ. 2. Demiſit ergo eos Funiculus Funis.
per funem de feneſtra. Zach. 2. Et in manu eius funiculus
menſorum. & in plurali חֲבָלִים Chabalim ſiue חֶבְלֵי Cheble חבלים
ideſt funes. 2. Reg. 22. Funes inferni circundederunt me. 3. Funes.
Reg. 20. Ponamus itaq; ſaccos in lumbis noſtris & funicu-
los in capitibus noſtris. Iob. 36. Et vinciantur funibus pau-
pertatis. Ps. 15. Funes ceciderunt mihi in preclaris. Ps. 118.
Funes peccatorum circūplexi ſunt me. Eſa. 33. Et om̄es fu-
niculi eius non rumpentur. Ezech. 27. Que obuolute &
aſtricte erant funibus. Oſee. 11. In funiculis adā trahā eos.
Zach. 11. Et alteram vocaui funiculos. vbi pro funiculis po
nitur חֹבְלִים Chōblim. & poteſt etiam legi. corrumpentes חבלים
ſiue diſſipantes. Et quia terra ſiue poſſeſſio metitur cū fu-

© Biblioteca Nacional de España

niculo ſicut dicitur Amos.7.Et humus tua funiculo metie
חֶבֶל tur.Ideo pōitur etiam חֶבֶל Chébel.pro hereditate vel poſ⸗
Regio. ſeſſione aut regione.Deut.3.Tradidi medie tribui manaſſe
omnem regionem argob vſq; ad terminos geſuri. Ioſ.17.
Poſſeſſio. Cur dediſti mihi terram in poſſeſſionem & ſortis & funicu
li vnius.Ezech.47.Quia ioſeph duplicem funiculum ha
חֶבֶל bet.i.duplicem poſſeſſionem vel hereditatem. Accipitur
etiam חֶבֶל Chébel.pro pedica vel laqueo: eo quod fit ex fu
Pedica חִבֵּל ne.Iob.18. Abſcondita eſt in terra pedica eius.& inde חִבֵּל
Chibel.i.malus nauis.eo quod in eo ligantur omnes funi⸗
Malus nauis. culi nauis.Prouer.23.Et quaſi ſopitus gubernator amiſſo
clauo.pro quo hebrei legunt.Et quaſi dormiens in capite
חֹבֵל mali.ſ.nauis.& inde חֹבֵל Chobel.i.nauta vl' gubernator na
Gubernator. uis.Ione.1.Et acceſſit ad eū gubernator & dixit ei. Ezech.
27. Sapientes tui tyre facti ſunt gubernatores tui. & in eo
dem.Et vniuerſi gubernatores maris in terra ſtabunt.& in
תַּחְבֻּלוֹת de תַּחְבֻּלוֹת Thachbuloth.i.gubernacula.Prouer.1.Et intel⸗
Gubernacula. ligens gubernacula poſſidebit.Et in eodem.20. Et guber⸗
Diſpoſitio naculis tractanda ſunt bella. & in eodem. 24. ponitur pro
diſpoſitione.vbi dicitur.Quia cum diſpoſitione initur bel
lum.Hebrei tamen dicūt ꝙ in predictis locis accipitur pro
conſiliis uel aſtutiis aut verſutiis.Sicut ſupra in eodem.12.
Conſilia. Vbi dicitur & conſilia impiorum fraudulētia: vbi ponitur
pro conſiliis.& eadem dictio ponitur in noſtra tranſlatiōe
Gubernās pro gubernante.vt Iob.37.Vbicūq; eas voluntas gubernā
tis duxerit.Pro quo hebrei legunt.In conſiliis ſuis.i.in vo⸗
חֶבֶל luntate ſua.Item חֶבֶל Chébel.i.cuneus.congregatio.grex.
Grex vt.1.Reg.10.Obuium habebis gregem prophetarū. Et in
Cuneus eodem.Et ecce cuneus prophetarum .& ab hoc ſignificato
חֲבָלִים dicunt aliqui hebrei ꝙ deriuatur dictio חֲבָלִים Chabalim.
quam ſupra diximus ſignificare funiculos. Ps. 108. Funes
peccatorum circūplexi ſunt me.pro quo ipſi legunt.Cater
Cunei. ue ſiue cunei peccatorum.Et ſimiliter Zach.11. Vbi dicitur
& alteram vocaui funiculos.

חֲבַצֶּלֶת **חֲבַצֶּלֶת** Chabaſéleth.flos vel lilium.Canti.2.Ego flos cā⸗
Flos Lilium. pi.Eſa.35.Et florebit quaſi lilium. & ſolum inue⸗
nitur in predictis locis.

חָבַק **חָבַק** Chabac.amplexari. complecti. Gen̄.29. Cōplexuſq;
Complecti amplexari. & in oſcula ruens.& in eodem.33.Amplexatus eſt eū
4.Reg.4.Habebis in vtero filium.Pro quo hebrei legunt
Tu amplexaberis filium. Iob.24. Et non habētes velamē
amplexantur lapides.Prouer.24.Glorificaberis cum eam
fueris amplexatus.Eccl's.3.Tempus amplexandi & tempꝰ
longe fieri ab amplexibus.ubi ponitur verbum & nomen
ab eo deriuatum. & in eodem.4. ponitur pro complicare
Cōplicare. vbi dicitur.Stultus complicat manus ſuas.Canti.2.Et dex
tera illius amplexabitur me.Thren̄.4.Amplexati ſūt ſter⸗
חִבֻּק cora.& inde חִבֻּק Chibuc.i.amplexus ſiue amplexatio vel
āplexatio. complicatio.Prouer.24.Pauxillū manus conſeres vt qui⸗
eſcas.Pro quo hebrei legunt.Pauxillum amplexationis vl'
complicationis manuum.ſ.erit tibi vt quieſcas.

חָבַר **חָבַר** Chabar.iungere.coniungere.congregare.colligere.
ſociare.copulare. amicitiā vl' fedus inire.participare.
incantare.i.incantationes facere.Gen̄.14.Omnes hi cōue⸗
Cōiungere nerunt in vallem ſiluestrem.i.coniūcti vel cōgregati ſunt.
Iungere. Exo.26.Quinq; cortine ſibi iūgētur mutuo:& alie quinq;
nexu ſimili coherebunt.i. coniungentur. & in eodem. Ex
quibus quinq; iunges ſeorſum.& in eodem.28.Duas oras
iunctas habebit in vtroq; latere.& in eodem.Et in vnū red
dent.Pro quo hebrei legunt.Et iungatur.ſ.in vnum. & in
eodem.36.Coniunxitq; cortinas quinq; alteram alteri.Et
מַחְבֶּרֶת in eodem.Quorum quinq; iūxit ſeorſum.Et inde dicitur
מַחְבֶּרֶת Machbéreth ſiue חֹבֶרֶת Chobáreth.i.illa ora cortine
in qua ponebātur circuli vel anſe ad cōiungēdas cortinas.
vt in p̄dicto loco. Iob.16.Cōſolarer & ego vos ſermonibꝰ.
Pro quo hebrei legunt. Coniungerē ſiue copularem ſuper
vos ſermones.i.cōponerē ſermones conſolatorios ad con⸗
ſolandum vos. Ps.93. Nunquid adheret tibi ſedes iniqui⸗ Adherere.
tatis.ideſt nunquid iungetur tibi ſedes iniquitatis. Ezech.
1.Iunctéq; erant penne eorum alterius ad alterum.& in eo.
Due penne ſingulorum iungebantur.Significat etiā ami⸗
citias vel fedus inire aut confederari vel participare.1.Para
lip.20. Poſt hec iniuit amicitias ioſaphath rex iuda cum Amicitias
ochozia rege iſrael.& in eodem.Et particeps fuit vt face⸗ inire.
ret naues.& in eodem. Quia habuiſti fedus cum ochozia.
Dan̄.11.Et poſt finem annorum federabuntur.& in eodem Federari.
Et poſt amicitias cum eo faciet dolum.ideſt poſtq; iniuit
amicitias cum eo faciet dolum. Ps.121. Vt ciuitas cuius par
ticipatio eius in idipſum.& inde חָבֵר Chaber.i. particeps. participare. חָבֵר
ſocius.ſodalis.Ps.118.Particeps ego ſum omnium timen⸗ Particeps
tium te.Prouer.28. Particeps homicide eſt. & in plurali.
חֲבֵרִים Chaberim ſiue חַבְרֵי Chabre.i.participes vl' ſocii aut חֲבֵרִים
ſodales.Iudi.20.Quaſi homo vnus eadem mente vnoq; cō
ſilio.pro quo hebrei legunt. Quaſi homo vnus participes participes
ſiue ſocii.i.conformes in vnum.Iob.40.Cōcidant eū ami Socij.
ci.i.ſocii vel participes.Canti.1.Ne vagari incipiā poſt gre
ges ſodalium tuorum.Eſa.1.Principes tui infideles:ſocii fu Sodales.
rum.Ezech.37.Et ſcribe ſup illud iude & filiis iſrael ſociis
eius.& in eodem.Et cuncte domus iſrael ſociorūq; eius.Po
nitur etiam חָבוּר Chabur pro participe.vt Oſee.4. Parti⸗ חָבוּר
ceps idolorum ephraim.Pōitur etiam in genere feminino p̄ticeps.
Malach.2.Et hec particeps tua. & inde חֶבְרָה Chebra ſiue חֶבְרָה
חֶבֶר Cheber.i.ſocietas .congregatio.participatio.Iob.34.
Qui graditur cum operantibus iniquitatem. Pro quo he⸗
brei legunt.Qui graditur in participationem vel ſocietatē Societas.
cum operantibus iniquitatem.Oſee.6.Participes ſacerdo⸗
tum.pro quo hebrei legunt. Participatio vel congregatio cōgregatio
ſacerdotū.& inde מְחַבְּרוֹת Mechaberoth.i.iuncture ſiue co מְחַבְּרוֹת
miſſure.1.Paralip.22.Ferrum quoq; plurimum ad clauos
ianuarum & ad cōmiſſuras atq; iuncturas.2. Paralip.24. Iuncture.
Et ligna ad cōmiſſuras edificii & ad cōtignationem domo⸗ Cōmiſſure.
rum.Item חָבַר Chabar ſignificat incantare ſiue incantatio חָבַר
nes facere.Eo quod fit cum amicitia & pacto vl' participatio
ne demonum.vel cum congregatione ſerpentum.Deut.18
Ne ſit maleficus neq; incantator. Pro q̄ hebrei legūt.Neq;
maleficus neq; incantans incantationem.ſiue neq; qui in⸗ Incantare
cantat incantationem. vbi ponitur verbum & nomen ab⸗
eo deriuatum.Ps.57.Et venefici incantātis ſapienter. Pro
quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam ve⸗
ritatem tranſtulit.Neq; incantatoris incantationes callidas Incātator.
Eſa.47.Et propter duriciam incantatorum tuorum.Pro⸗
uer.21.Quam cum muliere litigioſa & in domo communi
Pro quo hebrei legunt.Quam cum muliere litigioſa & in
domo incantationis.Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera no
ſtra:nam poteſt ſignificare participationem vel ſocietatem
aut congregationem: ſicut ſupra dictū eſt.Inde חַבּוּרָה Cha חַבּוּרָה
bura.i.liuor.tumor carnis.eo quod in tali percuſſione con⸗
gregatur & congelatur ſanguis.Exo.21.Liuorem pro liuo Liuor.
re.Eſa.1.Vulnus & liuor & plaga tumens.& in eodem. 53.
Et liuore eius ſanati ſumus.& in plurali חַבּוּרֹת Chaburoth חַבּוּרֹת
Prouer.20.Liuor vulneris abſtergit mala.quod in hebreo
legitur pluraliter.ſ.liuores vulneris.Ponitur etiam pro ci⸗ Liuores.
catricibus.Ps.37.Putruerūt & corrupte ſunt cicatrices mee Cicatrices
Et qn̄q; geminantur beth & res. & dicitur חֲבַרְבֻּרָה Cha⸗ חֲבַרְבֻּרָה
barbura.ideſt macula ſiue varietas.vt Hiere.13.Aut pardus Varietas
varietates ſuas.

© Biblioteca Nacional de España

חָבַשׁ Chabas.vincire.ligare.alligare.circunligare.circunuoluere.ſanare.curare.ſternere.ſ.iumētum. Exo.29 Et impones ei mitras.pro quo hebrei legunt. Et alligabis vel circunligabis eis mitras.Nam mitra circūligabatur capiti cum vitta byſſina.Ps.146.Et alligat cōtritiones eorū Eſa.30.In die qua alligauerit dominus vulnus populi ſui. Ezech.24.Corona tua circunligata ſit tibi. & in eodē.30. Et ecce non eſt obuolutum vt reſtitueretur ei ſanitas.Et in eodem.Et faſciretur linteolis.i.obuolueretur.Et in eodem 34.Quod cōfractum eſt non alligaſtis.& in eodē.& quod confractum fuerat alligabo.Ione.2.Pelagus operuit caput meum.pro quo hebrei legunt.Pelagus circūligatū eſt vel obuolutū eſt capiti meo. Ponitur etiam in noſtra trāſlatione pro ſcrutari.vt iob.28.Profunda quoqꝫ fluuiorum ſcrutatus eſt.Item ponitur pro demergere.vt in eodem.40.Et facies eorum demerge in foueam.Sed etiam in predictis locis hebrei dicunt ꝙ ſignificat ligare vel comprimere.Item ſignificat mederi.vel ſanare.aut curare.eo quod medici ligant & circunuoluūt vulnera.Iob.5.Quia ipē vulnerat & medetur.& in eodem.34.Nunquid qui non amat iudiciū ſanari poteſt.Eſa.1.Neqꝫ curata medicamine.& in eodem. 61.Vt mederer contritis corde.& inde חֹבֵשׁ Chobes.pro q̄ beatus Hieronymus tranſtulit medicum.Eſa.3.Reſpondebit in die illa dicens nō ſum medicus.Hebrei tamen in predicto loco interpretantur vinculatorem.i.ille qui comprehendit malefactores & mittit eos in vincula. Item ſignificat ſternere.ſ.iumentum.quod eſt idem quod ligare. Gen̄.22.Et ſtrauit aſinum ſuum.Nu.22.Et ſtrata aſina profectꝰ eſt.2.Reg.16.Et cum duobus aſinis qui onerati erant ducētis panibus.pro quo hebrei legunt.Et cum duobus aſinis ſtratis & oneratis ducentis panibus.& in eodem.19.Dixiqꝫ ei ego famulus tuus vt ſterneret mihi aſinū.3.Reg.13. Sternite mihi aſinum.

[חָבַשׁ Alligare Circūligar obuoluere Scrutari. demergere Mederi Sanare חֹבֵשׁ Medicus.]

חָבַת Chabath.ſartago.craticula.1.Paralip.9.Prefectus erat eorū q̄ in ſartagine frigebantur.Scribitur ēt cū mem in principio & dicitur מַחֲבַת Machabath. De quo vide ſupra in dictione חָבָה Chpba.

[חָבַת Sartago מַחֲבַת]

חַג Chag.Feſtum.ſolemnitas.De quo vide infra in dictione ſequenti.

[חַג]

חָגַג Chagag.feſtum celebrare.ſacrificare.circundare.girare.cōmouere.turbare.Ps.41.In voce exultatiōis & cōfeſſionis ſonus epulantis.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.In voce laudis & confeſſionis multitudinis feſta celebrantis.& cōmuniter ſcribitur cum ſimplici guimal.Leuit.23.Celebrabitis ferias domini ſeptem diebꝰ.& in eodem.Celebrabitiſqꝫ ſolēnitatem eius.& in eodem.Et menſe ſeptimo feſta celebrabitis.Naum.1.Celebra iuda feſtiuitates tuas. Zach.14.Celebrent feſtiuitatem tabernaculorum.ponitur etiam pro ſacrificare.ſ.ſacrificia que in ſolēnitatibus ſolebant offerri. Exo.5.Dimitte populum meum vt ſacrificet mihi in deſerto.& inde חַג Chag.i.feſtum.feſtiuitas.ſolēnitas.ferie.Exo.10.Eſt enim ſolēnitas dei noſtri.& in eodem.32.Cras ſolēnitas domini eſt.Leuit.23.Solēnitas azymorū domini eſt. & in eodem.Erunt ferie tabernaculorum ſeptem diebus. Deut.16.Et celebrabitis diem feſtū hebdomadarum. & in plurali חַגִּים Chagim ſiue חַגֵּי Chage.vt Eſa.29.Solēnitates euolute ſunt.Ezech.45. In ſolemnitatibus & in calendis. Amos.5.Odi proieci feſtiuitates veſtras. Accipitur etiam חַג Chag.pro ſacrificio aut pecude vel animali quod offerebatur in ſolēnitate.Exo.23.Neqꝫ remanebit adeps ſolēnitatis mee vſqꝫ mane.i.adeps animalis quod offertur in ſolēnitate.Ps.117.Conſtituite diem ſolemnem in condenſis. Pro quo hebrei legūt. Ligate ſacrificium.ſ.ſolēne vel pecꝰ quod offertur in ſolēnitate in condenſis.Malach.2.Et diſpergam ſuper vultū veſtrū ſtercus ſolēnitatū veſtrarū.ideſt ſtercus aīaliū que offerebātur in ſolemnitatibꝰ:ſicut exponūt hebrei.Significat etiā p̄dicta dictio חַג Chag girare vel circūdare.Iob.26.Terminū circundedit aquis.& de hoc vide infra in dictione חוּג Chug.Et quia in ſolēnitate fit commotio & tumultus ppl̄i:ideo ponitur etiā pro turbare. Ps.106.Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebriꝰ.& inde deriuatur ſequens dictio.

[חָגַג Feſtum celebrare. Sacrificar חַג Solēnitas Ferie. Dies feſtꝰ. חַגִּים ſolēnitates feſtiuitates חַג Pecus. Circūdare Turbare]

חָגָא Chaga.turbatio.pauor.Eſa.19.Et erit terra iuda egypto in pauorem.

[חָגָא Pauor]

חָגָב Chagab.quoddā genus locuſte.vt Leuit.11.Atqꝫ locuſta:ſingula ſecūdū genus ſuū.Eccl̄s.12. Et impinguabitur locuſta.& in plurali חֲגָבִים Chagabim.Nu.13.Quibꝰ comparati quaſi locuſte videbamur.

[חָגָב Locuſta חֲגָבִים Locuſte]

חָגָה Chaga.foramen.ſciſſura.& ſcribitur cum vau loco he & inuenitur tm̄ in nūero plurali.ſ.חַגְוֵי Cbague. vt Cāti.2.Colūba mea in foraminibus petre. Abdie.1. Habitātē in ſciſſuris petrarum.

[חָגָה חַגְוֵי Foramina]

חָגַר Chagar.cingere.accingere.circunligare.contrahere. Exo.12.Renes veſtros accingetis.& in eodem.29.Accingeſqꝫ eos baltheo. Leuit.16. Accingetur zona linea.3. Reg.20.Accingerunt ſaccis lumbos ſuos.Ps.44.Accingere gladio tuo ſuper femur tuum.Ps.64.Et exultatione colles accingentur.Ps.75.Et reliquie cogitationis diē feſtum agent tibi.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Reliquiis ire accingeris.Prouer.31.Accinxit fortitudine lumbos ſuos.Ezech.7.Accingent ſe ciliciis Ponitur ēt pro cōtrahere.2.Reg.22.Et cōtrahentur in anguſtiis ſuis.& inde חָגוּר Chagur ſiue חֹגֵר Choger.i.accinctꝰ ſiue accingens.2.Reg.6.Porro dauid erat accinctus ephod lineo.& in eodem.21.Et accinctꝰ erat enſe nouo.3.Reg. 20 Ne glorietur accinctus eqꝫ vt diſcinctꝰ.& in gn̄e feminino חֲגֹרֶת Chagarath.i.accincta.vt Ioel̄.1.Quaſi virgo accīcta ſacco.& inde חֲגֹר Chagor.i.cingulū vel cinctoriū. balthēꝰ. zona.Prouer.31.Et cingulum tradidit cananeo. Scribitur etiā in genere feminino.& dicitur חֲגוֹרָה Chagora.3.Reg.2 Et poſuit cruorem belli in baltheo ſuo.4.Reg.3.Conuocauerunt oēs qui accincti erāt baltheo.Eſa.3.Et pro zona funiculus.& aliqn̄ additur mem in principio.vt in eodem.3. Et pro faſcia pectorali cilicium. Pro quo hebrei legunt.Et pro faſcia cinctoriū vel cingulum ſacci.& in pl̄ali חֲגֹרֹת Chagoroth.Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit perizomata.vt Gen̄.3.Et fecerunt ſibi perizomata.

[חָגַר Accingere Cōtrahere חָגוּר Accinctus חֲגֹרֶת Accincta חֲגֹר Cingulum חֲגוֹרָה Baltheus. Zona חֲגֹרֹת Perizomata]

חַד Chad.in lingua chaldaica ſignificat vnū.Dan̄.2.Et ecce quaſi ſtatuā vnā.& in ſermone chaldaico eſt gn̄is maſculini.& in gn̄e feminino ſcribitur cū aleph vel he in fine.& dicitur חֲדָא Chada ſiue חֲדָה Chada.Dan̄.2.Vna eſt de vobis ſententia.Eſdre.4.Scripſerunt epiſtolam vnam.

[חַד Vnus. חֲדָא Vna.]

חָדַד Chadad.acuere.velocē eſſe.& cōiter ſcribitur cū ſimplici daleth.Prouer.27.Ferrū ferro acuitur:& homo acuit faciē amici ſui.Ezech.21.Gladius exacutus eſt & limatus.& in eodem. Vt cedat victimas exacutꝰ eſt.Scribitur ēt cum littera aleph ante cheth.vt Ezech. 21.Exacuere valde ad dexteram & ad ſiniſtram.Significat etiam velocem eſſe. Abach.1.Et velociores lupis veſpertinis.Sed etiam in hoc loco hebrei legunt.& acutiores ſunt lupis veſpertinis.i.habent dentes acutiores ad deuorandū:qꝫ lupi in veſpere. & inde חַדָּה Chadda.i.acuta.vt Eſa.49.Et poſuit os meū q̄ſi gladium acutum.& in hebreo ponitur in genere feminino quia gladiꝰ in hebreo ē feminini gn̄s.& inde חַדּוּדֵי Chaddude.Pro quo beatus Hieronymꝰ tranſtulit.Radios:eo qd̓

[חָדַד Acuere Exacuere Veloce eē. חַדָּה Acuta. חַדּוּדֵי]

© Biblioteca Nacional de España

tendunt ad acuitatem.Iob.41.Sub ipſo erunt radii ſolis.
חָדָה חדה Chada.letari.gaudere.letificare.vnire.Exo.18. Leta⸗
Letari. tuſꝗ eſt iethro ſuper omnibus bonis.Ps.20.Letifica⸗
Letificare. bis eum in gaudio.Significat etiam vnire vel conuenire.vt
Geñ.49.Et in cetu illorũ nõ ſit gloria mea.pro quo he.le.
Et in cetu illorum nõ vniatur vel nõ cõueniat gloria mea.
Vnire. Iob.3.Non computetur in diebus anni..pro quo hebrei le
gunt.Non vniatur in diebus anni vel non ſit vnus ex die⸗
bus anni.Nam in lingua chaldaica ſignificat vnitatem. vi⸗
חֶדְוָה de etiam de hoc infra in dictione יַחַד Iachad. & inde חֶדְוָה
Gaudium. Chedua.i.gaudiũ.vt.1.Paralip.16.Fortitudo & gaudiũ in
חֲדָה loco ei9. Nee.8.Gaudiũ em̃ dñi erit fortitudo vr̃a.Itẽ חֲדָה
Pectus. Chadda.in lingua chaldaica ſignificat pectus.Dañ.2.Pect9
autem & brachia de argento.
חָדַל חדל Chadal.ceſſare.deſinere.derelinquere.deſerere.dimit⸗
Ceſſare tere.recedere.quieſcere.Geñ.2.Et ceſſauerunt edifi⸗
Deſinere care ciuitatem.& in eodem.41.Et copia menſuram exce⸗
deret.pro quo hebrei legunt. Vſquequo deſiit numerari:
qm̃ non erat nũerus.Sed btũs Hieronym9 tranſtulit ſenſũ
Exo.9.Et ceſſauerunt tonitrua.& in eodẽ.Et ceſſabunt to⸗
Recedere nitrua.& in eodẽ.14.Recede a nobis vt ſeruiam9 egyptiis
Deeſſe. Deut.15.Non deerunt pauperes in terra. Iudi.5. Ceſſaue⸗
runt fortes in iſrael & quieuerunt.& in eo. Nunquid poſſũ
Deſerere deſerere pinguedinem meam.& in eodẽ. Nũquid poſſum
deſerere dulcedinẽ meã.1.Reg.12.Abſit autẽ a me hoc pec
catum in dño vt ceſſem orare pro vobis. Iob.3. Ibi impii
ceſſauerũt a tumultu.Ps,38.Vt ſciam quid deſit mihi.Pro⸗
uer.19.Non ceſſes audire fili doctrinã.ſignificat etiam quie
ſcere qñ ponitur pro ceſſare vel deſinere.Iudi.15. Tamen
Quieſcere adhuc ex vobis expetam vltionẽ:& tunc quieſcam.Iob.14
Vt quieſcat donec optata veniant. Eſa.1. Quieſcite agere
peruerſe.& in eodem.2.Quieſcite ergo ab homine.& in eo
dem.24.Quieuit ſonitus letantium.Ezech.2.Si forte au⸗
diant & quieſcãt.& in eo.3.Qui audit audiat:& qui quieſcit
quieſcat.Amos.7.Dñe deus quieſce obſecro.Zach.11.Et ſi
חֲדֵל non quieſcite.& inde חֲדֵל Chádel.Pro quo beatus Hiero⸗
Quies. nymus tranſtulit quietem.Eſa.38.Non aſpiciam hominẽ
חָדֵל vltra & habitatorem quietis.& inde חָדֵל Chadal.pro q̃ bea
tus Hieronymus tranſtulit nouiſſimum .i.deſpectum vel
Nouiſſim9 derelictum.Eſa.53.Deſpectum & nouiſſimum virorum.
חֵדֶק חדק Chádech.ſpine genus.vt Prouer.15.Iter pigrorũ q̃ſi
Spina. ſepes ſpinarum.In alio vero loco beat9 Hieronymus
Paliurus tranſtulit.Paliurum.Mich.7.Qui optimus in eis eſt quaſi
paliurus.
חֶדֶר חדר Chéder.cubiculum ſiue locus interior:aut penetrale.
Cubiculũ. Exo.8.Et ingredientur domũ tuã & in cubiculum le⸗
ctuli tui.3.Reg.20.Ingreſſus eſt ciuitatem in cubiculũ qđ
erat intra cubiculum.& in eodem.22.Quando ingredieris
in cubiculum intra cubiculum vt abſcondaris Canti.3.Et in
cubiculum genitricis mee.& aliquãdo ſcribitur cum he in
fine.vt Geñ.43.Et introiẽs cubiculum fleuit.Iudi.15. Cũ
cubiculũ eius ſolito vellet intrare.& in plurali חֲדָרִים Cha⸗
חֲדָרִים darim ſiue חַדְרֵי Chedre.i.cubicula vel cellaria.Eſa.26.Va⸗
Cubicula. de popule me9 intra in cubicula tua.Prouer.24.In doctri⸗
Cellaria. na replebuntur cellaria.Ponitur etiã pro partibus interiori
bus vel pro penetralibus.vt Deut.32.Et intus pauor.pro q̃
hebrei legunt.Et de interioribus pauor.ſ.erit.Iob.9.Et in
Interiora. teriora auſtri.& dicũt aliqui ꝙ ſunt ſtelle in parte meridio
nali iuxta polum antarcticum.& quia non videntur ab ho⸗
minibus exiſtentibus in parte ſeptentrionali dicuntur in⸗
teriora auſtri.& in eodem.37.Ab interioribus egredietur
tempeſtas.Prouer.7.Penetrantes interiora mortis.& in eo
dem.18.Et ipſa perueniunt vſqꝫ ad interiora mortis. Poni
tur etiam pro abſcondito.vt Ezech.8.Et vnuſquiſqꝫ in ab⸗ Abſcõditũ
ſcondito cubilis ſui.& inde verbum.חֹדֶרֶת Chodéreth.ideſt חֹדֶרֶת
in cubiculum vel in abſconditum ingredi faciẽs.ſ. propter
timorem vel terrorẽ.Pro quo beatus Hieronymus tranſtu
lit obſtupeſcere faciet.vt Ezech.21.Hic eſt gladius occiſio⸗ Obſtupe⸗
nis magne qui obſtupeſcere eos faciet. ſcere faciẽs
חדשׁ Chadas.innouare.renouare.inſtaurare.1. Reg.11. Et
innouemus ibi regnũ.Ps.50.Et ſpm̃ rectũ innoua in חָדַשׁ
viſceribus meis.Ps.103.Et renouabis faciem terre.Iob.10. Innouare Renouare
Inſtauras teſtes tuos contra me.Eſa.61.Et inſtaurabunt ci⸗
uitates deſertas.& inde חָדָשׁ Chadas ſiue חֲדָשָׁה Chadaſa. Inſtaurare חָדָשׁ
ideſt nouus:noua:nouum.vt Exo.1.Surrexit iterea rex no Nouus
uus ſuper egyptũ.Leuit.23.Et ſic offeretis ſacrificiũ nouũ Nouum.
dño.& in eo.26.Et vetera nouis ſupuenientib9 proiicietis.
Deut.20.Quis eſt hõ qui edificauit domũ nouã.& in eodẽ
24.Cũ acceperit hõ nuper vxorẽ.pro quo he.le.Cum acce Noua
perit hõ vxorẽ nouã.2.Reg.21.Et accinctus erat enſe nouo
& in hebreo non habetur enſe: ſed ſubintelligitur. Eccl'ſ.1.
Nihil nouũ ſub ſole.& in plurali חֲדָשִׁים Chadaſim.i.noui חֲדָשִׁים
ſiue noua.Deut.32.Noui recenteſqꝫ venerunt. Iudi.5. No⸗ Noui.
ua bella elegit deus.Canti.7.Noua & vetera dilecte mi ſer
uaui tibi.Threñ.3.Noui diluculo m̃lta eſt fides tua. & inde
חֹדֶשׁ Chódes.i.menſis.& dicitur ſic propter nouã lunam חֹדֶשׁ
que fit in principio cuiuſlibet mẽſis apud hebreos:quia he
brei cõputant annum per menſes lunares.Geñ.8. Requie⸗
uitqꝫ arca menſe ſeptimo decima ſeptima die mẽſis ſuper Menſis
montes armenie.Exo.12.Menſis iſte vobis principiũ mẽ⸗
ſium.Leuit.16.Menſe aũt ſeptimo decima die menſis.Nu.
11.Sed vſqꝫ ad menſem dierũ.Eſa.66.Et erit menſis ex mẽ
ſe.Oſee.5.Nunc deuorabit eos menſis cum partibus ſuis.
& in plurali חֳדָשִׁים Chodaſim.i.menſes.Geñ.38.Poſt tres חֳדָשִׁים
menſes nunciauerunt iude.Iob.14.Numerus menſiũ eius Menſes.
apud te eſt.Eſa.47.Et ſupputabãt menſes. Accipitur etiã
חֹדֶשׁ Chódes.pro prima die menſis.i.pro calendis.1.Reg. חֹדֶשׁ
20.Ecce calende ſunt craſtino.& in eo.Cras calẽde ſunt. &
in eodẽ.Et venerunt calende.4.Reg.4.Hodie nõ ſunt ca⸗ kalende
lende.Ezech.45.In ſolẽnitatibus & in calẽdis.vbi põitur
חֳדָשִׁים Chodaſim in plurali.Et in eo.46.Et adorabit po⸗ חֳדָשִׁים
pulus terre ad oſtiũ porte illius in ſabbatis & in calendis co
ram dño.Ponitur ẽt in noſtra tranſlatiõe pro menſtruo:eo
qđ accidit mulieribus in quolibet menſe.Hiere.2.In men menſtruus
ſtruis eius inueniẽt eam.Sed etiã in hoc loco hebrei legũt.
In menſe ſuo inuenient eam.
חדת Chadath.in lingua chaldaica ſignificat innouare ſiue חֲדַת
nouum.Eſdre.6.Et ordines de lignis nouis. Nouum.
חוב Chob.Debitum ſiue debitor.vt Ezech.18. Pignus de⸗ חוב
bitori reddiderit.& inde verbũ.חַיֵּב Chiieb.i. cõdẽna⸗ Debitor. חַיֵּב
re.Dañ.1.Condemnabitis caput meũ regi. Cõdẽnare.
חוג Chog.circũdare.gyrare.vt Iob.26.Terminũ circunde⸗ חוג
dit aquis. & inde חוג Chug.i. circulus.gyrus. circinus. Circũdare
Prouer.8.Quãdo certa lege & gyro vallabat abyſſos. Eſa. חוג
40.Et ſedet ſuper gyrũ terre. Ponitur etiam pro cardine. Gyrus.
vt Iob.22.Et circa cardines celi perambulat.& aliqñ addi⸗ Cardo
tur mem in principio:& dicitur מְחוּגָה Mechuga.pro q̃ bea מְחוּגָה
tus Hieronym9 trãſtulit circinũ.vt Eſa.44. Et in circino
tornabit illud. Circinus
חוד Chud.enigma vel problema proponere.vl' ſi latine poſ חוד
ſet dici enigmatizare vel problematizare.Iudi.18.Pro
ponam vobis problema.& in eo.Propone problema tuum problema proponere
Ezech.17.Fili hominis propone enigma.& inde חִידָה Chi חִידָה
da.i.problema vel enigma.vt in locis predictis.& in plura⸗
li חִידוֹת Chidoth.Nu.12.Palã & nõ per enigmata deum vi חִידוֹת
det.3.Reg.10.Venit tentare eũ in enigmatibus. Prouer.1. Enigmata

© Biblioteca Nacional de España

Verba ſapientum & enigmata eorum. Abach. 2. Nunquid
non omnes iſti ſuper eum parabolam ſument & loquelam
אֲחִידָן enigmatũ eius. & inde אֲחִידָן Achidan: q̃d in lingua chal=
daica ſignificat ſecreta enigmata. Dañ. 5. Interp̃tatio ſom
niorum & oſtenſio ſecretorum.

חָוָה חָוָה Chaua. annunciare. oſtendere. indicare. Iob. 15. Oſtẽ=
dam tibi audi me. & in eodem. 32. Oſtendã vobis etiã
Oſtendere ego meã ſapientiã. & in eo. Et oſtendã ſcientiã meã. & in eo
dẽ. 36. Suſtine me paululũ & indicabo tibi. & in lĩgua chal=
Indicare daica ſcribitur aliqñ cum aleph in fine loco he. Dañ. 2. Et in
אַחֲוָה terp̃tationẽ eius indicabimus. & inde אַחֲוָה Achaua: p̃ ad
ditionem aleph in principio. i. indicatio ſiue annunciatio.
Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit enigmata. Iob. 13.
Enigmata Et enigmata mea percipite aurib⁹ veſtris. Pro quo hebrei
legunt. Et annunciationem meã vel indicationem meam
חַוֹּת in auribus veſtris. ſ. percipite. Inde חַוֹּת Chauoth. i. oppida
Vici. aut ville ſiue vici. Nu. 32. Et occupauit vicos eius. & in eo=
Ville. dem. Quos appellauit auothiair. i. villas iair.

חוֹז חוֹז Choz. prouincia. regio. portus. & additur mem in prin
מָחוֹז cipio. & dicitur מָחוֹז Machoz. Ps. 106. Et deduxit eos
Portus. in portũ voluntatis eorũ. & ſolũ inuenitur in p̃dicto loco.

חָוָח חָוָח Chauach. locus abditus ſubterraneus. & ſolum inueni
tur in numero plurali. 1. Reg. 13. Et abſconderunt ſe in
Abdita ſpeluncis & in abditis. Item חוֹחַ Choach. i. ſpina. De quo vi
חוֹחַ de ſupra in dictione חַח Chach.

חוּט חוּט Chut. filũ. funiculus. Geñ. 14. A filo ſubtegminis vſq̃
Filum ad corrigiam calige non accipiam. Eccl's. 4. Et funicu
Funicul⁹. lus triplex difficile rumpitur. Ponitur etiã pro vitta. Cãti.
Vitta. 4. Sicut vitta coccinea labia tua. Item חוּט Chut in lingua
chaldaica ſignificat parietes componere vel inuicem con=
iungere ſicut vnus pannus cum alio coniungitur filo.
Parietes Eſdre. 4. Et parietes componentes. & inde in lingua chal=
cõponere daica ſarcinator dicitur חַיָּט Chaiat.

חוּל חוּל Chul. dolere. parturire. cruciari. contremiſcere. obſte=
tricare. Infirmare ſiue infirmatum eſſe. vulnerare. Ex=
pectare. cõquieſcere. reſidere. morari. venire. formare. crea
re. tripudiare ſiue choros ducere. & aliqñ ſcribitur ſine vau
in medio. & qñq̃ mutat vau in iod. ſ. qñ eſt verbũ tertie cõ=
iugationis. Qñq̃ etiam ſcribitur cũ duplici lamed in fine.
Contremi= ſcilicet qñ eſt verbũ quarte cõiugationis: vt patebit in locis
ſcere. ſequentibus. Deut. 2. Et in morẽ parturientiũ cõtremiſcãt.
Infirmari Iob. 9. Cũctis diebus ſuis impius ſuperbit. pro quo hebrei
Dolere. legunt. Cunctis diebus ſuis impi⁹ dolet ſiue infirmatur aut
cruciatur. & in eo. 26. Ecce gigantes gemũt ſub aquis. i. do=
obſtetricar lent vel cruciantur. Ponitur etiã in eodem pro obſtetricare
vbi dicitur. Obſtetricãte manu ei⁹ eductus eſt coluber tor=
Parturire tuoſus. & in eo. 39. Parturientes ceruas obſeruaſti. Ps. 9. In
quinate ſunt vie illius in omni tempore. Pro quo btũs Hie
ronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatẽ tranſtulit. Par
turiunt vie eius in om̃i tp̃e. i. doloribus vel cruciatibus ple=
ne ſunt. Ps. 29. Vox dñi preparantis ceruas. pro quo beat⁹
obſtetricar Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Vox dñi
Dolere. obſtetricans ceruas. Eſa. 13. Quaſi parturientes dolebunt.
& in eo. 23. Non parturiui & non peperi. & in eo. Dolebũt
cum audierint de tyro. & in eo. 26. Dolens clamat in dolori
Parere bus ſuis. & in eo. Et quaſi parturiuim⁹. & in eo. 45. Et ma=
tri quid parturis. & in eo. 51. Et ad ſaram que peperit vos. i.
dolores partus ſuſtinuit. & in eo. 54. Hinni que non parie=
bas. & in eo. 66. Anteq̃ parturiret peperit. & in eo. Nũquid
parturiet terra in die vna. & in eo. Quia parturiuit & pepe
rit ſion filios ſuos. Hiere. 4. Vocem em̃ quaſi parturientis
Dolere. audiui. & in eo. Vẽtrẽ meũ doleo. & in eo. 5. Percuſſiſti eos
& non doluerunt. & in eodẽ. Et a facie mea non dolebitis.
Ezech. 30. Quaſi parturiens dolebit. Mich. 4. Dole & ſata
ge filia ſion. Ponitur etiam pro cruciari. vt Ioel'. 2. A facie
eius cruciabuntur populi. Item ponitur pro cõmouere ſiue Cruciari.
contremiſcere vel cõturbare. Ps. 28. Vox dñi cõcutiẽtis de=
ſertũ: & cõmouebit dñs deſertum cades. Sed beatus Hiero Cõmouere
nymus in pſalterio iuxta he. ve. trãſtulit. Vox dñi parturire
faciens deſertum: parturire faciens dñs deſertum cades. Po
teſt etiam legi ſic. Vox dñi cõtremiſcere faciens deſertũ: cõ
tremiſcere faciens dñs deſertum cades. Ps. 96. Vidit & com
mota eſt terra. Sed btũs Hieronymus in pſalterio iuxta he.
ve. trãſtulit. vidit & cõtremuit terra. Ps. 113. A facie dñi mo=
ta eſt terra. Et etiã in hoc loco beatus Hieronymus in pſal=
terio iuxta he. ve. tranſtulit. A facie dñi contremiſcit terra.
Hiere. 51. Cõmouebitur terra & conturbabitur. Item poni
tur pro infirmari. vt Mich. 1. Quia infirmata eſt in bonum Infirmari
Eccl's. 5. Eſt & alia infirmitas peſſima. De quo vide infra in
dictione חָלָה Chala. Ponitur etiã pro vulnerare. 1. Reg. 21.
Et vulneratus eſt vehementer a ſagittariis. Eſa. 51. Vulnera
ſti draconem. & in eo. 53. Ipſe aũt vulnerat⁹ eſt propter ini Vulnerare
quitates nr̃as. Inde חִיל Chil. i. dolor. Ps. 47. Ibi dolor vt חִיל
parturientis. Scribitur etiam cum he in fine & dicitur חִילָה Dolor.
Chila. i. dolor. vt Iob. 6. Et affligens me dolore. & aliquan= חִילָה
do duplicatur lr̃a Cheth & lr̃a Lamed & dicitur חַלְחַל Chal Dolor.
chal. i. doluit ſiue conſternatus eſt dolore. vt. Eſter. 4. Qđ חַלְחַל
audiens cõſternata eſt. & inde חַלְחָלָה Chalchala. i. dolor. an Cõſternari
guſtia. ut Eſa. 21. Propterea impleti ſunt lumbi mei dolore. חַלְחָלָה
Ezech. 30. Et erit pauor in ethiopia. & in eo. Et erit pauor Dolor.
in eis. vbi ponitur pro pauore. Ponitur etiã pro defectione. Pauor
Naum. 2. Et defectio in cunctis renibus. Sed in predictis lo= Defectio
cis hebrei interpretantur dolorem. Ponitur etiam predicta
dictio חוּל Chul. pro diſſipare. Prouer. 25. Vent⁹ aquilo diſ חוּל
ſipat pluuias. vide etiã infra in dictione חָלַל Chalal. & in di Diſſipare.
ctione חָלָה Chala. Significat etiã expectare vel preſtolari.
vt Geñ. 8. Expectatis aũt vltra ſeptem diebus. Iudi. 3. Expe
ctantes diu donec erubeſcerẽt. Iob. 35. Iudicare coram illo Expectare.
& expecta eum. Ps. 36. Subditus eſto dño & ora eum. pro q̃
beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trãſtulit. Ta=
ce dño & expecta eum. Threñ. 3. Bonũ eſt preſtolari cũ ſilẽ
tio ſalutare dñi. Vide etiã de hoc infra in dictione יָחַל Ia= preſtolari.
chal. Ponitur etiã pro permanere. Iob. 20. Et propterea ni=
hil permanebit de bonis eius. Item ſignificat conquieſcere permanef.
ſiue morari aut venire vel reſidere. vt. 2. Reg. 3. Et veniat ſu
per caput Ioab. Hiere. 23. Et tempeſtas erũpens ſuper capi Venire.
ta impiorum veniet. vbi etiã ponitur pro erumpẽs. & in eo
dem. 30. In capite impiorum cõquieſcet. Oſee. 8. Et quie= Cõqeſcere.
ſcent pauliſper ab onere regis & principum. Ponitur etiã
in noſtra tranſlatione pro incipere. vt Threñ. 4. Et non ce
perunt in ea manus. Sed etiam in hoc loco hebrei legunt. Incipere.
& non metate ſunt ſiue non quieuerũt aut non morate ſũt
in ea manus vel loca: quia in momento & abſq̃ mora ſub=
uerſa fuit ſodoma. Oſee. 11. Cepit gladius in ciuitatibus ei⁹
vbi etiã hebrei legunt. Reſedit ſiue moratus eſt aut quieuit Reſidere
gladius in ciuitatibus eius. Significat etiam creare vel for=
mare. vt Deut. 32. Et oblitus es dei creatoris tui. Ps. 89. Et Creare.
formaretur terra & orbis. Prouer. 8. Ante om̃es colles ego Formare
parturiabar. Pro quo hebrei legunt. Ante oẽs colles forma
ta vel creata ſum. Põt etiã ſignificare ſicut eſt in littera nr̃a:
vt ſupra dictum eſt. Ponitur etiã pro cõcipere. Ps. 50. Ecce
em̃ in iniquitatibus conceptus ſum. Prouer. 8. Adhuc non Cõcipere
erant abyſſi & ego concepta eram. Ponitur etiam pro deter
minare. vt Prouer. 26. Iudicium determinat cauſas. Sed ẽt determiar.
in hoc loco hebrei dicũt q̃ ſignificat formare vel creare. &
legunt ſic. Magnus ſiue princeps creat vel format oĩa: aut

© Biblioteca Nacional de España

ſuſtentat omnia.Nam pro eo qđ in predicto loco eſt iudi⸗
ciū in hebreo habetur רַב Rab:qđ ſi ſcribatur cū pūcto hi⸗
ric & legatur רִיב Rib:tūc ſignificat iudicium:ſicut eſt in lit⸗
חוֹל tera noſtra. ſignificat etiam חוֹל Chol.tripudiare ſiue Cho
Ducere ros ducere.Iudi.21. Cūqꝫ videritis filias ſilo adducendos
choros. choros ex more pcedere.& in eo.De his que ducebāt cho⸗
מָחוֹל ros.& inde מָחוֹל Machol ſiue מְחוֹלָה Mechola.i. chorus.vt
Chorus Ps.149.Laudent nomen eius in choro.Canti.7.Quid vi
debitis in ſunamite niſi choros caſtrorū. Quod in hebreo
legitur in numero ſingulari.ſ. quid videbitis in ſunamite
מְחֹלוֹת quaſi chorum caſtrorum.Hiere.51.Tūc letabitur virgo in
choro.& in plurali מְחֹלוֹת Mecholoth. Exo.50. Egreſſeqꝫ
ſunt omnes mulieres poſt eam cum tympanis & choris. &
Chori חוֹל in eodem.32. Vidit vitulū & choros.Item חוֹל Chol.i. are⸗
Arena. na.Deut.33.Et theſauros abſconditos arenarum. Ps.138.
Et ſuper arenā multiplicabuntur.Oſee.1. Et erit numerus
filiorum iſrael quaſi arena maris.Pōitur etiam pro palma
Palma arbore.Iob.29.Et ſicut palma multiplicabo dies. Sed etiā
in hoc loco hebrei legunt.Et ſicut arena multiplicabo dies
Alii vero dicunt ꝙ in predicto loco eſt nomen cuiuſdam
חוֹל auis ſic nominate:que eſt longiſſime vite.Item חוֹל Chol.
Profanū. ideſt profanū.laicū.pollutum.contaminatum. De quo vi⸗
de infra in dictione חָלַל Chalal.

חוּם חוּם Chum.fuluum.ruffum.fuſcum.Gen̄.30.Et quodcūqꝫ
Fuluum. fuluum & maculoſum variumqꝫ fuerit.& in eodē. Et
omnia que non fuerit varia & maculoſa & fulua.Ponitur ēt
pro nigro.vt in eo.Cūctum aūt gregem vnicolorem.i. al⸗
Niger. bi & nigri velleris tradidit in manu filiorū ſuorū. pro quo
hebrei legunt. Omnē in quo erat album:& oēm nigrum in
arietibus tradidit in manibus filiorū ſuorū. & etiā in locis
חוֹם predictis pro fuluo hebrei legūt nigrum. Item חוֹם Chom
Calor. .i.calor ſiue calidꝰ.De q̄ vide infra in dictiōe חָמַם Chamā.

חוּס חוּס Chus.parcere.miſereri. vt Gen̄. 45. Neqꝫ dimittatis
quicqꝫ de ſupellectili veſtra. pro quo he.le. Et oculus
Parcere veſter non parcat ſiue non miſereatur ſuper ſupellectilia
veſtra:ſiue ſuper vaſa veſtra.Deut.13. Neqꝫ parcat ei oculꝰ
tuus.1.Reg.24.Sed pepercit tibi oculus meus.Ps.71.Par⸗
cet pauperi & inopi.Eſa.13.Super filios non parcet oculus
eorum.Hiere.13.Non parcam & nō cōcedam. Vbi ponitur
Miſereri pro concedere.pro quo he.le.Non parcā neqꝫ miſertus ero
Flecti. ſiue non miſertus ero & non parcā.& in eo.21.Et nō flecte⸗
tur neqꝫ parcet neqꝫ miſerebitur. Vbi ponitur pro flecti.
ſcilicet miſericordia.pro quo he.le. Non parcet ſuper eos
neqꝫ parcet neqꝫ miſertus erit.Ezech.7.Et non parcet ocu
lus meus ſuper te.& in eo.16.Nō pepercit ſuper te oculꝰ.&
in eodē.20.Et pepercit oculus meus ſuper eos vt non inter
ficerem eos.& in eo.24.Neqꝫ parcā neqꝫ placabor.Ioel̄.2
Parce dn̄e populo tuo.Ione.4.Tu doles ſuper hederā.i.tu
miſertus es ſiue pepercíſti ſuper hederam. & in eo. Et ego
non parcam ſuper niniue.& aliquando ſcribitur ſine vau.
vt in aliquibus locis predictis.

חוֹף חוֹף Choph.portus.littus maris.De quo vide infra in dictio
Portus ne חָפַף Chaphah.

חוּץ חוּץ Chus.foris. foras.forinſecus.extra.extrinſecus.preter
excepto.vicus:ſiue callis:aut platea.& quandoqꝫ appo
nitur ei littera beth:ſiue littera mem : aut lamet : & dicitur
בַּחוּץ Bachus ſiue מִחוּץ Michus.aut לַחוּץ lachus. Gen̄.6. Et
Extrinſecꝰ bitumine linies eam tam intrinſecus q̄ꝫ extrinſecꝰ.& in eo⸗
Extra dem.19.Eduxerunt eum & poſuerūt extra ciuitatē.& in eo
Foris. dem.24.Cur foris ſtas.Exo.25.Et deaurabis eā auro puriſ
ſimo intꝰ & foris.Deut.24.Sed ſtabis foris.& in eo.32. Fo
ris vaſtabit eos gladius.Prouer.1.Sapientia foris predicat.
Ezech.41.Et vſqꝫ ad domū interiorem & forinſecus.& ali
quando ſcribitur cū he in fine.& dr̄ חוּצָה Chúſa.vt Gen̄.15 חוּצָה
Eduxitqꝫ eum foras.& in eo.24.Qui feſtinus egreſſus eſt Foras.
ad hominē vbi erat fons.pro quo he.le.Et cucurrit labā ad
hominē foras ad fontē.Prouer.5.Deriuentur fontes tui fo
ras.Ezech.40.Et ad latus exteriꝰ quod aſcen dit ad oſtium Exterius
porte.Significat etiā preter.ſiue excepto.vt Eccl̄s.2. Quis
ita deuorabit & deliciis affluet vt ego.Pro quo he.le.Quis
deuorabit ſiue quis māducabit:& quis deliciis affluet pre⸗ Preter
ter me.i.pluſq̄ꝫ ego. Vide etiā de hoc in dictione חוּשׁ Chus
cum ſin in fine.Hiere.37.Et daretur ei torta quottidie pa⸗
nis excepto pulmēto.Hebrei tñ in predicto loco legūt ſic. Excepto.
vt daretur ei torta quottidie panis de vico ſiue de calle pani
ficū vł piſtorū.Nā ponitur ēt pro calle vel platea.vt.3. Reg.
20.Fac tibi plateas in damaſco.Iob.5.Et irrigat aquis vni⸗ Platea
uerſa.pro quo he.le.Et mittit aquas ſuper faciē platearum
vel calliū.Eſa.51.Et quaſi via tranſeuntibꝰ. pro quo he.le. Callis
Et quaſi callis tranſeuntibꝰ.Hiere.5.Circuite vias ieruſalē.
Pro quo he.le.Circuite calles ſiue plateas ieruſalem.& in eo
dem.7.Et in plateis ieruſalē.& inde חִיצוֹן Chiſon.i.extrīſe חִיצוֹן
cus.forinſecus.exterior vł exterius.3.Reg.6.Quaſi promi
nentes de pariete & egredientes.& ſequitur in hebreo. In⸗
trinſecus & extrinſecus.& in eo.Sed & pauimentum domꝰ Extrinſecꝰ
texit auro intrinſecus & extrinſecus.Ezech.41. Intrinſecꝰ
& forinſecus ad menſuram.Scribitur etiā cum he in fine & Forinſecꝰ.
dicitur חִיצוֹנָה Chiſona.vt in eodem.42. Et eduxit me ad חִיצוֹנָה
atrium exterius.& in eodem.Et contra pauimentum ſtratū
lapide atrii exterioris.& in eodem.44.Cūqꝫ egredientur Exterius
ad atrium exterius.

חוֹק Choc.preceptum.legitimū.inſtitutio. ſtatutū. conſue⸗ חוֹק
tudo.De quo vide infra in dictione חָקַק Chacac.

חָוַר Chauar.erubeſcere.Eſa.29.Neqꝫ modo vultus eiꝰ eru⸗ חָוַר
beſcent. Item חוּר Chur.ſignificat colorem aereum.vt Erubeſceſ.
Eſter.1.Et pendebāt ex omī parte tentoria aerei coloris & חוּר
carbaſini.& in eo.8.Fulgebat veſtibꝰ regiis hyacinthinis vi Aereus co
delicet & aereis.hebrei tñ dicunt ꝙ ſignificat album.Nā in lor.
lingua chaldaica חִיוָּר Chiuar ſignificat album vel candidū Candidū
Dan̄.7.Veſtimentum eius cādidum quaſi nix.& inde חֹרִי חִיוָּר
Chori.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit farinam.eo Albus. חֹרִי
quod eſt alba.Gen̄.40.Quod tria caniſtra farine haberem Farina
ſuper caput meū.Item חוֹר Chur.foramen.ſpelunca.cauer⸗ חוֹר
na.4.Reg.12.Aperuitqꝫ foramen deſup.Canti.5.Dilectus Foramen.
meus miſit manū ſuam per foramē.Eſa.11. Et delectabitur
infans ab vbere ſuper foramen aſpidis. & in plurali חוֹרִים חוֹרִים
Chorim ſiue חוֹרֵי Chore.pro quo beatus Hieronymꝰ trāſtu
lit cauernas ſiue ſpeluncas.1.Reg.13.En hebrei egrediun
tur de cauernis. Iob.30.Et in cauernis terre vel ſup glareā. Cauerne
Nau̅.2.Et impleuit preda ſpeluncas ſuas.Eſa.19.Et texen⸗ Spelunce
tes ſubtilia. Pro quo hebrei legunt texentes retia.eo quod Stercora.
ſunt plena foraminibus. pōitur ēt pro ſtercore. vt Eſa.36. מַחֲרָאוֹת
Vt comedant ſtercora ſua.& inde מַחֲרָאוֹת Mochraoth.i. la Latrine
trine.4.Reg.10.Et fecerunt pro ea latrinas.Sed in margie
habetur מוֹצָאוֹת Moſaoth.quod interpretatur egreſſiones
Itē חוֹר Chor.i.optimus ſeu nobilis aut liber vel ingenuus חוֹרִים
& inuenitur tm̄ in nūero pl̄ali.ſ. חוֹרִים Chorim ſiue חוֹרֵי optimates
Chore.vt Nee.5.Et increpaui optimates & magiſtratus. & Nobiles.
in eo.13.Et obiurgaui optimates iuda.Eſa.34.Nobiles eiꝰ
non erunt ibi.Hiere.27.Et oēs optimates iuda & ieruſalē.
& inde חוֹרִין Chorin.i.nobilitas ſiue libertas.Eccl̄s.10.Bea חוֹרִין
ta terra cuius rex nobilis eſt.pro quo he.le.Beata terra cuiꝰ Nobilitas
rex filius nobilitatis vel libertatis.ſ.eſt & eſt modꝰ loquēdi
hebraici idiomatis vt pro nobili dicatur filius nobilitatis. חוּשׁ

חוּשׁ Chus.feſtinare.delectari ſiue deliciis affluere. Ps.37.
Intende in adiutorium meum.Pro quo beatus Hiero

© Biblioteca Nacional de España

Feſtinare. nymus in pſalterio iuxta he.ve.trãſtulit. Feſtina in auxiliũ
meũ.Ps.69.Dñe ad adiuuãdũ me feſtina.& aliqñ ſcribitur
ſine vau.vt Deut.32.Et adeſſe feſtinãt tpa. Iob.31. Et feſti-
nauit in dolo pes meus. Eſa.8. Feſtina predari. Abach.1.
Quaſi aquila feſtinans ad comedendũ.& aliqñ ſcribitur cũ
iod loco vau.ſ.qñ eſt verbũ tertie cõiugatiõis.Ps.54. Ex-
pectabã eũ qui ſaluũ me fecit.pro quo beatus Hieronymꝰ
in pſalterio iuxta he.ve.trãſtulit.Feſtinabo vt ſaluer.Eſa.5.
Cito vẽire. Et cito veniat opus eius.& in eo.28.Qui crediderit nõ fe-
ſtinet.& in eo.60.Subito faciã illud.pro quo he.le.Feſtina-
חוּשִׁים re faciã illud.i.feſtinãter vel cito faciam illud.& inde חוּשִׁים
Chuſim.i.feſtini uel feſtinãtes.pro quo beatus Hieronymꝰ
Accincti. trãſtulit accinctos.vt Nu.32.Nos aũt ĩpi armati & accincti
חִישׁ pergemus ad preliũ.& inde חִישׁ Chis.i.cito ſiue feſtinãter
Ps.89.Qm̃ ſupuenit mãſuetudo.pro q̃ btũs Hieronymus
Cito in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Qm̃ tranſiuimꝰ cito.Po
חוּשׁ nitur etiã ſupradicta dictio חוּשׁ Chus pro delectari vel deli
Deliciis af ciis affluere.vt Eccl's.2.Quis ita deuorabit & deliciis afflu-
fluere. et vt ego.Hebrei vero ſeſum vocãt חוּשׁ Chus.videlicet ſen
Senſus. ſũ viſꝰ ſiue auditus aut odoratꝰ vel guſtꝰ ſeu tactus.& ſic in
predicto loco aliqui hebrei legunt.Quis deuorabit:aut qs
ſentiet.i.quis ſenſibus fruetur vt ego.i.pluſqꝫ ego.

חֲזִז חזיז Chaziz.fulgur.Iob.38.Et viam ſonantis tonitrui.pro
Fulgur quo hebrei legũt. Et uiam fulguris ſonantis:nam poſt
fulgur ſequitur tonitruũ ſonans.& dicunt aliqui hebrei ꝙ
חֲזִיזִים etiã ſignificat nubem.& in plurali חֲזִיזִים Chazizim. pro q̃
Nubes. beatus Hieronymus tranſtulit nubes.Zach.10.Et dominꝰ
faciet nubes & pluuiam imbris dabit eis.Alii dicunt ꝙ de-
riuatur a ſequenti dictione que ſignificat videre.vnde.lxx.
in predicto loco ꝓ nubibꝰ ĩterp̃tati ſũt fãtaſias.i.appitiões.

חָזָה חזה Chaza. videre.aſpicere.reſpicere.ſpeculari.cõtẽplari
Videre. Exo.24.Viderũtqꝫ deũ & comederũt & biberũt.Iob.
15.Quod vidi narrabo tibi.& in eo.19.Et in carne mea vi-
debo deũ ſaluatorem meũ.quẽ viſurus ſum ego ĩpe.& in eo
dem.27.Ecce vos oẽs noſtis.pro quo he.le. Ecce vos oẽs
vidiſtis.& eſt idem ſenſus cum lr̃a noſtra. Nam ponitur ibi
videre pro intelligere vel noſſe.Sicut in aliis locis.& in eo.
36.Oẽs hoĩes vident eũ.Ps.26.Vt videã voluntatem dñi.
Ps.45.Vacate & videte opera dñi.Ps.57.Letabitur iuſtus
cum viderit vindictam.Eſa.1.Quam vidit ſuper iudam &
ieruſalẽ.& in eo.2.Verbum quod vidit eſaias filiꝰ amos. &
in eo.26. Dñe exaltetur manꝰ tua vt nõ videãt:videãt & cõ
fundantur.& in eo.29.Et principes veſtros qui vident vi-
Cõtẽplari. ſiones operiet.& in eo.47.Qui cõtemplabãtur ſydera &
Aſpicere ſupputabant menſes.Mich.4.Et aſpiciat in ſion oculꝰ no
חֹזֶה ſter.& inde חֹזֶה Choze.i.videns.vt.1. Paralip.25. Oẽs iſti
Videns filii heman videntis regis in ſermonibus dei.& in codẽ.29
Atqꝫ in volumine gath vidẽtis.2.Paralip.12. Scripta ſunt
in libris ſemeie prophete & addo videntis.& accipitur pro
propheta.vt.1.Reg.9.Qui ꝓpheta dicitur hodie olim voca
חֹזֶה batur videns.Ponitur etiã חֹזֶה Choze.pro pacto.vt Eſa.28
Pactum Et cum inferno fecimꝰ pactum.& in eo.Et pactum veſtrum
cum inferno nõ ſtabit.Sed hebrei etiã in predicto loco in-
terpretantur videntem ſiue ſpeculã aut ſpeculatorẽ.& inde
חָזוֹן חזון Chazon ſiue חֶזְיוֹן Chezion.cũ iod in medio aut חִזָּיוֹן
חֶזְיוֹן Chizaiõ.i.viſio.vt.1.Re.3.Nõ erat viſio manifeſta. Iob.20
חִזָּיוֹן Et tranſiet ſicut viſio nocturna.Eſa.1.Viſio eſaie filii amos.
Viſio & in eo.22.Onus vallis viſionis.& in eo.29.Et erit ſicut ſõ
חֶזְיוֹנוֹת niũ viſionis nocturne.& in plurali חֶזְיוֹנוֹת Chezionoth.i.vi
Viſiones ſiones.vt Iob.4.In horrore viſionis nocturne. Qđ in he-
breo legitur in plurali.ſ.in horroribus viſionũ noctis. & in
מַחֲזֶה eo.7.Et ꝑ uiſiones horrore cõcuties.& inde מַחֲזֶה Macha-
ze.per additionẽ mem in principio.i.viſio.vt Geñ.15.Fa-
ctus eſt ſermo dñi ad abram ꝑ viſionẽ dicẽs.Nu.22.Qui vi Viſio
ſionẽ oĩpotẽtis videt.vbi ponitur verbũ & nomẽ ab eo de-
riuatũ.2.Reg.7.Et e regione ſe reſpiciẽtes.pro quo in he-
breo habetur.viſio ad viſionẽ vel cõtra viſionẽ.Et beatus
Hieronymus tranſtulit ſenſum. & aliqñ ſcribitur cum tau
in fine.& dicitur חָזוּת Chazuth.i.viſio.vt.2.Paralip.9. In חָזוּת
viſione quoqꝫ addo videntis.Eſa.21.Viſio dura monſtrata Viſio
eſt mihi.& in eo.29.Et erit uobis viſio omniũ.& in lingua
chaldaica dicitur חֶזְוָא Chezua.Dañ.2.Tunc danieli myſte חֶזְוָא
rium per viſionẽ noctis reuelatũ eſt.Ponitur etiã חָזוּת Cha Viſio
zuth pro inſigni.Dañ.8.Porro hircus habebat cornu inſi חָזוּת
gne inter oculos ſuos.& in eo.Et orta ſunt quattuor cornua Inſigne
ſubter illud. pro q̃ he.le.& orta ſunt inſignia quattuor ſub-
ter illud.i.quattuor cornua grãdia que poterant videri a lõ
ge.Significat etiã aſpectũ.Dañ.4.Et aſpectꝰ illiꝰ erat vſqꝫ Aſpectus.
ad terminos vniuerſe terre.Põitur etiã predicta dictio חָזָה חָזָה
Chaza pro cõmorari vel apprehendere.vt Iob.8. Et inter
lapides cõmorantur.& in eo.23.Nõ apprehendã eũ. & lr̃a Cõmorari. Appħẽder
aleph que ponitur in predicto loco in principio dictiõis eſt
prime ꝑſone futuri tpis.& in fine deficit lr̃a he ſicut in aliis
locis predictis.Itẽ חָזֶה Chaze.i.pectꝰ.vt Exo.29.Sumeſqꝫ חָזֶה
pectuſculũ de ariete.& in eo.Sanctificabiſqꝫ pectuſculũ con Pectus.
ſecratum.& in plurali חָזוֹת Chazoth.i.pectora.vt Leuit.9. חָזוֹת
Poſuerũt ſup pectora.& in eo.Pectora eorum & armos dex Pectora
teros ſeparauit.

חָזַק חזק Chaſac.confortare ſiue confortari.corroborare.inua-
leſcere.preualere.vim inferre.inſtaurare.conſolidare.
indurare ſiue indurari.apprehendere.tenere.retinere.obti
nere.continere.Geñ.41.Nã & illos oppreſſerat fames.pro
quo hebrei legũt.& cõfortata eſt ſiue inualuit fames in ter- Cõfortare.
ra egypti.& in eo.Et malũ inopie temperarẽt.pro quo he.
le.Et cõfortata eſt ſiue inualuit fames in vniuerſa terra. &
in eo.48.Qui confortatus ſedit in lectulo. pro quo he.le.
& cõfortatus eſt iſrael & ſedit in lectulo. Exo.12. Vrgebãtqꝫ
egyptii populũ iſrael de terra exire velociter. pro quo he-
brei legunt.Et inuaeſcebat.i.vim faciebat egyptus ſuper
populũ ut velociter emitterent eos de terra.Exo.19.Et ſo-
nitus buccine paulatim creſcebat in maius & prolixius ten Inualeſce re.
debatur.pro quo he.le.Et ſonitus tube ibat & confortaba-
tur ſiue inualeſcebat nimis.Nu.13.Confortamini & afferte Cõfortari.
nobis de fructibus terre.Deut.3.Precipe ioſue & corrobora Corrobora
eum.& in eo.31.Viriliter agite & cõfortamini.& in eo.Con re.
fortare & eſto robuſtus. Iudi.1. Poſtqꝫ aũt confortatus eſt
iſrael fecit eos tributarios.1. Reg. 4. Confortamini.&.2.
Reg.3.Dauid proficiens & ſemp ſe ĩpo robuſtior. & in eo.
10.Si preualuerit aduerſum me ſyri. & in eo. Si autem filii Preualere
amon preualuerint aduerſum te.& in eo.Eſto vir fortis &
pugnemus pro populo nr̃o.pro quo he.le. Cõfortare & cõ
fortemur pro populo nr̃o.& in eo.11. Conforta bellatores
tuos.& in eo.24.Obtinuit ſermo regis verba ioab.i. ma-
gis preualuit ſermo regis.& ſimilis dictio ponitur.1.Para-
lip.21.vbi dicitur.Sed ſermo regis magis ꝑualuit.4. Reg.
14.Cũqꝫ obtinuiſſet regnũ.pro quo he. le. Cũqꝫ corrobo-
ratum eſſet regnũ in manu eius.& in codẽ.Et preualuit fa-
mes in ciuitate.2.Paralip.21.Cumqꝫ ſe confirmaſſet.i.cor- Cõfirmare
roboraſſet vel confortaſſet.& in eo.26.Propter crebras vi
ctorias.pro quo he.le.Qm̃ cõfortatus uel corroboratus eſt Corrobo- rari.
vſqꝫ ad ſummum.& in eo.Eo qđ auxiliaretur ei dñs & cor-
roboraſſet illum.& in eo.28.Et nullo reſiſtẽte vaſtauit.pro
quo he.le.Et non confortauit vl' nõ corroborauit eũ. Nee.
6.Quã ob cauſam magis cõfortaui manus meas.Ps.31.Vi- Viriliter
riliter agite.Ps.146.Qm̃ cõfortauit ſeras portarũ tuarum agere.
Eſa.28.Ne forte conſtringantur vincula veſtra.pro quo he

© Biblioteca Nacional de España

Cōfortare. brei legunt. Ne forte confortentur vel corroborentur vin=
cula veſtra. & in eo. 35. Confortate manus diſſolutas. & in
eodē. 41. Et fratri ſuo dicet confortare. & in eo. Conforta=
uit faber erarius percutiens malleo. & in eodē. Et conforta=
uit eum clauis. Hiere. 20. Fortior me fuiſti. Ezech. 3. Manꝰ
enī dñi erat mecū confortans me. & in eo. 30. Et recepto ro
bore poſſit tenere gladium. pro quo he. le. Vt roboraretur
ſiue vt inualeſceret: vt poſſit tenere gladiū. Oſee. 7. Cōfor
taui brachia eorū. Malach. 3. Inualuerunt ſup me verba ve=
ſtra. Significat etiā inſtaurare. ſiue conſolidare. vt. 4. Reg.
Inſtaurar. 12. Et inſtaurarent ſartatecta domꝰ. & in eo. Non inſtaura=
uerunt ſacerdotes ſartatecta templi. & in eo. Quare ſartate
cta nō inſtauratis. & in eodē. Ita ut impleretur inſtauratio
domꝰ dñi. & in eo. Ad muniendā domū. i. ad inſtaurandā
domū. Ponitur etiā pro edificare. vt Nee. 3. Et iuxta eū edi
Edificare. ficauit marimuth filius vrie. & in eo. Et iuxta eum edifica=
uerunt tecueni. & in eo. Et portam veterem edificauerunt.
Cōſolidar. Ponitur etiā pro conſolidare. Eſa. 54. Et clauos tuos con=
ſolida. Item ſignificat indurare. vt Exo. 4. Ego indurabo
Indurare. cor eius. & in eo. 7. Induratūqꝫ eſt cor pharaonis. & in eo.
9. Indurauitqꝫ dñs cor pharaonis. & in eo. 14. Et indura=
bo cor eiꝰ & perſequetur vos. & in eo. Et ego indurabo cor
egyptiorū. Hiere. 5. Indurauerunt facies ſuas ſupra petrā.
Significat etiam apprehendere ſiue tenere vel retinere. vt
Apprehendere. Gēn. 19. Apprehenderūt manus eiꝰ. & in eo. 21. Et tene ma
Tenere. num illius. Exo. 4. Extendit & tenuit. & in eo. 9. Quod ſi
Retinere. adhuc renuis & reties eos. 2. Reg. 3. Abner regebat domū
ſaul. pro quo hebrei legūt. Abner tenebat domū ſaul. i. ſu=
ſtentabat eam. Quod eſt idē cū littera noſtra. 3. Reg. 2. Et
apprehendit cornua altaris. Iob. 2. Adhuc tu permanes in
ſimplicitate tua. pro quo he. le. Adhuc tu apprehendis ſiue
retines ſimplicitatem tuā. Ps. 34. Apprehende arma & ſcu
tum. Iob. 26. Qui apprehēdit aures canis. Eſa. 41. In quo
Capere. apprehendi te ab extremis terre. Ponitur etiā pro capere
vel continere. vt. 2. Paralip. 4. Capiebat tria millia metre=
חֹזֶק tas. & inde חֹזֶק Chozec. i. fortitudo. robur. vis. Eſa. 8. Sicut
Fortitudo in manu forti erudiuit me. pro q he. le. In fortitudine ma=
nus erudiuit me. Amos. 6. In fortitudine noſtra aſſumpſi=
mus nobis cornua. Scribitur etiā cum he in fine. vt. 1. Reg.
Vis. 2. Alioquin tollam vi. 2. Paralip. 26. Sed cum roboratꝰ eēt
eleuatum eſt cor eius. Pro quo hebrei. le. Et in fortitudine
Robur. ſua ſiue in robore ſuo eleuatum eſt cor eius. Ps. 17. Diligam
חָזָק te dñe fortitudo mea. & inde חָזָק Chazac. i. fortis vel robu
Fortis. ſtus. vt Nu. 13. Vtrū fortis ſit an infirmus. & in eo. Quia for
tior nobis eſt. 3. Reg. 19. Et ſpūs grandis & fortis. Prouer.
23. Propiquꝰ enī illorū fortis. Eſa. 28. Ecce fortis & validꝰ.
Amos. 2. Et fortis non obtinebit virtutē ſuā. Ponitur ēt ꝑ
Fortitudo fortitudine. vt Eſa. 40. Ecce dñs deus in fortitudie veniet.
חֲזָקָה & in gñe feminino חֲזָקָה Chazaca. i. fortis. vel robuſta ſeu
valida. Exo. 3. Non dimittet vos rex egypti vt eatis niſi ꝑ
Valida. manū validā. Exo. 6. Per manū enī fortē dimittet eos & in
Robuſta. manu robuſta eiiciet eos de terra ſua.

חֲזִיר חֲזִיר Chazir. ſus. porcus. Aper. vt Leuit. 11. Et ſus qui cum
Sus vngulam diuidat non ruminat. Ps. 79. Exterminauit
Aper. eam aper de ſilua. Prouer. 11. Circulus aureus in naribus
ſuis. ideſt in naribus porci. Eſa. 65. Qui comedunt carnem
ſuillam.

חָטָא חָטָא Chata. peccare. errare. expiare. aſpergere. mundare
Peccare. ſiue purgare. vt Gen. 20. Et ideo cuſtodiui te ne pecca
res in me. & in eo. 39. Quō ergo poſſum hoc malum facere
& peccare in deū meū. & in eo. 40. Accidit vt peccarēt duo
eunuchi. & in eo. 43. Ero peccati reus in te omī tpe. Pro q
in hebreo habetur. Peccabo tibi omī tpe. Exo. 5. Et iniuſte
agitur cōtra populū tuū. Pro quo he. le. Et peccat ppls tuꝰ.
ſiue & peccatū populi tui. ſ. eſt: iniuſte nos affligendo. Et in
eodē. 9. Peccaui etiam nunc. & in eo. 23. Ne forte peccare te
faciant. & Leuit. 4. Anima que peccauerit per ignorantiā.
& in eo. Si peccauerit princeps. Nu. 21. Peccauimus quia lo
cuti ſumus cōtra dñm & te. Ioſ. 7. Peccauit iſrael. 1. Reg. 14.
Quod populus peccaſſet dño. & in eo. Et nō peccabitis do=
mino comedentes cum ſanguine. 3. Reg. 14. Qui peccauit
& peccare fecit iſrael. & in eo. In peccatis ſuis que peccaue=
runt. & in eo. 16. Et peccare feciſti populū meū. & in eodē.
Et peccatū eius quo fecit peccare iſrael. & in eo. 21. Et pecca
re feciſti iſrael. 4. Reg. 17. Et peccare eos fecit peccatū ma=
ximū. & in eo. 21. Et peccare fecit etiā iudā. Iob. 1. In omībꝰ
his non peccauit Iob labiis ſuis. & in eo. 7. Peccaui quid fa
ciam tibi. & in eo. 24. Vſqꝫ ad inferos peccatum illius. pro
quo hebrei legunt. Vſqꝫ ad inferos peccauerunt. Poteſt etiā
legi ſicut eſt in littera noſtra. Nā eiſdē litteris vtrūqꝫ ſcribi=
tur. Ps. 4. Iraſcimini & nolite peccare. Ps. 105. Peccauimus
cum patribus noſtris. Prouer. 8. Qui aūt in me peccauerit
ledet animā ſuā. Eccl's. 5. Ne dederis os tuum vt peccare fa=
cias animā tuā. Eſa. 29. Qui peccare facitis homīes in ver=
bo. Threñ. 5. Patres noſtri peccauerunt. Abach. 2. Et pecca
uit anima tua. aliqñ ſcribitur ſine aleph. vt. 4. Reg. 13. Ve=
rūtñ nō receſſerunt a peccatis ieroboā qui peccare fecit iſrl'
Significat etiā deuiare. vel errare. vt Iudi. 20. Et ſic fundis
lapides ad certum iaciētes vt capillum quoqꝫ poſſent per
cutere. pro quo he. le. Fundis lapides iaciētes ad capillū &
nō errabant. i. non deuiabant in alteram partem. Itē ſigni= Deuiare.
ficat dānū ſoluere ſiue dānū reddere. vt Gen. 31. Ego dānū Dānū reddere.
omne reddebā. ſ. quaſi ſim peccati reus. Inde חוֹטֵא Chote. חוֹטֵא
ideſt peccans ſiue peccator. vt Prouer. 11. Quāto magis im Peccator
pius & peccator. & Eccl's. 9. Et qui in vno peccauerit multa
bona perdet. pro quo he. le. Et peccator vnus facit perdere
bona multa. poteſt etiā legi ſic. & peccās in uno perdet bo Peccans.
na multa. & in p'rali חַטָּאִים Chataim. i. peccatores. vt Gen. חַטָּאִים
13. Et viri ſodomite erant peſſimi & peccatores corā dño. 3. Petōres.
Reg. 1. Erimus ego & filius meus peccatores. i. quaſi peccati
rei. & inde חֵטְא. i. peccatū. vt Eſa. 53. Et ipſe peccata multo חֵטְא
rum tulit. pro quo in hebreo habetur. & ipē peccatū multo Peccatū.
rum tulit. ſ. in nūero ſingulari. & Threñ. 1. peccatū peccauit
ieruſalem. Oſee. 12. Nō inuenient mihi iniquitatē quā pec=
caui. & cōiter ſcribitur cū he vel tau in fine. & dicitur חַטָּאָה חַטָּאָה
Chataa ſiue חַטָּאת Chatath. i. peccatū. vt Gen. 4. Statim in
foribus peccatū tuū aderit. & in eo. 18. Et peccatum eorum Peccatū
aggrauatum eſt nimis. & in eodem. 20. Quia induxiſti ſu
per me & ſuper regnum meū peccatū grande. Exo. 32. Vt
induceres ſuper eū peccatū maximū. & in eo. Vos peccaſtis
peccatū maximū. & in eo. Aut dimitte eis hanc noxam. i. Noxa.
hoc peccatū. & in eo. 34. Qui aufers iniquitatem & ſcelera
atqꝫ peccata. & in hebreo legitur ſingulariter. ſ. & ſcelꝰ atqꝫ
peccatū. Leuit. 4. Et poſtea intellexerit peccatum ſuū. Eſa.
5. Et quaſi vinculū plauſtri pctm̄. & in plurali חַטָּאוֹת Cha= חַטָּאוֹת
taoth ſecūdū terminationē femininorū ſiue חַטָּאִים Cha= חַטָּאִים
taim. ſecundum terminationem maſculinorum. vt Iob. 13.
Reſpōde mihi quantas habeo iniquitates & peccata. Eccl's. Peccata.
10. Quia curatio ceſſare faciet peccata maxima. Significat
etiā predicta dictio חָטָא Chata. expiare. ſ. a peccato vel im= חָטָא
mūditia: ſiue mundare vel purgare aut luſtrare. vt Leuit. 8.
Quo expiato & ſanctificato. pro quo hebrei legunt. Et ex= Expiare.
piauit altare & ſanctificauit eum. & in eodem. 9. Et expia=
to altari fecit holocauſtum. Nu. 9. Expiatuſqꝫ die ſeptimo
lauauit ſe & veſtimēta ſua. & in eo. Si quis hoc ritu nō fuerit
expiatꝰ. & in eo. 31. Et aliquid in vtēſilia ꝑparatū de capra=

© Biblioteca Nacional de España

rum pellibus & pilliſ et ligno expiabitur. Ponitur ēt in eo.
Luſtrare. pro luſtrare vel ſanctificare. vbi dr̄. Luſtrabitur die tertio &
Sctificare ſeptimo. & in eo. Aqua expiatiōis ſanctificabitur. Ponitur
Aſpergere ēt pro aſpergere. vt Nu. 19. Aſpergetur ex hac aqua die ter
tio & ſeptimo. Et in eo. Si die tertio aſperſus nō fuerit. Et ī
eo. Et aſperſus hac cōmixione nō fuerit. Ps. 50. Aſperges
Purgare. me dn̄e hyſſopo & mūdabor. Pōitur ēt ꝓ purgare vt Iob.
חַטָּאת 41. Et territi purgabūtur. & inde חַטָּאת Chatath. i. luſtratio
Luſtratio. ſiue expiatio. vt. Nu. 8. Aſpergātur aqua luſtratiōis. ſignat
חַטָּאת ēt חַטָּאת Chatath hoſtiā vel ſacrificiū quod offertur ad ex⸗
piandū peccatū. vt Exo. 29. Eo quod ꝓ peccato fit. Leuit.
Hoſtia pro 6. Iſta eſt lex hoſtie pro peccato. Et in eo. In loco vbi offer
peccato. tur holocauſtū īmolabitur. Pro quo he. le. In loco vbi īmo
latur holocauſtū īmolabitur hoſtia pro peccato. Et in eodē
Hoſtia enim que offertur ꝓ peccato cuius ſanguis infertur
in tabernaculum. & inde מְחַטֵּא Mechate. ideſt. ille qui of⸗
מְחַטֵּא fert hoſtiam pro peccato. vt in eo. Sacerdos qui offert co⸗
offerēs ho ſtiā ꝓ pcō medet eam.

חָטַב חטב Chatab. ſecare. ſcindere. ſuccindere. excidere. Deut.
Scindere. 29. Exceptis lignorū ſciſſorib⁹. Ezech. 39. Et nō por
Succidere tabunt ligna de regionibus nec ſuccident de ſaltibus. Inde
חֲטֻבוֹת חֲטֻבוֹת Chatuboth. Pro quo beatus hieronymus trāſtulit.
Tapetes Tapetes. vt Prouer. 7. Straui tapetibus pictis ex egypto. &
מְחֻטָּבוֹת inde מְחֻטָּבוֹת Mechutaboth. i. ornate. vt p̄s. 143. Filie eorū
compoſite circūornate vt ſimilitudo templi. Pro quo btūs
Ornati. hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. filie noſtre
quaſi anguli ornati ad ſimilitudinem templi.

חִטָּה חטה Chita. triticum. frumentū. vt Exo. 9. Triticum autem
Triticum. Frumētū. & far nō ſunt leſa. Ps. 80. Cibauit eos ex adipe frumē⸗
חִטִּים ti. Eſa. 28. Et ponet triticū per ordinē. Ioel'. 1. Vlulauerūt vi
nitores ſuper frumēto. declinatur ēt plr̄ & dicitur. חִטִּים chi
tim. i. frumentū. ſiue triticū. Iudi. 6. Cumq́ʒ gedeō filius e⸗
Frumētū. ius excuteret atq́ʒ purgaret frumētū. Ps. 147. Adipe fru⸗
menti ſatiat te. Canti. 7. Venter tuus ſicut aceruus tritici.
Hiere. 12. Seminauerunt triticum.

חָטַם חטם Chatam. obturare. Pro quo beatus hieronymus trā⸗
Infrenare ſtulit. Infrenare. Eſa. 48. Et laude mea infrenabo te.
חֹטֶם & ſolum inuenitur in p̄dicto loco. Et dicunt aliqui hebrei
ꝙ deriuatur a חֹטֶם Chótem. quod in lígua chaldaica signi⸗
Naſus. ficat naſū vel nares. Et quia in hebreo ira & nares vna ea⸗
dē dictione ſignificantur. ſ. אַף aph: vt ſupra dictū eſt. ſilr̄ in
predicto loco dicunt ꝙ ſignificat cōtinere furorē & legūt
ſic: & laude mea. i. ꝓpter laudē meam cōtinebo ſiue refre⸗
nabo furorem meum tibi.

חָטַף חטף Chataph. rapere. vt Iudi. 21. Et rapite ex eis ſinguli v
Rapere. xores ſingulas. Ps. 9. Inſidiatur vt rapiat pauperem:
rapere pauperem dum attrahit eum.

חֹטֶר חטר Chóter. virga. vt Prouer. 14. In ore ſtulti virga ſup⸗
Virga. bie. Eſa. 11. Egredietur virga de radice ieſſe.

חַי חי Chai. viuere. vt Gen̄. 5. Et factū eſt omne tēpus quod vi
Viuere. xit adā. Et in eo. 11. Porro arphaxath trigīta quinq́ʒ an⸗
nos vixit. & de hoc vide infra in dictione חָיָה Chaia.

חַיִּים חיים Chaiim ſiue חַיֵּי chaie. vite. & caret numero ſinglī.
Vite De quo vide infra in dictione חָיָה Chaia.

חִיֵּב חיב Chiieb. condēnare. Dan̄. 1. Condēnabitis caput meum
Cōdēnare. regi. De quo vide ſupra in dictione חוב Chob.

חָיָה חיה Chaia. viuere. viuificare. ſuſcitare. ad vitā reſeruare.
vitam concedere. ſanare. edificare. extruere. ſiue
inſtaurare. & aliqn̄ ſcribitur ſine he in fine vt in aliquibus
Viuere. locis ſequentibus. Gen̄. 5. vixit aūt adā centū triginta an⸗
nis. Et in eo. Vixit quoq́ʒ ſeth. Et in eo. 6. Vt poſſint viue⸗
re. Et in eo. 12. Et viuet aīa mea ob gratiā tui. Et in eo. 17.
Vtinā iſmael viuat corā te. Et ī eo. 19. Et viuet anima mea.
Et in eo. 20. Et orabit pro te & viues. Et in eo. 27. Viues in
gladio. Et in eo. 47. Et vixit in ea decē & ſeptem annis. E⸗
xo. 1. Si femina reſeruate. Pro quo he. le. Et ſi femina fuerit
& viuat. Leuit. 18. Que faciens hō viuet in eis. Nu. 14. Io⸗
ſue autem filius nun & chaleb filius iephōe vixerūt. Deut.
5. vt viuatis & bene ſit vobis. Et in eo. 8. Non in ſolo pane
viuit homo. Et in eo. 30. Et viuas atq́ʒ multiplicet te. 1. Re.
10. Viuat rex. 4. Reg. 1. vtrū viuere queam de infirmitate
mea hac. Et in eo. 4. Tu aūt & filii tui viuite de reliquo. i. vi
tam ſuſtentate. Iob. 14. Putas ne mortuus homo rurſum vi
uat. Et in eo. 21. Quare impii viuunt. Ps. 17. Viuit dn̄s &
benedictus deus meus. Ps. 21. Et viuent corda eorū in ſecu
lū. Et in eo. Et anima mea illi viuet. Ps. 117. Nō moriar ſed
viuam. Eccl's. 6. Et vixerit multos annos. Eſa. 26. Viuent
mortui tui. Et in eo. 38. Dn̄e ſi ſic viuitur. Hiere. 27. Et ſer
uite ei & populo eius & viuetis. Thren̄. 4. In vmbra ſua vi
uemus in gentibus. Ezech. 13. Et viuificarēt aīas que non
viuūt. & qn̄ eſt verbū tertie cōiugatiōis: tūc ſignificat viui
ficare ſiue viuere facere. ſuſcitare: ſiue ad vitā reſeruare. aut
vitā concedere: vel viuere ꝑmittere. vt Gen̄. 47 Salus nr̄a ī
manu tua eſt. Pro quo he. le. viuificaſti nos. Exo. 2. Malefi⸗
cos nō patiaris viuere. pro quo he. le. Maleficam non viui Viuificare
ficabis. i. nō permittas eā viuere. Nu. 22. Et illa viueret. pro
quo he. le. Et illā viuificarē. i. viuere permitterē. Et in eodē Ad vitam reſeruare
31. Cur feminas reſeruaſtis. pro quo he. le. Cur feminas vi Viuere ꝑ⸗
uificaſtis. i. ad vitā reſeruaſtis. Ioſ. 2. Vt ſaluetis patrē meū mittere.
ac matrē. Pro quo he. le. vt viuificetis. ideſt ad vitā reſerue⸗ concedere vitam.
tis: ſiue viuere permittatis. Et in eodem. 14. Conceſſit au⸗
tem dominus mihi vitam. Iudi. 21. Et date ſunt eis vxores
de filiabus iabeſ galaad. Pro quo in hebreo habetur. & date
ſunt eis vxores quas viuificauerant. ideſt ad vitam reſerua⸗
uerant. 1. Reg. 2. Dominus mortificat & viuificat. 4. Reg.
8. Cumq́ʒ ille narraſſet regi quomodo mortuū ſuſcitaſſet. Suſcitare.
Et in eo. Hic eſt filius meus quē ſuſcitauit heliſeus. Nee. 9.
Et tu viuificans omnia hec. Ps. 40. Dominus conſeruet eū Viuificare
& viuificet eum. Ps. 84. Deus tu conuerſus viuificabis nos
Eſa. 57. Vt viuificet ſpiritum humilium. Ezech. 13. Viuifi
cabant animas earum. Abach. 3. In medio annorum viui⸗
fica illud. Ponitur etiam pro ſaluare. ideſt ad vitam reſerua Saluare.
re. vt Gen̄. 7. Vt ſaluetur ſemen ſuper faciem vniuerſe ter⸗
re. Item ponitur pro alere. vt Ps. 32. Et alat eos in fame. itē Alere.
ſignificat ſanare. vt Ioſ. 5. Donec ſanarentur. Eſa. 38. Et ca Sanare.
taplaſmaretur ſuper vulnus & ſanaretur. Item ponitur pro
extruere vel edificare. vt. 1. paralipo. 11. Ioab autem reliqua
vrbis extruxit. Nee. 4. Nunquid edificare poterunt lapi⸗ Extruere
des de aceruis pulueris. & inde חַי chai. ideſt viuus ſiue vi⸗ Edificare.
uens. Iob. 12. In cuius manu anima omnis viuentis. p̄s. 83. חַי
Cor meum & caro mea exultauerunt in deo viuo. Eſa. 38. Viuens.
viuens viuens ipſe confitebitur tibi. Leuit. 13. Quando ve Viuus.
ro caro viuens in eo apparuerit. p̄s. 57. Sicut viuentes ſic
in ira abſorbet eos. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ in predicto lo
co ſignificat crudum. vt. 1. Reg. 2. vbi dicitur. Non accipiā crudum.
carnem coctam ſed crudam. vbi pro cruda ponitur חַי chai.
ponitur etiam pro forti vel fortiſſimo. vt. 2. Reg. 28. Bana חַי
ias filius ioiade viri fortiſſimi. 1. Reg. 25. Et ſic dicetis: ſit Fortiſſim⁹
fratribus meis & tibi pax. pro quo hebrei legunt. Et ſic di
cetis viuo. ideſt magno vel forti viro & tibi pax & domui
tue pax. & pro viuo in hebreo eſt לֶחָי Lechai: quod ſi lega
tur לְאַחַי Leechai. tunc ſignificat fratribus meis. Sicut eſt ī
littera noſtra. Eſt etiam חַי Chai aduerbium iurandi. Aduerbiū iurandi.
vt Nume. 14. viuo ego & implebitur gloria domini vni⸗
uerſa terra. Ruth. 3. Ego te ſuſcipiam viuit dn̄s. 1. Reg. 25.
viuit dn̄s & viuit aīa tua. & aliqn̄ ſcribitur cum puncto cere

© Biblioteca Nacional de España

in prima ſyllaba & dicitur חֵי Che.vt Geñ.42.Per ſalutem
pharaonis nõ egrediemini hĩc.i.p vitã pharaonis.4.Reg.
חַיִּים 4.Et viuit anima tua nõ dimittã te.& in plu.חַיִּים Chaiim
Viui. .i.viui ſiue viuentes.vt Ps.114.Placebo dño in regione vi
uorũ.Ps.123.Forte viuos deglutiſſent nos.Ps.55.Deſcen-
dant in infernum viuẽtes.Prouer.1.Deglutiamus eũ ſicut
infernus viuẽtẽ & integrũ.Quod in hebreo legitur plr̃.ſ.
deglutiamus eos ſicut infernus viuẽtes & integros. Canti.
Viuentes. 4.Puteus aquarũ viuentiũ.Ezech.32. Qui dederunt for-
midinẽ ſuã in terra viuentiũ.& in lingua chaldaica dicitur
חַיַּיָּא חַיַּיָּא Chaiaia.Dañ.2.nõ in ſapiẽtia q̃ eſt in me pluſq̃ in cũ
Viuentes. ctis viuẽtibus.Itẽ חַיִּים Chaiim:ſiue חַיֵּי Chaie.i.vita.& in
חַיִּים hebreo declinatur plr̃.vt Geñ.2.Lignũ ẽt vite in medio pa
Vita. radiſi.Et in eo.23.Vixit aũt ſara centũ viginti ſeptem an-
nis.pro quo he.le.Et fuerunt vite ſare centũ viginti ſeptẽ
anni.Deut.30.ipſe enim eſt vita tua.Iob.10. Vitã & miſeri-
cordiã tribuiſti mihi.p̃s.7.Et cõculcet ĩ terra vitã meã. p̃s.
33.Quis eſt homo qui vult vitã. Eccl̃s.6. Vt pgat illuc vbi
חַיָּה eſt vita:& in ge.fe.חַיָּה Chaia.i.viua ſiue viuens. Geñ.1. Et
Viuens. oẽm aĩam viuentẽ.Et in eo.2.Et factus ẽ homo in aĩam vi-
חַיּוֹת uentem .Et in plu.חַיּוֹת Chaioth.ideſt viue ſiue viuentes.
Viuentes. Ponitur ẽt חַיָּה Chaia pro vita.vt Geñ.18. Veniam ad te tẽ
חַיָּה pore iſto vita comite.Et.4.Reg.4. Si vita comes fuerit.
Vita Sed hebrei in predictis locis legũt.Quaſi hora viua.i.ſicut
in iſta hora vel in iſto tempore quo viuitis. Sed beatus hie
ronymus trãſtulit ſenſũ.Iob.33.Abominabilis ei fit in vi-
ta panis.Hebrei tñ dicunt ꝙ in predicto loco accipitur pro
anima viuẽte.Et legunt ſic.Et abominatur anima eius pa-
nem.Et in eo.Appropinquauit corruptioni anima eius &
vita illius mortiferis.Et in eo.Sed viuens lucem videret.
Pro quo he.le.Et vita eius ſiue anima eius in luce videret.
Eſa.57.Vitã manus tue inueniſti.Ezech.7.Et adhuc in vi
מִחְיָה uentibus vita eorũ.& inde מִחְיָה Michia.i. viuificatio ſiue
id quod ad vitã pertinet:aut id quod ad victũ eſt neceſſari-
um.Geñ.45.Pro ſalute enim vr̃a miſit me dñs .ꝑ quo he.
viuificatio le.Pro viuificatione.i.pro ſuſtentatione vite miſit me dñs.
Leuit.13.Ipſa quoq; caro viua apparuerit. Pro quo he.le.
Ad vitam & viuificatio carnis viue apparuerit.Iudi.6. Nihil oĩno ad
pertinẽs. vitam pertinẽs relinquebant.Et in eo.17. Et que ad victũ
Ad victuз neceſſari-um. ſunt neceſſaria.Inde nomen propriũ חַוָּה Chaua dicitur.
eo quod ſit mater oĩum viuentiũ.Geñ.3.Et vocauit Adam
חַוָּה nomẽ vxoris ſue euã:eo q̃d eſſet mater cunctorũ viuẽtiũ .ĩ
Eua. qua dictione mutatur iod in vau:ſicut in aliis locis.Itẽ חַיָּה
חַיָּה Chaia.i.animal.beſtia.ſiue fera.vt Geñ.1.Et beſtias terre ſe
Beſtia. cundũ ſpecies ſuas.Et in eo.Et fecit deus beſtias terre. Et ĩ
eo.Vt ſint nobis in eſcam & cunctis animantibus terre. Et
in hebreo in predictis locis ponitur ſingulare pro plurali.
Animal. Fera. Et in eo.7.Ipſi & omne animal ſecũdũ genus ſuum. Et in
eo.37.Fera peſſima comedit eũ.Leuit.11.Hec ſunt anima-
lia que comedere debetis.& in hebreo legitur ſingl̃r.ſ. hoc
eſt aĩal.Et in eo.17.Siue venatiõe aut aucupio ceperit ferã
vel auẽ.Deut.14.Hoc eſt aĩal q̃d comedere debetis.Ps.73.
Ne tradas beſtiis aĩas confitentes tibi.Quod in hebreo le-
gitur ſingl̃r.ſ.ne tradas beſtie.Ezech.10. Ipſum eſt animal
quod viderã iuxta fluuiũ Chobar.in lingua chaldaica dici
חֵיוָה tur חֵיוָה Cheua.Dañ.2.Et beſtias agri.Et ĩ eo.4.Subter eã
Beſtia. habitabant animalia & beſtie.& in plu.חַיּוֹת Chaioth.vt p̃s
Animal. 13.Aĩalia puſilla cũ magnis. Ezech.1.Et in medio eius ſi
חַיּוֹת militudo quattuor aĩaliũ.Et in eo.Et aĩalia ibãt & reuerte-
animalia. bantur.Accipitur ẽt pro obſtetricibus.vt Exo.1.Ipſe enim
obſtetrices obſtetricãdi habẽt ſcientiã.Pro quo he.le. Obſtetrices enĩ
ſunt.Alii vero legunt.Q̃m beſtie ſunt.i.nõ indigẽt obſte-
חַיָּה trice ſicut beſtie.Itẽ חַיָּה Chaia.ponitur pro cetu vel cõgre

gatione populi.Pro quo btũs hieronymus trãſtulit ſtatio-
nẽ ſiue caſtra.vt.2.Reg.23.Cõgregati ſũt philiſtiim in ſta-
tione.Et in eo.Caſtra aũt philiſtinorũ erãt poſita in valle gi Statio.
gantiũ.& ſcd̃m hoc ſignificatũ.p̃s.67. vbi nos legimus a- Caſtra.
nimalia tua habitabũt in ea:aliqui hebrei legũt. Cetus ſiue Cetus.
caſtra tua habitabũt in ea.Et in eo.increpa feras arundinis
Pro quo ipſi legunt increpa cetum ſiue caſtra arundinis.
חַיִל Chel.ſiue חַיִל chail.exercitus.fortitudo.robur.virtus. חַיִל
ſubſtãtia.diuitie.ãtemurale.3.Re.20. cõgregauit oẽm
exercitũ ſuũ.Et in eo.Et inſtaura numerũ militũ qui ceci- Exercitus.
derũt de tuis.pro quo he.le.& tu cõſtitue tibi exercitũ ſicut
exercitꝰ qui cecidit de te.4.Reg.18.Miſit aũt rex aſſyrio-
rum Tartan cũ manu valida.pro q̇ he.le. Cũ exercitu gra-
ui.& in eo.25.Venit nabuchodonoſor rex babylonis ipſe
& oĩs exercitus eius in hierl̃m.Et in eo. Et perſecutus eſt e
xercitus chaldeorũ regẽ.2.Paralip.14.Habuit ãt in exerci
tu ſuo portantiũ ſcuta.Et in eo.Egreſſus eſt cõtra eos zara
ethiops cũ exercitu ſuo decies cẽtena millia. Eſt̃.1.Fortiſſi
mis perſarũ & medorũ.Pro quo he.le.Exercitui perſarũ &
medorũ.Eſa.36.cũ manu valida.pro quo he.le.cũ exercitu
graui.Hiere.32.& tũc exercitus regis babylonis obſidebat
hierl̃m.Et in eo.37.Igitur exercitus pharaonis egreſſus ẽ
de egypto.Ezech.37.Exercitus grandis nimis valde.& in
eo.38.cetus magnus & exercitus vehemens. Significat ẽt
virtutẽ ſiue fortitudinẽ vel robur.Geñ.37. Q̃d ſi noſti in
eis eſſe viros induſtrios.pro quo he.le. viros fortitudinis Fortitudo
vel virtutis.Exo.18.prouide aũt de oĩ plebe viros ſapiẽtes
& timẽtes deũ.pro quo he.le.prouide aũt de omni plebe vi
ros fortitudinis vel virtutis & timẽtes deũ.Et in eo. Et ele-
ctis viris ſtrenuis.i.viris fortitudinis vel virtutis.Nu. 24.
iſrael vero fortiter aget.Ruth.4. Vt ſit exemplũ virtutis in Robur.
ephrata.1.Reg.2.Et infirmi accincti ſunt robore.p̃s.17.Et Virtus.
precinxiſti me virtute ad bellũ.p̃s.32.in abũdantia aũt vir
tutis ſue nõ ſaluabitur.p̃s.47.ponite corda veſtra in virtu
te eius.p̃s.58.Diſperge illos ĩ virtute tua.p̃s.59. In deo fa-
ciemus virtutẽ.p̃s.83.ibunt de virtute in virtutẽ .p̃s.117.
Dextera dñi fecit virtutẽ.p̃s.121.fiat pax in virtute tua.pro
uer.31.Mulierẽ fortẽ quis inueniet.Eſa.8.Auferetur forti- Fortis. Fortitudo
tudo damaſci.Et in eo.60.Fortitudo gentium veniet tibi.
Hiere.17.Fortitudinẽ tuã & theſauros tuos in direptionẽ
dabo.Ioel̃.2.Ficus & vinea dederunt virtutẽ ſuã. Mich.4.
Et fortitudinem eorum dño vniuerſe terre.Soph.1. Et erit
fortitudo eorũ in direptionẽ.& aliq̃n ſcribitur ſine iod in
medio.vt Abdie.1.Et tranſmigratio exercitus huius filio-
rum iſrael.Ps.9.Et cadet cum dominatus fuerit pauperũ.
vbi pro eo q̃d in lr̃a nr̃a eſt pauperũ:in hebreo eſt חֵלְכָאִים חֵלְכָאִים
chelcaim.& ſecũdum hebreos eſt dictio compoſita & ſigni
ficat exercitũ oppreſſorũ vel cõgregationẽ humiliũ. De q̃
vide infra in dictione חֵלֶךְ chelech.& ĩ plu. חֲיָלִים chaialim חֲיָלִים
ideſt exercitus pluralis numeri.vt Eccl̃s.10. Multo labore
exacuetur.pro quo he.le.Et exercitus ſuperabitur.quaſi di Exercitus.
cat nõ.põt etiã legi ſic.& fortitudinibus ſiue viribus ſupe-
rabit.Hiere.40.Iohannã aũt filius caree.& oẽs principes
exercitus.Quod in hebreo legitur plr̃.ſ. Et oẽs principes
exercituũ.Et in eo.41.Et oẽs prĩcipes bellatorũ.i. exerci-
tuũ.Itẽ חַיִל chail.i.ſubſtãtia vel diuitie.vt Geñ.34. Paruu חַיִל
los quoq; eorũ & vxores duxerũt captiuas.pro quo he.le.
Et omnem ſubſtantiam eorum & omnes paruulos eorũ & Subſtãtia
vxores eorũ captiuauerũt & depredati ſunt.Deut.8. Ne di-
xeris in corde tuo fortitudo mea & robur manus mee hec
mihi omnia preſtiterunt.Pro quo hebrei legunt. Ne dixe
ris in corde tuo fortitudo mea & robur manus mee fecerũt
mihi ſubſtantiam hanc ſiue diuitias has. Et in eodem.Sed

© Biblioteca Nacional de España

recorderis dñi dei tui ꝙ ipſe tibi vires ꝑbuerit. & ſequitur
in hebreo vt faceres.i.vt adquireres ſubſtãtiã ſiue diuitias
Diuitie. Iob.20.Diuitias quas deuorauit euomet.Et in eo.21.Sub=
leuati ſunt confortatiꝗ; diuitiis.Ps.48. Et relinquent alie
nis diuitias ſuas.Ps.61.Diuitie ſi affluerint nolite cor ap=
ponere.Prouer.31.Ne dederis mulieribus ſubſtantiã tuam
Subſtãtia Et in eo.Multe filie cõgregauerũt diuitias.Eſa.30.Portan=
חַיִל tes ſup humeros iumẽtorũ diuitias ſuas.Signãt ẽt חֵיל chel
antemurale.Treñ.2.Luxitꝗ; antemurale . ponitur etiam
antemurale. חֵיל chel ꝑ agro.vt.3.Reg.21.Canes comedent iezabel in a
gro iezrael.Hebrei tñ dicũt ꝙ in predicto loco ſignãt foſſa
tũ quod fit in circuitu muri ciuitatis: ſiue locũ vel ſpaciũ
quod eſt inter murũ & antemurale.Ponitur ẽt pro obſidio
agger. Obſidio. ne.2.Reg.20.Et obſeſſa eſt vrbs.ꝑ quo he.le.& ſtetit in ob
חִיל ſidiõe.Itẽ חִיל Chil.i.dolor.De q̃ vide ſuꝑ ĩ dictiõe חוּל chol.
חִין חִין Chin.deprecatio.vt Iob.41. Et ad depcãdũ cõpoſitis.
Depcatio. & dicũt aliqui hebrei ꝙ ſignãt firmitatẽ ſiue validitatẽ.
& legũt ſic.& firmitate ſeu validitate cõpoſitiõis ſue. Alii
vero dicũt ꝙ deriuatur a dictiõe חָנַן Chanan . per interpo=
ſitionẽ iod ſicut in aliis locis ſolet fieri: & ꝙ ſignificat grati
am.vt infra dicetur.& legunt ſic.& gr̃a compoſitionis ſue.
חַיִץ חַיִץ Chis.paries ſiue murus.vt Ezech.13.Et ipe edificabat
Paries. parietẽ.& ſolum inuenitur in predicto loco.
חֵיק חֵיק Chec.Sinus.vt Exo.4.Mitte manũ tuã in ſinũ tuum.
Sinus. Et in eo.Retrahe ait manũ tuã in ſinũ tuũ.Nu.11.Por=
ta eos in ſinu tuo.Deut.28.Et vxori que cubat in ſinu ſuo.
2.Reg.12.In ſinu illius dormiens.Iob.19. Repoſita ẽ ſpes
mea in ſinu meo.Ps.34.Et oratio mea in ſinu meo con=
uertebatur.Prouer.5.Et foueris in ſinu alterius.Et in eo.16
Sortes mittũtur in ſinu.Et in eo.21.Et donũ in ſinu indi=
gnationẽ maximã.Eccl's.7.Quia ira in ſinu ſtulti requie=
ſcit.Eſa.40.Et ĩ ſinu ſuo leuabit.Et ĩ eo.65. Et remetiar o
pus eorũ primũ in ſinu eorũ.Mich.7.Ab ea que dormit ĩ
Medietas ſinu tuo.Ponitur ẽt pro medietate alicuius rei : ſicut ſinus ẽ
in medio hoĩs.vt.3.Reg.22.Fluebat aũt ſanguis plage in ſi
nu currus.Quod hebrei exponũt ĩ mediũ currus . Ezech.
43.Et de ſinu terre vſꝗ; ad crepidinẽ nouiſſimũ.Et in eo.
Et ſinus eius vnius cubiti per circuitum. vbi ſecundum he
breos ſinus accipitur pro medietate ſeu concauitate.
חֵיךְ חֵיךְ Chech.palatũ.guttur.vt Iob.34.Et guttur eſcas guſtu
Guttur. Palatum diiudicat.Canti.2.Et fructus eius dulcis gutturi meo.
Et in eo.5.Guttur illius ſuauiſſimũ.& in eo.7. Guttur tuũ
ſicut vinũ optimũ.Threñ.4. Adheſit lingua lactentis ad
palatũ ſuũ.& Ezech.3.Et linguã tuã adherere faciã palato
tuo.Oſee.8.In gutture tuo ſit tuba.& inde חַכָּה Chaca.per
additionẽ he in fine.i.hamus.De q̃ vide ĩ dictiõe ſequẽti.
חָכָה חָכָה Chaca.expectare.preſtolari.vt Iob.3. Qui expectant
Expectare mortẽ & nõ venit.& in eo.32.Igitur heliu expectauit
iob loquẽtẽ.Eſa.8.Expectabo dñm qui abſcõdit faciẽ ſuã
a domo iacob.Et in eo.30.Propterea expectat dñs vt miſe
reatur veſtri.Et in eo.Beati oẽs q expectãt eũ . Dañ.12.bea
tus qui expectat & perueniet vſꝗ; ad dies mille trecẽtos tri
חַכָּה ginta quinꝗ;.Abach.2.Si morã fecerit expecta eũ.Itẽ חַכָּה
Hamus. Chaca.i.hamus.vt Iob.40.An extrahere poteris leuiatan
hamo.Eſa.19.Et lugebunt omnes mittentes in flumẽ ha=
mum.Abach.1.Totum in hamo ſubleuauit.
חַכְלִיל חַכְלִיל Chachlil.pulchrum.vt Geñ.49.Pulchriores ſunt o
Pulchrũ. culi eius vino.i.colore illuſtriores vt exponunt aliq.
& ſolum inuenitur in predicto loco.Et dicũt aliqui hebrei
ꝙ ſignificat rubicundum ſiue rubeum . Vnde ipſi legunt.
Rubicũdũ Rubuerũt oculi ei⁹ a vino.ſiue rubicũdiores oculi ei⁹ vĩo.
חָכָם חָכַם Chacham.ſapere.ſapientem eſſe.Sapiẽtiam ſiue pru
dentiã docere.Sapiẽtie operã dare . Sapienter agere.

vt Deut.32. Vtinam ſaperent & intelligerent.3.Reg.4. Et Sapere.
erat ſapientior cunctis hominibus.Ps.104. Et ſenes eius Sapientẽ
prudentiam docuit.Prouer.8.Audite diſciplinam & eſto= eſſe.
te ſapientes.Et in eodem.9.Si ſapiens fueris tibimetipſi e=
ris.Pro quo hebrei legunt.Si ſapiens fueris tibi met ſapi=
ens eris.vel ſic.Si ſapias ſapias tibi ipſi.Et ĩ eo.19. Vt ſis ſa
piens in nouiſſimis tuis.Et in eo.23.Fili mi ſi ſapiens fue
rit animus tuus.Et in eodem.27.Stude ſapientie fili mi &
letifica cor meum.Pro quo hebrei legunt. Sapuit ſiue ſapi
ens fuit filius meus & letificatum eſt cor meum . Eccl's . 2.
Quid mihi prodeſt ꝙ maiorẽ ſapientie dedi operam . pro
quo hebrei legunt.Et ad quid ſapui ego amplius. Et in eo=
dem.7.Neꝗ; plus ſapias quam neceſſe eſt.Zach.9. Aſſum
pſerunt ſibi quippe ſapientiam valde. ꝑ quo hebrei legũt.
Quia ſapuit ſiue ſapiens fuit valde.Significat etiam ſapiẽ=
ter vel callide agere.vt Exo.1. Venite ſapienter opprima= Sapiẽter
mus eum.Ps.57.Et venefici incantantis ſapienter. & inde agere.
חָכְמָה Chochma.ideſt ſapientia.vt Exo.31.Et impleui eum חָכְמָה
ſpiritu dei ſapientia & intelligentia.Deut.4 . Hec eſt enim Sapiẽtia.
ſapientia veſtra & intellectus.3.Reg.2.facies ergo iuxta ſa
pientiam tuam.Et in eo.3. Videntes ſapientiam dei eſſe in
eo.Et in eo.4.Dedit quoꝗ; deus ſapiẽtiam ſalomoni.Iob.
11.Vt oſtenderet tibi ſecreta ſapientie.Prouer.1. Sapientiã
atꝗ; doctrinam ſtulti deſpiciunt.Et in eo.8. Ego ſapientia
habito in conſilio.& in lingua chaldaica dr̃. חָכְמְתָא Choch חָכְמְתָא
metha.Dañ.2.quia ſapientia & fortitudo eius ſunt.& ĩ plu Sapiẽtia.
rali חָכְמוֹת Chochmoth.Ps.49.Os meum loquetur ſapien חָכְמוֹת
tiam.Pro quo hebrei legunt.Os meum loquetur ſapiẽtias Sapientie
Et ſic tranſtulit beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.
ve.Prouer.24.Excelſa aũt ſtulto ſapientia. Qđ in hebreo
legitur pluraliter.ſ.excelſe ſtulto ſapientie.tamẽ in hebreo
aliquando ponitur plurale pro ſingulari . vt ſupra in eo.1.
Sapientia foris predicat.Et in eo.9.Sapientia edificauit ſi
bi domum.Quod in hebreo legitur ſic.Sapientie edifica=
uit ſibi domum.Quod exponunt hebrei ſic.ideſt vnaque=
ꝗ; ſapientia edificauit ſibi domum.& inde חָכָם Chacham. חָכָם
ideſt ſapiens.vt Geñ.41.Prouideat rex virum ſapientem Sapiens.
& induſtrium.Iob.15.Nunquid ſapiens reſpondebit qua=
ſi inventum loquẽs.Ps.106.Quis ſapiens & cuſtodiet hec.
Prouer.1.Audiens ſapiens ſapientior erit.Eccl's. 2. Sapien
tis oculi in capite eius.Eſa.3.Et ſapientem de architectis .&
in eo.31.Ipſe autem ſapiens adduxit malum . & in plurali.
חֲכָמִים Chachamim ſiue חַכְמֵי Chachme.i.ſapiẽtes.vt Deut. חֲכָמִים
1.Date e vobis viros ſapientes.Iob.5.Qui apprehendit ſa= ſapientes.
pientes in aſtutia eorum.Ps.48.Cum viderit ſapiẽtes mo
rientes.Prouer.3.Gloriam ſapientes poſſidebunt. Eccl's.7
Cor ſapientiũ vbi eſt triſtitia.Eſa.5. Ve qui ſapientes eſtis
in oculis veſtris.& ĩ ligua chaldaica dicitur חַכִּים Chachim חַכִּים
i.ſapiẽs.Et ĩ plu. חַכִּימַיָּא Chachimaia ſiue חַכִּימִין Chachi= חַכִּימַיָּא
min.Dañ.2.Sapientes interficiebantur.Et in eo. Dat ſapiẽ ſapientes.
tiam ſapiẽtibus.& in genere feminino חֲכָמָה Chachama .vt חֲכָמָה
2.Reg.14.Et tulit inde mulierẽ ſapientẽ.Et in plu. חַכְמוֹת ſapiens.
Chachmoth.vt Iudi.5.Vna ſapiẽtior ceteris vxorib⁹ eius חַכְמוֹת
hec ſocrui verba rñdit.pro quo he.le.Sapientes dñe vel do
minatores eius rñdebãt ei: & ẽt ipſa rñdebat ſibi . Tñ aliqñ
in heb.põitur pl'e ꝑ ſingulari.vt Prouer.14. ſapiẽs mulier
edificat domũ ſuã.Pro q̃ in hebreo hr̃.Sapiẽtes mulieres e
dificat domũ ſuã.Quod heb.exponũt.i. vnaqueꝗ; mulier
ſapiẽs edificat domũ ſuã.ĩde תַּחְכְּמוֹנִי Thachchemõi.i . ſapi תַּחְכְּמוֹנִי
ens.vt.2.Reg.23.Dauid ſedens in cathedra ſapientiſſim⁹. ſapientiſſi=
חַל חַל Chal.placenta.torta.collirida:& ſcribitur cũ he vel tau ĩ mus.
fine & dr̃ חַלָּה ſiue חַלַּת chalath.vt Nu.15.ſepabitis pri= חַל
mitias dño de cibis veſtris.Pro quo he.le. Separabitis pri= חַלָּה

© Biblioteca Nacional de España

Placenta Collirida. חלות — mitias domino de paſta vel maſſa veſtra tortam vel placē-
tam ſeparabitis. 2. Reg. 6. Singulis colliridam panis vnam
& in plurali חלות Chaloth. Pro quo beatus hieronymus trā
ſtulit panes ſiue colliridas. vt Leuit. 7. Si pro gratiarum a
ctione oblatio fuerit offeret panes abſq; fermento. Et in eo
Panes. collirid. — dem. Et colliridas olei admixtione conſperſas.
חלל — חלל Chalal. Vulnerare. Interficere. occidere. infirmari. diſ
ſipare. irritum facere. Profanare. contaminare. pollue
re. violare. communem facere. incipere. tibia canere. Psl.
108. Et cor meum conturbatum eſt intra me. Pro quo bea-
tus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Cor me
Vulnerari — um vulneratum eſt intrinſecus. Eſa. 14. Et tu vulneratus
es ſicut & nos. Et in eodem. 51. Vulneraſti draconem. Et in
eodem. 53. Ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates
Occidere. — noſtras. Ezech. 28. Cum ſis homo & non deus in manu oc
cidentium te. vide etiam de hoc ſupra in dictione חול Chul
חלל — & inde חלל Chalal. ideſt occiſus. vulneratus. Interfectus.
Occiſus. — vt Nu. 19. Si quis in agro tetigerit cadauer occiſi hominis.
Et in eodem. 31. Omnis qui occiderit hominem vel occi-
ſum tetigerit. Deut. 21. Hominis cadauer occiſi. Et in eodē
32. De cruore occiſorum & de captiuitate. Quod in hebreo
legitur ſingulariter. ſcilicet de cruore occiſi. Ps. 88. Tu hu-
miliaſti ſicut vulneratum ſuperbum. Hiere. 51. Et in omni
Vulnerat⁹ — terra eius mugiet vulneratus. Threñ. 2. Cum deficerēt qua
ſi vulneratus in plateis ciuitatis. Ezech. 26. A ſonitu ruine
tue & gemitu interfectorum tuorum. Quod in hebreo legi
Interfect⁹ — tur ſingulariter. ſcilicet a gemitu interfecti. Et in eo. 28. Et
morieris in interitu occiſorum. Pro quo hebrei legunt. &
morieris in interitu ſiue in morte occiſi. Et in eodem. Et
corruent interfecti in medio eius. Pro quo hebrei legunt.
& corruet interfectus ſiue vulneratus in medio eius. Sed in
hebreo aliquando ponitur ſingulare pro plurali: & econ-
חללים — uerſo: ſicut ſupra dictum eſt. & in plurali חללים Chalalim
Vulnerati — ſiue חללי Chalele. vt. 1. Reg. 17. Cecideruntq; vulnerati de
Interfecti — philiſtiim in via ſarim. Et in eodem. 31. Et ceciderunt inter
fecti in monte gelboe. 1. Paralip. 5. Vulnerati multi corrue
runt. Iob. 24. Et anima vulneratorum clamat. Ps. 87. Si-
cut vulnerati dormientes in ſepulchro. Prouer. 7. Multos
enim vulneratos eiecit. Hiere. 9. Et plorabo die ac nocte
interfectos filie populi mei. Et in eo. 14. Si egreſſus fuero
Occiſi. — ad agros ecce occiſi gladio. Threñ. 4. Meli⁹ fuit occiſis gla
dio q̃ interfectis fame. Ezech. 21. Super colla vulneratorū.
חלת — & inde חלת Chaloth. ideſt vulneratio ſiue infirmitas. vt p̄s
infirmitas — 76. Et dixi nunc cepi. pro quo hebrei legunt. Et dixi infir
mitas mea eſt. Vnde beatus hieronymus in pſalterio iuxta
ibecillitas — hebraicam veritatem tranſtulit. Et dixi imbecillitas mea ē
חלל — Ponitur etiā חלל Chalal pro diſſipare. Prouer. 25. Vetus
Diſſipare. — aquilo diſſipat pluuias. Item ponitur pro irritum facere.
Irritū ifa-cere. — vt Nu. 30. Non faciet irritum verbum ſuum. Significat eti
am profanare ſiue violare aut contaminare vel polluere. 1.
Violare. — Paralipo. 5. Sed cum violaſſet torum patris ſui. Nee. 13. Et
Profanar — profanaſtis diem ſabbati. Ps. 54. Contaminauerunt teſta-
mentum eius. Ps. 88. Si iuſtitias meas profanauerint. Et in
eodem. Profanaſti in terra ſanctuarium eius. Eſa. 23. Vt de
traheret ſuperbiam omnis glorie. Pro quo he. le. vt viola-
ret vel contaminaret ſuperbiam omnis glorie. Et in eo. 43
cōtaminar — Et contaminaui prīcipes ſanctos. & in eo. 48. Propter me
Blaſphe-mare. — propter me faciam vt nō blaſphemer. vbi ponitur pro blaſ
phemare. Ezech. 7. Et violabūt arcanū meū. Et in eo. Et cō
taminabunt illud. Et in eo. Et poſſidebūt ſanctuaria eorū.
pro quo he. le. & violabūtur ſanctuaria eorū. & in eo. 22. Et
poſſidebo te in cōſpectu gētiū. pro quo he. le. & violat⁹ fue
ram in te in cōſpectu gentiū. pōt etiā deriuari a dictiōe נחל
Nachal que ſignat poſſidere ſicut eſt in lr̃a nr̃a. & in eo. 15.
Et violabāt me ad populū meū. Et in eo. 20. Et feci pp no-
mē meū vt nō violaretur corā gētibus. Et in eo. Ne violare
tur corā gentibus quibus eieci eos. Et in eo. 25. Super ſan-
ctuariū meū quia pollutū eſt. & in eo. 28. Et polluent deco — Polluere
rem tuū. Et in eo. Et eieci te de mōte ſctō dei. Pro quo he.
le. & profanaui ſiue cōtaminaui te de mōte ſancto dei. i. tan
q̃ profanū & cōtaminatū eieci. Et in eo. Polluiſti ſanctifica
tionē tuā. Et in eo. 36. Et polluerūt nomē ſanctū meū. Et in
eo. Et ſanctificabo nomē meū magnū quod pollutū eſt in-
ter gentes. Et in eo. 39. Et nō polluā nomē ſanctū meū am
plius. Amos. 2. Vt violarent nomē ſanctū meū. Malach. 1.
Et vos polluiſtis illud. Et in eo. Quia cōtaminauit iudas
Item ſignificat communem facere. vt Deut. 20. Quis ē ho
mo qui plantauit vineā & necdū fecit eā eſſe cōem: & quod
ſequitur de qua veſci omnibus liceat: non eſt in hebreo: ſed
eſt expoſitio tranſlatoris. Et in eo. Et alius homo eius fun-
gatur officio. Pro quo he. le. Et alius hō faciat eā eſſe cōem.
Et inde חלל Chalal. i. profanus vel cōtaminatus. vt Ezech. — חלל
21. Tu aūt profane impie dux iſrael. & in gñe feminino — Profanu
חללה Chalala. i. cōtaminata vel polluta. Pro quo beatus hie — חללה
ronymus tranſtulit vile pſtibulū. vt Leuit. 21. Scortū & vi
le proſtibulū nō ducēt vxorē. & in eo. viduā āt & repudiatā — Vile proſti bulum.
& ſordidā. Vbi ponitur pro ſordida. & inde חול Chol. i. lai- — Sordida.
cus. cōe. pollutū: vl' pfanū. vt. 1. Reg. 21. Nō habeo laicos pa — חול
nes ad manū ſed tm̄ panē ſanctū. Et ī eo. Porro via hec pol — Laicus.
luta ē. Ezech. 22. Inter ſanctū & pfanū nō habuerūt diſtāti — Pollutus profanus
am. & in eo. 44. Et populū meū docebūt quid ſit inter ſā-
ctū & pollutū. & inde חלילה Chalila. i. abſit. ſ. tanq̃ pollutū — חלילה
& pfanū. Geñ. 18. Abſit a te vt rē hāc facias. & in eo. 45. ab — Abſit.
ſit a me vt ſic agā. Ioſ. 22. abſit a nobis hoc ſcelus. 1. Reg. 12
Abſit aūt a me hoc pctūm in dño. Iob. 27. Abſit a me vt iu
ſtos vos eſſe iudicē. Itē ſupradicta dictio חלל Chalal poni-
tur pro expectare. vt Iob. 35. Iudicare corā illo: & expecta — Expectare
eū. De quo vide ſupra in dictiōe חול Chul. ſignificat etiam
incipere. & tūc eſt verbū tertie cōiugatiōis qđ ſcribitur cū
he in prīcipio & cū ſimplici lamed. vt in aliquibus locis pre
dictis. vt Geñ. 4. Iſte cepit īuocare nomē dñi. p quo he. le.
Tūc ceptū eſt ſiue inceptū eſt ad inuocādū nomē dñi. Ali- — Incipere.
qui vero hebrei primā ſignationē ſequētes legūt ſic. Tunc
profanatū eſt ad inuocādū nomē dñi. i. attribuere nomen
dei idolis. qa tūc ceperūt idolatrare. & in eo. 9. Cepitq; noe
vir agricola exercere terrā. Nu. 16. Et plaga deſeuit. Pro q̃
he. le. Et plaga incepit. Et in eo. Quā iā vaſtabat incendiū.
pro quo he. le. Et ecce inceperat plaga in pplo. Deut. 2. In-
cipe poſſidere. Et in eo. Hodie incipiā mittere terrorē atq;
formidinē tuā. Ioſ. 3. Hodie incipiā exaltare te. Iudi. 20. &
inſtātius perſequebātur ceſis de exercitu eorū triginta vi-
ris: vt viderūt quaſi colūnā fumi de ciuitate cōſcēdere. pro
quo he. le. Et beniamin cepit pcutere vulneratos de viris iſ
rael quaſi triginta viros quia dixerūt vtiq; pcuſſus eſt ante
nos ſicut ī bello prio: & eleuatio. ſ. ignis vel fumi incepit cō
ſcēdere de ciuitate colūna fumi. ſ. aſcēdebat. ſed btūs hie. trā
ſtulit ſenſū. 1. Reg. 3. & oculi ei⁹ caligauerāt. p q̃ he. le. & o-
culi eius ceperūt caligare. & in eo. Incipiā & cōplebo. Et in
eo. 22. Nū hodie īcepi p eo cōſulere dñm. Hiere. 25. Ego — תחלה
īcipio affligere. & īde תחלה Thechila. i. prīcipiū ſiue initiū.
vt Geñ. 43. Iā ante deſcēdimus vt emeremus eſcas. Pro q̃ — Pricipiū.
he. le. Deſcēdētes deſcēdimus in prīcipio vt emerem⁹ eſcas — חליל
Prou. 9. prīcipiū ſapiē timor dñi. Itē חליל chalil. ſignat q̃d
dā iſtrm̄ muſicū: vt. 1. Reg. 10. Et añ eos pſalteriū & tympa- — Tibia. חלילים
nū & tibiā. Eſa. 30. Et letitia cordis ſicut qui pgit cū tibia. &
in pl. חלילים Chalilim. 3. Reg. 1. canētiū tibiis & letātiū. vbi — Tibie.

© Biblioteca Nacional de España